

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ BİLİM DALI

Bedâyiü'l-Vekâyi (L 305a ile L 345b İnceleme, Metin, Dizin)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SAVAŞ KAPLAN

İSTANBUL / 2010

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ BİLİM DALI

Bedâyiü'l-Vekâyi (L 305a ile L 345b İnceleme, Metin, Dizin)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SAVAŞ KAPLAN

TEZ DANIŞMANI

PROF. DR. EMİNE GÜRSOY NASKALİ

İSTANBUL / 2010

MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Yüksek Lisans öğrencisi Savaş Kaplan'ın "Bedayü'l Vekayi (L 305a ile L 345b İnceleme, Metin, Dizin)" konulu tez çalışması jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Türk Dili Bilim Dalı Yüksek Lisans tezi olarak oy birliği / oy çokluğu ile başarılı bulunmuştur.

Tez Danışmanı : Prof.Dr. Emine Gürsoy Naskali
Üniversitesi Marmara

İmza

Üye : Doç.Dr. Zuhal Kültüral
Üniversitesi Marmara

Üye : Prof.Dr. Süleyman Beyoğlu
Üniversitesi Marmara

ONAY

Yukarıdaki jüri kararı Enstitü Yönetim Kurulu' nun 28.../06/2010 tarih ve 14-6
sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. Emel KEFELİ
Müdür

İÇİNDEKİLER

1. ÖNSÖZ	II
2. ÖZET.....	III - IV
3. SUMMARY	V - VI
4. TRANSKRİPSİYON ALFABESİ	VII
5. GİRİŞ	
A) ESER VE MÜELLİFİ HAKKINDA BİLGİ	VIII - X
B) TEZİN KAPSAMI	X
C) TEZİN HAZIRLANIŞINDA İZLENEN YÖNTEM	X - XII
6. METNİN ÖZETİ.....	1 - 64
7. DİL İNCELEMESİ	65 – 67
8. KAYNAKÇA	68
9. METİNDEKİ Kİ' Lİ CÜMLELERİN İNCELENMESİ	69 – 115
10. METİN	116 – 176
11. KISALTMALAR	177
12. DİZİN	178 – 419
13. TIPKIBASIM.....	420

ÖNSÖZ

Bedâiyü'l-Vekâyi adlı eserin, 17. yüzyıl reisülküttablarından Koca Hüseyin Efendi'ye ait Rusya İlimler Akademisi Şarkiyat Enstitüsü Petersburg Şubesi El Yazmaları Bölümü'nde bulunan ikinci cildinin 305a-345b varakları arasındaki bölümü, Prof. Dr. Emine Gürsoy Naskali danışmanlığında tez konusu olarak belirlendi.

İlk olarak eser okundu ve transkripsiyon alfabesiyle yazıldı. Daha sonra dizin oluşturabilmek amacıyla metin dizin alınabilecek şekilde tekrar yazıldı. Dizin oluşturuldu ve sözlük yapıldı. Kelimelerin metindeki anlamları dikkate alınarak her sözcüğe taşıdığı anlam verildi.

Eserin 305a-345b sayfalarında anlatılan olaylar, mufassal şekilde Günümüz Türkçesine çevrildi. Çeviride Koca Hüseyin Efendi'nin anlatımına bağlı kalındı; ancak olayların daha iyi anlaşılabilmesi için anlatılan Beyazıt döneminin son devirleriyle ilgili tarihsel olaylarda, İslâm Ansiklopedisi'nden, Halil İbrahim İnal'ın Osmanlı Tarihi adlı eserinden ve internetten ulaşılan bilgilerden yararlandı. Özellikle Beyazıt devrindeki tarikatlar, ulema ve şeyhler ile ilgili İSAM Kütüphanesi'nden yararlandı.

Metnin 305a-345b sayfalarının dil özellikleri incelendi ve eserin yazıldığı asrın dil özellikleri de dikkate alınarak örnekleriyle özet bir dil incelemesi yapıldı. Bu konuda günümüzden farklı olan özellikleri hakkında karşılaştırmalı inceleme yapıldı. Tezin son bölümünde eserin 305a-345b sayfalarında bulunan Ki'li Birleşik Cümleler'in yapıları incelendi ve cümle içerisindeki görevler belirlendi.

Tez konusunun belirlenmesinde ve tezin farklı aşamalarında verdiği yol gösterici fikirleriyle ve hepsinden önemlisi bu tezi başarıyla sonlandıracağım konusunda bana duyduğu güvenle her zaman yanımda olan yardımlarını benden esirgemeyen danışman hocam Sayın Prof. Dr. Emine Gürsoy NASKALI'ye; dizin konusunda zamanını ayırarak teknik bakımdan, uygulamalı şekilde bizi bilgilendiren ve yardımlarını esirgemeyen Sayın Doç. Dr. Mesut ŞEN'e; okunamayan kelimeleri okumamızda yardımda bulunan Sayın Eşref KAPLAN'a, Sebahat BAHÇIVAN'a ve Şehabettin GEDİK'e teşekkür ederim.

ÖZET

Tezin konusu, 17. yy tarih yazarı olan Koca Hüseyin Efendi'nin Bedayü'l-Vekayi adlı eseridir. Eserin 305a-345b varakları arası okunarak dil incelemesi yapılmıştır.

Metin mufassal şekilde Günümüz Türkçesine çevrilmiştir. Ardından Ki'li Birleşik Cümleler taranmış ve görevleri yazılmıştır. Son olarak da metnin dizini yapılmıştır.

Bedayü'l-Vekayi iki cilttir. Birinci cildi Viyana'da bulunmaktadır. Bu ciltte insanlık tarihi ve İslam tarihi anlatılmıştır. İkinci cilt Petersburg nüshasıdır. Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan Yavuz Sultan Selim devrinin sonuna kadarki dönem anlatılmıştır.

Önce Osmanoğullarının şeceresi hakkında bilgi verir. Ardından Ertuğrul Gazi'nin Anadolu'ya gelişini ve Osmanlı Devleti'nin kuruluşunu anlatır. Her padişah döneminde Anadolu ve İstanbul'daki siyasi ve askeri olayları gözlemlerine dayanarak yazar. Diğer tarih yazarlarından farklı olarak Osmanlı Devleti'nin komşularıyla olan ilişkilerinden bahseder. İkinci cilt 517 varaktan oluşur. Her sayfa 25 satırdır. Eser 1862 yılında özel bir koleksiyondan satın alınarak Petersburg'a götürülmüştür. Bu eserden ilk bahseden kişi 18.yy. biyografi yazarı ve diplomatı Ahmet Resmi Efendi'dir. 1961'de Anna Tveritnova tarafından fihrist ve ayrıntılı indeks ilavesiyle iki cilt halinde yayınlanmıştır.

Tezde, Bedâyü'l-Vekâyi'nin ikinci cildinden 305a-345b varakları okunup dizini yapılmıştır. Ayrıca sadece bu varaklara dayanarak bir dil incelemesi yer almaktadır. Bu varaklarda Sultan Mehmet Han dönemindeki şeyh ve ulemanın kısa biyografileri, Sultan Mehmet Han'ın huyu ve ahlakı, Sultan Mehmet Han'ın yaptırdığı hayır işleri, İran hükümdarlarının durumu, Kızılbaşların durumunun bildirilmesi, Şehzade Beyazıt'ın tahta çıkışı, Şehzade Beyazıt'ın Cem Sultan savaşına gidişi, Cem Sultan'ın Mısırdan çıkışı ve ayaklanması, Cem Sultan'ın Rodos'a gidişi ve hayatının son seneleri, , Cem Sultan'ın Papa'ya gidişi ve Avrupa'daki durumu, Osmanlı devleti ile Arap memleketlerinde yaşayanlar arasındaki anlaşmazlıklardan bahseder, Bu anlatımlar dışında yer yer ayetlere, başkalarının sözlerine, düşürülen tarihlere ve dörtlüklere yer vermiştir. Anlatımı asrına göre yalın ve açıktır. Eser orta nesrin başarılı bir örneğidir.

Tez konusu belirlendikten sonra, eser ve yazarı hakkında ÷lkemizde bulunan bilgilere ulaşmaya çalıştım. Ancak eserin nüshaları T÷rkiye’de olmadığı için eser ve yazarı hakkındaki bilgilere yalnızca Abd÷lkadir Özman’ın İslâm Ansiklopedisi’ne yazdığı makaleden ulaşabildim. Petersburg nüshasının tıpkıbasımından kendimize ait olan varakları çoğalttıktan sonra okuma işini yaptım.

305a-345b varakları arası öncelikle transkribe edildi. Okunamayan kelimeler [...] şeklinde geçildi. Yazarın kırmızı kalemle yazdığı başlıklar, bazı özel isimler ve alıntılar tıpkıbasımda belirsiz çıktığı için okunmakta güçlük çekilen kelimeler oldu. Konuşma cümleleri anlaşılabilirdiği kadarıyla “.....” içinde verildi. Metnin daha iyi anlaşılabilmesi için noktalama işaretleri konuldu. Özel isimler büyük harfle başlanarak yazıldı. Ayetler tırnak içinde ve italik yazı biçimiyle yazıldı. Her bölüm başlığı bond olarak yazıldı. Varak numaraları, daha belirgin olması için [335a] şeklinde bond biçiminde yazıldı. Satır numaraları (15) şeklinde parantez içinde verildi.

Dizin ve sözlük bölümünde, metinde geçen tüm kelimeler ele alındı. Yapım ekleri kelimeyle bir yazıldı ancak çekim ekleri ayrıldı. Madde başı olan kelimeler bond yazıldı. Her kelimenin anlamı yazıldı. Ancak anlamı bulunamayan kelimelerin anlam kısmı boş bırakıldı ve (?) “soru işareti” konuldu. Eğer kelime metnin değişik yerlerinde farklı anlamlarla kullanıldıysa bu farklı anlamlar da numaralandırılarak yazıldı.

SUMMARY

The subject of this thesis is the edition of a section (folios 305a-345b) of Bedayü'l-Vekayi which was written by Koca Hüseyin Efendi in the 17th century. The thesis consists of the transcription of the text from the Ottoman script into a Latin transcription alphabet. There is a commentary on the language of the text and a full grammatical index is given. Today has been translated into Turkish before detailed in the text. Ki'li then scanned and the United Sentences written tasks.

Bedayü'l-Vekayi comes in two separate volumes. The first one is found in Vienna which discusses about the history of Islam and humanity. The other one is found in Saint Petersburg and discusses the period between the founding of Ottomans and ends with the rule of Yavuz Sultan Selim.

The writer discusses the military and political events in Istanbul and Anatolia for every Sultan of the period. The writer also discusses the relations between the Ottomans and their neighbours. The second volume has 517 folios and every page has 25 lines. This work was bought from a special collection in 1862 and then taken to Saint Petersburg. The first person to comment and write about this history book is Ahmet Resmi Efendi, who is a biography writer and the diplomat of the 18th century. Anna Tveritina, a modern scholar studied this work in 1961.

This folio of Sultan Mehmet Han period sheikhs and ulema short biography of the Sultan Mehmet Han's habit and ethics, Sultan Mehmet Han had done no work, Iranian rulers of the state, Kizilbash condition of the notification, Prince Beyazit's throne, Prince Beyazit Cem Sultan in the battle of course, Cem Sultan of Egypt out and revolt, Cem Rhodes course of his life last year, the, Cem Pope outcome and the European situation, the Ottoman state and the Arab countries living in those differences between mentions .

There are quotations of verses from the Koran, citations from various writers. After deciding on the subject of the thesis, I began to search work done on Bedayü'l-Vekayi. No copies of other MSS were found in Istanbul. Unfortunately due to the copies of this work is not found in Istanbul. I reached searched for information from secondary sources: the only source was an article by Abdülkadir Özcan in the İslam Ansiklopedisi.

The folios between 305a-345b were transcribed from the Arabic alphabet to a Latin transcription alphabet. Words which could not be read were given as [...], and the text was punctuated. In the index every word entry was given the meaning it has in the text. The derivational affixes were written together with the word whereas the inflexional suffixes were written without the words. Every word entry in the dictionary was written in bold.

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

	ı
	a, e
	ā
	b
	p
	t
	s
	c
	ç
	h
	h
	d
	z
	r
	z
	s
	ş
	ş
	ž, đ
	ţ
	z
	ç
	ğ
	f
	ķ
	ñ, k
	l
	m
	n
	h
	o, ö, u, ü, v
	y

GİRİŞ

Eser ve Müellifi Hakkında Bilgi

Bedâiyü'l-Vekâyi, Koca Hüseyin Efendi'ye ait bir eserdir. Koca Hüseyin Efendi, Osmanlı tarihçisi ve reisülküttablardanandır. Hüseyin Efendi'nin yaşamına ait bilgiler, eserinde yer yer kendisiyle ilgili verdiği bilgilere dayanmaktadır. Doğum tarihi bilinmemektedir. Eserinde belirttiği bazı olaylara dayanarak 1646 yılından sonra vefat ettiği düşünülmektedir.

Aslen Saraybosnalı olan Hüseyin Efendi'nin babası, Gazi Hüsrev Bey Kütüphanesi'nin hâfiz-ı kütübüdür. Müellifin hangi tarihte İstanbul'a geldiği bilinmiyor; fakat kendisi 1613'te reisülküttablık makamında bulunduğunu söyler. Eserinin birinci cildinde, altmış sene boyunca Divân-ı Hümayûn'da çalıştığını ve yetmiş-seksen yaşlarında görevinden ayrıldığını belirtir.

Nâimâ, tarihinde Koca Hüseyin Efendi'nin adını yanlışlıkla “Hasan” olarak zikreder ve ölüm tarihi olarak da 1644 yılını verir. Ancak Hüseyin Efendi, eserin birinci cildinin temize çekme işini 1645 yılının ocak ayında bitirdiğini ifade eder. Üstelik gördüğü bir rüya üzerine ikinci cildi yazmaya başladığını belirtir. İkinci cildin yazılma işinin de birkaç yıl sürdüğü düşünülürse Hüseyin Efendi'nin 1646'dan sonra vefat ettiği sonucuna ulaşılabilir. Ayrıca Bedâiyü'l-Vekâyi'nin ikinci cildinin 269a varlığında 1646 yılının içinde bulunulduğundan bahsetmesi, bu tarihte hayatta olduğunun bir başka önemli kanıtıdır.

Eserden hareketle Hüseyin Efendi'nin, anadili Boşnakça dışında Arapça, Farsça ve Türkçeyi de çok iyi derecede bildiği anlaşılmaktadır. Hammer, “Devlet-i Osmâniye” adlı eserinde müellifin adını “Hoca Hüseyin Efendi” olarak zikreder.

Koca Hüseyin Efendi'nin bilinen tek eseri Bedâiyü'l-Vekâyi'dir. 1637'de IV. Murad'ın düzenlediği Bağdat seferine katılan Hüseyin Efendi, pâdişahın emriyle Ahmed bin Yusuf el-Karamanî'nin “Ahbârü'd-Düvel” adlı Arapça umumi tarihini Türkçeye çevirdiği bilinmektedir; ancak bu eser henüz ele geçmemiştir. Bedâiyü'l-Vekâyi'den ilk bahseden kişi XVIII. yüzyılın ünlü diplomatı ve biyografi yazarı Ahmet Resmî Efendi'dir (Halifetü'r-Rüesâ adlı eserinde). Hammer, eserin Viyana

Nationalbibliothek'teki nüshasını görmüştür. Bu nüsha Bedâyiü'l-Vekâyi'nin birinci cildir ve Gustav Flügel tarafından tavsif edilmiştir.

Birinci cilt, nesih hatla yazılmış 609 varaktan oluşur. Üç bâblık bir mukaddimesi vardır. Mukaddimeden sonraki asıl bölüm dört fasıldan oluşmaktadır. Birinci cildin ilk bölümünde; Hz. Adem'den Hz. Muhammed'e kadar kısaca insanlık tarihi anlatılır.

İkinci bölüm beş fasıldan oluşur ve Hz. Muhammed'in doğumundan hicrete kadar İslâm tarihi anlatılır.

Üçüncü bölüm on iki fasıldan oluşur ve hicretten peygamberimizin vefatına kadar Asr-ı Saâdet dönemini anlatır.

Dördüncü bölümde de Hulefâ-yı Râşidîn, on iki imam, Emevî, Abbasî ve Fâtımîlerden söz eder. Ardından da Abbasiler döneminde Horasan'da, Mâveraünnehir'de, İran, Azerbaycan gibi yerlerde hüküm süren hanedanlar hakkında bilgi verir.

Birinci cildin son kısmında; Abbasilerin ardından Mısır, Şam ve diğer İslam ülkelerindeki devletlerden, Cengiz Han'dan ve kızılbazılardan bahseder.

Bedâyiü'l-Vekâyi'nin ikinci cildi Rusya'da İlimler Akademisi Şarkiyat Enstitüsü Petersburg Şubesi El Yazmaları Bölümü'ndedir. 1862'de özel bir kolaksiyondan satın alınmıştır. İkinci cilt, dar aralıklarla yazılmış 517 varaktan oluşur. Her varakta 25 satır vardır. Bu cilt, Viyana'daki nüshayla aynı ismi taşır ancak sadece Osmanlı Devleti'ni anlatan müstakil bir kitap olarak da değerlendirilebilir. Her iki nüsha da müellifin keleminden çıkmıştır. Bu sonuca, her iki eserin sonunda müstensih kaydının olmamasından ve müellife ait düzeltmelerin, ilavelerin bulunmasından ulaşılmaktadır.

İkinci ciltte, Osmanlı Beyliği'nin ortaya çıkışından Yavuz Sultan Selim devrinin sonuna kadarki olayları anlatır. Eserin başında Osmanoğulları'nın şeceresinden bahseder ve Oğuz Han'a kadar götürür şecereyi. Daha sonra Ertuğrul Gazi'den ve aşiretiyle birlikte Anadolu'ya yerleşmesinden bahseder. Anlattığı her padişah dönemini ayrı bir bölüm halinde verir. İstanbul ve Anadolu'daki askeri ve siyasî olayları; toprak meselelerini; vergiler ve fiyat politikası gibi ekonomik olayları anlatmış ve kendi gözlemlerine de yer vermiştir. Her padişah dönemindeki ulemâ, şeyh ve vezirlerin de kısa biyografisini yazmıştır. Diğer tarih yazarlarından farklı olarak her padişah döneminde Osmanlı Devleti'nin komşularından ve bu devletlerle olan ilişkilerinden de bahsetmiştir.

Hüseyin Efendi, eserini yazarken başka tarihçilerin eserlerinden faydalandığını belirtir. Özellikle ilk cilt, tertip ve içerik bakımından Türkçeye çevirdiği bilinen Ahbârü'd- Düvel'e ve Cenâbî'nin "el-Aylemü'z-Zâhir"ine benzediği söylenmektedir. İlk ciltte Gaffarî'nin "Nigâristân" adlı eserinden yararlandığını açıkça belirtir. İkinci ciltte yararlandığını söylediği isimler şunlardır: Heşt Behiş'in yazarı İdris-i Bitlisî, Âşıkpaşazâde, Neşrî, Kemalpaşazâde, Celâlzâde Mustafa, Salih Çelebi (Celâlzâde Mustafa'nın kardeşi), Hoca Sadeddin Efendi. Ayrıca Divân-ı Humâyun'da çalışırken buradaki kaynak ve belgelerden de yararlanmıştı. Bunlardan en önemlisi, Fatih Sultan Mehmed'in devlet teşkilatına dair Kânunnâme-i Âl-i Osman'ının metnini eserinde derc etmesidir.

Bedâiyü'l-Vekâyi, 1961'de Anna S. Tveritnova tarafından bir fihrist ve ayrıntılı indeksler ilavesiyle Moskova'da faksimile şeklinde iki cilt halinde yayımlanmıştır.

Tezin Kapsamı

Tezde, Bedâiyü'l-Vekâyi'nin ikinci cildinden 305a-345b varakları okunup dizini yapılmıştır. Ayrıca sadece bu varaklara dayanarak bir dil incelemesi ve Ki'li Birleşik Cümle incelemesi yer almaktadır. Bu varaklarda Sultan Mehmet Han dönemindeki şeyh ve ulemanın kısa biyografileri, Sultan Mehmet Han'ın huyu ve ahlakı, Sultan Mehmet Han'ın yaptırdığı hayır işleri, İran hükümdarlarının durumu, Kızılbaşların durumunun bildirilmesi, Şehzade Beyazıt'ın tahta çıkışı, Şehzade Beyazıt'ın Cem Sultan savaşına gidişi, Cem Sultan'ın Mısırdan çıkışı ve ayaklanması, Cem Sultan'ın Rodos'a gidişi ve hayatının son seneleri, , Cem Sultan'ın Papa'ya gidişi ve Avrupa'daki durumu, Osmanlı devleti ile Arap memleketlerinde yaşayanlar arasındaki anlaşmazlıklardan bahseder.

Bunların dışında dışında yer yer ayetlere, başkalarının sözlerine, düşürülen tarihlere ve dörtlüklere yer vermiştir. Anlatımı asrına göre yalın ve açıktır. Eser orta nesrin başarılı bir örneğidir.

Tezin Hazırlanışında İzlenen Yöntem

Öncelikle tezin konusu belirlendi. Ardından eser ve yazarı hakkında ülkemizde bulunan bilgilere ulaşmaya çalıştık. Fakat eserin nüshaları Türkiye'de bulunmadığı için eser ve yazarı hakkındaki bilgilere Abdülkadir Özcan'ın İslâm Ansiklopedisi'ne yazdığı

makaleden ulaşabildik. Petersburg nüshasının tıpkıbasımından kendi tezimizi ait olan varakları çoğalttıktan sonra okuma işini yaptık.

305a-345b varakları arası transkribe edildikten sonra metindeki harf yazılışına bağlı kalındı. Okunamayan kelimeler [...] şeklinde geçildi. Müellifin kırmızı kalemlerle yazdığı başlıklar, bazı özel isimler ve alıntılar tıpkıbasımda belirsiz çıktığı için künmada güçlük çekilen kelimeler oldu. Bu konuda doktoradan arkadaşlardan yardım alındı. Konuşma cümleleri anlaşılabilir kadarıyla “.....” içinde verildi. Metnin daha iyi anlaşılabilmesi için noktalama işaretleri konuldu. Özel isimler büyük harfle başlanarak yazıldı. Ayetler tırnak içinde ve italik yazı biçimiyle yazıldı. Her bölüm başlığı bond olarak yazıldı. Varak numaraları, daha belirgin olması için [340a] şeklinde bond biçiminde yazıldı. Satır numaraları (15) şeklinde parantez içinde verildi. Yazarın örnek olarak verdiği bir dördlük metindeki gibi değil dördlük biçiminde yazıldı. Dizin ve sözlük bölümünde, metinde geçen tüm kelimeler ele alındı. Yapım ekleri kelimeyle birlikte alındı ve yazıldı ;ancak çekim ekleri kelimedenden ayrıldı. Kelimeler tamlama halinde kullanılmışsa kelimenin altında bu tamlama mutlaka verildi. Ayrıca birleşik fiiller de fiilin altında gösterildi.

Madde başı olan kelimeler bond yazıldı. Her kelimenin anlamı yazıldı. Ancak anlamı bulunamayan kelimelerin anlam kısmı boş bırakıldı ve (?) “soru işareti” konuldu.

Eğer kelime metnin değişik yerlerinde farklı anlamlarla kullanıldıysa bu farklı anlamlar da numaralandırılarak yazıldı.

Örnek; **Āstāne** (Far.is.) 1.Eşik. 2.Dergah.
3.Payitaht 4.İstanbul.

a.+sine 308a/6, 317a/1, 321b/12

a.+i irşād 306a/5

a.+i se‘ādet 324b/5

a.+i sultān 337b/23

Anlamı yazılmadan önce hangi dilden geldiği parantez içinde kısaltmayla belli edildi. Ayrıca ne tür kelime olduğu da kısaltmayla belirtildi.

Örnek; **āsyāb** (Far.is.) Su değirmeni.

Kelimelerin, metnin hangi sayfada ve satırda geçtiği belirtildi.

Örnek; **‘avdet** (Ar.is.) Bir yerden dönme.

a.+eyle- 313a/22, 321b/17, 338b/9
a.+it- 313a/25, 321a/23, 324a/10,
a.+ol- 311b/3

Birleşik kelimeler birleşik olarak madde başı yapıldı. Bu kelimeler farklı dillerden gelmişse kökenleri sırasına göre yazıldı.

Örnek; **bī-ḥuzūr** (Far.Ar.b.s.) Huzursuz,rahatsız, tedirgin.
b.+ol- 305b/8

Arapça ve Farsça tamlamalar, bu tamlamalarda geçen her kelimenin altında verildi.

Örnek; **cihān** (Far.is.) Dünya,alem.
c.+(aḥvāl-i cihān) 326b/16
aḥvāl (Ar.is..hāl'in c.) Haller, durumlar.
a.+i cihān 326b/16

Özel adlar için ayrı bir dizin oluşturulmadı; genel dizin içinde verildi. Kişi adları metinde nasıl geçtiyse o şekilde verildi. Bazı kişi adlarının karşısında haklarında bilgi bulunamadığı için (?) konuldu.

Yer adları metinde geçtiği şekliyle madde başı yapıldı; anlamlandırılırken bugünkü söyleniş biçimleri de yazıldı.

Örnek; **Alaṭağ** Van'ın kuzeyine verilen isim.
345a/9

Arapça cümleler, cümle halinde madde başı olarak yazıldı.

Örnek; **Lā yūsʿelü ʿammā yefʿal** (Ar.cü.) Ayet “Allahü Telala'nın yaptıklarından, hiçbir mahluku hesap soramaz.”
l.+ 305a/16

METNİN ÖZETİ

[305a] gelir. Günaha düşmekten ve hata etmekten o kadar çok sakınırlardı ki, bir gün Sultan Beyazıt Han, namus ve iffet numunesi kızlarından birini kendi maiyetinden biriyle nikahlama işini, Şeyh Hazretleri'ne ısmarlayarak ona 40.000 gümüş akçe hediye göndermiş. Şeyh Hazretleri, günahının çokluğundan ve işin mesuliyetinin ağırlığından nikah kıyma işini ve hediyeyi kabul etmemiş. Bu işi talebelerinden ve halifelerinden Kocalı Muhittin Efendi'ye havale etmişti. O devirdeki alimler ve şeyhler böyle hassastılar. Pahalı, kıymetli ve süslü elbiselerle alim ve veli olunacağını sanan zamanımızın alim ve arif geçinenleri ise, mal ve makam sevdasıyla her yerde boy göstermekte, dünya nimetleri için kavga etmekteydiler.

ŞEYH ABDULLAH:

Hacı Halife olarak tanınır. Akli ve nakli ilimleri tahsil ettikten sonra Zeyniyye Tarikatı'na bağlanmış ve Şeyh Tacettin Hazretleri'nin terbiye ve idaresiyle çok yüksek makamlara ulaşmıştır. Molla Feneri Hazretleri'nin torunlarından Ali Çelebi ile Bursa'da kadılık makamındaki Kadızade Efendi Şeyh Abdullah'a bir gün "cebr(zorla yaptırma)" ve "irade-i cüziye(az ve zayıf irade)" ye dair inançla ilgili konularda sorular sordular. Şeyh Abdullah şöyle karşılık verdi: "Cebr iki çeşittir: Tahkik Ehli'nin ve Taklit Ehli'nin cebri. Tahkik ehlinin cebri şudur: Allahü Teala'nın emirlerine uyup yasak ettiklerinden uzak durduktan sonra her şeyi Allah'tan bilip kendi iradesini Allahü Teala'nın iradesine bırakır ve "[Zatında, sıfatlarında ve işlerinde hiçbir ortağı, benzeri olmayan ve her işinde sayısız hikmetler olan] Allahü Teala'nın yaptıklarından, hiçbir mahluku hesap soramaz." mealindeki Enbiya Suresi'nin 23. Ayet-i Kerimesi'nin hakikatlerine tamamen teslim olur. Taklidi iman ehlinin cebri de şudur: Kafir kişi nefsinin istekleri peşinde koşup ömrünü boşuna harcar, sahip olduğu az iradesini emir ve yasakların uygulanmasına harcamaz ve her türlü günahı işledikten sonra: "Benim elimde ne var, kaderim böyleymiş, alnıma böyle yazılmış." der. Bu cebriye inancı apaçık küfürdür, dinsizliktir. Herkese lazım olan: İslamiyet'in emirlerine sınımsız sarılmak, yasakladıklarından kaçmak, Ashabı-ı Kiram efendilerimizin inandığı gibi inanmak, yaşadıkları gibi yaşamak..." Kadızade Efendi Şeyh Efendi'den bu sözleri duyduktan sonra "Biz böyle ince meseleleri hususi dost meclislerinde ve tenhalarda Sinan Paşa ve

Molla Samsuni Hazretleri'yle konuşurduk. Molla Samsuni Hazretleri: "Sünnet-i Seniye'ye uymaktan ve Ehli Sünnet Yolu'nda olmaktan başka çare ve kurtuluş yoktur." derdi. [305b] Şeyh Abdullah, 1489 Mayıs ayı başlarında sonsuz rahmet yuvası olan cennete göçtü. Mezarı Bursa'da, hocası Şeyh Tacettin Hazretleri'nin kabri civarındadır.

ŞEYH SİNAN-I KURAVİ:

Şeyh Tacettin Efendi'nin halifelerindendir. İslamiyet'e bağlılığı ve din gayreti o kadar kuvvetliydi ki, İslamiyet'in emir ve yasaklarından kılıpayı kadar ayrılmaya razı olmazdı.

ŞEYH MUSLİHUDDİN-İ KOÇEVİ:

Allahü Teala'dan korkusu ve kul hakkına olan riyeti o kadar çoktu ki, bir gün müritlerinden biriyle bir miktar buğdayı değirmene göndermişti. Değirmenci ve un öğütmek için sırada bekleyenler, Şeyh Efendi'ye hürmetlerinden, İslamiyet'e ve ilme bağlılıklarından, müride öncelik verdiler ve mürit de işini çabucak halledip gelince bu durumdan Şeyh Efendi rahatsız olarak unu bir çukura gömdü ardından Şeyh Efendi: "Halkın minneti ile olandan köpeklerimin bile yemesine razı olmam." dedi. Çocuklarının sünnet yemeği bir kase hoşaf ve birkaç yufka ekmeğiydi. Bir gün çocuklarına abadan yapılmış elbise getirmişti. Anneleri: "Oğlanlara bunlar uygun olsa dahi kızlar için böyle elbise uygun olmaz; pamuklu bezden yapılmış elbiseler daha uygun olurdu." deyince Şeyh Hazretleri: "O dediklerin, evlenecekleri zaman olur; şimdilik bunları giysinler." diye cevap vermiştir. Ziyaretine gelen devlet adamlarını, vezirleri, komutanları azarlar ve yaptıkları zulümlerden tövbe ettirir ve af diletirdi. Kabri, İstanbul'da bir mescit bahçesindedir.

ŞEYH MUSLİHUDDİN-İ İPSALAVİ:

İnsanlara doğru yolu göstermek için Ispartalı Şeyh Piri Halife'nin onayını alıp İpsala'da ikamet ve hizmet etmiştir. Kabri, burada kendi yaptırdığı mescit ve zaviyesi civarındadır.

ŞEYH SÜLEYMAN HALİFE:

Zahiri ilimlerin tamamını öğrendikten sonra Şeyh Zeyni'den insanlara doğru yolu göstermek için onay aldı. İstanbul'da, Zeyrek'e yakın yerde mescidi ve evi vardır.

ŞEYH ABDULLAH-İ İLAHİ

Simavna Kasabası'ndandır. İstanbul'da Zeyrek Camii Medresesi'nde bir müddet ilimle meşgul olmuş ardından Horasan'a gidip Ali Tusi Hazretleri'yle görüşerek burada da ilimle meşgul olmuştur. Ancak bu sırada Zahiri ilimleri bırakıp Batini yani tasavvuf ilimlerini öğrenmek belirince, kitaplarını yakmak veya suya atmak arasında tereddüt ederken Allah dostu bir derviş, oturduğu evin kapısına gelerek: "Allah!" dedi. Şeyh-i İlahi dervişi evine davet edip :“Seni Hakk'ın dili kabul ediyorum. Bu kitapları [306a] ateşe mi atayım, yoksa suya mı salayım?” diyince o esrarengiz derviş de: “İkisini de yapma. Sat ve parasını fakirlere ver; fakat şu kitabı sakla, sana lazım olur.” diyerek evliya büyüklerinin risalelerinin bulunduğu o kitabı ayırdı. Şeyh-i İlahi Hazretleri de Allah dostu o dervişin dediğini yaptı ve sonra Semerkant'a gidip Hoca Übeydullah-i Ahrar Hazretleri'nin terbiye ve hizmetine girdi. Bir müddet tarikat edeplerini öğrendikten sonra Şah-ı Nakşibent Hazretleri'nin mübarek kabirlerine yönelerek bir yıl dokuz ay bu mübarek makamda kaldı. Tam dokuz erbain yani tam 360 gün yalnız ve inzivada kalarak Şah-ı Nakşibent Hazretleri'nin kabirlerinin etkisiyle çok ünlendi, yüksek mertebelere ulaştı. Çok defa Şah-ı Nakşibent Hazretleri, tertemiz ruhu cesede büründüğü halde mübarek kabirlerinden çıkarak kendisine tasavvuf yolunu öğretmiştir. Sonra tekrar Semerkant'a dönüp Hoca Übeydullah-i Ahrar Hazretleri'nin hizmetinde bir müddet daha kalmış ve hocasının halifesi olup, onun işaretiyle Anadolu'ya dönmek üzere yola çıkmıştır. Yolunun üzerindeki Herat şehrine uğrayarak burada Molla Abdurrahman-ı Cami Hazretleri'nin bereketli sohbetlerinde bulunmuş ve yine burada, Allahü Teala'nın gönül dostu velileriyle bir araya gelmiştir. Buradayken çok kısa zamanda kendilerinden istifade etmek isteyen Hak âşıklarından büyük bir kalabalık toplandı. Osmanlı alimlerinden Vezir Manisalı Çelebi Efendi kendisine hediyeler gönderip, mektuplar yazıp kendisini yanına davet etmişse de yalnızlığa olan sevdası sebebiyle davete gitmemiş. Uzun zaman sonra, Sultan Mehmet Han'ın vefatıyla başlayan karışıklık döneminde :“Size, tam teslim olacağınız Ehli Sünnet Alimleri

gerekir ve bu alimlere her şeyde tam olarak uymanız icap eder.” mealindeki Hadis-i Şerif’e uyarak İstanbul’a geldi. Manisa Çelebisi Muhittin Hazretleri’nin dervişler için hazırlattığı ve kendisine teklif ettiği medrese odalarında kalmayı kabul etmeyerek, daha önce ikamet ettikleri Zeyrek Cami Medresesi’ndeki odalara - Semaniye Medresesi yapılıncaya boş kalan medrese odalarına- yerleşti. Kısa zamanda, feyiz ve nur saçan sohbetlerine ve terbiye halkalarına büyük, küçük her yaştan insan(nice vezirler, komutanlar ve devletin ileri gelenleri...) akın etti. Bu kadar çok ilgiden bir fitne ve kargaşa çıkabilmesi ihtimaliyle tekrar yalnızlığa yöneldi. Takdir-i İlahi kendi istekleri doğrultusunda [306b] gerçekleşince, alimleri ve Allah dostlarını çok seven, özellikle Şeyh-i İlahi Hazretleri’ne delicesine bağlı olan Rumeli ve Balkan fatihlerinden Evrenos Bey’in Oğlu Ahmet Bey’in ısrarlı davetlerine teşrif etti. Yerine Seyyit Ahmet-i Buhari Hazretleri’ni vekil ve halife tayin ederek Vardar Yenicesi’ne gitti. Burada yaşadığı dönemde “Zatü’l-Müştakın, “Necatü’l-Ervah” kitaplarını yazdı. Mezarı burada bulunuyor ve ziyaret edenler bu ziyaretten büyük feyiz almaktadırlar. 1490’da Allahü Teala’nın sonsuz rahmetine kavuşmuştur. “Rahmet ber-İlahi” [R: 200 + H: 8 + M: 40 + T: 400 / B: 2 + R: 200 / ELİF: 1 + L: 30 + H: 5 + Y: 10 =896 (1490)] sözüyle vefatına tarih düşürülmüştür. Sohbet ve meclislerinde daima huzurluydu. Sohbetinde bulunanlardan herhangi birinin sıkıntısını veya kalbindeki zararlı düşüncelerini o kişiye dönerek, gülümseyerek bunları bakışlarıyla veya sözleriyle ortadan kaldırırdı. Hikaye: Bir gün ilim ve irfan meclislerinde: “İnsan çalışıp çabalamadıkça, gayret etmedikçe kemale erişemez, kendisini terbiye edecek büyük velilerin mübarek ruhlarıyla bir araya gelemeyiz ve hiçbir mertebeye ulaşamayız.” demişti. Bu sırada sohbetinde bulunan Anadolu erenlerinden biri bu sözü işitince Şeyh’in bu sözünü kabul etmeyip, hemen “At Hırsız” hikayesini hatırladı. Abdullah-ı İlahi Hazretleri o arifin kalbinden geçen bu düşünceleri kerametiyle anlayıp o anda ona doğru dönerek buyurdu ki: “Söylediğim söze At Hırsız hikayesiyle itiraz etmek düşüncesi geldi değil mi? ona da bir cevap vardır.” diyerek sohbetinde bulunanlara bu hikayeyi bilen olup olmadığını sordu. Sohbetindekiler, bilmediklerini söyleyince ve kendisinden anlatmasını bekleyince buyurdu ki: “Hırsızın biri, at çalma işinde çok ustaymış. Bu hırsız bir gece, bulunduğu şehirdeki büyük bir evin ahırına girip atların bulunduğu kısma giderek atların iyilerinden birinin bağını çözüp ahır kapısından çıkarken ahırın duvarlarından birinin yarıldığını içinden fanus gibi bir ışığın bu ışığın içinden de ışıklara boğulmuş iki kişinin çıktığını görmüş. Hırsız hemen kendini at gübrelerinin içine [307a] bin bir korku ve

endişeyle atmış, boğazına kadar da pisliğin içine batmış. O haldeyken, yarılan duvarın tam karşısındaki duvar da yarıldı ve içinden birincisinden daha parlak bir nur daha belirip evin sahibi alim ve veli kişi –bu kişi zamanın en büyük alimiydi- ortaya çıktı. Bu iki nurlu kişi büyük bir edeple ve saygıyla selam verip ayağa kalktılar. Ev sahibi olan zamanın en büyük alimi kendilerinin geliş sebeplerini sordu. Onlar da :“Filan kimse Allahü Teala'nın kendisi için hazırladığı yüce makamına kavuştu. Yerine kimi seçersiniz?” dediler. Ev sahibi olan zamanın en büyük alimi: “At Hırsızı”nın kim olduğunu ve nerede bulunduğunu bilirdi. Hemen o anda at pisliği içinde saklanan hırsızın saklandığı tarafa gidip hırsız pisliğin ortasından çıkardı ardından hırsızla tokalaşarak onu tebrik etti. Sonra hep birlikte vefat eden Üçler'den olan kişinin cenaze namazını kılarak onu defnettiler. Şimdi, at hırsızlığı yapmaya giden kişi nasıl oldu da ne gayret gösterdi de ricalü'l-gayp (görünmeyen büyük zatlar) denilen evliyalardan, Üçler'den oldu diye bir soru aklınıza gelmesin. Çünkü o mübarek kişiler, o zavallının yanına girdiği vakit at hırsızının şaşkınlığından, korkusundan ve utancından at pislikleri içine girmesinden onun ne kadar zorluk, sıkıntı çektiği, pişmanlık yaşadığı bellidir. Onun bu pislik içinde çektiği nefis kırma işi ve yaptığı müşahedeyi nice nice dervişler yıllarca uğraşsalar yapamazlardı.” dedi. Sohbetin başında kalbinde bazı itirazlar bulunan o arif kişi, Abdullah-i İlahi Hazretleri'nin bu güzel açıklamasını ve tatlı sözlerini dinleyince, içindeki şüpheler ve hatalı fikirler temizlendi. Şeyh-i İlahi Hazretleri'nin elini öpüp samimiyetle ona bağlandı ve samimiyet taşıyanlar kervanına girmiş oldu. Şeyh-i İlahi Hazretleri'nin kerametler ve harikalarla dolu menkıbelerinden birini de, kendisine bağlı efendilerden Görelî Uzun Muslihuddin Efendi şöyle anlatmıştır: Zeyrek Camii'nde Şeyh'in huzurunda oturmuştuk. Huzurlarında, Mevlana Celalettin-i Rumi Hazretleri'nin mübarek neslinden Abid Çelebi de bulunuyordu. Şeyh Efendi bir ara başını kaldırıp kendisine çok yavaş [307b] bir sesle bir söz söyledi. O da başını kaldırıp karşıya baktı ve tebessüm etti. Bu gibi davranışlar Şeyh Hazretleri'nin hiç adeti değildi. Sohbetten sonra Abid Çelebi'den bunun aslını ve sırrını sordum. Dedi ki: “Şeyh Hazretleri bana caminin imamı olan Nurettin Halife'ye bak, dedi. Baktığımda kendisini bir rahip kıyafetinde ve başında bir şapka olduğu halde minbere yakın bir yerde oturuyor gördüm. Elimde olmadan güldüm.” dedi. Muslihuttin Halife der ki: “Kalbimdeki hatırat daha da arttı; çünkü Nurettin Halife, Halvetiyye Tarikatı'nda Salih bir kimseydi ve Zeyrek Cami imamıydı. Yalnız kaldığımızda kalbimdeki bu hatıratımı kendisine anlattım. Şeyh-i İlahi buyurdular ki: “O hal, Nurettin Halife'nin gizli küfrü değildir. Bu, onun bizi inkar etmesinin görünüşüdür. Hem, müritlerin huyları

birbirinden farklı olur. Türk; döverek, söverek ve zorla üstada ve hocaya gönderir. Çünkü huyları bunu gerektirir. Havassın çocukları ise cevizle, muzla yani naz ve niyazla, okşanarak hocaya gönderilir. Eğer Abid Çelebi'ye bazen bu şekilde iltifat etmesem, nefis kırma işinin ağırlığına dayanamayıp bu yoldan nasip alamazdı.” Hikaye: Adı geçen Muslihuttin Halife nakletmiştir. Şeyh-i İlahi Hazretleri'nin sevenlerinden ihtiyar bir kadın ızdırıp içinde, bir rüyasını anlattı: “Bu gece kendimi bir kurbağa olmuş halde gördüm.” dedi. Şeyh Hazretleri: “Sen dervişlere ziyafet vermeyi düşünmüşsün ve sonra da bundan vazgeçmişsin.” dedi. O ihtiyar kadıncağız da bunu doğrulayarak: “Önce, davet etmeyi düşündüm; fakat evimin darlığı sebebiyle sonradan bu azmimden vazgeçtim.” dedi. Şeyh-i İlahi Hazretleri de: “Müminin niyeti, yaptığı işten hayırlıdır.” mealindeki Hadis-i Şerifi söyledi. Bunu anlatan Muslihuttin Halife der ki: “Şeyh-i İlahi Hazretleri'nin bu rüya tabirindeki bilgisine şaşırarak, yalnız olduğu bir yerde kendisine sordum. Buyurdular ki: “Gerçi, bizden önceki büyükler rüya tabiri hakkında eserler yazmışlardır; fakat derviş olana yakışan şudur ki: Rüyadan ve [308a] rüyayı görenden nazarını keserek tabir için kalbe gaybı ilham eden Allahü Teala'ya yönelir. O mukabelede kalbine ilham edilenle rüyayı tabir eder. Bize dahi teveccüh esnasında sözlükler keşfettirilerek kalbimize ilham edilen şeydu: Gördüğü hayvanın Arapçası “zıfde” olup bu kelimenin başındaki “zād” harfi “ziyafet”le ve ikinci kısmı olan “de” “Bırak, terk et!” anlamındadır. Sonra işte böyle yorumladık. Adı geçen Abid Çelebi'den şöyle nakledilmiştir: Şeyh Hazretleri'nin mübarek hanelerinde bir iki ay hizmet ettim. Muradım kalbimin açılması ve fetih nasip olmasıydı. Ancak bu olmayınca üzümlüp Şeyh Yavsi'nin hizmetine girmek, ona talebe olmak ve irşatlarının bereketiyle maksadıma kavuşmak kalbimden geçti. Şeyh Yavsi Hazretleri o vakit İskilip'teydiler. Kalbimdeki bu düşünceyle Zeyrek Cami'nde öğle namazını kıldım. Şeyh-i İlahi Hazretleri o sırada caminin dernek yerinde namaz kılıyormuş. Namazı kıldıktan sonra hizmetine gittim. Buyurdu ki: “Çelebi, şu aşağıda namaz kılan siz miydiniz?” Ben de: “Bendenizdim.” dedim. Buyurdu ki: “Ne acayip! Bize Şeyh Yavsi şeklinde görüldünüz. Hatta şaşırıdık ki Şeyh Hazretleri ne zaman geldi de farkına varamadık.” Çelebi hemen o anda Şeyh-i İlahi Hazretleri'nin ayaklarına kapanıp ondan özür diledi. Kısa zamanda kalbimde fetih nasip oldu ve maksadıma kavuştum.” İyi davranışlarından biri de meclisine gelenler oldu mu büyük veya küçük ayrımı yapmadan ayağa kalkar ve büyük ikramlarda

bulunurdu. Yanına gelenler, sormak veya söylemek istediklerini sormadan ve söylemeden cevaplarını alıp, izahlarını öğrenip giderlerdi.

ŞEYH GÖRELİ MUSLİHUTTİN :

Şeyh-i İlahi Hazretleri'nin terbiye ve denetiminde çok yüksek makamlara çıkmıştır. Mezarı Bursa'da, Şeyh Abdüllatif-i Makdisi'nin mezarı civarındadır.

ABİD ÇELEBİ:

Mevlana Celalettin-i Rumi Hazretleri'nin neslindedir. Kadılık makamına tövbe ederek, Şeyh-i İlahi Hazretleri'nin terbiye ve denetiminde çok mertebeler kat etmiştir. İstanbul'da, Hatipzade'nin evi yakınlarında yaptırdığı [308b] mescit civarında defnedilmiştir.

ŞEYH BABA Nİ'METULLAH-İ NAKŞİBENDİ:

Kuran-ı Kerim'in tefsirini yapmış ve "Gülşen-i Raz" adlı eseri şerh etmiştir. Tasavvuf ilminde Arapça ve Farsça risaleleri vardır. İran'dan Anadolu'ya hicret etmiştir. Akşehir'de defnedilmiştir.

HALVETİYYE TARİKATI ŞEYHLERİ:

ŞEYH ALA'EDDİN:

Molla Ruşeni Hazretleri'nin büyük kardeşidir. Halveti büyüklerinden Seyit Yahya Hazretleri'nin halifelerindedir. Cezbesi yani kendinden geçmesi çok olduğundan, onun sohbet meclisinden çoğu kişiyi kendinden geçmiş halde kaldırırlardı. Bursa'ya geldiğinde, Molla Alaattin-i Arabi Hazretleri Kaplıca Müderrisiydi. Sima ve cezbe hallerini kabul etmiyordu. Sonra, kendisiyle daha ilk görüşmelerinde, Şeyh Hazretleri kendisinin kulağına bir söz söylediğinde bir nara atarak kendinden geçti. Eski haline gelince, yani ayılınca inkarı ikrara dönüp Şeyh Hazretleri'ne bağlandı. Rivayet

edilir ki: Şeyh Alaattin Hazretleri İstanbul'a geldiğinde, sevenlerinin çokluğundan izdiham ve kalabalık öyle artmıştır ki, bir kötü bir durumun ortaya çıkmasını önlemek için, saltanat merkezi İstanbul'dan uzaklaştırılması düşünülmüş. Ardından Sultan Mehmet Han'ın fermanıyla Karaman Diyarı'na gitmişlerdir. Larent'e [Karaman] vardıklarında burada vefat etmiştir. Şöyle meşhurdur ki: Şeyh Tacettin Hazretleri, Şeyh Alaattin Hazretleri'ni İstanbul'dan uzaklaştırmak ve gözden düşürmek için dervişlerini meşgul etmiş ve dervişlerinin sürgüne gönderilmesine neden olmuştur.

ŞEYH ÖMER DEDE RUŞENİ:

Seyit Yahya Hazretleri'nin halifelerindendir. Aydınli olduğundan "Ruşeni" mahlasını kullanmıştır. Medrese talebesi olduğu gençlik yıllarında aşklar yaşamış ve Bursa'da Balıkçı Oğlu Hızır Bali adlı bir gence çılgınca sevdalanmıştı. Çoğunlukla hiciv türü şiirler söylemiş hatta kendisini dahi hicvetmiştir. Allahü Teala'nın uygun görmesi ve lütfu ile İran taraflarına gittiğinde Bakü'de Seyit Yahya Hazretleri'ne bağlanmış, nefis mücadelesi vermiştir. Seyit Yahya Hazretleri'nin terbiye ve denetiminde çok yüksek manevi makamlara kavuşmuştur. Çoğunlukla Gence, Berda ve Karaağaç'ta ikamet etti ve Uzun Hasan'ın hanımı Selçuk Hatun kendisinin bağlılarından oldu. Tebriz'de Cihanşah Mirza'nın hanımı tarafından yaptırılan dergaha yerleştirildi. Baba Nimetullah-i Nakşibendi Hazretleri'nden [309a] şöyle alınmıştır: Şeyh Ömer Ruşeni'nin ölüm hastalıklarında kendisini ziyaret ettim. Çok korkuyordu. Dergah'ın başkanlığını kabul ettiği için pişman olup:" Ah başkanlık, ah başkanlık!" diyordu. 802 [1400] ahrete göçmüştür.

ŞEYH HABİB HAZRETLERİ:

Mübarek soyu, baba tarafından Hazret-i Ömerü'l-Faruk ve anne tarafından Hazret-i Ebu Bekr-i Sıddık (Allah onların ikisinden razı olsun) Hazretleri'ne ulaşır. Niğde'nin Ortaköy'ündendir. Şerh-i Akait okurken İran'a gitmişti. Seyit Yahya Hazretleri'nin Dergahı'na gidince bazı talebelerine :“Şeyhiniz beni bir günde Allahü Teala'ya ulaştırabilir mi?” deyince Seyit Yahya Hazretleri'nin önde gelen talebelerinden Hacı Hazma bu sözünü küstahlık saymış; dayanamayıp din gayreti ve şeyhine olan muhabbeti ile, yüzüne bir tokat vurunca Habib Efendi kendini kaybetme

makamına erişmişti. Seyit Yahya Hazretleri bu durumdan haberdar olmuş Molla Habib'i yanına getirip :“Dervişlerde din gayreti ve tarikat edebi çok kuvvetli olur. Molla Efendi, huzursuz olma.” diyerek Molla Habib'i teselli etmiş. “Kazıyye, inancın üzerindedir. Şimdi, şu pencerenin içinde otur ve bu gece göreceğin rüyayı, gel bize anlat.” diye emretmişler. Molla Habib Hazretleri o pencerenin içine girince hakikat saraylarının pencereleri kendisine açıldı. İki sene boyunca Seyit Yahya Hazretleri'nin terbiyesinde ve hizmetinde bulunduktan sonra şeyhi olan Seyit Yahya Hazretleri'nin izniyle Anadolu'ya yöneldi ve bir müddet Ankara'da Hacı Bayram-ı Veli Hazretleri'nin mübarek kabirleri yanında uzlete çekildi. Akşemsettin Hazretleri'yle dostluk etti. Kayseri'de Şeyh İbrahim Efendi ile sohbet etti. Üç defa hacca gitti ve çokça seyahat etti. İskilip'te Şeyh Yavsi Hazretleri ile araları açılmıştı. Eşraf-ı Havatır'da otoriteydi. Şehzade Şehinşah Bey'in Nişancısı Habib Bey şöyle aktarmıştır: “Şeyh Habib Hazretleri ile ikinci namazını kılarken bir akrep secde ettiğim yerden geçip safın diğer tarafına gitti. Namazdan sonra yemek getirdiler. Ancak namaz kılarken secde yerinde gördüğüm akreple ilgili düşüncem içimdeydi. Bu içimde gizlediğim düşüncemi Şeyh Hazretleri kerametle anlayıp buyurdu:” O zavallı, bizden yana geldi. “Namazda da olsanız iki siyahı -akreb ve yılan- öldürünüz.” mealindeki Hadis-i Şerifi ile amel edip şehit ettik.” Kalbimdeki bu keşmekeşten [309b] kurtulunca, yemeğe başlarken “Helal ise, Allahü Teala'nın şerefli ismini anarak ve ona sığınarak yiyorum.” diyerek yemek yemeye başladım. “Helaldir, şüphe etmeyiniz Şahım!” dediler. Şeyh Habib Hazretlerinin böyle menkıbeleri çoktur. Derler ki: “Hiç kimse onun ömrü boyunca bir yere yaslandığını, yatarak dinlendiğini, bu şekilde uyuduğunu görmemiştir. ”Ölüm hastalığında dahi bir darı çuvalını getirip sırtını çuvala dayamışlardır. 1497'de ahrete intikal etmiştir. Mezarı Amasya'da, Muhammet Paşa İmaretinde içindedir.

ŞEYH MUHAMMET ÇELEBİ-İ KARAMANİ:

Çelebi Halife olarak tanınır. Cemalettin-i Aksaray-i Hazretleri'nin neslindedir. “Telhis Muhtesarı” kitabının şerhini okurken, kalbine bir tarikat ve tasavvuf büyüğüne bağlanmak sevdası düşmüştür. Bir müddet Şeyh Alaattin-i Halveti Hazretleri'nin halifelerinden Abdullah Halife'nin yanında ve terbiyesinde kalmıştır. O sırada Şeyh Alaattin Hazretleri Karaman'a gelmişti. Halifeleri, sevenleri, Çelebi Halife de kendisini karşılamaya çıktı ve Şeyh Alaattin Hazretleri'ne bağlandı. Kendi şöyle anlatmıştır:

“Şeyh Hazretleri Karaman’a geldiğinde gömleği ve sarığı siyahtı. Elini öptüğümde ve giydiği siyah cüppeye yapıştığında, benim onu Beğendiğimi anlayarak cüppeyi bana vermeyi teklif etti. Ben de: “Sultanım, dervişlikte bulunan yüksek mertebelere varıp da bu yoldan nasibimi almayana kadar bunu kabul etmem.” Şeyh Hazretleri de: “Senin bu dediğin bizim elimizde değil, bize tabi olanlar vasıtasıyla olur.” diye buyurdu. Çok geçmeden önce kendisi sonra da halifesi olan Abdullah Efendi ebedi aleme göçtüler. Ben de Tokat’taki Halvetilerden Tahiroğlu’na gittim. Kendisi Türkmenlerdendi. Feyiz yerine haiz diyecek kadar açık bir şekilde cahildi; ancak batını yani kalbi ilimleri çok kuvvetliydi. Beni taş ve toprak hizmetine verip birkaç talip ile beraber, kazılan bir çukurda halvet ve uzlet etmemizi emretti. Bizi açlıkla terbiye ve imtihan ediyordu. Yanımdakiler buna tahammül edemeyip halvetten çıktılar ve en yakın bir köyden yiyecek getirerek açlıklarını giderdiler. Ben tahammül ettim. Tahiroğlu yanımıza gelip öfkeyle bizi kovdu ve bana da gitmemi söyledi. Ben nefis terbiyeme, kör gibi [310a] bu yolda ilerlemek için devam ettim. Tahiroğlu’na benim nefis terbiyesi verirken helak olduğumu söylediklerinde: “Bırakın, olsun” demiş. O sırada bana rüyada ve bu alemde fetih ve keşif nasip oldu. Tahiroğlu’na gelip durumumu söyleyince beni övdü. Kısa bir zaman sonra o da vefat etti. Gönlüme Seyit Yahya Hazretleri’ne kavuşmak isteği düştü. Erzincan’daki halifelerinden Piri Halifeyle buluştum. Yine tatmin olmayıp Şirvan’a gitmeye karar verdim. İki günlük yol almıştım ki Seyit Yahya Hazretleri’nin ahrete göçtüğü haberini duyup büyük bir üzüntüyle tekrar Erzincan’a döndüm. Burada Piri Halife’nin hizmeti ve terbiyesi altında bulundum. Ondan aldığım onayla Anadolu’nun batısına gelip fakirlere hizmet etmekle meşgul oldum. Hikaye: Sultan Selim Han Devri’nde nişancı iken kazasker olan Tacizade Cafer Çelebi’den şöyle nakledilmiştir: Sultan Beyazıt Han şehzadeligi zamanında Amasya Sancağı Mutasarrıfıydı. Babam Tacî Bey de Sultan Beyazıt Han’ın hizmetinde olduğundan Sultan Beyazıt babama 3.000 akçe verip şöyle buyurmuş: “Çelebi Hazretleri’ne ulaştır da dervişlerinin sofrası için kullansınlar ve bir muradımın gerçekleşmesi için lütfedip dua etsinler.” Babam: “Eğer muradınızın ne olduğuna dair bir işaret isterlerse ne cevap vereyim?” diyince Şehzade Beyazıt da: “Onlar teveccühleriyle bizim isteğimizin ne olduğunu bilirler.” cevabını vermiş. Çelebi Hazretleri muradın ne olduğunu anlamış ve ertesi gün babama Şehzade Beyazıt’ın isteğinin, Allah’ın izniyle gerçekleşeceğini bildirmiş. Bu işe yöneldiklerinde Karaman velilerinin Cem Sultan tarafını desteklediklerini görünce onlar da kendisine ateş etmişler. Ateş Çelebi Hazretleri’ne değmeyip kızına isabet edince

birkaç gün sonra Çelebi Hazretleri'nin kızı [310b] vefat etmiştir. Bu yaratılıştan kaynaklanan gayret ile tekrar teveccüh eylediğinde, Karaman Eyaleti'nin bütün evliyalari Çelebi Hazretleri'nin yanına gelip muradını sormuşlar. Çelebi Halife de Karamani Mehmet Paşa'ya yardım etmelerinin Müslümanlar için zararlı olacağını, Mehmet Paşa'nın hayır hasenat sahiplerinin vakıflarını ve şartlarını bozduğunu, değiştirdiğini söyleyince hepsi kendisine yaptıkları manevi yardımlardan vazgeçmiş. Hemen Şeyh Vefa Hazretleri, yardım makamında ortaya bir yuvarlak çizgi çizerek muhafazasıyla meşgul olmuş. Şeyh Hazretleri de bin bir çalışma ve gayretle o daireye girip demiş ki: "33 gün sonra büyük bir olay meydana gelecek ve 40. günde Karamani Mehmet Paşa öldürülecek." Bu haberler, Şehzade Beyazıt'a ulaşınca mübarek yüzlerinden utanç terleri döküldü ve buyurdu ki: "Vallahi, ben kimsenin sebepsiz yere ölmesini isteyenlerden değilim. Ancak o zalim, kardeşim Cem'e bağlanarak beni babama durmadan gammazlar, beni gözden düşürmeye, vaziyetimi bozmaya çalışır. Ancak ortaya çıkacak büyük olay ne ola ki?" diyerek hayretlerini göstermiş. 33 gün sonra haberci gelip Sultan Mehmet Han'ın ahrete göçtüğünü bildirerek kendisinin İstanbul'a gelmesi için devlet erkanı tarafından yazılan davet mektubunu ulaştırdı. 40. günde saadetin merkezi İstanbul'a yaklaştıklarında Karamani Mehmet Paşa'nın öldürüldüğü haberini verdiler. Merhum Cafer Çelebi demiş ki: "Bu hikaye aklımdan çıkmıştı. Bir gün İstanbul'da, maktül Mehmet Paşa'nın oğlu ile sohbet ederken oğul dedi ki: "Babamın başında 100 bölümlük bir mübarek mutabakat vardı. Şeyh Vefa Hazretleri bunu babama yazmış ve vermişti. Sultan Mehmet Han'ın şerefli naaşını kayıkla İstanbul'a naklettikleri gün, şaşkınlık ve üzüntü halinde o mutabakat suya düşmüş ve birkaç bölüm [311a] yazı sudan dolayı bozulmuştu. Tekrar yazılması veya düzeltilmesi için dervişlerinden biriyle Şeyh Vefa Hazretleri'ne göndermiş. Babamın öldürüldüğü gün bu mutabakat bu sebeple yanında yoktu. Bu macerayı duyunca Çelebi Hazretleri'nin Şeyh Vefa Hazretleri'ne nispet ettikleri daire akla geldi. Sultan Beyazıt Han Devri'nde büyük bir taun salgını kendini gösterdi ve bu salgın uzun süre devam etti. Sultan Beyazıt Han bu sebeple Çelebi Halife Hazretleri'ne bir kese altın ve müritleri için de yol parası olarak üçer bin akçe gönderip Mekke'-i Mükerrerem'e gidip bu taun salgınının ortadan kalkması için orada dua etsinler. Şeyh Çelebi Hazretleri Sultan Beyazıt Han'ın ricasına uyarak hac yoluna çıktı. Mekke'-i Mükerrerem'e varmadan çölde vefat etti. Şeyh Çelebi Hazretleri yola çıktıktan bir müddet sonra, İstanbul'u kasıp kavuran taun salgını kısa zamanda tamamen kesildi ve ortadan kalktı.

**SULTAN MEHMET HAN DEVRİ VEZİRLERİNİN,
KOMUTANLARININ VE DEVLETİN İLERİ GELENLERİNİN
BİLDİRİLMESİ:**

Sultan Mehmet Han, saltanat tahtına oturduğunda babasının padişahlığı döneminde vezir-i azam olan Hayrettin Paşa'nın Oğlu Halil Paşa'yı sadrazamlığa; İshak Paşa, Saruca Paşa ve Şehabettin Paşa'yı vezirlik makamına getirdi. Daha sonra, adı geçen Halil Paşa'ya babasının döneminde kırılmıştı. Halil Paşa İstanbul'un fethedilmesine engel olmak istediğinde öldürülmeye öldürülmeyi hakketmişti. Halil Paşa'yı öldürüp yerine kendi himayesinde olan daha şehzade iken kıymetli ve faydalı hizmetleri olan Mahmut Paşa'yı usulüne uygun olarak önce vezir ve sonra da vezir-i azam yaptı. Rumeli Eyalet Sancağı'nı da beraberinde ona ihsan etti. Hatta, Mahmut Paşa insan şeytanları olan kafirler üzerine gönderdiği ordunun başında beylerbeyi olarak görevlendirilmişti. Beş yıl, devletin ve halkın bütün işlerini gördü. Mücahitler sultanı Sultan Mehmet Han, bazı hususlarda kendisine kırıldığı için, bir gün otağında otururken çadırını başına yıktırması, onu görevinden almıştır. [311b] Yerine İshak Paşa vezir-i azam oldu böylece Mahmut Paşa'ya da Gelibolu Sancağı verildi. Uzun Hasan üzerine sefere çıkıldığında Mahmut Paşa tekrar Sadrazam yapılarak, bu seferden dönüldüğünde bazı sebeplerden dolayı tekrar görevinden alındı. Yerine bu defa (...) vezir-i azam oldu. Adı geçen Mahmut Paşa, Edirne yakınlarındaki Hasköy'de uzlete çekilmişken şehzade Mustafa'nın vefat haberini duyunca taziye için İstanbul'a geldiğinde yağma yollu öldürülmüştür. Güzel ahlak sahibi çok bilgili ve maharetli bir vezirdi. (Allahü Teala bol bol rahmet eylesin.)

Gedik Ahmet Paşa dahi Emirü'l-Ümera iken çok sayıda fetihle bulunduğu için vezir-i azam olmuş, ardından Boğazkesen Kalesi'nde hapsedilmiş, sonra hapisten çıkarılarak kendisine Selanik Sancağı görevi verilmiş, Polya Fethi'nde devletine çok büyük hizmetleri olmuştur. Mücahitler sultanı Sultan Mehmet Han ahrete göç ettiğinde, Mevlana Celalettin-i Rumi (Sırrı ve hakikatı muazzez ve müşerref olsun) Hazretleri'nin mübarek neslinden olan Karamanlı Mehmet Paşa vezir-i azamdı. O kargaşa ve fitne günlerinde Karamanlı Mehmet Paşa yeniçeriler tarafından öldürüldü.

Sultan Mehmet Han'ın saltanatı döneminde vezirlik ünvanına nail olanlardan biri de Mesih Paşa'dır. Mesih Paşa, Rodos Kalesi'ni kuşatmış; ancak Rodos Kalesi'nin fethi kendisine nasip olmamıştı. Bu sebeple geri dönüp Beşiktaş İskelesi'ne gelince,

görevden alınmış ve Gelibolu Sancağı göreviyle Gelibolu'ya gönderilerek merkezden uzaklaştırılmıştı.

Devrin en büyük alimlerinden Hızır Çelebi'nin Oğlu Sinan Paşa, Veliyyittin Oğlu Ahmet Paşa, Manisa Çelebisi diye tanınan (...) Paşa ve Yakup Paşa da Sultan Mehmet Han döneminin diğer vezirlerindedir. Adı geçen Manisa Çelebisi Rumeli ve Anadolu kazaskeriyken, vezirlik makamına getirilmişti. Bir gün Sultan Muhammet Han'ın okuduğu ve kendisinden şerhini ve izahını sorduğu Arapça bir şiirle ilgili suale hemen cevap veremediği için hemen görevden alınmıştır. Yakup Paşa ise tıp ilminde otorite bir tabipti, kendisi İsrailoğulları'ndan olup sonradan Müslüman olmuştu. Karaca Paşa Rumeli Beylerbeyi'yken Belgrat Kuşatması'nda şehit olmuştur. Has Murat Paşa da Rumeli Beylerbeyi iken Uzun Hasan Savaşı'nda öldürülmüştür. [312a] Hadım Süleyman Paşa, Rumeli Beylerbeyiyken Boğdan Seferi'nde yenilgiye uğradığından görevinden alınmış ve Kastamonu Beyliği görevi verilmiştir, ardından Rodos Kalesi Kuşatması'nda şehit olmuştur. Davut Paşa, Anadolu Beylerbeyi'yken Şehzade Mustafa'nın yanındaydı. Güveyi [Damat] Mehmet Paşa da, Süleyman Paşa yerine Anadolu Beylerbeyi olmuştu. Rum Mehmet Paşa Karaman Beylerbeyi'yken Turgut'un adamlarıyla yaptığı cenkte bozguna uğrayınca görevinden alınmış, yerine Mehmet Paşa Karaman Beylerbeyliği'ne getirilmiştir. Şarabdar Hamza Paşa Rumeli Beylerbeyi'ydi. Ordunun en kahraman komutanlarından Semendire Beyi Bali Bey, akıncıların namı komutanlarındandı. Evrenos Gazi'nin Oğullarından Ahmet Bey ve Mehmet Bey de bu dönemin ileri gelen devlet adamlarıdır. Mihailoğlu İskender Bey ile Ali Bey, dönemin en ünlü akıncı beylerindendir. Ali Bey, Malkoçoğlu Bali Bey ve Hüseyin Oğlu İsa Bey Macaristan'ın yağmalanması sırasında şehit olmuşlardır. Adı geçen kişilerden İsa Bey'in şehit olduğu yerde Allah'a şirk koşanların bile gördüğü büyük nur çıkınca, kafirler saygılarından üzerine bir kubbe yapmışlardı. Minnetoğlu Mehmet Bey, Turhan Oğlu Ömer Bey, Ali Bey, Dedelioğlu Umur Bey, Niğbolu Beyi Çakacıbaşı Hamza Bey, Nasuh Bey, Firuz Bey, İshak Bey, Ahmet Oğlu Ali Bey, Antalya Beyi Hamza Bey ve Azapler Ağası Has Yunus Bey de bu devrin en ünlü komutanlarından ve akıncı beylerindendi. İsmi sayılan bu büyük komutanlar, çoğunlukla savaşlarda ordu komutanları olurdu ve kafir memleketlerinin fethedilmesinde çok büyük hizmetlerde bulunmuşlardı. Hepsi ocaktan yetişmeydi. Halil Paşa'nın Kardeşi Mahmut Çelebi de bu dönemin ileri gelen devlet adamlarıdır. Hersekzade Ahmet Paşa ordunun sancaktarı olup Padişah'ın dostu makamındaydı. Sonra, Sultan Beyazıt Han Devri'nde vezir

olmuştur. Kastamonu Hakimi İsmail Bey'in kardeşi Kızıl Ahmet Bey'e [312b] önce Bolu Sancağı sonra da Mora Sancağı ve başka sancaklar verilmişti. Küçük Şahin isminde bir kaptan vardı. Bu kaptan İstanbul'un fethinde karadan gemiler yürüten, ilminde ve maharetinde eşi olmayan bir mühendisti. Buraya kadar isimleri ve ünvanları yazılan şahsiyetlerin menkıbeleri kendilerine ait bölümlerde ayrıca açıklanmıştır. Öğrenmek isteyenler o kısımları okusunlar.

CENNETMEKAN SULTAN MEHMET HAN'IN YAPTIRDIĞI HAYIR VE HASENAT:

Mücahitler Sultanı Sultan Mehmet Han'ın fethettiği memleketlerde ve şehirlerde yaptırdığı mescitlerin, camilerin, köprülerin, imaretlerin ve sair mabetlerin haddi ve hesabı yoktu. Biz burada bu meşhur hayır eserlerinin birkaçına, bereketlenmek için değineceğiz. Hayır eserlerinden biri Ayasofya Mabeti'dir. Bu mabetten İstanbul'un fethi sırasında biraz bahsedilmişti ve ona benzer eski mabetlerin, camilerin ve mescitlerin olduğu tarif edilmişti. Şüphesiz, Mücahitler Sultanı Sultan Mehmet Han, Müslümanların namaz vakitlerinde, diğer ibadet ve taat zamanlarında eski mabetlerdeki putları, haçları, duvarlardaki resimleri İslamiyet'in ve fitratın emri icabı çok pis ve çirkin görmelerinden, bunlardan rahatsız olmalarından, bunların mihraplarının yönlerinin Kible'ye çevrilmesi gerektiğinden, bu koca şehrin en uygun yerinde büyük bir cami yaptırmayı uygun görmüştür. İstanbul'un Kuzey bölgesinin havası, suyu, toprağı en temiz ve bu bölgenin en yüksek yerinde, Kible tarafında cami maksureleri ve etrafında yüksek kubbeli medrese odaları yapılması için ferman etti. Bu caminin doğu ve batı tarafında dörder medrese yapıldı ki cenneti andıran bu sekiz medresenin adı Sahn-ı Semaniye oldu. Bu medreseden müderris olarak onay alan Molla'lar en muteber ve kıymetli şehirlerde günlüğü 500 akçe ile kadı ve vali oldular. Ayrıca burada okuyan danışmentlerin(bilim insanlarının) Müderris ve Mülazım rütbesinde olması şarttı. Sahn-ı Semaniye Medresesi'nin ardına dörder küçük derslik yapıldı, [313a] bu sekiz küçük dershane asıl medrese olan Semaniyye Medresesi'nin tamamlayıcısı olarak bu külliyenin içindeydi. Burada kalan ilim talebeleri Suhte adıyla ünlendiler. Bunların yükselebileceği bir üst makam da Danışmentlikti. Bunların yiyecekleri ve nafakası Amire mutfağı'ndan çıkıyordu. Semaniyye Medresesi caminin karşı tarafında iki büyük ve yüce bina yapıldı. Birisi Darü's-Şifa olup hastaların tedavi edildiği yerdir. Bu

hastanede, sözü ve şahitliği kabul edilen, sahasında otorite doktorlar görevlendirildi ve buraya lezzetli yiyecekler, içecekler, macunlar, ilaçlar konuldu. Caminin diğer tarafındaki bina da misafirlerin, yolcuların, uzaktan veya yakından gelip gidenlerin beslenmeleri ve gece barınmaları için ayrılmıştı. Bir tarafında da Padişah mutfağının hazırlandığını burada sabah ve akşam olmak üzere günde iki öğün, her gün tahminen 5.000 kişinin doyurulduğunu İdris-i Bitlisi bildirmiştir. (Allahü Teala kabul etsin.)

Sultan Mehmet Han'ın Allahü Teala'nın rızasını kazanmak için yaptırdığı yapılardan birisi de Ebu Eyyubi'l-Ensari (Allah onlardan razı olsun) Hazretlerinin şerefli kabrinin yanına yaptırdığı cami, medrese, hamam ve bu mübarek kabir üzerine inşa ettirdiği yüksek ve yüce kubbedir.

EBU EYYUB-İ ENSARİ “ALLAH ONDAN RAZI OLSUN”

Şerefli ismi Küleyb Oğlu Zeyd Oğlu Halit'tir. Ensar-ı Kiram'dan (Allah onların hepsinden razı olsun.) olup Medine-i Münevvere'de yaşayan şerefli ve kadri yüce, asil bir kimsedir. Hazret-i Muaviye Radıyallahü Anh'ın Oğlu Yezit ile Kostantıniyye Savaşı'na çıktılarında, 671 yılında, Allahü Teala'nın yolunda savaşırken hastalanıp ahrete göç etmiştir. Müslüman ordusu uzun zaman İstanbul Kalesi'ni kuşatma altında tuttu; ancak fetih nasip olmadı. Ebu Eyyüb-i Ensari (Allah ondan razı olsun) çok yaşlı olmasına rağmen Allah yolunda cihat etmek erdemine ulaştı; hakikat ehli katında şehitlik mertebesine ulaştı. Müslüman Ordusu da fetihten ümidini keserek geri döndü.

EBU EYYÜB-İ ENSARİ'NİN (ALLAH ONDAN RAZI OLSUN)

MÜBAREK KABRİ

Molla İdris-i Bitlisi Hazretleri'nin yazdığına göre, cennet-mekan Sultan Mehmet Han, İstanbul'u fethi sırasında Ebu Eyyüb-i Ensari'nin nurlu mezarlarının yerini tayin ettirdiğini şöyle bildirmiştir: “Hazret-i Muaviye “Allah ondan razı olsun.” nin Oğlu Yezit, Rum Kayser'i yani Bizans İmparatoru ile görünüşte barış yapıp geri döndüğünde, Hazret-i Ebu Eyyüb'u, [313b] kendi vasiyeti icabı İstanbul'un dışında defneylediler ve mezarını gizleyerek hiç kimseye bildirmeden dönüp Şam-ı Şerif'e gittiler. Kafirler, Ebu Eyyüb-i Ensari Hazretleri'nin mübarek kabrinin yerini bilmemekle beraber iki yerde olabileceğini tahmin ederek buralara kabir görüntüsü vermişlerdi. İstanbul

Kayserleri'nin zamanında bu iki makama çok büyük saygı gösterirlerdi. Kendileri için bu yerler ziyaret, dua etme ve hacet dileme yerleri durumundaydı. Kafirler arasında bu türbe için: “Allah’ın seçkin kullarından, azizlerden birinin türbesidir.” inancı yaygındı. Yağmur duasına çıktıklarında buraya gelirler, hastalarını iyileşme umuduyla bu türbelere getirirlerdi. Sultan Mehmet Han İstanbul’u fethetmekle saadetlerin en büyüğüne kavuşmuştu. Sultan Mehmet Han, ehli sünnet alimlerinin büyüklerinden Tefsir ve Hadis İlmi Alimleri’nden İmam-ı Begavi Hazretleri’nin “Me’alimü’t-Tenzil” adlı tefsirini okurken Bakara Suresi’ndeki: “Mallarınızı Allahü Teala’nın yolunda sarf edin. Böylelikle kendi ellerinizle kendinizi, [mallarınızı israfla ve cimrilikle telef etmekle] tehlikeye atmayın.” mealindeki Bakara suresinin 195. Ayet-i Kerimesi’nin tefsirinde: “Ebu Eyyüb-i Ensari Hazretleri’nin Allah yolundaki en son gazası, Hazret-i Muaviye “Allah ondan razı olsun.” zamanında İstanbul’a yaptığı gaza olup Ensari Hazretleri orada vefat etti ve İstanbul Kalesi Surları’nın yanına defnedildi. İstanbul kafirleri onun mübarek kabrini vesile ederek kabrin buraya defnedilmesinden endişelenirler, yağmur yağması için dua ederler.” diye yazılmış. O iki ziyaret mahallinden biri kalenin içindeydi biri de hemen o semtte, sur yolundan iki bin ayak miktarı uzaktaydı. Ama, şimdi [1640’lar için] burası kalenin içinde kalmıştır; ancak o vakitler kalenin dışındaydı. Bizans Kayserlerinin[İmparatorlarının] son dönemlerdeki imparatorlarından birisi İstanbul’un fethinden yaklaşık 300 yıl önce o yeri kaleye dahil etmişti. Müslümanlar ve kafirler arasında yaygın olan bu rivayetlerin en çok kabul edilenini Sultan Mehmet Han sormak gereği duydu. Sultan Mehmet Han’ın, Allah dostlarına, velilerin kerametlerinin hak ve doğru olduğuna inancı tamdı. Çoğunu kendisi tecrübe etmiş, nicesini savaş meydanlarında kendisi görmüştü ve nice nice velinin keşif ve ortaya çıkışı aynı şekilde zuhur etmişti. [314a] Din ve devlet işlerinde her zaman bu Allah dostlarından yardım isterdi.

Farsça şiir tercümesi:

“Gayb ilimleri, Allah dostlarının himmetinden iktibas olundu.

Kalbin, batının nurları içeriden dışarıya nasıl aksetsin?

Şah’ın [Sultan Mehmet] iradesi, Allah dostlarının iradesine denk oldu.

Evlîyanın nurlarının insanlarda baş göstermesi o Şah’ın kalbiyledir.”

Sultan Muhammet Han, kerametleri defalarca görülmüş, mükâşefe ehlinin büyüklerinin kendisine uyduğu, son asrın en büyük velilerinden Akşemsettin Hazretleri’ne Ebu Eyyub-i Ensari Hazretleri’nin mübarek kabrinin yerini sorunca, bütün

alametleri, işaretleri ve yeriyle kale surlarının dışında olarak tayin etti. Allah dostları velilerden bir kısmının apaçık keşifleri ve dosdoğru nazarlarının birliğiyle o nurlu mezarın yeri tam olarak belli oldu. Sultan Mehmet Han Akşemsettin Hazretleri'nden bu dosdoğru nazar ve apaçık keşiflerini sorunca: "Tayin edilen yerden daima bir nurun parladığını gördüm ve gizlilik alemine yöneldim. Ebu Eyyub-i Ensari Hazretleri'nin şerefli ruhuyla o yerde görüştüm." diye cevap verdi. Mücahitler Sultanı Sultan Mehmet Han, daha da açık ve net belirti isteyince Akşemsettin Hazretleri'nin emriyle o yeri bir metre kazdıklarında üzerinde İbrani Dili'nde yazılmış bir mermer levha bulundu. Okuttular. Şeyh Akşemsettin Hazretleri'nin söylediği gibi çıktığı Ebu Eyyüb-i Ensari Hazretleri'nin kabri olduğunun kesinleştiği Şeyh Akşemsettin Hazretleri'nin "Şekaik" adlı kitabında yazılıdır. "Ahbaru'd-Düvel ve Asaru'l-Üvel" adlı kitapta da o mermerin üzerinde "O Ebu Eyyübi'l-Ensari'nin kabridir." diye yazılmıştı. Kitapta: "Sultan Mehmet Han hayretler içinde kaldı ve kendisini öyle bir hal sardı ki tutmasalardı, düşerdi." şeklinde yazar. Sultan Mehmet Han Hazretleri, bildirildiği üzere, o mübarek ve münevver kabrin üzerinde tertemiz bir türbe, yanına iki minareli bir cami, medrese, hanegah yaptırıp, ilim talebeleri için görevler; fakirler için yemek ve hatip; imam ve müezzin için de görevler tayin etti. "Allahü Teala kabul etsin."

[314b] SULTAN MEHMET HAN'IN HUYU VE AHLAKI

Şurası gerçektir ki, Adem Aleyhisselam'ın soyundan gelen insanların vücut organlarının birbirine olan uyumu ve düzgünlüğü, bedeninin her kısmının birbirine uygunluğu açısından en güzel, en iyi, en uyumlu kişi; şekilde ve simada, güzel ve şirin olmada mükemmel olan Allahü Teala'nın sevgilisi Muhammet Aleyhisselam'a en yakın olanı ve ona en çok benzeyenidir. Kıyafet ilmi alimlerinin ve hikmet ehlinin söz birliği şudur ki : Vücudun iç ve dış organları, bu organların şekilleri o kimsenin güzel ahlak sahibi olup olmadığına işaret eder. Güzel ahlak numunesi ve melek tabiatlı olan Sultan Mehmet Han'ın suretini ve ahlakını, Molla İdris-i Bitlisi, Peygamberler Sultanı olan Muhammet "Sallallahü Teala Aleyhi ve Sellem"e benzettiği kitabından alarak, bereketlenmek için Sultan Mehmet Han'ın menkıbelerini bununla tamamlamayı uygun gördüm. Evvela, o iki cihan sultanı "Sallallahü Teala Aleyhi ve Sellem" renk olarak bütün insanların en güzel renklisi olduğu gibi; Muhammet Milleti'nin sultanı olan Sultan Mehmet Han'ın da gül renkli yüzü, güzellikte ve parlaklıkta en güzel çiçek

gibiymi. Kıyafet ilmine göre böyle renk, tam edepli olmaya işaret eder. İkinci olarak: Mekke'nin ve Medine'nin Sultanı Muhammet "Sallallahü Teala Aleyhi ve Sellem" bütün insanların en parlak ve en güzel gzlsyd. Mekke'nin ve Medine'nin hizmetçisi olan Sultan Mehmet Han'ın da gözleri iri olup gözünün akı tam beyaz ve siyahı tam orta kıvamındaydı. Böyle çk güzel ve parlak gözler, görünüşte en güzel ve en faziletli gözler olur ve kıyafet ilminde bu: Yüksek zekaya, vefakarlığa işaret eder. çnc olarak: Emleç yani güleç yzlsyd. Bu durum; cömertliğe, açık ve temiz meşrebe işaret eder. Dördüncü olarak: Hazret-i Mustafa "Sallallahü Teala Aleyhi ve Sellem", aknaydı yani mübarek burnu kemerliydi. Sultan Mehmet Han'ın burnunun üstü yüksek ve kemerliydi. Kıyafet ilminde alim olan bazı Araplar, bunu yüksek himmete, yiğitliğe delil sayarlar. Beşinci olarak: Kainatın Sultanı "Sallallahü Teala Aleyhi ve Sellem", eflahtı yani mübarek ve nur saçan dişleri seyrekli. Gaziler Sultanı Mehmet Han'ın da dişleri seyrekli. Kıyafet ilminde bu, sözün doğruluğuna ve lisanın açık ve güzel oluşuna alamet ve işarettir. Altıncı olarak: Alemlere rahmet olan Muhammet "Sallallahü Teala Aleyhi ve Sellem" Hazretleri'nin mübarek yüzü değirmi, alnı açık ve geniş, sakalı sık idi. Mücahitler Sultanı Sultan Mehmet Han'ın da yüzü değirmi, alnı açık olup [315a] sakalı ve bıyığı sıkı. Böyle değirmi yüz, parlak aln , sık sakal ve bıyık; aklın kemaline, kalp huzuruna, hafif meşrep olmaktan uzak olmaya ve akıl kıtlığından yoksun olmaya işaret eder. Yedinci olarak: O cinlerin ve insanların peygamberi "Sallallahü Teala Aleyhi ve Sellem", kemikleri iri, göğsü ve omuzları, pazı ve dirsek kemikleri genişti. Doğu'nun ve Batı'nın, karaların ve denizlerin sultanı Sultan Mehmet Han'ın vücudu da aynı özellikleri taşımakta olup göğsü geniş ve açık; sırtı ve gerdanı geniş ve büyük; pazıları iri, etli ve kuvvetli olup; kolları ve bilekleri gçlsyd. Bu, aslan görünüşü ve heybeti, cesur bir aslan görüntüsüdür. Böyle vücut özellikleri, böyle görünüş, Kıyafet İlm'i'nde kahramanlık, heybet, kuvvet, korku ve yorgunluk bilmeyen bir güce ve kudrete işaret eder. Sekizinci olarak: O Mescit-i Aksa ve Mescit-i Haram'ın yani iki kıblenin imamı "Sallallahü Teala Aleyhi ve Sellem" hazretlerinin mübarek elleri ve ayakları ve avuç ileri genişti ki bu, cömertliğe, el açıklığına işaret eder. Bu deryalar gibi el açıklığı ve cömertliği tabiatı o kerem sahibi ve cömert Sultan Mehmet Han'da çk belirgin ve barizdi. Zira, el açıklığını ve cömertliği, deryaların genişliği ile tabir ederler. Nitekim, iflas edenler ve kınayanlar kapalı ve kavranmış el ile yorumlanır. Dokuzuncu olarak: O insanların en hayırlısı "Sallallahü Teala Aleyhi ve Sellem" hazretlerinin mübarek cildindeki kıllar ve tüyler çk az olmakla ciltlerin en nurlusu ile vakfedilip, O Mekke'nin ve Medine'nin Sultanı'nın mübarek sinesindeki

kılları azdı ve mübarek göğsünden göbeğine kadar ince bir kıl çizgisi uzanıyordu. Bu cihan sultanı Sultan Mehmet Han'ın da endamında çok az kıl olup göğsünden göbeğine kadar olan kıllar ince ve uzundu. Zira “mesabe” lügatte, “Göğüsten göbeğe kadar uzanan ince ve seyrek kıllar” demektir. Bu, anlayış ve zekanın kemaline işaret eder. Sultan Mehmet Han'ın keskin zekasına ve yüksek anlayışına eserleri, çevresi ve kendisiyle ilgili yazılanlar ve nakledilenler şahittir. Onuncu olarak: O insanların en hayırlısı olan Muhammet “Sallallahü Teala Aleyhi ve Sellem” hazretleri, orta boyluydu ve ne çok uzundu ne de çok kısaydı. Bu özellik, insan sınıfı içinde aklın ve idrakin kemaline işaret eder. Bütün güzel ahlakın anası şu dört ahlak olup: Biri, adalet yani itidal, [315b] diğerleri hikmet, iffet ve şecaattir. Bunların tamamı Sultan Mehmet Han'ın yaratılışında olup her zaman her haliyle belli olurdu. Hepsi yazılsa, büyük ve hacimli bir kitap olur. “Arif olana bir işaret yeter” anlamında bir miktar ile özetlendi. [316a]

[316b] CEMŞİD KADRİNDEKİ SULTAN BEYAZIT HAN'IN EBEDİ SAADETE ERENLERE MAHSUS CENNET BAĞÇESİ OLAN DEVLETİ VE SALTANATI

Sultan Mehmet Han Oğlu Sultan Beyazıt Han'ın doğumu, Peygamber Efendimiz Muhammet'in “Selam ve duanın en güzeli ve en faziletlisi onun üzerine olsun.” Medine'ye hicretinin 1481. Senesi'nin 20 Mayıs Pazar gününe denk gelir. Saltanattan çekilişi ise 24 Nisan 1512 Cumartesi günüdür. Sultan Beyazıt Han'ın sonsuzluk alemine göç edişi ise aynı yıldadır yani 27 Nisan 1512 Perşembe günüdür. Bu takdirde, saltanat müddetleri 32 seneden 44 gün eksiktir ve ömrü de tahminen 67 [Güneş yılına göre 65yıl] yıldır. “Allahü Teala bol bol rahmet eylesin.” Sekiz tane değerli evladı vardı: Sultan Cihanşah, Sultan Ahmet, Sultan Mahmut, Sultan Korkut, Sultan Mehmet - Kefe'de vefat etmiştir-, Sultan Selim, Sultan Alemşah ve Karaman'da vefat eden Sultan Abdullah. Adı yazılan bu şehzadelerin durumları kendilerine ayrılan kısımlarda inşallah beyan edilir. Bunlardan şehzade Cihanşah Karaman'da ferman sürmüştü ve Mehmet adında bir oğlu vardı. Sultan Ahmet'in ise Murat, Alaattin, Süleyman ve Osman isimlerinde dört oğlu vardı. Sultan Selim'in büyük oğlu Sultan Süleyman Han'dı.

İRAN HÜKÜMDARLARI'NIN DURUMLARINI BİLDİRİR:

İran saltanatı, Yazdan'ın Allahü Teala'nın yardımıyla Hasan Bayındırı'nin Oğlu Yakup'a geçince Yakup, izzet ve devletle Tebriz'e giderek kurtuluşunu ilan etti. İki yıl sonra Sultan Beyazıt Han, Osmanlı Devleti'nin "Melik ve Mennan olan Allahü Teala ebedi kılsın" sultanı oldu. Adı geçen Sultan Yakup komşu devletlerin sultanlarıyla güzel geçindiği ve ilişkilerini iyi tuttuğu için uzun zaman saltanat [317a] sürdü. Bilhassa, Sultan Beyazıt Han'a gönderdiği elçiler ve mektuplarla Osmanlı Sultanı'na kendisini sevdirmişti. Adalet ve kanunlarıyla halkının ve devletin işleri yolundaydı. Hasan Bayındırı'nin Oğlu Yakup'un Mirza Baysungur, Sultan Hasan ve Sultan Murat isimlerinde üç oğlu vardı. Fars Eyaleti'nin ve Şiraz'ın yönetimini büyük oğlu Baysungur Mirza'ya vermişti. Sultan Yakup, Atabey ve büyük komutanlardan olan Sufi Halil'i de yanına yoldaş ve yardımcı yapmıştı. 1491 yılı içerisinde Karabağ Kışlakı'nda Sultan Yakup hastalandı ve kırk gün hastalığı devam etti ve sonsuzluk ülkesine göçtü. Vefat etmeden on beş gün önce erkek kardeşi Mirza Yusuf ile annesi de helak edici hastalığa yakalanıp bu vefat ettiler. Tacü't-Tevarih'den seçilerek hazırlanan bir kitapta, Sultan Yakup'un annesi, oğullarından birini öldürmek amacıyla zehirli bir içecek hazırlayıp, aklının ve dininin noksanlığı gereği, hazırladığı bu zehirli içeceği sarayın bir yerinde unutarak bir iş için ayrılmış o sırada Sultan Yakup ve kardeşi Yusuf Mirza çok susamış bir halde avdan döndüklerinde susuzluğun şiddetiyle Sultan Yakup, açıkta unutulmuş o zehirli şerbeti içip kasede kalanını da Yusuf Mirza'ya vermiş, o da içmiş; anneleri o sırada yanlarına gelip bu acıklı hali görür ve can acısıyla kalan kısmını da kendisi içip üçü birden aynı günde vefat eder. Bazı kimseler de şöyle demişlerdir: Sultan Yakup'un annesi, diğer oğlu Mirza Yusuf'u daha çok sevdiğinden, o zehirli içeceği Sultan Yakup Mirza için hazırlamış ki Saltanat Mirza Yusuf'a geçsin. İçtiği sırada Sultan Yakup annesine ve kardeşi Yusuf Mirza'ya da içmelerini teklif etmiş ve onlar da içmişler böylece aynı yıl vefat etmişler. Bu rivayetin doğruluk derecesi rivayet eden kişiye aittir. Sultan Yakup vefat ettiği sırada, erkek kardeşlerinden, [317b] oğullarından, amcaoğullarından saltanat davasında olan birkaç Mirza vardı. Bunların içerisinde Sultan Halil'in Oğlu Mirza Ali, Uğurlu Muhammet Oğlu Mahmut Bey, Maksut Bey Oğlu Rüstem Mirza, Hasan Bey'in kardeşi olan Cihangir'in erkek çocukları, diğer amcaoğulları ve onların yardımcıları kuvvet ve kudret sahibi büyük komutanlar vardı. Ancak istediklerini elde etmek için hazırlıkları yoktu. Bunun için

hazırlıklı olan Sufi Halil'di. Sufi Halil, kabile sahibiydi ve kendisinin yetiştirmiş olduğu 15 oğlu vardı. Bunların hepsi yüksek rütbelerle devletin içindeydiler. Sufi Halil, Atabeyi olan Baysungur'u tahta geçirdi, kendisi de vezirlik makamına oturdu. Ancak, Baysungur henüz buluğa ermemişti. Sufi Halil de sert tabiatlı olduğundan Bayındır Komutanları arasında çok ayrılık vardı. Bu komutanlar, Sultan Yakup'un kardeşi Mesih Mirza'yı tahta geçirmek için birleşip Sufi Halil ile savaşa tutuştular. Sufi Halil'e bağlı olanlar bunlara oranla azdı; ancak kahramanlık ve büyük önlemler sayesinde o büyük kalabalığı dağıtıp çok tanınmış komutanları öldürüp Mesih Mirza'yı dahi yok ettiler. Bayındır Komutanları'nın geri kalanlarını da bozguna uğrattınca, Uğurlu Muhammet'in Oğlu Mahmut Mirza'yı savaş alanından çıkarıp Sultan Yakup'un saltanat zamanından beri Bağdat hakimi olan Şah Ali'nin yanına gönderdiler böylece onun ittifakıyla Mahmut Bey'i tahta geçirmek amacıyla asker topladılar. Irak ve İran memleketlerinde saltanatlarını kurduktan sonra 30.000 atlı asker ile Sufi Halil üzerine tekrar yürüdüler. Sufi Halil de Baysungur'u kaldırıp Karabağ'a gönderdi. Böylece yirmi günde askerini hazırlayan kılıçlarını donayan iki ordu karşı karşıya geldi. Gerçi Sufi Halil ile gelenlerin sayısı azdı ve o kalabalıkla savaşmak çok zordu; [318a] lakin Allah'ın yardımıyla bu kez de Sufi Halil galip geldi. Sufi Halil Irak, İran ve Kirman'da saltanatını kurdu. Sufi Halil memleketleri ele geçirirken, Sultan Yakup'un Atabeyi Emir Süleyman, Kürt Emirleri ve Azerbaycan Emirleri ile anlaşip Atabeyi hakkı davasıyla Sufi Halil'i küçük düşürmeye ve rezil etmeye çalıştı. Sufi Halil bütün bunlardan haberdar olunca, Irak sınırından ayrılıp Süleyman Bey'i öldürmek azmiyle karşıladı, on beş günde Van ve Vastan [Gevaş] yakınlarında savaştı. Her iki tarafta da ellişer binden çok atlı asker hazır bekliyordu; lakin Süleyman Bey, askerini ulaşılması zor bir yere yerleştirdiğinden, Sufi Halil hücum etmekte aceleci davranırsa da düşmanın bulunduğu ulaşılması zor yer, yapmak istediklerine engel oluyordu. Her iki taraf da bir ay boyunca karşı karşıya durdu. Bu zaman zarfında Sufi Halil'in mizacı bozuldu, emri altındaki komutanlar Sufi Halil'in kendilerine aykırı olan durum ve tavırlarından bıkip grup grup Sufi Halil'in ordusundan uzaklaşarak Süleyman Bey'in saflarına kaçıyorlardı. Sufi Halil bu durumu fark edince, Tebriz tarafına gitti. Bunu fark eden Süleyman Bey de Sufi Halil'in ardına düştü, Van Ovası'nda savaştılar ve her iki taraftan da birçok yiğit toprağa düştü. Baysungur'un Komutanları da Sufi Halil'e yardım etmeyi bıraktınca Sufi Halil'in askerlerinin hiçbiri sağ kalmadı. Sufi Halil'in kendisi, çocukları ve kendisine bağlı bir kişi bile sağ kalmadı. Süleyman Bey Sufi Halil'in her şeyine sahip oldu. Sufi Halil'e yardım etmeyi bırakan Baysungur da yakalanıp Süleyman Bey'in huzuruna getirildi.

Baysungur'a saygı gösterildi ve türlü ikramlarda bulunuldu. Yine tahta oturtuldu, vezirlik makamı da kendisine tahsis edildi, bunların ardından Baysungur Tebriz'e giderek şehirleri zapt etti oradaki emirleri kendine bağladı. Amma fitraten zalim olan Baysungur nice nice komutanları ve kendisine tabi olan birçok kişiyi öldürdüğünden, sekiz ay sonra komutanlardan, aşiretlerin ve kabilelerin ileri gelenlerinden oluşan büyük bir kalabalık toplanıp Baysungur'a isyan etti. Mirzalardan olup da [318b] Sultan Yakup'un amcaoğullarıyla Sufi Halil'in istilası sırasında Alancak Kalesi'nde hapiste bulunan Maksut Bey Oğlu Rüstem Mirza'ya arkasından biat edip Rüstem Mirza'yı padişah edecek oldular. Alancak Hakimi yiğit Seyit Ali Bey ile sözü bir ettiler. Adı geçen İbrahim Mirza ile Seyit Ali Bey; Rüstem Mirza'yı Alancak Kalesi'nden çıkarmak, Süleyman Bey'i defetmek ve Baysungur'u tahtan indirmek için yola çıktılar. Baysungur'un en büyük komutanları, Süleyman Bey'den hoşnut değildi. Daima Tebriz şehrinin ortasından bölük bölük askerleri ile Rüstem Mirza'nın ordusuna kaçarlardı. Bu büyük komutanlardan adı geçen İbrahim Sultan ve Seyit Ali Bey çok yiğit ve cesur olduklarından, komutanlar ve askerler kendilerine tam bağlılık gösterirdi. Süleyman Bey, komutanların ve askerlerin muhalefetini düşünerek asıl memleketi olan Kürdistan'a kaçtı. Ardından Urfa yoluyla Diyarbakır'a gitti. Bazı komutanlar Mirza Baysungur ile kardeşi Sultan Murat'ı annelerinin dedesi olan Şirvanat Valisi Emir Şirvanşah'ın yanına kaçırdılar ve Emir Şirvanşah'ın yardımıyla Rüstem Mirza Saltanat merkezi Tebriz'e vardı, Sultan Yakup'un tacına, tahtına ve bütün hazinlerine sahip oldu. Sonra bütün şehirlerde müstakil padişah olmaya kalkışıp Baysungur Mirza'yı deffetmek için Şirvan hududuna yöneldi. Şirvanşah Emiri, kız kardeşlerinin çocuklarının himayesi için Baysungur Mirza'nın askeri ile anlaşıp Rüstem Mirza ile savaştı. Şirvan memleketi çok sağlam bir yer olduğundan, zafer nasip olmadı. Nihayet Şirvan'a komşu Karabağ, Gence ve bin kişinin geçimini sağlayan Berda Baysungur Mirza'ya; Azerbaycan Sultanlığı'nın da Rüstem Mirza'ya kalması şartıyla barıştılar. Rüstem Mirza Tebriz'e yönelmeye niyetlendiğinde, Irak tarafında bulunan bazı komutanların kendisine itaat etmediklerini duyup mecburen Irak'a yöneldi. Rüstem Mirza, Baysungur Mirza'nın tekrar bağımsız [319a] sultan olmak sevdasıyla Şirvan'dan çıkıp Azerbaycan'a yöneldiğini duyduğunda kendi askerlerini Seyit Ali Bey ile, Baysungur'un askerlerini karşılamak için gönderdi, kendisi ise İsfahan'a gitti. Seyit Ali Bey, Baysungur'u yendi ve Baysungur'u yakalayıp bağladıktan sonra Rüstem Mirza'ya gönderdi. O sırada Rüstem Mirza da Irak'taki düşmanlarını mağlup etmişti. Rüstem Mirza, hiç beklemeden Baysungur Mirza'yı öldürdü ve altı yıl boyunca İran memleketinin müstakil hükümdarı

oldu. Rüstem Mirza devletin başında bağımsız sultan; ancak saltanatı iki yönden karışıklık içindeydi: Biri, 14 yaşındayken padişah olması, şehvetine, dinin yasakladığı eğlenceye, işrete dalması ve diğeri de devlet erkanına ve bilhassa kendini sultan yapan komutanına kötü davranmasıydı. Bütün bunlardan daha da önemlisi akıllı ve dini kısa olan sarayındaki kadınların hakimiyetine girmesiydi. Devletin her kademesinde, memleketin her yerinde fitnelere ve karışıklıklar baş gösterince, bazı komutanlar ve devletin ileri gelenleri bu durumu Anadolu'da bulunan Sultan Ahmet Han'a bildirdiler. Ahmet Han, Sultan Hasan'ın Oğlu Uğurlu Muhammet Bey'in en büyük oğluydu. Babası katledildiği zaman mücahitler sultanı Sultan Beyazıt Han'a sığınmış ve kendisinden çok büyük izzet ve ikram görüp Sultan Beyazıt Han'la akraba olmuştu. Doğrusu şu ki, Uğurlu Muhammet Bey akıl ve fazilet sahibiydi. İran Sultanlığı'na davet edilmeyince, varisi olduğu saltanatı ele geçirmek amacıyla komutanlardan gelen mektupları Sultan Beyazıt Han'a arz ettiğinde, Sultan Beyazıt Han, Müslümanlar arasında savaş çıkmasından ve Müslüman kanı dökülmesinden korktuğu için kendisine nasihatlerde bulunmuştu. Varisi olduğu saltanatına kavuşma emelini de şimdilik ertelemesini ve biraz sabretmesini tavsiye etmişti. Fakat İran memleketi ve saltanatı sevdası kalbinde olduğundan, bir gün her zamanki adetlerinden olan içki içme ve eğlence bahanesiyle Galata yakasına [319b] geçti, oradan da Üsküdar'a geçti. Uğurlu Muhammet Bey tanınmamak için haberci kılığında bürünerek Erzincan'a gitti, etrafına büyük bir kalabalık topladıktan sonra Başkent'e doğru yola çıktı. Rüstem Mirza bunu haber alınca, geç haber almanın pişmanlığı içerisinde savaşmak için düşmanını karşıladı. Rüstem Mirza Aras nehri kenarına geldiğinde komutanları ve askerleri her konakta Ahmet Mirza'nın safına kaçarlardı ve ona katılırlardı. Rüstem Mirza Çoban Köprüsü'nün yıkık olduğunu ve iki orduyu birbirinden ayıran tek geçidin de kapalı olduğunu gördü. Her gece ordusundan birçok komutanının ve askerinin Ahmet Mirza'nın ordusuna kaçtığını da görüyordu. Sonunda ordusunun başkomutanı olan İbrahim Mirza da büyük bir asker topluluğuyla Ahmet Mirza'nın ordusuna katıldı, böylelikle saltanatı Ahmet Han'a geçti. Ahmet Han, Tebriz'e gitti. Rüstem Mirza da Gürcistan'a kaçtı. Ahmet Mirza Han, saltanatına iyice yerleştikten sonra Rüstem Mirza döneminde yaygınlaşan zulümleri, adaletsizlikleri ve kanunsuzlukları kaldırıp adaletli kanunlar koyarak saltanatının her işinde mücahitler sultanı Sultan Beyazıt Han'ı taklit etti, kendisine Sultan Beyazıt Han'ı örnek aldı. Üç aydan sonra Rüstem Mirza Gürcistan'dan dönüp Ahmet Han'ın hangi komutanını bulduysa öldürdü. Bunun üzerine Ahmet Han Rüstem'in zulmünü ortadan kaldırmak için bizzat Rüstem Mirza'nın

askerlerinin üzerine yürüdü ve Nahçıvan'a yakın Aras nehri kıyısında iki ordu birbiriyle karşılaştı. İki ordu birbirine girince Rüstem Mirza ele geçirildi ve derhal öldürüldü. Ahmet Han, İran memleketi saltanatını tamamen elde edip maksadına kavuşmanın mutluluğuna ulaştı. Ahmet Han, Rüstem Mirza'nın komutanlarının velinimetlerine vefalı davranmamaları tam da ihtiyaç anında Rüstem Mirza'yı terk ederek hainlik yapmaları sebebiyle kendilerine çoğu zaman Rüstem Mirza'nın komutanlarına yüz vermedi. Özellikle, İbrahim Sultan'ın Rüstem Mirza'nın en has adamlarından biri olmasına rağmen Rüstem'e yüz çevirmiş olmasını kalbinin ve ahlakının kötülüğüne ve pisliğine delil sayıp yaptıklarının cezasını vermeyi düşünüyorken devletin bazı ileri gelenleri bunu doğru görmeyince İbrahim Mirza'nın Kirman Hükümeti'ne gönderilerek merkezden uzaklaştırılması tedbirini tavsiye ettiler. Böylece İbrahim Mirza'nın canını kurtardılar. [320a] İbrahim Mirza gerçi kurtulmuştu; fakat Ahmet Han'ın münafık ve ikiyüzlü komutanları teker teker öldürdüğünü bir gün bu sıranın kendisine geleceğini anladığından, kalbi her an bu öldürülme endişesiyle dolu olduğu için, sonunda Şiraz'ın hâkiminin yaptığı gibi birçok komutanı sırrına ve planlarına ortak edip, kandırıp Ahmet Han'a muhalefet etme noktasında komutanlarla anlaştı. Sonra da Şirvan'da, annesinin babası Emir Şah'ın yanında olan Sultan Yakup'un Oğlu Sultan Murat'a gıyaben biat edip adına hutbe okuttu, para bastırdı ve büyük bir kalabalıkla Şiraz'dan çıkıp Ahmet Han'ın üzerine yürüdü. Ahmet Han'ın kendilerini de öldüreceğinden korkan ve sıralarını bekleyen komutanların çoğu da yolda bunlara katılıp fedai gibi Erzincan tarafına at sürdüler. Ahmet Mirza Han bunları haber alınca, askerlerini topladı, gelen kan dökücü ve kin tutucu orduyu karşılayıp İsfahan sınırında askerlerine saf tutturdu. Ahmet Han'ın askeri onlara göre çok olmakla beraber içlerinde Rüstem Mirza'yı destekleyenler de çok olduğundan iki ordunun birbirine girmesi, savaşın kızışması esnasında ordusunun içindeki daha önce Rüstem Mirza'yı destekleyenler Ahmet Han'a yardım etmekten vazgeçip kenara çekilerek olan biteni seyrettiler. İbrahim Mirza Sultan, topladığı 2.000 fedai ile Ahmet Han'ın 50.000 askerine karşı at sürüp saflarını yardı ve sonunda Ahmet Han savaş meydanında öldürüldü. İbrahim Mirza Sultan ise galibiyet sevincini yaşadı. Farsça beyit tercümesi:

“Bu dünyanın dilberlerinde vefa yoktur.

Kıymetsiz insanların vefasının ne kıymeti var!”

Savaş meydanında Sultan Yakup'un erkek kardeşi Yusuf Mirza'nın Alavunt Mirza ve Muhammeti Mirza adlı oğulları da hazırды. Muhammeti Mirza, Yezd şehrine gitti. Alavunt Mirza da bazı komutanlarla Azerbaycan'a gitti. İbrahim Sultan da Alavunt

Mirza'nın ardından Tebriz'e vardı. Alavunt Mirza'nın İbrahim Sultan'a direnecek gücü olmadığından Tebriz'den çıkıp Kürdistan'a kaçtı. İbrahim Sultan, saltanata Sultan Murat'ı davet için Şirvan'a adam gönderdi ve zahiren [320b] Sultan Murat'ın ismiyle hutbe okutup para bastırdı. Emir Şirvanşah da şehzadeye icazet verdi. O da eski komutanlarıyla Tebriz'e gitti. İbrahim Sultan'ın Sultan Murat adına hutbe okutması tamamen görünüş icabı olup, gerçekte saltanata el koymak en son maksadı olduğu Sultan Murat'ın komutanlarının malumu olmakla, o tavırla saltanata razı olmayıp İbrahim Sultan'la olan ilişkilerinde ihtiyatlı davranıp müstakil sultanlık için İbrahim Sultan ile kavga halinde oldular. İbrahim Sultan da bunlara uyararak Alavunt Mirza'yı tahta davet etti. Alavunt Mirza'yı getirmesi için Erciş tarafına adam gönderdiler ve büyük yeminler ile Alavunt Mirza'yı getirdiler. Alavunt Mirza'yı, Sultan Murat'ın yerine tahta oturtup Sultan Murat üzerine gönderdiler. Her iki tarafın ordusu karşılaştı ve savaşa tutuştu. Alavunt Mirza tarafı galip geldi. Sultan Murat'ı yakalayıp Meraga'da hapsettikten sonra Azerbaycan saltanatına Alavunt Mirza'yı getirdiler. Ardından, İran ve Irak taraflarına yöneldiler. Zira, Muhammeti Mirza oralarda müstakil sultanlık davasını ortaya koymuştu. İki ordu, Sultaniye Kasabası'nda birbirine yaklaştı. Alavunt Mirza kendini çok beğenmiş olmanın ve gururunun uğursuzluğu nedeniyle bozguna uğrayıp savaş meydanından kaçtı. Muhammeti Mirza Tebriz'e gidip müstakil padişah oldu; ancak Muhammeti Mirza güdükmizaç olduğundan, devlet işlerini, devlet adamlarına olan muameleyi bilmezdi. Bir işin nereye varacağını önceden hesap edemezdi. Bu karışıklık zamanlarında, İbrahim Sultan'ın Meraga hakimi olan kardeşi Küçük Ahmet Bey, Revandız Kalesi'nde mahpus yatan Sultan Murat'ı hapisten çıkarıp, Irak'a yöneldi. Irak'ta ve İran'da Sultan Murat'ın fitnesi, kargaşası ve ayrılığı yayıldı. Muhammeti Mirza dahi Sultan Murat ile karşı karşıya gelme davası ve isteğiyle [321a] Azerbaycan'dan Irak'a yöneldi. Alavunt Mirza da Muhammeti Mirza'nın Irak'a gitmesini fırsat bilip, Tebriz'e gitti. Öte yandan, Muhammeti Mirza, İsfahan sınırında Sultan Murat ile savaşa tutuştu. Sultan Murat galip geldi, Muhammeti Mirza öldürüldü. Sultan Murat da İran memleketini zapt etti. Mirza Alavunt, Azerbaycan'da bağımsızlık davasına kalkışırken, Sultan Murat da: "Saltanat, veraset yoluyla benimdir." diyordu. Adı geçen bu iki şehzadenin yaşları küçük olduğundan, birkaç günde bir bayındır ilerin büyük komutanları bu iki şehzade ile devleti idare ederlerdi. Türkmenlerin çoğu sitemkar olduklarından, Irak memleketinin tamamı, İran ve Azerbaycan harap, viran bir durumdaydı. Alimler, asil ve şerefli kimseler hor görülüyorlar ve asla kale alınmıyorlardı. Hatta nice nice alimler ve Allah dostları veliler dünyalık hırslar, nefsanî

düşmanlıklar ile öldürülüyorlardı. İşte bu uğursuzluklardan binbir çeşit fitne, fesat, kargaşa, kıtlık ve bereketsizlik ortaya çıktı. Şiraz, Kirman ve Yezd gibi muazzam şehirler harap olmuş, buradaki insanlar da bütün bu uğursuzluklardan, kargaşalardan, fitnelerdenden, kıtlıktan ve yokluktan perişan olmuştu. İşte tam bu sırada aşağılık ve ayak takımı Kızılbaşların ortaya çıkışları aleme yayıldı.

KIZILBAŞLARIN DURUMUNUN ÖZETLE BİLDİRİLMESİ:

Bu azgın Kızılbaşların birincisi, Ehli Sünnet alimlerinden Erdebilli Şeyh Safiyyüttin İshak'ın oğlu Şeyh Sadrettin Musa'nın oğlu Şeyh Cüneyt'in oğlu Şeyh Haydar'ın oğlu Şah İsmail'dir Adı geçen Şeyh Safi'nin Erdebil'de dergahı vardı ve kendisi tarikatta Şeyh İzzettin Zahit-i Geylani'nin müridi idi. Mübarek tarikatının silsilesi, İmam-ı Ahmet-i Gazali Hazretleri'ne ulaşır. Şeyh Safi vefat edince, yerine oğlu Şeyh Sadrettin Musa geçti. Bu Şeyh Musa'ya zamanının sultanları izzet ve ikram edip onun himmetini ve hayır duasını almak için hizmetine koşarlardı. Bu sultanlardan biri de Timur'dur ki Anadolu'dan döndüğünde kendisini ziyaret etmiş ve Şeyh Sedrettin Musa'nın kendine bir emri olup olmadığını sormuştu. Şeyh de "Anadolu'dan aldığımız sürgünleri yani esirleri [321b] azat ediniz." buyurunca Timur Han da derhal buna uymuş ve bütün esirleri salmıştır. Şeyh Sedrettin Musa'nın oğlu Şeyh Cüneyt, Erdebil'de babasının yerine irşada geçince çok kişi kendisinin talebesi olmak için yanına toplandı. Karakoyunlulardan Azerbaycan hâkimi Sultan Cihanşah bunların çokluğundan endişe edip, bunları Erdebil'den çıkardı. Şeyh Cüneyt de kendine tabi olan bazı kişilerle Diyarbakır'a yöneldi. Bazıları da başka yerlere dağıldı. O zamanda Akkoyunlulardan Kutluk Bey'in oğlu Osman Bey, Uzun Hasan'ın dedelerinden olup Diyarbakır emirlerindendi. Akkoyunlulardan saltanata geçenlerin ilki bu Osman Bey'dir. Onlara Bayındırlılar denir. Uzun Hasan da bunlardan cesur bir padişah idi. Adı geçen Şeyh Cüneyt, Uzun Hasan'ın Devleti'ne iltica etti. Uzun Hasan da kendisini hoş tutup Hatice Begüm adlı kızını Şeyh Cüneyt'le evlendirdi. Bu evlilikten Şeyh Haydar doğdu. O vakit Uzun Hasan tam bir istila ile Karakoyunlu ülkesini zapt edip Karakoyunluların güç ve kudretini yok etti. Şimdi Şeyh Cüneyt ve oğlu Şeyh Haydar Erdebil'e döndüler. Uzun Hasan'ın yardımcılarıyla şan, şeref, şöretleri arttı. Bununla birlikte sevenleri de çoğaldı. Uzun Hasan vefat edince yerine oğlu Sultan Halil geçti. Altı aylık saltanattan sonra Sultan Halil'in yerine kardeşi Sultan Yakup geçti. Sultan

Yakup, Halime Begüm adlı kızını Şeyh Haydar’la evlendirdi. Günlerin en uğursuzunda bu evlilikten Şah İsmail doğdu. Bu İsmail’in elinde İran hanedanı sona erdi ve çok kötü bir gelenek başladı. Şeyh Cüneyt’in müritlerini toplayıp Gürcistan’a savaş bahanesiyle ortaya çıkmasıyla, Şirvan hâkimi [322a] Mir Halil, Şeyh Cüneyt’in bu hareketinden kendisine başkaldırı anlamını çıkarıp, askerlerini yanına alarak Şeyh Cüneyt’le savaştı. O savaşta Şeyh Cüneyt öldürüldü ve müritleri etrafa dağıldı. Ardından bu müritler Şeyh Haydar’ın yanında toplanıp Şeyh Haydar’ı Gürcistan üzerine gazaya kışkırttılar ve ağaç budaklarından mızrak yapıp uçlarına birer demir parçası geçirip, kılıç gibi savaş aleti yaptılar. Şeyh Haydar da bunlara kızıl çuhadan birer taç giydirmekle çok garip bir kisve icat etti ve bu kisveye buna Kızılbaş ismi verildi. Bunlar çoğalınca, Şirvan hakimi, Şah Yakup’a mektup yazıp Haydar’ın uygunsuz hareketlerini ve durumlarını bildirdi. Sultan Yakup da komutanlarından Süleyman Bey’i 4.000 askerle Şeyh Haydar’ı ikaz etmesi için gönderdi ve eğer itaat etmezse onunla savaşsın diye gönderdi. Mir Süleyman vardığında Haydar bunlara itaat etmeyince Mir Süleyman da Şirvan Şah’ı ile görüşüp Haydar’ın üzerine vardı. Haydar’ın müritleri bozguna uğratıldı, Haydar da öldürüldü. Haydar’ın oğullarından İsmail’i ve diğerlerini yakalayıp Sultan Yakup’a gönderdiler. O da Şiraz hâkimi Kasım’a gönderip onu Astahar Kalesi’ne hapsedti. Bunlar bir müddet hapiste kaldılar. Sultan Yakup vefat edip yerine Sultan Rüstem geçtiğinde, kardeşleriyle saltanat tartışmaları baş gösterdi, aralarında nifak ve fitne baş gösterdi. Her biri atalarının ülkesinin bir şehrinde bağımsız sultan oldu. Bu kargaşa ve fitne zamanında Haramzade İsmail, bir fırsatını bulup hapisten kaçtı ve Geylan sınırındaki Lahecan denilen yere geldi. Orada İsmail’in kardeşlerinden Haydar oğlu Hacı Şah Ali isyan ederek babasının müritlerinden büyük bir topluluğu yanına aldı ve hep birden bozgunculuğa başladılar. Çok geçmeden Sultan Rüstem, Hacı Şah Ali’yi öldürdü ve böylece Hacı Şah Ali’nin müritleri de dağıldı. Bir müddet sonra, Sultan Rüstem vefat edince kardeşi Yakup oğlu Murat, yerine tahta geçti. Alavunt’un zamanında Haramzade İsmail Lahecan şehrinde Zerger Necm adlı bir kuyumcunun evinde oturuyordu. Lahecan Şehri [322b] Rafizilik, Rafiziler ve diğer farklı mezhepdekilerin yaşadıkları bir yerdi. Haramzade İsmail buradayken, Ehli Sünnet harici sapık insan gruplarıyla görüştü ve onlara karıştı. Daha küçükken Rafizilik mezhebine kapıldı. Babaları ve dedeleri Ehli Sünnet’tiler. Aralarında sapık ve bozuk mezhepli hiç kimse yoktu. Babalarının ve dedelerinin Ehli Sünnet yoluna uymayan İsmail, Rafizilerden oldu. Alavunt’un komutanlarından bazıları İsmail’i Lahecan Sultanı’ndan istediklerinde lahecan Sultanı İsmail’i vermektan kaçınıp “Bende değildir.” diye yemin etti. İsmail, Kuyumcu Necmi

Zerger'in evinde gizleniyordu. Babası Haydar'ın müritlerinden yanına gelip gidenler olurdu ve gizlice adak ve sadaka getirirlerdi. Ondan sonra, İran Beyleri ve Sultanları arasında büyük ihtilaflar, anlaşmazlıklar, inatlaşmalar, fitne ve bozgunculuk belirdi. İnsanların can ve mal güvenliği, şehirlerin asayişi kalmadı. Karışıklar had safhaya ulaşınca halkın zaptına ve işlerine kimse bakmadı. Haramzade İsmail de bu sırada fırsatını bulup yanında toplanan eşkıya ile Lahecan'dan çıktı. Şirvan'da babasının ve dedesinin kanının ve intikamının peşine düştü. Yol boyunca, kendisini sevenler namına büyük bir eşkıya grubu toplandı. Zamanla Şirvan Eyaleti'nin bütün şehirlerine girdiler. Şirvan Şah'ı karşı çıkıp savaşa da askerini bozguna uğratarak Şirvan Şah'ı yakaladılar. İsmail'in yanına getirdiler. İsmail yeni icat olan bir işle Şirvan hakiminin elini ve ayağını bağladı. Ardından Şirvan hakimini bir kazanın içinde ateşte pişirip kan emici yamyamlarına: "Yiyin!" diye emretti. İsmail ortaya çıktığında 10-13 yaşlarındaydı. Bu zamanlarında Lahecan şehrinde Alavunt Bey üzerine saldırdı, zafer kazanıp Alavunt Bey'i öldürdü, Alavunt Bey'in hazinesini de yanındaki şeytan tayfasına dağıttı. Sonra, İran Hükümdarı Sultan Murat üzerine gidip onu da dağıtarak Tebriz ve Azerbaycan'ı ele geçirdi. Ondan sonra Bağdat'ı ve İki Irak'ı da fethedip azgınlığı ve sapkınlığı bir dereceye [323a] vardı ki İlahlık davası etmesine az kaldı. Melun müritleri, önünde secde ederlerdi. Bu müritler İslamiyet'in emir ve yasaklarını bırakıp İsmail'in emirlerine uyarlardı. Bu melunlar, İran şehirlerindeki Ehli Sünnet alimlerinden çok kimseyi katletti, İslam ilimlerinin yazılı olduğu eserleri, tefsir kitaplarını yaktılar. Allah dostları evliyaların kabirlerini yıkarak kemiklerini mezarlarından çıkardılar ve yaktılar. İsmail, komutanlarından birine kızsız ya öldürürdü ya da o kimsenin gözleri önünde karısını, malını, mülkünü başka bir kimseye peşkeş çekerdi. Böylelikle İsmail'in kafirliğinden kimsenin şüphesi yoktu. Ehli Sünnet alimleri, katline fetva verdiklerinden başka, İsmail ve müritlerinin inancı hiçbir zındıklığa, sapıklığa benzemeyen delilik ve maskaralıktı. O zamana kadar böyle bir azgınlığı, sapıklığı, maskaralığı kimse görmüş ve duymuş değildi. İsmail'in maskaralıklarından biri de bir köpeğe sancak verip komutanlara gerekli olan bütün donanımla donatmış, boğazına altın zincir astırmış, emrine hizmetkarlar ve malzeme tayin etmişti. İsmail'in bu gibi kafirlikleri, azgınlıkları ve sapkınlıkları Sultan Selim Han Hazretleri'nin kulağına gidince, şerefli fitratlarındaki aslanlık ve din gayreti galeyana gelip İsmail'e haddini bildirdiği bu konunun işlendiği yerde, inşallah, anlatılacaktır. Adı geçen dinsiz ve azgın İsmail, babası Haydar'ın kanını ve intikamını dava ederek İran'da büyük bir kavga ve kargaşa çıkarmış, babasının sayısız müritlerini yanına toplayarak bulduğu her Müslüman'ı katletti ve Şialığı

yaygınlaştırarak nice Ehli Sünnet Alimi'ni yok etti ki fitnesinin başlangıç senesine “Kıabız” kelimesiyle tarih düşürüldü. Nice Tahtacı eşkıya ile mülhit-meşrepli çapulcular ve Rafizi-meşrepli dağlı Türkler İsmail'in yanına toplanıp, 1500 senesinde Şirvan Hakimi Ferruh Yaser'i öldürdüler [323b] ve 1502'de Alavunt Mirza ile savaşıp devletini zapt ettiler. İsmail'in ecdadının halifeleri Anadolu'ya dağılmış olduğundan, sevenleri sayısız olup, çoğu savaşlarda yok olarak yardımcılarının destekleriyle Erzincan'a geldi. O sırada Sultan Beyazıt Han, o zalim ve gaddarın Osmanlı Toprakları'na girmesinden endişe ederek, Yahya Paşa'yı Anadolu Askeri ile Ankara'ya gönderdi ve Karaman Askeri Aksaray'da Anadolu Askeri ile Sultan Ahmet'in yanında toplandı. Sapkın ve azgın Şah, Anadolu'daki eşkıyalardan binlercesini toplayınca, geri dönerek Bayındırilerle savaşa koyuldu. Şah İsmail'in Anadolu'ya gelmekteki maksadının sadece asker toplamak olduğü anlaşılınca, savaş için hazır bekleyen Osmanlı Askeri'ne izin verildi. Şah İsmail ile Doğu tarafına giden Haricilerin çoğu Antalya-Teke ve Isparta'dan olup o şehirlerdeki Şah İsmail'i seven bu maymunları sürüp, Mutun ve Kurun taraflarına gönderdiler ve sınır komutanlarına bu azgınlar hakkındaki hükümleri bildirip bundan sonra Sufi adıyla hiç kimseyi sınırdan sokmamalarını emrettiler. Kızılbaşların yolları o şekilde kapatılınca Erdebil'in Oğlu Şah İsmail kendisine yardıma gelenlerin engellendiğinden üzülen 1503'te Osmanlı Devleti'ne mektuplar yazarak bağlılıklarını bildirdi ve dedelerinin sevenlerinin ve müritlerinin İran tarafına geçişlerine izin istedi ancak bu isteği asla kale alınmadı. Sultan Beyazıt Han vefat ettiğinde İsmail'in saltanat müddeti on bir seneyi bulmuştu. Bu azgın ve sapkın taifenin bazı durumları, inşallah, onlar anlatılırken bildirilecektir. Biraz da Karamanlıların durumundan bahsedelim:

KARAMANOĞULLARI BEYLERİ'NİN DURUMLARINI BİLDİRİR:

Sultan Beyazıt Han saadetli tahta oturdukları zamanda küçük kardeşi Cem Sultan Karaman tahtındaydı. Bazı kötü maksatlı, alçak kimseler ve bilhassa Karamanoğlu'nun son kalıntıları Cem Sultan'ı saltanat sevdasına düşürüp [324a] ondan sonra da fitne, fesat ve bozguncu Karamanoğulları, Türkmenler, Varsak Türkleri kaçış yolunda önüne düşerek önceki hainliklerini yenilediler. Bilhassa, Karamanoğlu Kasım Bey, Bayındırı Sultanı Yakup yanından Karaman Eyaletini ele geçirmek hayaliyle

Taşeli sınırına gelip meydanı boş bulmakla Konya Hisarı'nda Şehzade Sultan Abdullah ile Karaman Beylerbeyi Hadım Ali Paşa'yı kuşattığı haberi İstanbul'a ulaşınca, Sultan Beyazıt Han, Gedik Ahmet Paşa'yı tayin ettiler. Adı geçen Gedik Ahmet Paşa, Afyon taraflarına ulaştığında Kasım Bey geriye, Taşeli'ne kaçtı Gedik Ahmet Paşa takip edip Tarsus'a vardı ve ondan evvel Teke Irmağı kenarından Şam'a döndü. Kış mevsimi geldiğinden Kasım Bey'le uğraşma işi ilkbahara bırakıldı. 1484 senesi içinde Cem Sultan haçtan dönüp Mısır'a geldiğinde Mısır Sultanı'nın izniyle Karaman sınırına girdiğinde Karamanoğlu Kasım Bey mektup gönderip: "Anadolu Askeri teşrifinizi beklemektedir." diyerek tahrik ettiğinden Halep'e geldi. Ancak sultan Beyazıt Han'ın askerlerinin karşısında tutunamayıp, Karamanoğlu ile Taşeli'ne sığındı. Kasım Bey: "Rumeli [Batı Anadolu] tarafına geçmeniz faydalıdır." diyerek kendisini sevk etmekle, Cem Sultan Rodos Adası'na gitti. Kasım Bey yaptığı münafıklığa pişman olup İstanbul'a özürlerini bildirip kendisi için İçel'den bir yer ve makam talep etti. Padişah Beyazıt Han da merhamet edip İçel'i kendisine ihsan etti. Sultan Beyazıt Han'ın iki sene boyunca İnebahtı, Mutun ve Kurun fetihleriyle uğraştığını fırsat bilen oğlu Eyyami Turgut ve Varsak Beyleri Karamanoğlu İbrahim Bey'in kardeşi İmirza Bey'in Oğlu Hacı Hamza Bey, çocukluk ve gençlik zamanlarında İran'a kaçan ve sonra tekrar Anadolu'ya dönen Mustafa adlı oğlunu Karamanoğlu adına getirip İçel'de beklediler ve nice fitne ve fesat çıkararak savaş yaptılar. Bu durumu Sultan Beyazıt'ın Han duyunca, 1502'de Vezir-i Azam Mesih Paşa'yı tayin etti. Mesih Paşa da Taşeli'ne gidip tahkik ettiği mevzi'yi üç yerden kuşatma [324b] (1) kuşattılar. Fitne ve fesadın çıkmasına ve yayılmasına sebep olan Beyler, kefenleri sırtında yani suçlarının bedeli olan ölüme razı bir halde Paşa'nın hizmetine girerek, o Karamanoğlu da zillet ve miskinlikle Tarsus'a ve oradan da Halep'e gitti. Halep Beylerbeyi, Sultan'ın fermanı gereği, yeminini bozan ve sözünde durmayan o Karamanoğlu'nu hapsederek bir daha hiçbir yerde adı ve sanı kalmadı. Düşman gailisi ortadan kaldırıldıktan sonra Mesih Paşa İstanbul'a döndü.

MISIR SULTANLARI'NI BİLDİRİR:

Saadetli Padişah Sultan Beyazıt Han, tahta oturduğunda, Mısır Sultanı Kayıtbay'dı. Kayıtbay, Beyazıt Han zamanında 16 sene saltanat sürüp, 1495 yılında vefat etti. Yerine oğlu El-Melikü'n-Nasır Ebu's-Se'adat Sultan Muhammet geçti; ancak genellikle devlet ve saltanat işleriyle ilgilenmeyen sefa sürmeyi eğlenceyi seven biriydi.

Kendisi, İslamiyet'e ve akla uygun olmayan bir kabahat işledi. Nihayet, zevk ve eğlenceye düşkünlüğü, cinnet derecesindeki haliyle, şehir dışına çıktığı bir gün babasının hizmetkarları tarafından bir çölde öldürüldü. Yerine, dayısı El-Melikü'z-Zahir Kansu geçti. Bu Kansu, okuma ve yazma bilmez ve Çerkezceden başka bir dille de konuşamazdı. Zira Mısır'a yeni gelmişti. Sultan Kayıtbay, El-Melikü'z-Zahir Kansu'yu hanımının hatırına Çerkez memleketinden getirtip himaye etmiş ve iyi karşılamıştı. Hanımının kardeşiydi. Sultan Kayıtbay'ın tahtına, oğlunun değil de kendi kardeşinin geçmesine sebep de bu kadındı. Haddi ve hesabı olmayan hazineler harcayarak tahta geçirmişlerdi; ama devlet işleriyle ilgili hiçbir hüneri yoktu. Bu sebepten, bir yıl yedi ay geçtikten sonra devletin ileri gelenleri birleşip, 1500 yılının sonlarında El-Melikü'z-Zahir Kansu'yu tahtan indirdiler. Yerine Büyük Emir Can Polat oturdu. Bu da bir şey yapamayınca altı aydan sonra tahtan indirilip yerine El-Melikü'l-Adil Tomanbay geçti. O da bir gün akşama kadar tahta kalamadı, üzerine Mısır askeri hücum etti ve kendisini öldürdüler. Ondan sonra [325a] Mısır tahtı boş kaldı, artık beylerden hiç kimse tahta geçmeye yanaşmadı. Birbirlerine teklif ettiler. Sonunda kendi aralarında anlaşarak adı geçen Kansu Gavri'yi tekrar sultan olarak seçtiler. Zira Gavri, yumuşak huyluydu ve "İstediğimiz zaman, ne desek ve ne istesek yerine getirir." dediler. Çünkü Kansu Gavri Mısır beyleri ve devlet adamları arasında zayıf ve az mal sahibi biriydi. "Beni tahttan indirmek istediğinizde önceden haber verirsiniz, ben kendi isteğimle sultanlığı bırakırım; bu şartlar ve beni öldürmemeniz kaydıyla Mısır Sultanlığı'nı kabul ederim." dedi ve Mısır padişahı oldu. Saadetli Sultan Beyazıt Han'ın vefat ettiği yılda, Kansu Gavri, sultanlığının on ikinci yılındaydı.

ŞEHZADE BEYAZIT'IN TAHTA ÇIKIŞI:

Mücahitler sultanı Sultan Mehmet Han, Gebze'de kudretsizlik döşegine başkoyup fani olan bu saltanattan el çektiğinde, Vezir-i Azam Karamanlı Muhammet Paşa bu sırrı gizlemek için, kendi şüphelerine göre son derece isabetli bir tedbir olarak, Sultan Mehmet Han'ın (Allahü Teala makamını yüksek kılsın) eskiden beri acısını çektiği nıkrıs(ayak ağrısı) hastalığının tekrar şiddetlendi. Tıpta otorite bir doktor ile bir kayığa bindirilip tedavisi ve ilaçlarının tedariki için Samatlıdaki Hüdai Hamamı'na götürüldüğü haberi yayıldı. Bu arada da Sultan'ın tabutunu gizlice, bir araba ile İstanbul'a ulaştırdılar. Bir taraftan da devlet görevlilerinden güvenilir ve hızlı olan

Keklik Mustafa Çavuş'u bir haberciyle Amasya'da tahta oturan Saadetli Şehzade Beyazıt'a gönderdiler. Saadetli Şehzade Beyazıt'tan devletin başına geçmesini ve tahta oturmasını rica ettiler. Keklik Mustafa Çavuş, Sultan Mehmet Han'ın vefat ettiği 3 Mayıs 1481 Perşembe günü İstanbul'dan yola çıkarak 7 Mayıs 1481 Pazartesi günü Amasya'ya vardı ve Şehzade Beyazıt'a durumu bildirdi. Kötü tedbirler alan Karamanlı Muhammet Paşa ise [325b] Üsküdar yakasına gemi ve kayıkların yanaşmasını yasakladı. Yine, İstanbul'daki Acemioğlanlarını, Fil Çayırı'ndaki ırmağın üzerindeki Despina Köprüsü'nü tamir ettirmek bahanesiyle şehirden çıkarttı. Vezir-i Azam Karamanlı Mehmet Paşa sağlam tedbirler alamadığından Sultan Mehmet Han'ın vefat ettiğine dair sır her tarafa yayıldı. Askerlerin buldukları yerleri terk etmemesini ve İstanbul'a asla dönmemelerini emrettiyse de bu fayda etmedi. Yeniçeriler, Sultan Mehmet Han'ın vefat ettiğini öğrenince, Pendik önünden Bursa'ya geçip, birkaç at gemisini zorla Üsküdar'a götürdüler ve atlarına binerek İstanbul'a geçtiler. Karamanlı Muhammet Paşa'nın evini basarak onu öldürdüler ve sonra zenginlere saldırdılar. Yahudi evlerini yağmaladılar. İshak Paşa Silifke'den gelip bunlara nasihatler edince tamamı yağma ve talanı bıraktı. Sultan Beyazıt Han'ın oğlu Şehzade Korkut, dedesi Sultan Mehmet Han'ın sarayındaydı. Şehzade Korkut, vezirlerin ve bütün devletin ileri gelenlerinin işbirliğiyle babası Beyazıt Han Amasya'dan İstanbul'a gelinceye kadar saltanata vekalet etti. Bu tedbirin amacı, saltanatın ve tahtın Beyazıt Han'a mahsus ve onun hakkı olduğunu herkese ilan etmektir. Gerçekten de Sultan Korkut'un vekaleten tahta geçişi, Cem Sultan'ın tahta çıkma isteğinden vazgeçmesinin delili kabul edildi. Tahtın varisinin ve hak sahibinin gerçekte Sultan Beyazıt Han olduğu inancı herkesin kalbinde yer etti. Öte yandan, yeniçerilerin katlettiği Vezir-i Azam Karamanlı Muhammet Paşa, gizlice adam göndererek Sultan Mehmet Han'ın vefatıyla boşalan tahta çok çabuk gelip ulaşması gerekliliğini bu gizli haberciyle gönderdiği mektubunda Sultan Beyazıt Han'a yazmıştı. Gönderdiği haberciyi, Beyazıt Han'a yakınlığı ile makamında yükselen Anadolu Beylerbeyi Sinan Paşa yolda yakalamış ve hayat mektubunu kılıcın parmağıyla silmiş. Daha önce adı geçen Keklik Mustafa Çavuş'un Amasya'ya gidip kendisini tahta davet eden vezirlerin ve devletin ileri gelenlerinin davet mektubunu almasının dördüncü gününde Şehzade Beyazıt, 4.000 yiğit askeriyle hilafet merkezi İstanbul'a yola çıkıp İstanbul denizi [326a] sahiline 9 günde ulaştı. Gemiye binerek 20 Mayıs 1481 Pazar günü İstanbul'a girdi. Başında, sarılışı Arap tarzı olan, kıldan yapılmış bir sarık olduğundan bütün devlet erkanı da aynı şekilde sarık sarınıp padişahın matemine bu şekilde ortak oldu. Vezir İshak Paşa, yeniçerilere gizlice

demiş ki: “Mustafa Paşa, size sıkıntı çıkarabilecek kişidir. Vezirlik makamına yükselirse, benim sayemde kazanılmış birçok hakkınızı elinizden almaya çalışacaktır. Gönlünüzün rahat etmesini isterseniz, onun İstanbul’a geçmesine engel olmaya bakın.” Yeniçeriler de Şehzade Beyazıt’ın Amasya’dan gelip İstanbul’a geçtiği gün kayıkla Beyazıt’ın yanına gidip Mustafa Paşa’nın geri dönmesiyle ilgili hemfikir olduklarını Sultan Beyazıt’a arz ettiler. Sultan Beyazıt Han da bu nazik zamanda isteklerini kabul edip Mustafa Paşa’yı Üsküdar’a tekrar döndürdü. Sonra izzetle ve ikbal ile İstanbul İskelesi’nde atına binerek saltanat yerine yöneldi. İstanbul’un bütün esnafı, zanaatkarları, şehrin ileri gelenleri sultanın geçtiği yolları en nefis kumaşlarla süslediler; hürmetin ve saygının en alasını sergilemek üzere yol kenarlarında saf tutmuşlardı. Beyazıt Han, şehrin giriş kapısında, Allahü Teala’nın yardımına sahip sipahilerine rütbelere verilmesini emretti. Beyazıt Han Bab-ı Hümayun’a ulaştığında yeniçeriler, kendisini durdurarak sözbirliği içinde kendisine maruzatlarının olduğunu bildirdiler. Vezir-i Azam Karamanlı Muhammet Paşa’yı öldürmelerinin bağışlanmasını, içlerindeki bazı edepsizlerin affedilmesini ve özürlerinin kabul edilmesini rica ettiler. Beyazıt Han, bu isteklerin tamamını kabul etti. Sonra yeniçerilerin saflarını yarararak Daru’s-Se’ade’ye girdi. O saadetli ve uğurlu dönemde tahta oturdu. Halkın kendisini tebriklerini kabul etti. Ertesi gün, kıymetli babası Sultan Mehmet Han’ın (Allahü Teala, mekanını cennet etsin.) cenaze namazını tarikatın Kutbu büyük İslam Alimi Şeyh Ebu’l-Vefa (Allahü Teala, sırrını takdis etsin”) Hazretleri’nin imamlığında kıldı. [326b] Vezirler, Beyler ve devletin ileri gelenlerinin omuzlarında taşınan Sultan Mehmet Han’ın mübarek naaşı, hayattayken yaptırdığı caminin mihrabının ön tarafında defnedildi. Beyazıt Han babasının mübarek ruhu için bol bol sadaka dağıttı. Okuttuğu sayısız hatimler ve yaptırdığı sayısız hayırlarla hem oğulluk görevini yerine getirdi hem de mübarek ruhunu şad etti. Sonra, bütün alimlerden, devlet adamlarından, şehrin ileri gelenlerinden matemini kaldırıp hepsini en kıymetli elbiselerle giydirdi. Onlara hadde, hesaba sığmayan hediyeler ve ikramlar ihsan etti. O devrin en büyük İslam alimlerinden ve devlet adamlarından rahmetli Kemal Paşazade Hazretleri, Beyazıt Han’ın tahta çıkışı için şu tarihi düşürmüştür:

“Geçti Hilafet Tahtı’na cevan-ı baht-ı sait

Gayıptan haber veren dedi tarihini: ‘Han oldu Sulţan Beyazıt’ [886-1481]

SULTAN BEYAZIT HAN'IN CEM SULTAN CENGI'NE GİDİŞİ:

Şanı ve kadri yüce Beyazıt Han, saltanat tahtına iyice yerleşti. Devletin selameti ve geleceği için alacağı tedbirlerle meşgul oldu. Tahta geçişinin üçüncü gününde İshak Paşa'yı Vezirlik makamına getirdi ve kendisinin atadığı kadroları kabul etti. Böylece fitne ve fesat ateşini söndürmüştü. Mustafa Paşa'yı Üsküdar'dan getirip vezirlik rütbesine yükseltti. Manisa Çelebisi'ni de vezirlikten alarak Semaniye Medresesi'ndeki eski görevine getirdi. Ardından, bütün devlet erkanına, askere bahşişler ve hediyeler ihsan edip, İstanbul'un dışındaki beylere ve komutanlara elbiseler göndererek onlara ikramlarda bulundu. Devletin işleri nizam ve intizam içindeyken, mayası ve ahlakı bozuk bazı fitne ve fesat çıkarıcı kişiler, bozgunculuk ve muhalefet kılıçlarını kınlarından çıkardılar. Adaletli Sultan Beyazıt Han'ın Karaman tahtındaki küçük kardeşi Şehzade Cem Sultan'a haber gönderip :“Sen de saltanatın varisisin.” diyerek Cem Sultan'ın kalbinin toprağına makam ve saltanat sevgisi tohumlarını ekip Sultan Beyazıt Han'a itaatlerinden vazgeçtiler. Bir bölük ahmak, hilafet mertebesini devlet işlerindeki selef-halef meselesiyle kıyaslayıp hilafet makamının da ortaklık kabul eden bir makam olduğunu sandılar. Allahü Teala'nın, yeryüzündeki gölgesi yani adaleti derecesinde olan saltanatta iki başlılığın olamayacağını kalın kafalarıyla anlayamayıp o hür ve rahat Şehzade Cem Sultan'ı başkaldırma sevdasına düşürdüler. Cem Sultan da gurur camı ile yani mağrur olarak gayretini ve azmini asker toplamaya harcadı. Cem Sultan hükümet merkezi Karaman'dan saltanat merkezi Bursa'ya doğru yola çıktı. Bu haber [327a] saltanat merkezi İstanbul'a bildirilince, Sultan Beyazıt Han Bursa tahtını koruması için Ayas Paşa'yı 2.000 Yeniçeri ile Mudanya yolundan Bursa'ya gönderdi. Bunların ardından bizzat kendisi de Ordu'yla Üsküdar'a geçti. Burada kalan askerler de padişah ordusuna katıldı ve burada dinlendiler. Ayas Paşa, maiyetindeki Yeniçeri ile gidip Bursa Kaplıcası'nda karargah kurdu. Gedik Nasuh Paşa'nın Cem Sultan tarafından süvari birliklerine komutan yapıldığını ve bunların da Yıldırım İmareti Ovası'na geldiğini duydular. Onlar da ansızın askerini geldiğini haber alınca Bursa'ya girmeye can attılar. Ayas Paşa da onlara yöneldi ve büyük bir savaş yapıldı. Bursa halkı, Yeniçerilerin İstanbul halkına yaptığı zulümleri ve yağmaları bildiğinden şehre girişlerine razı olmadı. Yıldırım Beyazıt Han'ın şehzadelerinin yaptığı taht kavgalarında Bursa'yı talan ve yağma etmesi gibi Cem Sultan'ın da aynı şeyleri yapmasından korktular. Bu sebeple Cem Sultan'ın askerine yardım ettiler. Ayas Paşa ve Yeniçerilerin

çoğu yakalandı. Üçüncü gün sonra Cem Sultan Bursa'ya girdi. Bursa halkı hürmetle Kale'yi Cem Sultan'a teslim etti. Cem Sultan da saraya girip hazinede bulduğu her şeyi zapt ederek kendi adına hutbe okuttu. 18 gün Bursa'da kaldığı dönemde Bursa halkını kendine hayran bıraktı ve sevdirdi. Bu durumdan haberdar olan Beyazıt Han, Cem'in Lalası Aştinoğlu Yakup Bey'e, tanıdığı bazı beyler aracılığıyla, Beyazıt Han'ın fermanı gereği, gizli mektuplar gönderdiler. Mektupta Cem'in Lalası Aştinoğlu Yakup Bey'e Cem Sultan'ı Karaman'a kaçırmayıp Beyazıt Han'ın ordusunun karşısına Yenişehir Ovası'na çektiği takdirde Anadolu Beylerbeyliği makamıyla beraber 10.000 akçe ve mahsullü köyleri mülküne geçirileceği vaat edildi. Cem Sultan, ağabeyi Sultan Beyazıt'ın büyük bir orduyla Üsküdar'a geçtiğini öğrenince, kıymetli babaları Sultan Mehmet Han'ın halası ve aynı zamanda Çelebi Mehmet Han'ın kendi öz kızı olan Selçuk Sultan Hanımı, devrin en uzun yaşayan alimlerinden Molla Ayas Hazretlerini ve Şükrullah oğlu Ahmet Çelebi'yi elçilik göreviyle İstanbul'a göndermişti. Selçuk Sultan Hanım, [327b] Sultan Beyazıt Han'la buluşma şerefiiyle müşerref olduğunda: “Padişahım! Aynı canı taşıdığın kardeşinin kanını dökmeyip Rumeli ülkesi ile yetinsen, Anadolu'yu ona bıraksan, o sana itaatten vazgeçmez ve sana asla muhalefet etmez. İki kudretli ve yüce sultan büyük bir savaşa tutuşunca halkın perişan olması, her türlü sıkıntının içine düşmesi kaçınılmazdır.” dedi. Sultan Beyazıt Han bu sözleri asla kale almadı, kabul etmedi. Bu elçileri türlü ikramlarla, elçilik haklarına uyararak Cem Sultan'a geri gönderdi. Cem Sultan kendilerini: “Beyler, sultanlar arasında merhamet etmek olmaz.” cevabıyla gönderildiklerini görünce, Gedik Nasuh Paşa'yı bir kısım askerleriyle İznik tarafına gönderdi. Kendisi de kalan askerleriyle peşinden yola çıkıp Aştinoğlu Yakup Bey'in yönlendirmesiyle Yenişehir'e gitti. Buraya gidişinin başka bir nedeni olarak da, Rumeli alimlerinin büyüklerinden Fenarizade Hasan Çelebi'nin burada bulunması eserin yayınlanma tarihinde yazılıdır. Hüdavendigâr Beyazıt Han'ın büyük oğlu Sultan Abdullah, Saruhan valisiydi. Sultan Abdullah, amcası Cem Sultan'ın Bursa'ya girmesini önlemek için İstanbul'dan gönderilen Ayas Paşa'ya yardım etmek ve Bursa'yı korumak amacıyla yola çıkmıştı. Ancak Sultan Abdullah, yolculuğu sırasında Ayas Paşa'nın yakalandığını ve amcası Cem Sultan'ın Bursa Kalesi'ni fethedip şehre girdiğini öğrenince Gelibolu'dan Cem Sultan ve askerlerinin peşine düştü. Babası Beyazıt Han'ın da İstanbul'dan ayrılıp Anadolu tarafına geçtiğini anlayınca peşlerinden giderek kendilerine İznik'te yetişti ve babasının elini öperek babası Beyazıt Han'la görüştü. Anadolu Beylerbeyi Sinan Paşa'nın komutasındaki Beyazıt Han'ın öncü birlikleri, Dikilitaş'ta düşmanın öncü birliklerine gönderildiğinde,

Gedik Nasuh Paşa, bulunduğu yer uygun olmadığından Azvadi Geçidi'ne çekildi. Sinan Paşa da Gedik Nasuh Paşa'yı takip etti ve iki tarafın öncü birlikleri sözü edilen bu geçitte karşılaştı. Sinan Paşa'nın zafer kazandığı sıralarda Sultan Beyazıt Han da İznik'e hareket edip oradan Azvadi Geçidi'ne girdiğinde kalan düşman askerleri dağılıp Yenişehir tarafına kaçtı. Sultan Beyazıt Han o geceyi ordusu ile bu geçitte geçirip ertesi gün Yenişehir Ovası'na yöneldi. Sinan Paşa, Yenişehir Nehri [328a] kenarında düşmanlarıyla karşılaşmış düşman birliklerinin gözüne dünyayı dar etti. Düşmanın öncü kuvvetlerinin imdadına gelen Oğuz oğlu, askerleriyle yakalandı, Oğuz oğlunun gecesi ve gündüzü gözüne zindan oldu. Polya Seferi'nden dönen Gedik Ahmet Paşa, çeşitli hediyelerle, Sultan Beyazıt Han'ın tahta geçişini kutlamak için Yenişehir Ovası'na geldi. Sultan Beyazıt'la şereflendi ve atına bindi. Gedik Ahmet Paşa ayağının tozuyla savaşa girişeceği an, Beyazıt Han has yedeklerinden birini altınla süslenmiş halde kendisine yardımcı olarak ihsan etti. Kendisine, askerinin düzenini ve askeri tertibatını düzenleme görevini verdi. Sultan Beyazıt Han da savaş meydanına çıkarak süvarilerini düşmana sevk etti. 20 Haziran 1481 Çarşamba günü Yenişehir Nehri kenarında birbirine giren iki taraf arasında görülmeye değer çok şey yaşandı. Anadolu Beyleri, Rahmani yardımdan nasipsiz olan Cem Sultan'ın askerlerini daha ilk hamlede darmadağın ederek nice asiye ağır bentlerle yakalayıp saf dışı bıraktı. Aştinoğlu Yakup Bey, Sultan Beyazıt Han'a olan daha önce verdiği sözü yerine getirmek için bir fırsat buldu. Cem Sultan'a dedi ki: "Askerlerimizin bir kanadı darmadağın oldu ve askerimiz Anadolu askerinden yüz çevirdi. Eğer Cem Şah'ım atlı askerlerden birkaç bölüğü bu kullarının emrine verirlerse, o kaçan askerlerimizi geri döndürüp düşmanın nehri geçmesine engel olurum." Cem Sultan da askerinin en seçkin birliklerinden birkaçını Aştinoğlu Yakup Bey'in emrine verdi. O da savaşıyor görüntüsüyle, nehrin kenarına ulaştı. İki taraf da kılıçlarını ve mızraklarını birbirlerine çekmeye başladığında, Yakup Bey Cem Sultan'a itaat etmeyerek sancaklarını başaşağı ederek, kendisine bağlı kuvvetlerle Sultan Beyazıt Han'ın ordusuna katıldı. Bunlardan çok azı Yakup Bey'in emrini dinlemeyip Cem Sultan'ın askerlerine katıldılar. Ayas Paşa ile Bursa'da yakalanan ve hapsedilen Yeniçeriler de, düşman askerinin kırıldığı ve bozguna uğradığı haberini duyunca, zincirlerini kıran aslanlar gibi bağlarından kurtulup savaşın kızgın anında Sultan Beyazıt'ın ordusuna katıldılar. Böylelikle artan kuvvetleri Cem Sultan'ın askerlerinin kalplerine korku ve zayıflık düşürdüğünden, her biri ölmek için birbirleriyle yarışmasına kaçtılar. Özellikle Münafık Karamanoğulları; Türkmenler ve Varsaklar ile yarışmasına kaçtılar. Sultan Cem, askerlerinin bu kötü durumunu ve firar ettiğini

görünce, büyük dehşetle ve keder içinde [328b] kaçarak Karaman'a yöneldi. Yarım günde Ermeni Geçidi'ne ulaştı ki bu mesafe iki günlük yol kadardı. O gece yol aldılar ve güneş doğduğunda Eskişehir'e vardılar. Savaş gününde Cem Sultan'ın bütün hazinesi ve malzemesi telef olduğundan, elbise azlığı nedeniyle Kapıcıbaşı Sinan Bey'in bir kepeneğini örtündü, gecenin soğuğu onun acısını uzaklaştırdı. Bu felakete 25 Haziran Pazartesi günü taht merkezi Konya'ya ulaşarak kolayca kaçmak için yükte hafif ve pahada ağır şeyleri yanına aldı ve hazırlığını tamamladı.

CEM SULTAN'IN HALEP, ŞAM VE MİSİR'A GİDİŞİ:

Sultan Beyazıt Han, Cem Sultan'nın askerlerini büyük bir kısmını yok ettikten sonra, Cem Sultan'ı takip etmeye başladı ve Cem Sultan çaresiz şekilde bulunduğu yeri terk etti. 24 Temmuz 1481 Cumartesi günü annesini, haremmini ve maiyetini, özel hizmetkarlarını yanına alarak Arap Diyarı'na yöneldi. Tarsus'a ve oradan Adana'ya vardı. Ramazanoğlu onları karşıladı, ziyafetler hazırladı daha sonra 18 Ağustos 1481 Cumartesi günü Halep'e girdiler. Halep Beylerbeyi, kendilerine izzet ve ikramda kusur etmedi. Küçük Özbek'i yanlarına rehber olarak verip onları Şam-ı Şerif'e gönderdi. Şam Beylerbeyi Cem Sultan'a Ablak Kasrı'nı tahsis etti. Cem Sultan Kudüs-i Şerif ziyareti için Halilulla'dan Gazze'ye ve oradan da Mısır'a yöneldi. 25 Eylül 1481 Salı günü Mısır sultanı hariç, devletin ileri gelenlerinin tamamı kendisini karşıladı ve Düveydariyye'de ağırladı. Ertesi gün, Kahire'yi baştan aşağı süsleyerek Cem Sultan'ı şehrin ortasından geçirip Sultan Kayıtbay'ın sarayına götürdüler. Sultan Kayıtbay ile tokalaşarak birbirlerinin boyunlarına sarıldılar, kucaklaşıp sohbet ettiler. Sultan, babalık makamından dem vurup ona teselli vermeye çalıştı. Ramazan-ı Şerif iftarlarını çoğunlukla birlikte yaparlardı. Öte yandan Sultan Beyazıt Han, Konya'nın Kalabat Çayırı'nda Karargahını kurmuştu ve Karaman'ı ele geçirmekle meşguldü. Gedik Ahmet Paşa'yı en seçkin birliklerle Cem Sultan'ı takibe gönderdi. Karaman vilayetini Şehzade Sultan Abdullah'a bırakarak kendisi [329a] Ilgın Yolu'ndan İstanbul'a gitti.. Yeniçeriler, Cem Sultan'ın Bursa'dan getirdiği Azepler'i yok etmekle yetinmeyip Bursa halkından da intikam almak için Sultan Beyazıt Han'dan izin istediler. Müsaade edilmeyince taşkınlık yaptılar: “ Bursa Halkı'nın yaptığı bir kötülük, Cem Sultan'a itaat etmiş olmalarıdır. Yeniçerinin şehre girişinde kabahatleri var, onlar zulüm görmeselerdi muhalefet etmezlerdi.” diye cevap verildi. Bahşişlerle, ihsanlarla ve

ikramlar sayesinde öfkeleri zor yatıştı. Şöyle bir hikaye nakledilmiştir: Cem Sultan'ı Ermeni Geçidi'nde bazı Türkler yakalamak isteyip nazik bedenine zarar vermişlerdi. Ayrıca maiyetinin kimini düşürüp, kimini de bağlayarak Cem Sultan'ın bütün kıymetli eşyalarını ve paralarını almışlardı. Sultan Beyazıt Han bu geçide geldiğinde o idraksiz Türkler, Sultan'ın ihsanını umarak Beyazıt Han'ın yanına gelip Cem Sultan'a yaptıkları edepsizlikleri ve zulümleri anlatarak Cem Sultan'dan gasp ettikleri paraların ve kıymetli eşyaların çoğunu Sultan'ın hazinesine teslim ettiler, böylelikle kendilerine mükafatlar verileceğini ve kendilerinin vergilerden muaf edileceklerini ümit ettiler. Sultan Beyazıt Han: "Bu savaşta yer alanların tamamı devlet merkezine gelsin." diye çok akıllıca bir ferman çıkardı. O olayda bulunanların tamamı gelince de buyurdu ki: "Reyanın sultanların işlerine karışmaları üstlerine vazife değildir. Onlara lazım olan, saltanat sahibi kim olursa olsun ona itaat etmektir. Saltanatın iki varisi arasında aykırılıklar ve anlaşmazlıklar olursa, başkalarının buna karışması mı gerekir. Alçakların, rezillerin ve avamın, devleti yöneten yüksek zümreye kılıç çekmesi hadlerine mi düşer?" Sonra, Çelebi Sultan Mehmet Han'ın oğlu Musa Çelebi'nin, saltanat kavgasında olduğu kardeşi Emir Süleyman Çelebi'yi öldürenlere yaptığı gibi, Sultan Cem'i de yaralayanları demir çivilerle mıhlayıp yollara attı. Çoğunu de cansız şekilde yere serdi ki amacı bundan sonra hiç kimse haddini aşmasın ve saltanat varisleri arasında olabilecek anlaşmazlıklara burnunu sokarak sapkınlık yoluna gitmesin. Kıssa: Ahmet Paşa, Cem Sultan'ın peşinden Konya Ereğlisi'ne vardı. [329b] Cem Sultan'ın Mısır'a gittiği anlaşılınca, Beyazıt Han'ın saadet kapısı olan İstanbul'dan Ahmet Paşa'nın askerine izin vererek askerleri evlerine göndermesi, Sultan Abdullah'ın korunması için dört sancak beyini Sultan Abdullah'ın yanında bırakması ve İstanbul'a dönmesi fermarı geldi. Ahmet Paşa da fermana derhal uyarak acele yola çıkarak İstanbul'a geldi. Ahmet Paşa, Sultan Beyazıt Han'ın huzuruyla şereflenip devletin işlerinin görülmesini sağlayacak olan bir memur olarak vezirlik makamına getirildi. Fakat gururu ve bazı emirlere itaatsizliği ve onu kıskanan bazı kişilerin hasetleri sebebiyle Kapıcılar Odası'nda hapsedilmesi ferman edildi. İshak Paşa ve Hersekzade Ahmet Paşa'nın araya girmesi ve Hersekzade Ahmet Paşa'nın merhametli olmaları nedeniyle de hapisten çıkarılarak tekrar vezirlik makamına getirildi.

KARAMANOĞULLARI'NIN FİTNELERİ VE BOZGUNCULUKLARI:

Cennetmekan Sultan Mehmet Han zamanında Uzun Hasan'a sığındığından varisi olduğu saltanatı ele geçirmek için fırsat gözleyen Yakup Mirza'nın babası Karamanoğlu Kasım Bey, Cem Sultan meselesinin sıkıntılı ve karışık zamanlarından yararlanarak, Varsak ve Turgut Beyleri'nin tamamı, Karaman Beyleri'nin son kalanlarını Taşeli sınırında yanına topladı. Karamanoğlu Kasım Bey ve destekçileri geçtikleri yerleri yağma ve talan ettikten sonra Karaman'a ve oradan da Konya'ya yöneldiler. O günlerde, sonradan Vezir-i Azam olan Hadım Ali Paşa, Karaman'da beylerbeyiydi. Karamanoğlu Kasım Bey, Hadım Ali Paşa'yı kovmak ve Sultan Abdullah'ı korumak için Gedik Ahmet Paşa'nın yanına bıraktığı dört sancak beyi ile düşmanını karşılamaya çıkarak Pervane Çayırı'nda düşmanla savaştı. Düşman ordusu sayıca çok üstün olduğundan, bu kanlı savaş meydanında daha fazla kalmak doğru değildi. Beyler anlaşarak Ali Paşa'yı Konya tarafına döndürdüler. Kasım Bey, bu çok küçük zaferle büyük bir kuvvet toplayıp Konya Kalesi'nde Şehzade Sultan Abdullah'ı ve Ali Paşa'yı kuşatmakla övündü. Bu haber, İstanbul'a, Sultan Beyazıt Han'a ulaşınca, hemen Karamanoğulları'yla savaşmaya alışkın ve tecrübeli Gedik Ahmet Paşa'nın seçkin askerlerden bir birlik kurması ve devlet düşmanı Karamanoğlu üzerine sefere çıkması ferman edildi. Ahmet Paşa, [330a] daha önce emekliye ayrılmış olduğundan naz ederek şöyle bir niyazda bulundu: "Mustafa Paşa'nın sözüyle nice gün hapis yattım. Şimdi onun rahat döseğinde yatması ve benim de düşmanın ağzına atılmam adalet değildir. O da benim gibi hapsedilmezse, benden kahramanlık ve savaş anında yiğitlik beklemeyin!" yeniçeri de Ahmet Paşa ile sözbirliği edince, Mustafa Paşa'nın hapsedilmesi ferman edildi. Ahmet Paşa da 2.000 Yeniçeri, 4.000 Azep, Silahtar, Guraba Bölükleri ve Anadolu askerinden oluşturduğu ordusunu hazırlayıp Karaman diyarına sefere çıktı. Fakat, Gedik Ahmet Paşa'nın konuşulan daha önceki ihaneti, Sultan'a isyan ve hıyanet olduğundan, aynı ihtimale karşın, oğlunu İstanbul'da alıkoydular. Paşa, Afyon'a savaş sancağını diktiğinde, Kasım Bey bunu öğrenip Taşeli'ne kaçtı. Ahmet Paşa, Şehzade Abdullah'ın hizmetine ve emrine girdi. Ardından Ali Paşa'yı ve oradaki beyleri yanına alarak Taşeli'ne yöneldi. Kasım Bey de Tarsus'a gitti. Ahmet Paşa da ardından Silifke'ye vardı. Oradaki konak yerlerinde azık az olduğundan, Ali Paşa'yı azık toplaması için Mut Kalesi'nde bıraktı. Kasım Bey de Ali

Paşa'nın az bir askerle ordusundan uzakta olduğunu öğrenince dağ yolundan çıkıp Ali Paşa'nın karşısında çıktı. Ali Paşa da böylece Ahmet Paşa'dan yardım istedi. O da ordunun ağırlıklarını Silifke'de bırakıp süratle hareket ederek dağlık bir yerde Kasım Bey'in karşısına çıkarak Kasım Bey'le savaştı. Kasım Bey, direnemeyeceğini bildiğinden, askerini yerleştirdiği yerleri ateşe verip Tarsus'a kaçtı. Ali Paşa da ardından onu takip etti. Fakat ona ulaşamayınca Teke ırmağından dönerek Ayılmas Kalesi'ne uğradı. Elindeki azığı askerlerine bölüştürerek Silifke'ye geçti ve Ali Paşa ile buluştu. Kalan azığı da Silifke'de bırakıp Karaman'a geçti. Fakir askerlerin yaşadıkları yerlere dönmelerine izin verdi. [330b] Varlıklı askerlerini ise yanına alarak durumu İstanbul'a, Beyazıt Han'a yazdı. Kasım Bey fitnessi tamamen ortadan kaldırılmadan ayrılmayı uygun görmediğini ve Kasım Bey'i ortadan kaldırmak için bahar mevsimini beklediğini Beyazıt Han'a bütün ayrıntılarıyla bildirdi.

CEM SULTAN'IN MISIR'DAN ÇIKIŞI, AYAKLANMASI VE AHVALİ:

Cem Sultan 20 Aralık 1481 Perşembe Günü, Mısır Sultanı'nın izniyle hacca gitti. Mekke'-i Mükerrer'e girdiği gün kendisini Hicaz Emri karşıladı. Haccın bütün gereklerini yerine getirdikten sonra Medine'-i Münevvere'ye yönelip Peygamber Efendimizin "Salallah ü Aleyhi ve Selem" mübarek ve hoş kokulu mezarı şeriflerinin (Allahü Teala buranın sakinine bizden dua ve selamın en faziletlisini ve en güzelini ulaştırsın.) bereketli toprağından gözüne sürme çekmek dileğini yerine getirdi. 12 Mart 1482 Salı günü Mısır'a döndü. Bu sırada Karamanoğlu Kasım Bey kendisine mektuplar göndererek "Osmanlı askeri dönüşünüzü ve gelişinizi beklemektedir. Sultan Beyazıt Han'a yüz çevirmişlerdir. Hiç beklemeden bu tarafa geliniz!" dedi. Karaman'da Gedik Ahmet Paşa ile kışı geçiren beyler de Cem Sultan'a gizli mektuplar göndererek Cem Sultan'ı boş ve kuru bir hayale düşürdüler. Cem Sultan da Mısır Sultanı'ndan aldığı yardımla Halep'e geldi. Daha önce Yeniçeri Ağası olan Ankara Bey'i Trabzonlu Muhammet Bey, subaşılarından oluşan büyük bir birlikle Ahmet Paşa'nın yanından kaçarak Halep'e geldi. Cem Sultan'la görüşüp kendisine itaat etti. Bu haber, muzaffer sultan Beyazıt Han'a ulaşınca, Ahmet Paşa'nın çift taraflı çalıştığına anlaşıldı. Ahmet Paşa'nın yanındaki askerle padişah ordusuna katılmak üzere acele yola çıkması ve Şehzade Sultan Abdullah'ı da Konya'dan alarak Afyon'a getirmesi ferman edildi.

Padişah, hilafet merkezi İstanbul'dan kapıkullarıyla Bursa'ya geçerek diğer askerlerle birleşmek için birkaç gün bekledi. Cem Sultan Adana'ya geldiğinde onu Karamanoğlu karşıladı. Cem Sultan'a Osmanlı tahtı nasip olduğunda [331a] Karaman vilayetinin tamamıyla Kasım Bey'e bırakılacağına dair anlaştılar. Kasım Bey, Adana'dan kendi maiyetiyle kalkıp Konya Ereğlisi'ne geldi. 19 Mayıs 1482 Pazar günü, Kapıcıbaşı Sinan Bey'i barış anlaşması için Gedik Ahmet Paşa'ya gönderdi ancak amacı Gedik Ahmet Paşa'yı gafil avlamaktı. Bunun için de Sinan Bey'in ardından Trabzonlu Muhammet Beyi de gönderdi. Trabzonlu Muhammet Bey, Çukur Çemen Yaylası'nda Gedik Ahmet Paşa'yla karşılaştı; ancak zafer kazanamayarak geri döndü. Böylece Konya'yı kuşatma sevdasına düştü. Ahmet Paşa, Şehzade'yi Afyon'a getirdi. Padişah Ordusu Seyit Gazi'ye geldiğinde Şehzade ile beraber Beyazıt Han'ın yanına vardılar. Cem Sultan, Kasım Bey'le Konya'yı kuşattı. Trabzonlu Muhammet Bey, kalenin alındığını anladı Padişah ordusunun da yaklaştığı haberini alınca ailesini, çoluk çocuğunu almak için Ankara'ya gitti. Ancak İstanbul'a nakledildiğini öğrenince çok üzüldü. Özetle, burada nice nice savaş ve mücadele oldu ki ayrıntılarıyla anlatılsa, üzüntülere sebep olur. Beyazıt Han, Cem Sultan'ın ve Karamanoğlu Kasım Bey'in Taşeli'ne sığındığını öğrenince, Cem Sultan'ın güvendiği bir adamını kendisine göndermesini bildirmek için Koca Sekbanbaşı'yı Cem Sultan'a gönderdi. Cem Sultan da Kapıcıbaşı Sinan Bey'i gönderdi. Cem Sultan'ın talebini bildiren sözün özeti, bir miktar memleket isteği idi. Sinan Bey'e dönüş izni verildi, başka biri istendi. Cem Sultan bu defa da Defterdar Muhammet Paşa'yı Sultan Beyazıt Han'a gönderdi. Muhammet Paşa'nın sözü de Sinan Paşa'nın sözüyle aynı olunca, Cem Sultan bu kez de Bahşayışoğlu İmam Ali'yi elçilikle gönderdi. Bunların her biri, Sultan Beyazıt Han'ın selamlarını ve iltifatlarını Cem Sultan'a iletiler ayrıca Beyazıt Han'ın şu sözünü de ulaştırdılar: "Osmanlı ülkesi bir gelindir ve bu gelinin iki kocası olmaz, kocalıkta ortaklık mührünü taşımaz. Kudüs-i Şerif'te kalınız ve o mukaddes topraklarda yaşayınız. Şimdiye kadar Saltanat hazinenizin [331b] geliri ne ise, bundan sonra her sene için o gelirinizin aynısını şerefli huzurlarınıza takdim etmeyi taahhüt ediyorum." Cem Sultan bu nasihati kabul etmedi. Cem Sultan'ın varisi olduğu saltanattan pay isteğinde ısrarcı olduğunu ve boş hayallere kapıldığını öğrenen Beyazıt Han, Anadolu Askeri'nin başında olduğu halde Hersekzade Ahmet Paşa'yı Cem Sultan'ın üzerine gönderdiği, Tacü't-Tevarih adlı kitabından seçmeler olarak hazırlanan kitapta yazılıdır.

CEM SULTAN'I RODOS TARAFI'NA GÖNDEREN SEBEPLER:

Karamanoğlu Kasım Bey, daha önceki istişarelerinde Cem Sultan'a kaçılacak en iyi yerin Rumeli yani Balkanlar olduğunu, oralara geçmenin iyi olacağını söylemişti ve Cem Sultan'ı buralara sevk etmişti. Zira, Cem Sultan Rumeli'ye gittiğinde, gönül rahatlığıyla Karaman'ı ele geçirecekti. Cem Sultan, Karamanoğlu Kasım Bey'in ne kadar gaddar ve hain olduğunu bilmediği gibi, onu hayırlı biri sanıyordu. Kasım Bey'in kendisini sevk ettiği tarafa gitmeden önce hizmetkarlarından Freng Süleyman Bey'i hediyelerle Rodos Beyi'ne gönderdi. Bu hususta Rodos Beyi'nin yardımını ümit ettiğini bildirdi. Hersekzade Ahmet Paşa'nın çok kalabalık bir askerlere bulunduğu tarafa gelmekte olduğunu duyunca bulunduğu yeri terk ederek görünmeden, bu seller gibi akan ordunun önünden geçti. Rodos Beyi, kendisini gönderdiği ahitnamede, yeminlerle tekrar ettiği taahhüdünü de yazmıştı. Fakat Freng Süleyman Bey, hal ve hareketlerinden hilenin rengini anlamıştı. Onlara güvenmenin doğru olmadığını bilerek şöyle dedi: "Onların tavırlarında ve davranışlarında hayır alametleri görmedim. Verdikleri sözlerden, ettikleri yeminlerden ve taahhütlerinden maksatları Şehzade Hazretleri'ni ele geçirmektir. Bu konuda bana danışılırsa, bu yolculuğu asla uygun bulmam." Şehzade tereddüt edince, bu defa hizmetkarları, dostları ve adamları o kalpleri kasvetli ve mühürlü kafirlerin yeminlerine ve sözlerine aldanarak: "Kafirler vaatleri ve ahitleri için çok ısrarlıdır." diyerek sefer dümenini Rodos tarafına döndürdüler. 20 Temmuz [332a] 1482 Cumartesi günü bir yük gemisine binerek 30 Temmuz Salı günü Rodos'a geldiler. Rodos Beyi Migal Masturi, yanına aldığı beyleri ile iskeleye gelip şenlikler düzenledi, Şehzade'yi yüksek ve yüce bir sarayda ağırladı. Şehzade'nin dayısı Ali Bey'i de bir yük gemisine bindirip Taşeli'ne, Kasım Bey'in yanında kalan ev halkını görmeye göndererek Cem Sultan'ı alıkoymak için hazırlıklar yaptı. "Umulur ki", "Belki" gibi sözlerle günleri geçirmeye çalıştı. Dayısı Ali Bey'in geleceği bahanesiyle Cem Sultan'ı bekletmeye, "bugün", "yarın" sözleriyle oyalamaya başladı. Sonunda Cem Sultan'ı teselli edemeyeceğini anlayıp: "Buradan Fransa ülkesine ve oradan da Macaristan'a gidersen. Muradına erişmen için bundan başka çare ve yol yok. Şimdi sizi o tarafa gönderelim." diye safsatalarla Şehzade'yi aldatıp, Cem Sultan'ın maiyetindeki Beylerbeyi Buyang Bey'in yanına Fort adlı kafiri yoldaş ederek gönderdi. Sonra da Cem Sultan'ı ve maiyetindekileri, yanlarına Vekilharç, Kilerci, Aşçı, diğer esnaf ve zanaatkarlardan birkaç Müslüman'ı vererek 300 Frenk kafiri askerle bir yük gemisine

bindirdi. Cem Sultan'ın daha önce getirdiği 30 adamı ve satın aldığı 20 kadar Müslüman esiri de yanlarına katıp 1 Eylül 1482 Pazar günü Fransa ülkesine gönderdi. Diğer taraftan, Kasım Bey ettiği zulümlerden, fitnelerden ve isyanlardan pişman olup Sultan Beyazıt Han'dan bağışlanmasını ve kendisine İçel'de bir yer verilmesini rica etti. Beyazıt Han da Kasım Bey'in yalvarıp yakarmasına merhamet ederek, İçel'i ve Hocendibeli'yi ona verdi. Sultan Beyazıt Han geri dönerken, Zülkadiroğlu Ala'üddevle Bey, kendisiyle şereflendi, Sultan Beyazıt Han ona kendi eyaletine gitmesi iznini verdi. Padişah İstanbul'a ve oradan da Edirne'ye gitti. Gedik Ahmet Paşa'nın hayat gömleğini, sadakatsizlik töhmetiyle vücudundan çıkardı. İshak Paşa'yı da görevinden alarak Selanik'e gönderdi. İshak Paşa, ömrünün sonuna kadar Selanik'te kaldı. Molla İdris-i Bitlisi şöyle demiştir: “Gedik Ahmet Paşa'nın [332b] Karaman'dan padişahın ordugahına gelmesi için ferman gönderildi, Padişah da hilafet merkezi İstanbul'dan Bursa'ya yöneldi. Onlar Aydos Çayırı'nda buluşunca, devletin işleri icabı Kasım Paşa vezirlikten alındı yerine Mesih Paşa bu makama getirildi. Vezir-i Azam İshak Paşa'nın damadı olan Gedik Ahmet Paşa, Karaman sınırından dönerken Hızır Bey'in oğlu Mustafa Paşa hakkında kötü sözlerle yalan söyleyerek onu vezirlikten attırılmış sonra hapsedirmişti. Birkaç gün sonra da Mustafa Paşa öldürülmüştü. Sultan Beyazıt Han, haksız yere vezirin öldürüldüğünü ve Gedik Ahmet Paşa ile Kayınpederi İshak Paşa'nın yaptıkları hile ve fitneleri anlayınca ilk fırsatta Ahmet Paşa'yı öldürdü ve İshak Paşa'yı da görevinden aldı. Böylece yaptıklarının karşılığını görmüş oldular. Farsça beyit tercümesi:

“Sen kötü olduğunda, bütün belalar sana gelir.

Herkesin yaptığının karşılığını görmesi eşyanın tabiatındandır.”

Bu rivayet de Molla İdris'indir:

Yukarıda, Trabzonlu Muhammet Ağa'nın ailesini ve çoluk çocuğunu Ankara'da bulamadığı için çok üzüldüğü bildirilmişti. Molla İdris şöyle anlatmıştır: Adı geçen Muhammet Ağa ailesini ve çoluk çocuğunu bulamayınca orada iki gün dinlendi. Rumiye'-i Sugra yani Amasya-Tokat-Sivas Bölgesi Beylerbeyi olan Süleyman Paşa, düzenli ve mükemmel bir askerle Sultan Beyazıt Han'ın saadetli ve kutlu huzurlarına giderken Ankara'ya yakın bir yere geldiklerinde Trabzonlu Muhammet Ağa büyük bir gururla, Süleyman Paşa'nın askerlerinin düzenli ve kalabalık olmasını önemsemeden üzerine yürüdü. Süleyman Paşa da yanında bulunan yiğitlerle çok mertçe savaştı. Süleyman Paşa savaş meydanında, yediği nimete nankörlük eden o hainin başını kesip Beyazıt Han'a gönderdi. Bu moral bozucu haber Cem Sultan ile Karamanoğlu Kasım

Bey'e ulaştı. Kasım Bey hemen o anda yanındaki askerleriyle Muhammet Ağa'nın intikamını almak için Ankara tarafına at sürdü. Ancak, Ankara'ya geldiklerinde Süleyman Paşa'dan ve askerinden eser bulamadılar. Boşuna sıkıntı çektiler. Bu ümitsizlik içinde padişah ordusunun da Ankara'ya yaklaştığı [333a] haberi gelince, Ankara'da durup dinlenmeye imkan kalmadı. Herkes ızdırap ve korkuyla darmadağınık oldu. Kasım Bey bu yorgunluğun etkisiyle çok az bir askerle Akşehir'e ulaşabildi. Saadetli Sultan Beyazıt Han, İskender Paşa'yı hızla üzerlerine gönderdi, ardından kendisi de o tarafa yöneldi. İskender Paşa Akşehir'e ulaştığında muhalifleri bulamadı. Muhakkak ki Cem Sultan, Beyazıt Han'ın hışmından korkarak yüz çevirip, hiçbir yerde durmadan şam sınırı olan Ereğli'ye gitti. İskender Paşa, Ereğli'ye vardığında Cem Sultan'ın askerlerinin Bulgar Dağı'na kaçtıkları anlaşılmıştı. Beyazıt Han da buraya gelince İskender Paşa, Cem Sultan'ın askerlerinin yaşadıkları korkuyu Beyazıt Han'a bildirdi. Cem Sultan da Karamanoğlu Kasım Bey ile Taşeli'ye kaçtığından kendilerine bağlı olan muhalifler darmadağın oldular. Cem Çelebi de Ege Denizi tarafına yöneldi. TENBİH: Cem Sultan'ın Rodos Adası'na gittiği, yukarıda, Tacü't-Tevarih kitabından seçilerek hazırlanan kitaptan alınmıştı. Cem Sultan'ın son durumu da yine bu kitaptan alınarak yazılmış, sonra İdris-i Bitlisi'nin rivayetini de Bitlisi'nin kitabı Heşt-Behiş'ten alarak nakletmek uygun görölmüştür. Yeter ki Cem Sultan'ın ahvalini, dinleyenler bilsin.

CEM SULTAN'IN HAYATININ VE AHVALİNİN SON SENELERİNİ BİLDİRİR:

Sultan Cem, bindiği yük gemisiyle dokuz günde İstanköy Adası'na ve oradan da Sicilya'ya gitti. Sonra gittiği Misine sahillerine bir gün dinlendikten sonra lavları fişkiran volkanik dağların olduğu ada göründü. Bu yüksek bir volkanik dağ olup, sabahtan akşama ve akşamdan sabaha kadar bazen kızıl ve bazen de siyah dumanlar püskürtüyordu. Allahü Teala'nın sonsuz kudretini seyrederek ve buna şaşırarak yola koyuldular. Misine Adası ile Polya Adası'ndaki Boğazı geçtikleri zaman gece olmuştu ve Cem Sultan yemeğini yerken mum yakılmıştı. Polya Beyi Papa ile düşman olduğundan, sahili kontrol eden bir yelkenli kayak, mum ışığını görünce buldukları tarafa doğru yönelmişti. Sabah olunca, bir yelkenli kayığın yelkenlerini şişirerek kendilerine doğru geldiğini görünce derhal savaşa hazırlandılar. [333b] Onlar

yelkenliden bir sandal indirerek adam gönderdiler. Rodos gemisi olduğunu anladıklarında bu gemiye büyük bir saygı gösterdiler. Gemidekiler, Cem Sultan'ı ve beraberindekileri saklamışlardı. Cem Sultan'ı sorduklarında: “Onu Rodos'ta bıraktık.” diye cevap verdiler. Oradan enginlere açıldılar, yakalandıkları fırtınada delinen gemiyi onardılar. Yolculukları sırasında gemi kadar büyük balıklar gördüler. Kuyruklarıyla denize vurduklarında deniz kabarır, dalgalar iki mızrak boyundan daha fazla yükselirdi. Oradan Nice şehrine geldiler. Cem Sultan, bu liman kentinden Rumeli'ye gitmek istediğinde: “ Fransa'dan izin almak gerekir. Bir adamınızı adamlarımızdan birinin yanına verin, size herhangi birilerinin saldırmasını engelleyecek bir belge alsın.” diyerek dönüş için birçok şart öne sürdüler. Cem Sultan on iki gün içinde işin bitirilmesi vaadini alarak Hatipzade'yi gönderdi. Fakat Hatipzade dört ay boyunca bekletildi. Bu arada, Fransızca'yı iyi biliyor ve kendilerini anlıyor bahanesiyle Freng Süleyman'ı öldürmek istediler. Cem Sultan Freng Süleyman'ı : “Ben hapsederim.” diye ellerinden alıp kafir kıyafetiyle kaçırdı. Roma'ya çıktı. Sonra, Nice şehrinde taun(salgın hastalık) başladığından atlarına binerek Elşir şehrine gittiler. Hatipzade'yi de oraya getirdiler. Sonra on beş ayrı şehirden geçerek Sencivan'a geldiler. Daha nice diyar dolaştıktan sonra, 13 Şubat 1483'de Rodos'a bağlı Reçliye Kalesi'ne vardılar. Cem Sultan Macaristan'a Mustafa Bey ile Ahmet Bey'i kafir kıyafetiyle gönderdi; ancak bir daha kendilerinden haber alınamadı. Velhasıl, Cem Sultan'ı bugün, yarın diye oyaladılar. Buradayken, Sultan Beyazıt Han'ın Hüseyin Bey'i elçilik göreviyle Rodos'a gönderdiği ve Cem Sultan'la görüşmek istediği haberini aldılar. Hilekar kafirler görüşme, konuşma kapısını kapatmışlardı; ama Elçi Hüseyin Bey'e Sultan Beyazıt Han'ın Cem Sultan'ı kendi maiyetinden uzak tutulması isteğini de yerine getirmişlerdi. Adamlarından ayırdıktan sonra Cem Sultan'ı iki ay [334a] o kalede oyaladılar. O kaleden de çıkarıp Sasur adlı kaleye getirdiler. O kalenin beyinin çok güzel bir kızı vardı. Kız, Cem Sultan'a meyledince aralarında mektuplaşmalar oldu ve birbirlerini sevdiler. Cem Sultan o kaleden de alınıp dört kale daha dolaştırıldı. Sonra Yokluk adlı kalede iki yıl ikamet etti. Cem Sultan'ı yalnızlık, kendi dininden ve ırkıdan olmayanlarla bir arada yaşama zulmü hasta yaptı. Cem Sultan kurtuluş ümidindeyken, Rodos Bey'i, Cem Sultan'ın sırtından, Mısır sultanına ve Cem Sultan'ın annesine yazdığı mektuplarla mal ve para kazanmak hırsındaydı. Mısır sultanı ve Cem Sultan'ın annesi, oğlunu göndereceğini yazan Rodos Beyi'nin belirlenen bir adamını rehin alarak Rodos Bey'ine 20.000 Flori gönderdiler. Meğer, o hilebaz Rodos Bey'i daha önce Cem Sultan'ın nişancısını rüşvetle satın alarak birçok boş kağıdı Cem Sultan'ın mührüyle mühürletip

saklamış. Sonra bu kağıtların her birine Cem Sultan'ın ağzından :“ Ben burada kendi isteğimle duruyorum.” şeklinde mektuplar yazdırarak kendisini isteyen kafir beylerine gönderir. Rodos Bey'i Cem Sultan'ın annesinden ve Mısır sultanından da yine bu yolla 20.000 Flori almış. Sonunda, Macaristan Kralı, Papa, Polya Beyi ve bazı kafir beyleri anlaşarak, Rodos Bey'ine birçok defa gönderdikleri haberlerle ilk fırsatta Cem Sultan'ı İslam ülkesinin başına sultan etmek bahanesiyle, musallat etmek istediler. Rodos Bey'i de buna üzölmüş, bunun üzerine kendisine 10.000 Flori verilmesini ve Cem Sultan ile ilgili alınacak her tedbirde kendi bilgisinin de alınması şartıyla buna söz vermiş. Bu söz üzerine Papa, Fransa Beyine bir mektup yazarak şöyle demiş: “Hapsettiğiniz kişi şanı yüce ve kudretli bir padişahın oğlu olan bir Şehzade'dir. Dinimizin gayreti vardır. Kendi isteğiyle gelmiştir. Onu hapsetmek akla uygun değildir, şimdi bize verin. Biz ona yardımcı oluruz ve onu maksadına kavuştururuz.” Rodos Beyi, ayırdığı adamları, hapiste tuttuğu [334b] Kapıcıbaşı Sinan Bey'i ve Çeşnicibaşı Ayas Bey'i kafir kıyafetiyle bir gemiye bindirip özürlerini bildirdiği mektuplar yazarak Cem Sultan'ın hizmetine gönderdi. İstedi ki hep beraber Roma'ya ve oradan da Polya Adası'na gitsinler. Onlar bu müjdeyle Şehzade Cem'in yanına geldiler. Bu sırada, Papa'nın nazarında çok saygın bir yeri olan ve pis canını cehennem zebanilerine teslim eden Polya Beyi'nin oğlu ile ilgili :“ Papa zehir vererek öldürdü.” haberini babasına söylemişler. Bu sebeple Polya Beyi ile Papa arasında ayrılık ve düşmanlık olduğundan aldıkları tedbirlerden takdir-i İlahi vazgeçtiler. Birkaç gün sonra Cem Sultan'ı Yokluk Kalesi'nden çıkarıp Rodos Beyi'nin, Cem Sultan'ı ağırlamak için 3.500 Flori harcayarak yaptırdığı, yedi tabakadan oluşan Garustor Kalesi'ne getirdiler. Sekizinci katı, kiler olarak ayrılan yerin altıydı. İkinci kat mutfak olarak ayrılmış, üçüncü katı ise Cem Sultan'ın hizmetkarlarına tahsis edilmişti. Dördüncü kat Şehzade'ye ve beşinci kat yine Şehzade'nin maiyetine ayrılmıştı. Diğer katlar da bekçilerindi. Cem Sultan birkaç defa burada dinlenirken adı geçen Hüseyin Bey, birçok anahtar tedarik edip kalenin yakınına geldi; ama herhangi biriyle karşılaşmadı. İkinci gelişinde Ayas Bey'i, Celal Bey'i Şir-i Mert Ağa'yı ve Şadi Bey'i bulup getirdiği anahtarları kale kapısını açmak için verdi. Gerekli alet ve edevatı tedarik ederek belirledikleri gizli bir yerde buluşmayı kararlaştırdılar. Kale beyi kendilerine yardımcı olmayı taahhüt ederek bunun için 20.000 altın harcamıştı. Hüseyin Bey, otuz yedinci günde buluşacakları yeri bildirip oradan ayrıldı. Diğer yandan, Şehzade Cem'e anahtarları teslim ederek Hüseyin Bey'in haberlerini anlattılar. Sözleştikleri günde kararlaştırdıkları gibi gezintiye çıkar gibi yaparak yanlarında gelecek olan eli zehirli kafirleri ilk fırsatta ellerinden zehirleri alıp

hepsini öldürecekler ve Hüseyin Bey'in gizleneceği yere gideceklerdi. [335a] Büyük küçük herkes bu önlem hususunda anlaştı. Ara ara kaçış hazırlıklarını yapıp kafir kıyafetlerini hazırlarlarken, içlerinden münafık tabiatlı biri, kendilerine casusluk yapanların biriyle bozuşup o sırrı açığa çıkarınca, o casus da Cem Sultan'ın bütün hizmetkarlarını kılıçtan geçirmeye niyetlenmiş. Ancak diğer casuslar buna izin vermeyerek onları bir müddet sonra öldürmesini söylemişler. Şehzade Cem ve hizmetkarları bütün bunlardan habersizdi. Kararlaşmışları günde Cem Sultan ve Sinan Bey, kalenin penceresinden bakarlarken, Türklere aşına olan kafirlerden biri Sinan Bey'i aşağıya çağırdı ve tenhaya çekip: "Bu sırrı niye açığa çıkardınız?" dedi. Sinan Bey, tamamıyla bu meseleden habersiz olduğu söyledi. O kafir de: "Sizin kendi adamınız, inanmazsan gel de yanına gidelim." diyince Sinan Bey durumu Cem Sultan'a bildirdi. O da anahtarı saklattı. Kafirler, "Fitnenin başı Sinan Bey'dir." diyerek Sinan Bey'i öldürmek istediler. Cem Sultan binbir türlü ricayla Sinan Bey'i kurtardı. Bundan sonra koruma tedbirlerini öyle arttırdılar ki Cem Sultan'ı bir an bile yalnız bırakmaz oldular. Tam iki yıl Şehzade'yi kalenin kulesinde oyaladılar.

ŞEH-ZADE CEM'İN ROMA'DAKİ DINSİZ PAPA'YA GİDİŞİ:

Bu sırada, Papa ile Poyla Bey'i kendi aralarında barış anlaşması yaparak, Şehzade Cem'i kendilerine getirmesi için Fransa Beyine haberci gönderdiler. Fransa Beyi de bu isteği olumlu karşıladı. Şehzade Cem'i 10 Kasım 1488 Pazartesi günü gözaltında tuttıkları hapisten çıkardılar ve Papa'ya gönderdiler. Bu yolculukta nice şehirleri geçerek Marsilya'ya geldiler. Oradan Bulum adlı şehre gelip bir yelkenli ve Rodos'un iki gemisini hazır buldular bunlara binerek yelken açtılar. Yolculukta fırtınadan her gemi bir tarafa savrulmuştu. Nihayet, Roma'ya seksen mil mesafedeki Papa'nın Duka Yeri Limanı'na girdiler. Papa, oğlunu ve birkaç saygın beyini yolculukta kullanılacak at vs. malzemeyle birlikte kendilerini karşılamak için bu liman kentine göndermişti. Cem Sultan'ı, süsledikleri bir ata bindirerek hep birlikte önce Papa'nın oğlunun kalesine ve ertesi gün de Roma'ya iletiler. Papa dışında bütün resmi protokol Cem Sultan'ı karşıladı, Papa'nın sarayında ağırladı. [335b] Papa ertesi gün, büyük şöhrət, tantana, gösteriş ile ve parmaklarında en pahalı, gösterişli yüzükleri ile, başında da en kıymetli taşlarla süslenmiş tacıyla, yanında bütün beyleri, kafir ülkelerin elçileri de hazır şekilde divan kurmuştu. Bu toplantıda Avrupa, İspanya, Portekiz, Ceneviz,

Venedik, Alman, Macaristan, Rodos, Leh ve Çek elçileri yer almıştı. Cem Sultan da kendi maiyeti, Fransa'ya gönderdiği beyleri ve Rodos Beyleri'yle gelip, kendisini ayakta karşılayan Papa ile tokalaşıp kucaklaştı. Papa, Cem Sultan'ın boynunun iki tarafından da öpüp ona sevgi gösterisinde bulundu. Çeşitli hediyelerle Cem Sultan'ı ağırladığı yere gönderdi. Üç gün boyunca ziyafetler verildikten sonra Papa, Cem Sultan'la sandalyeye oturup baş başa bir görüşme yaptı. Papa, Cem Sultan'a kendi milletinden ve ırkından olmayanların arasına niye geldiğini sorunca Şehzade de: “Maksadımız Rumeli'ye yani Balkanlara geçmekti. Rodoslulardan yol yardımı istedim. Rodoslular verdikleri sözlerde durmayarak ve ettikleri yeminleri bozarak beni hapsedtiler. Beni maksadımdan ve emniyetten uzaklaştırdılar.” diyerek duygusallaşarak ağladı. Mısır'da kalan ailesine, çocuklarına ve annesine olan özlemini bildirerek Papa'nın kendisini o tarafa göndermesini istedi. Papa da ağladı. Nihayet biraz düşündükten sonra :“ Mısır'a gitmeniz demek, saltanattan vazgeçmeniz demektir; ama bize göre sizin için en hayırlısı Macaristan'a gitmenizdir. Hem onlar size candan bağlıdırlar.” dedi. Cem Sultan'ın saltanat düşünecek hali yoktu, canından bezmişti. Papa Macaristan'a göndermek istedikçe Cem Sultan Mısır'a gitmek istediğini söylüyordu. Ardından Macaristan'dan Cem Sultan'ı ülkelerine davet eden elçiler geldi. Papa Cem Sultan'ı bıktırırcaasına ısrar ediyordu. Şehzade Cem dedi ki: “ Ben Macaristan'a gidip de Macar kafirleriyle Müslümanlara ve İslamiyet'e kılıç çekersem, İslam alimleri benim küfrüme hükmedip katlime fetva verirler. Ben dinimi cihanın sultanlığına değişmem.” Papa bu sözlerden ve ısrardan huzursuz olup [336a] yüzünü çevirerek Cem Sultan'a çok ağır ve yakışsız sözler söyledi. Şehzade Cem, Papa'nın dilini anlayarak :“ Size gelen ve sizden yardım istemek durumunda kalan kişi bu hakaretlerden çok daha büyüğüne layıktır.” dedi. Papa özürler dileyerek ve teselliler ederek büyük bir hürmet ve saygıyla Cem Sultan'ı kaldığı yere gönderdi. İstanbul'da, Cem Sultan'ın durumu bilinmiyordu, belirsizdi. Cem Sultan'ın Roma'da Papa'nın yanında olduğunu duyan Sultan Beyazıt Han, sonradan vezir olacak Kapıcıbaşı Mustafa Ağa'yı gelen haberi araştırması için Roma'ya gönderdi. Mustafa Ağa Roma'ya, Papa'nın yanına Rodos elçisi ile gitti. Papa da keremli sultan Beyazıt Han'ın elçisini Cem Sultan ile buluşturdu. Mustafa Ağa, Sultan Beyazıt Han'ın selamlarını birçok hediye ile beraber Cem Sultan'a takdim etti. Daha önceden Rodos Beyi'nin, kendisini istismar ederek Mısır sultanından aldığı 20.000 Floriden Cem Sultan'ın haberi olunca bu parayı Rodos elçisinden istedi. Mustafa Ağa ile Papa araya girerek 5.000 altınla onları anlaştırdılar. Mustafa Ağa, Cem Sultan'ın hayatını ve başından geçenleri ayrıntısıyla öğrendikten sonra, Papa'ya Cem

Sultan'ın korunmasını tembihledi. Beyazıt Han'ın Papa'dan Cem Sultan'ın fitneler azalincaya kadar insanların gözü önünden uzak tutulmasına dair isteğini Papa'ya bildirdi. Papa da "Hizmetine amadeyim." deyince Mustafa Ağa İstanbul'a döndü. Üç sene böyle geçti. Sonunda Papa pis canını cehennem bekçisi Malik'e teslim edince yeni Papa seçildi. Bu seçimlerin sürdüğü yirmi gün zarfında Cem Sultan'ı çok korunaklı bir yerde sakladılar.

CEM SULTAN'IN AVRUPA'DAKİ AHVALI:

Bir Avrupa beyinin kapıcısı Cem Sultan'a yakınındayken ona: "Kralımızla görüşmemenize ve konuşmamanıza şaşılır." diyince Cem Sultan da kapıcıya: "Kralınızın beni istemediğini söylerlerdi, ben ise gurbette kalmış biriyim. İsteğimin dizginleri benim elimde değil ki doğru haber alabileyim." diyince kafir kapıcı bu sözleri Fransız beyine söylemeye ahdetmiş. Papa, Cem Sultan'a iki binek hayvanı vermişti. Cem Sultan da bunlardan birini bu kapıcıya hediye etmişti. Kapıcı Fransa'ya varduktan sonra [336b] bir gün beylerle ava çıktığında o hayvana binmiş. Fransa Beyi :“Bunu nereden buldun?” diye sorunca kapıcı Cem Sultan'ın kendisine bağışladığını söyleyerek Şehzade'nin lütuflarından, cömertliğinden ve kendisiyle yaptığı dostane sohbetlerinden bahsetmiş. Fransa Beyi, Cem Sultan'ın gıyabında kendisini sevip, yanından gönderdiğine çok eseflenmiş ve Cem Sultan'ın aleyhinde konuşan, kendisini yanıltan ve bunun için de rüşvet alan beylerini görevlerinden almış. Fransa Beyi güvendiği kapıcıbaşını, Şehzade Cem'i göndermesini istemek için Papa'ya yollamış. Bu kapıcıbaşı da Cem Sultan'ın candan bağılısı olmuş. Fransa Beyi, Cem Sultan'ı kurtarmak için asker topladı. Papa bunu duyunca, Şehzade'yi Roma Nehri'nin başındaki bir kaleye koydu. Fransa Beyi Roma'yı kuşatarak bileğinin gücüyle şehri aldı. Papa da kalenin kulesine kaçtı. Fransa Beyi kuleyi de kuşatarak dayısını her gece bu kuşatmaya göndererek Şehzade'nin bırakılmasını isterdi. Papa razı olmayınca da onlarla savaşırdı. Yirmi gün bu şekilde geçti. Evlerin korunması için yapılan metrisler yıkıldığından ve artık, evler korunaksız kaldığından, Papa aciz olup barış anlaşmasına razı olduğunu açıkladı. Yemin ederek saklandığı kuleden indi ve sarayına gitti. Bir gece Fransa Beyi Papa'nın sarayına giderek Papa'yla konuştu. Cem Sultan'ı yanlarına getirdiler. Üçü de birer sandalyeye oturmuştu. Konuşma sırasında Papa Cem Sultan'a :“ Fransa Beyi sizi alıp gitmek ister. Siz ne buyurursunuz beyim?” diye sordu. Cem Sultan da, “Beyim!”

hitabına kırıldığını belli ederek :“Ben senin beyin değilim, sıkıntılar çeken bir esirim; ha Fransız beyi almış, ha siz hapsedmişsiniz, hiç fark etmez.” dedi. Papa bu sözden utanarak :“Haşa esir olasınız, iki padişah oğlusunuz, bense arada bir tercümanım.” dedi ve Cem Sultan’ı teselli ederek ve gönlünü almaya çalışarak, yerine gönderdi. Üçüncü gün Fransız Beyi Rika, Papa ile tekrar görüşüp Cem Sultan’ı istedi. Papa da mecburen, çaresiz, Cem Sultan’ı teslim etti. [337a] Fransa Beyi Rika da hemen Şehzadeyi Mareşal adlı kapıcıbaşıyla sarayına gönderdi. Ertesi gün Roma’dan çıkıp Polya’ya ve sonra Batlar şehrine gitti. O gece, Şehzade Cem’in yol arkadaşı olan Papa’nın oğlu kıyafet değiştirip kaleden kaçarak beş günde Montefordın adlı kaleye geldi. Kalede yaşayanlar kendisine itaat etmeyince zorla ve kuvvetle kaleyi alarak orada katliam yaptı. Sonra hangi kaleye gitmişse, kaledekiler yarı canla kalelerini teslim ettiler. Avrupa kralları ve beyleri arasında Papa’ya muhalefet etmek görülmüş bir şey değildi. Fransa Beyinin kendisine karşı gelip hafife alması Papa’yı gayet yaralamış ve üzmüştü. Bu sebeple muradının şarabına ulaşmak için Cem için hazırladığı kadehi namusunun şişesi gibi paramparça yapma hazırlığına başladı ve Şehzade Cem’i günahsız yere öldürmek için usta bir hamam tellağını zehirli bir usturayla Fransa’ya gönderdi. O alçak ve pis hamamcı binbir hile ile Cem Sultan’ın maiyetine girip nihayet kendisini o öldürücü zehre bulanmış usturayla tıraş edince Şehzadenin bedenindeki bütün kıllar döküldü ve bütün vücudu şişip kırırdamaz hale geldi. Onu bir tahtrevana koydular. Fransa Beyi, işinin ehli ve mesleğinde otorite bütün doktorları Cem Sultan’ın tedavisi için seferber etmişti ve her gün yanına gelip kendisinin hatırını soruyordu. Polya Beyi, başşehri Anapolya’ya geldiği gün Cem Sultan aklını yitirme derecesindeydi ve akli gelip gidiyordu. Hatta bu sırada annesinden gelen mektubu okumuş ve anlamamıştı. Cem Sultan, akli ve şuuru açıldıkça, Allahü Teala’ya şöyle dua ediyordu: “İlahi, eğer bu din düşmanları beni bahane ederek Müslümanlara savaş açarlarsa, beni o güne ulaştırma!” Sonunda, Allahü Teala duasını kabul etti. 24 Şubat 1495 [337b] Salı gecesinde şehadet kadehinden ebedi hayat balını içerek dünya sıkıntılardan kurtulmuş oldu. Hikaye: Kafirler Cem Sultan’ın vefatını öğrenmeden önce Celal Bey su hazırladı. Kapıcıbaşı Sinan Bey de Cem Sultan’ın cenazesini yıkayarak kendi sarığının beziyle kefenledi. Maiyeti ve hizmetkarları cenaze namazını kıldılar. Fransa Beyi Cem Sultan’ın vefatını öğrenince çok fazla yas tuttuktan sonra cenazeyi en kıymetli kokularla kokulayıp muşambalara sararak demir tabuta koydurdu. Yanına Sinan Bey’i gözcü ve bekçi yaptı. Cem Sultan ömrünün tükenmek üzere olduğunu anladığı son anlarında naaşının İslam

ülkesine götürülmesini ve orada defnedilmesini, ailesinin ve çocuklarının Mısır'dan İstanbul'a getirilmesini, ailesi, çocukları ve hizmetkarlarının haklarının korunmasını Sultan Beyazıt Han'a yazdığı vasiyetnamesinde belirtmişti. Sinan Bey, Cem Sultan'ın vasiyetini yerine getirmek için, Celal Bey ile İlyas Bey'i kafir kıyafetleriyle İstanbul'a, Sultan Beyazıt Han'a gönderdi. Cem Sultan'ın zehirli bir ustura ile öldürüldüğünü haber verdi. Fransa Beyi de Cem Sultan'ın eşyasını, tüm mallarını hizmetkarlarına teslim edip Hatipzade Nasuh Efendi ile Cezayir tarafına göndererek oradan bir gemiyle Cem Sultan'ın Mısır'daki varislerine ulaştırmasını istedi. Fakat, hava müsait olmadığından, gemiler o tarafa gitmediğinden mecburen gemileri Rumeli tarafına gönderdi. Bilhassa "Allahü Yensuru's-Sultan Cem!" [Allahü Teala Cem Sultan'a yardım etsin!] diyen papağanını İstanbul'a göndermek gerekti. Cem Sultan'ın naaşını almak ve dedelerinin kabirlerinin bulunduğu yere defnetmek için İstanbul'dan Fransa sınırına adamlar gönderildi. Fransa Beyi de görkemli bir resmi cenaze töreni düzenleyerek Cem Sultan'ın naaşını İstanbul'a göndermişti. İstanbul'dan gelenler, yolda karşılaştılar ve cenazeyi alarak, Beyazıt Han'ın emri ve fermanı gereği, Gelibolu'dan geçirip Bursa'daki [338a] Sultan Murat Han'ın mezarı civarında defnettiler. "Allahü Teala rahmet etsin."

İDRİS-İ BİTLİSİ'NİN RİVAYETİNİN BİLDİRİLMESİ:

Kafirlerin ülkesine sığındıktan sonra, Cem Sultan'ın başından geçenler ve yaşadıkları şöyledir: Cem Sultan'ı birkaç sene Rodos Beyi kendi ülkesinde koruyarak hiçbir yere salmadı. Zira, Yüce Osmanlı sultanlarından ellerine böyle bir Şehzadenin geçmesi Kafir kralları için büyük bir kazanç ve iftihar sebebiydi. Saadetli Sultan Beyazıt Han da merhamet ederek her sene zaruri ihtiyaçlarını karşılaması için Cem Sultan'a yüklü miktarda para gönderirdi; fakat Rodos Bey'i bu paraların çoğunu kendisi için saklayıp çok azını Cem Sultan'a verirdi. Çünkü Rodos hakiminin kafir devletler ve krallar arasında hiçbir rütbesi, makamı olmadığından, kraldan sayılmaz, ona kale bile alınmazdı. O sebepten, Avrupa ülkelerinin krallarının çoğu Cem Sultan'ı yanlarına alarak, bu yolla Osmanlı ülkesini fitne ve fesada uğratmak istiyorlardı. Rodos Beyi de, Hıristiyan Avrupa'nın bütün krallarının kendisine uyduğu Papa'ya Cem Sultan'ı bu sebeple göndermek mecburiyetinde kalmıştı. Papa da Cem Sultan'ı, Roma denilen büyük bir şehirde, Sultan Beyazıt Han'ın da isteği icabı ve kendisinin de ona yaranmak

arzusu ile, gerek Müslüman gerekse kafir hiç kimseyle görüşürmezdi. Oysa, Roma ile İstanbul'un arası çok uzaktı, kara ve deniz yoluyla iki aylık sürüyordu. Cem Sultan'ın varlığından veya yokluğundan; hayatından veya ölümünden hiç kimse haberdar değildi. Bu durum Cem Sultan'ı üzüyordu.. Sultan Beyazıt Han, bu sebeple, sonradan vezir olacak olan Kapıcıbaşı Mustafa Paşa'yı haber almak için Roma'ya, Papa'ya gönderdi. O da binlerce sıkıntıyla Roma topraklarına ulaştı ve elçilik görevi gereği, Cem Sultan'ın varlığını veya yokluğunu öğrenmek amacıyla Papa'dan izin alarak Cem Sultan'ın hapsedildiği [338b] yere giderek Cem Çelebi ile görüştü. Cem Sultan'ın gurbette olmasından, yalnızlıktan ve tutuklu olmaktan kaynaklanan şikayetlerini ve dertlerini dinledi. O da iyilik yaparak saadetli sultan Beyazıt Han'a özürlerini ve kendisini affını ümit ettiğini bildirecek oldu. Saadetli Sultan Beyazıt Han tahtta olduğu müddetçe, bütün Hıristiyan Avrupa krallarının kendisine uyduğu Papa'nın Cem Sultan'ı bulunduğu yerden asla dışarıya çıkarmaması hususunda ve Papa bu şartlara uymaya devam ettiği müddetçe Sultan Beyazıt Han'ın ülkesine ve malına kastetmeyeceği ve bulunduğu makamına müdahale edilmeyeceğine dair Papa ile anlaşma yapıldı. Mustafa Paşa bundan sonra İstanbul'a döndü. Papa da yapılan bu anlaşmanın hükümlerinin uygulanmasında kararlı davrandı. Avrupa krallarının en büyüğü ve en kıdemlisi olan Papa'nın kararlılığı, Fransa Krallık tacını Papa'nın eliyle başına koyduktan sonraya kadar bu böyle devam etti. Papa'nın kararlılığı, Papa'ya bağlı olduğu halde Avrupa'nın bütün krallarının kendine bağlı olduğu ve Avrupa'nın her yerinde istiklali olan bu Fransa kralının İslam ülkelerinde fitneler ve bozgunculuklar çıkarmak hayaliyle Cem Çelebi'yi Papa'dan istediği ana kadar devam etti. Fransa kralı, kendini dünyanın hakimi ve İsa aleyhisselamın makamının sahibi bilirdi. Fransa kralı, Saadetli Sultan Beyazıt Han'la Papa'nın anlaşmasını bozmak istemezdi; fakat Avrupa-Hıristiyan krallarının adetlerine aykırı olarak, benzetmek gibi olmasın, Hıristiyan Avrupa'nın Kabesi konumundaki Roma'ya asker çıkararak savaş açtı. Fransa Kralı“ Papa sert ve yanlış sözler söyledi. Hıristiyan milletinin her şeyde kendisine uyduğu bir Papa'nın İslam devleti sultanının oğlunu himaye etmesi ve Müslümanların sultanıyla anlaşmalar yapması, makamına ve konumuna aykırıdır.” dedi. Fransa ülkesinin kralı, Papa'nın kendilerine karşı koyacak askeri ve gücü olmadığından Cem Çelebi'yi Papa'nın elinden alıp, Cem Sultan'ı, bozguncu fikirlerinin ucuz bir sermayesi yaptı. Roma'dan döndükten sonra İslam memleketlerinde fitne, fesat, bozgunculuk ve kargaşa çıkarmak için hazırlıklar yaptı. [339a] Avrupa krallarının Papa'ya karşı gelmesi görülmüş bir şey

değildi. Avrupa Hıristiyan ülkelerindeki krallık seçimleri dahi kendi inisiyatifinde olan Papa, Fransa Kralı'nın kendisine uymaması, itibar etmemesi ve kendisini hafife almasına çok üzöldü ve kırıldı. Papa, kendine yapılan bu hakaretlerin intikamını çok akıllıca tedbirlerle almaya yöneldi. Şöyle bilinir: Papa, bir kimseye gereken eğitimi ve öğretimi yaptıktan sonra, bu kişiyi hamam tellaklığı ve berberlik göreviyle, Cem Sultan'ın hizmetine gönderdi. Bu şahsın görevi, kendisine verilen zehirli usturayla Cem Sultan'ı öldürmektir. Nihayet bir fırsatını bulup Cem Sultan'ı bir gün o zehirli usturayla tıraş etti. O mizacı ve bünyesi sağlam ve öldürücü herhangi bir hastalığı olmayan Cem Sultan'ı helak etti. Molla İdris-i Bitlisi'nin sözü burada sona erdi.

SULTAN BEYAZIT HAN'IN RUMELİ-BALKANLAR YÖNÜNE GİDİŞİ:

Saadetli padişah Sultan Beyazıt Han 1483 yılının kışını Edirne'de geçirdi. Gedik Ahmet Paşa'yı öldürmekle devlet içindeki nice gedikleri, fitne ve fesadı önledi. İlkbaharda Anadolu ve Rumeli askerini topladı. Vezirler arasından Davut Paşa'yı ve Anadolu Beylerbeyi Hersekzade Ahmet Paşa'yı görevlerinden aldı. Bunun görünüşteki sebebi, Yeniçerilerin ileri gelenlerinden bir grubun Edirne Subaşı'yla düşmanlık etmesi, aralarında kavga ve çatışma çıkınca bazı cahil Yeniçerilerin Subaşı'yı öldürmüş olmalarıdır. Devlet içindeki birçok huzursuzluk ve kanunsuzluk, vezirlerin tedbir noksanlığından kaynaklanmaktaydı. Adı geçen bu kişilerin görevlerinden alınmasından sonra Sultan Beyazıt Han, Anadolu ve Rumeli Askeri'yle Sofya taraflarına yöneldi. Sultan Beyazıt Han, 1483 Mayıs'ında, ordunun bir kısmını Filibe'de bırakarak seçkin askerlerinden bir kısmını, kafirlerin yaptığı ve Sultan Mehmet Han'ın yıktığı Morova Nehri üzerindeki kalelerin inşasına gönderdi. Bazı komutanlarını, kafirlerin en şerli olanlarını sindirmek için Filibe'de bırakarak Sarıyar Yaylası'na ve Dilde Dağı'na oradan da dinin ve devletin bazı işlerini görmek üzere Sofya'nın kasabalarına yöneldi. O vakitlerde bazen kırlarda eğlendiler ve ava çıktılar. Zira buralar temiz, nezih ve kuşların, av hayvanlarının bol olduğu, askerlerin yerleşmesi için de çok uygun yerlerdi. Ayrıca kafir topraklarına da sınırdı. Gerçekten, [339b] Sultan Beyazıt Han'ın büyük bir debdebeyle ve kalabalık ve eğitimli bir orduyla Sofya taraflarına yöneldiği duyulduğunda; Macaristan, Boğdan, Eflak Beyleri ve diğer kafir ülkeleri korkularından elçiler ve mektuplar göndererek Osmanlı Devleti'ne bağlılıklarını gösterdiler. Lütuf ve

kerem sultanı Beyazıt Han da hepsine yumuşak ve güleryüzlü davranarak, eskiden beri verdikleri cizyelerini yine vereceklerinin sözünü aldıktan sonra, bu elçileri ülkelerine gönderdi. Kış mevsimi yaklaştığından ve Morova Nehri üzerindeki kalelerin yapımlarının tamamlandığı haberi geldiğinden Sultan Beyazıt Han askerlerine yerlerine dönmeleri iznini vererek saltanat yeri Edirne'ye dönmek üzere hareket etti. Filibe kasabalarına ve oralardan da Uzuncaova'ya geldi. Burası dağları, ormanları ve av hayvanlarının çokluğuyla tam bir av yeri olduğundan buralarda bir müddet sürgün avı yaptı. Bu sürgün avında 100 adet yaban öküzü, 1.000 adet dağ koyunu, ve 300 adet kurt avlandı. Avladıkları tavşanın tilkinin, domuzun haddi hesabı yoktu. Sultan Beyazıt Han bu av zevkini aldıktan sonra Edirne'ye geldi. Burada, Davut Paşa'ya, Rumeli Beylerbeyi Hızır Bey oğlu Muhammet Paşa'ya vezirlik makamını ve İskender Paşa'ya da Rumeli Beylerbeyliği'ni ihsan etti. Hersekzade Ahmet Paşa'yı da eski rütbesi olan Anadolu Beylerbeyliği'ne getirdi. Bu sıralarda, Şehzade Şehinşah'ın bir oğlu olduğunun müjdesi geldi. Ona Muhammet ismini koydular. Sultan Beyazıt Han, 1483 yılının kasım ayı ortalarında İstanbul'a döndü. Bu günlerde, verdiği sözleri tutmamasıyla ve yeminlerini bozmasıyla tanınan Karamanoğlu Kasım Bey vefat etti ve yerine Karamanoğlu'nun kızından doğan Turgut oğlu Mahmut Bey'i geçirdi. Aynı yılın aralık ayında, Karaman'da vali olan Şehzade Abdullah da Allahü Teala'nın rahmetine kavuştu. Ruhu için haddi hesabı olmayacak kadar çok sadaka verildi. Saadetli sultan Beyazıt Han adaletle devletini idareye ve komutanlarının sıkıntılarını gidermeye devam etti.

AKKIRMAN VE KİLİ KALELERİ'NİN FETHİ:

Galibiyetlerin sultanı Beyazıt Han, Kili ve Akkirman fethi için, Allahü Teala'nın yardımına mazhar ordusunu hazırlayarak 1 Mayıs 1484 Cumartesi günü [340a] İstanbul'dan Edirne'ye hareket etti. Kara Boğdan vilayetinden Kili ve Akkirman Kaleleri'ndeki kafirlerin devamlı olarak Kefe, Kırım ve Deşt-i Tatar'dan gelen tüccarlara zarar vermeleri, Tuna Nehri'nden geçerek İslam topraklarına ve Müslümanlara saldırmaları, bu gazaya ve cihada çıkılmasının nedeniydi. Arabalarla nakledilen top, tüfek ve diğer savaş malzemelerinden başka, kadırgalarla da çok sayıda savaş alet, edevatı ve azığı Karadeniz'den Tuna'ya nakledilmişti. Edirne'de cami, medrese ve hastane yapımında kullanılan her türlü malzeme hazırdu. 23 Mayıs 1484 Pazar günü Edirne'de kurbanlar kesildi. Alimlerin, velilerin ve bütün Edirne halkının

davetli olduğu ziyafetler verildi. Yine bu ayda, Edirne’de, yangından harap olan Bezzaz Sinan ve Tahtakale’nin, seferden dönuşte hazır edilmiş olmak üzere taş ve harçla yapılmış olan binalarla tekrar yapılması emredildi. Beyazıt Han bundan sonra, Dobruca’dan Tuna Nehri kenarına geçip İsakçı İskelesi’nden ordusuyla hareket etti. Eflak Beyi bu sırada yol üzerinde bin kadar askeri ve bol miktarda azığıyla Osmanlı ordusuna katıldı. 6 Haziran 1484 Pazar günü Kili Kalesi’ni kuşattılar. Kalenin duvarlarını ve surlarını delik deşik ettiler. 15 Haziran 1484 Salı günü kalenin komutanı Kili Kalesi’ni teslim etti. Cuma namazını kalenin kilisesini camiye çevirip burada kıldılar. Kalenin alınmasından sonra yapılacak bütün işleri hallederek Akkirman üzerine yürüdüler. Tam bu sırada, Cengiz Han’ın soyundan, İlhanlı Hanedanı’nın devamından ve Cuci Han’ın neslinden olan Kırım Hanı Mengli Giray Han, 50.000 süvari ile gelip Beyazıt Han’ın sultan oluşunu kutlayarak Osmanlı ordusuna katıldı. 20 Haziran Pazar günü hep birlikte Akkirman üzerine sefere çıktılar. Dört gün sonra **[340b]** Akkirman’ı kuşattılar. Derler ki Akkirman’daki savaş alet ve edevatının haddi hesabı yoktu. Otuz senelik azığı vardı. Etrafındaki hendeklerin derinliğine insanın hayali bile ermezdi. Zaferler sultanı Beyazıt Han bir haftada o hendekleri doldurtup yol haline getirtti. 9 Ağustos 1484 Pazartesi günü Sultan’ın Sancakları Akkirman Kalesi’nin burçlarına çekildi. Kalede esir edilenlerin ve sayısız ganimetin hesaplanması ve korunması için katipler ve güvenilir kişiler görevlendirildi. Yerleşmek isteyen kaledeki kafirler iskan edildi. Başka yerlere gitmek isteyen kafirlere de her türlü imkan verilerek kafirler Anadolu’da Eski Biga’ya yerleştirildiler. Kalenin hazinesindeki mallar ve paralar da Edirne’de yaptırılan hayır işlerinde kullanılmak üzere muhafaza edilip, en nefis ve kıymetli mallar da gazilere bölüştürüldü. Mengli Giray Han’a da Sultan Beyazıt Han tarafından çok ikram verildi. Kendi isteğiyle Osmanlı ordusuna ve Sultan’ın hizmetine katıldığı için Ak Börk ve Altınlı Üsküf ile ödüllendirildi. Sayısız bahşış ve hediyelerle memleketleri Kırım’a gönderildiler. Kara Boğdan ülkesinin Voyvodası çaresiz bu iki kaleyi Osmanlı ordusuna teslim etti. Ayrıca ülkesi için her yıl haraç ve mal ödemeyi kabullendi. Saadetli Sultan Beyazıt Han da 15 Ağustos Pazar günü Akkirman’dan döndü. Sarı Saltuk Baba Yolu’ndan Edirne’ye yönelerek eylülün sonlarına doğru taht yeri olan Edirne’ye ulaştı. Ve bu fetihlerin müjdesini Müslüman memleketlerinin Sultanları’na ve Beyleri’ne fetihnamelerle bildirdi.

BOĞDAN VOYVODASI'NIN AYAKLANMASI VE FİTNESİNİN ÖNLENMESİ:

Saadetli Sultan Beyazıt Han 1484 yılının kışını saltanat yeri Edirne'de geçirdi. Bahar gelince yayla niyetiyle Huke Dağı'na hareket etti. Devletin nizamı ve milletin intizamı için Mesih Paşa'yı vezirlikten alarak Filibe'de emekliliğine ayırdı. İskender Paşa'yı da Rumeli Beylerbeyliği'nden alarak yerine Semendire Beyi [341a] Hadım Ali Paşa'yı getirdi. Yine bu zamanda çeşitli ülkelerden elçiler geldi. Bunlardan biri de Sultan Mehmet Han ile dostluğu olan ve Beyazıt Han'ın tahta çıkışını tebrik etmek için gönderilen Hindistan padişahının kıymetli elçisiydi. Hint padişahı bu elçisiyle çok ilginç ve kıymetli hediyeler olarak fil, zürafa, kıymetli kumaşlar göndermişti. Bunların dışında Mısır'dan muhterem bir elçi geldi. Macaristan Kralı da elçi göndermişti. Bütün bu elçilere kanun ve resmiyet icabı ikramlar ve hediyelerle karşılık verildi. Ancak, Mısır Sultan'ı Kayıtbay'ın elçisi Çerkez devlet adamlarının tanınmışlarından muhterem bir kimse olduğu halde, Mısır Sultanı'nın Cem Sultan'a yardım etmiş olması sebebiyle Beyazıt Han'ın hatırı kırıldığından ona hiç iltifat edilmedi. Ayrıca Osmanlı vezirlerinden çok sert sözler duyarak hatırı kırık ve üzgün bir halde Mısır'a döndü. Sultan Beyazıt Han'ı üzen şeylerden biri de, Akkirman'dan gelen şu haberdir: Akkirman fethedildiğinde orada yaşayan ve tekrar aynı yerde kalmalarına izin verilen kafirlerin, Boğdanoğlu'na haber göndererek Akkirman'a ansızın geldiği takdirde Akkirman Kalesi'ni geri almak hususunda kendisine yardım edeceklerini vaat etmeleri ve yüzü yerlerde olan Boğdanoğlu alçağını gururlandırıp kaleye gelmesi için onu tahrik etmeleri idi. Nitekim Boğdanoğlu yüksek merdivenler yaparak gemilerle kale yakınlarına ansızın geldi. Kalenin muhafızları Osmanlı askerleri durumu ancak o zaman fark ettiler. Kafir askerlerin bazıları yüksek merdivenlerle duvarlardan kaleye girmişlerdi. Gaziler hep bir ağızdan tekbir getirip o alçak kafirlere saldırarak kalenin içine girmeyi başaranları cehenneme gönderdiler, çoğunu da esir ederek İstanbul'a gönderdiler. Bu mutluluk verici haber Beyazıt Han'a ulaştığında Rumeli Beylerbeyi Ali Paşa'yı Rumeli askerleri ile Kapıkullarından birkaç bölüğün başına komutan yaparak Boğdan Vilayeti'ne gönderdi. Ali Paşa Eflak Voyvodasını da yanına alarak 6 Eylül 1485 Salı günü Boğdan'a girdi. [341b] Boğdan Beylerinin çoğu itaat etti; fakat Boğdanoğlu'nun izine rastlanmadı. Sonunda, Lehistan'a kaçtığı anlaşılınca Boğdan'a akınlar yapıldı ve birçok ganimet ele geçirildi. Ali Paşa ganimetlerin beşte birini

ayırdıktan sonra İstanbul'a döndü. Bu sıralarda, Saadetli Sultan Beyazıt Han ile Mısır Sultanı Kayıtbay arasındaki gerginlik ve kırgınlık iyice şiddetlendi. Her iki tarafta olan beyler ve hakimler arasında da düşmanlık başladığından, Anadolu Beylerbeyi Hersekzade Ahmet Paşa ve Karaman Beylerbeyi Karagöz Paşa, Osmanlı ülkesi ve Mısır'a bağlı Şam arasındaki Adana ve Tarsus sınırlarına gönderildi. O günlerde, Beyazıt Han'ın hatırını kıran Hızır Bey Oğlu Muhammet Paşa vezirlikten alınarak yerine Kazasker İbrahim Paşa getirildi.

BOĞDAN VOYVODASI'NIN DİĞER İSYANI:

Akkirman ve Kili tarafından İstanbul'a kuvvetli haberler geliyordu: Azgınlığı ve sapkınlığı çok Boğdan Voyvodası, tam teçhizatlı askerleriyle Akkirman Kalesi altına gelerek kaleyi kuşatmaya kalkıştı. Fakat kalenin muhafızları bunlara şiddetli karşılık verdiler. Kafirlerin kalplerini kaplayan korku ve heybetin etkisiyle kafirler, kalelerin açılmasında kullanılan bütün malzemeleri bırakarak kaçtılar. Boğdan Voyvodası'nın bu yeni isyanı üzerine Sultan Beyazıt Han Ordular Komutanı Malkoçoğlu Bali Bey'e Silistre eyaletini başışlayarak Rumeli Akıncıları ile Tuna Nehri'nden geçti. Malkoçoğlu Bali Bey'e tekrar Boğdan ülkesini yağmalamasını ve İsyankar Boğdan Voyvodası kendilerine karşılık verirse onunla mertçe savaşmalarını emretti. Malkoçoğlu da Sultan'ın yüce fermanı gereği gazileri toplayıp cihat hazırlıklarıyla meşgul oldu. Boğdan Voyvodası'nın bir casusu bu hazırlıkları Voyvoda'ya gizlice bildirince o da Macar ve Leh Kralları'ndan yardım isteyerek "Bugün [342a] bana ise yarın sizedir." diyerek feryatçılar gönderdi. Kafir beyleri de süvari ve piyade yardımı gönderirler. Malkoçoğlu gazilerle Boğdan'a ulaştığında bütün günah işleyen kafirleri söz ve iş birliği içinde savaşa hazırlanmış bulunca, Allahü Teala'nın yardımına sığınarak düşmana karşı koymak niyetiyle Boğdan içlerinde birkaç gün ilerleyerek Polşa adlı şehri yağmaladı. Sonra Prut Nehri üzerine köprü kurarak askerini ileriye gönderdi ve kendisi az bir askerle dinlenmeye çekildi. Malkoçoğlu, düşmanın ortalarda görünmemesini kendilerinden korkmuş olmasına yorarak gururlu ve neşeli bir halde ve hiçbir tedbire gerek duymadan dinleniyordu. O sırada düşman gözcüleri Malkoçoğlu'nun çok az bir askerle ordusundan uzakta kaldığını görünce düşman ordusunu Malkoçoğlu'nun bulunduğu tarafa sevk etti. Düşman askeri İslam askerlerini öldürmeye başlamanın gururuyla savaşa daha büyük bir hırsla devam ediyorlardı.

Malkoçoğlu “ Harp, hiledir.” Hadis-i Şerifi'nin manasına uyarak seçkin askerlerinin bir kısmını davul, sancak, tuğ ile bir yerde saklayıp kendisi azın da azı bir kuvvetle düşmana karşı çıktı ve düşmanla yiğitçe savaşmaya başladı. Akşam vakti yaklaştığında, gizlediği askeri; davul, zurna sadaları ve tekbirlerle saklandıkları yerlerden çıkarak savaşa katılınca İslam düşmanları, Allahü Teala'nın yardımıyla, korkudan darmadağın oldular. Ganimet için dağılan diğer askerler de toplanınca düşmanın dörtte biri bile kalmadı ve askerler kılıçtan geçirildi. Kalanlar yarı ölü bir halde kaçacak yer aradılar. Sabahın erken vaktinde Malkoçoğlu tekrar harp meydanına girdiğinde düşmanın tamamen dağılmış olduğunu anladı. Peşlerine düşüp yakalayabildiklerini yok ettiler. Kafirlerin komutanı herkesten önce kaçtığından İslam ordusunun [342b] kılıcından kurtulmuş oldu. Malkoçoğlu tüm askerini toplayıp savaş meydanında ölenleri saydılar. Kafirlerden 1.500 asker cehennemi boylamıştı. İslam askerlerinden de 15 Müslüman Cennet nimetlerine kavuşmuştu. Malkoçoğlu, Tuna Nehri kenarında, toplanan ganimeti saydırdı. İslamiyet'in emri gereği, beşte birini Saadetli Sultan Beyazıt Han için ayırdı ve askerlerine memleketlerine dönmek için izin verdi.

OSMANLILAR VE ARAB MEMLEKETLERİ'NDE YAŞAYANLAR ARASINDAKİ ANLAŞMAZLIKLARIN SEBEPLERİ:

Osmanlı Hanedanı ile Mısır Sultanı arasındaki anlaşmazlıkların ve uyumsuzlukların sebebi şudur: Sultan Mehmet Han, “Allahü Teala mekanını cennet kılsın” İstanbul'u fethetme şerefine nail olduğu zamanlardan önce Mısır ve Şam memleketi Rum Kayserleri'nin idaresindeydi. İdaresi ve imanı kötü olan Mısır Sultanı Kayıtbay zamanında, Mısır sınırları içindeki hac yollarında harap olan hayır eserlerinin tamiri için Sultan Mehmet Han Kayıtbay'dan ricada bulundu. Sultan Mehmet Han'ın, Kayıtbay'a ustaları, işçileri, malzemeleri ve masraflarıyla hayır eserlerini kendisinin tamir edeceğini veya yeniden yapacağını bildirmesi Kayıtbay'ı manasız ve lüzumsuz yere kızdırmıştı. Bunun dışında, Kayıtbay'ın Zülkadiroğlu Şehsuvar'a Osmanlı'nın aleyhinde asker, silah ve malzeme yardımları yapması ve kendilerinin hamileri rolüne kalkışması sebebiyle Sultan Mehmet Han'ın Sultan buna kırılmıştı. Başka bir neden de Mısır Sultanı'nın Osmanlı elçilerine Osmanlı'ya gönderilen ve Mısır'dan geçen elçilere uygunsuz ve yakışksız davranmasıydı. Sultan Mehmet Han bu haklı nedenlerle Arap memleketlerini ele geçirmek kararını verecekken ecel emel ipini kesmişti. Saltanat

Beyazıt Han'a geçince, Mısır Saltanatındaki o ahmak ve hayırsız Çerkez'in uygunsuz ve yakışksız hareketler ve tavırlarda bulunması da arayı iyice açtı ve soğuttu. En önemlisi de, Cem Sultan'ın hacdan dönmesinden sonra Beyazıt Han'a, bütün Müslümanlara zararı ve fitnesi olan saltanat davasında isyanında Cem Sultan'a yardım etmesiydi. Bunun dışında, Mısır Sultanı Çerkez Kayıtbay'ın, Hindistan Padişah'ı Muhammet Şah'ın Sultan Beyazıt Han'a Elçileri Vezir-i Azam Hacı Cihan Mahmut-ı Kavani ve Şah Behmeni ile gönderdiği çok kıymetli hediyelerin çoğunu Mısır'dan geçerlerken gasp etmesiyle Beyazıt Han ile Hint Sultan'ı Muhammet Şah'ı hafife almasından, o alçak, cimri ve kötü Kayıtbay Çerkezi [343a] tıynetini göstermiş. Sultanlığının sözde olduğunu, gerçek anlamda ve asaleten sultan olmadığını cümle aleme bildirmiş oldu.

OSMANLI DEVLETİ İLE MISIR ARASINDAKİ ANLAŞMAZLIKLARIN DİĞER NEDENLERİ:

Zü'l-Kadir Han Oğlu Muhterem Ala'üddevle Bey, Yüce Osmanlı Devleti'ne bağlı ve Osmanlı Devleti tarafından atandığı için, eskiden beri adeti gereği başı sıkıştığında Saadetli Sultan Beyazıt Han'dan yardım isterdi. Halep ve Şam Beylerbeyi kendisine karşı günden güne düşmanlığını artırınca Ala'üddevle Bey yine Osmanlı Devleti'nden yardım istedi. Sultan Beyazıt Han da seçkin Beylerden ve askerlerden hazırlattığı ordunun başına Yakup Paşa'yı getirerek Şam halkının zararlarını telafi etmesi ve üzerlerindeki zulmü kaldırması için gönderdi. Yakup Paşa, Zü'l-Kadiroğlu askeri ile savaşın ilk gününde Şam askerlerini bozguna uğratarak Halep Naibi ve Şam Beyleri'nden bir kaçını öldürdü. Yakup Paşa, çok hırslı olduklarından bozguna uğrayan ve kaçan Şam askerlerinin peşine düştü. Bu sırada, Mısır Sultanı seçme askerlerinden hazırladığı dört beş bin kişilik birliği Şam askerine yardıma göndermişti. Bunlar, bozguna uğrayan ve kaçan Şam askerlerine Malatya yakınlarında rastladılar. Bunlardan başka şuraya buraya saklanan Şam askerleri de yanlarında toplanarak kendilerini hırsla ve tedbirsizce kovalayan Osmanlı askeriyle karşılaştılar, tekrar savaşa tutuştular. Şimdi, Osmanlı askeri perişan olmuştu. Yakup Paşa'nın yanındaki Zü'l-Kadiroğlu'nun askerleri de firar ettiğinden Osmanlı mücahitlerinin çoğu öldürüldü. Bu durumda tekrar intikam almak gerekti.. Bunun dışında Osmanlı Devleti ile Mısır arasındaki anlaşmazlığın bir nedeni de şuydu: Osmanlı askeri, bir zamanlar Adana ve Tarsus

Kaleleri'ni Mısırlılardan savaş yoluyla almıştı. Bu kalelerin tamiri için Sultan Beyazıt Han ferman etmişti. Mısır Sultan'ı bu kalelerin tamirinden, geçit noktasında olmaları nedeniyle korktuğundan ve Cem Çelebi'ye de daha önce askeri yardımlar yapmış olduğundan, Osmanlı'nın kendisinden intikam alacağından endişe ediyordu. Bu nedenle bu kalelerin geri alınması için asker gönderdi. Bunun ayrıntılı izahı şudur: Gaziler ve Mücahitler Babası Sultan Osman Gazi'nin büyük dedesi Süleyman Şah Mahan şehrinde padişah iken pis ve alçak Cengiz, Belh şehrini harap ederek [343b] Harzem Şah'ı memleketinden çıkardığında İran hükümdarları arasında bozuşma başgösterdi. Bunlara bağlı Oğuz Boyu'ndan 50.000 göçebe Tatar çadırlarıyla Anadolu'ya göç ederek Erzincan'a geldiler. Burada gazalar yaparak Elbistan'dan Halep'e geçtiler. Fırat Nehri'ni geçerken Süleyman Şah Caber Kalesi önünde suda boğulunca kendisiyle gelen Oğuzlardan bir kısmı Bozoklu dedikleri bir aşiret reisinin yanında Anadolu'da kaldılar. Süleyman Şah'ın Yüreğür, Kusun, Varsak, Kara İsa, Üzar, Gündüz ve Kaştemur isimlerinde yedi oğlu vardı. Bunlar Çukurova taraflarına yerleşti, Bozoklu vefat edince kardeşlerin en büyüğü Yüreğir hepsinin üzerine Bey oldu. Hep birlikte Adana, Tarsus ve Sis şehirlerini Ermeniler'den aldılar ve kendilerine "aman" verdiler. Yüreğür'ün vefatından sonra Kusun, Asarlık'ı kış için ve Tekirbelini'de yazı geçirmek için kullandı. Kaştemur kışın Tarsus'ta yazın da Bulgar Dağı'nda kalıyordu. Gündüz; Sis'te kışın ve Çal'da yazın oturuyordu. Diğerlerine de yaz ve kış için kalacakları yerler tayin edildi. Yüreğür'ün oğlu Ramazan, Adana'yı taht merkezi yaptı. Ramazan vefat edince oğlu İbrahim onun yerine geçerek diğer kardeşleri kendisine tabi oldu. Bunlar da vefat edince her birinin oğulları kendileri için birer yer buldular. Bir zaman sonra kendi aralarında saltanat kavgaları başladı. Şeyhi Mısır Sultanı olduğunda Üzar'ın Davut adlı oğlu kardeşlerinden kaçarak Halep'e gitti ve Mısır Sultanı'na Azer vilayetini vermek karşılığında onun yardımını aldı. Mısır Sultanı Halep Naibi'ni askerinin başına geçirerek Azer vilayetini idaresi altına aldı. Sonradan burası Davut'a bırakıldıysa da devletteki atama ve görevden alma yetkisi [344a] Mısır Sultanı'nın elindeydi. Oralardan bazı yerleri ayırarak Üzar'ın evladına bağışladılar. Gündüz'ün evladının bir kaçına da il verdi, Gündüz'ün bazı evlatları Mısır'a kaçtı. Andan Kalesi'ni Mısır Sultanı'na verdiler. İçine hizmetkarlar yerleştirerek burayı kendine mülk yaptı. Ramazanoğulları da bu tartışmaya karıştı. Ramazanoğlu İbrahim Bey Mısır'dan kaçtı ve Mısır Sultanı'nın yardımıyla Adana'yı kardeşinin elinden alarak onları buradan çıkardı. Sis Kalesi'ni de Mısır Sultanı'na verdiler. Kendi mülkü olarak kullandı. Kaştemuroğlu, endişelenerek

Tarsus'u da Mısır Sultanı'na verdi. Mısır Sultanları bu yollarla o vilayeti istila etti. O beylerin oğullarından bazılarının yerlerini bazılarına rüşvetlerle vererek kendileri fakir ve muhtaç ettiler. Memleketlerini de zulümle harap eylediler. Buralardaki Haccac-ı Zalim'in zulmünü aratmayan Mısır'ın zalim beyleri ve komutanları Anadolu hacılarından yol vergisi alarak hacılara binbir türlü zalimlik yaptılar. 1486 yılında Sultan Beyazıt Han Karaman Beylerbeyi Karagöz Paşa'ya Adana ve Tarsus'a gidip o kaleleri ve civarındaki kaleleri idare altına almasını ferman etti. Karagöz Paşa da Adana'nın ve Tarsus'un fethine çıkıp Adana'dan Gülek Kalesi'ne gelince İlkış ve Melen Kalesi'nin halkı, Tarsus'un ileri gelenleri, Kaştemurlu, ve Kara İsalı kabileleri Karagöz Paşa'yı karşılamaya çıktılar. Mısırlılar daha ilk hamlede ellerindeki kaleleri bırakarak kaçtılar. Aşık Paşazade demiş ki: Gülek, Melen ve Bakrasbeli'ndeki kaleler kafirlerin kontrolünde olup bu kafirler gelenden ve gidenden vergi alırlar ve Müslüman yolculara eziyet ederlerdi. Karagöz Paşa bu dört kaleyi de kafirlerin ellerinden alarak kafir subayları kalelerden çıkardı ve buralarda yaşayan kafirlerden de haraç aldı. Bunun dışında Karagöz Paşa, Adana, Tarsus ve daha birçok müstahkem kaleyi fethedince, Sultan Beyazıt Han'ın emriyle o sınırların beylerinden Musa Bey ve Damat Ferhat Bey en seçkin askerleriyle bu kalelerin Karagöz Paşa'dan korunması işine talip olmuşlardı. Ancak düşman tokadı yememişler, zorlu uğraşlarda bulunmamışlardı [344b] ve eğlence alemlerinde gururla yaşıyorlardı. Mısır Sultan'ı bu kalelerin Arap memleketleri ile Osmanlı ülkesi sınırında kilit konumunda olmasından dolayı, Osmanlıların Mısır ve Şam'a saldıracaklarını anlayarak bu kilit noktaların kapatılması için çalışarak Mısır ordularının komutanı Özbek'i ve Şam Beylerbeyi Garmiz'i büyük bir orduyla Adana ve Tarsus üzerine gönderdi. Bu kalelerin korunmasında gösterilen gururlu ve büyük uğraş sırasında, tecrübesiz Ferhat Bey ve Musa Bey düşmanın hücumuna hazırlıksız yakalandılar. Askerleri toplanmamış olmasına rağmen üzerlerine yağmur gibi akan düşman atlılarına karşı müdafaaya geçseler de gaddar düşman askerleri çok olduğundan Musa Bey ve Ferhat Bey kısa zamanda şehadet şerbetini içtiler. Kalan askerleri de şaşkın ve dağınık bir durumda selameti kaçırmakta ve bir köşeye saklanmakta aradılar.

HERSEKZADE AHMET PAŞA'NIN KOMUTANLIĞINI BİLDİRİR:

Yüce makam sahibi Sultan Beyazıt Han bu durumu öğrenince orduyu hazırlayıp başına Anadolu Beylerbeyi Hesezkade Ahmet Paşa'yı komutan yaptı. Hızır Bey Oğlu Muhammet Paşa'yı ve Karaman Beylerbeyi Karagöz Paşa'yı, Ahmet Paşa'nın emrine verdi ve onları kendisine bağlı kıldı. Yaş ve kıdem yönünden başa geçirilmek gerçi Muhammet Paşa'nın hakkıydı; fakat Ahmet Paşa padişahın çok güvendiği kimseydi. Nihayetinde bu karar Sultan'ındı. Bu nedenle Muhammet Paşa'nın kırıldığı olduğu her halinden belli oluyordu. Karagöz Paşa ile şöyle anlaştılar: "Eğer savaşın en kızgın anında kendisine yardım edersek Sultan'ın lütfunu ve takdirini Ahmet Paşa kazanır ve bizim çektiğimiz emek de tuzsuz yemek gibi kıymetsiz kalır, yiğitliğimiz anlaşılmaz. Başkaları için yorulmak akıllı kimselerin karı değildir." Bu hatalı görüş ve planla iki ordunun birbirine tuttuğu anda, Ahmet Paşa'yı ortaya atıp kendileri anlaştıkları gibi kenara çekilip savaşı seyrettiler. Ahmet Paşa, Anadolu askeri ile yalnız kaldı. Savaş meydanında erkeklik ve kargaşa anında yiğitlik gösterip bizzat kendisi savaşın içine dalarak savaş meydanını düşman kanından lale bahçesine çevirdi. Ve birçok inatçı ve asi Çerkez askerini kılıcıyla yokluk şehrine gönderdi. Sonunda kendisi yaralı ve askerleri perişan bir halde gaddar düşmanın elinde esir düşünce gündüzü geceye döndü. Hızır Bey Oğlu [345a] Muhammet Paşa ile Karagöz Paşa, savaş başlar başlamaz daha ilk hamlede kaçtıklarından, savaş meydanı boş kaldı. Adana ve Tarsus Muhafızları bu durumu görerek kahroldular ve kaleyi teslim ederek canlarını kurtardılar. Mısır ordularının başkomutanı Özbek, o kaleleri idare altına alarak Mısır'a döndü. Çerkez eşkıyası da Ahmet Paşa'yı binbir hakaretle ve zulümle Mısır'a gönderdi. Bu alçaklıkla dolu olaydan haberdar olan Beyazıt Han, Vezir-i Azam Davut Paşa'yı 4.000 Yeniçeri, birkaç bölük Kapıkulu askeri, Anadolu ve Rumeli Askerleri'yle Arap sınırına gönderdi. Bunlar Aram memleketleri sınırında Üç Kapılı Yaylası'nın öte yanında Foça Kalesi civarında ve Aladağ dibinde çadırlarını kurduklarında Ala'üddevle Paşa yanlarına geldi. Davut Paşa'nın Arap memleketlerine girecek olmasını akla uygun bulmayarak kendisi de Turgutoğlu fitnessinin ateşini söndürmek üzere yanlarından ayrıldı. Davut Paşa hiç vakit kaybetmeden Varsak Dağı'nı üç tarafından kuşatıp Rumeli Askerleri'ni Beylerbeyleriyle Ulaşyurdu denilen yere gönderdi. Kendisi de Kapıkulu Askeriyle Bulgar Dağı'na yönelerek Turgut ve Varsak'ın birleştiği yere geldi. Turgutoğlu etrafının

kuşatıldığını anlayınca kılık değiştirerek ailesini, çoluk çocuğunu, annesini ve kardeşini Anadolu Askeri'nin yürüdüğü yerden geçirmeyi başararak Halep'e kaçmış. Davut Paşa bunu öğrenince geri döndüler. Haberciler ve casuslar gönderdi. Kaçanların Halep'e ulaştıkları haberi gelince geri döndüler. Varsak Beyleri Osmanlı'ya bağlı olmaktan başka kurtuluşun kalmadığını anlayınca Davut Paşa'nın hizmetine girip af dilediler. Boğa Oğlu Akbaş, Ulvan Oğlu, Sumekoğlu, Urunoğlu, Uluoğlu, Arık Şeytanoğlu ve Oğuz Beyoğlu gibi birçok boy beyleri Osmanlı Devleti'nin, kulakları halkalı kölesi oldular. Paşa bütün bu boy beylerine elbiseler giydirerek onları yerlerine gönderdi. Sefer mevsimi geçtiğinden Sultan Beyazıt Han'ın fermanı [345b] gereği geri dönüp Akşehir yanındaki İstabl Çayırı'na geldiler. Paşa, burada askerlere dağılmaları izni verip İstanbul nahiyelerinden Vize Yaylası'na gelerek burada bulunan Beyazıt Han'la görüştü. Bu dönemde Edirne'de inşa edilen Büyük Cami tamamlanmıştı. Bütün alimlere, şeyhlere, fakirlere büyük bir ziyafet verildi ve sadakalar dağıtıldı. Davut Paşa Mısır Seferi'ne çıktığı günlerde Boğdan'dan iki senelik haraçlarını getiren elçi gelip barışma isteklerinin kabul edildiği cevabını aldı, Boğdan'a döndü. Beyazıt Han, ordusuyla Vize Yaylası'ndan Edirne'ye yöneldiği sırada Macaristan'dan Bahşioğlu adlı elçi geldi ve Macaristan'a dönmesine izin verildi. Bu elçi Semendire taraflarına geldiğinde, oradaki gazilerden biri bu elçiyi tanımıştı. Zira Bahşioğlu adlı bu elçi geçmişte yapılan bir savaşta kardeşini tutup canlı canlı ateşte kebab yaptığından, kalbindeki intikam ateşiyle atına atlayıp bu elçinin son seferi olarak kendisini Cehennemde bulunan Sakar tabakasına gönderdi. Elçinin yanındaki yardımcılarını Macar kafirleri de kardeşinin intikamını alan bu gaziye şehit ederek onu cennet bahçelerine göndermiş oldular, diye bir haber yayılmıştı.

OSMANLI DEVLETİ İLE ARAP MEMLEKETLERİ'NDE YAŞAYANLAR ARASINDAKİ SAVAŞLAR:

Sözü ve idaresi kötü Mısır Sultanı Kayıtbay'ın, defalarca fitne ve fesadı ateşlediği gün gibi açığa çıktığından, “Zulme sebep olan, zulmü yapandan daha zalimdir.” gerçeğiyle Saadetli Sultan Beyazıt Han Hazretleri o alçak Çerkez'in Şam'a ve Halep'e uzanan fitne ve fesat elini kesmek için, 1488 yılının şubatında Edirne'den İstanbul'a geldi. Sultan Beyazıt Han, Vezir Ali Paşa'yı ordunun başına geçirdi, orduya Rumeli Beylerinin en ünlülerinden bazılarını da verdi. Anadolu Beylerbeyi Sinan Paşa

ve Sinan Paşa'ya bağlı bütün beylerle, ayrıca 2.000 Yeniçeri ve 3 bölük Kapıkulu askeriyle, 17 Mart 1488 Pazartesi günü Boğaz'dan Üsküdar tarafına geçtiler. Mısır Sultanı, şanı büyük Beyazıt Han'la barış yapmak istediğinden, Hersekzade Ahmet Paşa'yı hapisten çıkarmıştı ve kendisine ikramlarda bulunarak onu devletin merkezi İstanbul'a göndermişti. Hazreti [346a]

DİL İNCELEMESİ

Bu inceleme sadece 305a-345b sayfaları arasındaki metni içermektedir. Bu sebeple Bedayü'l-Vekāyi'nin bütün dil özelliklerini kapsamamaktadır. Ancak, eserin genel olarak dil özellikleri hakkında ön bilgi edinmemize yarayacak bir çalışmadır.

* Akkuzatif eki düz ünlülü kelimelerde de yuvarlak ünlülü kelimelerde de düzdür.

şınıf-**ı** [328a/13] cihān-**ı** [328a/1]

* İyelik eki almış kelimeler akkuzatif ekini aldığıında, akuzatif eki “n” şeklindedir.

asker-i-**n** [327b/13] niçe-si-**n** [340b/8] devletin [307a/14]

şem^c şu^cle-si-**n** [333a/24] cümle-si-**n** [334b/25]

* Fiilimsilerden sonra gelen akkuzatif eki de “-(i)n” şeklindedir.

naql olun-duğ-**ın** bilicek beli büküldi [331a/12]

Anlaruñ eṭvārundan ḥayr āşār-**ın** fehm idemedüm [331b/19]

* Lokatif eki, yumuşak ünsüzle biten kelimelerden sonra da sert ünsüzle biten kelimelerden sonra da “-de” şeklindedir.

günün-**de** [332a/16] bu bāb-**da** [331b/13]

bālā-**da** [332b/12] maḥalld-**de** [332b/14]

* Ablatif eki, her durumda “-den, -dan” şeklindedir; ünsüz benzeşmesi olmamıştır.

cümle²-i muāhedāt-**dan** [338b/8] azlin-**den** [339a/18]

* Genetif eki, özellikle belirtilmemiş olmasına rağmen Eski Anadolu Türkçesinin özelliklerinden yola çıkılarak “-(n)uñ” şeklinde okunmuştur.

birāder-**üñ** [327b/2] pāşā-**nuñ** [327b/15]

* İyelik ekleri, üçüncü tekil şahısta her zaman düzdür.

köprü-**si** [336b/9] Morova Şu-y-**ı** [339a/20]

* Emir kipi, ikinci şahısta “-ñ” şeklindedir.

Derman eyle-**ñ** [326a/8]

vir-(ü)**ñ** [325a/6]

* Emir kipi üçüncü şahıs eki “-sun, -sün” şeklindedir.

itme-**sün** [307a/14] getir-**sün** [333b/9]

* İstek kipi, birinci çoğul şahısta “-elim” şeklindedir; bazı kelimelerde “-evüz” ekinin geldiği görülmektedir.

irgür-**elim** [334a/23]

id-**evüz** [305a/23]

* İstek kipi birinci tekil şahıs eki “-eyüm” şeklindedir.

id-**eyüm** [333b/13]

vir-**eyüm** [310a/17]

*Görülen geçmiş zaman eki her durumda “-dı, -di” şeklindedir.

buyur-**dı**-lar [339b/6] git-**di**-ler [339b/5]

* Anlatılan geçmiş zaman eki, her durumda “-mış, -miş” şeklindedir.

it-**miş**-ler-dür [306b/9] di-**miş**-ler [306b/14]

* Geniş zaman eki, hem yuvarlak hem düz ünlüyle yazılmıştır.

vir-**ür**-ler [335b/24] ol-**ur**-sa [329a/18]

id-**er**-se [329a/19]

* Geniş zamanın olumsuzunda “-mez” eki kullanılır ve birinci tekil şahısta ek “-mez-im” şeklini alır.

it-**mez**-di [329a/5] vir-**mez-im** [335b/25]

* Geniş zamanın hikâyesinde geniş zaman eki yuvarlak ünlüyle yazılmış, ancak hikâye eki düz ünlüyle belirtilmiş.

bil-**ür**-di [307a/9] itdür-**ür-di** [305b/15]

* Metinde tespit edilen fiilden fiil yapan bazı ekler şunlardır:

geç-**ür**-diler [339b/19] ol-**un**-up [339b/22]

buyur-**ul**-dı [340a/8] hâzır bul-**ın**-an (380b/13)

tol-**dur**-up [340b/3]

kış-**la**-y-up [340b/22]

* Metindeki isimden isim yapan ekler şunlardır:

düst-**luğ**-ı [341a/3] yol-**daş** [334b/21]

feryad-**cı** [342a/1] göz-**ci**-si [342a/9]

yok-**luk** [334b/8] er-**lik** [330a/4]

* Bildirme eki, Eski Anadolu Türkçesi özelliğine göre yuvarlak ünlüyle okunmuştur.

hāneqāh-**dur** [306b/8] ziyāret-**dür** [306b/8]

var-**dur** [306b/19]

* Fiilimsi ekleri aşağıdaki şekildedir:

hīmāyet it-**dük**-leri [341a/8]

istimā^c it-**mek**-le [341a/10]

gönder-**üp** [341a/12]

ol-**an** [341b/8] çalışma-y-**ınca** [306b/13]

yürür-**ken** [306b/23] it-**düğ**-ün [326b/22]

buyur-**ma**-ların [325a/21]

di-y-**ü** [339a/21]

gel-**ince** [325b/14]

görmü-y-**icek** (görünce) [329a/3]

gel-**dükde** (geldiğinde) [329a/10]

* Yer yön bildiren veya zaman ilgisi kuran “beri, ileri” gibi kelimeler yuvarlak ünlüyle bitirilmiştir.

berü [317b/19] ilerüye [342a/7] girü [323b/8]

* Yazar eserinde, bir Türkçe kelimenin anlamıyla aynı Arapça ve Farsça kelimeleri de kullanmıştır. Böylece bu üç dile hakim olduğunu da belli etmiştir.

asker [Ar.is. 317b/20] leşker [Far.is. 313a/21]

mektüb [Ar.is. 334a/24] nāme [Far.is. 334a/20]

*Gelecek zaman eki ıcağ şeklindedir: zāhir olmayıcağ [307b/23]

KAYNAKÇA

DEVELLİOĞLU, Ferit, *Osmanlıca – Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara, 1986

AKALIN, Mehmet, *Tarihi Türk Şiveleri*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 1988

UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, *Osmanlı Tarihi*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1998

Yeni Tarama Sözlüğü, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1983

İNAL, Halil İbrahim, *Osmanlı Tarihi*, Nokta Yayınları, 2007, İstanbul

YELTEN, Muhammet, *Pars-nâme'deki Ki'li Birleşik Cümleler Üzerine*, Modern Türklük Araştırmaları Dergisi, Cilt 2, Sayı 4, Aralık 2005

SAMİ, Şemseddin, *Kamus-ı Türkî*, Kapı Yayınları, İstanbul, 2004

ERGİN, Muharrem, *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Basım Yayın Tanıtım

İslâm Ansiklopedisi, Diyanet Vakfı Yayınları (c.26, s.130) Koca Hüseyin Efendi

Türk Ansiklopedisi, Milli Eğitim Basımevi (c.19, s.418) Koca Hüseyin Efendi

Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu, Ankara, 1998

METİNDE BULUNAN Kİ'Lİ BİRLEŞİK CÜMLELERİN İNCELENMESİ

ÖZNE

[306a/15] ...ulemā³-i Rūm'dan Maġnīsālu Çelebī ki vezīr idi hediyeler [306a/16] gönderüp istid³-i haġīrlerine iġdāmlar idüp ʿuzlete meylleri [306a/17] māni³-i icābet olup ...

“Osmanlı alimlerinden Vezir Manisalı Çelebi Efendi kendisine hediyeler gönderip, mektuplar yazıp kendisini yanına davet etmişse de yalnızlığa olan sevdası sebebiyle davete gitmemiş.”

Baġlama edatı ki, kendinden önce gelen “ulemā³-i Rūm'dan Maġnīsālu Çelebī” öznesini “vezir idi” ana cümlesine baġlama, Çelebi kelimesini açıklama ve vurgulama görevinde kullanılmıştır.

[306a/19] Maġnīsālī Çelebī dervīşlere [306a/20] ʿarz itdüġi ġucurātı ġabūl itmeyüp iġāmet-i sābıġa ʿalāġasıyla [306a/21] Zeyrek cāmi³i ġucurātı ki Şemāniyye binā olunmaġla ġālī ġalmışdı.

“Manisa Çelebisi Muhittin Hazretleri'nin dervişler için hazırlattığı ve kendisine teklif ettiġi medrese odalarında kalmayı kabul etmeyerek, daha önce ikamet ettikleri Zeyrek Cami Medresesi'ndeki odalara - Semaniye Medresesi yapılıncaya boş kalan medrese odalarına- yerleşti.”

Baġlama edatı ki'den sonra gelen “Şemāniyye binā olunmaġla ġālī ġalmışdı.” yan cümlesi, “ġālī ġalmışdı.”ana cümlesinin öznesi olan “Zeyrek cāmi³i ġucurātı”nın sıfatı konumundadır.

[307a/4] şāġib-i ġāne olan ġāce ki ġuġb-ı zemān idi.

“Evin sahibi alim ve veli kişi öbu kişi zamanın en büyük alimiydi.”

Ki baġlama edatı; kendinden önce gelen “şāġib-i ġāne olan ġāce” öznesini “ġuġb-ı zemān idi.” ana cümlesine baġlamış. Hoca kelimesini açıklama ve vurgulama görevinde kullanılmıştır.

[308a/2] Ol muḳābelede ne ile mülhem olursa taḳbīr bile bize daḥī ḥīn-i teveccühde [308a/3] küşūfāt-i elfāzdan bu lāyih oldu ki gördüğü ḥayvānuñ ism-i [308a/4] ‘arabīsi zıfde’ olup nişf-ı evveli zıyāfetle emr-i şānīsi terk ile [308a/5] emrdür.

“O mukabelede kalbine ilham edilenle rüyayı tabir eder. Bize dahi teveccüh esnasında sözlükler keşfettirilerek kalbimize ilham edilen şuydu: Gördüğü hayvanın Arapçası “zıfde” olup bu kelimenin başındaki “zād” harfi “ziyafet”le ve ikinci kısmı olan “de” “Bırak, terk et!” anlamındadır.

Ki bağlama edatı; ana cümleinin öznesi olan “ gördüğü ḥayvānuñ ism-i ‘arabīsi zıfde’ olup nişf-ı evveli zıyāfetle emr-i şānīsi terk ile emrdür.” yan cümlesini “lāyih oldu” yüklemine bağlamıştır.

Ki’den sonra, kalbe ilham edilen şeyin ne olduğu açıklanmıştır. Bu sebepten açıklama görevinde kullanılmıştır.

[308a/7] Murādım üzre güşād müyesser olmaduğundan nā-şād olup [308a/8] ḳalbime düşdi ki Şeyḫ Yavsī ḥıdmetine yüz sürem ve yümn-i irşādlarıyla [308a/9] maḳşūd yüzün görem.

“Ancak bu olmayınca üzülip Şeyh Yavsī’nin hizmetine girmek, ona talebe olmak ve irşatlarının bereketiyle maksadına kavuşmak kalbimden geçti.”

Ki bağlama edatı; ana cümleinin öznesi olan “ Şeyḫ Yavsī ḥıdmetine yüz sürem ve yümn-i irşādlarıyla maḳşūd yüzün görem.” yan cümlesini “ḳalbime düşdi” yüklemine bağlamıştır.

Ki’den sonra, Şeyḫ’in kalbinden geçenlerin ne olduğu açıklanmıştır. Bu sebepten açıklama görevinde kullanılmıştır.

[308b/15] Meşhürdur ki Şeyḫ Tācü’d-dīn ‘Alā’ü’d-dīn’i nefy [308b/16] için dervīşleri nefy itmiş ola.

“Şöyle meşhurdur ki: Şeyh Tacettin Hazretleri, Şeyh Alaattin Hazretleri’ni İstanbul’dan uzaklaştırmak ve gözden düşürmek için dervişlerini meşgul etmiş.”

Bağlama edatı ki, ana cümleinin öznesi olan “Şeyḫ Tācü’d-dīn ‘Alā’ü’d-dīn’i nefy için dervīşleri nefy itmiş ola.” yan cümlesini “meşhürdur” yüklemine bağlamıştır. Ayrıca meşhur olanın ne olduğunu belirtip yüklemi açıklama görevini üstlenmiştir.

[308b/25] Babā Ni‘metu’llāh-i Naḳş-bendī’den [309a/1] menḳüldür ki buyurmuşlar Dede Ḥazretleri’ne maraḫ-ı mevtlerinde varup ‘ıyādet [309a/2] itdüm.

“Baba Nimetullah-i Nakşibendi Hazretleri’nden [309a] şöyle alınmıştır: Şeyh Ömer Ruşeni’nin ölüm hastalıklarında kendisini ziyaret ettim.”

Bağlama edatı ki; ana cümlelerin öznesi olan “buyurmuşlar Dede Hâzretleri’ne marâz-ı mevtlerinde varup ‘ıyâdet itdüm” yan cümlesini “menkûldür” yüklemine bağlamıştır. Ayrıca Baba Nimetullah-i Nakşibendi Hazretleri’nden alınan sözün ne olduğunu belirtip, yüklemi açıklama görevini üstlenmiştir.

[308b/15] Meşhûrdur ki Şeyh Tâcü’d-dîn ‘Alâ’ü’d-dîn’i nefy [308b/16] için dervîşleri nefy itmiş ola.

“Şöyle meşhurdur ki: Şeyh Tacettin Hazretleri, Şeyh Alaattin Hazretleri’ni İstanbul’dan uzaklaştırmak ve gözden düşürmek için dervîşlerini meşgul etmiş.”

Bağlama edatı ki, ana cümlelerin öznesi olan “Şeyh Tâcü’d-dîn ‘Alâ’ü’d-dîn’i nefy için dervîşleri nefy itmiş ola.” yan cümlesini “meşhûrdur” yüklemine bağlamıştır. Ayrıca meşhur olanın ne olduğunu belirtip yüklemi açıklama görevini üstlenmiştir.

[308b/25] Babâ Ni‘metu’llâh-i Nakş-bendî’den [309a/1] menkûldür ki buyurmuşlar Dede Hâzretleri’ne marâz-ı mevtlerinde varup ‘ıyâdet [309a/2] itdüm.

“Baba Nimetullah-i Nakşibendi Hazretleri’nden [309a] şöyle alınmıştır: Şeyh Ömer Ruşeni’nin ölüm hastalıklarında kendisini ziyaret ettim.”

Bağlama edatı ki; ana cümlelerin öznesi olan “buyurmuşlar Dede Hâzretleri’ne marâz-ı mevtlerinde varup ‘ıyâdet itdüm” yan cümlesini “menkûldür” yüklemine bağlamıştır. Ayrıca Baba Nimetullah-i Nakşibendi Hazretleri’nden alınan sözün ne olduğunu belirtip, yüklemi açıklama görevini üstlenmiştir.

[309a/21] Şeh-zâde Şehin-şâh Beg nişâncısı Hâbîb beg’den [309a/21] menkûldür ki Şeyh Hâbîb ile şalât-i mağribi edâ iderken bir ‘akreb [309a/22] secde-gâhımdan geçüp şaffiñ bir tarafına gitdi.

“Şehzade Şehinşah Bey’in Nişancısı Habib Bey şöyle aktarmıştır: “Şeyh Habib Hazretleri ile ikindi namazını kılariken bir akrep secde ettiğim yerden geçip safın diğer tarafına gitti.”

Bağlama edatı ki, ana cümlelerin öznesi olan “Şeyh Hâbîb ile şalât-i mağribi edâ iderken bir ‘akreb secde-gâhımdan geçüp şaffiñ bir tarafına gitdi” yan cümlesini

“menķüldür” yüklemine bağlamıştır. Ki’den sonra Habib Beyin sözü alıntılanmış, açıklanmıştır. Bu sebepten bağlama edatı açıklama yapma görevinde de kullanılmıştır.

[310a/10] Hikāyet Sultān Selīm Hān ‘ahdinde [310a/11] nişancı iken Kāzırasker olan Tācī-zāde Cafer Çelebi’den nakl [310a/12] olunur ki itmişler şol zemān ki Sultān Bāyezīd Hāzretleri Amāsiyye [310a/13] Sancāğı’na muteşarrıf idi.

“Hikaye: Sultan Selim Han Devri’nde nişancı iken kazasker olan Tacizade Cafer Çelebi’den şöyle nakledilmiştir: Sultan Beyazıt Han şehzadeligi zamanında Amasya Sancağı Mutasarrıfıydı.”

Bağlama edatı ki; ana cümlelerin öznesi olan “itmişler şol zemān ki sultān bāyezīd Hāzretleri amāsiyye sancāğı’na muteşarrıf idi” yan cümlesini “nakl olunur” yüklemine bağlamıştır. Ayrıca hikayenin Cafer Çelebi’den nasıl nakledildiğini açıklamıştır. Bu sebepten bağlama edatı ki açıklama yapma görevinde kullanılmıştır.

[313a/4] Cāmi’-i mezbūruñ cānib-i kıbelīsinde ‘ālī-hemtāne iki binā vaż [313a/5] olunup birisi dārü’ş-şifā oldı ki bī-mār olanlara tīmār olunur.

“Semaniyye Medresesi caminin karşı tarafında iki büyük ve yüce bina yapıldı. Birisi Darü’ş-Şifa olup hastaların tedavi edildiği yerdir.”

Ki bağlama edatı, kendinden önce gelen “dārü’ş-şifā” öznesini “oldı” ana cümlesine bağlama, “dārü’ş-şifā” kelimesini açıklama ve vurgulama görevinde kullanılmıştır.

[314a/5] Sālik-i mesālik-i evliyā-i müteķadimdīn Akşemsü’-d-dīn ķuddise sirruh Hāzretleri ki [314a/6] defe’ātle kerāmātı zāhir olmuşıdi medfen-i ebī eyyüb’ı anlardan [314a/7] isti’lām ve istikşāf eyledükde ol meşādır-ı ifhām u işārāt-ı [314a/8] medfen-i Ebī Eyyüb’ı şimdiki hālde ki hāric-i sūrdur ta’yīn buyurdı.

“Sultan Muhammet Han, kerametleri defalarca görülmüş, mükāşefe ehlinin büyüklerinin kendisine uyduğu, son asrın en büyük velilerinden Akşemsettin Hazretleri’ne Ebu Eyyub-i Ensari Hazretleri’nin mübarek kabrinin yerini sorunca, bütün alametleri, işaretleri ve yeriyile kale surlarının dışında olarak tayin etti.”

1. Bağlama edatı ki’den sonra gelen “defe’ātle kerāmātı zāhir olmuşıdi” yan cümlesi “ta’yīn buyurdı” ana cümlesinin öznesi olan “sālik-i mesālik-i evliyā-i müteķadimdīn Akşemsü’-d-dīn ķuddise sirruh Hāzretleri” nin sıfatı konumundadır.

2.Bağlama edatı ki, kendinden sonra gelen “hāric-i sūrdur” yan cümlesinin “ta’yīn buyurdu” ana cümlesinin öznesi olan “ol meşādır-ı ifhām u işārāt-ı medfen-i Ebī Eyyüb’ı” nin sıfatı konumundadır.

[314a/14] **Ḥazret [314a/15] emr eyledi ol mevzı’ı kazdılar iki zirā’c hafr itdükleri gibi [314a/16] bir ruḥām zāhir oldu ki üzerinde ‘İbrānī ḥaṭṭ var idi.**

“Akşemsettin Hazretleri’nin emriyle o yeri bir metre kazdıklarında üzerinde İbrani Dili’nde yazılmış bir mermer levha bulundu.”

Bağlama edatı ki, kendinden sonra gelen “üzerinde ‘İbrānī ḥaṭṭ var idi” yan cümlesini “zāhir oldu” ana cümlesinin öznesi olan “hafr itdükleri gibi bir ruḥām” sıfatı konumundadır.

[314b/2] **Bu muḥakkaḳdur ki āḥād-ı benī-ādem’de olan kıyāfet-i a’zānuñ bihteri [314b/3] ve tenāsüb-i eczānuñ ḥüb-teri ol şekl ü sīmādur ki cemāl-i bā-kemāl-i [314b/4] Ḥabīb-i Ḥudā-yı müte’āl’e emşel ve aḳrab ola.**

“Şurası gerçektir ki, Adem Aleyhisselam’ın soyundan gelen insanların vücut organlarının birbirine olan uyumu ve düzgünlüğü, beden her kısmının birbirine uygunluğu açısından en güzel, en iyi, en uyumlu kişi; şekilde ve simada, güzel ve şirin olmada mükemmel olan Allahü Teala’nın sevgilisi Muhammet Aleyhisselam’a en yakın olanı ve ona en çok benzeyenidir.”

Bağlama edatı ki, ana cümleinin öznesi olan, “āḥād-ı benī-ādem’de olan kıyāfet-i a’zānuñ bihteri ve tenāsüb-i eczānuñ ḥüb-teri ol şekl ü sīmādur ki cemāl-i bā-kemāl-i Ḥabīb-i Ḥudā-yı müte’āl’e emşel ve aḳrab ola” yan cümlesini “muḥakkaḳdur” bildirme yüklemine bağlamıştır.

[315a/25] **Ümmühāt-i aḥlāk-ı ḥasene ki dört ḥaşletdür biri ‘adālet [315b/1] ve sāyiri ḥikmet ve şecā’at ve ‘iffetdür.**

“Bütün güzel ahlakın anası şu dört ahlak olup: Biri, adalet yani itidal, diğerleri hikmet, iffet ve şecaattir.”

Bağlama edatı ki, ana cümleinin öznesi olan “dört ḥaşletdür” yan cümlesini “biri ‘adālet ve sāyiri ḥikmet ve şecā’at ve ‘iffetdür” ana cümlesine bağlamıştır. Ayrıca güzel ahlak’ın neler olduğunu açıklamıştır. Bu sebepten bağlama edatı ki, açıklama yapma görevinde kullanılmıştır.

[317a/6] Şūfī Ḥalīlī ki atabeg ve hem ümerā²-i [317a/7] ‘izāmından idi yanına koşup diger oğulların daḥī hem-rāh eylemişidi.

“Sultan Yakup, Atabey ve büyük komutanlardan olan Sufi Halil’i de yanına yoldaş ve yardımcı yapmıştı.”

Bağlama edatı ki’den sonra gelen “atabeg ve hem ümerā²-i‘izāmından idi” yan cümlesi “hem-rāh eylemişidi” ana cümlesinin öznesi olan “Şūfī Ḥalīlī” nin sıfatı konumundadır.

[317b/6] şāḥib-i ḳabīle olup hemān [317b/7] on beş nefer yarar oğulları var idi ki menāşib-ı ‘āliyye teşarruf idüp ...

“Sufi Halil, kabile sahibiydi ve kendisinin yetiştirmiş olduğu 15 oğlu vardı. Bunların hepsi yüksek rütbelerle devletin içindeydiler.”

Ki bağlama edatından sonra gelen “menāşib-ı ‘āliyye teşarruf idüp” yan cümlesi “var idi” ana cümlesinin öznesi olan “on beş nefer yarar oğulları” nin sıfatı konumundadır.

[318b/9] Ve ol iki sipeh-dār ki biri mezbūr İbrāhīm Sulṭān ve birisi merḳūm Seyyidī ‘Alī Beg [318b/10] idiler şüccā‘lar olmaḡla ümerā ve leşker ānlara inḳıyād gösterdiler.

“Bu büyük komutanlardan adı geçen İbrahim Sultan ve Seyit Ali Bey çok yiğit ve cesur olduklarından, komutanlar ve askerler kendilerine tam bağlılık gösterirdi.”

Bağlama edatı ki, ana cümleinin öznesi olan “biri mezbūr İbrāhīm Sulṭān ve birisi merḳūm Seyyidī ‘Alī Beg idiler” yan cümlesini “inḳıyād gösterdiler” yüklemine bağlamıştır. Ayrıca iki komutanın kim olduklarını açıklamıştır. Bu sebepten bağlama edatı ki, açıklama yapma görevinde kullanılmıştır.

[318b/20] Aḫiru’l-emr [318b/21] Şīrvān civārında olan Ḳarabāḡ ve Gence ve Berda^c ki biñ ādeme [318b/22] me‘āş ola Bāysunḡur Mīr-zā’ya ve Azer-bāycān salṭanatı Rüstem Mīr-zā’ya [318b/23] maḡşūş olmaḡ üzre şulḡ eylediler.

“Nihayet Şirvan’a komşu Karabağ, Gence ve bin kişinin geçimini sağlayan Berda Baysungur Mirza’ya; Azerbaycan Sultanlığı’nın da Rüstem Mirza’ya kalması şartıyla barıştılar.”

Ki’den sonra gelen “biñ ādeme me‘āş ola” yan cümlesi “şulḡ eylediler” ana cümlesinin öznesi olan “şīrvān civārında olan Ḳarabāḡ ve Gence ve Berda^c” nin sıfatı konumundadır.

[319a/8] Biri bu ki [319a/9] on dört yaşında pād-şāh olup müdāvemmet-i shevāt ve menāhī vü melāhīye [319a/10] iştiğāl üzre idi ol ecluden ra'ıyyet ve sipāh aḥvālinden āgāh [319a/11] degül idi birisi daḥī erkān-ı devleti ḥuşūşan ol sipeh-sālār ki pād-şāh [319a/12] olmasına bā'ış olmuşidi aña musallaḥ olup ğālib idi.

“Biri, 14 yaşındayken padişah olması, şehvetine, dinin yasakladığı eğlenceye, işrete dalması ve diğeri de devlet erkanına ve bilhassa kendini sultan yapan komutanına kötü davranmasıydı.”

1. Ki bağlama edatı kendinden önce gelen “bu” öznesini “iştiğāl üzre idi” ana cümlesine bağlama, bir durumu açıklama görevinde kullanılmıştır.

2. Bağlama edatı Ki'den sonra gelen “pād-şāh olmasına bā'ış olmuşidi” yan cümlesi “ğālib idi.” Ana cümlesinin öznesi olan “sipeh-saarı” in sıfatı konumundadır.

[321b/8] Ol zemānda Akḳoyunlu tāyifesinden ‘Oşmān Beg bin [321b/9] Ḳutluk Beg ki Uzun Ḥasen ecdādından ümerā'-i Diyār-bekr'den idi.

“O zamanda Akkoyunlulardan Kutluk Bey'in oğlu Osman Bey, Uzun Hasan'ın dedelerinden olup Diyarbakır emirlerindendi.”

Bağlama edatı ki, ana cümleinin öznesi olan “Akḳoyunlu tāyifesinden ‘Oşmān Beg bin Ḳutluk Beg” i “Uzun Ḥasen ecdādından ümerā'-i Diyār-bekr'den idi” ana cümlesine bağlama, “Akḳoyunlu tāyifesinden ‘Oşmān Beg bin Ḳutluk Beg” kelimesini açıklama ve vurgulama görevlerinde kullanılmıştır.

[321b/21] Bir gün ki [321b/22] enḥas-i eyyām idi bu ikisinden Şāh İsmā'ıl ṭoğdı.

“Günlerin en uğursuzunda bu evlilikten Şah İsmail doğdu.”

Ki'den sonra gelen “enḥas-i eyyām idi” yan cümlesi “ṭoğdı” ana cümlesinin öznesi olan “bir gün” ün sıfatı konumundadır.

[323a/12] Cümle-i maşḥaralıḳdan biri budur ki bir kelb'e[323a/13] sancāḳ virüp ümerāya lāzım olacaḳ esbābdan müretteb idüp[323a/14] buğazına āltun zencir ve oturacaḳ mükellef serir ve ibrişim [323a/15] ḳālīlar ve ‘ālī otak ve tuḥaf pīş-kir ve kīlār ve ḥıdmet-kār virüp [323a/16] gönderdi.

“İsmail'in maskaralıklarından biri de bir köpeğe sancak verip komutanlara gerekli olan bütün donanımla donatmış, boğazına altın zincir astırmış, emrine hizmetkarlar ve malzeme tayin etmişti.”

Bağlama edatı ki, ana cümlelerin öznesi olan “bir kelb’e sancâk virüp ümerāya lâzım olacağ esbābdan müretteb idüp buğazına āltun zencir ve oturacağ mükellef serir ve ibrişim kālilar ve ‘ālī otağ ve tuhaf pīş-kir ve kılār ve hıdmet-kār virüp gönderdi” yan cümlesini “budur” yüklemine bağlamıştır. Ayrıca bağlama edatı İsmail’in maskaralıklarının ne olduğunu belirtip, yüklemi açıklama görevi üstlenmiştir.

[324b/10] Andan [324b/11] ba‘z-ı kabāyih zāhir oldu ki ne şer‘a muvāfeqati var ve ne ‘aqla müvāneseti [324b/12] var idi .

“Kendisi, İslamiyet’e ve akla uygun olmayan bir kabahat işledi.”

Ki’den sonra gelen “ne şer‘a muvāfeqati var ve ne ‘aqla müvāneseti var idi “ yan cümlesi, “zahir oldu” ana cümlesinin öznesi olan “ba‘z-ı kabāyih” sıfatı konumundadır.

[327a/22] Sulṭān Cem, Pād-şāh’uñ cemm-i ğāfir ile Üsküdar’a ‘ubürundan [327a/23] haber-dār olıcağ vālid-i mācidlerinüñ selçuk sulṭān nām ‘ammesini ki Çelebi Sulṭān’uñ [327a/24] kerime-i şulbiyyelerindendir ‘ulemānuñ mu‘ammeri Mevlānā Ayās ve Şükru’llāh oğlu [327a/25] Ahmed Çelebi ile risalet edāsıyçün der-se‘adet’e revāne eyledi.

“Cem Sultan, ağabeyi Sultan Beyazıt’ın büyük bir orduyla Üsküdar’a geçtiğini öğrenince, kıymetli babaları Sultan Mehmet Han’ın halası ve aynı zamanda Çelebi Mehmet Han’ın kendi öz kızı olan Selçuk Sultan Hanımı, devrin en uzun yaşayan alimlerinden Molla Ayas Hazretlerini ve Şükrullah oğlu Ahmet Çelebi’yi elçilik göreviyle İstanbul’a göndermişti.”

Ki bağlama edatı, kendinden önce gelen “vālid-i mācidlerinüñ Selçuk Sulṭān nām ‘ammesini” öznesini “kerime-i şulbiyyelerindendir” ana cümlesine bağlama, Sultan Mehmet Han’ın halasını tanıtmaya ve vurgulama görevlerinde kullanılmıştır.

[328a/1] Oğuz oğlu ki [328a/2] muḳaddeme-i düşmen imdādına gelmişidi a‘vānyla giriftār ve rüz ü şebın çeşmine [328a/3] tār oldu .

“Düşmanın öncü kuvvetlerinin imdadına gelen Oğuz oğlu, askerleriyle yakalandı, Oğuz oğlunun gecesini ve gündüzünü gözüne zindan oldu.”

Ki’den sonra gelen “muḳaddeme-i düşmen imdādına gelmişidi” yan cümlesi, “a‘vānyla giriftār ve rüz ü şebın çeşmine tār oldu” ana cümlesinin öznesi olan “Oğuz oğlu” nun sıfatı konumundadır.

[328a/3] Gedik Aḥmed Pāšā ki Polya'da idi tehniyet-i cülüs için [328a/4] hedâyâ ile Yeñişehr Şahrāsı'nda gelüp ...

“Polya Seferi'nden dönen Gedik Ahmet Paşa, çeşitli hediyelerle, Sultan Beyazıt Han'ın tahta geçişini kutlamak için Yenişehir Ovası'na geldi.”

Ki'den sonra gelen “Polya'da idi” yan cümlesi, “tehniyet-i cülüs için hedâyâ ile Yeñişehr Şahrāsı'nda gelüp” ana cümlesinin öznesi olan “Gedik Ahmet Paşa” nın sıfatı konumundadır.

[329b/1] Mısr'a gitdüğü muḫarar olıcaḫ bāb-ı se'ādet'den ḫükm-i hümāyün vürüd itdi ki [329b/2] 'askere icāzet virüp sulṭān 'Abdullāh'ı muḫāfezata dört sancāḫ begi alaḫoyup [329b/3] der-i devlet'e teveccüh ide.

“(Cem Sultan'ın) Mısır'a gittiği anlaşılınca, Beyazıt Han'ın saadet kapısı olan İstanbul'dan Ahmet Paşa'nın askerine izin vererek askerleri evlerine göndermesi, Sultan Abdullah'ın korunması için dört sancak beyini Sultan Abdullah'ın yanında bırakması ve İstanbul'a dönmesi fermanı geldi.”

Bağlama edatı ki, kendinden sonra gelen “askere icāzet virüp sulṭān 'Abdu'llāh'ı muḫāfezata dört sancāḫ beg'i alaḫoyup der-i devlet'e teveccüh ide” yan cümlesi, “ḫükm-i hümāyün vürüd itdi” ana cümlesinin öznesi olan “ḫükm-i hümāyün” un açıklayıcısı görevindedir.

[329b/16] Ol eyyāmda Ḥādım 'Alī Pāšā ki şoñra vezīr-i a'zam olmuşdur Ḳaramān'da [329b/17] beglerbegi idi

“O günlerde, sonradan vezir-i azam olan Hadım Ali Paşa, Karaman'da beylerbeyiydi.”

Bağlama edatı ki'den sonra gelen “vezir-i a'zam olmuşdur” yan cümlesi “beglerbegi idi” ana cümlesinin öznesi olan “Ḥādım 'alī pāšā” nın sıfatı konumundadır.

[329b/23] Bu ḫaber der-gāh-ı 'ālem-penāh'a vārid olıcaḫ [329b/24] Gedik Aḥmed Pāšā Ḳaramānīler ile cenge mu'tād olmaḫın fermān şudūr buldı ki [329b/25] sipāh intihāb idüp a'dā'-i devlet üzerine şitāb ide.

“Bu haber, İstanbul'a, Sultan Beyazıt Han'a ulaşınca, hemen Karamanoğulları'yla savaşmaya alışkın ve tecrübeli Gedik Ahmet Paşa'nın seçkin askerlerden bir birlik kurması ve devlet düşmanı Karamanoğlu üzerine sefere çıkması ferman edildi.”

Bağlama edatı ki, ana cümleinin öznesi olan “ sipāh intihāb idüp a^cdā-i devlet üzerine şitāb ide ” yan cümlesini “ fermān şudūr buldı ” yüklemine bağlamıştır.

[330b/16] Engūriyye begi Ƨurabozanlı Muḥammed Beg ki sābıkan yeñiçerī ağası

[330b/17] olmuşdur zu^cmen sübaşılardan cem^c-i keşir ile Aḥmed Pāşā yanından

[330b/18] kaçup Haleb’de Cem Sultān’a mülākī olup itā^cat eyledi.

“Daha önce Yeniçeri Ağası olan Ankara Bey’i Trabzonlu Muhammet Bey, subaşılardan oluşan büyük bir birlikle Ahmet Paşa’nın yanından kaçarak Halep’e gelerek Cem Sultan’la görüşüp kendisine itaat etti.”

Bağlama edatı ki’den sonra gelen “sābıkan yeñiçerī ağası olmuşdur” yan cümlesi, “ itā^cat eyledi” ana cümlesinin öznesi olan “Engūriyye begi” nin sıfatı konumundadır.

[330b/25] ‘Ahdleri bunuñ üzerine muḥarrar oldı ki [331a/1] salṭanat-ı Rūm müyesser olursa Ƨaramān vilāyeti’ni bi’t-temām Ƨāsım Beg’e irzānī[331a/2] göre ...

“Cem Sultan’a Osmanlı tahtı nasip olduğunda Karaman vilayetinin tamamıyla Kasım Bey’e bırakılacağına dair anlaştılar.”

Bağlama edatı ki, ana cümleinin öznesi olan “salṭanat-ı Rūm müyesser olursa Ƨaramān vilāyeti’ni bi’t-temām Ƨāsım Beg’e irzānī göre” yan cümlesini “muḥarrar oldı” yüklemine bağlamıştır. Ayrıca niçin anlaştıklarını belirtip yüklemi açıklama görevini üstlenmiştir.

[331b/9] Murādı bu ki Ḥudā-vend-gār daḥī Rūmili’ne [331b/10] geçmek iḳtizā idüp kendüsi ferāğ-ı bāl ile Ƨaramān’a dest-res [331b/11] bula.

“Dileği, Cem Sultan Rumeli’ye gittiğinde, gönül rahatlığıyla Karaman’ı ele geçirmektir.”

Bağlama edatı ki öznesi olan “Ḥudā-vend-gār daḥī Rūmili’ne geçmek iḳtizā idüp kendüsi ferāğ-ı bāl ile Ƨaramān’a dest-res bula” yan cümlesini “murādı budur” ana cümlesine bağlamıştır. Ayrıca bağlama edatı Murat edilenin ne olduğunu belirtip yüklemi açıklama görevi üstlenmiştir.

[332b/4] İshāk Pāşā ki vezir-i a^czam idi

“İshak Paşa, vezir-i azam idi.”

Ki bağlama edatı, kendinden önce gelen “İshak Paşa” öznesini “vezīr-i a‘zam idi” ana cümlesine bağlama, İshak Paşa’nın görevini açıklama ve vurgulama görevinde kullanılmıştır.

[332b/10] *Beyt çü bed-kerdī meşev eyemen-i zi-āfāt ki lāzim-şud tabī‘at-rā mükāfāt*

[332b/11] *bu rivāyet daḥī İdrīs’üñdür.*

“Farsça beyit tercümesi:

Sen kötü olduğunda, bütün belalar sana gelir.

Herkesin yaptığının karşılığını görmesi eşyanın tabiatındandır.

Bu rivayet de Molla İdris’indir.”

Ki bağlama edatı, kendinden önce gelen “çü bed-kerdī meşev eyemen-i zi-āfāt” öznesini “lāzim-şud tabī‘at-rā mükāfāt” ana cümlesine bağlama görevinde kullanılmıştır.

[333a/18] *Bir kūh-i bülend ki şabāḥdan aḥşama degin* [333a/19] *gāh kebūd ü gāh siyāh dūdlar peydā ve aḥşamdan şabāḥa dek āteş-i* [333a/20] *zebāneleri hüveydā olur.*

“Bu yüksek bir volkanik dağ olup, sabahtan akşama ve akşamdan sabaha kadar bazen kızıl ve bazen de siyah dumanlar püskürtüyordu.”

Bağlama edatı ki, kendinden önce gelen “bir kūh-i bülend” öznesini “hüveydā olur” ana cümlesine bağlama görevinde kullanılmıştır.

[333b/20] *Burada mesmū‘ oldı ki* [333b/21] *Ḥudā-vend-gār tarafından Ḥüseyn Beg risāletle Rodos’a gelüp Sulṭān Cem’e* [333b/22] *mülākāt murād eylemiş.*

“Buradayken, Sultan Beyazıt Han’ın Hüseyin Bey’i elçilik göreviyle Rodos’a gönderdiği ve Cem Sultan’la görüşmek istediği haberini aldılar.”

Bağlama edatı ki, ana cümlelerin öznesi olan “Ḥudā-vend-gār tarafından Ḥüseyn Beg risāletle Rodos’a gelüp Sulṭān Cem’e mülākāt murād eylemiş” yan cümlesini “mesmū‘ oldı” yüklemine bağlamıştır. Bunun dışında haber alınan durum belirtilerek yüklemi açıklama görevini üstlenmiştir.

[334b/4] *Bu eşnāda Poyla Begi’nüñ oḡlı ki Papa’nuñ* [334b/5] *yanında muḥteşem beg imiş cān-ı nā-pākin cehennem zebānīsine teslim eylemiş Poyla Begi’ne* [334b/6] *“Papa zehr virüp helāk itdi” diyü haber virmişler .*

“Bu sırada, Papa’nın nazarında çok saygın bir yeri olan ve pis canını cehennem zebanilerine teslim eden Polya Beyi’nin oğlu ile ilgili :“ Papa zehir vererek öldürdü.” haberini babasına söylemişler.”

Bağlama edatı ki kendinden önce gelen “Poyla Begi’nün oğlu” öznesini “muhteşem beg imiş” ana cümlesine bağlama görevinde kullanılmıştır.

[334b/10] **Ṭabaḳa-i şāmini ki zīr-i zemīndür kīler [334b/11] itdiler.**

“Sekizinci katı, kiler olarak ayrılan yerin altıydı.”

Ki bağlama edatı, kendinden önce gelen “Ṭabaḳa-i şāmini” öznesini “zīr-i zemīndür kīler itdiler” ana cümlesine bağlama, “Ṭabaḳa-i şāmini” kelimesini açıklama ve vurgulama görevinde kullanılmıştır.

[338a/13] **Rodos Begi daḫī Cem Çelebī’yi [338a/14] bi’z-zarūre Pāp-ı a‘zam yanına gönderdi ki muḳtedā-yı pād-şāhān-ı Freng-istān [338a/15] idi.**

“Rodos Beyi de, Hıristiyan Avrupa’nın bütün krallarının kendisine uyduğu Papa’ya Cem Sultan’ı bu sebeple göndermek mecburiyetinde kalmıştı.”

Ki, bağlama edatı kendinden sonra gelen “muḳtedā-yı pād-şāhān-ı Freng-istān idi” yan cümlesini “gönderdi” ana cümlesinin öznesi olan “Pāp-ı a‘zam”ı açıklamak için kullanılmıştır.

[338b/10] **Tā ol zemāna degin pād-şāh-ı [338b/11] Efrenci ki a‘zam ü aḳdem-i pād-şān-ı Freng idi her çend ki tāc-i şāhī’yi [338b/12] dest-i Pāp’dan başına koyup mütābe‘atı maḳāmında idi.**

“Avrupa krallarının en büyüğü ve en kıdemlisi olan Papa’nın kararlılığı, Fransa Krallık tacını Papa’nın eliyle başına koyduktan sonraya kadar bu böyle devam etti.”

Cümlede iki tane bağlama edatı kullanılmıştır. 1. Bağlama edatı ki’den sonra gelen “a‘zam ü aḳdem-i pād-şān-ı Freng idi” yan cümlesi “mütābe‘atı maḳāmında idi” ana cümlesinin öznesi olan “pād-şāh-ı Efrenci” nin sıfatı konumundadır.

2. Bağlama edatı ki, “a‘zam ü aḳdem-i pād-şān-ı freng idi” ana cümlesinin zarf tümleci olan “tāc-i şāhī’yi dest-i Pāp’dan başına koyup mütābe‘atı maḳāmında idi” yan cümlesini derecelendiren “her çend” e bağlama görevinde kullanılmıştır.

[338b/12] **Fe-emmā salṭanat-ı [338b/13] memālik-i Freng-istān’da ol de‘lū istiklālī var idi ki niçe mülük-i küffār [338b/14] zīr-i hükümetinde idi memālik-i İslāmiyye’ye daḫī medḫal ḫayālī ile cem [338b/15] Çelebī’yi Pāp’dan taleb eyledi.**

“Papa’nın kararlılığı, Papa’ya bağlı olduğu halde Avrupa’nın bütün krallarının kendine bağlı olduğu ve Avrupa’nın her yerinde istiklali olan bu Fransa kralının İslam ülkelerinde fitneler ve bozgunculuklar çıkarmak hayaliyle Cem Çelebi’yi Papa’dan istediği ana kadar devam etti.”

Ki bağlama edatı,“istiklālî” öznesini açıklama görevini üstlenmiştir. Bağlama edatı ki yardımıyla Papa’ya bağlı Avrupa Krallarının miktarı açıklanmıştır.

[339a/3] Bu haķāret ki kendüye oldı tebdīr-i [339a/4] ħıred-mendāne ile intikāma āġāz eyledi.

“(Papa), kendine yapılan bu hakaretlerin intikamını çok akıllıca tedbirlerle almaya yöneldi.”

Bağlama edatı ki’den sonra gelen “kendüye oldı” yan cümlesi “āġāz eyledi” ana cümlesinin öznesi olan “bu haķāret” in sıfatı durumundadır.

[340a/1] Dā‘ıyye²-i tecdīd-i ġazā vü cihād ol olmuşıdi ki [340a/2] vilāyet-i Ķaraboġdān’dan Kīlī ve Aķkirmān Ħişārları’nda olan küffār [340a/3] ‘ale’l-istimrār Kefe vü Ķırım ve deşt-i Tātār’dan gelen tüccāra izrārda [340a/4] ısrār idüp ve nehr-i Tūna’dan mürür u ‘ubūr idüp memālik-i İslāmiyye’ye [340a/5] te‘arruz itmekden ħālī degüller idi.

“Karaboğdan vilayetinden Kili ve Akkirman Kaleleri’ndeki kafirlerin devamlı olarak Kefe, Kırım ve Deşt-i Tatar’dan gelen tüccarlara zarar vermeleri, Tuna Nehri’nden geçerek İslam topraklarına ve Müslümanlara saldırmaları, bu gazaya ve cihada çıkılmasının nedeniydi.”

Bağlama edatı ki, ana cümleinin öznesi olan “vilāyet-i Ķaraboġdān’dan Kīlī ve Aķkirmān Ħişārları’nda olan küffār‘ale’l-istimrār Kefe vü Ķırım ve deşt-i tātār’dan gelen tüccāra izrārda ısrār idüp ve nehr-i Tūna’dan mürür u ‘ubūr idüp memālik-i İslāmiyye’ye te‘arruz itmekden ħālī” yan cümlesini “olmuşıdi” yüklemine bağlamıştır.Bunun dışında bağlama edatı gaza ve cihada çıkılmasının sebebini belirttiği için açıklama görevini üstlenmiştir.

[340a/21] Ol ešnāda nuķave²-i dūdmān-ı Cengīz Ħānī ve aķdem-i urume²-i İlĥānī

[340a/22] Ķırım Ħānı Mengli Girāy Ħān ki Ħulāşa²-i evlād-ı Cūcī Ħān idi[340a/23]

elli biñ Tātār-ı şabā-reftār ile gelüp pād-şāh-ı ‘ālī-miķdār’uñ salţanatı [340a/24]

tehnıyyeti bi’z-zāt edā eyledi.

“Tam bu sırada, Cengiz Han’ın soyundan, İlhanlı Hanedanı’nın devamından ve Cucı Han’ın neslinden olan Kırım Hanı Mengli Giray Han, 50.000 süvari ile gelip Beyazıt Han’ın sultan oluşunu kutlayarak Osmanlı ordusuna katıldı.”

Bağlama edatı ki’den sonra gelen “Ḥulāşa²-i evlād-ı Cūcī Ḥān idi” yan cümlesi “edā eyledi” ana cümlesinin öznesi olan “Kırım Ḥānı Mengli Girāy Ḥān”ın sıfatı konumundadır.

[341b/13] Aḳkirmān ve Kīlī tarafından mütevātir haberler irişdi ki Ḥākim-i Boğdān-ı keşīru’ṭ-ṭuğyān [341b/14] yarāḳ-ı temām ile Aḳkirmān Ḳal^cası altına gelüp muḥāşara dā^ciyesinde [341b/15] oldu.

“Akkirman ve Kili tarafından İstanbul’a kuvvetli haberler geliyordu: Azgınlığı ve sapkınlığı çok Boğdan Voyvodası, tam teçhizatlı askerleriyle Akkirman Kalesi altına gelerek kaleyi kuşatmaya kalkıştı.”

Ki bağlama edatı kendinden sonra gelen “Ḥākim-i Boğdān-ı keşīru’ṭ-ṭuğyān yarāḳ-ı temām ile Aḳkirmān Ḳal^cası altına gelüp muḥāşara dā^ciyesinde oldu” yan cümlesini “irişdi” ana cümlesinin öznesi olan “Aḳkirmān ve Kīlī tarafından mütevātir haberler”i açıklama görevinde kullanılmıştır.

[342b/6] Sebeb-i ihtilāf-ı Rum u ^cArab[342b/7] hāne-dān-ı āl-i ^cOsmān ile Mısr Sultānı mā-beyninde vuḳū^c bulan muḥālefet[342b/8] ve ḳaṭ^c-ı ser-rişte²-i muvāfeḳate bā^cis olan ol olmuşidi ki Sultān Muḥammed[342b/9] cennet-mekān feth-i Ḳoştantıniyye ile kām-rān olduğda ezmine²-i sâbıkada[342b/10] temām-ı mülk-i Mısr u Şām maḥkūm-ı Ḳayāşıra²-i ^cizām olmağla.

“Osmanlı Hanedanı ile Mısır Sultanı arasındaki anlaşmazlıkların ve uyumsuzlukların sebebi şudur: Sultan Mehmet Han, “Allahü Teala mekanını cennet kılsın” İstanbul’u fethetme şerefine nail olduğu zamanlardan önce Mısır ve Şam memleketi Rum Kayserleri’nin idaresindeydi.”

Bağlama edatı ki, ana cümlelerin öznesi olan “Sultān Muḥammed cennet-mekān feth-i Ḳoştantıniyye ile kām-rān olduğda ezmine²-i sâbıkada temām-ı mülk-i Mısr u Şām maḥkūm-ı Ḳayāşıra²-i ^cizām olmağla” yan cümlesini “olmuşidi” yüklemine bağlamıştır. Bunun dışında bağlama edatı Osmanlı Hanedanı ve Mısır Sultanı arasındaki anlaşmazlıklar sebebini verdiği için açıklama görevini üstlenmiştir.

[344a/11] Lā cerem sekiz yüz [344a/12] toksan bir senesinde Karaman beglerbegisi Karagöz Paşa'ya fermān şudūr itdi ki [344a/13] taht-ı hükümetde olan ümerā ile Adana ve Tarsūs ser-ḥaddine varup ol [344a/14] kılācı ve civārında olan buḳācı feth u teşhīr ide.

“1486 yılında Sultan Beyazıt Han Karaman Beylerbeyi Karagöz Paşa'ya Adana ve Tarsus'a gidip o kaleleri ve civarındaki kaleleri idare altına almasını ferman etti.”

Bağlama edatı ki, ana cümlelerin öznesi olan “taht-ı hükümetde olan ümerā ile Adana ve Tarsūs ser-ḥaddine varup ol kılācı ve civārında olan buḳācı feth u teşhīr ide” yan cümlesini “fermān şudūr itdi” yüklemine bağlamıştır.

NESNE

[305a/12] buyurdu ki cebr ikidür.

“Cebrin iki çeşit olduğunu buyurdu.”

Bağlama edatı ki; ana cümlelerin nesnesi olan “cebr ikidür.” yan cümlesini “buyurdu” ana cümlesine bağlama görevinde kullanılmıştır.

[305b/13] Şeyh dimiş ki ol didüğüñ tezvīcleri zemānında olur.

“Şeyh Hazretleri: “O dediklerin, evlenecekleri zaman olur.” diye cevap vermiştir. ”

Bağlama edatı ki, ana cümlelerin nesnesi olan “ol didüğüñ tezvīcleri zemānında olur” yan cümlesini “dimiş” ana cümlesine bağlama görevi üstlenmiş.

[306b/17] Ol şahşa nigāh idüp buyurdu ki didüğüm söze [306b/18] āt uğrusı kışşasıyla itirāz ḥātırası geldi gibi aña dahī cevāb [306b/19] vardur diyüp ehl-i meclise ol kışşayı istimāc itmişñüz var mıdır diyüp.

“Ona doğru dönerek buyurdu ki: “Söylediğim söze At Hırsız hikayesiyle itiraz etmek düşüncesi geldi değil mi? ona da bir cevap vardır.” diyerek sohbetinde bulunanlara bu hikayeyi bilen olup olmadığını sordu.”

Bağlama edatı olan ki, ana cümlelerin nesnesi olan “didüğüm söze āt uğrusı kışşasıyla itirāz ḥātırası geldi gibi aña dahī cevāb vardur diyüp ehl-i meclise ol kışşayı istimāc itmişñüz var mıdır diyüp...” yan cümlesini “buyurdu” ana cümlesine bağlamıştır.

[306b/20] Şeyh dahī [306b/21] buyurdu ki meger bir hırsuz āt uğrulamakta māhir imiş.

Şeyh de buyurdu ki: “Hırsızın biri, at çalma işinde çok ustaymış.

Bağlama edatı olan ki, ana cümleinin nesnesi olan “meger bir hırsuz at uğrulamakda mâhir imiş.” yan cümlesini “buyurdu” ana cümlesine bağlamıştır.

[306b/21] Bir gice şehriñ [306b/22] bir ulu h̄ācesı evine girüp āhūrına yol bulmuş ve tavīlesinde [306b/23] olan ātlaruñ bir eyüsini çözüp āhūr kapusından çıkar yürürken görür ki [306b/24] āhūruñ bir cānibinden dīvār şakķ olup fānūs-vār bir nūr āşkār [306b/25] olup iki nūrānī kimse peydā oldu.

“Bu hırsız bir gece, bulunduğu şehirdeki büyük bir evin ahırına girip atların bulunduğu kısma giderek atların en iyilerinden birinin bağını çözüp ahır kapısından çıkarken ahırın duvarlarından birinin yarıldığını içinden fanus gibi bir ışığın bu ışığın içinden de ışıklara boğulmuş iki kişinin çıktığını görmüş.”

Bağlama edatı olan ki, ana cümleinin nesnesi olan “āhūruñ bir cānibinden dīvār şakķ olup fānūs-vār bir nūr āşkār olup iki nūrānī kimse peydā oldu.” yan cümlesini “görür” ana cümlesine bağlamıştır.

[307a/2] O hālde gördi ki şakķ olan dīvār muķābelesinde olan [307a/3] dīvār dahī şakķ olup evvelkiye gālīb bir nūr dahī zuhūr idüpķ

“O haldeyken, yarılan duvarın tam karşısındaki duvar da yarıldı ve içinden birincisinden daha parlak bir nur daha belirdi.”

Bağlama edatı olan ki, ana cümleinin nesnesi olan “şakķ olan dīvār muķābelesinde olan dīvār dahī şakķ olup evvelkiye gālīb bir nūr dahī zuhūr idüpķ” yan cümlesini “gördi” ana cümlesine bağlamıştır.

[307b/4] Nazar itdükde gördüm ki [307b/5] bir rāhib şeklinde minbere qarīb oturmuş başında bir şapķası var.

“Baktığımda kendisini bir rahip kıyafetinde ve başında bir şapka olduğu halde minbere yakın bir yerde oturuyor gördüm.”

Bağlama edatı olan ki; ana cümleinin nesnesi olan “bir rāhib şeklinde minbere qarīb oturmuş başında bir şapķası var.” yan cümlesini “gördüm” ana cümlesine bağlamıştır.

Kİ’den sonra ihtiyar kadın gördüğü rüyayı açıklıyor, bir rahibin başında şapķasıyla oturduğunu söylüyor. Bu sebepten açıklama görevinde kullanılmıştır.

[307b/11] Şeyh buyurdular ki [307b/12] ol hāl Nūru'd-dīn Ḥalīfe'nūn küfr-i nihānisi degüldür.

“Şeyh-i İlahi buyurdular ki: “O hal, Nurettin Halife'nin gizli küfrü değildir.”

Bağlama edatı olan ki; ana cümleinin nesnesi olan “Ol hāl Nūru'd-dīn Ḥalīfe'nūn küfr-i nihānisi degüldür.” yan cümlesini “buyurdular” ana cümlesine bağlamıştır.

[307b/19] Bu gice düşümde gördüm ki bir kurbaga [307b/20] olmuşum.

“Bu gece kendimi bir kurbaga olmuş halde gördüm.” dedi.”

Bağlama edatı olan ki; ana cümleinin nesnesi olan “bir kurbaga [307b/20] olmuşum.” yan cümlesini “gördüm” ana cümlesine bağlamıştır.

Ki'den sonra ihtiyar kadının rüyasında ne gördüğü açıklanmış. Bu sebepten açıklama görevinde kullanılmıştır.

[307b/24] Şeyh'den supāl itdüm buyurdular ki gerçi selef ta'bīr-i rüyāda [307b/25] kitāblar te'līf itmişlerdür.

“Şeyh Hazretleri buyurdular ki: “Gerçi, bizden önceki büyükler rüya tabiri hakkında eserler yazmışlardır.”

Bağlama edatı olan ki; ana cümleinin nesnesi olan “gerçi selef ta'bīr-i rüyāda kitāblar te'līf itmişlerdür.” yan cümlesini “buyurdular” ana cümlesine bağlamıştır.

Ki'den sonra buyurulan vazife açıklanmıştır. Bu sebepten açıklama görevinde kullanılmıştır.

[308a/5] ... mezbūr 'Ābid Çelebī'den menkūldür ki [308a/6] Ḥazret-i Şeyh āstānesine yüz urup bir iki āy hıdmetlerinde [308a/7] tırdum.

“Adı geçen Abid Çelebi'den şöyle nakledilmiştir: Şeyh Hazretleri'nin mübarek hanelerinde bir iki ay hizmet ettim.”

Bağlama edatı olan ki; ana cümleinin nesnesi olan “Ḥazret-i Şeyh āstānesine yüz urup bir iki āy hıdmetlerinde tırdum.” yan cümlesini “menkuldür” ana cümlesine bağlamıştır.

Ki'den sonra; bir söz alıntılanmış, açıklanmıştır. Bu sebepten açıklama görevinde kullanılmıştır.

[308a/12] hıdmet-i şerīflerine vardum buyurdular ki: “Çelebī şu aşağıda nemāz [308a/13] kılan siz mi idinüz?”

“Namazı kıldıktan sonra hizmetine gittim, buyurdu ki: “Çelebi, şu aşağıda namaz kılan siz miydiniz?”

Ki bağlama edatı ana cümlelerin nesnesi olan “Çelebî şu aşağıda nemâz kılan siz mi idîñüz?” yan cümlesini “buyurdu” ana cümlesine bağlamıştır.

Ki’den sonra buyurulan vazife açıklanmıştır. Bu sebepten açıklama görevinde kullanılmıştır.

[308a/13] Şeyh buyurdılar ki [308a/14] “Ne ‘aceb bize Şeyh Yavsî şeklinde göründüñüz.

“Şeyh buyurdu ki: “Ne acayip! Bize Şeyh Yavsi şeklinde göründüñüz.”

Ki bağlama edatı; ana cümlelerin nesnesi olan “Ne ‘aceb bize Şeyh Yavsî şeklinde göründüñüz.” yan cümlesini “buyurdılar” ana cümlesine bağlamıştır.

[308b/11] Menkuldür ki İstānbül’a geldükde [308b/12] müzāhame²-i aḥbāb bir tabaḳaya irişdi ki dāru’s-salṭana’dan [308b/13] ib‘ād muḳtezā-yı nizām-ı mülāḳaza olunup...

“Rivayet edilir ki: Şeyh Alaattin Hazretleri İstanbul’a geldiğinde, sevenlerinin çokluğundan izdiham ve kalabalık öyle artmıştır ki, bir kötü bir durumun ortaya çıkmasını önlemek için, saltanat merkezi İstanbul’dan uzaklaştırılması düşünülmüş.”

Cümlede iki tane bağlama edatı ki kullanılmıştır. Birinci cümledeki ki bağlama edatı; ana cümlelerin nesnesi olan “İstānbül’a geldükde müzāhame²-i aḥbāb bir tabaḳaya irişdi ki dāru’s-salṭana’dan ib‘ād muḳtezā-yı nizām-ı mülāḳaza olunup...” yan cümlesini “menkuldür” ana cümlesine bağlamıştır.

İkinci bağlama edatı olan ki, ana cümle içindeki yan cümlede bulunmaktadır.

[309a/2] ḳorḳutmuşlar bir ‘āleme daḫī düşmüş buyurmuşlar ki āh riyāset [309a/3] āh riyāset.

“Çok korkuyordu. Dergah’ın başkanlığını kabul ettiği için pişman olup:” Ah başkanlık, ah başkanlık!” diyordu.”

Bağlama edatı ki, ana cümlelerin nesnesi olan “āh riyāset āh riyāset” yan cümlesini “buyurmuşlar” ana cümlesine bağlamıştır.

[308b/11] Menkuldür ki İstānbül’a geldükde [308b/12] müzāhame²-i aḥbāb bir tabaḳaya irişdi ki dāru’s-salṭana’dan [308b/13] ib‘ād muḳtezā-yı nizām-ı mülāḳaza olunup...

“Rivayet edilir ki: Şeyh Alaattin Hazretleri İstanbul’a geldiğinde, sevenlerinin çokluğundan izdiham ve kalabalık öyle artmıştır ki, bir kötü bir durumun ortaya çıkmasını önlemek için, saltanat merkezi İstanbul’dan uzaklaştırılması düşünülmüş.”

Cümlede iki tane bağlama edatı ki kullanılmıştır. Birinci cümledeki ki bağlama edatı; ana cümledeki nesnesi olan “İstānbūl’a geldükde müzāhame²-i aḥbāb bir ṭabākaya irişdi ki dāru’s-salṭana’dan ib‘ād muḳtezā-yı nizām-ı mülāḥaza olunup...” yan cümlesini “menkuldür” ana cümlesine bağlamıştır.

İkinci bağlama edatı olan ki, ana cümle içindeki yan cümlede bulunmaktadır.
[309a/23] Bu ḥāṭıra-i ḥafiyye Şeyḥ’e lāyih [309a/24] olup buyurdılar ki ol bī-çāre bizden yaña geldi.

*“Bu içimde gizlediğim düşüncemi Şeyh Hazretleri kerametle anlayıp buyurdu:”
O zavallı, bizden yana geldi.”*

Bağlama edatı ki, ana cümledeki nesnesi olan “ol bī-çāre bizden yaña geldi” yan cümlesini “buyurdılar” yüklemine bağlamıştır. Ayrıca Şeyh Hazretleri’nin emri açıklanmıştır. Bu sebepten bağlama edatı ki açıklama yapma görevinde de kullanılmıştır.

[309b/3] Dirler ki kimse ānuñ ittikā ve ızṭicā’ın görmeyüp...

“Derler ki: “Hiç kimse onun ömrü boyunca bir yere yaslandığını, yatarak dinlendiğini, bu şekilde uyuduğunu görmemiştir.”

Bağlama edatı ki, ana cümledeki nesnesi olan “ānuñ ittikā ve ızṭicā’ın görmeyüp” yan cümlesini “dirler” ana cümlesine bağlamıştır.

[309b/12] Dimişdür ki Şeyḥ, Ḳaramān’a geldükde [309b/13] cāme ve ‘amāmesi siyāh idi

“ Kendi şöyle anlatmıştır: “Şeyh Hazretleri Karaman’a geldiğinde gömleği ve sarığı siyahtı.”

Bağlama edatı ki, ana cümledeki nesnesi olan “Şeyḥ, Ḳaramān’a geldükde cāme ve ‘amāmesi siyāh idi” yan cümlesini “dimişdür” ana cümlesine bağlamıştır.

[309b/15] İtdüm ki sulṭānum dervişlikde olan ḥāline vāşıl olmayınca [309b/16] istihḳākımdan behre ālmayınca anı ḳabūl idemezüm .

“Ben de: “Sultanım, dervişlikte bulunan yüksek mertebelere varıp da bu yoldan nasibimi almayana kadar bunu kabul etmem.”

Bağlama edatı ki; ana cümleinin nesnesi olan “sulṭānum dervīşlikde olan ḥālīne vāşıl olmayınca istiḥkākımdan behre ālmayınca anı ḳabūl idemezüm” yan cümlesini “itdüm” ana cümlesine bağlamıştır.

[310a/14] Babama üç biñ aḳça virüp buyurmuşlar ki Çelebī Ḥalīfe ḥıdmetlüye [310a/15] İşāl eyle.

“Sultan Beyazıt babama 3.000 aḳçe verip şöyle buyurmuş: “Çelebi Hazretleri’ne ulaştır.”

Bağlama edatı ki, ana cümleinin nesnesi olan “Çelebī Ḥalīfe ḥıdmetlüye İşāl eyle.” yan cümlesini “buyurmuşlar” ana cümlesine bağlamıştır.

[310a/16] Vālidim itmiş [310a/17] eger murād-ı şerīfi isti‘lām iderse ne cevāb vireyüm buyurmuşlar ki [310a/18] anlar teveccüh idicek murāda vāḳıf olurlar.

“Babam: “Eğer muradınızın ne olduğuna dair bir işaret isterlerse ne cevap vereyim?” diyince Şehzade Beyazıt da: “Onlar teveccühleriyle bizim isteğimizin ne olduğunu bilirler.” cevabını vermiş.”

Bağlama edatı ki, ana cümleinin nesnesi olan “anlar teveccüh idicek murāda vāḳıf olurlar” yan cümlesini “buyurmuşlar” yüklemine bağlamıştır.

[310a/22] Teveccüh itdükde mükāşefe ‘āleminde [310a/23] görmüşler ki evliyā-i Ḳaramān Cem Sulṭān cānibini muḥāfezata dāmen-i [310a/24] der-miyān olmuşlar

“Bu işe yöneldiklerinde Karaman velilerinin Cem Sultan tarafını desteklediklerini görünce onlar da kendisine ateş etmişler.”

Bağlama edatı ki, ana cümleinin nesnesi olan “evliyā-i Ḳaramān Cem Sulṭān cānibini muḥāfezata dāmen-i der-miyān olmuşlar” yan cümlesini “görmüşler” yüklemine bağlamıştır.

[310b/1] Bu ḡayret ile girü teveccüh eylediler [310b/2] gördiler ki evliyā-i Ḳaramān ḥıramān olup geldiler ve murāduñ nedür diyü [310b/3] ḥıṭāb eylediler.

“Bu yaratılıştan kaynaklanan gayret ile tekrar teveccüh eylediğinde, Karaman Eyaleti’nin bütün evliyalrı Çelebi Hazretleri’nin yanına gelip muradını sormuşlar.”

Bağlama edatı ki, ana cümlelerin nesnesi olan “evliyā-i Karamān hıramān olup geldiler ve murāduñ nedür diyü hıtab eylediler” yan cümlesini “gördiler” yüklemine bağlamıştır.

[310b/7] Şeyh dahī hezār-cidd [310b/8] ve cehd ile dāyireye girüp murādların hāşıl itmişler ve dimişler ki [310b/9] otuz üç gün mürür idicek bir hādise-i ʿuzmā peydā ve kırkıncı [310b/10] günde Muḥammed Pāşā’nıñ encām-kārı hüveydā ola.

“Şeyh Hazretleri de bin bir çalışma ve gayretle o daireye girip demiş ki: “33 gün sonra büyük bir olay meydana gelecek ve 40. günde Karamani Mehmet Paşa öldürülecek.”

Bağlama edatı ki, ana cümlelerin nesnesi olan “otuz üç gün mürür idicek bir hādise-i ʿuzmā peydā ve kırkıncı günde muḥammed pāşā’nıñ encām-kārı hüveydā ola” yan cümlesini “dimişler” ana cümlesine bağlamıştır. Ayrıca Şeyh Hazretleri’nin bir haberi açıklanmıştır. Bu sebepten bağlama edatı ki, açıklama yapma görevinde kullanılmıştır.

[310b/10] Bu haber ol şāh-ı [310b/11] nīgū-sitīze maʿrūz olıcaḵ çehre-i seʿādet-behrelerinden ḥayā derleri [310b/12] dürler gibi dökilüp reng-i ruları kızardı ve buyurdılar ki va’llāhi [310b/13] ben kimsenüñ bī-sebeb helākini isteyenlerden degilüm.

“Bu haberler, Şehzade Beyazıt’a ulaşınca mübarek yüzlerinden utanç terleri döküldü ve buyurdu ki: “Vallahi, ben kimsenin sebepsiz yere ölmesini isteyenlerden değilim.”

Bağlama edatı ki, ana cümlelerin nesnesi olan “vallāhi ben kimsenüñ bī-sebeb helākini isteyenlerden degilüm” yan cümlesini “buyurdılar” yüklemine bağlamıştır.

[310b/20] Merḥūm Cafer Çelebī dimiş ki [310b/21] bu kışşa benüm ḥātırımdan gitmiş idi.

“Merhum Cafer Çelebi demiş ki: “Bu hikaye aklımdan çıkmıştı.”

Bağlama edatı ki, ana cümlelerin nesnesi olan “bu kışşa benüm ḥātırımdan gitmiş idi” yan cümlesini “dimiş” yüklemine bağlamıştır.

[311a/7] Murād idindiler ki Mekke-i mükerreme’ye varup [311a/8] def-i fāʿün için duʿā ideler.

“Murat edindiler ki Mekke-i Mükerrrem’e gidip bu taun salgınının ortadan kalkması için orada dua etsinler.”

Bağlama edatı ki, ana cümleinin nesnesi olan “mekke-i mükerreme’ye varup def-i fā’ün için du’ā ideler” yan cümlesini “murād idindiler” yüklemine bağlamıştır. Ayrıca bağlama edatı ki, murat edilenin ne olduğunu belirtip yüklemi açıklama görevini üstlenmiştir.

[313a/22] Ta’rīf-i medfen-i o Munlā İdrīs taḥrīri üzre [313a/23] sultān-ı cennet-maḳām fetḥ hengāmında mezār-ı pūr-envārları maḥallin ta’yīn [313a/24] itdürdüğü bu vechle beyān ider ki Yezīd bin Mu’āviye Ḳayşar-ı Rūm ile [313a/25] şūrī şulḥ eyleyüp ‘avdet idecek olduğda Ḥazret-i Ebī Eyyüb’ı [313b/1] kendü vaşıyyeti mücebince Ḳoşantınıyye’nün taşrasında defn eylediler.

“Molla İdris-i Bitlisi Hazretleri’nin yazdığına göre, cennet-mekan Sultan Mehmet Han, İstanbul’u fethi sırasında Ebu Eyyüb-i Ensari’nin nurlu mezarlarının yerini tayin ettirdiğini şöyle bildirmiştir: “Hazret-i Muaviye “Allah ondan razı olsun.” nin oğlu Yezit, Rum Kayser’i yani Bizans İmparatoru ile görüşüşte barış yapıp geri döndüğünde, Hazret-i Ebu Eyyüb’u, kendi vasiyeti icabı İstanbul’un dışında defneylediler.”

Bağlama edatı olan ki, ana cümleinin nesnesi olan “Yezīd bin Mu’āviye Ḳayşar-ı Rūm ile şūrī şulḥ eyleyüp ‘avdet idecek olduğda Ḥazret-i Ebī Eyyüb’ı kendü vaşıyyeti mücebince Ḳoşantınıyye’nün taşrasında defn eylediler” yan cümlesini “beyān ider” ana cümlesine bağlamıştır.

[317a/20] Ba’zlar [317a/21] demişler ki vālidesinün Mīr-zā Yūsuf’a meyli ziyāde olmağın ol [317a/22] şerbeti Ya’ḳūb Mīr-zā için ihzār itmiş ki saltanat Mīr-zā Yūsuf’a [317a/23] intikāl ide.

“Bazı kimseler de şöyle demişlerdir: Sultan Yakup’un annesi, diğer oğlu Mirza Yusuf’u daha çok sevdiğinden, o zehirli içeceği Sultan Yakup Mirza için hazırlamış ki Saltanat Mirza Yusuf’a geçsin.”

Bağlama edatı ki, ana cümleinin nesnesi olan “vālidesinün Mīr-zā Yūsuf’a meyli ziyāde olmağın ol şerbeti Ya’ḳūb Mīr-zā için ihzār itmiş ki saltanat Mīr-zā Yūsuf’a intikāl ide” yan cümlesini “demişler” ana cümlesine bağlamıştır. Ki, Sultan Yakup’un annesinin oğlunu neden öldürmek istediği açıklanmıştır. Bu sebepten bağlama edatı ki, açıklama yapma görevinde kullanılmıştır.

[319b/5] Gördi ki [319b/6] Çübān Köprüsi'niñ bir tākı münhedim olmağla iki ferik miyānını [319b/7] fāşıl olup ...

“Rüstem Mirza Çoban Köprüsü'nün yıkık olduğunu ve iki orduyu birbirinden ayıran tek geçidin de kapalı olduğunu gördü.”

Bağlama edatı ki, ana cümleinin nesnesi olan “Çübān köprüsi'niñ bir tākı münhedim olmağla iki ferik miyānını fāşıl olup” yan cümlesini “gördi” yüklemine bağlamıştır.

[323b/13] Ümerā-i hudūda aḥkām-ı muṭāğa iblāğ buyurdılar ki min ba'd Sūfi [323b/14] nāmında bir ferdi geçürmeyüp mesāliki zabṭ ideler.

“Sınır komutanlarına bu azgınlar hakkındaki hükümleri bildirip bundan sonra Sufi adıyla hiç kimseyi sınırdan sokmamalarını emrettiler.”

Bağlama edatı ki, ana cümleinin nesnesi olan “min ba'd Sūfi nāmında bir ferdi geçürmeyüp mesāliki zabṭ ideler” yan cümlesini “buyurdılar” yüklemine bağlamıştır. Ayrıca ki'den sonra sınır komutanlarının emirleri açıklanmıştır. Bu sebepten açıklama yapma görevinde kullanılmıştır.

[324a/18] Minhā şāh-ı ḥuceste-ḥışālūñ iki sāl İnebaḥtı ve Mutūn [324a/19] ve Qurūn fetḥlerine iştiğālde oğlı Eyyāmī Turğud ve Varsāk begleri [324a/20] fırsat bilüp Karamānoğlı İbrāhīm Beg'ūñ birāderi İmirze Beg'ūñ oğlı [324a/21] olan Hācī Hamza Beg, Muştafā nām oğlını ki evān-ı şabāvetinde 'Acem'e [324a/22] kaçup girü Rūm'a rucū' itmişidi Karamānoğlı nāmına getürüp [324a/23] İçil'de beklediler.

“Sultan Beyazıt Han'ın iki sene boyunca İnebahtı, Mutun ve Kurun fetihleriyle uğraştığını fırsat bilen oğlu Eyyami Turgut ve Varsak Beyleri Karamanoğlu İbrahim Bey'in kardeşi İmirza Bey'in oğlu Hacı Hamza Bey, çocukluk ve gençlik zamanlarında İran'a kaçan ve sonra tekrar Anadolu'ya dönen Mustafa adlı oğlunu Karamanoğlu adına getirip İçel'de beklediler.”

Bağlama edatı olan ki, cümle dışı unsur olan “evān-ı şabāvetinde 'Acem'e kaçup girü Rūm'a rucū' itmişidi” ara sözünü açıklamak için kullanılmıştır. Cümleinin nesnesi olan “Karamānoğlı İbrāhīm Beg'ūñ birāderi İmirze Beg'ūñ oğlı olan Hācī Hamza Beg Muştafā nām oğlını” açıklamıştır.

[325a/25] Vezīr-i keç-tedbīr ise yasāk [325b/1] eyledi ki Üsküdār Yağası'na gemi ve pereme yanaşmaya.

“Kötü tedbirler alan Karamanlı Muhammet Paşa ise [325b] Üsküdar Yakası’na gemi ve kayıkların yanaşmasını yasakladı.”

Bağlama edatı olan ki, ana cümle nin nesnesi olan “Üsküdâr yaķası’na gemi ve pereme yanaşmaya” yan cümlesini “yasāk eyledi” ana cümlesine bağlamıştır.

[325b/4] Her çend yasāk eylediler ki ‘asker nüzül olunan [325b/5] merhaleden gitmeyeler ve İstānbül’a güzer itmeyeler müfid olmadı.

“Askerlerin buldukları yerleri terk etmemesini ve İstanbul’a asla dönmelerini emrettiyse de bu fayda etmedi.”

Bağlama edatı olan ki, ana cümle nin nesnesi olan “ ‘asker nüzül olunan merhaleden gitmeyeler ve İstānbül’a güzer itmeyeler müfid olmadı” yan cümlesini “yasāk eylediler” ana cümlesine bağlamıştır.

[326a/4] Vezir [326a/5] İshāk Pāşā hufyeten yeñiçeriye demiş ki “Muştafā Pāşā minnet-ğam kişidir.”

“Vezir İshak Paşa, yeniçerilere gizlice demiş ki: “Mustafa Paşa, size sıkıntı çıkarabilecek kişidir.”

Bağlama edatı olan ki, ana cümle nin nesnesi olan “Muştafā Pāşā minnet-ğam kişidir” yan cümlesini “demiş” yüklemine bağlamıştır. Ki’den sonra İshak Paşa’nın sözü alıntılanmıştır. Bu sebepten bağlama edatı ki açıklama yapma görevinde kullanılmıştır.

[327a/4] Ayās Pāşā yeñiçeri ile gidüp Burūsa Kaplucası’nda [327a/5] kondılar işitdiler ki Cem Sultān tarafından Gedik Naşūh serdār-ı sipāh [327a/6] olup Yıldırım Hān ‘İmāreti Şahrāsı’nda konmuşlar .

“Ayas Paşa, maiyetindeki Yeniçeri ile gidip Bursa Kaplıcası’nda karargah kurdu. Gedik Nasuh Paşa’nın Cem Sultan tarafından süvari birliklerine komutan yapıldığını ve bunların da Yıldırım İmaretı Ovası’na geldiğini duydular.”

Bağlama edatı ki, ana cümle nin nesnesi olan “Cem Sultān tarafından Gedik Naşūh serdār-ı sipāh olup Yıldırım Hān ‘İmāreti Şahrāsı’nda konmuşlar” yan cümlesini “ işittiler ” ana cümlesine bağlamıştır. Ayrıca, açıklama yapma görevinde de kullanılmıştır.

[328a/10] Aştinoğlı va^cd-i [328a/11] sâbıkını incâza fırsat bulup cem sultân'a didi ki “
‘Askerimizüñ [328a/12] bir cânibi perîşân ve Anağolı ‘askeri’nden rü-gerdân oldu .

“Aştinoğlu Yakup Bey, Sultan Beyazıt Han’a olan daha önce verdiği sözü yerine getirmek için bir fırsat bularak Cem Sultan’a dedi ki: “Askerlerimizin bir kanadı darmadağınık oldu ve askerimiz Anadolu askerinden yüz çevirdi.”

Bağlama edatı ki, ana cümleinin nesnesi olan “‘askerimizüñ bir cânibi perîşân ve Anağolı ‘askeri’nden rü-gerdân oldu” yan cümlesini “ didi” ana cümlesine bağlamıştır. Ki’den sonra Yakup Bey’in Cem sultan’a anlattığı olay alıntılanmıştır. Bu sebepten açıklama yapma görevinde kullanılmıştır.

[329a/6] Bu hikâyet menkûldür ki [329a/7] Sultân Cem’i ermenî der-bendi’nde ba^cz-ı etrâk ağz itmek murâd idinüp [329a/8] cism-i nâzikine gezend...

“Şöyle bir hikaye nakledilmiştir: Cem Sultan’ı Ermeni Geçidi’nde bazı Türkler yakalamak isteyip nazik bedenine zarar vermişlerdi.”

Ki bağlama edatı; ana cümleinin nesnesi olan “Sultân Cem’i ermenî der-bendi’nde ba^cz-ı etrâk ağz itmek murâd idinüp cism-i nâzikine gezend...” yan cümlesini “menkuldür” ana cümlesine bağlamıştır.

[329a/16] Ol gürüh bā-cem^cihim gelicek buyurdılar ki [329a/17] “re^câyānuñ selātin ümürına te^carruz ne vazîfeleridür

“O olayda bulunanların tamamı gelince de buyurdu ki: “Reayanın sultanların işlerine karışmaları üstlerine vazife değildir.”

Bağlama edatı ki, ana cümleinin nesnesi olan “re^câyānuñ selātin ümürına te^carruz ne vazîfeleridür” yan cümlesini “buyurdı” ana cümlesine bağlamıştır.

Ki’den sonra, anlatılan olay hakkında görüşler alıntılanmıştır. Bu sebeple açıklama yapma görevinde kullanılmıştır.

[330b/20] Fermān itdiler ki yanında olan sipāh ile mu^casker-i [330b/21] hümāyün’a teveccühde isti^câl eyleye.

“(Ahmet Paşa’nın) yanındaki askerle padişah ordusuna katılmak üzere acele yola çıkması ferman edildi.”

Bağlama edatı ki, ana cümleinin nesnesi olan “yanında olan sipāh ile mu^casker-i hümāyün’a teveccühde isti^câl eyleye” yan cümlesini “fermān itdiler” ana

cümlesine bağlamıştır. Ayrıca fermanın içeriği açıklanmıştır. Bu sebepten açıklama yapmak görevinde kullanılmıştır.

[331a/20] Bunlar Cem [331a/21] Sulṭān'a varup Ḥudā-vend-gār-ı 'ālī-mikḍār'dan selām-i mülāḫafet- [331a/22] encām naḫlinden soñra itmişler ki "kişver-i Rūm bir 'arūsdur ki iki [331a/23] dāmāda tāb getirmez ve müşāreket mührin götürmez.

"Bunların her biri, Sultan Beyazıt Han'ın selamlarını ve iltifatlarını Cem Sultan'a iletiler ayrıca Beyazıt Han'ın şu sözünü de ulaştırdılar: "Osmanlı ülkesi bir gelindir ve bu gelinin iki kocası olmaz, kocalıkta ortaklık mührünü taşımaz."

Bağlama edatı ki, ana cümlelerin nesnesi olan "kişver-i Rūm bir 'arūsdur ki iki dāmāda tāb getirmez ve müşāreket mührin götürmez" yan cümlesini "itmişler" ana cümlesine bağlamıştır. Ayrıca ki'den sonra Beyazıt Han'ın sözü açıklanmıştır. Bu sebepten bağlama edatı ki açıklama yapma görevinde kullanılmıştır.

[331a/23] Birāderiñiz [331a/24] böyle iltimās ider ki Ḳudūs-i şerīf mücāveretini ihtiyār ve ol [331a/25] arāzī-i muḫaddese'de ḫarār ideler.

"Biraderiniz, Kudüs-i Şerif'te kalınız ve o mukaddes topraklarda yaşayınız diye buyurur."

Bağlama edatı ki, nesne olan "Ḳudūs-i şerīf mücāveretini ihtiyār ve ol arāzī-i muḫaddese'de ḫarār ideler" yan cümlesini "iltimās ider" ana cümlesine bağlamıştır. Ki'den sonra biraderin buyruğu açıklanmıştır. Bu sebepten bağlama edatı ki açıklama yapma görevinde kullanılmıştır.

[331b/18] Anlara i'timādı tecvīz itmeyüp [331b/19] itdi ki "Anlaruñ eṭvārundan ḫayr āşārın fehm idemedüm.

"Onlara güvenmenin doğru olmadığını bilerek şöyle dedi: "Onların tavırlarında ve davranışlarında hayır alametleri görmedim."

Bağlama edatı ki nesnesi olan "Anlaruñ eṭvārundan ḫayr āşārın fehm idemedüm" yan cümlesini "itdi" ana cümlesine bağlamıştır. Ayrıca bağlama edatı onlara güvenmenin doğru olmadığını bir sözüyle açıklama yapmıştır. Bu durumda yüklem açıklama görevi üstlenmiştir.

[332a/7] āḫir gördi ki tesliyetecāl yok .

"Sonunda (Cem Sultan'ı) teselli edemeyeceğini anladı."

Bağlama edatı ki nesnesi olan “tesliyete mecāl yok” yan cümlesini “āhır gördi” ana cümlesine bağlamıştır.

[332a/25] Mevlānā İdrīs demiştir ki “Gedik Aḥmed Pāşā [332b/1] Lārende’den mu‘asker-i hümāyūna mülḥaḳ olmaḳ fermān olunup pād-şāh dāru’l-hılāfe’den [332b/2] Bursā cānibine teveccūh idüp Aydos Çemeni menzilini teşrīf itdüklerinde ba‘z-ı [332b/3] meşāliḥ-ı devlet için Ḳāsım Pāşā’yı vezāretten ‘azl idüp Mesīḥ Pāşā’yı [332b/4] vezīr eyledi.

“Molla İdris-i Bitlisi şöyle demiştir: “Gedik Ahmet Paşa’nın Karaman’dan padişahın ordugahına gelmesi için ferman gönderildi, Padişah da hilafet merkezi İstanbul’dan Bursa’ya yöneldi. Onlar Aydos Çayırı’nda buluşunca, devletin işleri icabı Kasım Paşa vezirlikten alındı yerine Mesih Paşa bu makama getirildi.”

Bağlama edatı ki nesnesi olan “Gedik Aḥmed Pāşā Lārende’den mu‘asker-i hümāyūn’a mülḥaḳ olmaḳ fermān olunup pād-şāh dāru’l-hılāfe’den Bursā cānibine teveccūh idüp Aydos Çemeni menzilini teşrīf itdüklerinde ba‘z-ı meşāliḥ-ı devlet için Ḳāsım Pāşā’yı vezāretten ‘azl idüp Mesīḥ Pāşā’yı vezīr eyledi” yan cümlesini “demiştir” ana cümlesine bağlamıştır. Ki’den sonra gelen Molla İdris-i Bitlis’in sözü açıklanmıştır. Bu sebepten bağlama edatı ki açıklama yapma görevinde de kullanılmıştır.

[332b/13] Mevlānā İdrīs bu vechle beyān eylemiş ki [332b/14] mezkūr Muḥammed Ağa ehl ü ‘ayālin bulmamaḡla iki gün ol maḥalldeistirāḥat eyledi.

“Molla İdris şöyle anlatmıştır: Adı geçen Muhammet Ağa ailesini ve çocuk çocuğunu bulamayınca orada iki gün dinlendi.”

Bağlama edatı ki; nesne olan “mezkūr Muḥammed Ağa ehl ü ‘ayālin bulmamaḡla iki gün ol maḥalldeistirāḥat eyledi” yan cümlesini “beyān eylemiş” ana cümlesine bağlamış. Ki’den sonra Molla İdris’in beyanı açıklanmıştır. Bu sebepten bağlama edatı ki açıklama yapma görevinde kullanılmıştır.

[333a/24] şabāḥ [333a/25] olıcaḳ gördiler ki bir kevgē bāl āçup gelür bunlar daḡī cenge āmāde oldılar.

“Sabah olunca, bir yelkenli kayığın yelkenlerini şişirerek kendilerine doğru geldiğini görünce derhal savaşa hazırlandılar.”

Bağlama edatı ki, ana cümlelerin nesnesi olan “bir kevgе bāl āçup gelir bunlar daḫī cenge āmāde oldılar” yan cümlesini “gördiler” ana cümlesine bağlamıştır. Ayrıca savaşa hazır olma nedeni açıklanmıştır. Bu sebepten bağlama edatı ki açıklama yapma görevinde kullanılmıştır.

[334a/17] Rodos Begi muḫtarib olup bir vechle ‘ahd [334a/18] itmişler ki on biñ flori vireler ve Şeh-zāde’ye müte‘allık tedbirde [334a/19] anuñ ma‘rifetinsüz ‘amel itmeyeler

“Rodos Bey’i de buna üzölmüş, bunun üzerine kendisine 10.000 Flori verilmesini ve Cem Sultan ile ilgili alınacak her tedbirde kendi bilgisinin de alınması şartıyla buna söz vermiş.”

Bağlama edatı ki; nesne olan “on biñ flori vireler ve Şeh-zāde’ye müte‘allık tedbirde anuñ ma‘rifetinsüz ‘amel itmeyeler” yan cümlesini “‘ahd itmişler” ana cümlesine bağlamıştır. Ki’den sonra Rodos Beyi ile Cem Sultan arasındaki sözün ne olduğu açıklanmıştır. Bu sebepten bağlama edatı ki açıklama yapma görevinde kullanılmıştır.

[334a/19] Bu ḫavl üzre ḫarārdan şöñra Françe Begi’ne [334a/20] nāme gönderüp itmişler ki “şol şeh-zāde ki ḫabs itmişsüz bir ‘ālī-ḫadr [334a/21] pād-şāh’uñ oğlıdur .

“Bu söz üzerine Papa, Fransa Beyine bir mektup yazarak şöyle demiş: “Hapsettiğiniz kişi şanı yüce ve kudretli bir padişahın oğlu olan bir Şehzade’dir.”

Bağlama edatı ki, ana cümlelerin nesnesi olan “şol şeh-zādedir” yan cümlesini “itmişler” ana cümlesine bağlamıştır.

Ki’den sonra Papa’nın yazdığı mektup alıntılanmıştır. Bu sebepten bağlama edatı ki açıklama yapma görevinde kullanılmıştır.

[334b/16] Şöyle ḫavl eylemişler ki [334b/17] bir mev‘id-i müte‘ayyende ālāt getirüp bir maḫall-i münāsibde muḫtefi ola.

“Gerekli alet ve edevatı tedarik ederek belirledikleri gizli bir yerde buluşmayı kararlaştırdılar.”

Bağlama edatı ki ana cümlelerin nesnesi olan “bir mev‘id-i müte‘ayyende ālāt getirüp bir maḫall-i münāsibde muḫtefi ola” yan cümlesini “ḫavl eylemişler” ana cümlesine bağlamıştır.

Ki'den sonra kararlaştırdıkları durum açıklanmıştır. Bu sebepten bağlama edatı ki açıklama yapma görevinde kullanılmıştır.

[334b/22] Böyle ittifāk itdiler ki [334b/23] yevm-i mev'ide resm-i ma'ḥūd üzre seyre çıkup nigh-bānlık iden on iki [334b/24] eli zenberekli kāfirler ile laṭife ider gibi olup ellerinden zenbereklerin [334b/25] alalar ve cümlesin helāk idüp Hüseyn Beg nihān olacağı maḥalle varalar.

“Sözleştikleri günde kararlaştırdıkları gibi gezintiye çıkar gibi yaparak yanlarında gelecek olan eli zehirli kafirleri ilk fırsatta ellerinden zehirleri alıp hepsini öldürecekler ve Hüseyn Bey'in gizleneceği yere gideceklerdi.”

Bağlama edatı ki, nesne olan “yevm-i mev'ide resm-i ma'ḥūd üzre seyre çıkup nigh-bānlık iden on iki eli zenberekli kāfirler ile laṭife ider gibi olup ellerinden zenbereklerin alalar ve cümlesin helāk idüp Hüseyn Beg nihān olacağı maḥalle varalar” yan cümlesini “ittifāk itdiler” ana cümlesine bağlamıştır.

Ki'den sonra sözleştikleri durum açıklanmıştır. Bu sebepten bağlama edatı ki açıklama yapma görevinde kullanılmıştır.

[336a/4] Rīm Pap'da olduğu mesāmi'-i celīle'ye [336a/5] vuşūl bulıcaḳ Kıpucıbaşı Muştafā Ağa'yı ki şoñra vezir olmuşdur taḥkık-ı [336a/6] ḥaber için Rīm-Pap'a gönderdiler

“Cem Sultan'ın Roma'da Papa'nın yanında olduğunu duyan Sultan Beyazıt Han, sonradan vezir olacak Kıpucıbaşı Mustafa Ağa'yı gelen haberi araştırması için Roma'ya gönderdi.”

Bağlama edatı ki, cümledışı unsur olan “şoñra vezir olmuşdur” arasözünü açıklamak için kullanılmıştır. Cümlelerin nesnesi olan “Kıpucıbaşı Mustafa Ağa'yı” açıklamıştır.

[337b/8] Çün sulṭān Cem ḳāmet-i 'ömri ḥam olduğın [337b/9] göricek vaşıyyet itmışidi ki na'şını dār-ı İslāmiyye'den bir yere defn [337b/10] ideler.

“Cem Sultan ömrünün tükenmek üzere olduğunu anladığı son anlarında naaşının İslam ülkesine götürülmesini ve orada defnedilmesini (Sultan Beyazıt Han'a) yazdığı vasiyetnamesinde belirtmişti.”

Bağlama edatı ki, ana cümlelerin nesnesi olan “na'şını dār-ı İslāmiyye'den bir yere defn ideler” yan cümlesini “vaşıyyet itmışidi” ana cümlesine bağlamıştır.

Ki'den sonra Cem Sultan'ın vasiyeti açıklanmıştır. Bu sebepten bağlama edatı ki açıklama yapma görevinde kullanılmıştır.

[340b/1] Dirler ki Akkirmān'ın bī-ḥisāb ālāt ü esbābı [340b/2] ve otuz yıllık zehāyiri var idi.

“Derler ki Akkirman'daki savaş alet ve edevatının haddi hesabı yoktu, otuz senelik azığı vardı.”

Bağlama edatı ki, ana cümlelerin nesnesi olan “Akkirmān'ın bī-ḥisāb ālāt ü esbābı ve otuz yıllık zehāyiri var idi” yan cümlesini “dirler” ana cümlesine bağlamıştır.

Ki'den sonra Akkirman'daki savaş aletleri hakkında söylentiler açıklanmıştır. Bu sebepten bağlama edatı ki, açıklama yapma görevinde kullanılmıştır.

[344b/15] Bu cihetden Muhammed Pāšā'da inkisār-ı ḥāṭır āsārı zāhir [344b/16] olup Karagöz Pāšā ile söyleşdiler ki eger gūşiş deminde gūşiş idersek [344b/17] luṭf ü nüvāzīş Hersek Ođlı'na olup bizüm çekdügümüz emek ṭa'ām-ı bī-nemek gibi [344b/18] nā-mergūb ve cān-sipārlıgımız nā-maḥsūb olur

“Bu nedenle Muhammed Paşa'nın kırılmış olduğu her halinden belli oluyordu. Karagöz Paşa ile şöyle anlaştılar: “Eğer savaşın en kızgın anında kendisine yardım edersek Sultan'ın lütfünü ve takdirini Ahmet Paşa kazanır ve bizim çektiğimiz emek de tuzsuz yemek gibi kıymetsiz kalır, yiğitliğimiz anlaşılmaz.”

Ki bağlama edatı, ana cümlelerin nesnesi olan “eger gūşiş deminde gūşiş idersek luṭf ü nüvāzīş hersek ođlı'na olup bizüm çekdügümüz emek ṭa'ām-ı bī-nemek gibi nā-mergūb ve cān-sipārlıgımız nā-maḥsūb olur” yan cümlesini “söyleşdiler” ana cümlesine bağlamıştır.

Ki'den sonra Muhammed Paşa ile Karagöz'ün hangi konularda söyleştikleri açıklanmıştır. Bu sebepten ki açıklama yapma görevinde kullanılmıştır.

YER TAMAMLAYICISI

[318b/13] Mīr-zā Bāysunqur ile ḳarın-dāşı Sulṭān Murād'ı ba'z-ı ümerā cedd-i māderīleri olan [318b/14] Emīr Şīrān-Şāh'ın yanına ḳaçırdılar ki vālī-i Şīrvānāt idi.

“Bazı komutanlar Mirza Baysungur ile kardeşi Sultan Murat'ı annelerinin dedesi olan Şirvanat Valisi Emir Şiransah'ın yanına kaçırıldılar.”

Ki'den sonra gelen, yan cümle olan “vālī-i Şirvānāt idi” ifadesi, ana cümlelerin yer tamlayıcısı olan “Mīr-zā Bāysunqur ile qarın-dāşī Sultān Murād'ı ba'z-ı ümerā cedd-i māderīleri olan Emīr Şīrān-Şāh'uñ yanına”nın sıfatı konumundadır.

[327a/10] Sultān Cem'den dahī havf eylediler ki Yıldırım Hān şeh-zādeleri [327a/11] gibi Burūsa'yı yağmā vü tālān eyleyeler.

“Yıldırım Beyazıt Han'ın şehzadelerinin yaptığı taht kavgalarında Bursa'yı talan ve yağma etmesi gibi Cem Sultan'ın da aynı şeyleri yapmasından korktular.”

Bağlama edatı olan ki, kendisinden sonra gelen “Yıldırım Hān şeh-zādeleri gibi Burūsa'yı yağmā vü tālān eyleyeler” yan cümlesi, ana cümlelerin yer tamlayıcısı olan “Sultan Cem'den” e bağlamıştır.

[328b/1] Nışf-ı yevmde ermenī der-bendi'ne yitdi ki [328b/2] iki günlük yoldur.

“Yarım günde Ermeni Geçidi'ne ulaştı ki bu mesafe iki günlük yol kadardı.”

Ki bağlama edatı, “iki günlük yoldur.” yan cümlesini “ yitdi ” ana cümlesinin yer tamlayıcısı sıfatı görevinde kullanılmıştır.

[333a/4] İskender Pāşā Akşehir'e irişdükte muhālifānı [333a/5] bulmayup muhakkak oldu ki Cem Çelebī saṭvet-i suṭān'dan hāyif olup rū-gerdān [333a/6] ve tā Herākliye'ye degin ki ser-ḥadd-i Şām'dır hīç bir yerde tevaḳḳuf itmemiş.

“İskender Paşa Akşehir'e ulaştığında muhalifleri bulamadı. Muhakkak ki Cem Sultan, Beyazıt Han'ın hışmından korkarak yüz çevirip, hiçbir yerde durmadan Şam sınırı olan Ereğli'ye gitti.”

Cümlede iki tane bağlama edatı kullanılmıştır. “muhakkak oldu” ana cümlesinden sonra kullanılan birinci Ki bağlama edatı, açıklama yapma görevinde kullanılmıştır.

İkinci Ki bağlama edatı ise “Herakliye degin” yer tamlayıcısının açıklayıcısı görevinde kullanılmıştır.

[334b/7] Bir kaç gündən soñra [334b/8] şeh-zāde'yi Yokluk Hışāri'ndan çıkarup Rodos Begi'nüñ Şeh-zāde'ye nişimin [334b/9] olmaḳ için üç biñ beş yüz flori ḥarc itdürdügi Garūstor nām [334b/10] kal'aya getürdiler ki yedi tabakadur .

“Birkaç gün sonra Cem Sultan'ı Yokluk Kalesi'nden çıkarıp Rodos Beyi'nin, Cem Sultan'ı ağırlamak için 3.500 Flori harcayarak yaptırdığı, yedi tabakadan oluşan Garustor Kalesi'ne getirdiler.”

Bağlama edatı ki'den sonra gelen “yedi tabakadır” yan cümlesi “getürdiler” ana cümlesinin yer tamlayıcısı olan “üç biñ beş yüz flori harc itdürdügi Ğarūstor nām kal‘a”nın sıfatı konumundadır.

[335a/1] Tedricle firār esbābların [335a/2] ihzār ve kāfir libāsların cem^c iderken meger içlerinden bir nifāk-pīşe nigh-bānlık [335a/3] idenlerüñ biri ile hem-kaşd imiş ol rāz-ı nihānı iş‘ār idicek nigh-bān olan [335a/4] beg kaşd ider ki cümle huddāmını kılıcdan geçüre.

“Ara ara kaçış hazırlıklarını yapıp kafir kıyafetlerini hazırlarlarken, içlerinden münafık tabiatlı biri, kendilerine casusluk yapanların biriyle bozuşup o sırrı açığa çıkarınca, o casus da Cem Sultan’ın bütün hizmetkarlarını kılıçtan geçirmeye niyetlenmiş.”

Bağlama edatı ki, yer tamlayıcısı olan “cümle huddāmını kılıcdan geçüre” yan cümlesini “kaşd ider” ana cümlesine bağlamıştır.

[335a/20] ‘ākıbet [335a/21] Papa’nuñ cū-yı dūka nām limānına girdiler ki Roma’ya seksen mīl [335a/22] yerdir .

“Nihayet, Roma’ya seksen mil mesafedeki Papa’nın Duka Yeri Limanı’na girdiler.”

Bağlama edatı ki'den sonra “Roma’ya seksen mīl yerdir” yan cümlesi “girdiler” ana cümlesinin yer tamlayıcısı olan “papa’nuñ cū-yı dūka nām limānına”nın sıfatı konumundadır.

[336a/23] ‘Ahd itmiş ki mā-cerāyı [336a/24] France Begi’ne hikāyet ide.

“(Kafir kapıcı) bu sözleri Fransız beyine söylemeye ahdetmiş.”

Bağlama edatı ki, yer tamlayıcısı olan “France Begi’ne hikāyet ide” yan cümlesini “ahd itmiş” ana cümlesine bağlamıştır. Ki'den sonra ahdettiği durumu açıklamıştır. Bu sebepten bağlama edatı ki açıklama yapma görevinde kullanılmıştır.

ZARF TÜMLECİ

[318a/9] Lâkin Süleymân Beg düşvâr-ı [318a/10] maḥallde karar itmekle her çend ki Şüfi Ḥalîl hücumda ta'cîl itdi maḥarr-ı [318a/11] ḥaşm ḥuşûl-i âmâline mâni^c oldı

“Lakin Süleyman Bey, askerini ulaşılması zor bir yere yerleştirdiğinden, Sufi Halil hücum etmekte aceleci davranırsa da düşmanın bulunduğu ulaşılması zor yer, yapmak istediklerine engel oluyordu.”

Bağlama edatı ki, “mâni^c oldı” ana cümlesinin zarf tümlecisi olan “Şüfi Ḥalîl hücumda ta'cîl itdi” yi derecelendiren “her çend” i bağlama görevinde kullanılmıştır.

[319a/17] Ol zemânda ki babası maḳtûl olmuşıdi [319a/18] Zıll-i ḥimâyet-i sultân-ı mücâhidâna ilticâ idüp ve kemâl-i ‘ârifet ü işfâḳdan [319a/19] şeref-i muşâheret ile ser-efrâz buyurmuşlar idi.

“Babası katledildiği zaman mücahitler sultanı Sultan Beyazıt Han’a sığınmış ve kendisinden çok büyük izzet ve ikram görüp Sultan Beyazıt Han’la akraba olmuştu.”

Ki bağlama edatından sonra gelen “babası maḳtûl olmuşıdi” yan cümlesi ana cümlesinin zarf tümlecisi olan “ol zemânda” nın sıfatı konumundadır.

[321b/2] Mezbûruñ oğlı Şeyḫ Cüneyd kaçan ki [321b/3] ecdâdı yerine Erdübîl’de seccâde-i irşâda cülûs eyledi tayife-i [321b/4] şüfiyyeden yanına katı çok kimesne cem^c oldı.

“Şeyh Sedrettin Musa’nın oğlu Şeyh Cüneyt, Erdebil’de babasının yerine irşada geçince çok kişi kendisinin talebesi olmak için yanına toplandı.”

Ki bağlama edatı “cem^c oldı” ana cümlesinin zarf tümlecisi olan “ecdâdı yerine erdübîl’de seccâde-i irşâda cülûs eyledi” ği derecelendiren “kaçan” ı bağlama görevinde kullanılmıştır.

[321b/24] Ol zemânda ki Şeyḫ Cüneyd müridlerin cem^c idüp [321b/25] ḳaşd-ı ḳıtâl-i Gürc-istân behânesiyle zühür eyledükde Ḥâkim-i Şirvân [322a/1] olan Mîr Ḥalîl Cüneyd’iñ cünbişinden ḥurûc ma’nasın tevehhüm idüp ‘askeri ile karşı [322a/2] çıkup muḥârebe ḳıldı.

“Şeyh Cüneyt’in müritlerini toplayıp Gürcistan’a savaş bahanesiyle ortaya çıkmasıyla, Şirvan hâkimi Mir Halil, Şeyh Cüneyt’in bu hareketinden kendisine başkaldırı anlamını çıkarıp, askerlerini yanına alarak Şeyh Cüneyt’le savaştı.”

Ki bağlama edatından sonra gelen “Şeyh Cüneyd müridlerin cem^c idüp kaçd-ı kıtāl-i Gürc-istān behānesiyle zühūr eyledükde” yan cümlesi, ana cümlelerin zarf tümleci olan “ol zemānda”nın sıfatı konumundadır.

[322a/9] Sulṭān Yaꞗūb daḥī ümerā-i devletinden Süleymān Beg’i dört biñ nefer ādem ile [322a/10] Şeyh Ḥayder’e gönderdi ki varup cem^ciyetinden men^c eyleye ve imtinā^c iderse [322a/11] ceng ide.

“Sultan Yakup da komutanlarından Süleyman Bey’i 4.000 askerle Şeyh Haydar’ı ikaz etmesi için gönderdi ve eğer itaat etmezse onunla savaşın diye gönderdi.”

Ki bağlama edatı, kendinden sonra gelen, sebep bildiren bir zarf tümleci olan “varup cem^ciyetinden men^c eyleye ve imtinā^c iderse ceng ide” yan cümlesini “gönderdi” ana cümlesine bağlama görevinde kullanılmıştır.

[325a/22] Çāvıṣ-ı mezbūr merḥūmü maḡfuruñ vefāt itdügi günde ki sekiz yüz [325a/23] seksen altı rabī^u’l-evveli’nüñ üçüncü günü olup faṣl-ı rabī^c idi Ḳoṣṭantıniyye [325a/24] şehrinden ḥareket idüp māh-ı mezbūruñ sekizinci gününde Amāsiyye şehrine [325a/25] dāḥil olup teblīg-ı risālet eyledi.

“Keklik Mustafa Çavuş, Sultan Mehmet Han’ın vefat ettiği 3 Mayıs 1481 Perşembe günü İstanbul’dan yola çıkarak 7 Mayıs 1481 Pazartesi günü Amasya’ya vardı ve Şehzade Beyazıt’a durumu bildirdi.”

Ki bağlama edatı, “sekiz yüz seksen altı rabī^u’l-evveli’nüñ üçüncü günü olup faṣl-ı rabī^c idi” yan cümlesini “teblīg-ı risālet eyledi” ana cümlesinin zarf tümleci olan “Çāvıṣ-ı mezbūr merḥūmü maḡfuruñ vefāt itdügi günde” ye bağlama görevinde kullanılmıştır.

[325b/23] Sābıḳu’z-zıkr keklik Muṣṭafā da^cvet-nāme-i [325b/24] erkān’ı teslīm eyledükde dördüncü günde Dāru’l-Ḥilāfe’ye ‘azm [325b/25] buyurup dört biñ dil-āver ile şitāb idüp deryā-yı İstānbül [326a/1] sāḫiline tokuz günde vuṣul bulup māh-ı mezbūruñ yigirmi birinde ki [326a/2] yevm-i eḥad idi.

“Daha önce adı geçen Keklik Mustafa Çavuş’un Amasya’ya gidip kendisini tahta davet eden vezirlerin ve devletin ileri gelenlerinin davet mektubunu almasının dördüncü gününde Şehzade Beyazıt, 4.000 yiğit askeriyle hilafet merkezi İstanbul’a

yola çıkıp İstanbul denizi sahiline dokuz günde ulaştı. Gemiye binerek 20 Mayıs 1481 Pazar günü İstanbul'a girdi."

Ki, bağlama edatı,“ yevm-i ehad idi” yan cümlesini ana cümlelerin zarf tümleci olan“māh-ı mezbūruñ yigirmi birinde” ye bağlama görevinde kullanılmıştır.

[330a/13] Ol menāzilde [330a/14] zehīre kılet olmağla ‘Alī Pāşā’yı Müt Kāl‘ası’nda [330a/15] kodı ki cem‘-i zehāyir ide .

“Oradaki konak yerlerinde azık az olduğundan, Ali Paşa’yı azık toplaması için Mut Kalesi’nde bıraktı.”

Bağlama edatı ki, zarf tümleci olan “cem‘-i zehāyir ide” yan cümlesini “kodi” ana cümlesine bağlamıştır.

[331a/14] Cem Sultān’uñ Karamānoğlı’yla Taşili’ne tehaşşun itdügi [331a/15] i‘lām oluncağ Hūdā-vend-gār Koca Sekbānbaşı’nı Cem Sultān’a [331a/16] gönderdi ki bir mu‘temedini göndere .

“Beyazıt Han, Cem Sultan’ın ve Karamanoğlu Kasım Bey’in Taşeli’ne sığındığını öğrenince, Cem Sultan’ın güvendiği bir adamını kendisine göndermesini bildirmek için Koca Sekbanbaşı’yı Cem Sultan’a gönderdi. “

Ki, zarf tümleci olan “bir mu‘temedini göndere” yan cümlesini “Hūdā-vend-gār Koca Sekbānbaşı’nı Cem Sultān’a gönderdi” ana cümlesine bağlamıştır.

[333a/13] Ba‘dehū Heşt-Bihişt’de Mevlānā İdrīs-i Bitlīsī [333a/14] rivāyeti daği naql olunmağ münāsib görülmüşdür tā ki aḥvāl tafşil üzre [333a/15] ma‘lūm-i müstemi‘in ola.

“Sonra İdris-i Bitlisi’nin rivayetini de Bitlisi’nin kitabı Heşt-Behişt’ten alarak nakletmek uygun görülmüştür. Yeter ki Cem Sultan’ın ahvalini, dinleyenler bilsin.”

Ki bağlama edatı; zarf tümleci olan “aḥvāl tafşil üzre ma‘lūm-i müstemi‘in ola” yan cümlesini “münāsib görülmüşdür” ana cümlesine bağlamıştır.

[338b/10] Tā ol zemāna degin pād-şāh-ı [338b/11] Efrence ki a‘zam ü aqdem-i pād-şān-ı Freng idi her çend ki tāt-i şāhī’yi [338b/12] dest-i Pāp’dan başına koyup mütābe‘atımağamında idi.

“Avrupa krallarının en büyüğü ve en kıdemlisi olan Papa’nın kararlılığı, Fransa Krallık tacını Papa’nın eliyle başına koyduktan sonraya kadar bu böyle devam etti.”

Cümlede iki tane bağlama edatı kullanılmıştır. 1. Bağlama edatı ki'den sonra gelen “a^czam ü a^kdem-i pād-şān-ı Freng idi” yan cümlesi “mütābe^catı ma^kāmında idi” ana cümlesinin öznesi olan “pād-şāh-ı Efrencē” nin sıfatı konumundadır.

2. Bağlama edatı ki, “a^czam ü a^kdem-i pād-şān-ı freng idi” ana cümlesinin zarf tümleci olan “tāc-i şāhī’yi dest-i Pāp’dan başına koyup mütābe^catı ma^kāmında idi” yan cümlesini derecelendiren “her çend” e bağlama görevinde kullanılmıştır.

YÜKLEM

[305a/8] El-^cārif-i bi’llāh Şeyh ^cAbdu’llāh’dur ki Hācī Hālīfe dimekle meşhūrdur.

“Hacı Halife adıyla tanınan El Arif-i Billah Şeyh Abdullah’tır.”

Bağlama edatı ki; ana cümlelerin yüklemi “El-^cārif-i bi’llāh Şeyh ^cAbdu’llāh’dur” özel adının sıfatı olan “Hācī Hālīfe dimekle meşhūrdur.” yan cümlesini yükleme bağlama görevinde kullanılmıştır.

[312b/9] Cümle-i hayrātından birisi Ayāşofya ma^cbedidür ki feth-i [312b/10] Kostaⁿıniyye eşnāsında bir mi^kdār tavşif olunmuşıdi.

“Hayır eserlerinden biri Ayasofya Mabedi’dir. Bu mabetten İstanbul’un fethi sırasında biraz bahsedilmişti.”

Bağlama edatı ki, ana cümlelerin yüklemi olan “Ayāşofya ma^cbedidür” ün açıklayıcısı olan “feth-i oştanⁿıniyye eşnāsında bir mi^kdār tavşif olunmuşıdi.” yan cümlesini açıklama görevini üstlenmiştir.

[321a/22] Mezbūr’a mürāce^cat [321a/23] idenlerden biri Tīmūr-leng’dür ki vilāyet-i Rūm’dan ^cavdet itdükde [321a/24] ziyāret eyleyüp iltimās-ı du^cā eylemişdür ve şeyh-ı mezkūre murād-ı şerīfiñüz nedir [321a/25] diyü su^lāl eyledükde

“Bu sultanlardan biri de Timur’dur ki Anadolu’dan döndüğünde kendisini ziyaret etmiş ve Şeyh Sedrettin Musa’nın kendine bir emri olup olmadığını sormuştu.”

Ki bağlama edatı, “vilāyet-i Rūm’dan ^cavdet itdükde ziyāret eyleyüp iltimās-ı du^cā eylemişdür ve şeyh-ı mezkūr’e murād-ı şerīfiñüz nedir diyü su^lāl eyledükde” yan cümlesini “Tīmūr-leng’dür” bildirme yüklemine bağlamıştır. Ki bağlama edatı, “Tīmūr-leng’dür” bildirme yüklemine açıklama görevinde kullanılmıştır.

[321b/14] Ol va^kt ki Uzun [321b/15] Hāsen istilā-yı tām mile Kāra^koyunlu memālikin kabza-i teşarrufa getirüp [321b/16] mezbūrlarda kuvvet ü şevket kōmadı.

“O vakit Uzun Hasan tam bir istila ile Karakoyunlu ülkesini zapt edip Karakoyunluların güç ve kudretini yok etti.”

Ki bağlama edatı, “Uzun Hasan istilâ-yı tammile Karakoyunlu memâlikin kabza²-i teşarrufa götürüp mezbûrlarda kuvvet ü şevket komadı” yan cümlesini “ol vaqt(dir)” bildirme yüklemine bağlamıştır. Ki bağlama edatı “ol vaqt(dir)” bildirme yüklemine açıklama görevini üstlenmiştir.

[323a/11] Cünûn ü sefâhet ve masharalıktan mürekkeb bir mezhebdür ki [323a/12] her giz işidilmiş degüldür.

“O zamana kadar böyle bir azgınlığı, sapıklığı, maskaralığı kimse görmüş ve duymuş değildi.”

Ki bağlama edatı, “her giz işidilmiş degüldür” yan cümlesini, bildirme yüklemine bağlamıştır. Bildirme yüklemi olan “cünûn ü sefâhet ve masharalıktan mürekkeb bir mezhebdür” dan sonra gelen ki bağlama edatı, açıklama yapma görevinde kullanılmıştır.

[328b/9] Sulţân Cem nâ-çâr terk-i diyâr [328b/10] idüp üçüncü gün ki sene²-i mezbûre cemâzi'l-âhîresi guresidür [328b/11] vâlikesin ve müte²-allikât-ı haremin alup havâşş-ı huddâmı ile diyâr-ı Arab'a [328b/12] azîmet k

“Cem Sultan çaresiz şekilde bulunduğu yeri terk etti. 24 Temmuz 1481 Cumartesi günü annesini, haremini ve maiyetini, özel hizmetkarlarını yanına alarak Arap diyarına yöneldi.”

Ki bağlama edatı, “sene²-i mezbûre cemâzi'l-âhîresi guresidür” yan cümlesini “üçüncü gün(dür)” bildirme yüklemine bağlamıştır. Ki bağlama edatı, “üçüncü gün(dür)” bildirme yüklemine açıklama görevinde kullanılmıştır.

[336a/22] İnân-ı ihtiyârum[336a/23] elimde degüldür ki haber-i şahîh âlam .

“İsteğimin dizginleri benim elimde değil ki doğru haber alabileyim.”

Ki bağlama edatı, “haber-i şahîh âlam” yan cümlesini “elimde değil(dir)” bildirme yüklemine bağlamıştır. Bildirme yüklemi olan “elimde değil” den sonra gelen ki bağlama edatı açıklama yapma görevinde kullanılmıştır.

[337a/21] Çün Şeh-zâde'nüñ [337a/22] vâhibü'l-ğacât der-gâhı'na münâcâtı böyle idi ki “ilâhî [337a/23] eger bu düşmen-i dîn olan bed-âyînler benüm behânem ile ehl-i İslâm [337a/24] üzerine hüruc kaçdın iderler ise beni ol güne irişdürme.”

“Cem Sultan, akli ve şuurı açıldıkça, Allahü Teala’ya şöyle dua ediyordu: “İlahi, eğer bu din düşmanları beni bahane ederek Müslümanlara savaş açarlarsa, beni o güne ulaştırma!”

Bağlama edatı ki, “ilāhī eger bu düşmen-i dīn olan bed-āyīnler benüm behānem ile ehl-i İslām üzerine hürūc kaçdın iderler ise beni ol güne iriştürme” yan cümlesini “münācātı böyle idi” bildirme yüklemine bağlamıştır. Ayrıca açıklama yapma görevinde kullanılmıştır.

[339a/4] **Ve şöyle meşhürdur ki [339a/5] bir şahşı ta’līm eyledi ki dellāklik ve ser-tırāşlık ile Cem Sulṭān’uñ hıdmetine [339a/6] dāhıl ola .**

“Şöyle bilinir: Papa, bir kimseye gereken eğitimi ve öğretimi yaptıktan sonra, bu kişiyi hamam tellaklığı ve berberlik göreviyle, Cem Sultan’ın hizmetine gönderdi.”

1.Ki bağlama edatı, “bir şahşı ta’līm eyledi” yan cümlesini “meşhürdur” bildirme yüklemine bağlamıştır. Bildirme yüklemi olan “meşhürdur” dan sonra gelen ki bağlama edatı açıklama yapma görevi üstlenmiştir.

2.Bağlama edatı ki, ana cümlelerin nesnesi olan “dellāklik ve ser-tırāşlık ile cem sulṭān’uñ hıdmetine dāhıl ola” yan cümlesini “ta’līm eyledi” ana cümlesine bağlamıştır. [339a/15] **Sebeb-i zāhīrīsi bu idi ki yeñiçerī a’yānından [339a/16] bir cem^c Edirne sübaşısı ile huşūmet idüp mā-beynlerinde ceng ü cidāl olmağla [339a/17] ba^cz-ı cūhhāl yeñiçerī sübaşısıyı qatlı eylediler .**

“Bunun görünüşteki sebebi, Yeniçerilerin ileri gelenlerinden bir grubun Edirne Subaşısı’yla düşmanlık etmesi, aralarında kavga ve çatışma çıkınca bazı cahil Yeniçerilerin Subaşı’yı öldürmüş olmalarıdır.”

Ki bağlama edatı, “yeñiçerī a’yānından bir cem^c Edirne sübaşısı ile huşūmet idüp mā-beynlerinde ceng ü cidāl olmağla ba^cz-ı cūhhāl yeñiçerī sübaşısıyı qatlı eylediler” yan cümlesini “bu idi” bildirme yüklemine bağlamıştır. Bildirme yüklemi olan “bu idi” den sonra gelen ki gerçekleşen olayın sebebini açıklama görevinde kullanılmıştır.

[343a/23] **Tafşīli budur ki Ebu’l-guzāt ve’l-mücāhidīn [343a/24] Sulṭān ‘Osmān Ğāzī’nūñ cedd-i büzürg-vārı Süleymān Şāh, Māhān [343a/25] şehrinde pād-şāh iken Cengīz-i bī-temīz Belğ şehrinde hārāb idüp [343b/1] H’ārzem Şāh’ı memleketinden ihrac itdükdē ‘Acem beglerine tefriķa düşmegin .**

“Bunun ayrıntılı izahı şudur: Gaziler ve Mücahitler Babası Sultan Osman Gazi'nin büyük dedesi Süleyman Şah Mahan şehrinde padişah iken pis ve alçak Cengiz, Belh şehrini harap ederek Harzem Şah'ı memleketinden çıkardığında İran hükümdarları arasında bozuşma baş gösterdi”

Ki bağlama edatı, “Ebu'l-guzāt ve'l-mücāhidīn Sulṭān ‘Osmān Gāzī’ nūñ cedd-i büzürg-vārī Süleymān Şāh, Māhān şehrinde pād-şāh iken Cengīz-i bī-temīz Belḥ şehrini ḥarāb idüp Ḥ‘arzem Şāh’ı memleketi’nden ihṛac itdükde ‘acem begleri’ne tefriḳa düşmegin” yan cümlesini “budur” bildirme yüklemine bağlamıştır. Ki bağlama edatı “budur” bildirme yüklemine açıklama görevini üstlenmiştir.

AÇIKLAMA YAPMA GÖREVİ

[305a/1] Ḥaṭāʾ-i dünyādan iṣrāzları şöyle idi ki bir gün Sulṭān [305a/2] Bāyezīd muḥaddarāt-ı şulbiyyeleründen birini erkān-ı se‘ādetden birine [305a/3] nikāḥ itmeği teberrüken Şeyḫ Ḥazretine tefvīz idüp kırk biñ akça [305a/4] göndermişler.

“Günaha düşmekten ve hata etmekten o kadar çok sakınırlardı ki, bir gün Sultan Beyazıt Han, namus ve iffet numunesi kızlarından birini kendi maiyetinden biriyle nikahlama işini, Şeyh Hazretleri'ne ısmarlayarak ona 40.000 gümüş akçe hediye göndermiş”.

Ki bağlama edatı cümlede açıklama yapmak, Şeyh Hazretlerinin sakınımlarını açıklamak amacıyla kullanılmıştır.

[305a/13] Cebr-i muḥakkıḳ oldur ki evāmir-i ilāhī'ye [305a/14] imtişāl ve nevāhīden ictināb itdükden şofıra ne var ise Ḥaḳḳ'dan bilüp...

“Hakikate erişmiş kişinin zorunlu gördükleri: Allahü Teala'nın emirlerine uyulması, yasak ettiklerinden uzak durulması sonra her şeyin Allah'tan bilinmesidir.”

Ki bağlama edatı “oldur” bildirme yüklemine açıklama görevini üstlenmiştir. Ki'den sonra hakikate erişmiş kişilerin zorunlu gördükleri davranışları açıklamıştır. Busebepten açıklama görevinde kullanılmıştır.

[305a/17] Cebr-i muḳallid oldur ki hevā-yı nefse tābi‘ olup muḳtezāsını [305a/18] zuhūra getüre.

“Taklidī imana erişmiş kişinin görüşü: Kafir kişinin, nefsinin istekleri peşinde koşarak ömrünü boşa harcamasıdır.”

Ki bağlama edatı “oldur” bildirme yüklemine açıklama görevini üstlenmiştir. Ki’den sonra taklidî imana erişmiş kişinin görüşü açıklanmıştır. Bu sebepten açıklama görevinde kullanılmıştır.

[305a/22] Lāzım oldur ki eşerlerine iktifā ile [305a/23] iktifā idevüz.

“Lazım olan, sahabelerin emirlerine uygun olarak yaşayıp yasaklardan kaçınmaktır.”

Ki bağlama edatı “oldur” bildirme yüklemine açıklama görevini üstlenmiştir. Ki’den sonra gerçek iman ehline gerekli olanları açıklamıştır. Bu sebepten açıklama görevinde kullanılmıştır.

[305b/3] Salābeti bir mertebede idi ki [305b/4] ser-i mü kadar gümāna rızāsı yoğıdı.

“İslamiyet’e bağlılığı o kadar kuvvetliydi ki, İslamiyet’in emir ve yasaklarından kılpayı kadar ayrılmaya razı olmazdı.”

Ki’den sonra, bahsedilen kişinin İslam’a bağlılığının kuvveti, bir örnek yardımıyla açıklanmıştır. Ki, cümlenin yüklemi olan “bir mertebede idi”yi açıklama görevinde kullanılmıştır.

Cümlede ayrıca, İslamiyet’e olan bağlılığın kuvveti dile getirilerek ki, kuvvetlendirmede bulunma görevinde de kullanılmıştır.

[305b/5] Taqvāsı bir mertebede idi ki bir gün müridleriniñ biri ile [305b/6] bir miqdār buğdayı āsyāba göndermiş.

“Allahü Teala’dan korkusu o kadar çoktu ki, bir gün müritlerinden biriyle bir miktar buğdayı değirmene göndermişti.”

Bağlama edatı ki; cümlede açıklama yapmak, Allah korkusunun çokluğunu açıklamak için kullanılmıştır. Ki bağlama edatıyla ayrıca “Allah korkusu o kadar çoktu.” anlamı kazandırılmak derece artırılmak istenmiştir.

[307a/22] Şeyh Hazretleri’niñ menākıb-ı ‘aliyyelerinden [307a/23] biri dahī budur ki Görelî Uzun Muşlihu’ d-dīn itmiş.

“Şeyh-i İlahî Hazretleri’nin kerametler ve harikalarla dolu menkıbelerinden birini de, kendisine bağlı efendilerden Görelî Uzun Muslihuddin Efendi şöyle anlatmıştır:”

Ki bağlama edatı; “budur” bildirme yüklemine açıklama görevinde kullanılmıştır. Ki’den sonra Şeyh Hazretlerine ait menkıbelerden biri, Görelî Uzun Muslihittin aracılığıyla açıklanmak istenmiştir.

[307b/25] **Lâkin dervîş oldur ki vâkıʿadan [308a/1] ve şâhib-i vâkıʿadan kaç-ı nazâr idüp mülhim-i ğayb der-gâhına teveccüh ide.**

“Fakat dervîş olana yakışan şudur ki: Rüyadan ve [308a] rüyayı görenden nazârını keserek tabir için kalbe gaybı ilham eden Allahü Teala’ya yönelir.”

Ki bağlama edatı; “oldur” bildirme yüklemine açıklama görevinde kullanılmıştır. [308a/14] **Hattâ teʿaccüb itdük ki [308a/15] Şeyh Hazretleri ne zemânda gelmişler ki âgâh olmamışuz?”**

“Hatta şaşırđık ki Şeyh Hazretleri ne zaman geldi de farkına varamadık.”

Ki bağlama edatı “teʿaccüb itdük” yüklemine açıklama görevini üstlenmiştir. Ki’den sonra şaşırılan durum açıklanmıştır. Bu sebepten açıklama görevinde kullanılmıştır.

[308a/18] **Hüsn-i huluğları bir derecede idi ki meclislerine [308a/19] bir şabî ve yâhüd bir fakîr gelse kıyâm ve ikrâm iderlerdi.**

“ İyî davranışlarından biri de meclisine gelenler oldu mu büyük veya küçük ayrımı yapmadan ayağâ kalkar ve büyük ikramlarda bulunurdu.”

Bağlama edatı olan ki; cümlede açıklama yapmak, iyi davranışlara örnek vermek amacıyla kullanılmıştır. Ki ile ayrıca iyi davranışlarının derecesinin çok olduğu anlamı kazandırılmak, derece artırmak amaçlanmıştır.

[314a/20] **âşaru’l-düvel nâm kitâbda Sulţân Muhammed mütehayyir olup aña [314a/21] bir hâl ğalebe eyledi ki eger tutmasalar düşerdi diyü yazar .**

“Kitapta: “Sultan Mehmet Han hayretler içinde kaldı ve kendisini öyle bir hal sardı ki tutmasalardı, düşerdi.” şeklinde yazar.”

Bağlama edatı ki, Sultan Mehmet Han’ın içinde bulunduğu durumu açıklamak için kullanılmıştır.

[315a/10] **Şâminen ol imâmü’l-ķibleteyn rahbü’l-keffeyn ve’l-ķademeyn [315a/11] idi ki ʿaţâda küşâde-dest olmağâ ve seĥâvete delâlet ider.**

“Sekizinci olarak: O Mescit-i Aksa ve Mescit-i Haram’ın yani iki kıblenin imamı “Sallallahü Teala Aleyhi ve Sellem” hazretlerinin mübarek elleri ve ayakları ve avuç içleri genişti ki bu, cömertliğe, el açıklığına işaret eder.”

Bağlama edatı ki’den sonra gelen Sultan’ın elleri, ayakları ve avuç içlerinin genişliği benzetme yardımıyla açıklanmıştır. Ki, cümlenin yüklemi olan “ol imāmü’l-kıbleteyn rahbü’l-keffeyn ve’l-kaðemeyn idi” yi açıklama görevinde kullanılmıştır.

[315a/19] Bu şifatuñ medlüli [315a/20] feñānet ve şafā-yı fehmdür ki sulñān-ı ‘ālī-miğdāruñ āşār u aħbārından [315a/21] şāyi^c ve āşkārdur.

“Sultan Mehmet Han’ın keskin zekasına ve yüksek anlayışına eserleri, çevresi ve kendisiyle ilgili yazılanlar ve nakledilenler şahittir.”

Bağlama edatı ki’den sonra Sultan’ın zeka ve yüksek anlayışının, eserlerinden ve hakkında yazılanlardan kaynaklandığı açıklanmak istenmiştir.

[322b/12] Şirvān üzerinde babası ve dedesi kanın taleb [322b/13] içün ħurūc idüp yolda her menzile ki gelürdi aħibbā nāmına [322b/14] olan zümre^e-i eşkıyādan ziyāde cem‘iyyet eyledi.

“Şirvan’da babasının ve dedesinin kanının ve intikamının peşine düştü. Yol boyunca, kendisini sevenler namına büyük bir eşkıya grubu toplandı.”

Ki bağlama edatından sonra gelen, Şah İsmail’in babasının ve dedesinin intikamını almak için bulunduğu yere onu karşılamaya gelenlerin kimler olduğu açıklanmıştır. Ayrıca ki bağlama edatı yardımıyla Şah İsmail’i sevenlerin, destekleyenlerin çok olduğu anlamı kazandırmak amaçlanmıştır.

[322b/24] Baðdehü [322b/25] varup Bağdād’ı ve cümle ‘Irākayn’ı feth idüp tuğyānı bir mertebeye [323a/1] vardı ki da^{vā}-yı rubūbiyyet itmege āz kıldı.

“Ondan sonra Bağdat’ı ve İki Irak’ı da fethedip azgınlığı ve sapkınlığı bir dereceye vardı ki İlahlık davası etmesine az kaldı.”

Ki’den sonra, Şah İsmail’in Irak ve Bağdat’ı fethetmesi isteği açıklanmıştır. Ayrıca bağlama edatı ki yardımıyla Şah İsmail’in isteğinin derecesi kuvvetlendirilmiştir.

[327a/25] Selçük sulñān [327b/1] şeref-i dest-būsıla ser-firāz olıcağ itdi “Pād-şāhum olmaz mı ki cān [327b/2] ber ā-ber birāderüñ kanını dökmeyüp Rümili memāliki ile iktifā idüp anañolı [327b/3] eyāleti’ni āña irzānı buyursañ içā^catüñden çıkmaz idi.

“Selçuk Sultan Hanım, Sultan Beyazıt Han’la buluşma şerefiyle müşerref olduğunda: “Padişahım! Aynı canı taşıdığın kardeşinin kanını dökmeyip Rumeli ülkesi ile yetinsen, Anadolu’yu ona bıraksan, o sana itaatten vazgeçmez ve sana asla muhalefet etmez.”

Ki, cümlede Selçuk Sultan Hanım’ın Cem Sultan için, Sultan Beyazıt Han’dan ricasını açıklamak için kullanılmış. Bağlama edatı olan ki yardımıyla Cem Sultan’ın hangi durumlarda Sultan Beyazıt’e itaatten ayrılmayacağını gerekçeleri verilerek kuvvetlendirmede bulunmak amaçlanmıştır.

[329a/23] Niçesini bî-rūḥ itdi ki min-ba’ḍ hîç eḥād ḥaddinden [329a/24] tecāvüz itmeye ve rağbet-i verese-i mülk ümürına qarışup rāh-ı zalālete [329a/25] gitmeye ...

“Çoğunu de cansız şekilde yere serdi ki amacı bundan sonra hiç kimse haddini aşmasın ve saltanat varisleri arasında olabilecek anlaşmazlıklara burnunu sokarak sapkınlık yoluna gitmesin.”

Farsça olan ki, cümlede açıklama yapmak, amacını açıklamak için kullanılmıştır. **[331a/13] Ve’l-ḥāşıl burada niçe kıtāl ü cidāl oldu ki tafşīli mūcib-i melāl [331a/14] olur.**

“Özetle, burada nice nice savaş ve mücadele oldu ki ayrıntılarıyla anlatılsa, üzüntülere sebep olur.”

Farsça olan ki, “kıtāl ü cidāl” öznesini açıklama görevi üstlenmiştir. Ki’den sonra, savaşın ayrıntılarıyla anlatılması üzüntülere sebep olacağı açıklanmıştır.

[335a/11] Andan şofıra bir vechle [335a/12] ḥırāset itdiler ki bir nefes tenhā kıomaz oldılar.

“Bundan sonra koruma tedbirlerini öyle arttırdılar ki Cem Sultan’ı bir an bile yalnız bırakmaz oldular.”

Ki, cümlede alınan tedbiri açıklama görevinde kullanılmıştır. **[337a/13] Ol dellāk-i nā-pāk hezār-mekr ü nireng ile şeh-zāde [337a/14] trāşına yol bulup ol tūğ-ı mesmūmla şöyle trāş itdi ki [337a/15] ol zaḥmla vücūdunda ser-i mū eşer kıalmadı .**

“O alçak ve pis hamamcı binbir hile ile Cem Sultan’ın maiyetine girip nihayet kendisini o öldürücü zehre bulanmış usturayla trāş edince Şehzadenin bedenindeki bütün kıllar döküldü.”

Ki, cümlede zehirli usturayla şehzadeyi tıraş edince, şehzadenin yaşadığı fiziksel değişiklikleri açıklamak için kullanılmıştır.

[338a/3] Cem Sultān memleket-i küffār'a ilticā itdükden şöıra ser-encām-ı kārı bu vechle oldı ki [338a/4] bir kaç yıl Rodos Begi kendü mülkünde hıfz idüp hiç bir tarafa şalıvirmedi.

“Kafirlerin ülkesine sığındıktan sonra, Cem Sultan'ın başından geçenler ve yaşadıkları şöyledir: Cem Sultan'ı birkaç sene Rodos Beyi kendi ülkesinde koruyarak hiçbir yere salmadı.”

Ki'den sonra Cem Sultan'ın başından geçenler ve yaşadıkları örnekler yardımıyla açıklanmıştır. Ki, ana cümle olan “bu vechle oldı” yı açıklama görevinde kullanılmıştır.

[338a/16] Şöyle hıfz eyledi ki müslimānān u küffārdan ānuñla iħtilāta ferdi [338a/17] kıomazdı.

“Han'ın da isteği icabı ve kendisinin de ona yaranmak arzusu ile, gerek Müslüman gerekse kafir hiç kimseyle görüşürmezdi.”

Ki, cümlede Rodos Bey'inin Cem Sultanı, Sultan Beyazıt Han'dan nasıl sakladığını açıklamak için kullanılmıştır.

[338a/20] Bu ma'nā mücib-i [338a/21] perīşānī-i ħātır-ı sultān olmağla Kapucıbaşı Muştafā Pāşā'yı ki şöıradan [338a/22] vezir olmuşdur taħķīķ-ı ħaber için cānib-i Rīm-Pāpa'ya irsāl eyledi.

“Bu durum Cem Sultan'ı üzüyordu, Sultan Beyazıt Han, bu sebeple, sonradan vezir olacak olan Kapucıbaşısı Mustafa Paşa'yı haber almak için Roma'ya, Papa'ya gönderdi.”

Bağlama edatı ki, cümle dışı unsur olan “şoıradan vezir olmuşdur” arasözünü açıklamak için kullanılmıştır. Cümlenin nesnesi olan “Kapucıbaşı Mustafa Paşayı” açıklamıştır.

[338b/17] Lākin pād-şāh-ı Efrenciyye ħılāf-i ʿādet-i [338b/18] selāṭīn-i Freng Rīm şehrinüñ üzerine ki bi-le'ş-şebīh kaʿbe-i Frengiyyān [338b/19] menzilesinde idi leşker çekdi.

“Fakat Avrupa-Hıristiyan krallarının adetlerine aykırı olarak, benzetmek gibi olmasın, Hıristiyan Avrupa’nın Kabesi konumundaki Roma’ya asker çıkararak savaş açtı.”

Bağlama edatı ki, cümle dışı unsur olan “bi-le’ş-şebîh ka’be-i Frengiyyân menzilesinde idi” arasözünü açıklama görevinde kullanılmıştır. Ki’den sonra Roma’nın bulunduğu konumu açıklamıştır.

BAĞLAMA GÖREVİ

[311b/15] Zemân-ı salţanatlarında vezâret ‘ünvânıyla kām-rân [311b/16] olanlaruñ biri Mesîh Pâşâ idi ki Rodos K al’ası’n muh aşara idüp [311b/17] fet hi m yesser olmamağla.

“Sultan Mehmet Han’ın saltanatı d neminde vezirlik  nvanına nail olanlardan biri de Mesih Paşadır. Mesih Paşa, Rodos Kalesi’ni kuşatmış; ancak Rodos Kalesi’nin fethi kendisine nasip olmamıştı.”

Bağlama edatı ki, ana c mlenin y kleme olan “Mes h P ş  idi” nin “Rodos K al’asının muh aşara id p fethi m yesser olmamağla” yan c mllesini y kleme bağılama g revinde kullanılmıştır.

[312b/16] Ma all t-ı Őim l -i [312b/17] İst nb l’dan bir ma all-i ref de ki  b u hev sı c mle mes kinden bihter [312b/18] ve h b-ter idi.

“İstanbul’un Kuzey b lgesinin havası, suyu, toprağı en temiz ve bu b lgenin en y ksek yerindeydi.”

Bağlama edatı ki, “bir ma all-i ref de” ana c mllesinin sıfatı olan “ b u hev sı c mle mes kinden bihter ve h b-ter idi” yan c mllesini y kleme bağılamıştır.

[325b/19] Meger ki p ş -yı ma t l Cem Sulţ n’a nih n   dem g nder p [325b/20] taht-ı ma l la s r atle vuŐ l l z munu mekt bunda derc eylemiş imiş.

“ te yandan, yeni erilerin katlettiğı Vezir-i Azam Karamanlı Muhammet Paşa, gizlice adam g ndererek Sultan Mehmet Han’ın vefatıyla boşalan tahta  ok  abuk gelip ulaşması gerekliliğini bu gizli haberciyle g nderdiğı mektubunda Sultan Beyazıt Han’a yazmıştı.”

Ki, “meğer” bağılama edatıyla birlikte kullanılarak iki c mleyi, karşı iki durumu bağılama g revinde kullanılmıştır.

[341b/24] Meger ki Boġdān'ũñ cāsũsı haber-dār olup Hākimleri'ne i'fām [341b/25] eylemiş ol dāhĩ Engürũs ve Lĩh Kşalları'ndan istimdād idüp bu gũn [342a/1] baña ise yarın sizedür diyũ feryādcılar irsāl ider.

“Boġdan Voyvodası'nın bir casusu bu hazırlıkları Voyvoda'ya gizlice bildirince o da Macar ve Leh Kralları'ndan yardım isteyerek “Bugün bana ise yarın sizedir.” diyerek feryatçılar gönderdi.”

Ki, “meġer” bağlama edatıyla birlikte kullanılarak iki cümleyi, karşı iki durumu bağlama görevinde kullanılmıştır.

[343a/11] Meger ki sultān-ı Mışr hāřř ġulāmlarından dōrt beş biñ ġulāmı [343a/12] řām leşkeri'ne mu'āvenete göndermiş imiş.

“Bu sırada, Mısır Sultanı seçme askerlerinden hazırladığı dört beş bin kişilik birliği şam askerine yardıma göndermişti.”

Ki, “meġer” bağlama edatıyla birlikte kullanılarak iki cümleyi, karşı iki durumu bağlama görevinde kullanılmıştır.

SEBEP BİLDİRME GÖREVİ

[310b/3] şu Karamānĩ Muġammed Pāřā'nuñ i'ānetinden [310b/4] ferāġat idũñ ki Müslimĩne zararı vardur evķāf-ı ařhāb-ı ġayrātı [310b/5] tebdĩl ve taġrĩf eylemişdür bu sözle cümlesi imdādından el çekmişler.

“Çelebi Halife de Karamani Mehmet Paşa'ya yardım etmelerinin Müslümanlar için zararlı olacağını, Mehmet Paşa'nın hayır hasenat sahiplerinin vakıflarını ve şartlarını bozduğunu, değiştirdiğini söyleyince hepsi kendisine yaptıkları manevi yardımlardan vazgeçmiş.”

Ki bağlama edatı; çünkü anlamında sebep bildirme görevinde kullanılmıştır. Kendisinden önce gelen Karamanlı Mehmet Paşaya yapılan yardımdan vazgeçilmesinin sebebini açıklamıştır.

[334a/25] Rodos Begi ol āyurduęı ādemleri [334b/1] ve Kıpucıbaşısı Sinān Beg'i ve Čāřnigĩrbařısı Ayās Beg'i ki Rodos'da maġbũs [334b/2] idiler kāfir libāısıyla gemiye koyup i'tizār ile mektũb yazup řeh-zāde [334b/3] ġıdmetine gönderdi ki göçüp Roma'ya varup Polya'ya çıķalar.

“Rodos Beyi, ayırdığı adamları, hapiste tuttuğu Kapıcıbaşı Sinan Bey’i ve Çeşnicibaşı Ayas Bey’i kafir kıyafetiyle bir gemiye bindirip özürlerini bildirdiği mektuplar yazarak Cem Sultan’ın hizmetine gönderdi. İstedi ki hep beraber Roma’ya ve oradan da Polyada Adası’na gitsinler.”

Ki bağlama edatı “çünkü” anlamında sebep bildirme görevinde kullanılmıştır. Cem Sultan’ın hizmetine adam göndermenin gerekçesini açıklamıştır.

[337b/15] **France Beg’i, Şeh-zâde’nün bakıyye-i esbâbını huddâmına teslîm**

[337b/16] **idüp Hâfîb-zâde naşûh ile mağrib tarafına revâne itdi ki ândan [337b/17]**

Mısr’a varup veresesine işâl ide.

“Fransa Beyi de Cem Sultan’ın eşyasını, tüm mallarını hizmetkarlarına teslim edip Hatipzade Nasuh Efendi ile Cezayir tarafına göndererek oradan bir gemiyle Cem Sultan’ın Mısır’daki varislerine ulaştırmasını istedi.”

Ki bağlama edatı “çünkü” anlamında sebep bildirme görevinde kullanılmıştır. Ayrıca kendinden önce gelen “revane itdi” ana cümlesinin gerekçesini açıklamıştır.

[342b/18] **Serîr-i Kayşarî Sulţân Bâyezîd Hân’a intikâl idicek [342b/19] ol**
Çerkes-i nâ-kesden müceddiden baʿz-ı etvâr-ı nâ-hem-vâr şâdır oldı ki [342b/20]
mücib-i buʿd-i hâfîr oldı.

“Saltanat Beyazıt Han’a geçince, Mısır Saltanatındaki o ahmak ve hayırsız Çerkez’in uygunsuz ve yakışsız hareketler ve tavırlarda bulunması da arayı iyice açtı ve soğuttu.”

Ki bağlama edatı “mücib-i buʿd-i hâfîr oldı” yan cümlesinin sebebi olan “şâdır oldı” ana cümlesinin açıklama görevinde kullanılmıştır.

METİN

[305a] (1) gelür. Hâfâ-i dünyâdan i'râzları şöyle idi ki bir gün Sultân (2) Bâyezîd muhaddarât-ı şulbiyyeleründen birini erkân-ı se'âdetden birine (3) nikâh itmegi teberrüken Şeyh Hâzretine tefvîz idüp kırk biñ aqça (4) göndermişler. Qabûl itmeyüp Kocalu Muhyi'd-dîn Hâlifeye sevk itmişler. (5) Ol devrde olan meşâyih bu tavırda idiler. Zemâne tâc-(6)püşları celb-i mâl için olmaz yerlerde çihre-mâl olurlar. (7) Sofileri hüd pilâv cerb üzre harb iderler.

Birisi dahî (8) **El-Ârif-i bi'llâh Şeyh 'Abdu'llâh**'dur ki **Hâcî Hâlifeye** demekle meşhûrdur. 'Ulûm-i (9) zâhire tekemmülünden sonra Silsile-i Zeyniyye'ye intimâ itmişlerdür ve Şeyh Tâcü'd-dîn (10) terbiyesiyle merâtib-i 'âliyyeye irmişlerdür. Mevlânâ Fenârî ahfâdından (11) 'Alî Çelebî ve Burûsa Kâzîsî Kâzî-zâde irâdet getürmüşler idi. Bir gün (12) cebr ile irâdet-i cüz'iyeden su'âl itdiler. Buyurdı ki cebr ikidür. (13) Biri cebr-i muhakkık biri cebr-i muqallid. Cebr-i muhakkık oldur ki evâmir-i İlâhî'ye (14) imtisâl ve nevâhîden ictinâb itdükden sonra ne var ise Hâkk'dan bilüp (15) benüm irâdetüm benüm kendüye nesne isnâd itmeye ve cemî'-i ümürî Hâkk'dan (16) bilüp benüm irâdetüm var dimeyüp **Lâ yüs'elü ammâ yef'al** Âyetine nâzır ola. (17) Ammâ cebr-i muqallid oldur ki hevâ-yı nefse tâbi' olup muktezâsını (18) zuhûra getüre ve gevher-i ma'kûdı bitüre. Benüm elümde ne vardur başımda (19) yazılan bu imiş diyüp olmaz işler işleye. Küfr didükleri cebr (20) budur. Hemân şer'-i mutehhar dâmenini berk tutup Aşhâb-ı Kirâm meslekinden (21) dür olmamak gerekdür. Hiç ânlar bizüm sa'yimizde ne vardur diyüp (22) güşişden ellerin çekdiler mi lâzım oldur ki eşerlerine iktifâ ile (23) iktifâ idevüz. Kâzî-zâde bu taḥḳîki güş idicek biz bunı ḥalvetce (24) Sinân Pâşâ ve Mevlânâ Şâmsünî ile söyleşürdük. Mevlânâ Şâmsünî (25) Hâzret-i Risâlet-penâh'a uymakdan ğayri çâre yokdur dir idi. [305b] (1) Sekiz yüz toḳsan dört cemâdi'l-âḫiresi evâyilinde âşyân-ı rahmete riḫlet (2) itdiler. Mezârları Burûsa'da şeyḫleri civârındadır.

Biri dahî **Şeyh Sinânü'** (3) **I-Ḳuravî'**dür. Şeyh Tâcü'd-dîn ḥulefâsındandır. Şalâbeti bir mertebede idi ki (4) ser-i mü kadar gümâna rızâsı yoğıdı.

Birisi dahî **Eş-Şeyh Muşliḫü'd-dînü'l-Ḳoçavî** (5) idi. Taḳvâsı bir mertebede idi ki bir gün mürîdleriniñ biri ile (6) bir miqdâr buğdâyı âsyâba göndermiş. Degirmenci

şeyhe ta'zîmen ve muntazır (7) olanlar daḥî nevbetlerin mürîd'e virüp mürîd maşlahatın bitürüp tîzce (8) gelicek şeyḥ bî-ḥuzûr olup bir çukura medfûn itdi ve ḥalk minneti ile (9) olanı kilâbım bile ekl itdügüne râzî degilüm didi. Evlâdını ḥıtân (10) ziyâfeti bir kâse ḥuş-âb ve bir kaç rağîf idi. Bir gün ânlarla (11) 'abâdan câme getürdi. Vâlideleri itdi oğlanlarını sen bilürsin (12) ammâ kızlara bu güne libâs münâsib degül. Bârî kîrbâs olsa didükde (13) şeyḥ dimiş ki ol didügün tezvîcleri zemânında olur şimdilik (14) bunlarla geçinürler. Vüzerâ ve ümerâ ziyâretine gelüp her birine 'itâb ile (15) ḥıṭâb ve mezâlimden tevbe ve istiğfâr itdürürdi. İstânbül dâḥilinde (16) bir mescid civârında medfûndur.

Ve minhümü'ş-Şeyḥ **Muşliḥu'd-dînü'l-İbşalavî**: (17) Ḥamîdlü Şeyḥ Pîrî Ḥalîfe'den irşâda mücâz olup İbşala'da mescid (18) ve zâviyesi civârında medfûndur.

Ve minhü'ş-Şeyḥ **Süleymân Ḥalîfe**: 'Ulüm-i zâhire tekmîlinden soñra Şeyḥ Zeynî'den irşâda mücâz oldı. İstânbül'da (20) Zeyrek'e qarîb mescidi ve menzili var idi.

Ve birisi daḥî **Eş-Şeyḥu'l-Ârif-i (21) Bi'llâh 'Abdu'llâh-i İllâhî**: Simâvna nâhiyyesindendir. Zeyrek câmî'i medresesinde (22) şugl eylemişler ve 'azm-i Ḥorâsân idüp 'Alî Tûsî'ye mülâkî olup yine 'ilme (23) 'ilme şugl itmişler. Ammâ derûnlarında bir âteş peydâ olup kitâblarını âteşe urup (24) yâḥûd şuya şalmaḥ tereddüdünde iken bir dervîş ḳapusuna gelüp Allâh didi. Şeyḥ dervîşi içeri çağırup seni lisân-ı Ḥaḳḳ tutduḳ. Şu kitâbları [306a] (1) âteşe mi uralum şuya mı şalalum? Didükde dervîş ikisin daḥî itme. (2) Şat behâlarını fuḳarâya vir ammâ şu kitâbı şaḳla saña gerek olur diyüp (3) birini başḳa ḳomuş. Meger rasâyil-i meşâyihden imiş. Şeyḥ ol dervîş (4) kelâmıyla 'âmil olup Semerḳand'a gidüp Ḥ'âce 'Ubeydu'llâh-i Aḥrâr'ın (5) âstâne-i irşâdlarına vâşıl oldı. Bir miḳdâr âdâb-ı tarîḳat (6) gördükden soñra icâzetleri ile Buḥârâ'ya varup Şeyḥ Behâ'ü'd-dîn-i (7) Nakşibendî mezâr-ı şerîflerine müteveccih olup bir yıl toḳuz ây ol maḳâmda (8) ârâm idüp toḳuz erba'in çıkarmışlar. Niçe def'a Ḥazret-i Ḥ'âce'nün (9) merḳad-i münevverleri şaḳḳ olup ol Ḥazret bi-şahşihî temeşşül idüp ta'bîr-i (10) vâḳrât ve envâ'-ı iltifât buyurmuşlar. Andan Semerḳand'a gelüp Ḥ'âce (11) 'Ubeydu'llâh ḥıdmetünde bir miḳdâr daḥî ṭurup ânların işâretleri ile (12) Rûm'a 'azm itmişler. Yolca Herât'a gelüp Mevlânâ Câmî Ḥazretleri'nün (13) daḥî şoḥbetlerine vâşıl olup eşḥâb-ı

kulüb-i şâfiyyeden çok (14) e'izze ile muşâhabet itmişler. Zemân-ı yesîrde yanlarında cemm-i gâfir (15) cemîc oldu. 'Ulemâ-i Rûm'dan Mağnîsâlu Çelebî ki vezîr idi. Hediyeler (16) gönderüp istid'â-i hâkîrlerine ikdâmlar idüp 'uzlete meyleri (17) mâni'-i icâbet olup niçe rûz-gârdan soñra Sultân Muhammed Ğâzî (18) intikâl buyurdıklarında feterât olmağın 'Aleyküm bi's-sivâdi'l-a'zam ile (19) 'amel idüp İstânbül'a kadem buyurdılar. Mağnîsâli Çelebî dervîşlere (20) 'arz itdüğü hucurâtı kabûl itmeyüp iķâmet-i sâbîka 'alâkasıyla (21) Zeyrek Câmî'i hucurâtı ki Şemâniyye binâ olunmağla hâlî kalmışdı ol (22) mevzi'e şeref-bağş oldılar. Āz zemânda şağîr u kebîr mişkât-i (23) zamîrlerinden müstenîr olup ekâbir ü e'âlî ümerâ vü mevâlî mürâce'ata (24) başladılar. Mürâce'at-i aşhâb-ı keşretten hużûrlarına fetret ihtimâli (25) görünmekle yine kenâr câniblerin uzaldılar. Taķdîr-i İlâhî murâd-ı dil-âgâhî üzre [306b] (1) cereyân idüp Ümerâ-i Rûm 'izâmından Evrenos Beg Oğlı Aħmed Beg (2) merhûm mehabbt-i 'ulemâ vü meşâyiğ olup Şeyh'e mezîd-i incizâbı olmağın envâ'-ı (3) tezarru'la Vârdâr Yeñicesi'nde binâ itdüğü maķâm-ı dil-ârâyı şeref-i nüzûlleriyle (4) reşk-i behişt itmelerini tevaķķu' eyledi. Hâzret-i Şeyh telakķıyy-i bi'l-ķabûl idüp (5) maķâm-ı hilâfetlerin muķarreb-i Bârî Seyyid Aħmed-i Buħârî Hâzretleri'ne tefvîz (6) idüp kendüler Vârdâr'a revâne oldılar ve ânda müddet-i iķâmetlerinde (7) Zâtü'l-Müştaşîn ve Necâtü'l-Ervâh gibi kitâblar te'lîf itdiler. Mezâr-ı (8) şerîfleri ânda müteberrek-i ziyâretdür ve eṭrâfi câmîc ve hâneķâhdur. (9) Sekiz yüz toķsan altı senesinde rahmet fezâsına riħlet itmişlerdür. (10) Târîħleri **Rahmet ber-İlâhî** vâķı' olmuşdur. Havâṭıra eṣrâf-ı 'uzmâları (11) var idi. Ehl-i meclisden birine bir hâṭıra lâyiğ olsa şâhib-i (12) hâṭır'a ṭarafına teveccüh idüp şübhesin hâll ile tereddüdlerin izâle (13) iderdi. Hikâyet: Bir gün meclis-i 'irfânlarında kişi çalışmayınca (14) ervâhla alışmaz ve sa'y-i belîğ itmeyince bir mertebeye irişmez dimişler (15) idi. Meger 'Urefâ-yı Rûm'dan biri ol meclisde hâzır ve şeyhiñ eṭvârına nâzır (16) idi. Bu söze inkâr idüp ṭalbine At Uğrusı hikâyeti gelmiş. Hemân-dem (17) ol 'azîz-i âgâh ol şaħşa nigâh idüp buyurdı ki didüğüme söze (18) At Uğrusı kışşasıyla itirâz hâṭırası geldi gibi. Aña daħî cevâb (19) vardur diyüp ehl-i meclise ol kışşayı istimâc itmişñüz var mıdır diyüp (20) hużzâr-ı meclis mesmû'umuz degüldür diyüp intizâr izhâr eylediler. Şeyh daħî (21) buyurdı ki Meger bir hırsuz at uğrulamaķda mâhir imiş. Bir gice şehriñ (22) bir ulu h'âcesi evine

girüp āhūrına yol bulmuş ve tavīlesinde (23) olan atlaruñ bir eyüsini çözüp āhūr kapusından çıkar yürürken görür ki (24) āhūruñ bir cānibinden dīvār şakḳ olup fānūs-vār bir nūr āşkār (25) olup iki nūrānī kimse peydā oldu. Sāriḳ bu ḥālī göricek sergīn içre [307a] (1) hezār-ḥavf ü hirās ile yatdı ve buğazına dek necāsete (2) batdı. O ḥâlde gördi ki şakḳ olan dīvār muḳābelesinde olan (3) dīvār daḥī şakḳ olup evvelkiye gālib bir nūr daḥī zuhūr idüp (4) şāhib-i ḥāne olan ḥāce ki ḳuṭb-ı zemān idi nümāyān oldu. (5) Bu iki nūrānī ‘azīz envā-ı i‘zāz ile selām virüp edeb mevḳı‘inde (6) ḳıyām itdiler. Ḥāce-i sermāye-dār sebeb-i ḳudūmlerin istiḥbār itdükde (7) itdiler: Fülān Ḥarīm-i Ḳuds’e revān oldu. Yerine kimi naşb idersüz? (8) Ḥāce-i büzürg-vār at uğrusı kim olup ḳande olduğun bilürdi. (9) Hemān laḫza serḳīn içinde nihān düzd-i bī-çāreden yaña revān olup (10) tatyīb-i ḥātır ile miyān-ı serḳīnden çıkarup mübārek-bād müşāfeḫasın (11) itdiler ve ḫuzūr-ı Ḳuṭb’a iledüp dest-būs itdirdiler ve ma‘iyyetle varup (12) ol nev-güzeştenüñ nemāzın ḳılıp defn itdiler. Pes imdi at uğrusı (13) ne sa‘y ü mücāhede eyledi ki ricālū’l-ḡaybdan üçler silkine insilāk (14) devletin buldı. Dimeḳ ḫātırısı ḫuṭūr itmesün ki ol bī-çāre ol (15) varṫa-i ḫayretde ne vechle izṫırāra düşdügi ma‘lūmdur. Cebīn-i (16) mübīninde nūr-ı İlāhī şāriḳ olan se‘ādet-mend serāyına ṫāriḳ olan (17) sāriḳ ḫalāş olamayacaḡını muḳarrer bilürken girdār-ı nā-hemvārından (18) ḫulūş-ı tām̄m ile tāyīb ve irtikāb itdügi me‘āyibden bārgāh-ı kibriyāya (19) ne vechle āyib olmuşdur. Anuñ ol ānda çekdügi mücāhede ve riyāzati (20) sālīkler niçe yıllarda idemezlerdi didi. Ol ‘azīz şeyḫiñ kelimāt-ı (21) ṫayyibesinden şübhesin ḫall idicek i‘tizār-günān ellerin öpüp (22) muḫlişlar zümresine münselik oldu. Şeyḫ ḫazretleriniñ menāḳıb-ı ‘aliyyelerinden (23) biri daḥī budur ki Görelī Uzun Muşliḫu’d-dīn itmiş: Zeyrek cāmi‘inde (24) ḫuzūr-ı şeyḫde cülūs itmişdük. İttifāḳ Ḥazret-i Şeyḫ başların ḳaldırup (25) Mevlānā Ḥudā-vendgār-ı Rūmī evlādından ‘bid Çelebī’ye egilüp āheste [307b] (1) bir söz söylediler. Anlar daḥī ḳarşuya nazar idüp te‘ābessüm eylediler. (2) Bu vaz‘ Ḥazret-i Şeyḫ’iñ ḫulāf-ı mu‘tādı olmaḡla baña ḫātırā oldu. (3) Ba‘de’l-cülūs ‘Ābid Çelebī’den istikşāf itdüm itdi ki: Şeyḫ Ḥazretleri (4) baña ḳarşu daḥī Nūru’d-dīn Ḥalīfe’ye nigāh eyle didi. Nazar itdükde gördüm ki (5) bir rāhib şeklinde minbere ḳarīb oturmuş başında bir şapḳası var. (6) Çün ṫurfa şekle girmişidi. Bī-iḫtiyār güldüm. Muşliḫu’d-dīn Ḥalīfe (7) ider: Ḥātırā daḥī ziyāde oldu zīrā Nūru’d-dīn Ḥalīfe şuleḫā-yı (8) Ḥalvetiyye’den bir pīr idi. Zeyrek

cāmi'inde imām idi. Hālî (9) bu minvāl üzre olıcağ ve oldığı taqdırce Şeyh Hāzretleri (10) keşf itmek ve 'Ābid Çelebî'ye taḥşîş buyurmak ziyāde ḥalecān-ı ḥavātır (11) oldı. Tenhā olduğda ḥātıramı 'arz itdüm. Şeyh buyurdılar ki: (12) Ol ḥāl Nūru'd-dīn Hālîfe'nün küfr-i nihānîsi degüldür. Bize inkārı şüretidür. (13) Hem müridlerün meşrebleri muhtelif olur. Türk oğlanını döğüp (14) sögmekle ḥ'āce ve üstāda gönderürler çelebîleri cevz ü mevz ile (15) aldayup luṭfla gönderürler. Eger ki 'Ābid Çelebî'yi gāhî bu gūne (16) aldamağ meşāḳḳ-ı riyāzata teḥammül itmeyüp bu tarīkatde behre-mend olmazdı. (17) Hikāyet: Mezbūr Muşliḥu'd-dīn Hālîfe itmişler ki: Şeyh Hāzretleri'nün (18) bir pīre-zen muḥibbesi var idi. Bir gün ıztırāb ile 'arz-ı (19) vāḳı'a itmege gelüp itdi: Bu gice düşümde gördüm ki bir ḳurbağa (20) olmuşum. Şeyh itdi: Dervişleri ziyāfete ḳaşd itmişiken fesh-ı 'azīmet (21) itmişün. Pīre-zen taşdıḳ idüp külbē-i aḫzānum teng ü tārik (22) olmağla 'azmimi fesh eyledüm. Şeyh Hāzretleri **Niyetü'l-mü'mini ḥayrun min 'amelihī** (23) didi. Rāvī ider: Menşe'-i ta'bir ne idügi zāhir olmaycağ (24) tenhāda şeyhden su'āl itdüm. Buyurdılar ki: Gerçi selef ta'bir-i rüyāda (25) kitāblar te'lif itmişlerdür lākin derviş oldur ki vāḳı'adan [308a] (1) ve şāhib-i vāḳı'adan ḳaç-ı nazar idüp mülhim-i ḡayb der-gāhına teveccüh ide. (2) Ol muḳābelede ne ile mülhem olursa ta'bir bile. Bize daḥī ḥīn-i teveccühde (3) küşüfāt-i elfāzdan bu lāyiḥ oldı ki gördügi ḥayvānuñ ism-i (4) 'Arabîsi zıfde' olup nısf-ı evveli ziyāfetle emr-i sānîsi terk ile (5) emrdür. Pes anuñla ta'bir itdük. Mezbūr 'Ābid Çelebî'den menḳüldür ki (6) Hāzret-i Şeyh āstānesi'ne yüz urup bir iki āy ḥıdmetlerinde (7) ṭurdum. Murādım üzre ḡuşād müyesser olmaduğundan nā-şād olup (8) ḳalbime düşdi ki Şeyh Yavsī ḥıdmetine yüz sürem ve yümn-i irşādlarıyla (9) maḳşūd yüzün görem. Ol zemānda ol ḥāzret İskilīb'de idiler. (10) Bu ḥātıra ile Zeyrek cāmi'inde şalāt-i zuhr edāsına şurū' itdüm. (11) Hāzret-i Şeyh cāmi'İN bālā-ḥānesinde nemāz ḳılurlarmış. Ba'de edā'i's-şalāt (12) ḥıdmet-i şerīflerine vardum. Buyurdılar ki: "Çelebî şu aşağıda nemāz (13) ḳılan siz mi idiñüz?" Ben daḥī "Bendeñüz idüm." didüm. Şeyh buyurdılar ki: (14) "Ne 'aceb! Bize Şeyh Yavsī şeklinde göründüñüz. Hattā te'accüb itdük ki (15) Şeyh Hāzretleri ne zemānda gelmişler ki āḡāh olmamışuz." Hemān-dem (16) ayaḳlarına düşüp itizār itdüm. Varduğca şāhid-i maḳşūdum (17) mir'āt-i cilve-ger olmağa başlayup fuyüz-ı mütevāliyeden (18) behre-dār oldum. Ḥüsn-i ḥuluḳları bir derecede idi ki meclislerine

(19) bir şabî ve yâhüd bir fakîr gelse kıyâm ve ikrâm iderlerdi (20) ve kable ‘arzî’-havâtır cevâbların alup giderler idi.

Ve minhümü’(21)**Ş-Şeyh Görelî Muşlihu’d-dîn**: Şeyh-ı İlähî terbiyesiyle kaç-ı maķâmât (22) itmişdür. Mezârı Burûsa’da Şeyh ‘Abdü’l-Laţîf-i Maķdisî civârındadır.

(23) Ve minhümü’l-‘**Ābid Çelebî**: Mevlânâ Celâlü’ d-dîn-i Rûmî Hâzretleri (24) ahfâdındandır. Manşib-ı Kâzâ’dan tevbe-kâr olup Şeyh-ı İlähî terbiyesiyle (25) tayy-i merâtib eyledi. İstânbül’da Hâţib-zâde evleri kırbünde binâ itdügi [308b] (1) mescid civârında medfündür.

Ve minhümü’ş-**Şeyh Bâbâ Ni‘metu’llâh-i Nakş-bendî**: (2) Tefsîr-i Qur’ân yazmışdur ve Gül-şen-i Râz’a şerhi ve teşavvufda ‘Arabî ve Fârisî (3) risâleleri çokdur. Diyâr-ı ‘Acem’den Rûm’a hicret idüp Āķşehr’de medfündür.

(4) EL-MEŞĀYİHU’L-HĀLVETİYYE

(5) **Eş-Şeyh ‘Alâ’ü’ d-dîn**: Mevlânâ Rüşenî’nüñ ulu birâderidür. Seyyid Yahyâ-i (6) Hâlvetî hulefâsındandır. Cezbesi ğâlib olmağla meclisinden çok (7) kimse’i bî-hüş kaldırlardı. Burûsa’ya geldükde Mevlânâ ‘Alâ’ü’ d-dîn-i (8) ‘Arabî Kâpluca Müderrisi idi. Simâc u cezbelere inkâr üzre (9) olıcaķ mülâķatları vâķıc olup güşlarına bir söz söylemekle hemân-dem (10) bir na’ra olup bî-hüş olmuşlar. İfâķat gelicek inkârları ikrâra (11) mübeddel olmuş ve inâbet eylemişler. Menķüldür ki İstânbül’a geldükde (12) müzâhame-i aħbâb bir tabaķaya irişdi ki Dâru’s-Salţana’dan (13) ib‘âd muķtezâ-yı nizâm-ı mülâhaza olunup fermân-ı Sultân Muhammedî ile (14) Karamân diyârına teveccüh itdiler. Lârend’e varduķda âhirete (15) riħlet itmişler. Meşhürdür ki Şeyh Tâcü’ d-dîn ‘Alâ’ü’ d-dîn’i nefy (16) içün dervişleri nefy itmiş ola.

Ve minhümü’ş-**Şeyh ‘Ömer Dede** (17) **Er-Rüşenî**: Seyyid Yahyâ hulefâsındandır. Aydın ilinden olmağla Rüşenî (18) teħalluş itmişdür. Süh̄telik ‘âleminde Burûsa’da çok şürîdelikler (19) geçürüp Balıķçı Oğlı Hızr Bâlî nâm nevcevâna te‘alluķ idüp vâlih (20) ü şeydâsı olmuşidi. Ekşer-i hicviyyâta mâyil olup kendüsünü daħî (21) hicv itmişdür. Tevfîķ-ı İlähî irişüp ‘Acem’e gitdükdde Mâķü’de Seyyid Yahyâ hâlvetine (22) girtüp riyâzatlar eyledi. Ol büzürg-vâr terbiyesiyle maķâmât-ı refî‘aya (23) irdi. Ekşer Gence ve Berda‘ ve Kâraâğac’da olurdu ve Uzun

Hasen (24) halilesi Selçuk Hātun muhibbesi oldu. Tibriz'de Cihān-şāh Mīr-zā (25) Hātununuñ bināsı olan hānķāha getürdiler. Bābā Ni'metu'llāh-i Nakş-bendī'den [309a] (1) menķüldür ki buyurmuşlar: Dede Hāzretleri'ne marāz-ı mevtlerinde varup ıyādet (2) itdüm. Korkutmuşlar. Bir ʿāleme daĥī düşmüş. Buyurmuşlar ki: Ah riyāset (3) Ah riyāset! Sekiz yüz iki senesinde riĥlet itmişlerdür.

Ve minhümü'(4)l-ʿĀrifü'l-Edībü'ş-Şeyĥ Hābīb: Eb cānibinden Hāzret-i Fārūk'a (5) ümm cānibinden Hāzret-i Şiddīķ'a müntehī olur. Nigde'de Orta Kūy'dendür. (6) Şerĥ-ı ʿAķāyid okurken ʿAcem'e gitmiş. Seyyid Yahyā hānķāhına irişdükte (7) baʿz-ı dervişlerine şeyĥiñüz beni bir günde Mevlā'ya vāşıl idebilir mi? (8) didükde pīş-i kademleri Hācī Hāzret-i Hamza: Bu sūĥan-i girāna teĥammül itmeyüp (9) Mevlānā Hābīb'ün yüzine bir tabanca urup bī-hūşluk maķāmına iletmiş. (10) Seyyid Yahyā āgāh olıcaķ Mevlānā'yı getürdüp Dervişler (11) ġayretlü olur kayırmaz. Mevlānā bī-hūzūr olma diyü tesliye idüp (12) hem każıyye i'tikāduñ oddadur. Var şü pencerede sākin ol. Bu gice (13) ne vāķı'a görürseñ gel bize söyle diyü emr itmişler. Mevlānā Hābīb (14) ol pencereye girdügi dem ĥaķīķat kāşānelerinüñ pencereleri küşāde (15) oldu. Ol iki yıl ĥıdmetinde iķāmetden şoñra izn-i şerīfleriyle Rūm'a (16) mūrāceʿat itdi ve bir müddet Anķara'da Hācī Bayram merķadine mülāzemet (17) ve Akşemsü'd-dīn ile muşāĥabet ve Kāyşariyye'de Şeyĥ İbrāhīm ile şoĥbet (18) eyledi. Üç kerre ĥacc idüp ekşer-i siyāĥat üzre oldu. İskilib'de (19) Şeyĥ Yavsī Hāzretleri'yle aralarında şikāķ olmuşdur. Eşrāf-i ĥavātirde (20) yed-i tūlāsı var idi. Şeh-zāde Şehin-şāh Beg Nişāncısı Hābīb Beg'den (21) menķüldür ki Şeyĥ Hābīb ile şalāt-i maġribi edā iderken bir ʿakreb (22) secde-ġāhumdan geçüp şaffiñ bir tarafına gitdi. Nemāzdan şoñra taʿām getürdiler. (23) Ammā daġdaġa-i ʿakrebiyye derūnumda idi. Bu ĥıstūra-i ĥafıyye ĥeyĥ'e lıbyih (24) olup buyurdular ki: Ol bē-ĥıre bizden yapa geldi. Uķtülū'l-esvedeyn (25) Hādīşi ile ʿamel idüp nemāz içinde şehīd itdük. Hātırā-i teşvīşden [309b] (1) fāriġ olıcaķ ʿādetim üzre ġöñlümden **Bi'smi'llāhi in kāne ĥalālen** diyüp (2) taʿāma tenāvül itdüm. ĥalāldür şübhe çekme şāhum didiler. Bu ġüne niķe aĥvālleri (3) menķüldür. Dirler ki kimse anuñ ittikā ve iztıcā'ın görmeyüp marāz-ı mevtinde (4) daĥī bir taru çuvālm getürdüp aña ittikā itmişler. Toķuz yüz iki tarīĥinde (5) intikāl itmişdür. Merķadi Āmāsiyye'de Muĥammed Pāşā ʿimāreti şāĥınıdadur.

(6) Meşāyih-i Muḥammediyye'den biri daḥī **Eş-Şeyḥ Muḥammed Çelebiyyü'l-Cemāliyyü'l-Ḳaramānī**'dür. (7) Çelebī Ḥalīfe demekle meşhürdür. Cemālū'd-dīn-i Akserāyī neslindedür. (8) Şerḥ-ı Muḥteşar-ı Telḥiṣ kırā'et iderken gönlüne sevdā-yı sülük düşüp (9) Şeyḥ 'Alā'ü'd-dīn-i Ḥalvetī ḥulefāsından 'Abdu'llāh Ḥalīfe yanında bir miḳdār (10) ḥalvet-niṣn oldu. Ol eṣnāda Şeyḥ 'Alā'ü'd-dīn Ḳaramān'a varup (11) ḥulefā ve aḥbābı istiḳbāle çıkıcaḳ bile çıkup cemāl-i şeyḫi müşāhede (12) idicek 'arz-ı irādet eyledi. Dimişdür ki: Şeyḥ Ḳaramān'a geldükde (13) cāme ve 'amāmesi siyāh idi. Dest-būs itdügümde giydüğü siyāh (14) cübbeye yapışup bundan şafāñ var ise saña virelüm didi. (15) İtdüm ki Sulṭānum dervīşlikde olan ḥāline vāşıl olmayınca (16) istiḥkākımdan behre almayınca anı ḳabūl idemezüm. Ḥazret-i Şeyḫ itdi: (17) İmdi bizüm tevābī'imüze muḥtāc olursun. Çok geçmeyüp rahmet 'ālemine (18) sefer itdiler. 'Abdu'llāh Ḥalīfe daḥī vefāt itdi. Toḳāt'da Ḥalvetīlerden (19) Ṭāhir OḒlu'na vardum. Mezbūr Terākime'den idi. Feyz yerine ḫayz (20) dir idi. Ammā bāḫını ziyāde ḳuvvetlü idi. Beni taş toprak (21) ḫıdmetine tutup soñra bir ḳaç ṭālibler ile ḥalvet emr idüp (22) bir çukur peydā idüp içinde ḥalvet-niṣn olduk. Bizi açlıḒa (23) atup hem-niṣnlerüm teḫammül idemeyüp küyden ta'ām getirüp def-i (24) cū' eylediler. Ben teḫammül eyledüm. Ṭāhir-zāde gelüp Ḓazab ile ṭard eyledi. Baña da Sen de var git didi. Anlar gidüp ben riyāzatımla ol kör-miṣāl [310a] (1) miṣāl-i genc-i tārıkde ḳarār itdüm. Ṭāhir-zāde'ye Çelebī riyāzatden helāk (2) oldu dimişler. Ḳoñ olsun dimiş. İttifāḳan ol eṣnāda baña (3) keşf-i ḫāl vāḳı'ası düşdi. Ṭāhir-zāde gelüp vāḳı'ayı (4) istimā' idüp mülāṭafet şüretini gösterdi. Eglenmeyüp anlar daḥī (5) vefāt itdiler. Benüm gönlüme Seyyid Yaḫyā Ḥazretleri'ne vuşūl ārzūsı düşdi. (6) Erzen-i cān'da ḥulefāsından Pīrī Ḥalīfe'ye buluşdum. Tesellī gelmeyüp (7) 'azm-i Şīrvān eyledüm. İki günlük yol gitmişiken yolda Seyyid Yaḫyā'nuñ (8) iḳlīm-i ḳudse riḫletin işidüp te'essüfle dönüp yine Erzen-i cān'a (9) geldüm ve Pīrī Ḥalīfe ḫıdmetünde oldum. İcāzetleriyle Rūm'a gelüp (10) fuḳarā ḫıdmetine düşdüm. Ḥikāyet: Sulṭān Selīm Ḥān 'ahdinde (11) nişāncı iken ḳāzī'asker olan Tācī-zāde Ca'fer Çelebī'den naḳl (12) olunur ki itmişler: Şol zemān ki Sulṭān Bāyezīd Ḥazretleri Amāsiyye (13) SancāḒı'na mutesarrıf idi. Bābām Ṭācī Beg ḫıdmetlerinde olmaḒla bir gün (14) babama üç biñ aḒça virüp buyurmuşlar ki: Çelebī Ḥalīfe ḫıdmetlüye (15) işāl eyle dervīşler sofrasına ḫarc eylesünler ve luḒf idüp (16) bir murādım vardur ḫuşūli için meşḒul olsunlar. Vālidim itmiş: (17) Eger murād-ı şerīfi

isti'lām iderse ne cevāb vireyüm? Buyurmuşlar ki: (18) Anlar teveccüh idicek murāda vākıf olurlar. Vālidüm daḥī edā (19) idicek Şeyḫ Ḥazretleri murādları nedür didükde Şeh-zāde cevābını (20) virmiş. Murādların diseler ḥuş idi diyüp süküt itmişler. (21) İrtesi vālidimi da'vet idüp murād ma'lūm oldu. İn şā'allāh (22) ḥuşūle mevşūldür dimişler. Teveccüh itdükde mükāşefe 'āleminde (23) görmüşler ki evliyā-i Karamān Cem Sulṭān cānibini muḥāfezata dāmen-i (24) der-miyān olmuşlar ve Şeyḫ'e bir kıṭ'a nār atmışlar. Kendüye toḫunmayup (25) kerīmesine işābet eylemiş. Bir kaç gündən soñra Şeyḫ'in kerīmesi [310b] (1) hasta olup vefāt eyledi. Bu ğayret ile girü teveccüh eylediler. (2) Gördiler ki evliyā-i Karamān ḥıramān olup geldiler ve murāduñ nedür diyü (3) ḥıṭāb eylediler. Şeyḫ itdi: Şu Karamānī Muḥammed Pāşā'nun i'ānetinden (4) ferāğat idüñ ki Müslimīne zararı vardır. Evḳāf-ı aşḫāb-ı ḥayrātı (5) tebdīl ve taḥrīf eylemişdür. Bu sözle cümlesi imdādından el çekmişler. Hemān (6) Şeyḫ Vefā Ḥazretleri maḳām-ı intişārda pāy-dār olmuşlar ve eṭrāfına bir (7) dāyire çeküp muḥāfazasına meşğul olmuşlar. Şeyḫ daḥī hezār-cidd (8) ve ceḥd ile dāyireye girüp murādların ḥaşıl itmişler ve dimişler ki (9) otuz üç gün mürūr idicek bir ḥādişe-i 'uzmā peydā ve kırkıncı (10) günde Muḥammed Pāşā'nun encām-kārı hüveydā ola. Bu ḥaber ol şāh-ı (11) nīgū-sitīze ma'rūz olıcaḫ çehre-i se'ādet-behrelerinden ḥayā derleri (12) dürler gibi dökölüp reng-i rūları kızardı ve buyurdılar ki: Va'llāhi (13) ben kimsenüñ bī-sebeḫ helākini isteyenlerden degilüm ammā ol zālīm (14) ḫarın-dāşum Cem'e intisābla beni atama ṭuramaz ğamz ider ve ḥātırı ṭutar ve beni (15) bu cānibden münḫarif kıлмаğa sa'y ider ammā ḥādişe-i 'uzma (16) ne ola? Diyü izḫār-ı teḫayyür eylemişler. Otuz üç gün giçecek (17) ulaḫ gelüp Sulṭān Muḥammed Ḥān Ḥazretleri'nün āşyān-ı ḫudse (18) pervāzları ḥaberin getirüp da'vet-nāme-i erkānı İşāl (19) eyledi ve kırkıncı günde serī-i se'ādete ḫarīb merḫalede Muḥammed Pāşā'nun (20) başını kesdikleri ḥaberin getürdiler. Merḫūm Ca'fer Çelebī dimiş ki: (21) Bu kışşa benüm ḥātırımından gitmiş idi. Bir gün İstānbül'da mezbūr (22) Muḥammed Pāşā-yı maḫtülün oğlu ile muşāḫabet iderken itdi: Babamın (23) başında bir şad-ender-şad vefḫı var idi. Şeyḫ Vefā Ḥazretleri virmişler idi. (24) Sulṭān Muḥammed Ḥazretleri'nün na'ş-i şerīflerin ḫayıḫla İstānbül'a naḫl itdüğü (25) günde ğalebe-i ḫayret ve izṭırāyla ğaraḫ-ı müstevlī olup ol vefḫun [311a] (1) bir kaç ḫāneleri maḫv olmaḫla işlāḫı için Şeyḫ Vefā Ḥazretleri'ne (2) dervişlerinden biri ile irsāl itdi. Başına gelen vākıf'ada (3) ol heykel-i ḫümāyün bilesince

degül idi. Bu ser-güzeşt mesmūcum olıcağ (4) Şeyh Hāzretleri'nüñ Şeyh Vefā'ya nisbet itdükleri dāyire hātırı geldi. (5) Sulţān Bāyezīd 'ahdinde t̄ā'ūn-ı 'azīm olup istimrār bulıcağ Çelebī (6) Hālīfe'ye bir kīse aqça ve dervīşlerine üçer biñ aqça harc-ı (7) rāh gönderüp murād idindiler ki Mekke-i Mükerrime'ye varup (8) def'e-i t̄ā'ūn için du'ā ideler. Şeyh imtişāl idüp rāh-ı (9) hacca müteveccih oldılar. Kable'l-vuşul beriyyede vefāt itdiler ammā hacca (10) 'azīmetleri 'aķabinde İstānbül'da az zemānda vebā bi'l-küllıyye munķatı' oldu.

(11) DER-BEYĀN-I VÜZERĀ VÜ ÜMERĀ VE A'YĀN

(12) Sulţān Muhammed Hān taht-ı salţanata cülūs itdüklerinde vālid-i mācidleri (13) zemānında vezīr-i a'zam olan Hayru'd-dīn Pāşa Oğlı Hālīl Pāşā'yı (14) şadārete ve İshāķ Pāşā ve Şaruca Pāşā ve Şihābü'd-dīn Pāşā'yı (15) mesned-i vezārete ibķā buyurdılar. Ba'dehū müşārun ileyh Hālīl Pāşā'ya (16) babaları zemānında hātır-ı şerīfleri ķalmış imiş. İstānbül fethine (17) māni' olmak istediğünde ķatle müsteħıķķ olmağla ķatl eyleyüp yerine (18) 'abd-i memlūkleri olup şeh-zāde iken hıdmet-i 'aliyyelerinde per-verde (19) olup yolu ile mertebe-i vezārete irişdördükleri Maħmūd (20) Pāşā'yı vezīr-i a'zam eylediler ve Rūmili eyāletini daħī me'an (21) ihsān idüp hattā lābis-i şerru'n-nās üzerine ser-dār (22) eyledüklerinde cümle beglerbegileri tefvīz buyurmuşlar idi. Beş yıl (23) miķdārı müdebbir-i ümūr-i cumhūr olup sulţān-ı mücāhidānuñ ba'z-ı (24) huşuşlar için hātır-ı şerīfleri ķalmağla bir gün otağında (25) otururken çāderini başına yıkdırup 'azl ile ta'zīr buyurdılar. [311b] (1) Yirine İshāķ Pāşā vezīr-i a'zam olup Maħmūd Pāşā'ya Gelibolı (2) Sancāğı virildi. Hāsen-i Tavīl üzerine teveccüh olunduğda (3) girü şadr-ı a'zam olup sefer-i mezbūrdan 'avdet olunduğda (4) ba'z-ı sebeble yine ma'zūl eylediler. Bu def'a yerine (...) (5) vezīr-i a'zam oldu. Mūmā ileyh Edirne ķurbünde Hāşķūy (6) nām ķaryede 'uzlet ihtiyār itmişken Şeh-zāde Sulţān Muştafā'nuñ (7) vefātı haberin istimā' eyledükde ta'ziye için İstānbül'a (8) geldükde mağşūben maķtūl oldu. Bir maħmūdu'l-huşāl vezīr-i meşmūl (9) idi. Raħmetu'llāhi 'aleyh. Ve Gedik Aħmed Pāşā daħī emīrū'l-ümerā iken hıdemāt-ı (10) fütūhāt-i 'adīde itmekle vezīr-i a'zam olup ba'dehū Buğazkesen Kāl'ası'nda (11) hābs olunup tekrār itlāķ olunup Selānīk Sancāğı virilüp Polya (12) Fethi'nde küllī hıdmetleri vücūda gelmişdür.

Sultān-ı mücāhidān āhirete intikāl (13) itdūgi zemānda Mevlānā Celālī'd-dīn-i Rūmī kuddise sirruh ahfādından (14) Muḥammed Pāşā-yı Ḳaramānī vezīr-i aʿzam idi. Ol eyyām-ı fetretde Ḳul (15) Ṭāyifesi katl eylediler ve zemān-ı saltanatlarında vezāret ʿüvnāıyla kām-rān (16) olanlarıñ biri Mesīḥ Pāşā idi ki Rodos Ḳalʿasın muḥāşara idüp (17) fetḥi müyesser olmamağla Beşiktaş'ı'na geldükde ʿazl olunup Gelibolı Sancāğı virildi (18) ve ʿulemādan Hızr Çelebī Oğlı Sinān Pāşā ve Veliyyü'd-dīn Oğlı Aḥmed Pāşā (19) ve Mağnīsā Çelebī dimekle maʿrūf Pāşā ve Yaʿqūb Pāşā Vezīr idiler. (20) Mezbūr Mağnīsā Çelebīsi Rūmili ve Anaṭolı Ḳāzīʿaskerligi'ne mutesarrıfken (21) vezāret iḥsān olunmuşıdi. Bir gün Sultān Muḥammed Ḥān bir ʿArabī beytüñ (22) maʿnāsın suʿāl idüp ʿale'l-fevr cevāb virmemekle ʿazl buyurdılar. (23) Yaʿqūb Pāşā ise ḥakīm-i ḥāzık olup Yehūdī iken Müsülmān olmuşdur. Ḳaraca Pāşā (24) Rūmili Beglerbegisi iken Belğrad muḥāşarasında şehīd olmuşdur ve Ḥāşş (25) Murād Pāşā daḥī Rūmili Beglerbegisi iken Uzun Ḥasen Cenginde maḳtūl olmuşdur. [312a] (1) Ḥādım Süleymān Pāşā daḥī Rūmili Beglerbegisi iken Boğdān'da (2) münhezim olmağla maʿzūl olup Ḳastamonī Begi iken Rodos Ḳalʿası (3) muḥāşarası'nda şehīd olmuşdur. Dāvūd Pāşā Anaṭolı Beglerbegisi iken (4) Şeh-zāde Sultān Muştafā'ya kuşandı olmuşıdi ve güyegü Muḥammed Pāşā (5) daḥī Süleymān Pāşā yerine Anaṭolı Beglerbegisi olmuşıdi. Rūm Muḥammed Pāşā (6) Ḳaramān Beglerbegisi iken Ṭurgūd Ṭāyifesi'yle ceng idüp münhezim olmağla (7) ʿazl olunup yerine Muḥammed Pāşā Ḳaramān Beglerbegisi oldu (8) ve Şerāb-dār Ḥamza Pāşā Rūm Beglerbegisi idi ve ümerāʿ-i şecāʿat-şiʿārdan (9) Semendire Begi Bālī Beg ser-ḥadd-i manşuruñ nām-dārı idi ve Evrenos Ğāzī (10) oğullarından Aḥmed Beg ve Muḥammed Beg ḥıdmetde idiler ve Mīḥāloğulları'ndan (11) İskender Beg ile ʿAlī Beg ol ʿaşrda nām-dārlar olup mezkūr ʿAlī Beg (12) ve Mālkoç Oğlı Bālī Beg ve Ḥüseyn Beg Oğlı ʿİsā Beg Engürüs memleketi (13) ğāretinde iken şehīd oldılar. Mezkūr ʿİsā Beg'in şehīd oğlı maḥallde zāhir-(14)bīn olan müşrikīn lemeʿān-ı nūr müşāhede itmekle üzerine ḳubbe binā (15) eylemişler ve Minnet Oğlı Muḥammed Beg Ākıncı Begi idi ve Ṭurḥān Oğlı ʿÖmer Beg (16) ve ʿAlī Beg ve Dedelü Oğlı Umūr Beg ve Çākacıbaşı Ḥamza Beg Niğbolı Begi (17) olur idi ve sāyir ümerādan Naşūḥ Beg ve Fırüz Beg ve İshāk Beg (18) ve Aḥmed Beg Oğlı ʿAlī Beg ve Anṭalya Begi Ḥamza Beg ve ʿAzebler Āğası Ḥāşş (19) Yūnus. Bu zıkr olunan ümerāʿ-i kibār ekşer-i muʿārekede sipeh-sālār olup ğāret-i (20) memālik-i küffārda bezl-i iktidār iderler

idi. Ocağ Oğulları idi. (21) Halil Pāşā birāderi Maḥmūd Çelebī daḥī kibārdan olup ḥattā bir def'a (22) küffār-ı ḥāk-sāra giriftār olduḡda Semendire Qal'ası'yla istibdāl (23) olunmuşidi ve Hersek Oğlı Aḥmed Pāşā Emīr-i 'Alem olup Sulṭān-ı (24) mücāhidāna muşāhib maḡāmında idi. Giderek Devlet-i Bāyezīd Ḥān'da (25) vezīr olmuşdur ve Qaşṭamonī Ḥākimi İsmā'īl Beg'ün birāderi Qızıl Aḥmed Beg'e [312b] (1) muḡaddem Bolı Sancāğı virilüp ba'cdehū Mora ve ġayri Sancāqlar ile ri'āyet (2) olunur idi ve Küçük Şāhīn nām bir ḡapu-dān var idi. Fetḫ-i İstānbül (3) eṣnāsında ḡurıda gemi yürüden ol mühendis-i bī-nazīr idi. Bu mezkūr (4) olanların menāḡıbları maḡallerinde meşṫurdur. Tālib olanlaruñ müṫāle'asına (5) ḡavāle olundu.

ZİKR-İ ḤAYRĀT-I ŞEH-İ CENNET-MEKĀN

(6) Sulṭān-ı mücāhidānuñ fetḫ eyledükleri memālik ü buldānda binā itdükleri (7) cevāmi' u mesācid ve 'imārāt ü cüsūr vesāyir me'ābidüñ ḡadd ü ḡaşrı (8) olmayup ancak meşāhīr-i ḡayrātından bir ḡaçını teberrüken beyāna ṡurū' (9) eyledük. Cümle'-i ḡayrātından birisi Ayāşofya ma'bedidür ki fetḫ-i (10) Qoşṭanıyye eṣnāsında bir miḡdār tavşīf olunmuşidi ve aña müşābih (11) me'ābid-i ḡadīmenüñ cevāmi' u mesācid olduḡı ta'rīf ḡılınmışidi. (12) Lā cerem Sulṭān-ı mücāhidīn Müslimīnün evḡāt-i 'ibādāt u ṫā'atda miyān-ı (13) me'ābid-i köhne'-i kehene vü rehābīnde olan beḡāyā'-i eṡkāl ü ṡuver-i (14) eṣnāmi dīde'-i ḡaḡīḡat-bīnleri ile müşāhede itdüklerin müstekreh görüp (15) ve miḡrābları taḡvīle muḡtāc olmaḡla vesveseden taḡlīṡ iḡün ol ṡehr-i (16) vāsi' de bir 'ālī mescid cāmi' binā itmegi münāsib görüp maḡallāt-ı ṡimālī'-i (17) İstānbül'dan bir maḡall-i refī' de ki āb u hevāsı cümle mesākinden bihter (18) ve ḡüb-ter idi ol ḡazā'-i dil- küşānuñ cānib-i Qıbelīsinde maḡşūre'-i (19) cāmi' iḡün bir ḡünbed-i gerdün-menāb ve etrāfında ḡıbāb-ı menbe'u'l-cenāb (20) bināsına fermān-ı 'ālileri ṡudūr idüp ve cāmi'-i mezbūruñ ṡarkı (21) ve ġarḡı iki ṫarafında dörder medrese'-i 'āliyye binā eyleyüp miṡāl-i (22) heşt-behişt olan Medāris-i ṡemāniyye'nün nāmı Şāḡn olup müderrisleri (23) olan mevālī bilād-i mu'tebereye beṡ yüz aḡçalıḡ ḡāzī ve vālī olup (24) ders oḡuyan dānişmendler mülāzim ve müderris olmaḡ ṡart olunup ve ol (25) medreseleruñ ardlarında dörder küçük ders-ḡāneler daḡī binā olunup [313a] (1) ol sekiz küçük ders-

hāneler tetümme diyü tesmiye olunup sākin olan talebe (2) sūhte nāmıyla meşhūr oldılar. Tārīkları dānişmend olmaqdır. Vezāyif-i (3) mezbūrenüñ maṭbaḥ-ı ‘āmireleründen nafaḳaları ve merātibi ile vazīfeleri ta‘yīn (4) buyurıldı ve cāmi‘-i mezbūruñ cānib-i kıbelisinde ‘ālī-hemtāne iki binā vaz‘ (5) olunup birisi dārü’ş-şifā oldu ki bī-mār olanlara tīmār olunur. Hāzīk (6) ṭabībler ve emzice‘-i mezrāya muvāfiḳ eşribe ve me‘ācīn ve ağdiye‘-i lezīze (7) ve nāfi‘a ta‘yīn buyurıldı. Bir cānibinde daḥī buḳ‘a ve hāneḳāh ve ribāṭ (8) eṭrāf u eknāfdan gelüp giden müsāfirler ḳonup göçüp iṭ‘ām olunurlar (9) ve bir zıl‘inde daḥī maṭbaḥ-ı ‘āmire tertīb olunup be-her şubḥ u mesā taḥmīnen (10) her gün beş biñ miḳdārı ādem iṭ‘ām olunurlar diyü Mevlānā İdrīs (11) taṣrīḥ eylemişler. Teḳabbe’llāhü te‘ālā. Ve Sultān-ı müşārun ileyhiñ ḥayrātından birisi (12) daḥī Ebī Eyyüb-i Enşārī ‘aleyhi’r-raḥmeti’l-Bārī mezār-ı pūr-envārı üzre (13) binā buyurdukları cāmi‘-i şerīf ve ḳubbe‘-i ‘ālīdür ve medrese ve ḥammām yapılup (14) ḥālīyen ziyāret-gāh-ı gedā‘-i pād-şāhdur.

Ta‘rīf-i Ebī Eyyüb: İsm-i şerīfi (15) Ḥālid bin Zeyd bin Küleyb’dür. Enşārdan olup Medīne‘-i Münevvere’de sākin (16) olan şaḥābe‘-i celīlü’l-ḳādrdendür. Yezīd bin Mu‘āviye ile Ḳoştantīniyye (17) Ğazāsı’na müteveccih olduḳda elli bir ta‘rīḫinde ḡāziyen fī sebīli’llāh (18) ḥasefe enifihī müstevfā olmuşdur. Niçe müddet ḳal‘ayı muḥāşara eylediler. (19) Lākin fetḥ muḳadder olmadı. Ebī Eyyüb razıya’llāhü ‘anhü egerçi pīr olmaḡla (20) va‘desi irişdi ammā fazīlet-i cihāda fāyiz olup ‘inde’t-taḥḳīḳ se‘ādet-i (21) şehādet buldı. Fevtinden şoñra leşker-i İslām fetḥ u zaferden nā-ümmīd olup (22) ‘avdet eylediler.

Ta‘rīf-i Medfen-i O: Munlā İdrīs taḥrīri üzre (23) Sultān-ı cennet-maḳām fetḥ hengāmında mezār-ı pūr-envārları maḥallin ta‘yīn (24) itdürdüḡi bu vechle beyān ider ki: Yezīd bin Mu‘āviye Ḳayşar-ı Rüm ile (25) şūrī şulḥ eyleyüp ‘avdet idecek olduḳda Ḥāzret-i Ebī Eyyüb’ı [313b] (1) kendü vaşıyyeti mücebince Ḳoştantīniyye’nüñ taşrasında defn eylediler ve mezārını (2) setr eyleyüp kimesneye bildirmediler ve dönüp Şām-i şerīf’e gıtdiler. (3) Egerçi küffār miyānında ol ḥāzretiñ maḳbere ve medfeni müteşāḫḫaş ve mu‘ayyen (4) degül idi ammā iki maḥallde muḥtemel idi ve ol iki maḥallde iki (5) merḳad şüreti izḥār itmişler idi ve zemān-ı ḳayāşıra‘-i keferede (6) ol iki maḳāma ziyāde ihtirām iderler idi ve meṭāf ve ḥācet-gāh (7) idi ve küffār beyninde

bu türbe havāşş-ı der-gāh-ı İllāh'dan birinüñ (8) türbesidür diyü meşhūr idi ve istiskāya çıksalar anda varup (9) bī-mārların ol türbeye iledürler idi ve li-hāzā çün Sulţān Muḥammed Ḥān (10) fetḥ-i İstānbül ile kām-kār u kām-rān oldı. İmām-ı Beğāvī Ḥazretinüñ (11) Meʿālimü't-Tenzil nām tefsīr-i şerīfide mütāleʿa iderken **Ve lā tülkü** (12) **bi-eydiküm ile't-tehlükeh** āyet-i kerīmesinüñ tefsīrinde **Fe-mā zāle** (13) **Ebū Eyyüb mücāhiden fī sebīli'llāhi teʿālā ḥattā kāne āḥiru ğazvetin** (14) **ġazāhā bi-Ḳoştānıniyyeti fī zemeni Muʿāviyete fe-tüveffā hünālike ve düfine** (15) **fī aşlı sūri Ḳoştānıniyyete ve hüm yestesḳüne bi-hī** diyü yazılmış görđi. (16) Ol iki ziyāret-gāhlaruñ biri ḥişār içinde ve biri hemān ol (17) semtde iki biñ ḳadem miḳdārı rāh-ı sūrdan dūr idi ammā ol (18) maḥall ki şimdi ḥişār içinde vāḳıʿ olmuşdur ol zemānda ḥişāruñ (19) taşrasında idi. Ḳayāşıra-i müteʿehḥirinden biri fetḥ-i İstānbül'dan (20) taḳrīben üç yüz yıl muḳaddem ol ʿarşayı ḥişāra dāḥil eylemişidi. (21) Ehl-i imān ve küffār miyānlarında olan rivāyāt ve muʿārazātuñ (22) müraccaḥını Sulţān Muḥammed Ḥān suʿāle muḳayyed oldı. Sulţān-ı müşārun ileyhüñ (23) ehlu'llāh ve aşḥāb-ı kerāmete muḥkem itikādı var idi ve niçesini tecribe (24) itmişidi. Meʿārik ve muḥārebelerde niçe mükāşefeleri zuhūr idüp (25) ḥafāyā-yı ümür ve esrār-ı ḳulüb'e vuḳūfları olanlar şāḥife-i ḥātırında [314a] (1) mezbūr ve mestūr idi. Her bār ki bir ḥuşuşda şübhesi olsa anlardan (2) istikşāf iderdi. **Beyt:**

ʿUlüm-i ğayb şodī muḳtebes-i be-himmet-i şān

Çü şuʿle-i (3) zi-derün be-key şodī izḥār

Şodī muḳārin-i devlet heme meḳālib-i şāh

(4) Çü dāşt bāḥın-ı in ḳavm-rā be-istizḥār.

Ve ol zümreden muḳtedā-yı mükāşifān-ı (5) pīş-bīn ve sālīk-i mesālīk-i evliyā-i müteḳadimdīn Āḳşemsü'd-dīn ḳuddise sirruh ḥazretleri ki (6) defeʿātle kerāmātı zāhir olmuşidi. Medfen-i Ebī Eyyüb'ı anlardan (7) istiʿlām ve istikşāf eyledükde ol meşādır-ı ifḥām u işārāt-ı (8) medfen-i Ebī Eyyüb'ı şimdiki ḥālide ki ḥāric-i sūrdur taʿyīn buyurđı (9) ve sālīkān ve mükāşifāndan bir cemʿiñ ittifāḳı ve nazār-ı şāḥiḥ ve keşf-i (10) şarīḥları ile ol mezār-ı pür-envārı teşḥiş ve teybīn buyurđı. Sulţān (11) Muḥammed Ḥān: ‘‘Neden taʿyīn buyurđınız?’’ didükde mevzıʿ-ı mezbūrdan dāyimā (12) bir nūr lemeʿān itdüġin görürdüm ve ʿālem-i bāḥında teveccüh eyledüm. Rūḥ-ı (13) şerīfi benümle ol

mevzı'ıde mülākī oldı diyü cevāb virdi. Sulṭān-ı (14) mücāhidān dahī vāzıh 'alāmet olsa diyü iltimās eyledükde ḥāzret (15) emr eyledi. Ol mevzı'ı kızdılar. İki zirā'c ḥāfr itdüleri gibi (16) bir ruḥām zāhir oldı ki üzerinde 'İbrānī ḥaṭṭ var id. Okutdılar. (17) Şeyḥ'ün ta'fıyn itdügi gibi çıkup Ebī Eyyüb-i Enşārī Ḥāzretleri maḳberesi (18) olduğı ma'fūm oldı diyü Şeḳāyık'da meşūrdur. Aḥbāru'd-Düvel (19) ve Āsāru'l-Üvel nām kitābda ol ruḥamuñ üzerinde **Hüve ḳabru** (20) **Ebī Eyyübe'l-Enşārī** yazılmışıdı. Sulṭān Muḥammed müteḥayyir olup aña (21) bir ḥāl galebe eyledi ki eger tıttasalar düşerdi diyü yazar ve Sulṭān (22) Muḥammed Ḥān Ḥāzretleri zıkr olunduğı üzre ol merḳad-i münevverenüñ üzerinde (23) bir türbe²-i muṭahhera ve iki menārelü bir cāmi^c-i şerif ve medrese ve ḥāneḳāh (24) binā idüp ṭālib-i 'ulemā için vezāyif ve fuḳarā için iṭ'ām ve ḥaṭıb (25) ve imām ve mü'ezzin için vezāyif ta'fıyn buyurdılar. Teḳabbele'llāhu te'ālā.

[314b] (1) BEYĀN-I ŞÜRET Ü SĪMĀ-YI ḤILḲAT-İ SULṬĀN

(2) Bu muḥaḳḳaḳdur ki āḥād-ı benī-Ādem'de olan kıyāfet-i a'zānuñ bihteri (3) ve tenāsüb-i eczānuñ ḥüb-teri ol şekl ü sīmādur ki cemāl-i bā-kemāl-i (4) Ḥabīb-i Ḥudā-yı Müte'āl'e emsel ve aḳrab ola. Her āyine ḥakīmā-ı müteḥaddis (5) ve kıyāfet-şināsān-ı müteferriş ḥükmi ile a'zā-ı mezkūre aḥlāḳ-ı ḥamīde (6) ve melekāt-i pesendideye dāldür ve ol delāyil ve medlūlātüñ ḥāşşıyyeti (7) mazḥar-ı kemāl-i cemāl olan sulṭān-ı melek-ḥışāle maḥşuş olmağla Mevlānā (8) İdrīs sulṭān-ı müşārun ileyhiñ ba'z-ı a'zasını cevāriḥ ve a'zā-yı sulṭān-ı (9) enbiyā 'aleyhi efzālü't-teḥāyāya teşbīh itmegin bu ḥaḳır-i pür-taḳşır dahī teberrüken (10) ve teyemmünen ḥātime²-i menāḳıb-ı Sulṭān Muḥammed'i ol teşbīhāt itmām eyledük. Netekim (11) evvelā ol sulṭān-ı dü-kevn ezherü'l-levn olduğı gibi Sulṭān-ı (12) Millet-i Muḥammedi'nüñ dahī reng-i ruḥ-sārı ḥüsn ü revnaḳda şüküfe-mānend idi. (13) 'İlm-i kıyāfet'de böyle reng-i rüy kemāl-i ḥayāya delālet ider. Şāniyyen (14) Sulṭānü'l-Ḥarameyn encelü'l-'ayn idi. Ḥādimü'l-Ḥarameyn'ün dahī gözleri (15) büyük olup aḳı beyāz ve siyāhı mütevassıṭ idi. Böyle encel ve eşhel (16) çeşm manzūrātda ecmel ve efzāl olur ve Kıyāfet-nāme'de yararlığa ve zeyrek (17) ve vefā-dār olmağa delālet ider. Sālisen emlec idi ya'nī bessāmü'l-vech (18) idi. Bu dāḥi güler yüzli idi. Bu maḳüle rū-yı ḥandān aḳıḳ meşreb (19) ve cömerd

olmağa delâlet ider. Râbi'an Hâzret-i Muştafâ aknâ idi (20) ya'nî zahr-i enfi rafî idi. Şemy-i Muştafâ'nuñ daḥî burnunuñ püştü yüksek idi. (21) Kâyifân-ı 'Arab bu maḳûleyi rifat-i himmet ve farḫ-ı şecâ'at ile vaşf iderler. (22) Hâmisen sulṫân-ı kâyinât eflaḫ idi. sulṫân-ı ğuzātuñ daḥî dişleri seyrek (23) idi. 'İlm-i kıyâfet'de sözi toĝrı ve lisânı faşḫ olmağa delâlet ider. (24) Sâdisen ol raḫmeten li'l-'âlemîn müdevverü'l-vech ve kettü'l-liḫye vâsi'u'(25) cebîn idi. Sulṫân-ı mücâhidiniñ daḥî yüzi degirmî ve alnı geyik olup [315a] (1) şakalı ve bıyıkları şık idi. Böyle gird-rüy ve ferâḫî-pîşânî (2) ve terâküm-mü-yi liḫye ve şârib 'âḫıl ve baḫtiyâr olmağa ve ḫıffet-mizâc (3) ve sebük-sâr olmağdan ihtirâz üzre olmağa delâlet ider. Sâbi'an (4) ol rasülü's-seḫaleyn vâsi'u's-şadr 'azîmü'l-men kibeyn zacmü'l-ıẓâm (5) ve 'ıblü'l-'azudeyn ve'z-zirâ'ayn idi. Sulṫânü'l-berreyn ve'l-baḫreyn (6) daḥî şıfât-ı mezkûre ile mevşûfe olup sînesi küşâde (7) ve dūş u gerdeni büzürg ve bāzuları yoğun ve kuvvetlü olup ve kolları (8) ve bilekleri kavî idi. Bu hey'et-i şîrâne ve şûret-i şîr-i merdânedür. (9) Böyle kıyâfet şecâ'ate ve şedâid ve meḫâfâtda kuvvet-i nefes ile iḫdâma (10) delâlet ider. Sâminen ol İmâmü'l-ḫibleteyn raḫbü'l-keffeyn ve'l-ḫademeyn (11) idi ki 'aṫâda küşâde-dest olmağa ve seḫâvete delâlet ider. (12) Bu ḫaşlet-i keff-deryâ-izâfet sulṫân-ı pür-mekrûmetde zâhir ve hüveydâ (13) idi. Zirâ dest-i ehl-i cüd ve seḫâyı ferâḫî-i deryâ ile ta'bîr iderler. (14) Netekim müflisân ü le'imân keff-i maḫbûz ile ta'bîr olunur. Tâsi'an ol (15) Ḥayru'l-beşer'e ḫalîlü şa'ri'l-beşere olmağla enveru'l-mütecerred ile vaşf olunup (16) ve ol Sulṫân-ı Baḫḫâ ve Yeşrib'e daḫıḫu'l-mesrebe olmağla sulṫân-ı 'âlî-cihânuñ (17) daḥî endâmında olan müy ğâyet az olup sînesinden nâfına (18) deĝin olan kıllar ince ve uzun idi. Zirâ mesrebe luĝatde daḫıḫu's-şari'(19)- müsteṫîl mine's-şadri ile's-sürre diyü ta'bîr olur. Bu şıfatuñ medlûli (20) feṫânet ve şafâ-yı fehmdür ki sulṫân-ı 'âlî-miḫdâruñ âşâr u aḫbârından (21) şâyî' ve âşkârdur. 'Aşiran ol sulṫân-ı müteferred rub'uhu'l-ḫadd (22) leyse bi-eṫveli'n-nâsi ve lâ bi'l-ḫaşîri'l-mütezeddid idi. Muḫammed Ḥân (23) daḥî orta boylı olup ne ḫatı tavîl ve ne ḫatı ḫaşîr idi. (24) Bu şıfat benî-nev'-i beşerde delîl-i 'aḫl u hūş-menddür ve uşûl (25) ve ümmühât-i aḫlâḫ-ı ḫasene ki dört ḫaşletdür. Biri 'adâlet [315b] (1) ve sâyiri ḫikmet ve şecâ'at ve 'ıffetdür. Ol sulṫân-ı me'âlî-himmetde (2) mevcüd idi. Cümlesi taḫrîr olunsa bir kitâb-ı muṫavvel olurdu. (3) El-'arîfü yekfîhi'l-işâre mefhûmunca bir miḫdâr ile ihtîşâr olundu. [316a]

[316b] (1) MESNED-ĀRĀ-GÜŞTEN-İ ŞĀH-I SAĪD
ḤUSREV-İ CEM-ḲADR SULTĀN BĀYEZĪD

(2) Sultān Bāyezīd Ḥān bin Muḥammed Ḥān'ın velādet-i bā-se'ādetleri Hicret-i (3) Nebeviyye 'aleyhi efzālū't-teḥıyyenüñ sekiz yüz elli bir tarīḫinde olup (4) taḫt-i se'ādete cülüsleri sekiz yüz seksen altı rab'ı'evveli'nün (5) yigirmi birinci günü eḫad gününde vuḳū' bulup şuḡl-i salṭanatdan fāriḡ (6) oldukları toḡuz yüz on sekiz şāferinüñ yedinci gününde vāḳı' olup (7) sene-i mezbūre rab'ı'evveli'nün on birinci gününde 'ālem-i beḡāya (8) riḫlet eylediler. Bu taḡdīrce müddet-i salṭanatları otuz iki seneden (9) kırık dört gün eksik olur ve müddet-i ḫayātları taḫmīnen āltmış yedi (10) sene olur. Raḫmetu'llāhi 'aleyhi raḫmeten vāsi'aten. Ve evlād-ı 'ālī-(11) necādları sekiz nefer idi. Sultān Cihān-şāh ve Sultān Aḫmed (12) ve Sultān Maḫmūd ve Sultān Korḡūd ve Sultān Muḥammed Kefe'de vefāt itmişdür (13) ve Sultān Selīm Ḥān ve Sultān 'Alem-şāh ve Sultān 'Abdu'llāh Ḳaramān'da (14) vefāt itmişdür. Zıkr olunan Şeh-zādelerüñ aḫvāli maḫallerinde zıkr (15) ü beyān olunur in şā'allāhü te'ālā. Mezḡūr Cihān-şāh Ḳaramān'da fermān-rā (16) olup Muḥammed nām bir ferzendi var idi ve Sultān Aḫmed'ün dört oḡlı (17) var idi. Nāmları Murād ve 'Alā'ü'd-dīn ve Süleymān ve 'Oḡmān idi. (18) Sultān Selīm Ḥān'ın ferzend-i ercemendi Sultān Süleymān Ḥān idi.

(19) ZĪKR-İ AḫVĀL-İ MÜLŪK-İ İRĀN

(20) Salṭanat-ı İrānī 'avn-i Yezdānī ile Ḥāsen Bāyenderī'nün oḡlı Ya'ḡūb'a (21) intiḡāl ve 'izz ü iḡbāl ile Tibrīz'e varup ref'ı-rāyet-i istiḡlāl (22) eyledi. İki seneden soñra Sultān Bāyezīd Ḥān cālis-i evreng-i (23) 'Oḡmāniyyān ebbede'llāhü'l-meliki'l-mennān oldu. Mezbūr Sultān Ya'ḡūb selāṭin-i (24) eḡālīm ile ḫüsn-i mu'āşeret üzere olmaḡın niçe müddet salṭanat [317a] (1) sürdi. 'Ale'l-ḫuşuş Pād-şāh-ı Sa'īd Sultān Bāyezīd Āstānesi'ne (2) rusül ü rasā'il iblāḡı zamīr-i mün'ırlerini kendüye māyil itmişidi ve 'adl (3) ü dādı ile sipāh fāriḡu'l-bāl ve re'āyā muntezamü'l-aḫvāl olmuşidi (4) ve üç ferzend-i şulbīsı var idi. Nāmları Mīr-zā Bāysunḡur ve Sultān (5) Ḥāsen ve Sultān Murād idi ve Eyālet-i Fāris ve Şīrāz'ı büyük oḡlı mezbūr (6) Baysunḡur Mīr-zā'ya

tefvîz idüp ve Şüfî Hâlılî ki Atabeg ve hem ümerâ-i (7) ‘izâmından idi yanına koşup diger oğulların dağî hem-râh eylemişidi. (8) Sekiz yüz toksan altı şühürunda Kıslâk-ı Karabâg’da vücūd-ı memleket-i Sulţân (9) Ya‘küb’a ba‘z-ı emrâz istilâ idüp kırk gün hasta olup iktizâ-i (10) kazâ ile dâru’l-mülk-i beğāya şitâb itdi. Fevt olmazdan on beş (11) gün muqaddem birâderi Mîr-zâ Yûsuf ile vâlidesi dağî marâz-ı mühlik ile (12) müteveffâ oldılar ammâ münteğab-i Tâcü’t-Tevârîh’da vâlidesi şeh-zâdelerüñ (13) birini ihlâk kaşdı ile şerbet-i mesmûme ihzâr idüp nuşşân-ı (14) ‘aql u dîn muktezâsı üzre ihtiyâtsiz vaz‘ idüp bir mühimme dağî (15) gitmiş. Ol esnâda Sulţân Ya‘küb birâderi Yûsuf Mîr-zâ ile (16) şikârdan gelüp serâyına girdükde galebe-i ‘aşş iktizâsıyla (17) sulţân ol şerbet-i mesmûmeyi tecerru‘ idüp kâsede olan (18) bağıyyeyi Yûsuf Mîr-zâ’ya virüp ol dağî tenâvül itdükde (19) vâlideleri gelüp bu hâleti göricek cân acısı ile bağıyyesini (20) ol dağî nüş idüp üçi bile ol gün vefât itdiler. Ba‘zlar (21) dimişler ki vâlidesinüñ Mîr-zâ Yûsuf’a meyli ziyâde olmağın ol (22) şerbeti Ya‘küb Mîr-zâ için ihzâr itmiş ki salţanat Mîr-zâ Yûsuf’a (23) intikâl ide. Hîn-i tenâvülde Mîr-zâ mâder ve birâderine dağî teklîf eylemiş. (24) Anlar dağî tenâvül itmişler. Sâl-i mezbûrda intikâl itmişler. El-‘uhdetü ‘ale’r-râvî. (25) Ve minhâ Sulţân Ya‘küb vefât itdügi hînde birâderlerinden [317b] (1) ve birâder-zâdeleründen ve evlâd-ı a‘mâmından da‘vâ-yı salţanat maqâmında bir kaç (2) mîr-zâlar hâzır idiler. Mîr-zâ ‘Alî bin Sulţân Hâlıl ve Mağmûd Beg ibn-i (3) Uğurlu Muğammed ve Rüstem Mîr-zâ ibn-i Mağşûd Beg ve Hâsen Beg’iñ qarın-dâşısı olan (4) Cihân-gîr’üñ evlâdı ve ğayri ‘amûsi oğulları ve anlaruñ mu‘în ve zahîrleri (5) şâhib-i iktidâr ümerâ-i kibâr var idi. Lâkin hâzırları olmayup ol (6) hînde Şüfî Hâlıl hâzır bulunmuşidi ve şâhib-i kabîle olup hemân (7) on beş nefer yarar oğulları var idi ki menâşib-ı ‘âliyye teşarruf idüp (8) eķâribinüñ ekşerî dağî menâşib aşhâbı olmağla istilâ-yı tâmm bulmağın (9) ve Bâysunğur Atabegi olmağın Baysunğur’ı serîr-i salţanata geçürüp vezâret mesnedine (10) teşaddur eyledi. Lâkin Bâysunğur henüz sinn-i bulûğa vuşul bulmayup Şüfî Hâlıl (11) dağî dürüş-tab‘ olmağın Ümerâ-i Bâyenderî beyninde ihtilâfât-ı keşîre vuķū‘ (12) bulup Sulţân Ya‘küb’uñ birâderi Mesîh Mîr-zâ’yı serîr-i salţanata iclâsa (13) ittifaķ eyleyüp Şüfî Hâlıl ile ceng itdiler. Şüfî Hâlıl Tevâbi‘i (14) bunlara nisbet kâlîl idi. Lâkin şecâ‘at ve hüsni tedbîr ile ol (15) cem‘-i keşîri temdîr idüp ser-dârlarından çok nâm-dâr begleri tu‘me-i (16) tîğ-i

âteş-bâr idüp Mesîh Mîr-zâ'yı dahî nâ-bûd ve vücûdın mefkûd eyledi. (17) Bağıyye-i
 Ümerâ-i Bâyenderî müşâhede-i şüret-i inhizâm idicek Uğurlu Muhammed (18) Mîr-
 zâ'nuñ Oğlı Maḥmûd Mîr-zâ'yı bu ma'rekeden çıkarup Sulṭân Ya'qûb (19) 'ahdinden
 berü Bağdâd Ḥâkimi olan Şâh 'Alî'nuñ yanına iledüp (20) anuñ ittifâkı ile Maḥmûd
 Beg'i mesned-nişîn itmek hevâsına 'asker cem' idüp (21) 'Irâk ve Fâris Memleketi'ne
 salṭanat tarḥın birağub otuz biñ süvâr-ı (22) kîne-güzâr ile Şüfi Ḥalîl üzerine yürüdiler.
 Şüfi dahî Bâysungur'ı (23) kaldırup Qarabâğ'a ilgâr ve yigirmi günde der-güzîne idüp
 anda (24) tekâbü'l-i erbâb-ı süyûf vâkı' oldu. Gerçi Şüfi Ḥalîl ile gelenler (25) ma'dûd ve
 kalîl olup ol gürüh ile muqâtele itmek ba'îd idi. [318a] (1) Lâkin te'yîd-i gaybî
 muqâreneti ile bu def'a dahî Şüfi Ḥalîl cânibi gâlib (2) olup 'Irâk ve Fâris ve Kirmân'da
 fermân-revân oldu. Mezbûr (3) Şüfi Ḥalîl zabṭ-ı memâlik meslekine sâlik iken Sulṭân
 Ya'qûb Atabegi (4) Emîr Süleymân Ümerâ-i Ekrâd ve Âzer-baycân ile 'aḡd-i peymân
 idüp Şüfi (5) Ḥalîl'i da'vâ-yı istiḥkâk-ı atabegî ile tezlîl eylemege 'âzim oldu. (6) Şüfi
 Ḥalîl bu tafşilden âgâh olıcaḡ ser-ḡadd-i 'Irâk'dan ilgâr idüp (7) Süleymân Beg'i
 taşmîm-i 'azm-i kıtâl ile istiḡbâl eyledi ve on beş günde (8) Vân ve Vastân qurbüne
 gelüp naşb-ı râyet-i cidâl eyledi. Egerçi tarafeynden (9) ellişer biñden ziyâde süvâr
 âmâde olmuşlar idi. Lâkin Süleymân Beg düşvâr-ı (10) maḡallda qarâr itmekle her çend
 ki Şüfi Ḥalîl hücumda ta'cîl itdi. Maḡarr-ı (11) ḡaşm ḡuşûl-i âmâline mâni' oldu. Bir ây
 rû be-rû ṡurup lâkin Şüfi (12) Ḥalîl'ün mizâc-ı nâ-sâz olup ümerâ ḡatırlarına muḡalif
 evzâ' u eṡvârından (13) bî-zâr oldukları cihetden fırḡa fırḡa mu'asker-i Ḥalîl'den cüdâ ve
 Süleymân (14) Beg tarafına firâr iderler idi. Şüfi Ḥalîl ḡaber-dâr olıcaḡ Tibrîz (15)
 cânibine gitdi. Süleymân Beg dahî ardına düşüp Vân Şaḡrâsı'nda (16) muḡârebe olup
 iki tarafdandan çok dil-âverler ḡake düşdiler. (17) Ümerâ-i Bâysungur dahî Şüfi Ḥalîl'e
 imdâddan teḡallûf idicek 'askerinden (18) kimesne sâlim ḡalmadı. Şüfi Ḥalîl ve evlâd u
 etbâ'ından bir ferd (19) ḡalâş olmayup Süleymân Beg bâr u beknâh-ı Ḥalîl'e mâlikâne
 muteşarrif (20) oldu. Bâysungur dahî giriftâr olup Süleymân Beg'ün ḡuzûrına geldükde
 (21) ta'zîm ve tekrîm idüp yine serîr-i salṭanata iclâs idüp vezâreti (22) kendüye taḡşîş
 ve Tibrîz'e varup teşarruf-ı bilâd ve ümerâ-i eṡrâfı (23) munḡâd eyledi ammâ zulm
 taḡ'ına gâlib olmaḡla re'îs ve mer'ûs (24) bel ekseri nüfûs def'ine mâyil sekiz aydan
 soñra ümerâ ve şanâdîd-i (25) 'aşâyir u ḡabâyilden cem'-i keşîr ḡurûc idüp mîr-zâlardan

olup [318b] (1) Sultān Ya'qub'ũñ 'ammũ-zādeleri ile Şũfi Hālil'ũñ istilāsı zemānında Alancağ nām (2) kal'a'da maḥbũs olan Maḫşũd Beg Oğlı Rũstem Mĩr-zā'ya ğāyibāne (3) bey'at idũp pād-şāh idecek oldılar ve Alancağ Hākimi Seyyidĩ 'Alĩ Beg (4) bũrnāk ile sũzi bir idũp mezkũr İbrāhĩm Mĩr-zā ile Seyyidĩ 'Alĩ Beg (5) Rũstem Mĩr-zā'yı Alancağ Qal'ası'ndan çıkarup Sũleymān Beg'i def' ve Mĩr-zā (6) Bāysunđur'ı ḫal' için mũteveccih oldılar. ũnki ekber-i ũmerā-i Bāysunđurĩ Sũleymān (7) Beg'den ḫũşnũd degiller idi lā cerem her gice ve her gũn miyān-ı ūehr-i Tibrĩz'den (8) bũlũk bũlũk 'askerleri ile Rũstem Mĩr-zā'nuñ ordusuna firār iderler idi (9) ve ol iki sipeh-dār ki biri mezbũr İbrāhĩm Sultān ve birisi merķũm Seyyidĩ 'Alĩ Beg (10) idiler ūıccā'lar olmağla ũmerā ve leşker anlara inķıyād gũsterdiler. Sũleymān Beg (11) ũmerā ve sipāhũñ muḫālefetin mũlāḫaza itmekle kendũnũñ memleket-i ḫāşşası olan (12) Kũrd-istān'a firār eyledi ve Urfĩ rāhından Diyār-ı Bekr'e kaçdı ve Mĩr-zā (13) Bāysunđur ile qarın-dāşı Sultān Murād'ı ba'z-ı ũmerā cedd-i māderĩleri olan (14) Emĩr Şĩrān-şāh'ũñ yanına kaçırdılar ki Vālp-i Şĩrvānāt idi ve fi'l-avn (15) Rũstem Mĩr-zā Dāru'l-Mũlk-i Tibrĩz'e varup tāc u taḫt ve ḫazāyin-i Sultān (16) Ya'qub'ı teşarruf eyledi ve cemĩ-i memālikde istiķlāl ũzre Pād-şāh olmağa āġāz (17) idũp Bāysunđur Mĩr-zā'yı def' için Şĩrvān ḫudũdına mũteveccih oldu (18) ve Emĩr-i Şĩrvān-şāh duḫter-zādeleri ḫimāyeti için Bāysunđur Mĩr-zā'nuñ (19) leşkeri ile ittifaķ idũp Rũstem Mĩr-zā ile muķātele ve muḫārebe eyledi. (20) ũn Memleket-i Şĩrvān mũstaḫkem maḫall olmağla zafer mũyesser olmayup āḫiru'l-emr (21) Şĩrvān civārında olan Qarabāġ ve Gence ve Berda' ki biñ ādeme (22) me'āş ola Bāysunđur Mĩr-zā'ya ve Āzer-bāycān salṫanatı Rũstem Mĩr-zā'ya (23) maḫşũş olmaķ ũzre ūulḫ eylediler. Rũstem Mĩr-zā 'azm-i Tibrĩz eyledũkde (24) ṫaraf-ı 'Irāķ'da olan ba'z-ı ũmerānũñ iṫā'at itmedũkleri mesmũ'ı olmağla (25) Rũstem Mĩr-zā bi'z-zarũre 'Irāķ'a teveccũh eyledi. Bāysunđur Mĩr-zā tekrār mũstekĩll [319a] (1) mũstekĩll sultān olmaķ sevdāsıyla Şĩrvān'dan ıķup Āzer-bāycān'a teveccũh (2) itdũđi Rũstem Mĩr-zā'nun mesmũ'ı olduğda 'askerini Seyyidĩ 'Alĩ Beg'le (3) Bāysunđur muķābelesine gũnderũp kendũsi İşfehān'a gitdi. Mĩr-i mezbũr (4) Bāysunđur'a zafer bulup kayd u bend ile Rũstem Mĩr-zā'ya işāl eyledi. (5) Ol ešnāda Rũstem Mĩr-zā 'Irāķ'da olan ḫuşamāsına daḫĩ ğālib olmuşidi. (6) Bi-lā teḫĩr Bāysunđur Mĩr-zā'yı ḫatl eyledi ve altı yıl Īrān zemĩn-i salṫanatında (7) mũstekĩll oldu. Ve minhā

egerçi Rüstem Mîr-zâ mesned-i devletde (8) mütemekkin ammâ kâr-hâne²-i salţanatı iki cihetden iħtilâle yüz tutdı: Biri bu ki (9) on dört yaşında pād-şâh olup müdâvemet-i shevât ve menâhî vü melâhîye (10) iştigâl üzre idi. Ol ecluden ra‘ıyyet ve sipâh aħvâlinden âgâh (11) degül idi. Birisi daħî erkân-ı devleti huşuşan ol sipeh-sâlâr ki pād-şâh (12) olmasına bâ‘is olmuşıdi aña musallaţ olup gâlib idi. Cümleden ziyâde (13) nisvân-ı nâkışâtü’l-‘aql kendüye galebe itmekle mülk ü mâl ve aħvâl-i câh (14) u celâle her güne kuşûr ve iħtilâl tārî olmağla ba‘z-ı ümerâ vü a‘yân (15) bu tafşilât-ı iħtilâli memâlik-i Rûm’da olan Aħmed Hân’a ıflâm (16) eylediler. Müşârun ileyh Aħmed Hân Sulţân Hasen Oğlı Uğurlı Muħammed Beg’üñ (17) ferzen-i ercemendi idi. Ol zemânda ki babası maķtûl olmuşıdi. (18) Zıll-i ħimâyet-i Sulţân-ı mücâhidân’a ilticâ idüp ve kemâl-i ‘âtıfet ü işfâkdan (19) şeref-i muşâheret ile ser-efrâz buyurmuşlar idi. El-Haķķ pād-şâh-zâde²-i (20) ‘âkıll u fâzıl idi. Salţanat-ı İrân’a da‘vet olunmağın mülk-i mevrûşını (21) istiħlâşa meyl idüp ümerâdan gelen mekâtibi pâyey²-i serîr-i Sulţân (22) Bâyezîd Hân’a ‘arz eyledükde ehl-i İslâm miyânında kıtâle bâ‘is (23) olmağdan teħâşî buyurup ba‘z-ı neşâyih u mevâ‘id ile tevķif (24) u tesvîf buyurdılar. Lâkin meħabbet-i Memâlik-i ‘Acem derûnunda cây-gîr olmağın (25) bir gün mu‘tâdı üzre ‘işret behânesiyle Ğalaţâ Yaķası’na geĉüp [319b] (1) andan Üsküdâr’a geĉüp ulaķ tarzı ile gidüp Erzen-i cân’a duħûl (2) eyledükde dūr u nezdîkden yanına cemm-i ğafîr cem‘ idüp ‘âzim-i taħt-gâh oldu. (3) Rüstem Mîr-zâ âgâh olıcaķ muķaddemâ olan ğafletinden peşimân olup dâ‘ıyyey²-i (4) kıtâl ile düşmeni istiķbâl eyledi. Aras Nehri kenârına geldükde ümerâ (5) vü sipâh her menzilde Aħmed Mîr-zâ’ya teveccüh iderlerdi. Gördi ki (6) Çübân Köprüsi’niñ bir tākı münhedim olmağla iki ferîķ miyânını (7) fâşıl olup her gice bir çok sipâh Rüstemî’den Aħmed Mîr-zâ’ya (8) varurdu. ‘Āķıbet Sipeh-sâlâr-ı A‘zam’ı İbrâhîm Sulţân daħî gürüh-ı (9) firâvân ile Aħmed Mîr-zâ’ya revân oldu. Rüstem Mîr-zâ’nuñ (10) esbâb-ı salţanatını zabt idüp Tibrîz’e vardı. Rüstem Mîr-zâ Gürc-istân’a (11) firâr eyledi. Aħmed Mîr-zâ taħt-ı pād-şâhîde istiķrârdan soñra ‘ahd-i Rüstem’de (12) olan cevr ü sitemi ref‘a şurû‘ idüp ta‘yîn-i kavânîn-i ma‘delet (13) ve takrîr-i âyîn-i salţanatda kendüyi muķallid ve pey-rev-i sulţân-ı mücâhidân (14) ‘add eyledi. Üĉ aydan soñra Rüstem Mîr-zâ Gürc-istân’dan dönüp (15) Ümerâ-i Aħmed Hânî’den bulduğun katl idcek Aħmed Hân bi’z-zât (16) def‘-i sitem-i Rüstem için

müteveccih olup Naḥceṽān'a ḳarīb sāḫil-i Aras'da (17) birbirleriyle muḳābil oldılar. Muḳābele ve dār-gīrden ōñra Rüstem Mīr-zā (18) dest-gīr olup fi'l-fevr ḳatl olundu. Ve minhā (19) egerçi Aḫmed Ḥān salṫanat-ı 'Acem'e dest-res bulup pād-şāḫ-ı kām-rān (20) oldu ammā Rüstem Mīr-zā'nuñ ümerāsi veliyy-i ni'emetlerine vefā-dār (21) olmayup iḫtiyāc vaḳtinde firār itdükleri çoḳluḳ iltifāt eylemedi. (22) Ḥuşūşan İbrāḫīm Sulṫan bu deñlü muḫışşı iken Rüstem'den rü-gerdān (23) olduḡundan ḫubş-i derūnuna istidlāl idüp cezā-i a'cālın (24) icrā melḫūzı iken erkān-ı devletiñ bā'zları şavāb görmeyüp (25) Kirmān Ḥükümeti'ne irsāl tedbīrini ilkā ile taḫlīş eylediler. [320a] (1) İbrāḫīm Sulṫān egerçi ḫalāş oldu lākin Aḫmed Ḥān'ıñ tedrīcle münāfık olan (2) ümerāyı ḳatl eyledüḡün işitdükcce āḫir-kār kendüsi daḫī ol vartaya giriftār (3) olmaḡı muḳarar bilüp hemīşe bu endīşe ile derūnı rīşe olmaḡın Ḥākīm-i Şīrāz (4) gibi niçe ser-firāz emīrleri hem-rāz idüp muḫālefet-i Aḫmed Ḥān'da yek-zebān (5) oldılar ve Şīrvān'da cedd-i māderīsi Emīr Şīrān-şāḫ yanında olan Sulṫān (6) Ya'ḳūb Oḡlı Sulṫān Murād'a ḡāyibāne bey'at idüp ḫuṫbe ve sikkeyi (7) anuñ nāmına eylediler ve cem'ci keşīr ile Şīrāz'dan ḫurūc idüp Aḫmed Ḥān'ıñ (8) üzerine teveccüh eylediler ve siyāset-i Aḫmed Ḥānī'den tersān olan ümerānuñ (9) ekşerī daḫī ḫılāl-i ṫarīḳda bunlara mülḫıḳḳ olup fidāyī-vār Erzen-i cān (10) cānibine ilgār eylediler. Aḫmed Mīr-zā āḡāḫ olıcaḳ cem'ci sipāḫ idüp (11) gelen kīne-ḫ'āḫları istiḳbāl idüp ḫudūd-ı İşfehān'da 'aḳd-i meşāff (12) oldu. Gerçi Aḫmed Ḥān 'askeri anlara nisbet ez'āf idi ammā (13) cānib-i ḫılāfa muvāfeḳat üzre olmaları ile hengām-ı iltihāmda (14) Aḫmed Ḥān'a imdāddan 'ınān-keş olup temāşācı oldılar. İbrāḫīm (15) Sulṫān cem'ci itdüḡi iki biñ fidāyī ile Aḫmed Ḥān'ıñ elli biñ 'askerine (16) at sürüp şaffların yarup 'aḳıbet Aḫmed Ḥān ma'rekede maḳtül ve hevā-(17)ḫ'āḫları maḫzül oldu ve İbrāḫīm Sulṫān mañşūr u mesrūr oldu. **Beyt:**

(18) **Mene dil ber-i cihān kīn-i dūn-i nā-kes**

Vefā-dārī ne-ḫ'āhed gird-i bā-kes.

(19) Ve minhā ol ma'rekede Sulṫān Ya'ḳūb birāderi Yūsuf (20) Mīr-zā'nuñ Alavund Mīr-zā ve Muḫammedī Mīr-zā nām oḡulları ḫāzır idi. Muḫammedī Mīr-zā (21) Yezd şehri cānibine gitdi ve Alavund Mīr-zā bā'z-ı ümerā ile Āzer-bāycān'a (22) müteveccih oldu. İbrāḫīm Sulṫān daḫī ārdınca Tibrīz'e vardı. (23) Alavund Mīr-zā'nuñ anuñla muḳāvemete iḳtidārı olmadıḡı cihetden (24) Tibrīz'den çıkup Kürd-istān'a firār

eyledi. İbrāhīm Sulṭān salṭanata (25) Sulṭān Murād'ı da'vet için Şīrvān'a ādem gönderdi ve zāhīran [320b] (1) huṭbe ve sikkeyi Sulṭān Murād nāmına buyurdu ve Emīr Şīrvān-şāh daḥī (2) şeh-zādeye icāzet virdi ol dāḥī ümerā-i sābıkī olan ādemleri ile (3) Tibrīz'e vardı lākin İbrāhīm Sulṭān'ı Sulṭān Murād nāmına huṭbe (4) oḡutduḡı mücerred emr-i şūrī olup ḥaḡīḡatde ümūr-i salṭanata teşaddī (5) müntehā-yı maḡşadī olduḡı Sulṭān Murād ümerāsınıñ ma'ḡlūmı olmaḡın (6) ol ṭavr üzere salṭanata rızā göstermeyüp İbrāhīm Sulṭān'la iḡtilāṭdan (7) iḡtiyāṭ idüp salṭanatda da'vā-yı istiḡlāl ve İbrāhīm Sulṭān'la (8) cidāl üzere oldılar. İbrāhīm Sulṭān daḥī bunlaruñ raḡmına (9) Alavund Mīr-zā'yı taḡta da'vet idüp iḡtilāṭ ve Ercīş tarafından (10) mīr-zā'yı getürmeḡe ādem gönderüp müpekkid peyāmı ile Alavund Mīr-zā'yı (11) getürüp Sulṭān Murād yerine iclās idüp Sulṭān Murād üzerine (12) yürüdü. Muḡābeleden soñra Alavund ṭarafı ḡālib olup Sulṭān (13) Murād'ı ṭutup Merāḡa'da ḡabs eylediler ve Āzer-bāycān salṭanatın (14) Alavund Mīr-zā'ya muḡarrar itdiler ve Memālik-i Fāris ve 'Irāḡ cānibine müteveccih (15) oldılar. Zīrā Muḡammedī Mīr-zā ol cāniblerde istiḡlāl üzere salṭanat (16) dā'iyyesini āşḡār itmişidi. Sulṭāniyye Nāḡiyyesi'nde teḡārub-i (17) fi'eteyn vuḡū' bulup ittifāḡan şe'āmet-i ḡurūr ve ḡūd-pesendlik ile Alavund (18) Mīr-zā münhezim olup miyān-ı ma'rekeden firār eyledi ve İbrāhīm Sulṭān (19) meṭā'-ı ḡayātı şarşar-ı fenā ile ber-bād oldu. Muḡammedī Mīr-zā Tibrīz'e varup (20) müsteḡıll pād-şāh oldu fe-emmā ḡüdük-mizāc olup erkān-ı devleti tedbīrle (21) 'aḡıbet-i kārı fikr itmez idi. Bu feterāt eşnāsında İbrāhīm Sulṭān'ıñ (22) birāderi olup Merāḡa Ḥākimi olan Küçük Aḡmed Beg Rüyendız Ḳal'ası'nda (23) maḡbūs olan Sulṭān Murād'ı ḡabsden çıkarup 'Irāḡ'a müteveccih (24) oldu ve 'Irāḡ ve Fāris'de fitne ve tefriḡa-i Sulṭān Murādī intişār (25) buldı. Muḡammedī Mīr-zā daḥī Sulṭān Murād ile muḡābele olmaḡ dā'iyyesiyle [321a] (1) Āzer-bāycān'dan 'Irāḡ'a müteveccih oldu. Alavund Mīr-zā Muḡammedī Mīr-zā (2) 'Irāḡ'a gitdüḡi gibi fuṣṭat bulup Tibrīz'e irişdi. Ez-īn-cānib (3) Muḡammedī Mīr-zā ḡudūd-ı İşfehān'da Sulṭān Murād ile muşāff eyledükde (4) Sulṭān Murād ḡālib olup Muḡammedī Mīr-zā maḡṭül oldu ve Murād (5) teşḡīr-i memleket-i Fāris'e yüz ṭutdı. Mīr-zā Alavund Āzer-bāycān'da istiḡlāl (6) da'vāsın idüp Sulṭān Murād salṭanat irşle benümdür dir idi. (7) Zıkr olunan şeh-zādelerüñ ikisi daḥī şaḡīrlar olmaḡla bir ḡaç ḡünde bir (8) ümerā-i 'izām-i Bāyenderī ol pād-şāh-zādelerüyle ḡükümet iderler idi. (9) Ekşer-i ṭāyife-i Türkmān

sitem-kârlar olmağla temâm-i memâlik-i İrâk ve Fâris ve Âzer-bâycân (10) hilye-i 'imâretten 'ârî olup 'azîzler h'âr u zelîl olmuşlar idi ve 'ulemâ (11) ve meşâyihden niçe büzürg-vârlar tamar u garaž ile maqtûl olup ve ol şe'âmetden (12) envâf-ı fitne vü fesâd ve gûnâ-gûn kaht u galâ zuhûr idüp Şîrâz ve Kirmân (13) ve Yezd gibi mu'azzam şehirler harâb ve ol cânib halkımuñ mecârî-i enhâr-ı me'şetleri (14) ser-âb oldu ve ve mezbûrlar bu keşâkeşde iken Kızılbaş-ı evbâşîñ hurûcî (15) haberi 'âleme fâş oldu.

ZİKR-İ İCMÂL-İ HÂL-İ SÜRÛ-SERÂN

(16)Tuğât-i mezbûrenüñ evveli Şâh İsmâ'îl bin Şeyh Hayder bin Şeyh Cüneydî'bn-i (17) Şeyh Şadru'd-dîn Müse'bn-i Şeyh Şafiyü'd-dîn İshâk-ı Erdübîlî'dir. Mezkûr Şeyh (18) Şafî Vilâyet-i Erdübîl'de Şeyh-ı şâhib-i zâviye idi ve tarîkatde Şeyh (19) 'İzzü'd-dîn Zâhid-i Geylânî'nüñ mürîdi idi. Vesâyitle silsilesi İmâm-ı (20) Ahmed-i Gazâlî'ye muntehâ olur. Şeyh Şafî vefât idüp yerine oğlu Şeyh (21) Şadru'd-dîn Mûsâ oturdu. Mezkûr Şeyh Mûsâ'ya mülûk-i zemânesi (22) ikrâm idüp istimdâd-ı himmetle hıdmetine varurlar idi. Mezbûr'a mürâce'at (23) idenlerden biri Tîmür-leng'dür ki Vilâyet-i Rûm'dan 'avdet itdükde (24) ziyâret eyleyüp iltimâs-ı du'â eylemişdür ve Şeyh-ı mezkûr'e murâd-ı şerîfiñüz nedir? (25) diyü su'âl eyledükde bilâd-ı Rûm'dan ahz eyledüğüñüz sürgün [321b] (1) t'âyifesin ıtlâk idesüz dimişler. Tîmür dahî icâbet idüp (2) cümle sürgünleri âzâd eyledi. Mezbûrñ oğlu Şeyh Cüneyd kaçan ki (3) ecdâdı yerine Erdübîl'de seccâde-i irşâda cülûs eyledi t'âyife-i (4) şüfiyyeden yanına katı çok kimesne cem' oldu. Karağoyunlu T'âyifesinden (5) Âzer-bâycân Hâkimi olan Sulţân Cihân-şâh bunlarñ keşretinden (6) endîşe-nâk olup mezkûrları Erdübîl'den ihrâc eyledi. Cüneyd (7) dahî ba'z-ı etbâ'ıyla Diyâr-ı Bekr'e müteveccih oldu. Ba'z-ı âhar yere (8) tağıldılar. Ol zemânda Aşkoyunlu t'âyifesinden 'Osmân Beg bin (9) Kutluğ Beg ki Uzun Hasan ecdâdından ümerâ-i Diyâr-Bekr'den idi. (10) T'âyife-i mezbûreden serîr-i saltanatda oturanñ evveli budur anlara (11) Bâyendırlu t'âyifesi dirler ve mezkûr Uzun Hasan T'âyife-i mezbûreden (12) bir şücâ' pād-şâh idi. Mezkûr Cüneyd anuñ âstânesine ilticâ eyledi. (13) Ol dâhî anı hüş görüp Hadîce Begüm nâm şulbiyye kızın tezvîc (14) eyledi. Şeyh Hayder anlardan vücûda geldi ol vaht ki Uzun (15) Hasan istilâ-yı tammile

K arakoyunlu Mem alikin kabza²-i te arrufa get r p (16) mezb rlarda kuvvet   sevket komadı. Yine  eyh C neyd ve Oğlu  eyh (17) H yder Erd b l'e  avdet eylediler. Uzun H sen muz heretiyle (18)  eref   ragbet h şıl id p ahibb sı  oğaldı. Uzun (19) H sen vef t idicek oğlu Sult n H l l c l s eyledi. (20) Altı ay saltanatdan  onra  arın-d şı Sult n Ya k b c l s eyley p (21) H l me Beg m n m duğterin  eyh H yder'e tezv c eyledi. Bir g n ki (22) enhas-i eyy m idi bu ikisinden   h  sm l'  oğdı. (23) Bu  sm l' n yedinde H ned n-ı  Acem ifn  bulup bed- y n  c d (24) eylediler. Pes ol zem nda ki  eyh C neyd m r dlerin cem  id p (25)  aşd-ı k t l-i G rc-ist n beh nesiyle z h r eyled kde H kim-i  irv n [322a] (1) olan M r H l l C neyd'in c nbi inden h r c ma n sın tevehh m id p  askeri ile  arşı (2)  ı up mu  rebe k ldı. Ol ma allde C neyd ma t l olup m r dleri m teferri  oldılar. (3) Ba deh   eyh H yder' n  zerine ictim c id p mezk r'ı g z -i G rc-ist n'a (4) iğr  eylediler ve ağa  budaklarından rim h id p u larına birer dem r p resin (5) ge ur p k lı  gibi  l t-ı harb  s hte ve per-d hte k ldılar.  eyh H yder dağı (6) bunlara k zıl   kadan birer t c giyd r p kisve²-i g r be  c d eyley p (7) K zılba  diy  tesmiye k ldılar. Bu   filer ziy de ke ret bulıca   irv n (8) H kimi   h Ya k b'a n me yazup H yder' n evz -ı harek t-ı n -hem-v r n bildirdi. (9) Sult n Ya k b dağı  mer -i devletinden S leym n Beg'i d rt bi  nefer  dem ile (10)  eyh H yder'e g nderdi ki varup cem iyyetinden men  eyleye ve imtin c iderse (11) ceng ide. Mezb r M r S leym n varduğda H yder bunlara it cat eylemedi. (12) M r S leym n dağı   h-ı  irv n ile tez h r id p H yder' n  zerine (13) varduğda t yife²-i   fiyy n m nhezim olup  eyh H yder'i katl eyledi. Oğullarından (14)  sm l'i ve g yr yı tutup Sult n Ya k b'a g nderdiler. Ol dağı  ir z (15) H kimi K sım'a irs l id p A ta ar K l ası'nda h bs eyledi. Bunlar bir m ddet (16) h bsde  aldılar. Sult n Ya k b vef t idicek nevbet-i saltanat Sult n R stem'e (17) iri d kde bir derleri ile m n ze a²-i m lke  iy m id p aralarında nif k d  di. (18) Ataları m lk nden her biri bir  hrde m sta ıll oldu. Bu te v     dağdağa e n sında (19)  sm l-i har m-z de fırsat bulup  a up Geyl n sınırunda L hec n did kleri (20) mevz a geldiler. Ol ma allde  sm l' n  arın-d  larından H ce   h  Al  (21) ibn-i H yder h r c id p  tası  eyh H yder'in m r dlerinden yanına ziy de  dem (22) cem  olup fes da ba ladı.  ok ge medin tutup Sult n R stem  n  katl eyledi (23)

ve müridleri müteferriḳ oldılar. Baʿde zemānin Rüstem fevt olup birāderi Sulṭān (24) Murād bin Yaḳūb cülūs eyledükde Alavund'ũn zemānında İsmāʿīl-i ḥarām-zāde Lāhecān (25) şehrinde Necm-i Zer-ger dirler bir ḳuyumcunuñ evinde sākin idi ve Lāhecān Şehri [322b] (1) muṭlaḳ maʿden-i Revāfiz ve sāyir ehl-i mezāhib-i muḥtelife olmaḡın İsmāʿīl-i (2) ḥarām-zāde firaḳ-ı zālle ile iḥtilāṭ idüp küçükdən mezḫeb-i Rafz'a (3) muʿtād oldı. Ābā vü ecdādı Ehl-i Sünnet idiler. Aralarında bed-mezḫeb (4) kimesne zuhūr itmedi idi. İsmāʿīl-i nā-ḫalef Revāfiz'dan ḳopdı ve Alavund (5) Ümerāsı'ndan baʿzlar İsmāʿīl'i Lāhecān Sulṭānı'ndan ṭaleb eyledükde virmekden (6) imtināʿ idüp Bende degüldür diyü yemīn eyledi. İsmāʿīl ḫūd Necm-i Zer-ger'ũn (7) evinde gizlü idi. Ḥayder'ũn müridlerinden gelüp giderler idi ve ḫufyeten (8) nezr ü şadaḳa getirürler idi. Baʿdehū Mülük ve Selāṭīn-i ʿAcem arasında keşret-i (9) ḫilāf ü ʿinād ve zuhūr-ı fitne vü fesād ile emn-i bilād ve āsāyiş-i ʿibād (10) ḳalmayup iḥtilāl bulıcaḳ zabṭ u rabṭ-ı ümūr-ı cumhūra kimesne muḳayyed olmayup (11) İsmāʿīl-i ḥarām-zāde fırsat bulup üzerinde cemʿ olan eşḳiyā ile (12) Lāhecān'dan çıḳup Şirvān üzerinde babası ve dedesi ḳanın ṭaleb (13) için ḫurūc idüp yolda her menzile ki gelürdi aḫibbā nāmına (14) olan zümre-i eşḳiyādan ziyāde cemʿiyyet eyledi. Giderek bilād-ı Şirvān'a (15) duḡūl eylediler. Şāh-ı Şirvān ḳarşu çıḳup muḳātele idicek leşkeri (16) münhezim olup Şāh-ı Şirvān'ı ṭutup İsmāʿīl'e getürdükde āyīn-i nā-ḫalefi (17) üzre Ḥākim-i Şirvān'ı elin ve ayaḡın baḡlayup bir ḳazḡān içinde (18) āteşde bişürdüp ʿafārīt-i zengibār-ı merdüm-ḫ̄āra Ekl eyleñ didi. (19) İsmāʿīl zuhūrı vaḳtinde on on üç yaşında idi. Andan Lāhecān (20) Şehri'nde Alavund Beg üzerine ḫurūc eyledi ve zafer bulup ḳatl eyledi (21) ve ḫazīnesin yanında olan ḫizb-i şeyṭāna tefrīḳ itdüirdi. (22) Andan Pad-şāh-ı ʿAcem Sulṭān Murād üzerine geldi Ānı dāḫī ṭaḡıdup (23) ḫazīnesin leşkerine baḡş eyledi. Andan soñra uğraduḳları bir küyi (24) ḫarāb u yebāb iderek Tibrīz ve Āzerbāycān'ı zabṭ itdi. Baʿdehū (25) varup Baḡdād'ı ve cümle ʿIrāḳayn'ı feth idüp ṭuḡyānı bir mertebeye [323a] (1) vardı ki daʿvā-yı rubūbiyyet itmeḡe az ḳaldı. Daḫī müridleri olan (2) melāʿīn önünde secde iderler idi ve evāmir ü aḫkām-ı İlahiyye'yi (3) ḳoyup İsmāʿīl'ũn emrine imtişāl iderler idi ve bilād-ı ʿAcem'de ʿulemāʿ-i (4) ehl-i sünnet'den ḳoḳ kimesneyi ḳatl iderler idi ve kütüb-i tefāsīr'den (5) çoḡın iḫrāḳ iderler idi ve ḳubūr-i meşāyih-ı kirāmdan ḳoḳların (6) çıḳarup nebş idüp ʿızāmın iḫrāḳ iderler idi ve ümerāsından (7) birine ḡazab eylese yā ḳat

liderdi veyāhūd öñünde ehlin (8) ve malın bir ğayra ibāhat eyler idi ve bi'l-cümle küfründe şübhe qalması (9) ve 'ulemā-i dīn ü millet ibāhat-i katline fetvā virdüklerinden ğayrı (10) şadır olan evzā'ı ne kefereye ve ne melāhıde ve ne zenādıka (11) ef'āline uyar cünün ü sefāhet ve maşharalıqdan mürekkeb bir mezhebdir ki (12) her giz işidilmiş degüldür. Cümle-i maşharalıqdan biri budur ki bir kelb'e (13) sancāq virüp ümerāya lāzım olacaq esbābdan müretteb idüp (14) buğazına altun zencir ve oturacaq mükellef serir ve ibrişim (15) qālilar ve 'ālī otaq ve tuhaf piş-kir ve kilār ve hıdmet-kār virüp (16) gönderdi. Kaçan kim bu maqūle küfr ü ilhādı Sulţān Selim Hān (17) Hāzretleri'nün sem'-i hümāyūnlarına vāşıl oldu tab'-ı şeriflerinde merküz olan (18) ğayret-i ğazanferi harekete gelüp haddin bildirdi. Netekim maħallinde beyān olunacaqdur (19) inşā'allāhü te'ālā. Ve minhā mülhid-i mezbūr İsmā'ıl babası (20) kanını da'vā ile 'Acem iqlimine ğavġā biraġup babasınıñ bī-hādd (21) mürid ve aħbābın cem' idüp bulduġı ehl-i İslām'ı katl itdi (22) ve Şī'a āyiniñi işā'at ile niçe 'ulemāyı izā'at itdi hattā (23) ta'rīh-i fitnessi kâbız kelimesidir ve bi'l-cümle eşkıyā-i hayzum ile (24) niçe mülhid-meşreb ve Rāfizī-mezheb Türk-i süttürg yanına derilüp (25) toquz yüz beş ta'rīhinde Şirvān Hākimi Ferruh Yesār'ı katl itdi [323b] (1) ve toquz yüz yedi ta'rīhinde Alavund Mīr-zā ile muħārebe idüp Mülküne muteşarrıf (2) oldu. Ecdādı hulefāsı Rüm'a münteşir olmaġla aħbābı bī-hisāb olup (3) ekseri muħārebāt-ı mütevāliyyesinde kırılmaġla enşarı arqalıcaq Erzen-i cān'a (4) geldi. Ol esnāda pād-şāh-ı sa'ıd Sulţān Bāyezid ol sitem-i pişe (5) kudümünden endişe idüp Yaħyā Pāşā'yı Anaṭolı 'askeri ile Engüri'ye (6) gönderdiler ve Karamān 'askeri Aķserāy'da Rüm çerisi ile Sulţān Aħmed (7) yanında cem'iyet itdiler. Şāh-ı zalālet-penāh eşkıyā-i Rüm'dan niçe biñ (8) güm-rāh cem' idicek giri dönüp Bāyenderilerle cenge şuru' eyledi. (9) Rum'a gelmekden murādı mücerred cem'-i sipāh idüġi ma'lüm olıcaq āmāde olan (10) 'Asākir-i Mañşüre'ye destür virildi. Cānib-i Şark'a anuñla giden Hāriciler'ün (11) ekseri Teke ve Hāmīd vilāyetinden olmaġın ol memālikde anlara aħbāb (12) nāmına olan kıradayı sürüp Mütün ve Kūrün taraflarına gönderdiler (13) ve ümerā-i hūdūda aħkām-ı muṭāġa iblāġ buyurdılar ki min ba'd şüfi (14) nāmında bir ferdi geçürmeyüp mesāliki zabıt ideler. Yollar ol vechle (15) mesdūd olup Erdübil oġlı kendüye a'vān u enşar (16) vürüdündan me'yūs olıcaq Toquz yüz sekiz ta'rīhinde der-i devlete (17) nāme ile 'arz-ı

‘ubūdiyyet ve ecdādı aḥbābınıñ ‘Acem diyārına (18) teveccühlerine icāzet istedi ammā kelāmı maṭbū‘ ve peyāmı mesmū‘ (19) olmadı. Sulṭān Bāyezīd Ḥān vefāt itdükke İsmā‘īl’üñ salṭanatından on bir (20) sene mürür itmişidi. Ṭāyife’-i ṭāğıye’-i mezbürenüñ ba‘z-ı aḥvālī eṣnā’-i (21) ḥikāyātda zıkr olunur in şā‘allāhü te‘ālā. Bir miqdār Ḳaramānilerüñ aḥvālī (22) zıkrine şurū‘ olundu:

ZİKR-İ AḤVĀL-İ MÜLŪK-İ ḲARAMĀN

(23) Sulṭān Bāyezīd Ḥān taḥt-ı se‘ādet-baḥta cülūs itdükleri hengāmda (24) küçük birāderleri Cem Sulṭān taḥt-nişīn-i Ḳaramān idi. Ba‘z-ı kütēh-bünyān (25) ‘ale’l-ḥuşuş baḳıyye’-i Ḳaramān ilğāsıyla sevdā-yı salṭanata düşürüp [324a] (1) ba‘dehū Ḳaramāniyyān-ı pür-nifāk ve Türkmānān u Vārsāk rāh-ı firārda önüne düşmekle (2) evvelki ḥıyānetlerin tazelendürüp ḥuşuşan Ḳaramān Oğlı Ḳāsım Beg Sulṭān Ya‘küb-ı (3) Bāyenderī yanından eyālet-i Ḳaramān’ı teşḥir ḥayālī ile Ṭaşili ḥudūdına gelüp (4) meydānı ḥālī bulmağla Ḳonya Ḥişārı’nda Şeh-zāde Sulṭān ‘Abdu’llāh ile Ḳaramān (5) Beglerbegi Ḥādım ‘Alī Pāşā’yı muḥāşara itdügi ḥaberi der-gāh-ı ‘ālī’ye vārid olıcaḳ (6) Gedik Aḥmed Pāşā’yı ta‘yīn buyurdılar. Pāşā-yı müşārunileyh Ḳara Ḥişār-ı Şāḥib’e varduḳda (7) Ḳāsım Beg girü Ṭaşili’ne kaçup Aḥmed Pāşā ardına düşdükke Ṭarsūs’a (8) varup andan Teke Şuyı kenārından memleket-i Şām’a mu‘āvedet eyledi. Kış (9) daḥī irişmekle evvel-i behāra tevaḳḳuf olundu. Sekiz yüz seksen sekiz senesi (10) şuhūrunda Cem Sulṭān sefer-i ḥaccdan ‘avdet idüp Mışır’a geldükke Sulṭān-ı Mışır’dan (11) icāzet ālup memleket-i Ḳaramān ḥudūdına dāḥil olduḳda Ḳaramānoğlı Ḳāsım Beg nāme (12) gönderüp sipāh-ı Rūm ḳudümüñüze muntazırlardur diyü taḥrīk itmekle Ḥaleb’e geldi. Lākin (13) ‘asker-i sulṭān ile muḳāvemet idemeyüp Ḳaramānoğlı ile Ṭaşili’ne teḥaşşun (14) eyledi. Ḳāsım Beg Rūmili ṭarafına ‘ubūrīñuz nāfi‘dür diyü sevḳ itmekle Cem (15) Sulṭān Rodos Ceziresi’ne gidüp Ḳāsım Beg daḥī itdügi münāfıḳlığa (16) nādım olup der-i devlet’e itizār ile İçil’den bir küşe ta‘yīn olunmaḳ (17) recā eyledi. Pād-şāh daḥī merḥamet idüp İçili’ni ‘aṭā eylediler. (18) Ve minhā şāh-ı ḥuceste-ḥışālüñ iki sāl İnebaḥtı ve Mutūn (19) ve Ḳurūn fethlerine iştiğalde oğlı Eyyāmī Ṭurgūd ve Varsāk Begleri (20) fırsat bilüp Ḳaramānoğlı İbrāḥīm Beg’üñ birāderi İmirze Beg’üñ oğlı (21)

olan Hācī Hamza Beg Muştafā nām oğlını ki evān-ı şabāvetinde ‘Acem’e (22) kaçıp girü Rūm’a rucū^c itmişidi. Karamānoğlı nāmına getirüp (23) İçil’de beklediler ve niçe fesād ü muķātele eylediler. Mesmū^c-ı pād-şāhī (24) olduğda toķuz yüz yedi tarīhinde Vezīr-i A‘zam Mesīh Pāşā ta‘yīn olunup (25) Taşili’ne gidüp müteħakkıķ olduğ mevzīi üç yerden muhāşara [324b] (1) muhāşara eylediler. Sebeb-i tahrīk-i fesād iden begler kefen der-gerden pāşā hıdmetine (2) yüz sürmekle ol Karamānī meflūk-āmīz şekl ile Tarsūs’a andan Haleb’e gitdi. (3) Haleb emīru’l-ümerāsı sultān fermānı ile ol Karamānī-i bed-peymānı bir vechle habs (4) ü kem-nām eyledi ki aślā nişānı peydā olmadı ve kār-ı a‘dā ber-ţaraf olduğdan şoñra (5) Mesīh Pāşā Āstāne-i se‘ādete ‘ūd eyledi.

ZİKR-İ SELĀTİN-İ MIŞR

(6) Pād-şāh-ı sa‘īd Sultān Bāyazīd saltānata cülūs buyurduķlarında Mışr’da (7) Sultān Kayıtbāy pād-şāh idi. Zemān-ı Bāyazīd Hān’da on altı yıl (8) saltanat sürüp toķuz yüz bir şuhūrunda vefāt eyledi. Yerine oğlı olan (9) El-Melikü’n-Nāşır Ebu’s-Se‘ādāt Muħammed cülūs eyledi ammā ümūr-i saltānata çoķluk (10) meşğul olmayup bir sefīh ve dīvāne-meşreb şahş idi ve andan (11) ba‘z-ı kabāyih zāhir oldı ki ne şer‘a muvāfeķati var ve ne ‘aķla müvāneseti (12) var idi. Āhıru’l-emr sefāhet ü cününü muķtezāsınca bir gün şehrden (13) taşra gitdi. Atasının ķulları bir beyābānda pāraladılar. Anuñ yerine (14) dāyısı olan El-Melikü’z-Zāhir Kānşū cülūs eyledi. Mezķūr Kānşū (15) ümmī idi ve sāde-dil olup Çerkes lisānından ğayrī dil bilmezdi. (16) Zīrā Mışr’a yakında gelmiş idi. Sultān Kayıtbāy Hātūnı hātırıyçün (17) Çerkes’den getirdüp ri‘āyet itmiş idi. Hātūnunuñ ķarın-dāşı idi. (18) Oğlı yerine cülūs itmege sebeb dahī ol hātūn idi. Hazāyin-i (19) bī-pāyān harc idüp tahta geçürmişler idi ammā ümūr-i devlete (20) aślā liyāķati yoğidi. Ol ecluden bir yıl ve yedi ay mūrūrundan şoñra (21) a‘yān-ı devlet ittifāķ idüp toķuz yüz beş senesiniñ evāhırinde (22) hāl eylediler. Yerine emīr-i kebīr Cān-polād cülūs eyledi. Bu dahī behre (23) bulmayup altı aydan şoñra hāl olunup yerine El-Melikü’l-‘Ādil (24) Tūmānbāy cülūs eyledi. Ol dahī bir gün aħşama deĝin saltanat (25) itmedin üzerine ‘asker-i Mışr hücüm eyleyüp ķatl eylediler. Andan şoñra [325a] (1) serīr-i Mışr hālī ķalup min-ba‘d beglerinden kimesne cülūsa iķdām (2)

idemedi. Birbirine teklif eylediler. Ahıru'l-emr ittifaq idüp yine sabıku'z-zıkr (3) Kãsü Gavri'yi ihtiyar eylediler zirâ mülâyim-tab^c kişidür. İstedüğümüz vaktde (4) kaçan murad idünürsek izale itmek asandur didiler. Zirâ mezkür Gavri (5) bunların aralarında za'if ve malî kalil kimse idi. Kabul iderüm evet (6) şol şartla ki beni hal^c murad eyledünüz zemanda evvel haber virün (7) ben ihtiyarım ile feragat iderüm. Beni katl eylemeyesüz, didi. Bu şartı kabul (8) eylediler. Dahî toğuz yüz altı senesinde El-Melikü'l-Eşref Ebu'n-Naşr (9) Kãsü Gavri diyü telkib eyleyüp Mısr'a pād-şah eylediler. Sultân-ı sa'îd (10) vefat itdüğü senede Kãsü Gavri'nün saltanatınıñ on ikinci (11) senesi idi.

ZİKR-İ CÜLÛS-I SULTÂN

(12) Sultân-ı mücahidân Ebu'l-Feth Muhammed Hân Geküböze menziline iken pister-i nâ-tüvânîye (13) baş koyup saltanat-ı fâniden el çekdükte Vezir-i A'zam Muhammed Pâşâ-yı Karamânî (14) bu sırrı mektüm itmek için zu'cını üzre tedbir-i işabet-rüsüm idüp (15) sultân-ı ılliyyîn-meķâm için 'adet-i kadimeleri olan veca'ı mefaşılun (16) hengâmı irişmekle hakim-i hâzık ile kayıka binüp Şamâtlu'da olan Hudâyî (17) hammâma gitmişdür. İki üç günden sonra gelür diyü nâm idüp ol şah-ı (18) se'adet-fercâmun tabütünü 'araba ile İstanbul'a işal eylediler (19) ve evliya-i devlet Keklik Muştafa Çavuş nâm merdüm-i rüz-gâr-dideyi ulaqla (20) Amasiyye'de taht-nişin olan Şah-zâde-i sa'îd Sultân Bâyezîd (21) Hân'a gönderüp serir-i saltanata cülüs buyurmaların recâ eylediler. (22) Çavuş-ı mezbür merhûmü mağfürun vefat itdüğü günde ki sekiz yüz (23) seksen altı rab'ü'l-evveli'nün üçüncü günü olup faşl-ı rab'idî. Kostantiniyye (24) şehrinden hareket idüp mâh-ı mezbûrun sekizinci gününde Amasiyye Şehri'ne (25) dâhil olup tebliğ-ı risalet eyledi. Vezir-i keç-tedbir ise yasak [325b] (1) eyledi ki Üsküdar yaqasına gemi ve pereme yanaşmaya ve şehrdeki 'Acemioğlanlarını (2) Fil Çayırındaki nehr üzerinde Despina köprüsi ta'miri behanesiyle (3) çıkardılar. Hüsn-i tedbire malik olmamaqla sırr-ı nihânileri şöhr-i (4) cihân oldu. Her çend yasak eylediler ki 'asker nüzül olunan (5) merhaleden gitmeyeler ve İstanbul'a güzer itmeyeler. Müfid olmadı. (6) Yeñiçeriler vâkıf olup Pendik önünden Burusa'ya geçüp bir kaç (7) at gemisini cebren Üsküdar'a götürüp süvâr oldılar ve İstanbul'a (8)

koyuldılar ve Karamānī Muhammed Pāşā’nuñ evin başup katline ikdām eylediler (9) ve aġniyāya te‘arruz idüp Yehūd evlerini tālān ve te‘addī görünmeyenleri (10) nālān itdiler. İshāk Pāşā Silifke’den gelüp İstānbül muhāfezasında (11) idi. Kula naşihat itmekle fi’l-cümle sükün buldı. Sulţān Bāyezīd (12) oġlı Şeh-zāde Sulţān Korkūd cedd-i emcedleri serāyında mevcūd (13) bulunmaġla ittifāk-ı vüzerā vü erkān-ı dīvān ile peder-i ‘ālī-güheri (14) gelince kāyim-i mekām-ı salţanat eylediler. Bu tedbīrden maqşūdları serīr-i (15) cihān-bānī maşşūş-ı Bāyezīd Hānī olduġı ma‘lūm-i e‘ālī vü edānī (16) olmaġ için idi. Fi’l-ħaķīka Sulţān Korkūd’uñ cülūsı (17) Cem Sulţān’dan salţanatıñ inşirāfına delālet eyleyüp taht-ı se‘ādet-(18) baht Sulţān Bāyezīd Hān’a müte‘ayyen olduġı kulüb-i nāsda mütemekkin (19) oldu. Megerki pāşā-yı maqtūl Cem Sulţān’a nihānī ādem gönderüp (20) taht-ı maħlūla sür‘atle vuşul lüzūmunı mektūbunda derc eylemiş imiş. (21) Gönderdüġi berīdi qarābet ile ser-efrāz olan Anaţolı (22) Beglerbegisi Sinān Pāşā yolda ele getirüp mektūb-i ‘ömrini (23) engüşt-i tıġile maħv eylemiş. Sābıķu’z-zıkr Keklik Muşţafā da‘vet-nāme’-i (24) erkān’ı teslīm eyledükde dördüncü günde dāru’l-ħilāfeye ‘azm (25) buyurup dört biñ dil-āver ile şitāb idüp deryā-yı İstānbül [326a] (1) sāhiline toķuz günde vuşul bulup māh-ı mezbūruñ yigirmi birinde ki (2) yevm-i eħad idi rākib-i sefine olup İstānbül’a duħul buyurdılar. (3) Ol gün Sulţān Bāyezīd şemle ‘amāme ile olmaġla pāşālar ve aġālar (4) daħī şemle şarınup mātem-gīrlıkde pād-şāh’a münāsebet eylediler. Vezīr (5) İshāk Pāşā ħufyeten Yeñiçerī’ye dimiş ki “Muşţafā Pāşā minnet-ġam kişidür (6) vezāret mesnedine gelüp benüm ma‘rifetümle ziyāde olan vezāyifiñizi (7) kaţ’a sa‘y itse gerekdür. Ferāġ-ı bāl isrerseñüz anuñ İstānbül’a geçmesini (8) men‘a dermān eyleñ.” Yeñiçerī daħī yevm-i ‘ubūrda kayıkla pād-şāh (9) kağırgasına yanaşup Muşţafā Pāşā rucū’unı murād itmekde ittifākların (10) ‘arz itdiler. Pād-şāh daħī muķtezā-yı zemān üzre mes‘ūllerin maķbūl (11) tutup pāşā-yı mezbūri Üskūdār’a döndürdiler. ‘İzz ü iķbāl ile (12) pād-şāh-ı kerīmü’l-ħışāl İstānbül İskelesi’nde esb-i bā-reftāra (13) süvār olup serīr-i salţanata müteveccih oldılar. Ol şehrde olan (14) erbāb-ı ħıref ve aşhāb-ı şeref taraf taraf şaff çeküp ve şāh-rāh-ı (15) pād-şāhī’ye ser ā-ser firāşlar ve talā-rüzī kimāşlar döşeyüp i‘zāz (16) ü tevķīr levāzımını tevfir eylediler. Şehrüñ dervāzesine duħul vaķtinde (17) sipāh-ı nuşret-penāh teraķķileri muķarrar buyuruldı. Bāb-ı Hümāyūn’a vuşul (18) hengāmında Yeñiçerī ittifākla “‘Arz-ı ħālımız vardır.” diyü pād-şāh’ı tevķīf (19) itdiler. Muhammed Pāşā katline

iḳdāmlarınuñ ‘afvını ve içlerinden ba‘z-ı nā-hem-vār (20) te‘addī destini dırāz itdüklerinüñ ‘özüni ḳabūl recā eylediler. (21) Cümlesini ‘afv buyurdılar. Andan soñra Yeñiçerī şufūfunı şaḳḳ idüp (22) dārü’s-se‘ādelerine girdiler. Ol vaḳt-i se‘ādet-me‘nūsda (23) taḥta cülūs ve cümle ḥaḳḳ dāmen-būs itdükden soñra irtesi (24) vālid-i mācidleri olan sulṭān-ı bihişt-mekānuñ nemāzını (25) Ḳuṭbü’ṭ-Ṭarīḳa Şeyḫ Ebu’l-Vefā ḳuddise sirruh imāmeti ile edā buyurup [326b] (1) vüzerā vü ümerā tābūt-i pür-sekīnelerini dūşlarına alup cāmi‘-i şerīflerinüñ (2) miḥrābı ḳuddāmında olan ḥadıḳa-i enīḳada defn idüp teḳarrubāt-ı (3) mevfüre ve teşadduḳāt-ı maḥşüre ile rüh-ı pür-fütūḥların şād (4) ve ḥatemāt-ı mükerrere vü ḥayrāt-ı muḳarara ile ri‘āyet-i ḥaḳḳ-ı vilād buyurdılar. (5) Andan soñra cümle-i a‘yāna ve ‘ulemā vü eşrāf-i me‘ālī-nişāna esbāb-ı mātemi (6) iḥrāc itdürüp şöf u dībāc giydürüp mazḥar-ı ‘aṭāyā ḳılmaḡla ibtihāc (7) ve bāzār-ı i‘tibārda pür-revāc itdürdiler. Ol ‘aşrda merḥūm Kemāl Pāşā-zāde (8) cülūs-i hümāyūn için bu taḳrīḥi dimişdür. Nazm:

“Geçdi ḥilāfet taḥtına şāh-ı (9) cevān-baḥt-i sa‘īd.

Hātif didi taḳrīḥini: ‘**Ḥān oldu Sulṭān Bāyezīd**’

(10) REFTEN-İ ŞĀH BE-CENG-İ CEM SULṬĀN

(11) Çün sulṭān-ı ‘ālī-miḳdār mesned-i şeh-yārīde ber-ḳarār oldılar. Tedābir-i mülkiyyeye (12) meşḡul olup yevm-i cülūsarınuñ üçüncü gününde İşḫāḳ Pāşā’yı vezāretde mesned-nişīn (13) ve virdüḡi teraḳḳīleri ḳabülle fitne āteşini teskīn buyurdılar ve Muşṭafā Pāşā’yı (14) Üsküdār’dan getürdüp vezīr ve Maḡnīsā Çelebīsini vezāretten ‘azl idüp (15) girü Şemāniyye’nüñ birinde müderris eylediler ve soñra baḥşış-i ‘āmm idüp ümerā-i kirām-ı (16) eṭrāfa ḥil‘atler göndermekle ikrām itdiler. Niçe eyyām aḥvāl-i cihān niżām (17) u intizām üzre iken ba‘z-ı kūteh-bünyān liyām-i şimşīr-i ḥilāfī niyāmdan çıkarup (18) sulṭān-ı ‘adālet-güsterüñ birāder-i kih-teri olan Şeh-zāde Cem Sulṭān Ḳaramān (19) taḥtında fermān-revān iken ḥaberler gönderüp “Sen daḥī vāriş-i sulṭānsın.” diyü (20) mezre‘a-i ḳalbine ḥabb-i ḥubb-i cāh eküp itā‘at-i şāhī’den rūgerdān oldılar. (21) Bir bölük aḥmaḳlar ḥilāfet mertebesin muḥallefāta ḳıyās idüp ḳābil-i iştirāk (22) şandılar. Zillet-i Ḥaḳḳ yektālīḳ ve salṭanat bī-hemtālīḳ iḳtizā itdüḡin fehm itmeyüp (23) ol şeh-zāde-i āzādeyi ser-keşlik sevdāsına dūşürdiler. Cem daḥī (24) cām-

ı gurūr ile ‘asker-i mevfūr cem’inde bezl-i maḳdūr idüp dār-ı hükümeti olan (25) Ḳaramān Memleketi’nden dāru’s-saltāna-i Burūsa cānibine revān oldu. Bu haber [327a] (1) dāver-i kişvere ma’rūz olıcaḳ Burūsa tahtını muḫāfeza için Ayās Pāşā’yı (2) iki biñ Yeñiçerī ile Mudānya yolundan gönderdiler ve ‘aḳablarınca ‘asker ile (3) bi’z-zāt Üsküdār’a geçüp baḳıyye-i ‘asker ordū-yı hümāyūn’a mülḫaḳ olunca anda (4) ārām itdiler. Ayās Pāşā Yeñiçerī ile gidüp Burūsa Ḳaplucası’nda (5) ḳondılar. İştidiler ki Cem Sulṫān tarafından Gedik Naşūḫ Serdār-ı sipāh (6) olup Yıldırım Ḥān ‘İmāreti Şahrāsı’nda ḳonmuşlar. Anlar daḫī bī-gāne ‘asker (7) geldüğünden haber-dār olıcaḳ Burūsa’ya girmege cān atdılar. Ayās (8) Pāşā daḫī ilgār idüp ‘azīm muḫārebe itdiler. Şehr ḫalkı Yeñiçerī’nüñ (9) İstānbūl ehline itdükleri te‘adīden ürküp şehre duḫūllerine (10) rızā virmediler. Sulṫān Cem’den daḫī ḫavf eylediler ki Yıldırım Ḥān şeh-zādeleri (11) gibi Burūsa’yı yaḡmā vü tālān eyleyeler. Bu sebep ile Cem ‘askeri’ne mu‘āvenet (12) itdiler. Ayās Pāşā ile Yeñiçerīler’üñ ekşerī giriftār oldılar ve üçüncü gün (13) Cem Sulṫān şehre dāḫil oldu. Ehl-i belde şeh-zādeye ta‘zīm ve ḫişārı (14) teslim itdiler. Cem daḫī serāya girüp ḫızānede bulduḡı esbāb (15) u nuḳūdı zabṫ idüp nāmına ḫuṫbe oḳutdı ve on sekiz gün (16) Burūsa’da ārām ve ol taraf ehlini kendüye rām eyledi. Bu aḫvāl (17) şāh-ı firişte-ḫişāle ma’rūz olıcaḳ Cem’üñ lālāsı Āştīn Oḡlı Yaḳub Beg’e (18) āşnālıḡı olan ba‘z-ı ümerā fermān-ı şāhī ile nihānī nāmeler gönderüp (19) Cem Sulṫān’ı Ḳaramān’a ḳaçurmayup Yeñişehr Ovası’na ‘asker-i manşūre ḳarşu (20) getürdüḡi taḳdīrce Anaṫolı Beglerbegligi tevcīh ve yüz biñ aḳça maḫşūlli (21) ḳaryeler temlik olunmaḳ teḳarrurunu nāmelerinde i‘timād virecek şūretle (22) derc itdiler. Sulṫān Cem pād-şāh’uñ cemm-i ḡafīr ile Üsküdār’a ‘ubūrundan (23) haber-dār olıcaḳ vālid-i mācidlerinüñ Selçūḳ Sulṫān nām ‘ammesini ki Çelebī Sulṫān’uñ (24) kerīme-i şulbiyyelerindendir. ‘Ulemānuñ mu‘ammeri Mevlānā Ayās ve Şükru’llāh Oḡlı (25) Aḫmed Çelebī ile risālet edāsıyçün der-se‘ādete revāne eyledi. Selçūḳ Sulṫān [327b] (1) şeref-i dest-būsula ser-firāz olıcaḳ itdi: “Pād-şāhum! Olmaz mı ki cān (2) ber ā-ber birāderüñ ḳanını dōkmeyüp Rūmili Memāliki ile iktifā idüp Anaṫolı (3) eyāleti’ni aña irzānī buyursañ iṫā‘atüñden ḳıḳmaz idi ve her giz rāh-ı ḫılāfa (4) gitmez idi. İki şāh-ı ‘ālī-cāh ‘azm-i rezm-gāh idicek aḫvāl-i re‘āyā mükedder (5) olmaḳ muḳarrardur.” Mesmūc-ı semc-i ḳabūl olmayup nevāziş ü teşrifle mürselleri (6) tarafına gönderdiler.

Sultān Cem kendülerini “**Lā irhāme beyne’l-mülūk**” cevābı ile (7) gönderdiklerini göricek Gedik Naşūh’ı hūlāşa²-i ‘askeri ile İznīk (8) tarafına gönderdi ve kendüsi bakıyye²-i leşkeri ile ardınca revān (9) olup ĀştīnOğlı şavāb-dīdī ile Yeñişehr’e teveccüh itdi. Yeñişehr’e (10) teveccühünün bir bā‘isi dahī güzīde²-i mevālī²-i Rūm Fenārī-zāde Ḥasen Çelebī (11) olmak rivāyeti tarīh-i neşrīde merķūmdur. Ḥudā-vend-gār’uñ büyük oğlu (12) olup Şaruḥān vālisi olan Sultān ‘Abdu’llāh ‘ammi Sultān Cem’i (13) Burūsa’dan nā-ümmīd itmege Şaruḥān ‘askerin cem‘ idüp Ayās (14) Pāşā’ya imdād ve Burūsa’yı muḥāfeza murād itmişidi. Hılāl-i tarīkda Ayās (15) Pāşā’nuñ giriftār ve ‘ammūsı Burūsa Ḥişārı’nı alduğın bilicek Gelibolı’dan (16) ardlarına çekilüp vālid-i sa‘īdini Anaṭolı Yaḫası’na geçmiş bulıcaḫ (17) ardlarına düşüp İznīk’de mu‘asker-i hümāyūn’a mülhık ve vālidī dest-būsle (18) taḫşīl-i revnaḫ eyledi. Ṭalī‘a²-i ‘asker ser-dārı Anaṭolı Beglerbegisi (19) Sinān Pāşā’yı Dikilūtaş’da ṭalī‘a²-i ‘adūya gönderüldükde Gedik (20) Naşūh’uñ pā-yı iḫāmeti dürüst olmamağla Azvādī der-bendī’ne çekildi. (21) Sinān Pāşā dahī ta‘ḫībe şitāb idüp der-bend-i mezbūrda telāḫī²-i-ṭalī‘ateyn (22) vāḫı‘ oldı. Pād-şāh dahī ‘azm-i İznīk idüp Sinān Pāşā Gedik (23) Naşūh’a zafer bulıcaḫ şāh-ı ‘ālī-cāh dahī der-bende duḫūl itmegın gürūh-i düşmen (24) tağılup Yeñişehr cānibine firār itdiler. Ol gice mevkib-i hümāyūn der-bendde (25) ḫonup irtesi Yeñişehr Ovası’na teveccüh buyurdılar. Sinān Pāşā Yeñişehr Nehri [328a] (1) kenārında ḫaşmına mülāḫī olup cihānı gözine teng eyledi. Oğuz oğlu ki (2) muḫaddeme²-i düşmen imdādına gelmişidi a‘vānıyla giriftār ve rüz ü şebın çeşmine (3) tār oldı. Gedik Aḫmed Pāşā ki Polya’da idi tehniyet-i cülūs için (4) hedāyā ile Yeñişehr Şahrāsı’nda gelüp taḫbīl-i rikāb idüp süvār olacağı (5) maḫallde pād-şāh ḫāşş yedeklerinden birini zeyn-i zerrīn ile iḫsān ü hem-‘inānlık (6) şerefiyle mümtāz buyurup tertīb-i şufūf itmegi ışmarladılar. Pād-şāh dahī ‘azm-i (7) rezm-gāh u sevḫ-ı sipāh buyurdılar. Sekiz yüz seksen altı rabī‘u’l-āḫırinüñ yigirmi (8) ikinci gününde Yeñişehr Nehri kenārında telāḫī²-i baḫreyn ü tarafeynden çok mücāhedeler (9) oldı. Anaṭolı ümerāsı gürūh-i nā sipāsı ḫamle²-i vāhīde ile perākende (10) vü pāy-māl ve niçe ser-keşi bend-i girānla bī-mecāl eylediler. Āştīnoğlı va‘d-i (11) sābıkını incāza fırsat bulup Cem Sultān’a didi ki: “ ‘Askerimizüñ (12) bir cānibi perīşān ve Anaṭolı ‘askerinden rü-gerdān oldı. Eger Şāh-ı (13) Cem cāh-ı sipāhdan bir ḫaç şınıfı bu bendeye hem-rāhitse ol gürūh-i (14) gürīzānı döndürüp

düşmene şudan geçmege mecāl virmez idüm.” (15) Cem Sultān dahī güzīde²-i sipāhından bir kaç şımfı aña koşdı. (16) Ol dahī şüret-i ceng ile kenār-ı āba āheng idüp gürüh-i ʔarafeyn (17) tıgların birbirlerine havāle idicek Ya²qūb Beg itā²at-i rūsūmı işā²at (18) idüp sancāklarını ser-nigūn ve bile olan sipāhla ʔazm-i mevkib-i (19) hümāyūn eyledi. Ma²dūd-i ʔalīl tehallūf idüp Cem ʔaskeri’ne mülhāḫ oldılar. (20) Ayās Pāşā ile Burūsa’da giriftār olan Yeñiçerīler haber-i inkisār-ı düşmeni (21) ʔuyıcaḫ zencī-ırın ʔırmış şīrler gibi bendden ḫalāş olup ḫīn-i ʔıtālde (22) mu²asker-i hümāyūna mülhāḫ oldılar. Bu cānibūñ izdiyād-ı ʔuvveti cānib-i muḫālīfe (23) za²f-ı ʔalb virmegin her biri maḫlaşa müsāre²at eylediler. Ḥuşūşan (24) ʔaramāniyyān bā-nifāḫ Türkmān ü Varsāḫ ile firārda müsābeḫat eylediler. (25) Sultān Cem ʔaskerinūñ gümi kem olduḡın göricek galebe²-i dehşet ü ḡam birle [328b] (1) ʔaçup ʔazm-i ʔaramān itdi ve nışf-ı yevmde Ermenī der-bendine yitdi ki (2) iki günlük yoldur ve ol gice gidüp ḫīn-i ʔulū-i şemsde Eskişehir’e (3) vardılar. Uḡraş günü cümle ḫızāne vü esbābı telef olmaḡla eşvāb (4) ʔilletinden ʔapucıbaşısı Sinān Beg’ūñ bir kepenegin örtünmekle giceler sermā (5) elemiñ def² iderdi. Bu felāketle māh-ı mezbūruñ yigirmi yedinci gününde (6) taḫtı olan ʔonya’ya varup sühūlet-i firār iḫün sebük-bār oldı.

(7) ʔAZM-İ CEM BĀ-ḤALEB Ü ŞĀM Ü MIŞR

(8) Bu ʔarafda şāh-ı cihān-gīr, Cem tevābi²inden cemm-i ḡafīri şemşīr itdükden soñra (9) ta²ḫīb-i Cem iḫün vaz²-ı ʔadem itdükde Sultān Cem nā-ḫār terk-i diyār (10) idüp üçünci gün ki sene²-i mezbūre cemāzi’l-āḫīresi ḡurresidür (11) vālidesin ve müte²allīḫāt-ı ḫaremin alup ḫavāşş-ı ḫuddāmı ile diyār-ı ʔArab’a (12) ʔazīmet andan ʔarsūs’a ve andan Aḫana’ya vardılar. Ramezānoḡlı (13) istiḫbāl ü ziyāfet idüp māh-ı mezbūruñ yigirmi ikinci gününde Ḥaleb’e (14) dāḫil oldılar. Ḥaleb emīru’l-ümerāsı ikrāmda ʔuşūr itmeyüp (15) Özbek-i Şaḡīr’i bedreḫa²-i ʔarīḫ idüp şeh-zāde’yi Şām’a gönderdi. (16) Şām emīru’l-ümerāsı ʔaşr-ı Ablāḫ’da ʔondurdi. andan ʔudūs-i Şerīf ziyāretine (17) Ḥalīlu’llāh’dan Ḡazze’ye andan Mışr’a teveccūh itdiler. Şa²bān ḡurresinde (18) Mışr’uñ sultānından ḡayrısı istiḫbāle ʔıḫup Düveydāriyye’de ʔondurdılar. (19) İrtesi Mışr’ı tezyīn idüp miyān-ı şehrden sultān serāyına iletdiler. (20) Sultān ʔayıtbāy ile muşāfeḫa vü mu²āneḫa ādābı ri²āyet olunup (21) şoḫbet-i ḫafīfe

itdiler. Sulṭān meḳām-ı übüvvetden dem urup tesliyetler eyledi. (22) Leyālī-i Ramezān'da ekṣer bile ifṭār iderlerdi ammā bu cānibde pād-şāh (23) Ḳonya'nuñ Ḳalabāt nām çayırında ḳarār idüp Ḳaramān'ıñ zabṭına meşḡül (24) oldu ve Gedik Aḫmed Pāşā'yı güzīde-i sipāh ile Cem taḳṭibine gönderdi (25) ve Ḳaramān vilāyetini Şeh-zāde Sulṭān 'Abdu'llāh'a irzānī buyurup kendüler [329a] (1) Ilḡün Yolu'ndan İstānbül'a revāne oldılar. Yeñiçerī Cem Sulṭān'ıñ (2) Burūsa'dan getürdüḡi 'Azebleri ḳırmaḡla ḳanā'at itmeyüp Burūsa (3) ḫalkı'ndan intiḳām almaḡa ruḫşat istediler. Mūsā'ade görmeyicek ḡulüvv eylediler. (4) “Burūsalunuñ şenā'atleri Cem'e itā'atleridür. Yeñiçerī'nüñ duḫlünde ma'zūrlardur. (5) Dest-i teṭāvüleri ḡuşāde olmasa muḫālefet zuḫūr itmezdi.” diyü cevāblar virilüp (6) baḫşış ü iḫsānlarla gücile teskīn olundılar. Bu ḫikāyet menḳüldür ki (7) Sulṭān Cem'i Ermenī der-bendinde ba'z-ı etrāk aḫz itmek murād idinüp (8) cism-i nāzıke gezend ve ḫuddāmınıñ kimini düşürüp ve kimini bend idüp (9) girān-behā emti'asın almışlar idi. Sulṭān Bāyezīd ol der-bende (10) geldükde ol Etrāk-i bī-idrāk ārzū-yı iḫsānla Āstān-ı Şāh-ı (11) cihāna gelüp Cem'e itdükleri bī-edebāne evzā'ı taḳrīr ve alduḡları (12) esbāb ü māl-i keşiri ḫızāne-i 'āmire'ye teslim eylediler ve bu muḳābelede (13) tekālīf-i dīvāniyyeden mu'āf olmaḡ recā eylediler. Şāh-ı ferzāne (15) fikret ü 'āḳılāne ile “Ol ma'rekede bulunanlarıñ cümlesi der-i devlete (16) gelsün.” diyü fermān itdiler. Ol ḡürūḫ bā-cem'ihim gelicek buyurdılar ki: (17) “Re'āyānuñ selāṭin ümūrına te'arruz ne vazīfeleridür? Anlara lāzım (18) olan salṭanat kime müyesser olursa itā'at itmekdür. İki vāriş (19) birbiriyle münāze'a iderse ecnebīnüñ ne medḫali var ve erāzil (20) ü edānīnüñ e'ālīye sell-i seyf itmege ne eli var?” Ve bi'l-cümle (21) Mūsā Çelebī Emīr Süleymān ḳātillerine itdüḡi gibi Ḥudā-vend-gār (22) daḡī Sulṭān Cem'i mecrūḫ idenlere miḡlara bend idüp yollara (23) maṭrūḫ ve niçesini bī-rūḫ itdi ki min-ba'd ḫiç eḫad ḫaddinden (24) tecāvüz itmeye ve raḡbet-i vereş-i mülk ümūrına ḳarışup rāh-ı zālālete (25) gitmeye. El-ḳışsa: Aḫmed Pāşā Cem Sulṭān ardınca Heraḳilite'ye vardı. [329b] (1) Mısr'a gitdüḡi muḳarar olıcaḡ bāb-ı se'ādetden ḫükm-i ḫümāyün vürüd itdi ki (2) 'askere icāzet virüp Sulṭān 'Abdu'llāh'ı muḫāfezata dört sancāḡ begi alaḡoyup (3) der-i devlete teveccūḫ ide. Pāşā daḡī imtişāl ve der-i devlete teveccūḫde isti'cāl (4) itdi. Şeref-i pā-būsula müşerref olıcaḡ meşālīḫ-ı mülkiyye nazmına me'mūr olup (5) mesned-i vezārete müstenid oldu. Lākin ḫıdmetine ḡurūrı ve ser-keşlik (6) üzre mürūrı olmaḡla ilḳā-i ḫussād inzimāmıyla ḳapucılar

odasında (7) habs fermânı şudür buldı. İshâk Pâşâ ile Hersek Oğlu Ahmed Pâşâ (8) şefâatleri ile itlâk ve yine mesned-i vezâretde temkîn buyuruldu.

(9) FİTNE-ENGİZİ-İ İBN-İ KARAMÂN

(10) Karamânoğlu Kâsım Beg ki Sulţân-ı cennet-mekân zemânında Uzun Hasan'a (11) ilticâdan soñra oğlu Yaķub Mîr-zâ mülk-i mevrûsı taħlîşına fırsat gözlerdi. (12) Cem fetretini fırsat bilüp Yaķub Mîr-zâ'dan vaţan-ı aşlîsi teşhîrine (13) isticâze eyledi. Taşili hudûdına gelicek Varsâķ ve Turgûd (14) ümerâsı ve Karamân ümerâsınıñ beķâyâsı Kâsım Beg yanına derilüp ğâret-(15)günân Lârende'ye revân ândan Konya üzerine ilġâr itdiler. (16) Ol eyyâmda Hâdım 'Alî Pâşâ ki soñra vezîr-i a'zam olmuşdur. Karamân'da (17) beglerbegi idi. Kâsım Beg'i def ve Sulţân 'Abdu'llâh'ı muhâfeza için (18) Gedik Ahmed Pâşâ âlaķoduġı dört sancâķbegi ile muķâbele-i haşma çıkup (19) Pervâne Çâyırı'nda muķâtele itdiler. Sipâh-ı düşmen ez'âfi olmaġla ma'reke-i (20) iltihâmda tevaķķufa iķdâm hengâmı olmaduġı cihetden ümerâ ittifaķ idüp (21) 'Alî Pâşâ'nuñ 'inân-i semendin Konya cânibine döndürdiler. Kâsım Beg (22) bu cüz'î zaferle küllî kuvvet bulup Konya Hişârî'nda şeh-zâdeyi ve pâşâyı (23) muhâşara ile müfâhare eyledi. Bu haber der-gâh-ı 'âlem-penâha vârid olıcaķ (24) Gedik Ahmed Pâşâ Karamânîler ile cenge mu'tâd olmaġın fermân şudür buldı ki (25) sipâh intiġâb idüp a'dâ-i devlet üzerine şitâb ide. Ahmed Pâşâ [330a] (1) emek-dâr olmaġın şuret-i niyâz ile nâza âġâz idüp itdi: "Muştafâ Pâşâ (2) sözi ile niçe gün habs çekdüm. Şimdi ol pister-i istirahatden yatmaķ (3) ve beni düşmen âġzına atmaķ 'adâlet degüldür. Ol daġî maġbûs olmazsa (4) benden erlik ve ceng deminde dil-âverlik gelmez." Yeñiçerî daġî Ahmed Pâşâ'yla (5) müttefiķu'l-kelim olıcaķ Muştafâ Pâşâ habsine fermân muķârin oldı. Ahmed Pâşâ (6) daġî iki biñ Yeñiçerî dört biñ 'azeb ve silah-dâr ve ġurabâ bölüklerin (7) ve Anatolı 'Askerin bi't-temâm ihzâr idüp Karamân diyârı'na teveccüh itdi. (8) Lâkin haķķında sebķ iden ihânet müstetbi'-i ġurûc u ġıyânet olmaġın (9) bu ihtimâli sedd için oġlını der-i devletde alıķodılar. Pâşâ, Karahişâr-i (10) Şâhib'de ref'-i râyet itdükde Kâsım Çelebî haber-dâr olup Taşili'ne (11) kaķdı. Ahmed Pâşâ şeh-zâde ġıdmetine irüp 'Alî Pâşâ'yı ve anda olan (12) ümerâyı yanına alup Taşili'ne müteveccih oldı. Kâsım Beg Tarsûs'a (13) 'azm itdi. Ahmed Pâşâ ardınca Silifke'ye vardı. Ol menâzilde (14) zehîre kılet olmaġla 'Alî Pâşâ'yı Müt Kal'ası'nda

(15) odı ki cem^c-i zehāyir ide. āsım Beg, pāşanuñ az ādemle ser-dārdan (16) dūr dūşdūğini haber alıca tađ yolundan ilgār idüp ‘Alī Pāşā’ya (17) muābil oldı. ‘Alī hāber-dār olıca Amed Pāşā’dan istimdād (18) itdi. Ol dađı eşalini Silifke’de oyup sebük-bār ilgār (19) eyledi ve bir küh-sārda āsım Beg’e muābil olup muātele itdi. (20) āsım Beg ‘adem-i muāvetini bilicek leşker-gāhında āteşler yadurup (21) kendü arsūs’a mūteveccih olup pāşā ardınca ilgār itdi. (22) Vuşul mūyesser olmayıca Teke Şuyı’ndan dōnüp Ayılmas al‘ası’na (23) uđrayup vīrān u zehāyirin ‘askere takşım ve āndan ‘Alī Pāşā (24) Silifke’de mülākī olup bākī zehāyiri Silifke’de oyup (25) andan Lārende’ye varup fuarā²-i sipāha destūr virüp [330b] (1) ađniyāsını yanında alıoyup avālī bāb-ı se‘ādete yazup āsım Beg (2) fitnessini def^c itmedin gitmeđi mūnāsib görmeyüp mevsim-i behāra intizār (3) lāzım idüğünü ‘arz u iqlām ve tafşil üzre ifhām eyledi.

(4) URŪC-I CEM EZ-MIŞR VE AVĀL-İ O

(5) Sultān Cem sekiz yüz seksen altı şevvālınıñ yigirmi sekizinde Sultān-ı (6) Mışr izni ile hacc-ı şerife gidüp Mekke²-i Mūkerreme’ye duđulı gūni (7) emīr-i Hicāz istikbāl eyledi. Ba‘de edā’i’l-menāsik Medīne²-i Mūnevvere’ye (8) sālİK olup dīde²-i ārzūsunu tūtiyā²-i Tūrbe²-i Mu‘atara²-i Mūnevvere’ye (9) ‘Alā Sākinihā Efzālū’t-Teħıyye ile behre-mend olup sekiz yüz seksen yedi (10) muarremiñ yigirmi birinde yine Mışr’a geldi. Bu eşnāda aramānođlı (11) āsım Beg nāmeler gönderüp “Sipāh-ı Rūm udümüñize muntezırlardur. (12) Sultān Bāyezīd Hān’dan rū-gerdān olmuşlardur. Bi-lā tevāıf (13) bu cānibe gelesüz.” diyüp Lārende’de Gedik Amed Pāşā ile (14) ışlayan ümerā dađı nihānī nāmeler gönderüp Sultān Cem’i hayāl-i (15) hāma dūşürdiler. Cem dađı Sultān-ı Mışr’dan istimdād ile Haleb’e (16) geldi. Engūriyye Beg’i urabozanlı Muammed Beg ki sābıan Yeñiçerī ađası (17) olmuşdur. Zu‘men sūbaşılardan cem^c-i keşir ile Amed Pāşā yanından (18) açup Haleb’de Cem Sultān’a mülākī olup itā‘at eyledi. Bu haber (19) şāh-ı muzaffere ma‘rūz olıca Amed Pāşā’nuñ muvāza‘asına haml (20) olunup fermān itdiler ki yanında olan sipāh ile mu‘asker-i (21) hūmāyūna teveccühde isti‘cāl eyleye ve Şeh-zāde Sultān ‘Abdu’llāh’ı (22) onya’dan aldırup arahişār’a getüre. Pād-şāh dāru’l-hılāfe’dan (23) apuulı ile Burūsa’ya ‘ubūr idüp telāhu-ı ‘asker için bir aç (24) gün ārām eylediler. Sultān Cem Aana’ya

geldükde Karamanoğlu (25) istikbâl eyledi ve ‘ahdleri bunuñ üzerine muqarrar oldu ki [331a] (1) salţanat-ı Rûm müyesser olursa Karamân vilâyeti’ni bi’t-temâm Kâsım Beg’e irzânî (2) göre. Aţana’dan ma‘iyyetiyle kâlkup Ereğli’ye geldiler. Rab‘u’l-evvel (3) selhinde kapucıbaşısı Sinân Beg’i muşâleha talebi için Gedik Ahmed Pâşâ’ya (4) gönderdi ammâ maqşûdı pâşâyı igfâl idi. Anuñiçün Sinân (5) Beg ardınca Trabozanlı irişüp Çukurçemen Yaylağı’nda alışdılar. (6) Zafer bulmayup döndi ve Konya’yı muhâşara sevdâsına düşdi. (7) Ahmed Pâşâ şeh-zâdeyi Karaşışâr’a getürdi. Mevkib-i Hümâyün Seyyid Gâzî’ye (8) gelicek şeh-zâde ile ikisi der-gâh’a geldiler. Cem Sultân Kâsım (9) Beg’le Konya’yı muhâşara itdi. Trabozanlı kal‘aya zafer müyesser olduğın (10) fehm idüp ‘asker-i şâhî kurbünden dağî ağâh olıcağ Engüriyye’den (11) ‘iyâlin almak için biñ süvâr ile Engüriyye’ye ilgâr eyledi. (12) Ehl ü ‘iyâli İstânbül’a nakl olunduğın bilicek beli büküldi. (13) Ve’l-hâşıl burada niçe kıtâl ü cidâl oldu ki tafşîli mücib-i melâl (14) olur. Cem Sultân’uñ Karamanoğlu’yla Taşılı’ne tehaşşun itdüğü (15) iflâm olıncak Hudâ-vend-gâr Koca Sekbânbaşı’nı Cem Sultân’a (16) gönderdi ki bir mu‘temedini göndere. Cem dağî kapucıbaşısı Sinân Beg’i (17) gönderdi. Çün hulâşa-i kelâmı bir miqdâr memleket talebi idi. (18) Sinân Beg’e icâzet virilüp âhir kimesne istediler. Bu kerre (19) defter-dârı Muhammed Beg’i gönderdi. Anuñ dağî kelâmı muţabık olıcağ (20) Bahşâyış Oğlı İmâm ‘Alî’yi risâletle gönderdiler. Bunlar Cem (21) Sultân’a varup Hudâ-vend-gâr-ı ‘âlî-miqdâr’dan selâm-i mülâtafet-(22) encâm naklınden soñra itmişler ki: “Kişver-i Rûm bir ‘arüsdur ki iki (23) dâmâda tâb getirmez ve müşâreket mührin götürmez. Birâderiñiz (24) böyle iltimâs ider ki Kudüs-i Şerîf mücâveretini ihtiyâr ve ol (25) arâzî-i muqaddesede qarâr ideler. Şimdiye dek hızâne-i ‘âmiriñiz [331b] (1) vâridâtı ne ise her sâl huzûr-ı şerîfiñize irsâl buyurmağa te‘ahhüd (2) buyurmuşlardur.” Cem Sultân bu pendî kabûlden rû-gerdân olup (3) mülk-i mevrûşdan hişşe talebinde muşır olıcağ resûl-i şâhî Cem Sultân’uñ (4) fikr-i vâhisini haber viricek Anaţolı ‘Askeri ile Hersek Oğlı (5) Ahmed Pâşâ’yı üzerine gönderdiler.” diyü münteħab-i Tâcü’t-Tevârîh’de mestürdur.

(6) BĀĠŞ-İ ‘AZM-İ CEM BE-ŞAVB-İ RODOS

(7) Müşârun ileyh Cem Sultân muqâddemâ Karamanoğlu Kâsım Beg ile “Ne cânibe (8) firâr evlâdur?” diyü müşâvere itdüklerinde Kâsım Rûmili tarafına (9) ‘ubûri

sevķ idermiş. Murādı bu ki Ğudā-vend-gār daĥi Rūmili’ne (10) geķmek iķtizā idüp kendüsi ferāĝ-ı bāl ile Ğaramān’a dest-res (11) bula. Cem Sulţān ol ğaddārı ĥayr-endiş şanup ol şarafa (12) ğüzār muķaddemātına āĝāz idüp ĥuddāmından Freng Süleymān’ı (13) Rodos Begi’ne hedāyā ile ğönderüp bu bābda mu‘āvenet (14) recā itmişidi. Hersek Oĝlu’nuñ ‘asker-i bī-řümār ile ilĝārın (15) işidicek ķarār idemeyüp kendüsin ĥayl-i seyl-i reftār öñünden (16) irdi ve Rodos Begi ‘ahd-nāmesinde müekked-i eymanla i‘ānet (17) itmege te‘ahhüdin derc itmişidi. Lākin Freng Süleymān vaz‘larından (18) nireng-i rengi müřāhede itmegin anlara i‘timādı tecvīz itmeyüp (19) itdi ki: “Anlaruñ eřvārundan ĥayr āřārın fehm idemedüm. (20) ‘Ahd ü ğüftden murādları hemān řeh-zāde ĥazretlerini ele ğetürmekdür. (21) Bu bābda benden istiřāre buyurulursa bu teveccühi vecīh ğörmezüm.” (22) řeh-zāde terddüd ğöstericek sāyir rufeķāsı ol ķalbi ķāsī (23) kāfirleruñ peymān ü eymanuna aldanup kāfirler ‘ahdi üzre muşırr (24) olurlar.” diyü řeh-zādenüñ ‘azmi dümenin Rodos cānibine (25) döndürdiler. Lā-cerem sene’-i mezbūre cemāzi’l-āĥresi’nuñ yevm-i [332a] (1) řālīřde ol bār-ķeye süvār olup on üçünci ğünde Rodos’a (2) geldiler. Rodos Begi Miĝāl Masturi Begleri ile İskeleye ķarřu ğelüp (3) şenlikler eyledi ve řeh-zādeyi bir ‘ālī-serāya ķondurdu ve řeh-zāde dāyısı (4) ‘Alī Beg’i bir bār-ķe ile Tařili’nde Ğāsim Beg yanında olan ĥalkını ğörmege (5) ğönderüp řeh-zādeyi alıķoymaķ tedārüküne düşdi ve le‘alle ve ‘asā ile (6) řubĥ u mesā ğeçürüp ‘Alī Beg’e tevaķķuf şüretiyle “im-rüz” ve “ferdā” va‘desiyle (7) Sulţān Cem’i oyalandırdı. Āĥir ğördi ki tesliyete mecāl yok. Lā cerem (8) eyitdi: “Buradan Franķe memleketine andan Engürüs’e varasın. Murāda vuşüle bundan ğayrī ķāre yok. şimdi sizi ol cānibe ğönderelüm.” (10) diyü efsāne ile řeh-zādeyi aldayup eķāribinden beglerbegisi Buyāng’e (11) Fort nām kāfiri hem-rāĥ idüp levāzımını ğördi. Vekīl-i ĥarc ve kīlerci (12) kendülerden ve řabbāĥ ve sāyir ehl-i ĥırefden birer ikişer ādem-i Müslimān (13) emīrlerinden virüp üç yüz Freng cengçi ile bārķeyi ũnadup (14) Sulţān Cem’i muķaddemā ğetürdüĝi otuz ādemi ile ve yigirmi miķdārı (15) şatun alduĝı Müslimān esīrleri ile ol bār-ķeye ķoyup (16) māĥ-ı receb’üñ on yedinci ğününde Franķe memleketine ğönderdi. Bu cānibde (17) Ğāsim Beg itdüĝi teřāvülden nādım olup der-i devlet’e itizār (18) ve İçili’den bir küşe ta‘yīn olunmasın recā eyledi. Tezarru‘una merĥamet (19) ve İçili’ni ve Ğocendībeli’ni ‘ařā eylediler. Mürāce‘atlarında (20) Zü’l-Ğadr Oĝlı ‘Alāü’d-devle Beg şeref-i dest-būs-i pād-řāĥ ile (21) müşerref olduĝdan

şoñra eyālet-gāhı'na gitmege mücāz oldı. Pād-şāh (22) İstānbül'a andan Edirne'ye vardı. Gedik Aḥmed Pāşā'yı 'adem-i (23) şadākat töhmeti ile libās-ı ḥayātdan 'ārī eylediler. İshāk Pāşā'yı (24) daḥī 'azl idüp Selānīk'e gönderdiler. Āḫir-i 'ömrine degin (25) Selānīk'de qaldı. Mevlānā İdrīs dimişdür ki: "Gedik Aḥmed Pāşā [332b] (1) Lārende'den mu'asker-i hümāyūn'a mülḥaḳ olmaḳ fermān olunup pād-şāh dāru'l-ḥılāfe'den (2) Bursā cānibine teveccüh idüp Aydos Çemeni menzilini teşrīf itdüklerinde ba'z-ı (3) meşāliḥ-ı devlet için Kāsım Pāşā'yı vezāretten 'azl idüp Mesīḥ Pāşā'yı (4) vezīr eyledi ve İshāk Pāşā ki vezīr-i a'zam idi dāmādı müşārun ileyh (5) Gedik Aḥmed Pāşā ittifāḳ idüp Aḥmed Pāşā ḥudūd-ı Karamān'dan mürāce'atdan şoñra (6) Hızır Beg Oğlı Muştafā Pāşā ḥaḳḳında bed-gūyluḳ idüp tezvīrātla vezāretten (7) 'azl ü ḥabs itdürüp bir kaç gündən şoñra ḳatlı itdürmişler idi lākin nā-ḥaḳḳ (8) ḳatlı olunup ḥīle vü ḥud'aları ma'lūm-ı pād-şāhī olmağla azacıḳ (9) fursatdan şoñra Aḥmed Pāşā ḳatlı ile ve İshāk Pāşā 'azl ile mükāfāt (10) olundu. **Bejt:**

Çü bed-kerdī meşev eymen-i zi-āfāt

Ki lāzım-şud ḫabī'at-rā mükāfāt

(11) Bu rivāyet daḥī İdrīs'üñdür:

Bālāda Muḥammed Ađa ehl ü 'ayālin Engūriyye'de bulmamađla mūcib-i melāl olur diyü (13) netice'-i ḥāl zıkr olunmamışıdı. Mevlānā İdrīs bu vechle beyān eylemiş ki (14) mezkūr Muḥammed Ađa ehl ü 'ayālin bulmamađla iki gün ol maḥalldeistirāḫat eyledi. (15) Hüsni-ittifāḳātden nā-gāḥ ḫaberleri yođiken Rūmiyye'-i Şuğrā beglerbegisi olan (16) Süleymān Pāşā Amāsiyye'den müretteb ve mükemmel 'asker ile 'atebe-būsī'-i sultāna (17) giderken Engūrī'ye yaḳın maḥalle irüşdüklerinde Muḥammed Ađa kemāl-i ğurūrundan (18) yanında olan leşker-i maḳḫūr ile Süleymān Pāşā'yı gözine aldırmayup (19) üzerine yürüdü. Süleymān Pāşā daḥī yanında olan dil-āverler ile (20) merdāne ceng eylediler. Meydān-ı cengde ol kāfir-i ni'meti siñirleyüp başını (21) kesüp ḥāk-i pā-yı sultāna gönderdiler. Çün bu ḫaber-i inkisār Cem Çelebī ile (22) Kāsım Beg Karamānī'ye irişdi. Kāsım Beg fi'l-ḥāl ḫulāşā'-i leşkeri ile (23) Muḥammed Ađa'nuñ intikāmı için Engūrī cānibine ilğār eylediler lākin Engūrī'ye (24) dāḫil olduklarında

cemā‘at-i mezbūreden eſer bulmadılar. Çekdikleri meſaĸĸatleri (25) bī-hūde oldu. Bu nā-ümmīdlik eſnāsında rāyāt-ı sultānīnūñ ĸarīb olduĸun [333a] (1) ĸaberi alınmaĸla Engūrī‘de sükūn ü ārāma mecālleri olmayup herkes ıztırāb (2) u ĸavfla perīſān olup ancak Akſehr‘de ma‘dūd-i ĸalīl bir yere gelebildiler. (3) Sultān-ı sa‘īd İskender Pāſā‘yı sūr‘atle üzerlerine gönderüp ‘aĸabince rāyāt-i (4) zafer-āyāt daĸī revāne oldu. İskender Pāſā Akſehr‘e iriſdikde muĸālifānı (5) bulmayup muĸaĸĸaĸ oldu ki Cem Çelebī sa‘vet-i sultāndan ĸāyif olup rū-gerdān (6) ve tā Herāĸliye‘ye deĸin ki ser-ĸadd-i ſām‘dır hiç bir yerde tevaĸĸuf itmemiſ. İskender Pāſā (7) Herāĸliye‘ye varduĸda leſker-i muĸālif Bulĸār Tāĸı‘na firār eyledükleri müſaĸĸaſ (8) olup pād-ſāh daĸī maĸall-i mezbūre varduĸda İskender Pāſā ehvāl-i muĸālifānı (9) rikāb-i hümāyūn‘a ‘arz eyledi. Cem Çelebī daĸī ĸaramānoĸlu ĸāsım Beg ile (10) Taſili‘ne firār idüp mecma‘-i muĸālifān perīſān oldılar. Cem Çelebī daĸī cānib-i Deryā-yı (11) Freng‘e müteveccih oldu. **Tenbīh:** Cem Sultān‘uñ Rodos Cezīresi‘ne (12) gitdüĸi bālāda munteĸab-i Tācü‘t-Tevārīĸ‘den naĸl olunmaĸla netīce‘-i aĸvālī (13) daĸī munteĸabdan yazılıp ba‘dehū Heſt-Bihiſt‘de Mevlānā İdrīs-i Bitlīsī (14) rivāyeti daĸı naĸl olunmaĸ münāsib görülmüſdür. Tā ki aĸvāl tafſīl üzre (15) ma‘lūm-i müstemī‘in ola.

ZİKR-İ ENCĀM-KĀR-İ CEM SULTĀN

(16) Sultān Cem bindüĸi barça ile toĸuz günde İstankūy Adası‘na (17) andan Cicilya‘ya andan Misine önünde bir gün ārām eyledi. Andan (18) yanar ada nümāyān oldu. Bir kūh-i bülend ki ſabāĸdan aĸſama deĸin (19) gāh kebūd ü gāh siyāh dūdlar peydā ve aĸſamdan ſabāĸa dek āteſ-i (20) zebāneleri hüveydā olur. ĸudret-i ĸaĸĸı‘ı temāſā idüp te‘accüb-günān (21) revān oldılar. Cezīre‘-i mezbūre ile Polya Adası‘ndaki Buĸazı (22) geçdiklerinde gice ile ſeh-zāde önüne ta‘ām getirüp ſem‘ yakmıſlardı. (23) Polya Begi‘nüñ Papa ile ‘adāveti olmaĸın bir kevge ol e‘trāfı tavāf (24) iderken ſem‘ ſu‘lesin görüp ol semte müteveccih olmuſ. ſabāĸ (25) olcaĸ gördiler ki bir kevge bāl āçup gelür. Bunlar daĸı cenge āmāde oldılar. [333b] (1) Anlar ſandal atup ādem gönderdiler. Rodos gemisi olduĸun bilicek (2) ĸürmetler itdiler ammā Sultān Cem‘i gizlediler. Su‘āl itdüklerinde (3) ‘‘Rodos‘da ĸoduĸ.’’ didiler. Andan engīne dūſüp furtuna olmaĸla (4) keſtīleri raĸne-dār olduĸda künler mīĸlayup ĸayd ile bend itdiler (5)

ve enginde gemi kadar balıklar gördiler. Dem urduğda deryā cūşān (6) olup iki nīze kadarından ziyāde bülend olurdu. Andan Nitse şehrine (7) geldiler. Sultān Cem oradan Rūmili'ne gitmek istedikde Françe'den (8) istizān lāzımdur. Bir ādemiñizi ādemimize koşuñ. Varup isticāze idüp (9) kimse te'arruz itmemege hükmler getürsünler diyü 'avk için muqaddemāt sevķ (10) itdiler. Sultān Cem on iki gün va'de ile Haṭīb-zāde'yi gönderdi (11) lākin Haṭīb-zāde'ye tevaḳḳuf ile dört ay karar eyledi. Bu arada (12) Freng Süleymān'ı zebān-şināsdur diyü behāne ile öldürmek istediler. (13) Şeh-zāde "Ben habs ideyüm." diyü alup soñra kāfir libāsıyla kaçurdu. (14) Rūmiyye'ye çıkdı. Āḥir Nitse şehrinde ṭā'ün olmağla bār-gīrlere (15) süvār olup Elşir nām şehre kondılar. Haṭīb-zāde anda getürdiler. (16) Andan on beş pāre şehirlerden geçüp Sencivān'a geldiler. Daḥī niçe diyārlar (17) tolaşdurup sekiz yüz seksen sekiz muḥarremiñ on üçünde Rodos'a (18) müte'allıķ Reçliye Hişārı'na vardılar ve Engürüs'e Muştafā Beg'le Aḥmed Beg'i (19) kāfir libāsına koyup gönderdiler nām ü nişānı belürmedi ve bi'l-cümle (20) bugün yarın diyü şeh-zādeyi eglediler. Burada mesmūc oldu ki (21) Hudā-vend-gār tarafından Hüseyin Beg risāetle Rodos'a gelüp Sultān Cem'e (22) mülākāt murād eylemiş. Hile-kār kāfirler mülākāt bābını sedd eylediler (23) ammā mezbūr ilçiyeye Hudā-vend-gār tarafından şeh-zāde yanından ḥavāşşını (24) dūr itmege işāret şudūr itmegin nigeħ-bānları olan la'ınler (25) defterle ayrılmışlar. Sultān Cem ādemlerinden ayırduğdan soñra iki ay [334a] (1) ol hişārda oyalayup andan Şāşūr nām Hişār'a getürdiler. (2) Ol Hişār Begi'nüñ bir bedī'u'l-cemāl duḡteri var imiş. Şeh-zādeye (3) meyl idüp miyānlarında mu'āşeķa vü mürāsele vāķıc oldu. Andan (4) dört hişār dolaşup Yoķluk nām Ḳal'a'da iki yıl iķāmet idüp (5) tenhālıķ ğamı nā-cinsler muķāreneti elemi Sultān Cem'i ḥam idüp (6) ḥalāşa çāre umup Rodos Beg'i ise celb-i māl mülāḥāzasına (7) düşüp Sultān-ı Mısr'a ve Cem vālidesine ḥaber gönderüp Cem Sultān'ı (8) göndermek şüretin göstermiş. Anlar daḥī bir müte'ayyen ādemini rehn (9) ṭarīķıyla alıķoyup yigirmi biñ flori göndermişler. Meger muqaddemā (10) ol kibr-i hile-ger sultān nişāncısına rişvet virmekle bir niçe beyāz (11) kāğıd nişānladup şaķlamış. Ol kāğıdlardan birisine şeh-zāde cānibinden (12) aḥbār yazup göndermekle i'tikād virüp eline yigirmi biñ flori (13) ve her ṭarafdan kāfir begleri şeh-zādeyi istedikce şeh-zāde āzğından (14) "Ben ihtiyārumla ṭururum." diyü cevāblar gönderirlermiş. 'Āķıbet Engürüs (15) Ḳralı ve Papa

ve Polya Begi ve baʿz-ı Hukkām-i Freng ittifāk idüp Rodos Begi'ne (16) müʿekked haberler gönderüp Sulṭān Cem'i fırsat deminde Memālik-i İslāmiyye'ye (17) teslīt için istemişler. Rodos Begi muṣṭarib olup bir vechle ʿahd (18) itmişler ki on biñ flori vireler ve şeh-zādeye müteʿallık tedbīrde (19) anuñ maʿrifetinsüz ʿamel itmeyeler. Bu ḳavl üzere ḳarārdan soñra Françe Begi'ne (20) nāme gönderüp itmişler ki: “ Şol şeh-zāde ki ḳabs itmişsüz. Bir ʿālī-ḳadr (21) pād-şāh'uñ oğlıdur. Kendü ihtiyārıyla gelmişdür. Anı ḳabs itmek (22) maʿḳül degüldür. Dīnimüz gayreti vardur. İmdi bize virüñ. Biz aña (23) muʿāvenet idüp muradına irgürelüm.” daḫī rāzī olup (24) mektüb gönderüp beglerüñ taleblerini iʿlām ve kendinüñ rızā virmesine (25) müteʿallık olduḡın ifhām itmiş. Rodos Begi ol ayurduḡı ādemleri [334b] (1) ve ḳapucıbaşısı Sinān Beg'i ve çāşniḡırbaşısı Ayās Beg'i ki Rodos'da maḫbūs (2) idiler. Kāfir libāsıyla gemiye ḳoyup iʿtizār ile mektüb yazup şeh-zāde (3) ḫıdmetine gönderdi ki göçüp Roma'ya varup Polya'ya çıkalar. Anlar bu beşāret ile (4) gelüp şeh-zādeye buluşdılar. İttifāk bu esnāda Poyla Begi'nüñ oḡlı ki Papa'nuñ (5) yanında muḫteşem beg imiş cān-ı nā-pākin cehennem zebānīsine teslīm eylemiş. Polya Begi'ne (6) “Papa zehr virüp helāk itdi.” diyü haber virmişler. Bu cihetden aralarında (7) şıḳāḳ olup mezbūr tedbīr ḫükm-i taḳdīr ile taʿvīḳ olundu. Bir ḳaç gündən soñra (8) şeh-zādeyi Yokluk Ḫiṣārı'ndan çıkarup Rodos Begi'nüñ şeh-zādeye nişimin (9) olmaḳ için üç biñ beş yüz flori ḳarc itdüdüḡi Ğarūstor nām (10) ḳalʿa'ya getürdiler ki yedi ṭabaḳadur: Ṭabaḳaʿ-i şāmīni ki zīr-i zemīndür kīler (11) itdiler. İkinci ṭabaḳa maṭbaḫ üçüncü şeh-zāde ḫuddāmı'na maḫşuş dördüncü kendü (12) menzili beşinci yine şeh-zāde ḫuddāmına müteʿallık idi mā-ʿadāsı pās-bān meskeni idi.(13) Bir ḳaç gün anda ārām iderken mezbūr Ḫüseyñ Beg vāfir miftāḫlar tedārük (14) idüp ḳalʿa ḳurbüne geldi ammā bir eḫada mülākāt idemedi. Defʿa-i (15) şāniyyede gelüp Ayās Beg'i ve Celāl Beg'i ve Şīr-i Merd Aḡa ve Şādī Beg'i bulup (16) getürdüḡi miftāḫları ḳalʿa ḳapusını açmaḳ için virüp şöyle ḳavl eylemişler ki (17) bir mevʿid-i müteʿayyende ālāt getürüp bir maḫall-i münāsibde muḫtefī ola. Meger Ḫüseyñ Beg (18) zıḳr olan Kāfir Begi'ne düşünüp bu ḫuşuşuñ temşiyetine çāre imiş. Ol (19) Kāfir Begi bu yolda ḳarc için yigirmi biñ altun ḳoyup imdāda müteʿahhid olmuş (20) imiş. Ve li-hāzā Ḫüseyñ Beg otuz yedinci günü mevʿid-i mülākāt olmaḡla taʿyīn idüp (21) yol-dāşlara vedāʿ itdi. Bu cānibde bunlar şeh-zādeye gelüp mefātīḫı (22) teslīm ve Ḫüseyñ Beg'üñ haberlerin taḳrīr eylediler ve böyle ittifāk itdiler ki (23) yevm-i mevʿidde resm-i maʿhūd

üzre seyre çıkup nıgeh-bānlık iden on iki (24) eli zenberekli kāfirler ile laṭife ider gibi olup ellerinden zenbereklerin (25) alalar ve cümlesin helāk idüp Hüseyn Beg nihān olacağı maḥalle varalar. [335a] (1) Bu tedbīr üzre şağır u kebīr ittifaḳ itdiler. Tadrīcle firār esbābların (2) ihzār ve kāfir libāsların cem^c iderken meger içlerinden bir nifaḳ-pīşe nıgeh-bānlık (3) idenlerüñ biri ile hem-ḳadḫ imiş. Ol rāz-ı nihānı iş^cār idicek nıgeh-bān olan (4) beg ḳaşd ider ki cümle ḥuddāmını ḳılıcdan geçüre. Biri münāsib görmedi. (5) Ba^cde zemān tadrīcle idesüz didi. Ḥuddām ve şeh-zāde bu aḥvālden ğāfil (6) ve yevm-i mī^cādda intizār üzre iken ve Sinān Beg şeh-zāde ile pencereden (7) baḳarlarken ol Türkī-şinās kāfir Sinān Beg'i aşığa ağırdı ve tenhāya (8) çeküp niçün böyle eylediñüz didi. Sinān Beg inkār idicek yine ādemiñüz (9) didi inanmazsañ gel varalum diyicek Sinān Beg, şeh-zādeye ^carz idicek (10) miftāḫları nā-bedīd itdürdi. Kāfirler ser-i fitne Sinān Beg'dür diyü öldürmek (11) istediler. Şeh-zāde hezār-şefā^catle ḫalāş itdi. Andan soñra bir vechle (12) ḫırāset itdiler ki bir nefes tenhā ḳomaz oldılar. Bi'l-cümle iki yıl (13) şeh-zādeyi ol ḳullede eglediler.

Reften-i Şeh-zāde Cem Bā-Rīm Papa: (14) Bu esnāda Papa ile Poyla Begi muşāleḫa idüp şeh-zādeyi taleble (15) Françe Begi'ne ādem gönderdiler. Ol daḫī müsā^cade gösterdi. (16) Şeh-zāde'yi sekiz yüz oḳsan üç Zi'l-ḫiccesi ḫāmisinde ol (17) maḥbesden çıkarup Papa memleketine revāne olundu. Bu mā-beynde niçe (18) bilād aşup Marsilya şehrine geldiler. Andan Bulum nām şehre gelüp (19) bir kevgе ve Rodos'uñ iki barçasını ḫāzır bulup anlara süvār (20) olup yelken açdılar. Furtunadan her keştī bir tarafa gidüp ^cāḳıbet (21) Papa'nuñ Cū-yı Dūka nām limānına girdiler ki Roma'ya seksen mīl (22) yerdir. Ḥaber olıcaḳ oğlını ve bir ḳaç mu^cteber Begi'ni at ü ālāt ile (23) istiḳbāl rüsümünü edā itdürdi. Anlar daḫī şeh-zādeyi bir müzeyyen ata (24) süvār idüp Papa oğlunuñ ḫişārına irtesi Roma'ya iletdiler. (25) Papa'dan ğayrısı istiḳbāl idüp Papa'nuñ serāyına ḳondurdılar. [335b] (1) İrtesi dīvān idüp cemī^c beglerini ve kāfirler pād-şāhından gelen içlileri (2) ihzār idüp şöretler gösterdi ve bu muraşşā^c ḳurūnesin başına (3) giyüp barmaḳlarına girān-behā yüzükler geçürüp taḫtına geçüp oturdı. (4) Ol meclisde Efrence vü İspānya vü Portuḳāl vü Cenevīz ü Venedīk (5) ve Alamān ü Engürüs ve Līh ü Çih ü Rodos ilçileri cümle ḫāzır (6) olmuşlar idi. Sultān Cem daḫī kendü ḫalkı ile ve France gönderdüğü (7) begle ve Rodos Begleri'yle girüp Pāpā'nuñ manzūrı olıcaḳ ḳıyām ve muşāfeḫa (8) vü mu^cāneḳa eyledi ve şeh-zādenüñ

boynunuñ iki tarafını öpüp maḥabbetler (9) gösterdi ve ikrām ile girü menziline gönderdi. Üç gün ziyāfetler (10) itdükden soñra tenhāsına da‘vet idüp bir kürsīde kendi bir kürsīde (11) şeh-zāde oturup muṣāḥabete şurū‘ eylediler ve şeh-zādenüñ ḥılāf-i (12) millet arasına gelmekden murādı ne idügün isti‘lām eyledi. (13) Şeh-zāde “Maḫşūdumuz Rūmili’ne geçmek idi. Rodos kavminden (14) yol istedüm. ‘Ahdlerine vefā itmeyüp yemīnlerin bozdılar idi. Bildim (15) beni ḥabs idüp murādımdan dūr ve kişver-i emnden mehcūr eylediler.” (16) diyüp rikḫat eyledi ve Mıṣr’da ḫalan veled ü vālidesine (17) iştiyāk ‘arz idüp ol ḫarafa irsālīne müsā‘ade recā eyledi. (18) Papa daḫī ağlayup raḥm gösterdi. Āḫir bir miḫdār tefekkürden soñra “Mıṣr’a gitmek (19) sevdā-yı salṫanatdan geçdükden soñra olur ammā siziñ ḫaḫḫıñızda Engürüs’e (20) varmaḫ ḫayrlıdur. Hem anlar size cānla rāğıblardur.” Cem Sulṫān salṫanat degül (21) cānından bī-zār idi. Pāp, Engürüs’e sevḫ itdükce ol Mıṣr’a meyl itdi. (22) Ba‘dehū tekrār Engürüs’den ilçi gelüp şeh-zādeyi istedi. Pāp ibrām itdükde (23) şeh-zāde itdi: “Ben Engürüs’e varup anuñ ‘askeri ile ehl-i İslām (24) üzerine ḫılıc çeksem ‘ulemā-i İslām küfrüme ḫükm idüp ḫatlime fetvā virürler. (25) Ben dīnimi cihān salṫanatına virmezüm.” Pāp bu işrārdan bī-ḫuzūr olup [336a] (1) çihresin döndürüp lāyık olmaz sözler söyledi. Şeh-zāde Freng (2) dilini fehmi idüp “Size gelen ziyāde ihānete müsteḫıḫḫdur.” didi. (3) Pāp itizār ve tesliyet idüp ta‘zīm ile menziline gönderdi. Dāru’s-salṫanada (4) aḫvāl-i Cem nā-ma‘lūm ü mübhem idi. Rīm Pap’da olduğı mesāmi‘-i celīleye (5) vuşul bulıcaḫ ḫapucıbaşı Muṣṫafā Ağa’yı ki soñra vezīr olmuşdur taḫḫıḫ-ı (6) ḫaber için Rīm-Pap’a gönderdiler. Rodos İlçisi bile geldi. Pāp daḫī (7) şāh-ı kerīm ilçisini tekrīm idüp Cem Sulṫān’la buluşurdılar. Muṣṫafā Ağa (8) şāh-ı ‘ālī-maḫāmdan naḫl-i selām idüp irsāl buyurduḫları nāme-i (9) ‘anberīn-ḫitāmeyi hedāyā-yi cezīle ile işāl itdi. Sābıḫan Rodos (10) Begi’nüñ Mıṣr Sulṫanı’ndan ḫīle ile yigirmi biñ flori alduğı Cem Sulṫān’uñ (11) mesmū‘ı olmağın ol gelen ilçisinden ṫaleb itdi. Papa ile Muṣṫafā Ağa (12) araya girüp beş biñ altuna muṣāleḫa itdiler. Çün Muṣṫafā Ağa (13) şeh-zādenüñ ḫayātını ve ser-güzeştinüñ tafşīlātını bildi muḫāfezasını Papa’ya (14) sifāriş idüp ḫudā-vend-gār’uñ rızası dīde-i fitne ḫiffete olup (15) şeh-zādenüñ a‘yün-i nāsdan nihifte olmasına müte‘allıḫ idüğünü i‘lām (16) idüp Pāp daḫī “ḫıdmete ṫurmuşum.” diyüp Muṣṫafā Ağa der-gāh-i cihān-penāha (17) rucū‘ itdi. Üç sāl daḫī bu

hāl üzre geçdi. ‘Ākıbet Pāp (18) cān-ı nā-pākini mālīk-i caḥīme teslīm idicek Pāp-i cedīd naşb olunca (19) yigirmi gün bir maḥall-i mażbūtda ḥıfz itdiler.

Hāl-i Cem Der-Memālīk-i Efrenc : (20) Bir gün Freng Begi’nün bir ḳapudānı Cem Sultān’a muḳārin olup itdi: “Ne ‘aceb (21) pād-şāhımızla mülākāt itmediñüz. “didükde sultān itdi: “Pād-şāhıñuz (22) için baña istemez dirlerdi. Ben ise merdüm-i ğarībim. ‘İnān-ı ihtiyārum (23) elimde degüldür ki ḥaber-i şaḥīḥ alam.” didükde ‘ahd itmiş ki mā-cerāyı (24) France Begi’ne ḥikāyet ide. Pāp, sultāna iki yūrga virmiş imiş. (25) Birini sultān ol ḳapudān’a hibe ider. Ḳapu-dān France’ye varduḳdan soñra [336b] (1) bir gün beglerle şikāra çıkup ol yūrgaya binmiş. France Begi “Bunu ḳande (2) bulduñ?” didükde sultān bağışladığını ve luḫ ü seḥāsını naḳl ve itdügi (3) muşāḥabetleri ḥikāyet eylemiş. France Begi ğāyibāne sultāna maḥabbet idüp (4) gönderdüğüne te’essüfler itmiş ve irtişā ile efsāne söyleyen beglerini ‘azl (5) eylemiş ve bir mu’temedün ‘aleyh ḳapudānını Pāpā’ya şeh-zādeyi taleb için gönderüp (6) ol daḥī mülākāt idüp şeh-zādenün cānla muḥibbi olup girü geldükde (7) vaşf-ı cemīlini zıkr itmekle France Begi’nün silsile-i maḥabbetini taḥrīk eyledi. (8) Ol daḥī Sultān Cem’i taḥlīş için cem-i sipāh eyledi. Pāp ḥaber-dār (9) olıcaḳ şeh-zādeyi Roma Şuyı’nuñ köprüsi başında olan ḳal‘aya (10) ḳodı. France Begi Roma’yı muḥāşara idüp zarb-ı destle alıcaḳ Pāp (11) ol ḳulleye ḳaçdı. France Begi ḳulleyi muḥāşara idüp her gice (12) dayısını muḥāşaraya gönderüp şeh-zādeyi taleb iderdi. Pāp (13) rızā virmeyüp muḥārebe eylerdi. Yigirmi gün bu hāl üzre mürūr (14) idicek ve evleri ḥıfzı için olan metrisler yıḳılıp evleri (15) aḳuḳ ḳalıcaḳ Pāpā ‘āciz ḳalup şulḥa rızā izḥār eyledi (16) ve ‘ahd ile ḳulleden inüp serāyına girdi. Bir gice France Begi (17) anda varup Pāpā ile mülākāt itdi ve şeh-zādeyi izḥār (18) itdiler. Üçü birer kürsīde oturup ḥīn-i mükālemede Pāp Sultān (19) Cem’e ḥıḫāb idüp “France Begi sizi alup gitmek ister. Ne buyurursuz? (20) begüm?” didi. Şeh-zāde “Begüm!” ḥıḫābından izḥār-ı inkisār idüp “Ben senün (21) begün degilüm. Bir esīr-i miḥnet-keşim. Gerek bunlar alsun gerek sen ḥabs eyle.” (22) didi. Pāp bu sözden şermende olup “Ḥāşā esīr olasuz. (23) İki pād-şāh-zādesüz. Arada ben bir tercemānum.” didi ve istimāletle (24) girü mekānına gönderdi. Üçüncü gün Rıḳa tekrār Pāpā ile mülākāt (25) idüp Sultān Cem’i taleb itdi. Ol daḥī bi’z-zarūre teslīm eyledi. [337a] (1) Rıḳa daḥī hemān-dem şeh-zādeyi Maraşal nām ḳapudānı’na ḳoşup (2)

serāyına gönderdi. İrte Roma'dan çıkup Polya üstüne (3) varup Batlar nām şehre kondurdi. Ol gice Pāpā'nuñ oğlu ki (4) şeh-zādeye hem-rāh idi tebdīl-i şüret ile hişārdan aşup (5) kaçdı. Beş günde Montefordın nām hişāra düşdi. Halkı (6) itāat itmeyicek kahran alup katl-i āmm itdi. Şoñra kanğı hişāra (7) vardıysa bīm-cānla teslīm itdiler. Çün selāṭīn-i Freng miyānında (8) Pāpā'ya muhālefet emr-i maḥūd degül idi Françe Begi'nüñ itdügi (9) istiḥfāf ü şikāk Pāpā'ya gāyetde şākḡ gelüp bāde-i murāda (10) vuşul için āmāde itdügi cām-ı Cem'i şīşe-i nā-mūsı gibi (11) şikest itmek tedārükünde olup Şeh-zāde'yi bī-günāh ilhāk (12) için bir dellāk-i çālāki zehr-nāk ustura ile Françe'ye (13) gönderdi. Ol dellāk-i nā-pāk hezār-mekr ü nireng ile şeh-zāde (14) tırāşına yol bulup ol tīg-ı mesmūmla şöyle tırāş itdi ki (15) ol zaḥmla vücūdunda ser-i mū eser kalmadı ve bi'l-cümle serv-i rüyı (16) şişüp şiddet-i veca'ından bī-ḡarār olıcaḡ taht-i revāna ḡodılar. (17) Françe Begi ḡāzīḡ tabībler getirüp muālecesine gūşış idüp (18) ve her gün yanına gelüp ḡāṭırın perstiş iderdi. Polya Begi (19) taht-gāhı Anapolya şehrine gelicek zāfı ḡavī olup aḡlı (20) gāh gelüp gāh giderdi. Bu esnāda vālidesinüñ mektūbı (21) gelüp mefhūmunı fehme iḡtidārı olmadı. Çün şeh-zādenüñ (22) Vāhibü'l-Ḥācāt der-gāhına münācātı böyle idi ki: "İlāhī (23) eger bu düşmen-i dīn olan bed-āyīnler benüm behānem ile ehl-i İslām (24) üzerine ḡurūc ḡaşdın iderler ise beni ol güne irişdürme!" (25) Āḡıbet duāsi ḡarīn-i icābet olup ṡoḡuz yüz cemāzi'l-ūlāsı'nuñ [337b]

(1) yigirmi ṡoḡuzuncı se-şenbih gicesinde cām-ı şehādetden ḡayāt-ı ebedī (2) şehdini nūş eyledi ve dūnyā ḡamlarını ferāmūş eyledi. El-ḡışşa: (3) Kāfirler āḡāh olmamışiken Cem Sultān'ı Celāl Beg şı koyup ḡapucı(4)başı Sinān Beg ḡasl idüp kendü destārı ile tekfīn eylediler (5) ve ḡāzır olan ḡavāşşı nemāzın ḡıldılar. Françe Begi ḡaber-dār olıcaḡ (6) ḡaylī mātem ü yās itdükden şoñra cevfini nāfe-mişāl müşḡ ü ānber ile (7) māl ā-māl idüp muşamma'lara şarup tābūt-i āhenīne vazc itdürüp (8) Sinān Beg'i nıgeh-bān eyledi. Çün Sultān Cem ḡāmet-i cōmri ḡam olduḡın (9) ḡoriceḡ vaşıyyet itmişidi ki naşını Dār-ı İslāmiyye'den bir yere defn (10) ideler ve hem Sultān Bāyezīd ḡān'a vaşıyyet-nāme yazup vālide (11) vü evlādını Mışır'dan getürdüp riāyet ve ḡaḡḡ-ı ḡıdmeti sebḡ iden ḡuddāmını (12) manzūr-ı nazar-ı ināyet buyurmalarını recā itmişidi. Sinān Beg, merḡumuñ vaşıyyetini (13) infāz için Celāl Beg'le İlyās Beg'i alıḡoyup taḡyīr-i şüret ile āzm-i (14) der-gāh-ı pād-şāh idüp Sultān Cem'ün tīg-ı zehr-ālūd ile nā-būd olduḡın

(15) haber virdi ve Françe Beg'i şeh-zâdeniñ bağıyye-i esbâbını huddâmına teslîm (16) idüp Haṭîb-zâde Naşûh ile Mağrib tarafına revâne itdi ki andan (17) Mısr'a varup vereşesine îşâl ide. Hevâ ol tarafa reh-nümâ olmayup (18) gemilerin Rûm semtine sevķ itmegin bi'z-zarûre esbâbın dîvân-ı 'âlîye (19) getürmek huşûşan şeh-zâde merhûmuñ "Allâhü yenşuru's-Şultân Cem" diyen tütüsini (20) bâb-ı se'âdete irgürmek iktizâ itdi. Şeh-zâde naşını eslâfı meşâhidi (21) civârına naql için Françe hudûdına der-i devlet'den âdem şalındı. (22) Meger France Begi edâ-i resm-i ta'ziyet için pîş-keşler ihzâr ve Şeh-zâde (23) naşına hem-râh idüp âstâne-i sultâna revâne itmiş imiş. Der-gâh-ı (24) 'âlî'den varan kâşıdlar yolda mülâkî olup girü döndürdiler (25) ve fermân-ı sultânî mücebince Gelibolı ma'berinden geçürüp Burûsâ'da vâkı' [338a] (1) Sultân Murâd Hân mezârı civârında defn eylediler. Raḫmetu'llâhi 'aleyh.

(2) DER-BEYÂN-I RİVÂYET-İ İDRİS

(3) Cem Sultân memleket-i küffâra ilticâ itdükden soñra ser-encâm-ı kârı bu vechle oldı ki (4) bir kaç yıl Rodos Begi kendü mülkünde hıfz idüp hiç bir tarafa şalıvirmedi. (5) Zirâ Selâṭîn-i 'Âl-i 'Oşmân'dan ellerine böyle bir şeh-zâde girdüğünü mülük-i küffâr (6) kendülere fevz-i'azîm bilüp anuñla iftiḫâr iderler idi ve sultân-ı sa'îd daḫî (7) teraḫḫum idüp her sâl cihet-i ihrâcât-ı zarûriyyesi Cem Çelebî'ye direm (8) ü dînârdan mebâlig-ı keşîre irsâl iderdi lâkin Rodos Begi ekşerîn (9) bel' u ketm idüp Cem Çelebî'ye eķall-i ḫalîl izḫâr iderdi ve çünki Rodos (10) ḫâkimi'nüñ mülük-i kefere-i fecere miyânlarında çendân rütbe vü şanı olmayup (11) pād-şâhân 'adâdından ma'dûd itmezler idi. Ol ecluden ekşer-i mülük-i (12) 'izâm-ı Freng Cem Sultân'ı yanlarına alup anuñ sebebi ile kişver-i sultân'ı (13) îķâ-i fitne sevdâsında olmuşlar idi. Rodos Begi daḫî Cem Çelebî'yi (14) bi'z-zarûre Pâp-ı a'zam yanına gönderdi ki muḫtedâ-yı pād-şâhân-ı Freng-istân (15) idi. Pâp daḫî Rîm dimekle meşhûr olan şehir-i 'azîmde muḫâfeza eyledi (16) ve şöyle hıfz eyledi ki Müslimânân u Küffârdan anuñla ihtilâta ferdi (17) ḫomazdı ve bu emri sultân-ı sa'îd'e muşâdeķate vesîle ittiḫâz (18) eylemişidi ve çün şehir-i Rîm ile memâlik-i sultânüñ mâ-beyni mesâfe-i ba'ide (19) olup berrî vü baḫrî iki aylığa ḫarîb yol idi. Vücûd ü 'adem (20) ve mevt ü ḫayât-ı Cem Çelebî munḫaṭı'u'l-ḫaber oldı ve bu ma'nâ mücib-i (21) perîşânî-i ḫâṭır-ı sultân olmağla

Kıpucıbaşı Muştafā Pāşā'yı ki şoñradan (22) vezīr olmuştur taħkīk-ı haber için cānib-i Rīm-Pāpa'ya irsāl eyledi. (23) Ol daħī hezārān-ıkdām ile memleket-i Rīm hūdūdına vāşıl oldu (24) ve teblīg-ı risālet için Cem Sulţān'ıñ vüçüd ü 'ademi haberin taħkīk için (25) Pāp'dan istid'ā eyledi. İcāzet taħşıl itdükdēn şoñra maħbūs olduğı [338b] (1) maħallde diledügi gibi ihtilāt idüp Cem Çelebī'nüñ ğurbet ü giriftārlıgundan (2) olan şikāyetlerin işitdi. Ol daħī 'arz-ı ihlāş idüp sulţān-ı (3) sa'ıd'e itizār ve 'afv recā itdügin bildirecek oldu ve Pāp ile (4) bu vechle 'ahd ü qarār eyledi ki mā dāme ki sulţān-ı sa'ıd serīr-i salţanatda (5) şābit ü pāy-dār ola ve her miqdār ki Pāp Muqtedā-yı Selāţin-i 'İseviyyān (6) ola Cem Çelebī'yi muħāfezat idüp ol diyārdan taşra gitmege kıomaya. (7) Bi-şarţ-ı ān ki sulţān-ı sa'ıd daħī anuñ mülk ü mālına kıaşd itmeyüp (8) zevāl-i cāh ü celālīne 'azīmet eylemeye ve Pāp-i mezbūr cümle-i mu'āhedātdan (9) ma'đūd ola. Muştafā Pāşā 'avdet eyledi ve andan şoñra Pāp daħī (10) ol 'ahde şābit ü ber-qarār oldu tā ol zemāna degin pād-şāh-ı (11) Efrencē ki a'zam ü aqdem-i pād-şān-ı Freng idi her çend ki tād-i şāhīyi (12) dest-i Pāp'dan başına kıoyup mütābe'atı maqāmında idi fe-emmā Salţanat-ı (13) Memālik-i Freng-istān'da ol deñlü istiklālī var idi ki niçe mülük-i Kūffār (14) zīr-i hükümetinde idi. Memālik-i İslāmiyye'ye daħī medħal hayālī ile Cem (15) Çelebī'yi Pāp'dan taleb eyledi. Kendüyi kār-ı dünyāda ħalīfe (16) vü cāy-nişin-i 'İsā bilürdi ve sulţān-ı sa'ıd ile olan 'ahd (17) ü mīşākı bozmaq istemezdi lākin pād-şāh-ı Efrenciyye hılāf-i 'ādet-i (18) Selāţin-i Freng, Rīm şehrinüñ üzerene ki bi-le'ş-şebth Ka'be-i Frengiyyān (19) menzilesinde idi leşker çekdi ve Pāpa dürüşt-kelimāt idüp (20) aña millet-i Mesīhā'nuñ muqtedāsı olduğı kāfidür. Pād-şāh-zāde-i (21) İslām'ı ħimāyet itmek ve sulţān-ı Rüm ile 'ahd ü mīşāk ānuñ şān-ı (22) mertebesine münāfidür didi. Leşker-i pād-şāh-ı Efrenc ile Pāp'ıñ muqāvemete (23) istiţā'ati olmamağın cebren ve kıahren Cem Çelebī'yi Pāp'ıñ elinden alup (24) anı ser-māye-i bizā'at-i efkār-i fāsīde eyledi ve memleket-i Pāp'dan 'avdet (25) itdükdēn şoñra diyār-ı İslām'a fitne vü fesād tedārükine mübāşeret eyledi. [339a] (1) Çün Selāţin-i Freng Pāp'a muħālefet ü 'inād itmek her giz ma'ħūd degül idi (2) ve ol cānibüñ mülükünüñ nāşīb u muqtedāsı iken böyle istiħfāf u itibārsızlık (3) be-ğāyet şākk u mü'eşşir göründi. Bu ħākāret ki kendüye oldu tedbīr-i (4) ħıred-mendāne ile intikāma āğāz eyledi ve şöyle meşhürdur ki (5) bir şahşı ta'līm eyledi ki dellāklik ve ser-tırāşlık ile Cem Sulţān'ıñ ħıdmetine (6) dāħil ola

ve anuñ helâki kaçdına zehr-i kâtil ile bir ustura ta'biye idüp (7) idüp mezbûra virdi. Ol dâhî fırsat bulup bir gün Cem Çelebî'yi (8) ol mesmûm ustura ile tırâş eyledi. Ol şeh-zâde-i şahîhu'l-mizâc-ı (9) tüvânânunñ mühlik marazı yoğiken helâk eyledi. İntehâ kelâm-i Mevlânâ (10) İdrîs-i Bitlîsî.

REFTEN-İ SULTÂN BE-ŞAVB-İ RÛMİLİ

(11) Pād-şāh-ı sa'īd Hāzret-i Sultān Bāyezīd sekiz yüz seksen sekiz tarīhinde (12) Edirne'de kışlayup Gedik Aḥmed Pāşā'nuñ siyāseti sebebi ile Mülküñ niçe rahnelerin (13) mesdūd idüp evvel-behārda Anatolı ve Rūmili 'Askerin cem' idüp (14) ve miyān-ı vūzerādan Dāvūd Pāşā'yı ve Anatolı Beglerbegisi Hersek Oğlı (15) Aḥmed Pāşā'yı 'azl eyledi ve sebep-i zāhirîsi bu idi ki Yeñiçerî a'yânından (16) bir cem' Edirne sübaşısı ile ḥuşūmet idüp mā-beynlerinde ceng ü cidāl olmağla (17) ba'z-ı cūhhāl Yeñiçerî sübaşısı katl eylediler. Kānūn-ı saltanatdan vūzerānuñ noqşān (18) tedbīrlerine ḥaml olunmuşıdi. Mezbūrlaruñ 'azlinden şoñra se'ādet ü iqbāl (19) Şofya cānibine teveccūh buyurdılar. Şehr-i rabī'u'l-evvel'de Filibe'de koyup 'askerin (20) güzīdesin Morova Şuyı üzerinde, Kāfir yapup Sultān Muḥammed Hān yıkdığı (21) kal'alar bināsına gönderdiler ve ba'z-ı ümerāyı izlāl-i eşrār-ı Küffār için alıkoyp (22) kendüleri şehr-i Filibe'den Şarıyār Yaylākı'na ve Kūh-ı Dible'ye ve Şofya nevāḥīsine (23) meşālîh-ı dīn ü devlet için 'azīmet buyurdılar ve ol evkātta gāhī tenezzūh (24) ü 'işret-i ḥüsrevāne ile teḳayyūd buyurdılar zīrā ol maḥaller hem ḥudūd-ı Küffār'a (25) eḳrab ve hem mürğ-zār-ı laṭīf olup leşker-nişīn olmağa enseb idi. Fi'l-ḥaḳīḳa [339b] (1) Sultān'nuñ bu şevket ü leşker-i ārāste ile maḥall-i mezbûra duḫūli şuyū' bulduğda (2) mülük-i Engürüs ü Boğdān ü Eflāk ve sāyir Diyār-ı Küffār ḥavflarından rusül ü resāyil (3) irsāl idüp mütābe'at izhār eylediler. Pād-şāh-ı mülātafet-şi'ār dāhī cümlesine (4) mülāyemetler itmekle düstūr-i sābıḳ üzre cizyelerin virmege müte'ahhid olup yerlerine (5) gitdiler ve mevsim-i zemistān irişmekle ve ol kal'alaruñ itmāmı ḥaberi gelmekle 'askere (6) icāzet virüp dāru's-saltāna-i Edirne tarafına mu'āvedet buyurdılar. (7) Nevāḥī-i Filibe'ye dāḫil ba'dehū Uzuncaova'ya nāzil olduklarında ol (8) deşt ü kūh şikār-gāh-ı 'azīm olmağla şayd ü şikār eyleyüp sürgün avı (9) itdiler. El-ḥāşıl altı yüz ser gāv-ı kūhī ve biñ re's gūsfend-i kūhī vü üç yüz (10) kurd şikār olunup ḥar-gūş ü rū-bāh

ve h̄urus ü h̄ük'e iltifāt olunmayup (11) bī-hadd ü hisāb idi. Çün sultān-ı kām-rān istīfā-yı hazz idüp Edirne'yi (12) teşrīf buyurduklarında Dāvūd Pāşā'ya vezāret 'ināyet buyurup Hızır Beg (13) Oğlı Muḥammed Pāşā ki Rūmili'nde emirü'l-ümerā idi vezāret irzānī buyurdılar (14) ve Rūmili Beglerbegiligi'ni İskender Pāşā'ya iḥsān idüp Hersek Oğlı (15) Aḥmed Pāşā mansıb-ı evveli olan Anaṭolı Beglerbegiligi ile mansūb oldu (16) ve bu eşnāda Şāh-zāde Şehin-şāh'uñ ferzendi vücūda geldiği müjdesi gelüp (17) nāmını Muḥammed ḳodılar ve evāsıṭ-ı şevvāl'de İstānbül'ı teşrīf idüp (18) Ḳaramānoğlı Ḳāsım Beg ki fāsıḥ-ı 'uḳūd idi müteveffā olup Ḳaramānoğlı (19) kızını dan mütevellid olan Ṭurgūd Oğlı Maḥmūd Beg'i yerine geçürdiler (20) ve sene-i mezbūre Zī'l-ḳa'cesi'nde Ḳaramān'da vālī olkköponuyusQjmççömn ğan Şāh-zāde (21) Sultān 'Abdu'llāh daḥī bār-gāh-ı rahmet-i İlāh'a teveccüh eyledi. Rūḥıyçün şadeḳāt-i (22) ğayr-i maḥşūre teşadduḳ olunup sultān-ı sa'īd neşr-i 'adl ü dād ile muḳzı'l-ḳuvvād (23) oldu.

FETH-İ HIŞN-I KİLİ VÜ AḲ KIRMĀN

(24) Sultān-ı zafer-nişān KİLİ vü AḲ Kirmān fethine 'azīmet ile 'asker-i nuşret-iḳtirān (25) cem' idüp sekiz yüz seksen ṭoḳuz rabī'u'l-āḥiri'nüñ dördüncü gününde [340a] (1) Edirne'ye teveccüh buyurdılar. Dā'iyye-i teccīd-i ğazā vü cihād ol olmuşidi ki (2) vilāyet-i Ḳara Boğdān'dan KİLİ ve AḲ Kirmān Hişārları'nda olan küffār (3) 'ale'l-istimrār Kefe vü Ḳırım ve Deşt-i Tātār'dan gelen tüccāra izrārda (4) ısrār idüp ve Nehr-i Ṭuna'dan mürūr u 'ubūr idüp Memālik-i İslāmiyye'ye (5) te'arruz itmekden ḥālī degüller idi. Ol eçden 'arabalar ile (6) naḳl olunan ṭöp u tüfeng ve sāyir ālāt-ı cengden mā-'adā ḳadırğalarla (7) daḥī bī-hisāb ḳıtāl esbābı ve zehāyir Ḳaradeñiz'den Ṭuna'ya (8) naḳl buyuruldu ve Edirne'de cāmi' ve medrese ve dāru's-şifā bināsı (9) ālātı ḥāzır idi. Māh-ı mezbūruñ yigirmi altıncı gününde kendü (10) dest-i kerem-i mu'tādı ile bünyād buyurup ḳurbānlar ve meşāyih (11) u 'ulemāsına ziyāfetler olundu ve sene-i mezbūre rabī'inde āteşden (12) ḥarāb olan Bezzāz Sinān ve Taḥte'l-Ḳal'a seferden rucū' (13) zemānına dek kārğır binā ile yapılmāḳ emr olundu. Andan soñra (14) Dobruca'dan Ṭuna kenārına varılıp İsākcı İskelesi'nden(15) 'asker-i maḥşūre ile 'ubūr itdiler. Eflāk Begi bedriḳa-i ṭarīḳ olup (16) biñ miḳdārı 'askerle nezl ü zevāde āmāde idüp māh-ı mezbūruñ (17) on birinde KİLİ Ḳal'ası'n muḥāşara itdiler. Der ü dīvārı rahne-dār (18)

kılduğundan sonra diz-dārī-yi ihtiyār mäh-ı mezbūruñ yigirminci gününde (19) teslim-i hişār itdi. Cum^a nemāzın Kinīse²-i Hişār'da kıluḡ zabtı (20) levāzımından ferāğdan sonra Aḡ Kirmān Fethi'ne teveccüh üzre iken (21) ol ešnāda Nuḡave²-i düdmān-ı Cengīz Ḥānī ve aḡdem-i urume²-i İlḡānī (22) Kıyım Ḥānı Mengli Girāy Ḥān ki Ḥulāşa²-i Evlād-ı Cūcī Ḥān idi (23) elli biñ Tātār-ı şabā-refṡār ile gelüp pād-şāh-ı 'ālī-miḡdār'uñ salṡanatı (24) tehniyyeti bi'z-zāt edā eyledi ve sulṡān-ı 'ālī-şānla hem-'inān olup (25) şehir-i mezbūruñ yigirmi beşinde revān oldılar. Dördünci günde Ḳal^{a2}-i [340b] (1) Aḡ Kirmān'ı muḡāşara itdiler. Dirler ki Aḡ Kirmān'uñ bī-hisāb ālāt ü esbābı (2) ve otuz yıllık zehāyiri var idi ve ḡandaḡı ḡavrına resen-i ḡayāl (3) irmezdi. Sipāh-ı zafer-penāh bir haftada ol ḡandaḡ-ı 'amīḡı ṡoldurup (4) hem-vār itdiler. Receb'üñ on altısında A'clām-ı pād-şāhī burc (5) bārū-yi hişār üzre naşb olunup zabṡ-ı ecnās ve ḡıfz-ı (6) emvāl-i bī-ḡıyās için küṡṡāb ü ümenā ta^yın buyuruldu. İhtiyār-ı (7) sükün iden Kefere'yi teskīn ve celā-yı vaṡan isteyenleri irṡihāle (8) temkīn idüp niçesin Anaṡolı'da Eski Biḡā'ya naḡl itdiler ve ḡızānesi'nde (9) olan emvāl ü nuḡūd Edirne'de bünyād urılan ḡayrāt (10) iḡrācātına ḡıfz olunup nefāyis-i esbābı ḡuzāta tevzī^r olundu (11) ve Mengli Girāy Ḥān'a 'aṡāyā-yı şāhāne virilüp 'arz-ı irādet (12) itdüḡiçün Aḡ börk ve Altunlı Üsküf ile serfirāz idüp (13) ḡadden efzün baḡşışlerle memleketine revāne eylediler ve Ḥākīm-i (14) Memālik-i Ḳara Boḡdān bī-çār u nā-çār ol iki hişārı nüvvāb-i kām-yāba (15) teslim idüp sāyir-i memālik için sāl be-sāl ḡarāc u māl virmegi (16) teḡabbül itdi. Sulṡān-ı sa'īd daḡı receb'üñ yigirmi ikisinde Aḡ Kirmān'dan (17) dönüp Şārı Şaltuḡ Baba Yolu'ndan Edirne'ye teveccüh idüp (18) şa'bān āḡırinde ol taḡṡ-gāhları ḡudümleri ile reşk-i ḡuld-i (19) berrīn itdiler ve eṡrāf u eknāfda mülük ü selāṡine feth-nāmeler (20) irsāl eylediler.

ḤURŪC-I ḤĀKİM-İ BOḡDĀN VE DEF^c-İ FİTNE²-İ O

(21) Çün sulṡān-ı sa'īd sekiz yüz seksen ṡokuz senesi'nde dāru's-salṡana²-i (22) Edirne'de ḡışlayup behār eyyāmı irişdüḡde yaylaḡ 'azmi ile Ḥūke Küh-sārı'na (23) teveccüh buyurdılar ve menāzım-ı mülk ü millete müteşaddī olup Mesīḡ Pāşā'yı (24) mesned-i vezāretten dūr ve Filibe'de teḡā'ud ile me'mūr eylediler ve İskender (25) Pāşā'yı Rūmili Beglerbegiligi'nden 'azl idüp Semendire Ḥākimi olan [341a] (1) Ḥādım 'Alī Pāşā'ya 'ināyet itdiler ve eṡrāfda olan Mülük ü E'āzım-ı (2) Ḥukkām'dan ilçiler

gelüp cümleden Hind-istān Pād-şāhı'nuñ Sulţān Muḥammed cennet-(3)mekānla düstluğı olmağla tehniyet-i cülüs-i hümāyūn için bir mu'teber resül ile (4) ğarāyib-i teberrükāt-ı Hind'den fil ü zürāfa ve nefāyis akmışe ve ecnāsdan (5) bī-ḥadd ü kıyās pīş-keşler geldi ve Sulţān-ı Mışr'dan dağı bir muḥterem resül (6) gelüp Engürüs Kıralı'nuñ dağı ilçisi geldi. Kıānūn üzre her birine (7) ri'āyetler olundı lākin Mışr Sulţānı Kıayıtbāy'uñ resülü Erkān-i Çerākese'den (8) bir müte'ayyen şahş iken Cem Çelebī'yi ḥimāyet itdükleri sulţān-ı sa'īd ḥātır-ı (9) mesānda olmağla çendān iltifāt olunmadı ve vüzerā-i 'izāmdan kelimāt-ı (10) dürüşť istimā'c itmekle der-gāh-ı mu'allā'dan şikeste-ḥātır ve maḥzūn (11) gitdi. Bu dağı bu'd-i ḥātır'a bā'is oldı ve bu esnāda ḥaber geldi ki (12) Aķ Kirmān'da қalan kāfirler Bođdān Ođlu'na ḥaber gönderüp 'ale'l-ġafle (13) geldüği taқdīrce ḥişārı uğurlamaķ va'desiyle ol maḥzūli (14) mađrūr idüp ol dağı nerdübānlar düzüp gemilerle қal'a (15) қurbüne geldükde ḥafeza-i işār āġāh olup Kāfir'ūñ ba'zı ḥişār'a (16) girüp ba'zlar ol şeb-i tārda nerdübānlar pāyelerinde iken (17) ġāziler bir uğurdan tekbīr getirüp ol meḥāzīle rucūm-i (18) şimşīr ile hücūm idüp derūn ü bīrūn-ı ḥişār'da bulduқları (19) Küffār'ı aşāb-ı se'ire mülḥaķ ve 'adū-yi ḥāk-sār idbārını muḥaķķaķ (20) eylediler ve ḥişār'a girenlerden ekşerīn esīr idüp südde-i (21) se'ādet'e gönderdiler. Bu ḥaber-i meserret-reh-ber Sulţān-ı Kışver'e (22) ma'rüz olıcaķ Rūmili Beglerbegisi 'Alī Pāşā'yı ser-dār-ı 'asker (23) idüp Rūmili dil-āverleri ile ve Kıapu ḥalkı'ndan bir kaç (24) bölükle Bođdān vilāyetine gönderdiler. 'Alī Pāşā Eflāķ Ḥākimi'ni (25) bile alup sekiz yüz toқsan şa'bānmuñ yigirmi beşinde Bođdān'a dāḥil oldı. [341b] (1) Bođdān beglerinden çok kimse itā'at idüp lākin Bođdān Ođlu'nuñ nām (2) ü nişānı belürmedi. Her çend cüst ü cū itdiler kimesne eşerin görmedi. (3) 'Aķıbet Līh vilāyetine kaçduğını taḥķīķ idicek Bođdān'a aқın şaldılar (4) ve ġanāyim aldılar. 'Alī Pāşā zabt-ı ḥums alduқdan şoñra der-i devlete 'āzim oldı. (5) Bu evķātde sulţān-ı sa'īd ile Sulţān-ı Mışr Kıayıtbāy mā-beyninde olan (6) kedūret müşted olup tarafeynde olan ümerā vü ḥukkām mā-beynlerinde (7) 'adāvet vāķı'c olmağla Anaťolı Beglerbegisi Hersek Oğlı Aḥmed Pāşā (8) ve Kıaramān Beglerbegisi Kıaragöz Pāşā berzaḥ-ı Memālik ü Şām olan Adana (9) ve Tarsūs ser-ḥaddlerine irsāl olundı ve hemān ol evķātde mizāc-ı (10) hümāyūn-ı sulţānuñ inḥirāfi sebebi ile Ḥızr Beg Oğlı Muḥammed Pāşā vezāretten (11) 'azl olunup manşīb-ı vezāret Kıāzī'asker İbrāḥīm Pāşā'ya tefvīz (12) olundı.

DİGER ʿİŞYÂN-I HÂKİM-İ BOĞDÂN

(13) Aķ Kirmān ve Kīlī tarafından mütevātir haberler iriřdi ki Hâkim-i Boĝdān-ı keřiru't-ıuĝyān (14) yarāk-ı temām ile Aķ Kirmān al'ası altına gelüp muhāřara dā'iyyesinde (15) oldu lākin müsteħfizān-ı al'a maām-ı mücādele vü mümāne'atde oldılar (16) ve Küffār'uñ alblerine ra'b ü hirās müstevlī olup al'a-güřā olan (17) ālāt ü esbābı yerinde oyup firār eylediler. unki Hâkim-i Boĝdān'uñ (18) diger-bāra bu ʿiřyānı mesmū'ı sultānī olduda fi'l-fevr sipeh-sālār-ı (19) mübārizān Malkoçoĝlı Bālī Beg'e Silistre eyāletin ʿināyet idüp (20) Rūmili'nüñ aıncıları ile Nehr-i Tūna'dan güzer idüp müceddiden (21) Boĝdān memleketin yaĝmā vü tārāc idüp mücrim-i mezbūr maām-ı muābelede (22) olursa merdāne muātele eyleyesin diyü fermān eyledi. Ol dāhī (23) ber-müceb-i fermān-ı ʿ ālī ĝāzileri cem' idüp cihād dā'iyyesinde (24) oldılar. Meger ki Boĝdān'uñ cāsūsı haber-dār olup hâkimlerine i'lām (25) eylemiş. Ol dāhī Engürüs ve Lih rālları'ndan istimdād idüp bu ĝün [342a] (1) baña ise yarın sizedür diyü feryādcılar irsāl ider. Mülük-i Küffār (2) piyāde vü süvār ile imdād iderler. Malkoçoĝlı dāhī ĝāziler ile (3) Boĝdān'a irüřdüklerinde kefere-i fecereyi müttefiu'l-lafz ıtāle idāmda (4) görüp ʿināyet-i raħīm-i vedūde müstevřik olup huřamā-i merdūde (5) muābele niyyeti ile derūn-ı Boĝdān'da bir aç ĝün yürüyüp Polřa (6) nām şehri tārāc ü ĝārāt eylediler. Andan řoñra Prut řuyu'na köpri (7) baĝlayup Malkoçoĝlı anda ārām idüp sipāhı ilerüye (8) gönderdi. Düşmenüñ ʿadem-i zuhūrına maĝrūr u ĝurrem ve iħtiyātdan dūr (9) oldu. Meger düşmen gözcisi Malkoçoĝlu'nuñ ʿaskerden cüdā düşdüĝin (10) görüp ĝürüh-i a'dāyı Malkoçoĝlı tevauf itdüĝi maħalle sev (11) eyledi. ĝürüh-i Küffār ʿasker-i İslām atline iĝtirār ile ilĝār idüp (12) cenge āheng itdiler. Malkoçoĝlı **El-Harbü ĝud'atün** mefħūmunca ʿāmil olup (13) bir midār yarar u nām-dār ĝāzileri kendünüñ abl u ʿalem ü tūĝı ile (14) bir maħallda pinhān idüp ve kendüsi ma'dūd-ı alīl ile řimřir eküp (15) a'dāya muābil oldu ve merdāne cenge mübāřeret idüp hengām-ı (16) ĝurüb arīb olduda kemīn-ĝāhda olan dil-āverler řadā-yı (17) abl u nefir ve ĝulĝul-i tehlīl ü tekbir ile maħfī oldukları maħallden tülū' (18) ve ĝarb ü ıtāle řurū' eylediler. ĝanīmet iin müteferri olan (19) ĝāziler dāhī cem' olup ʿāzīm ĝüřiř eylediler. Bi-ʿināyeti'llāhi te'ālā (20) düşmen-i dīn ters-nāk olup zühre-āk

oldı. Rubı kadarı (21) yerinde kalmayup ayruğ birisi kılıc şaladı. Hemān semt-i gürize (22) rü-gerdān ve bīm-cānla perīşān oldılar. Seher-gāh Malkoç(23) oğlu girü harb ü kıtāle āmāde olduḡda düşmenüñ teferruḡundan (24) āgāh oldı. Ardlarına düşüp yine bildiklerin kırdılar. Küffār (25) ser-dār-ı murdārı cümleden muḡaddem firār itmiş olmaḡla niçe şīrān-ı [342b] (1) mücāhidīnden ḡalāş oldı. Etrāfında olan guzātuñ baḡıyyesi daḡı (2) cemʿ oldılar ve maḡall-i maʿrekede olan kimesneleri ʿadd eylediler. Küffārdan (3) biñ beş yüz nefer Caḡīm'e revān olup mücāhidāndan on beş nefer Cennet'e (4) ḡırāmān olmuş bulundı ve Malkoçoḡlı Tuna kenārında sultān-ı saʿīd (5) iḡün ḡums-i ḡanāyimi iḡrāc idüp ḡāzīlere icāzet virildi.

(6) SEBEB-İ İḡTİLĀF-I RŪM U ʿARAB

(7) ḡāne-dān-ı Āl-i ʿOşmān ile Mışr Sultānı mā-beyninde vuḡūʿ bulan muḡālefet (8) ve ḡaḡʿ-ı ser-rişteʿi muvāfeḡate bāʿiş olan ol olmuşıdi ki Sultān Muḡammed (9) cennet-mekān feth-i Ḳoştantıniyye ile kām-rān olduḡda ezmineʿi sābıḡada (10) temām-ı mülk-i Mışr u Şām maḡkūm-ı Ḳayāsıraʿi ʿizām olmaḡla ve mesālik-i ḡacda (11) olan bereke taʿmīrin irāde itdükde Sultān-ı Mışr olan Ḳayıtbāy-ı (12) kec-reʿy bī-hüde ḡaberler gönderüp Zü'l-ḡadr Oḡlı Şeh-süvār ḡuşuşunda (13) daḡı mevāʿid-i ʿarḡūbiyye ile muʿāmele itmekle ḡāḡır-ı ḡāḡırları münkesir (14) ve beynlerinde peygām u rusül tevārüd itdükce peygām-resānlara riʿāyet (15) itmediklerinden daḡı münkedir olmuşlar idi. Bu devāʿi iḡtizāsıyla (16) Memālik-i ʿArab teshīrine sāk-ı himmetlerin teşmīr buyurmuşlar idi lākin (17) dehen-mūnīʿi ecel ḡaḡʿ-ı ser-rişteʿi emel itmegin ol mühim-i ḡāḡır ḡuşūl-(18)pezīr olmamışıdi. Serīr-i Ḳayşarī Sultān Bāyezīd ḡān'a intiḡāl idicek (19) ol Ḳerkes-i nā-kesden müceddiden baʿz-ı eḡvār-ı nā-hem-vār şādır oldı ki (20) mūcib-i buʿd-i ḡāḡır oldı. Cümleden Sultān Cem ḡarafına iʿāneti ḡuşuşı (21) ziyāret-i ḡarameyn-i Şerīfeyn'den soñra ızrār-ı Müslimīn'e bāʿiş olduḡı beyne'l-cumhūr (22) zuḡūr bulmuşıdi ve Hind-istān Pād-şāḡı Muḡammed Şāḡ Behmenī ile vezīr-i aʿzam'ı (23) ḡāceʿi Cihān Maḡmūd-ı Kāvān'ı, sultān-ı saʿīd'e hedāyāʿi ḡarībe ile (24) ilḡi gönderdükde Mışr'dan ʿubūrları zemānında ol hedāyā-yı nefisenüñ (25) ekşerin ḡaşb

itmekle iki pād-şāh-ı ‘ālī-cāh’ı istiḥfāf eylediği ol Çerkes-i [343a] (1) nā-kese salṭanat u şehr-i yārılık mücerred emr-i i’tibārī olduğu ma‘lūm-i ‘ālemiyān (2) olmuştur.

BĀ‘İŞ-İ DİĞER Zİ-ESBĀB-İ HİLĀF

(3) Melik-i muḥterem ‘Alā’ü’d-devle bin Zü’l-Ḳadr Ḥān Āl-i ‘Osmān’uñ manşüb (4) u mensüb-i ḥıdmet-kārı iken emīru’l-ümerā’-i ‘asākır-i Şām u Ḥaleb güne güne (5) ‘adāvetler itmekle ‘ādet-i ma‘hüdesi üzre sultān-ı sa‘īd’den (6) istimdād eyledükde ümerā vü leşkerden cem‘-i keşīr ile Ya‘qūb Pāşā’yı (7) def‘-i zarar-ı ehl-i Şām için irsāl buyurdılar. Müşārun ileyh Pāşā (8) cemā‘at-i Zü’l-Ḳadriyye ile evvel-i rüz-i meşāffda leşker-i Şāmiyyān’ı (9) bozup Ḥaleb Nāyibi ile Şām ser-dārlarından bir kaçını katl eylediler (10) ve gālebe’-i hırşī ile şikeste olan ‘askerüñ ardına düşdiler. (11) Meger ki Sultān-ı Mışr ḥāşş gulāmlarından dört beş biñ gulāmı (12) Şām leşkerine mu‘āvenete göndermiş imiş. Münhezim olan leşkere Malāṭıyye ḳurbünde (13) irüşdüklerinde gürīhte olan Şāmī’ler daḥī bir yere gelüp gālib (14) olan Rūm ‘askerine mülākī olup ceng ü cidāle mübāşeret idüp (15) leşker-i gālib maḡlūb ü perīşān oldılar. Zü’l-Ḳadrlüler firār idüp (16) ve cevānān-i mücāhidāndan niçesi maḡtūl oldılar. Bu taḳdīrce aḥz-i (17) intikām yine lāzım oldu. Ve minhā ‘ilāve’-i vahşet-engīz ve bu‘d-i (18) ḥavāṭır-ı kedūret-āmīziñ biri daḥī bu oldu ki Adana ve Ṭarsūs (19) Ḳal‘aları ki ol evānda cebren ve ḳahren Mışrīlerden intizā‘ olunmuşıdi. (20) Ta‘mīr ve aḥkāmı için fermān-ı ‘ālī şādır olmuşıdi. Sultān-ı Mışr (21) bu ma‘nādan hirāsān olup sultān-ı sa‘īd Cem Çelebī’ye taḳviyet (22) itdüğüçün intikām ḳaşdında olmaḳ ihtimāli ile ol ḳılā’uñ intizā‘ı (23) için ‘asker gönderdi. Tafşīli budur ki Ebu’l-Ġuzāt ve’l-Mücāhidīn (24) Sultān ‘Osmān Ġāzī’nuñ cedd-i büzürg-vārı Süleymān Şāh Māhān (25) şehri’nde pād-şāh iken Cengīz-i bī-temīz Belḡ şehrini ḥarāb idüp [343b] (1) Ḥārzem Şāh’ı memleketinden iḥrāc itdükde ‘Acem Begleri’ne tefriḳa düşmegın (2) kendüye tābī‘ ḳonar göçer Oğuz Ṭāyifesi’nden elli biñ Tātār (3) evleri ile Diyār-ı Rūm’a ‘azm eyleyüp Erzen-i cān’a gelüp gazālar (4) idüp El-Büstān’dan Ḥaleb’e gelüp andan göçüp Nehr-i Furāt’ı geçerken (5) mezbūr Süleymān Şāh Ca’ber Ḳal‘ası önünde şuya ḡarḳ olup (6) oğulları müteferriḳ olıcaḳ kendü ile bile gelen ṭavāyifden bir miḳdārı (7) Bozoḳlı dirler

bir Mîr-i ‘Aşîret’uñ yanınca diyâr-ı Rûm’da qaldılar. (8) Mezbûr’uñ yedi oğulları var idi. Nâmları Yüregîr u Kûşûn (9) u Varsâk ve K̄ara Ğsâ ü Uzâr u Gündüz ü K̄aştemûr idi. Çukurova (10) tarafında temekkûn idüp Bozoqlu fevt olduqda büyük oğlu mezbûr (11) Yüregîr cümleye ser-dâr olup Adana ve Tarsûs ve Sîs şehrlerini (12) Ermenîler’den emânla alup fetḥ eyledi. Ba‘dehû vefât eyledükde K̄uşûn (13) Aşârlığı kışlak ve Tekûrbeli’ni yaylak idüp ve K̄aştemûr Tarsûs’ı kışlak (14) ve Bulğâr Tağı’nı yaylak idinüp ve Gündüz’e Sîs’i kışlak ve Çâl’ı (15) yaylak bâķîlerine daḥî birer kışlak ve yaylak ta‘yîn eyleyüp (16) Yüregîr Oğlu Ramezân kendüne Adana’yı taḥt-gâh idindi. (17) Ramezân fevt olıcaķ oğlu İbrâhîm vâlidî mesnedinde muķîm (18) olup sâyir birâderleri aña tâbi‘ ve munķâd oldılar. Bunlar daḥî (19) vefât idicek her birinüñ aḥlâfî cânişini olurlar idi. (20) Giderek te‘addüd ve vereşe nizâ‘a muķzâ olup her biri da‘vâ-yı isti‘lâ (21) eyledi. Şeyḥî Mısr Sultânı olıcaķ Uzâr’uñ Dâvûd nâm oğlu (22) birâderlerinden kaçup Haleb’e vardı ve Sultân-ı Mısr’dan istimdâd (23) idüp Āzer vilâyetini sultâna taḥşîş itmege te‘ahhüd eyledi. Sultân-ı (24) Mısr Haleb Nâyibi’ni ‘askerle қоşup Āzer vilâyetine gönderüp teshîr (25) itdürdi. Egerçi eyâleti Dâvûd’a tevcîh olundu ammâ ‘azl ü naşb [344a] (1) Sultân-ı Mısr elünde idi. Ol eṭrâfdan ba‘z-ı mevâzi‘ı ifrâz idüp Uzâr’uñ (2) evlâdına baḥşîş eylediler. Gündüz evlâdınıñ daḥî bir kaçına il virüp bi kaç (3) Mısr’a kaçdı. Āndan K̄al‘asını Sultân-ı Mısr’a virdiler. İçine kul koyup (4) mülk idindi. Ramezânlu daḥî il olup münâze‘aya āgâz eylediler. İbrâhîm Beg (5) Mısr’a kaçup Sultân-ı Mısr daḥî aña ‘asker қоşup Adana’yı ihvesi elünden istiḥlâş (6) idüp anları daḥî ihrâc eyledi. Sîs K̄al‘asını daḥî Sultân-ı Mısr’a virdiler. (7) Mâlikâne teşarruf eyledi. K̄aştemûroĝlı vehminden Tarsûs’ı sultâna virdi. (8) Selâṭîn-i Mısr bu vechle ol vilâyete müstevlî olup ol beg-zâdelerüñ (9) ba‘zını ba‘zı yerine rişvetle naşb eylemekle anları faķîr u muḥtâc ve vilâyetlerin (10) zulmle ḥarâb eylediler ve anda ṭuran zaleme‘-i Ḥaccâc-âyîn ḥuccâc-ı Rûm’dan (11) bâc alup envâ‘-ı te‘addiye teşaddî ider oldılar. Lâ cerem sekiz yüz (12) ṭoķsan bir senesinde K̄aramân Beglerbegisi K̄aragöz Pâşâ’ya fermân şudûr itdi ki (13) taḥt-ı ḥükümetde olan ümerâ ile Adana ve Tarsûs ser-ḥaddine varup ol (14) kılâ‘ı ve civârında olan buķâ‘ı fetḥ u teshîr ide. Ol dâḥî vilâyet-i (15) mezbûrenüñ fetḥine teveccüh idüp Adana’dan Gülek K̄al‘ası’na gelince İlķîş (16) ve Melen K̄al‘aları’nuñ ḥalkı ve Tarsûs’uñ a‘yânı ve K̄aştemûrlı ve K̄uşûnlı ve

ara sālu (17) abīle abīle gelüp pāşāyı istibāl eylediler. Mışrlu evvel-i vehlede açup (18) elleründe olan ılāı zabt olundu. Aşık Pāşā-zāde dimiş ki: Gülek ve Melen (19) ve Baraşbeli'ndeki işārları kāfir teşarrufunda olup āyende vü revendeden bāc alup (20) ehl-i İslām müsāfirlerine cefā iderler idi. aragöz Pāşā bu dört işārı (21) kāfir elünden alup zābilerin irāc ve reāyāsına vaz-ı arāc eyledi. (22) Ve minhā aramān Beglerbegisi aragöz Pāşā Adana ve arsūs'ı (23) ve nie işār-ı mahrūsı feth idicek fermān-ı pād-şāhī ile ol udūduñ (24) ümerāsından Mūsā Beg ve Dāmād Ferhād Beg güzīde asker ile ol alalaruñ (25) muāfezātına nāmzed olmuşlar idi. Adā abancasın yimedükleri cihetden ış u nüş [344b] (1) u urūr ile urūş üzre idiler. Sulān-ı Mışr ol alalar kilīd-i memālik-i Arab (2) olmala Osmāniyyān'ıñ Mışr u Şām'a müteşaddī olacaını nazār-ı izānla müşāhede idicek (3) ol bābuñ seddine mücāhede idüp emīr-i kebīr-i Mışr olan Özbek'i ve Şām emīru'l-ümerāsın (4) Ğarmiz'i ziyāde askerle Adana ve arsūs üzerine musalla eyledi. Muāfezaya (5) memūr olan marūrular hücum-i adūya muali ve askerleri müctemi olmamıiken (6) sipāh-ı düşmen nevāzil-i mian gibi üzerilerine döküldiler. Hāzır buluna sipāh (7) müdāfea-i bed-āha geri madūruların zuhūra getürdiler lākin düşmen-i addār (8) bī-şümār olmala Mūsā Beg ile Ferhād Beg şehd-i şehādeti nüş idüp bāileri (9) müteayyir ü medhūş selāmet kūşesin āhān ve künc-i urūzde nihān oldılar.

(10) ZİKR-İ SER-DĀRĪ-İ HERSEK OLI

(11) Şāh-ı ālī-cāh bu ālden āāh olıca cem-i sipāh idüp Anaolı Beglerbegisi olan (12) Hersek Olı Amed Pāşā'yı ser-dār ve Hızr Beg Olı Muammed Pāşā ve aramān Beglerbegisi (13) aragöz Pāşā'yı aña tābi ve hevā-dār buyurdılar. Geri Muammed Pāşā sinn ü sāl ciheti ile (14) müsteı-ı tadīm idi lākin Amed Pāşā pād-şāhuñ muteıdī olmala ser-dārлығы (15) mutār-ı şāh-ı kām-kār oldu. Bu cihetden Muammed Pāşā'da inkisār-ı ātır āşārı zāhir (16) olup aragöz Pāşā ile söyleşdiler ki eger üşiş deminde üşiş idersek (17) lu ü nüvāzış Hersek Olı'na olup bizüm ekdügümüz emek aām-ı bī-nemek gibi (18) nā-mergüb ve cān-sipārлығыmuz nā-masüb olur. Ecānib iün irtikāb-i tab (19) dāniş ehlünden şudūr itmek acebdür diyüp bu rey-i nā-şavāb ile (20) telāı-i ferıayn hengāmında Amed Pāşā'yı ortaya atup

temâşâcı oldılar. (21) Aḥmed Pâşâ Anaṭolî ‘Askerî ile tenhâ ḳalup cā-yı heycâda erlik ve hengâme (22) hengâmında dil-âverlik gösterüp bi-nefsihî muḥârebeye mübâşeret ile ‘adû (23) ḳanından rezm-gâhı lâle-zâra döndürdi ve niçe Çerkes-i ser-keşi gûnder ucuyla (24) fenâ mısrına gönderdi. ‘Âḳıbet mecrûḥ ve a‘vânı efgende vü maṭrûḥ olup (25) düşmen-i ḡaddâr elinde giriftâr ve rûz-i rûşen çeşmine târ oldu. Hızır Beg Oğlı [345a] (1) Muḥammed Pâşâ ile Ḳaragöz Pâşâ evvel-i vehlede firâr itmekle ‘arşâ-i peygâr mu‘aṭṭal (2) u bî-kâr ḳalup Adana ve Ṭarsûs ḥafezası bu aḥvâl müşâhedeşiyle me‘yûs (3) olıcaḳ ḥişâr teslîmini vesîle-i ḥalâş idindiler. Emîr-i kebîr-i Mışır Özbek (4) ol ḥişârları zabṭ idüp Mışır’a teveccüh itdi. Çerkes eşḳıyâsı Hersek (5) Oğlı’na seng-i melâmet üşürüp şemâtet-günân Mışır’a iletdiler. Bu vaḳ‘a-i (6) şenî‘a ma‘rûz-ı der-gâh-ı şâḥ olıcaḳ Vezîr-i A‘zam Dâvûd Pâşâ’yı dört biñ (7) Yeñiçerî ve bir ḳaç bölük Ḳapuḳulı ve Anaṭolî ve Rûmîli ‘Askerleri ile (8) ‘Arab ser-ḥâddine gönderdiler. Bunlar memâlik-i ‘Arab ḥudûdunda Üç Ḳapulu (9) Yaylası’nuñ öte yanında Foca Ḳal‘ası ḳurbünde Alaṭağ dibinde naşb-ı ḥıyâm (10) itdüklerinde ‘Alâ‘ü’d-devle Pâşâ’ya mülâḳî oldu. Pâşânuñ ‘Arab memâlikî’ne (11) duḥûle iḳdâmın göricek ma‘ḳûl görmeyüp ‘inân-ı ‘azmini Ṭurgûd Oğlı (12) Fitnessi’nüñ âteşi itfâsına tevcîḥ eyledi. Pâşâ daḥî teveccühde teḥîr (13) itmeyüp Varsâḳ Kûh-sârı’nı üç taraḑdan ihâṭa idüp Rûmîli (14) ‘Askerin Beglerbegileri ile Ulaşyurdı nâm maḥallden gönderüp (15) kendüsi Ḳapuḳulıya Bulḡâr Ṭađı’ndan yürüyüp Ṭurgûd ve Varsâḳ (16) istişâline teşmîr-i sâḳ eyledi. Ṭurgûd Oğlı etrâfı maḥşûr (17) ve pâşânuñ himmeti istişâline maḳşûr idüğünü bilicek tebdîl-i şûret (17) idüp ehl ü ‘ayâlin mâder ü birâderi ile bile Anaṭolî ‘Askerî (18) yürüdüği yerden Ḥaleb’e ḳaçmış. pâşâ ḥaber-dâr olıcaḳ girü döndiler. (19) İlgârcı gönderdi. Ḥaleb’e vuşûlî mesmû‘ları olıcaḳ girü döndiler. (20) Varsâḳ Begleri inḳıyâd itmekden ḡayrî maḥlaş bulmayıcaḳ pâşâ ḥıdmetine (21) gelüp isti‘fâ idüp Buğa Oğlı Āḳbaş ve ‘Ulvân Oğlı ve Sûmek (23) Oğlı ve Urun Oğlı ve Ulu Oğlı ve Ulu Oğlı Ārıḳ Şeyṭân Oğlı ve Oğuz Beg Oğlı gibi niçe (24) boy begleri der-gâh-ı şâḥa bende-i ḥalḳa-be-güş oldılar. Pâşâ bunları (25) ḥıl‘atlayup yerlü yerlerine gönderüp mevsim-i sefer geḳüp mürâce‘atlarına fermân-ı [345b] (1) şâḥî vârid olduğı cihetden dönüp Aḳşehr yanında Işṭabl Çayırında (2) ‘asker’e destûr virüp İstânbûl Nevâḥîsi’nden Vize Yaylaḳı’nda şeref-i (3) pâ-bûs-i şâḥla müstes‘id oldu ve ol evḳâdde Edirne’de inşâ (4) buyurılan

Cāmi^c-i Kebīr itmāmā irişüp ^culemā vü şulehā zıyāfet olunup fuķarāya (5) şadeķāt ihsān olundu ve Dāvūd Pāşā gitdügi eyyāmda Boĝdān’dan (6) iki yıllık ĥarāc ile ilçi gelüp ķabūl-i şulĥ cevābıyla gitmişidi. Dönüp (7) ĥarīm-i iķbāle cebīn-i māl olduĝı eyyāmda mevķib-i pād-şāhī Edirne’ye (8) teveccūh idicek Engürüs’den Baĥşī Oĝlı nām ilçi gelüp mürāce^cata (9) me^zūn olup Semendire eṭrāfına geldükde ol nevāhī guzātınūñ (10) birinden sābıķan birāderin aķınlardan birinde tıttup kebāb itdügi (11) cihetden sīnesinde olan kīne^z-i dīrīne sebebi ile atına süvār (12) olup ol dūzaĥī reh-güzārına inüp bir tır-i zaĥm-kār ile müntehā-yı (13) seferin Seķar eylemiş. Eṭrāfında olan cehennemīler daĥı ol mücāhidle (14) tıĝ-ı intiķāmla maķāmın cennet eylemişler diyü ĥaber şāyi^c oldu.

(15) MUĥĀREBĀT-I KEŞİRE MİYĀN-I RŪM Ü ^cARAB

(16) Sulṭān-ı Mışır olan Kāyıtbaş-yı kec-re^yūñ kerrāt ü merrāt ile taĥrīk-i fitne vü fesād (17) itdügi zāhir ü nümāyān olmaĝın **El-Bādī azlem** mülāĥazasıyla pād-şāh-ı sa^cid (18) Ĥāzret-i Sulṭān Bāyezīd ol Çerkes-i nā-kesiñ dest-i dest-i teṭāvülün memleket-i Şām ü Ĥaleb’den (19) kaṭ^c itmek murād idünüp sekiz yüz toķsan üç sālınūñ evāyilinde İstānbūl’a (20) gelüp Vezīr ^cAlī Pāşā’yı ser-dār idüp Rūmili ümerāsınūñ ba^cz-ı nām-dārları (21) ve Anaṭolı Beglerbegisi Sinān Pāşā’yı ĥükümetinde olan beglerle ve iki biñ (22) Yeñiçeri ve Kāpuķulu’ndan üç bölükle ta^cyīn idüp sene^z-i mezbūre rabī^cu’l-āĥrı’nūñ (23) üçüncü gününde İstānbūl ma^cberinden Üsküdār ṭarafına ^cubūr itdiler. Sulṭān-ı Mışır (24) şāh-ı ^cālī-şān’la şulĥı ĥ^zāhān olmaĝın Hersek Oĝlı Aĥmed Pāşā’yı (25) ĥabsden ıṭlāķ idüp ikrām ile der-i devlete irsāl itmişidi. Ĥāzret-i [346a]

KISALTMALAR

Ar. : Arapça

b. : birleşik

bağ. : bağlaç

cüm. : cümle

e. : edat

Far : Farsça

fi. : fiil

hr. : harf

is. : isim

İt. : İtalyanca

s. : sıfat

T. : Türkçe

ünl. : ünlem

yar.fi. : yardımcı fiil

Yun. : Yunanca

zf. : zarf

zm. : zamir

DİZİN

A

- a.+e 308b/21, 309a/6, 324a/21
a.+e (saltanat-ı 'Acem) 319b/19
- āb :** (Far.is.) Su.
a.+a (kenār-ı āb) 328a/16
a.+ u hevā 312b/17
- ābā :** (Ar.is. eb'in c.) Babalar.
a.+dan 305b/11
a.+vü ecdād 322b/3
- 'abd :** (Ar.is.) Kul, köle.
a.+i memlūk 311a/18
- 'Abdu'llāh Ḥalīfe :** Şeyh Alaattin-i Halveti Hazretleri'nin halifelerindendir.Halveti Tarikatı halifelerindendir.
309b/18, 309b/9
- 'Ābid Çelebī:** Mevlana Celalettin-i Rumi Hazretleri'nin neslindedir.
a. 308a/23
a.+den 307b/3, 308a/5
a.+ye 307a/25, 307b/10
a.+yi 307b/15
- 'aceb** (Ar.s.) Tuhaf, anlaşılmaz,acayıp.
a. 308a/14, 336a/20
a.+dür 344b/19
- 'Acem** (Ar.is.) İranlılar.
a. 323a/20, 323b/17
a.+(Ḥānedān-ı 'Acem) 321b/23
a.+(pād-şāh-ı 'Acem) 322b/22
a.+(selāṭīn-i 'Acem) 322b/8
a.+den (diyār-ı 'Acem) 308b/3
a.+de (bilād-ı 'Acem) 323a/3
- 'Acemioğlanları:(Ar.T.b.is.)** Hıristiyan tebaadan alınıp yeniçeri olarak yetiştirilen çocuklar.
a.+nı 325b/1
- acı:** 1.Bazı maddelerin dilde bıraktığı yakıcı duyu, tatlı karşıtı.
a. 88b/10, 88b/11, 114a/20
2. Herhangi bir dış etken nedeniyle duyulan rahatsızlık, ıstırap.
a.+sı 317a/19
- 'āciz :** (Ar. s.) Güçsüz; beceriksiz.
a.+kāl- 336b/15
- aç :** Yemek yemesi gereken, tok karşıtı.
a.+lığa 309b/22
- aç- :** Bir şeyi kapalı durumdan açık duruma getirmek.
a.-dılar 335a/20
a.-ıķ 314b/18
a.-maķ 334b/16
a.-uķ 336b/15
a.-up 333a/25
- a'dā:** (Ar.is.) Düşmanlar.
a. 333a/18, 344a/25
a.+(kār-ı a'dā) 324b/4
a.+i devlet 329b/25
a.+ya 342a/15
a.+yı (gürūh-i a'dā) 342a/10
- ādāb:** (Ar.is.edeb'in c.)Terbiyeler, utanmalar.2. Usuller,yollar.
a.+ı 328b/20
a.+ı-ı 306a/5
- 'adād :** (Aded. c.) Adetler. Sayılar.

- a.+ından 338a/11
- ‘adālet:** (Ar.is.) Hakka riayetkarlık, hakbilirlik, doğruluk.
315a/25, 330a/3
- ‘adālet güster:** (Ar.Far.b.s.) Adalet dağıtan, çok adil.
a.+üñ (sulṭān-ı ‘adālet - güster) 326b/18
- Adana:** Türkiye'nin güneyinde, Akdeniz Bölgesi'nde yer alan ilidir.
a. 341b/8, 343a/18, 343b/11, 344a/13, 344a/22, 344b/4, 345a/2
a.+dan 344a/15
a.+yı 343b/16, 344a/5
- ‘adāvet:** (Ar.is.) Düşmanlık.
a. 341b/7
a.+i 333a/23
a.+ler it- 343a/5
- ‘add:** (Ar.is.) Sayma, sayılma.
a.+eyle- 319b/14, 342b/2
- ādem :** (Ar.is.) Adam.
a. 313a/10, 320a/25, 322a/21, 322a/9, 333b/1, 335a/15, 337b/21
a.+(vücūd ü ādem) 338a/19
a.+e 318b/21
a.+gönder- 320b/10, 325b/19
a.+i 332a/14
a.+imize 333b/8
a.+ini 334a/8
a.+iñizi 333b/8
a.+iñüz 335a/8
a.+i (vücūd ü ādem) 338a/24
a.+le 330a/15
a.+leri 320b/2, 334a/25
a.+lerinden 333b/25
a.+i muḳāvet 330a/20
a.+i müslimān 332a/12
- a.+i şadāḳat 332a/22
a.+i zuhūr 342a/8
- ‘ādet :** (Ar.is.) Görenek, huy, alışkanlık.
a.+(hılāf-i ‘ādet-i selāṭin-i Freng) 338b/17
a.+im 309b/1
a.+i ḳādīme 325a/15
a.+i ma’hūdesi 343a/5
- ‘adīde:** (Ar. s.) Çok, pek çok.
a.+(hıdemāt-ı fütūḫāt-ı ‘adīde it-) 311b/10
- ‘adl:** (Ar.is.) Doğruluk, adalet.
a. 339b/22
a.+ü dād 317a/2
- ‘adū:** (Ar.is.) Düşman.
a. 344b/22
a.+yi ḫāk-sār 341a/19
a.+ya (hücūm-i ‘adū) 344b/5
a.+ya (ṭalī‘ā-i ‘adū) 327b/19
- ‘afārīt:** (İfrit. C) Şeytanlar. İfritler.
a.+i zengibār-ı merdüm-har 322b/18
- ‘afv :** (Ar.is.) Bağışlama.
a. 338b/3
a.+buyur- 326a/21
a.+ını 326a/19
- agaç :** Ağaç.
a.322a/4
- āgāh:** (Far.s.) Bilgili, haberli, uyanık.
a. 309a/10, 319a/10
a.+(‘azīz-i āgāh) 306b/17
a.+ol- 308a/15, 318a/6, 319b/3, 320a/10, 331a/10, 337b/3, 341a/15, 342a/24, 344b/11
- āgāz :** (Far.is.) Başlama.
a. 318b/16
a.+eyle- 339a/4, 344a/4

- a.+it- 318b/17
a.+it- 330a/1, 331b/12
- agdiye:** (Gada ve Gıda. c.) Yenip içilecek gıdalar.
a.+i lezīze 313a/6
a. 313a/6
- ağā :** Ağa, bey.
a.+lar 326a/3
a.+sı 330b/16
- ağır-:** Hafif'in zıddı.
a.-dı 335a/7
- ağız:** Yüzde avurtlarla iki çene arasında ses çıkarmaya, soluk alıp vermeye ve besinleri içine almaya yarayan boşluk.
a.+ına(ağzına) 330a/3
- ağla- :** Üzüntü, acı, sevinç, pişmanlık
vb.nin etkisiyle gözyaşı dökmek.
a.-yup 335b/18
- ağniyā:** (Ar. s.) Zenginler.
a.+sını 330b/1
a.+ya 325b/9
- āh:** (T. ün.) Acıma ünlemi.
Feryad, inilti.
309a/2, 309a/3
- āḥād:** (Ar. s.) (Daha, çok) Keskin.
a.+ı benī-ādem 314b/2
- āḥar:** (Ar.) Başka,diğer.
ā. 321b/7
- aḥbāb:** (Ar.is.) Dost, bildik, tanıdık.
a. 323b/11
a. 308b/12
a.+ı 309b/11, 323b/2
a.+ın 323a/21
- a.+ınuñ323b/17
- aḥbār:** (Ar.is. haber.'in c.) Haberler.
a. 334a/12
a.+ından (āṣār u aḥbār) 315a/20
- Aḥbārud-düvel:** Ahmed b. Yusuf b. Ahmed ed-Dimeşkī Karamanī (939-1019 Hicri) adlı tarihçinin İslam öncesi ve sonrası devlet tarihlerini, yapılarını konu aldığı eserinin adıdır.
314a18
- ‘ahd :** (Ar.is.) Söz verme.
a. 336b/16
a.+e 338b/10
a.+i 331b/23
a.+inde 310a/10, 311a/5
a.+inden 317b/19
a.+it- 334a/17, 336a/23
a.+leri 330b/25
a.+lerine 335b/14
a.+ü güft 331b/20
a.+ü karar eyle- 338b/4
a.+ü mīṣāk 338b/21
a.+ü mīṣākı boz- 338b/16
a.+i rüstem 319b/11
- ‘ahd-nāme:** (Ar.Far. b.is.) Verilmiş sözü gösterir belge.
a.+sinde 331b/16
- āheng:** (Far.is.) Uygunluk, düzen.
a.+it- 328a/16, 342a/12
- āhenīn:** (Far.s.)Demirden yapılmış, çok kuvvetli, pek sağlam.
a.+e (tābūt-i āhenīn) 337b/7
- āheste:** (Far.s.) Yavaş, ağır.
ā. 307a/25
- aḥfād:** (Ar.is. hafid'in c.) Torunlar.
a.+ından 305a/10, 311b/13
a.+ındandır 308a/24

āḫuru'l-emr : (Ar.b.i) Emrin sonu.
324b/12, 325a/2, 318b/20

aḫibbā: (Ar.s.) Dostlar, arkadaşlar.
a. 322b/13
a.+sı 321b/18

āḫir: (Ar.is.) 1.Son. 2.Ahiret
günü.
a. 313b/13, 331a/18, 332a/7,
333b/14, 335b/18
a.+inde 340b/18
a.+i 'ömr 332a/24

āḫiret: (Ar.is.) Öbür dünya, öldükten
sonra gidilecek alem.
a.+e 308b/14, 311b/12

āḫir-kār: (Ar.Far.zf) İşin sonunda,
neticede.
a. 320a/2

aḫkām : (Ar.is. hükm'ün c.)
Hükümler.
a.+ı 343a/20
a.+ı ilāhiyye 323a/2
a.+ı muṭāğ 323b/13

aḫlāf: (Ar.is. hıl'ın c.) Müttefikler,
birleşikler.
a.+ı 343b/19

aḫlāk : (Ar.is. ḥulk'un c.) İnsanda
bulunan ruhi ve zihni haller,
huy, tabiat.
a.+(ümmühāt-i aḫlāk-ı
ḫasene) 315a/25
a.+ı ḫamīd 314b/5

aḫmaḫ: (Humk. dan) Pek akılsız,
sersem, şaşkın. Anlayırsız.
a.+lar 326b/21

Aḫmed Mīr-zā: Sultan Hasan'ın
Oğlu Uğurlu Muhammet
Bey'in en büyük oğlu.

319b/7, 319b/11, 320a/10,
a.+ya 319b/5, 319b/7, 319b/9

Aḫmed Beg: Kastamonu Hakimi İsmail
Bey'in kardeşi (Kızıl lakaplı)
a. 312a/9
a.+i 333b/18

Aḫmed Ḥān: Kastamonu Hakimi İsmail
Bey'in kardeşi (Kızıl lakaplı)
a.+ 320a/16, 319b/19
a.+a 319a/15, 319a/16, 320a/14,
320a/12,
a.+da (muḫālefet-i Aḫmed Ḥān)
320a/4
a.+uñ 320a/1, 320a/7, 320a/15
a.+ıden (siyāset-i Aḫmed Ḥānī)
320a/8
a.+den (ümerā'-i Aḫmed Ḥānī)
319b/15

Aḫmed Pāşā: Gedik Ahmet Paşa, Fatih
Sultan Mehmet saltanatında
1474-1477 yılları arasında
sadrızamlık yapmış
Osmanlı devlet adamıdır.

a. 324a/7, 329a/25, 331a/7, 332b/5
a.+dan 330a/17
a.+nuñ 330b/19
a.+yı 344b/20
a.+yla 330a/4

aḫrār: (Ar.is. hür'ün.c) Hürler. Esir veya
köle olmayan kimseler.
a.+uñ (Ḥ'āce' 'Ubeydu'llāh-i aḫrār)
306a/4

aḫşam : Akşam.
a.+a 324b/24, 333a/18
a.+dan 333a/19

āḫūr : (Far.is.) Ahır, dam.
a. 306b/23
a.+ına 306b/22
a.+uñ 306b/24

aḥvāl: (Ar.is..hal'in c.) Haller, durumlar.
a. 327a/16, 333a/14, 345a/2
a.+(zıkr-i aḥvāl-i mülük-i Īrān) 316b/19
a.+(zıkr-i aḥvāl-i mülük-i Ḳaramān) 323b/22
a.+den 335a/5
a.+i 316b/14, 323b/21, 330b/1, 330b/4
a.+inden 319a/10
a.+i (ba'z-ı aḥvāl) 323b/20
a.+i (netīce-i aḥvāl) 333a/12
a.+leri 309b/2
a.+-i cāh u celāl 319a/13
a.+-i cem 336a/4
a.+-i cihān 326b/16
a.+-i re'āyā 327b/4

aḥz: (Ar.is.) Alma, kabul etme.
a.+eyle- 321a/25
a.+it- 329a/7
a.+-i intikām 343a/16

aḥzān: (Ar.is. hüzn'ün.c) Hüzünler, kederler, sıkıntılar, tasalar, gamlar.
a.+um (külbe-i aḥzān) 307b/21

ak-: Akmak.
a. 339b/23, 340a/2, 341b/13
a.+ı 314b/15

ʿaḳab: (Ar.is.ʿaḳıb'ın c.) Oğullar veya torunlar.
a.+ince 333a/3
a.+inde 311a/10
a.+larınca 327a/2

ʿaḳāyid: (Ar.is.) İnanılan şeyler.
a.+(şerḥ-ı ʿaḳāyid) 309a/6

akça: Para, akçe.
a. 305a/3, 310a/14, 311a/6, 311a/6, 327a/20

a.+lık 312b/23

ʿaḳd: (Ar.is.) Sözleşme, kararlaştırma.
a.+-i meşāff ol- 320a/11
a.+-i peymān it- 318a/4

aḳdem: (Ar. s.) İlk, önce, önceki.
a.+(a'zam ü aḳdem-i pād-şah-ı Freng) 338b/11
a.+-i urume-i Īlhānī 340a/21

ʿaḳıbet: (Ar.is.) Nihayet, son.
a. 319b/8, 320a/16, 334a/14, 335a/20, 336a/17, 337a/25, 341b/3, 344b/24
a.+-i kār 320b/21

ʿaḳıl: (Ar.s.) Akıllı kimse.
315a/2, 319a/20

ʿaḳılāne: (Ar.Far.b.zrf.) Akıllıcasına.
a.+(fikret ü ʿaḳılāne) 329a/15

aḳın: Düşman topraklarına toplu olarak yapılan baskın.
a.+lardan 345b/10
a.+sal- 341b/3

akıncı: Düşman ülkesine akın eden savaşçı.
a. 312a/15
a.+ları 341b/20

Aḳkirmān: Bugünkü Ukrayna'da bir şehir. Sultan Selim bu ili kendine üs edinmişti.

a. 340a/20
a.+da 341a/12
a.+dan 340b/16
a.+ı 340b/1
a.+uñ 340b/1

Akkoyunlu: 15. yüzyılda kurulmuş bir Türkmen devletidir.
321b/8

ʿaḳl: (Ar.is.) Akıl, us.
a. 317a/14
a.+a 324b/11

- a.+ı 337a/19
- aķmiſe:** (Ar.is.kumaſ'ın c.)
Kumaſlar.
341a/4
- aķnā:** (Ar.s.) En çok kanaat eden.
a.+idi 314b/19
- aķrab:** (Ar.is.) Aralarında soy
yakınlığı olanlar.
314b/4
- ‘aķreb:** (Ar.s.) En yakın. Daha yakın.
Ziyade yakın.
a. 309a/21
a.+iyye (dağdağa-i ‘aķreb)
309a/23
- Aķserāy:** Aksaray.
a.+da 323b/6
- Aķſehr:** Aķſehir, Konya ilinin bir
ilçesidir. Nasreddin Hoca
gençliğinden itibaren burada
yaſamıſtır.
a. 345b/1
a.+de 308b/3, 333a/2
a.+e 333a/4
- Aķſemsü’ d-dīn:** Asıl adı ile ſeyh
Muhammed ſemsettin Bin
Hamza, 15. yūzyılın en bŸyŸk
sufilerinden biri ve çok yŸnlŸ
TŸrk Bilim adamıdır.
309a/17, 314a/5
- āl:** (Ar.is.) SŸlale. 2. Aile 3.
Evlat.
a.+i ‘Oſmān 343a/3
- al-:** Bir ſeyi elle veya baſka bir
araçla tutarak bulunduğu
yerden ayırmak, kaldırmak.
a.-alar 334b/25
a.-am 336a/23
- a.-dılar 341b/4
a.-duğın 327b/15
a.-duğı (ſatun al-) 332a/15
a.-duğı 336a/10
a.-duğdan 341b/4
a.-duğları 329a/11
a.-ıcaķ 336b/10
a.-mağa (intikām al-) 329a/3
a.-maķ 331a/11
a.-mayınca 309b/16
a.-mıſlar 329a/9
a.-sun 336b/21
a.-up 308a/20, 326b/1, 330a/12,
333b/13, 336b/19, 337a/6, 338a/12,
338b/23, 341a/25, 343b/12,
344a/21
a.-up (bāc al-) 344a/11, 344a/19
a.-up (icāzet al-) 324a/11
- ‘alā:** (Ar.s.) (daha) YŸksek.
330b/9
- ‘alāķa:** (Ar.i) İlgi, iliſik.
a.+sıyla 306a/20
- alāķo-:** Bir sŸre için bir yerde tutmak.
a.-duğı 329b/18
- ālāķoy-:** Bir sŸre için bir yerde tutmak.
a.-up 329b/2
- a‘lām:** (Ar.) Elemler.
a.+ı pād-ſāhī 340b/4
- Alamān:** (Far.ö.is.) Cermen soyundan olan
halk ve bu halktan olan kimse.
a. 335b/5
- ‘alāmet** (Ar.is.) İz, belirti, niſan.
314a/14
- Alancaķ Ka‘ası:** İnan'ın ſirvan adlı
kentinde bulunan bir kale.
a. 318b/1, 318b/3
a.+ndan 318b/5

- ālāt:** (Ar.is. alet'in c.) Aletler.
a. 334b/17
a.+(at u ālāt) 335a/22
a.+ı 340a/9
a.+ü esbāb 340b/1, 341b/17
a.+ı ceng 340a/6
a.+ı Hārb 322a/5
- Alaṭāğ:** Van'ın kuzeyine verilen isim.
345a/9
- ‘Alā’ü’ d-devle bin Zü’l-Ḳadr Ḥān:**
Osmanlı meliklerinden.Sultan Beyazıt'tan Halep ve Şam Beylerbeyine karşı yardım istemiştir.
343a/3
- ‘Alā’ü’ d-devle pāşā:** Osmanlı meliklerinden. Sultan Beyazıt'tan Halep ve Şam Beylerbeyine karşı yardım istemiştir.
a.+ya 345a/10
- ‘Alā’ü’ d-dīn:**Sultan Beyazıt'ın oğlu Sultan Ahmet'in; Murat, Alaattin, Süleyman ve Osman isimlerinde dört oğlundan biri.
a. 316b/17
a.+i 308b/15
- Alavund beg:** İran saltanatından Hasan Bayındırı'nin Oğlu Yusuf Miraz'nın iki oğlundan biridir.
322b/20
- Alavund Mīr-zā:** İran saltanatından Hasan Bayındırı'nin Oğlu Yusuf Miraz'nın iki oğlundan biridir.
a. 320a/20, 320a/21, 323b/1
a.+nuñ 320a/23
- a.+ya 320b/14
a.+yı 320b/10, 320b/9
- alda-:** Bir hileye, bir yalana başvurmak.
a.-mağ 307b/16
a.-yup 307b/15, 332a/10
- aldan-:** Bir hileye, bir yalana kanmak.
a.-up 331b/23
- aldır-:** Önem vermemek.
a.-mayup 332b/18
- ‘ale’l-fevr:** (Ar.b.zf.) Aceleyle.
311b/22
- ‘ale’l-ğafle:** (Ar.zf) Dalgınlığa gelerek,boş bulunarak,dalgınlığa getirerek.
341a/12
- ‘ale’l-ḥuşūş:** (Ar.zrf) Hele, hususiyle.
317a/1, 323b/25
- ‘ale’l-istimrār:** (Ar.zf.) Aralıksız.
340a/3
- ‘ālem:** (Ar.is.) Dünya, cihan.
a. 342a/13
a.+(emīr-i ‘ālem) 312a/23
a.+e 309a/2, 321a/15
a.+inde 308b/18, 310a/22
a.+ine 309b/17
a.+i bāṭın 314a/12
a.+i beḳā 316b/7
- ‘ālemiyān:** (Ar.s. alemi'nin) Aleme mensub olanlar, insanlar.
a.+(ma‘lūm-i ‘ālemiyān ol-) 343a/1
- ‘ālem-penāh:** (Ar.Far.b.is.) Alemin sığınacağı yer.
a.+a (der-gāh-ı ‘ālem-penāh)
329b/23
- ‘aleyh:** (Ar.e.)Onun üzerine, ona.
336b/5

- alıcak:** Kendine ulaştırılmak,iletilmek.
330a/16
- alıko-** : Alıkoymak.
a.-dılar 330a/9
- alıko-** : Alıkoymak,bir süre için bir yerde tutmak.
a.-mağ 332a/5
a.-up 330b/1, 334a/9,
337b/13, 339a/21
- alın:** Alın.
a.+ı (alın) 314b/25
- alın-:** Sağlanmak elde edilmek.
a.-mağla 333a/1
- alış-** : Bağlanmak,ünsiyet peyda etmek.
a.-dılar 331a/5
a.-maz 306b/14
- ālī:** (Ar.s.) Yüce, yüksek.
a. 305b/22, 312b/16, 323a/15,
330a/14, 330a/16, 330a/17,
330a/23, 341b/4
a.+(ber-müceb-i fermān-ı
‘ālī)) 341b/23
a.+(fermān-ı ‘ālī) 343a/20
a.+(hane-dan-ı ‘ālī-i
‘Osmān)342b/7
a.+(selātīn-i ‘ālī-i ‘Osmān)
338a/5
a.+den (der-gāh-ı ‘ālī)
337b/24
a.+dür (kubbe-i ‘ālī) 313a/13
a.+leri (fermān-ı ‘ālī) 312b/20
- ‘ālī-cāh:** (Ar.Far.b.s.) Makamı yüksek.
a.+(şāh-ı ‘ālī-cāh) 327b/23,
327b/4, 344b/11
- a.+ı (pād-şāh-ı ‘ālī-cāh) 342b/25
- ‘ālī-güher:** (Ar.Far.b.s) Mayası yüce olan
a.+i (peder-i ‘ālī-güher) 325b/13
- ‘ālī-kaḍr:** (Ar.b.s) Yüksek kıymette olan,çok kıymetli,çok takdir edilen,çok saygıdeğer.
334a/20
- ‘ālī-maḳām:** (Ar.b.s.) Makamı, derecesi yüksek.
a.+dan (şāh-ı ‘ālī-maḳām) 336a/8
- ‘ālī-miḳdār:** (Ar.b.s.) Değeri yüksek.
a.+dan (ḥudā-vend-gār-ı ‘ālī-
miḳdār) 331a/21
a.+uñ (pād-şāh-ı ‘ālī-miḳdār)
340a/23
a.+uñ (sulṭān-ı ‘ālī-miḳdār) 315a/20
‘ālī-miḳdār (sulṭān-ı ‘ālī-miḳdār)
326b/11
- ‘ālī-necād:** (Far.Ar.) Aslı, soyu yüce olan.
a.+ları (evlād-ı ‘ālī-necād) 316b/10
- ‘ālī-şān:** (Ar.Far.b.s.) Sanı yüce.
a.+la (sulṭān-ı ‘ālī-şān) 340a/24
a.+la (şāh-ı ‘ālī-şān) 345b/24
- ‘Alī Çelebī:** Molla Feneri Hazretleri'nin torunlarındanır.
305a/11
- ‘Alī Paşā:** Hadim Ali Paşa (sonradan "Şehit Hadim Ali Paşa" şeklinde anılmıştır) II. Beyazıt saltanatında 1501-1503 ve 1509-1511 yılları arasında sadrazamlık yapmış Osmanlı devlet adamıdır. Şehzade Selim (Yavuz Sultan Selim), Şehzade Korkut ve şehzade Ahmed'in taht kavgaları sırasında Şehzade Ahmed'i desteklemiş 1511'de İran ile yapılan

- savaş sırasında ölmesi Yavuz Sultan Selim'in işine gelmiştir.
a. 341a/24
a.+nuñ 329b/21
a.+yı 330a/11, 341a/22
- ‘āliyye:** (Ar.s.) Yüksek, yüce.
a.+(312b/21)
a.+(der-gāh-ı ‘āliyye) 324a/5
a.+(dīvān-ı ‘āliyye) 337b/18
a.+(menāşib-ı ‘āliyye) 317b/7
a.+ye (merātib-i ‘āliyye) 305a/10
a.+lerinde (hıdmet-i ‘āliyye) 311a/18
- Allāh:** (Ar.) Allāh.
a. 305b/24 Allāhü Yenşuru’ş-Şultān Cem 337b/19
- alt:** Alt.
a.+ına 341b/14
- altı:** Altı.
a. 306b/9, 316b/4, 317a/8, 319a/6, 321b/20, 324b/23, 324b/7, 325a/23, 325a/8, 328a/7, 330b/5, 339b/9
a.+ncı 340a/9
a.+sında 340b/4
- altmış:** Altmış.
316b/9
- altun:** Altın.
a. 323a/14, 334b/19
a.+a 336a/12
- alup:** Alma işini yapmak.
328b/11
- āmāde:** (Far.s.) Hazır, hazırlanmış.
a.+(hārb ü kıtāle āmāde ol-) 342a/23
- a.+it- 337a/10, 340a/16
a.+ol- 318a/9, 323b/9, 333a/25
- a‘māl:** (Ar.is. a‘mel’in c.) İşler, davranışlar.
a.+ine (huşūl-i a‘māl) 318a/11
a.+in (cezā-i a‘māl) 319b/23
- a‘mām:** (Ar.is. amm’in c) Amcalar.
a.+ından (evlād-ı a‘mām) 317b/1
- ‘amāme:** (Ar.) Sarık.
a. 326a/3
a.+si 309b/13
- Amāsiyye:** Birçok Osmanlı şehzadesinin valilik yaptığı sancak.
a. 310a/12, 325a/24
a.+de 309b/5, 325a/20
a.+den 332b/16
- ‘amel:** (Ar.is.) İş.
a.+it- 306a/19, 309a/25, 334a/19
- amīk :** (Ar.s.) Derin.
a.+ı (handağ-ı amīk) 340b/3
- ‘āmīl:** (Ar.s.) Sebep. 2. İşleyen, yapan.
a.+ol- 306a/4, 342a/12
- ‘āmire:** Büyük memur. Emreden, iş gösteren.
a.+(maṭbağ-ı ‘āmire) 313a/9
a.+lerinden (maṭbağ-ı ‘āmire) 313a/3
a.+ nız (hızāne-i ‘āmire) 331a/25
a.+ye (hızāne-i ‘āmire) 329a/12
- ‘āmm:** (Ar.s.) Genel, herkese ait.
a.+(bağış-ı ‘āmm it-) 326b/15
a.+(kātli-i ‘āmm) 337a/6
a.+i 327b/12
a.+usı 327b/15
- ammā:** (Ar.e.) Ama, fakat, lakin, şu kadar ki öyle ki.

305a/17, 305b/12, 305b/23,
306a/2, 309a/23, 309b/20,
310b/13, 310b/15, 311a/9,
313a/20, 313b/17, 313b/4,
317a/12, 318a/23, 319a/8,
319b/20, 320a/12, 323b/18,
324b/19, 324b/9, 328b/22,
331a/4, 333b/2, 333b/23,
334b/14, 335b/19, 343b/25

‘amme: (Ar.is.) Hala
a.+sini 327a/23

‘ammū-zāde:(Ar.b.i) Amcaoğlu
a.+leri 318b/1

‘amū: (Ar.is.) Amca.
a.+si 317b/4

an: O.
a.+da 306b/8, 307a/19,
317b/23
a. +ı 309b/16, 321b/13,
322a/22, 322b/22, 334a/21,
338b/24
a.+lar 305a/21, 309b/24,
310a/18, 310a/4
a.+lara 305b/10
a.+lardan 314a/1, 314a/6

ana: Anne.
306b/18, 309b/4, 312b/10,
314a/20, 319a/12, 327b/3,
328a/15, 334a/22, 338b/20,
343b/18, 344a/5, 344b/13

anaṭolı: Anadolu.
a. 311b/20, 312a/3, 312a/5,
327a/20, 327b/2, 328a/12,
328a/9, 339a/13
a.+da 340b/8
a.+ve 345a/7

Anaṭolı ‘askeri: Anadolu Askeri.
a. 323b/5, 331b/4, 344b/21,
a.+n 330a/7

Anaṭolı Beglerbegi: Anadolu Beylerbeyliği
a.+ligi 339b/15
a.+si 325b/21, 327b/18, 339a/14,
341b/7, 344b/11, 345b/21

anaṭolı yakası: Anadolu yakası.
a.+na 327b/16

‘anber: (Ar.s.) Kolay eriyen, bal mumu kıvamında yandığı zaman parlak bir alev çıkaran çok güzel kokulu nesne.
a.+(müşt ü ‘anber) 337b/6
336a/9

ancaḳ: Sadece, yalnız.
312b/8, 333a/2

anda: Onda.
a.306b/6, 313b/8, 327a/3, 330a/11,
333b/15, 334b/13, 336b/17, 342a/7,
344a/10

andan: Ondan.
a.306a/10, 319b/1, 322b/19,
322b/22, 322b/23, 324a/8, 324b/10,
324b/2, 324b/25, 326a/21, 326b/5,
328b/12, 328b/12, 328b/16,
328b/17, 329b/15, 330a/23,
330a/25, 332a/22, 332a/8, 333a/17,
333a/17, 333a/17, 333b/16, 333b/3,
333b/6, 334a/1, 334a/3, 335a/11,
335a/18, 337b/16, 338b/9, 340a/13,
342a/6, 343b/4

Ankara: Ankara.
a.+da 309a/16

ānlar: Onlar.
a. 307b/1, 317a/24, 327a/6, 333b/1,
334a/8, 334b/3, 335a/23, 335b/20
a.+a 318b/10, 320a/12, 321b/10,
323b/11, 329a/17, 331b/18,
335a/19
a.+dan 321b/14
a.+ı 344a/6, 344a/9

- a.+iñ 306a/11
a.+uñ 317b/4, 331b/19
- anuñ:** Onun.
a. 307a/19, 309b/3, 317b/20,
320a/7, 321b/12, 324b/13,
326a/7, 331a/19, 331a/4,
334a/19, 335b/23, 338a/12,
338b/21, 338b/7, 339a/6
a.+la 308a/5, 320a/23,
323b/10, 3 38a/16, 338a/6
- ara:** Ara,mesafe.
a.+da 333b/11, 336b/23
a.+larında 309a/19, 322a/17,
322b/3, 325a/5, 334b/6
a.+sına 335b/12
a.+sında 322b/8
a.+ya 336a/12
- ‘Arab:** (Ar.is.) Arap yarım
adasından çıkıp yayılmış olan
Samī bir kavmin adı.
a. 342b/6, 345a/10, 345a/8
a.+(kāyifān-ı ‘Arab) 314b/21
a.+(kilīd-i memālik-i ‘Arab)
344b/1
a.+(memālik-i ‘Arab)
342b/16, 345a/8
a.+a (diyār-ı ‘Arab) 328b/11
a.+i 308b/2, 311b/21
a.+isi (ism-i ‘Arab) 308a/3
- araba:** Her türlü kara taşıtı.
a. 325a/18
a.+lar 340a/5
- ārām:** (Far.is.) Durma, eğlenme,
dinlenme.
a. 327a/16
a.+a (sükunü ārām) 333a/1
a.+eyle- 330b/24, 333a/17
a.+it- 306a/8, 327a/4,
334b/13,
- Aras:** Aras Nehri
- a.+da (sāhil-i Aras) 319b/16
- ārāste:** (Far.s.) Bezenmiş, süslenmiş.
a.+(şevket ü leşker-i ārāste) 339b/1
- arāzī:** (Ar.is. are’in c.) Yerler, topraklar.
a.+i muḳaddese 331a/25
- ‘ārī:** (Ar.s.) 1.Çıplak 2.Hür.
a.+eyle- 332a/23
a.+ol- 321a/10
- Arifül-Edibüş-Şeyḫ Ḥabīb:** Halveti
tarikātı şeyhlerindedir.
309a/4
- arka:** Bir şeyin temel tutulan yüzünün
tam ters yanı.
a.+lıcaḳ 323b/3
- ‘arḳūbiyye:** (Ar.is.) Yalan ve kötü söz.
a.+(mevā‘id-i ‘arḳūbiyye) 342b/13
- ‘arşa:** (Ar.is.) Yer, toprak.
a.+i peygār 345a/1
a.+yı 313b/20
- art:** Arka, geri.
a.+ına (ardına) 318a/15
a.+ına (ardına) (ardına düş-) 324a/7
a.+ına düş- 324a/7, 343a/10
a.+ınca(ardınca) 327b/8
a.+ınca (ardınca) 330a/13, 330a/21,
a.+larına (ardlarına) 327b/16
a.+larına (ardlarına düş-) 342a/24
a.+larına düş- 327b/17
a.+larında (ardlarında) 312b/25
- art-:** Arka, geri.
a.-ına (ardına) 343a/10
a.-ınca (ardınca) 320a/22, 329a/25
- arus:** (Ar.is.) Gelin.
a.+dur 331a/22
- ‘arz:** (Ar.is.) Bir büyüğe sunma.

- a.+eyle- 319a/22, 333a/9
a.+it- 306a/20, 307b/11,
326a/10, 335a/9, 335b/17
a.+u i'lām 330b/3
a.+ı hāl 326a/18
a.+ı ihlāş it- 338b/2
a.+ı irādet eyle- 309b/12
a.+ı 'ubūdiyyet 323b/17
a.+ı vākı'a it- 307b/19
a.+ı irādet it- 340b/11
a.+ı vākı'a it- 307b/19
- ārzū:** (Ar.is.) İstek, dilek.
a.+sı 310a/5
a.+sunı (dīde-i ārzū) 330b/8
a.+yı ihsān 329a/10
- 'asā:** (Far.is.) Süs bezek.
a. 332a/5
- 'asākır:** (Ar.is. 'asker'in c.) Askerler.
a.+(emīru'l-ümerā'-i 'asākır-i
Şām u Haleb) 343a/4
a.+i mensure 323b/10
- āsān:** (Far.s.) Kolay.
a.+dur 325a/4
- āşār:** (Ar.is. eser'in c.) Eserler
2.İzler, nişaneler, alametler.
3. Abideler.
a.+ı 344b/15
a.+ın 331b/19
a.+u aḥbār 315a/20
- āsāyiş:** (Far.is.) 1.Rahat, huzur 2.
Güvenlik.
a.+ı ib'ād 322b/9
- aşhāb:** (Ar.is. sahib'in c.) Arkadaşlar.
a.+(evkāf-ı aşhāb-ı "ayrāt)
310b/4
a.+ı 317b/8
a.+ı keşret (mürāce'at-ı
aşhāb-ı keşret) 306a/24
a.+ı kerāmet 313b/23
a.+ı kirām 305a/20
- a.+ı se'ire 341a/19
a.+ı şeref 326a/14
- 'asker:** (Ar.is.) Er, nefer, ordu.
a. 317b/20, 325b/4, 327a/2, 327a/6,
332b/16, 343a/23, 344a/24
a.+(baḳıyye-i 'asker) 327a/3
a.+(ser-dār-ı 'asker it-) 341a/22
a.+(ṭalī'ā'-i 'asker) 327b/18
a.+(telāḥuḳ-ı 'asker) 330b/23
a.+den 342a/9
a.+e 329b/2, 330a/23, 339b/5
a.+i 320a/12, 322a/1, 335b/23
a.+imizün 328a/11
a.+in 327b/13, 339a/19, 345a/14
a.+inden 318a/17, 328a/12
a.+ine 320a/15, 327a/11, 328a/19
a.+ini 319a/2
a.+inüñ 328a/25
a.+i (hulāşā'-i 'asker) 327b/7
a.+koş- 344a/5
a.+le 340a/16, 343b/24, 344b/4
a.+leri 318b/8, 344b/5, 345a/7
a.+üñ 343a/10
a.+ı bī-şümār 331b/14
a.+ı islām 342a/11
a.+ı manşūr 327a/19
a.+ı manşüre 340a/15
a.+ı mevfūr 326b/24
a.+ı mışr 324b/25
a.+ı nuşret-iḳtirān 339b/24
a.+ı sultān 324a/13
a.+ı şāhi 331a/10
- aşlā:** (Ar.) Hiçbir vakit, kesinlikle,
hiçbir.
324b/20, 324b/4
- aşlī:** Asla aid ve müteallik.
a.+si (vaṭān-ı aşlī) 329b/12
- 'aşr:** (Ar.is.) Yüzyıl, çağ.
a.+da 312a/11, 326b/7
- āstān:** (Far.is.) 1. Eşik 2.Dergah 3.
Payitaht.

- a.+1 şāh-1 cihān 329a/10
- Āstāne**: (Far.is.) 1.Eşik. 2.Dergah. 3.Payitaht 4.Allah’a yakın kimselerin kabri. 5.İstanbul. a.+sine 308a/6, 317a/1, 321b/12
a.+i irşād 306a/5
a.+i se‘ādet 324b/5
a.+i sulṭān 337b/23
- āsyāb**: (Far.is.) Su değirmeni. a.+a 305b/6
- aş-**: Aşmak, geçmek. a.-up 337a/4
a.-up (bilād aş-) 335a/18
- aşağı**: Aşağı. a.+da 308a/12
- aşağa**: Aşağı, aşağıya. 335a/7
- ‘aşāyir**: (Ar.is. aşiret’in c.) Kabileler, oymaklar. a.+(şanādīd-i ‘aşāyir u ḳabāyil) 318a/25
- ‘Āşık pāşā-zāde**: 15. yüzyılda yaşamış Osmanlı tarihçilerindendir. 344a/18
- ‘aşiran**: (Ar.zf.) Onuncu olarak. 315a/21
- ‘aşiret**: (Ar.is.c. aşair) Kabile, oymak, göçebe halinde yaşayan ekseri bir soydan gelen cemaat. Yakın akraba, āile. a.+ün (mīr-i ‘aşiret) 343b/7
- āşkār**: (Ar.is.) Belirgin, açık, net. a.+dur 315a/21
- a.+it- 320b/16
a.+ol- 306b/24
- āşnā**: (Far.s.) Tanıyan, yabancı olmayan. (Bak: Aşina) a.+lığı 327a/18
- Aştīnoğlı Yaḳub Beg**: Cem Sultan’ın lalası. a. 327b/9
a. 328a/10
a.+e 327a/17
- āşyān**: (Far.is.) Kuş yuvası; mesken, ev. a.+1 ḳuds 310b/17
a.+1 raḫmet 305b/1
- at**: At. a. 306b/16, 306b/18, 306b/21, 307a/12, 307a/8, 325b/7
a.+a 335a/23
a.+ına 345b/11
a.+laruñ 306b/23
a.+sür- 320a/16
a.+ü ālāt 335a/22
- at-**: Atmak. a.-dılar (cān at-) 327a/7
a.-maḳ 330a/3
a.-muşlar (nar at-) 310a/24
a.-up 309b/23, 344b/20
a.-up (andal at-) 333b/1
- ‘aṭā**: (Ar.i) Bağışlama, bahşiş. a.+eyle- 324a/17, 332a/19
a.+ları 322a/18
a.+ma 310b/14
a.+sı 322a/21
a.+sının 324b/13
a.+ya (maḫhar-ı ‘aṭā) 326b/6
- atabeg**: Lala. a. 317a/6
a.+i 317b/9, 318a/3
a.+i (da‘vā-yı istiḫḳāk-ı atabeg) 318a/5

- ‘aṭāyā:** (Ar.is.) Hediyeler; bahşişler.
a.+yı şāhane 340b/11
- āteş:** (Far.is.) Od, hararet, kızgınlık, ateş.
a. 305b/23
a.+bār 317b/16
a.+de 322b/18
a.+den 340a/11
a.+e 305b/23, 306a/1
a.+i 345a/12
a.+ini 326b/13
a.+ler 330a/20
a.+i zebāne 333a/19
- āteş-bār:** (Far.b.s.) Ateş yağdıran.
a.+(tu‘me’-i tīg-ı āteş-bār it-) 317b/15
- ‘aṭıfet:** (Ar.is.) Karşılık beklemeden gösterilen sevgi; iyilikseverlik.
a.+(kemāl-i ‘aṭıfet ü işfāk) 319a/18
- ‘aṭş:** (Ar.is.) Susuzluk, susama.
a.+(galebe’-i ‘aṭş) 317a/16
- av:** Karada, denizde, gölde veya akarsularda evcil olmayan hayvanları vurma yada yakalama işi.
a.+ı 339b/8
- a‘vān:** (Ar.s.) Yardımcılar, yordakçılar.
a.+ı 344b/24
a.+ıyla 328a/2
a.+u enşār 323b/15
- ‘avdet:** (Ar.is.) Bir yerden dönme.
a.+eyle- 313a/22, 321b/17, 338b/9
a.+it- 313a/25, 321a/23, 324a/10,
- a.+ol- 311b/3
- ‘avk:** (Ar.is.c. a’vak) Mani olma, alıkoyma, durdurma, vazgeçirme, geciktirme.
333b/9
- ‘avn:** (Ar.is.c. :a’vān) 1.Yardım.2.Yardım eden.
a.+i Yezdānī 316b/20
- ā-māl:** (Ar.i amel’in c.) İşler.
a.+it- 337b/7
- ay:** 30 günlük zaman dilimi.
a. 306a/7, 308a/6, 318a/11, 321b/20, 324b/20, 333b/11, 333b/25
a.+dan 318a/24, 319b/14, 324b/23
a.+lık (aylığa) 338a/19
- ayağ:** Ayak.
a.+ın (ayağın) 322b/17
a.+larına düş- 308a/16
- ‘ayāl:** (Ar.is.) □ıyāl; bir kimsenin geçindirmek zorunda olduğu kimseler; kadın, eş.
a.+in (ehl ü ‘ayāl) 332b/11, 332b/14, 345a/18
- a‘yān:** (Ar.is.) 1.Gözler 2.Bir memleketin ileri gelenleri.
a.+(ba‘z-ı a‘yān) 319a/14
a.+(der-beyān-ı a‘yān) 311a/11
a.+a (cümle’-i a‘yān) 326b/5
a.+ı 344a/16
a.+ından 339a/15
a.+ı devlet 324b/21
- Ayās Pāşā:** Sultan Beyazıt Han’ın komutanlarıdır.
327a/12, 327a/7, 327b/13, 327b/14, 328a/20, 327a/4
a.+yı 327a/1

- Ayāşofya:** Bizans İmparatoru I.Jüstinyen tarafından M.S. 532 -537 yılları arasında İstanbul'un tarihi yarımadasındaki eski şehir merkezine inşa ettirilmiş bazilika planlı bir patrik katedrali olup,1453 yılında İstanbul'un Türkler tarafından fethedilmesiyle FatihSultan Mehmet tarafından camiye dönüştürülmüştür ve günümüzde müze olarak hizmet vermektedir. 312b/9
- Ayās Beg:** Sultan Beyazıt Han'ın komutanlarından. a.+i 334b/1, 334b/15
- Aydın:** Türkiye'nin Ege Bölgesi'nde bulunan, turizm ve tarım açısından gelişmiş bir ildir 308b/17
- āyende:** (Far.s.c.: ayendegāh) Gelen, gelici. a.+vü revende 344a/19
- āyet:** (Ar.is.) Kur'an'ın cümleleri. a.+ine 305a/16 a.+-i kerīme 313b/12
- Ayılmās Kāl'ası:** Teke yöresinde bir kale. a.+na 330a/22
- ayır-:** Birbirinden uzaklaştırmak. a.-duğdan 333b/25
- āyib:** (Ar.s.) Dönüp çekilen. Geri dönen. Tövbe eden. a.+ol- 307a/19
- āyīn:** (Ar.is.) Merasim, tören. a.+(taqrīr-i āyīn-i salţanat) 319b/13 a.+ini 323a/22 a.+-i nā-'alef 322b/16
- āyīne:** (Far.is.) Ayna. 314b/4
- ayrıl-:** Uzaklaşmak, ayrılmak. a.-mışlar 333b/25
- ayruk:** Başka, gayrı. 342a/21
- ayur-:** Birbirinden uzaklaştırmak. a.-duğı 334a/25
- a'yün:** (Ar.is. ayn'ın c) 1.Gözler, aylar. 2.Çeşmeler, pınarlar. a.+-i nās 336a/15
- az:** Miktarı, derecesi ve niteliği belli bir ölçünün altında bulunan, çok olmayan. a. 306a/22, 311a/10, 315a/17, 323a/1, 330a/15 a.+acığ 332b/8
- a'zā:** (Ar.) Organlar. a.+nuñ (kıyāfet-i a'zā) 314b/2 a.+sını (ba'z-ı a'zā) 314b/8 a.+-i mezküre 314b/5 a.+-yı sulţān-ı enbiyā 314b/8
- āzād:** (Far.s.) Kurtulmuş, serbest. a.+eyle- 321b/2
- āzāde:** (Far.s.) Hür, serbest. a.+yi (şeh-zāde-i āzāde) 326b/23
- a'zam:** (Ar.s.) En büyük. a. 325a/13 a.+(324a/24, 338a/14 a.+(Şadr-ı a'zam) 311b/3 a.+(vezīr-i a'zam) 311a/13, 311a/20, 311b/1, 311b/10, 311b/14, 311b/5, 329b/16, 345a/6

- a.+(vezîr-i a'zam idi) 332b/4
a.+1 (sipâh-sâlâr-ı a'zam)
319b/8
a.+1 (vezîr-i a'zam) 342b/22
a.+ü a'kem-i pâd-şân-ı freng
338b/11
- °azeb:** Bekâr. Mücerred.
Evlenmemiş. Zevcesi
olmayan.
a. 330a/6
a.+leri 329a/2
- Āzer:** Azeri.Azərbaycan halkından
olan.
343b/23, 343b/24
- Āzerbāycān:** Güney Kafkasya'da bir
devlet.
a.+1 322b/24
a. 318a/4, 318b/22, 320b/13,
321a/9, 321b/5
a.+a 319a/1, 320a/21
a.+da 321a/5
a.+dan 321a/1
- azgın:** Ağız.
a.+dan 334a/13
- °azīm:** (Ar.s.) Çok büyük.
a. 327a/8, 342a/19
a.+(fevz-i °azīm) 338a/6
a.+(şikâr-gâh-ı °azīm ol-)
339b/8
a.+(tâ'ün-ı °azīm) 311a/5
a.+de (şehir-i °azīm) 338a/15
a.+ol- 318a/5, 341b/4
a.+i taht-gâh 319b/2
- °azīmet:** (Ar.is.) Gitme, gidiş.
a. 328b/12, 339b/24
a.+(fesh-i °azīmet) 307b/20
a.+buyur- 339a/23
a.+eyle- 338b/8
a.+leri 311a/10
- °azîz:** (Ar.s.) İzzet sahibi, yüce, değerli.
a. 307a/20, 307a/5
a.+ler 321a/10
a.+i āgâh 306b/17
- °azl:** (Ar.) Görevine son verme.
a. 311a/25, 332b/9
a.+buyur- 311b/22
a.+eyle- 336b/4, 339a/15
a.+inden 339a/18
a.+it- 326b/14, 332a/24, 332b/3,
340b/25
a.+olun- 341b/11
a.+ol- 311b/17, 312a/7
a.+ü habs itdür- 332b/7
a.+ü naşb 343b/25
- azlem:** (Ar.s. zülm'den) 1.Çok zâlim. Pek
zâlim. 2.Çok karanlık.
345b/17
- °azm:** (Ar.is.) Kasıt, niyet, karar.
a.+(bâ'is-i °azm-i cem) 331b/6
a.+(taşmîm-i °azm-i kıtâl) 318a/7
a.+buyur- 325b/24
a.+eyle- 343b/3
a.+i 340b/22
a.+imi 307b/22
a.+ini (inân-ı °azm) 345a/11
a.+it- 306a/12, 330a/13
a.+i cem 328b/7
a.+i der-gâh-ı pâd-şâh it- 337b/13
a.+i "orāsân 305b/22
a.+i iznîk it- 327b/22
a.+i Karamân it- 328b/1
a.+i mevkib-i hümâyün eyle-
328a/18
a.+i rezm-gâh 328a/6
a.+i rezm-gâh it- 327b/4
a.+i şîrvân 310a/7
a.+i tibrîz eyle- 318b/23
- °azmi:** (Ar.s.)Kemikli, kemikten yapılmış.
331b/24

B

bāb: (Far.is.)1. Kapı 2. Konu.
b.+da 331b/13, 331b/21
b.+ını 333b/22
b.+uñ 344b/3
b.+ı hümayün 326a/17
b.+ı se'adet 329b/1, 330b/1
b.+ı se'adete irgür- 337b/20

baba: (Far.is.) Baba, ata.
b.+ları 311a/16
b.+m 310a/13
b.+ma 310a/14
b.+mıñ 310b/22
b.+sı 319a/17, 322b/12,
323a/19
b.+sınuñ 323a/20

bāc: (Far.is.) Vergi.
b.+al- 344a/11, 344a/19

ba'd: (Far.e.) Olsun, olaydı.
323b/13

bāde: (Ar. zf.) Sonra.
b. 308a/11, 322a/23, 330b/7,
335a/5
b.+ı murād 337a/9

ba'dehū: (Ar.zf) Ondan sonra.
a.311a/15, 311b/10, 312b/1,
322a/3, 322b/24, 322b/8,
324a/1, 333a/13, 335b/22,
339b/7, 343b/12

ba'de'l-cülūs: (Ar.b.zrf.) Tahta
geçişten sonra.
307b/3

Bağdād: Bugünkü Irak'ın başkenti.
317b/19
b.+ı 322b/25

bağış-: 1.Affetmek, 2.Birine bir şey
vermek.

b.-ladığını 336b/2

bağla-: 1. Dügümlemek.2.İlaç koyup
sarmak. 3.Oluşmak.4.Anlaşma
yapmak.
b.-yup 322b/17, 342a/7

bağreyn: (Ar.is.) İki deniz.
b.+(telākī-i bağreyn u țarafeyn)
328a/8

bağrı: Denize āit, denize mensup, denizle
alākalı.
b.+(338a/19

bağş: (Far.is.) Bağış, ihsan.
b.+eyle- 322b/23

Bağşāyiş Oğlı İmām 'Alī: Cem Sultan'ın
elçilerindendir.
b.+yi 331a/20

bağşış: (Far.is.) Bağış olarak verilen para,
bahşış.
b.+eyle- 344a/2
b.+lerle 340b/13
b.+ü ihsān 329a/6
b.+ı 'āmm it- 326b/15

bağtiyār: (Far.s.) Talihi gülmüş, mutlu.
b.+ol- 315a/2

ba'īd: (Ar.s.) Uzak.
b.+idi 317b/25

ba'īde: (Ar.s.) Uzak ülkeler.
b.+(mesāfe-i ba'īde) 338a/18

ba'is: (Ar.s.c.bevais) Sebep olan. 2.İcap
ettiren. 3.Gönderen.
b. 319a/22, 342b/21
b.+ı 327b/10
b.+ol- 319a/12, 341a/11, 342b/8
b.+ı 'azm-i Cem 331b/6
b.+ı diger 343a/2

- bak-:** Bakmak.
b.-arlarken 335a/7
- bağyye:** (Ar.) Geri kalan, artan kısım.
b.+si 342b/1
b.+sini 317a/19
b.+i asker 327a/3
b.+i esbāb 337b/15
b.+i Karamān 323b/25
b.+i leşker 327b/8
b.+i ümerā²-i Bāyenderī 317b/17
b.+yi 317a/18
- bakī:** (Ar.is.) Sürekli, devamlı.
b. 330a/24
b.+leri 344b/8
b.+lerine 343b/15
- Bakraşbeli:** Amanos dağları üzerinde İskenderun ile Suriye arasında tek geçittir. Günümüzde Belen geçidi adındadır.
b.+ndeki 344a/19
- bāl:** (Ar.is.) Gönül, kalp, yürek.
b. 333a/25
b.+(ferāğ-ı bāl) 326a/7, 331b/10
- bālā:** (Far.is.) Yukarı, üst.
b.+da 332b/11, 333a/12
- bālā-ḥāne:** (Far.b.i) Evin en üstü, çatı, tavan arası.
b.+sinde 308a/11
- balık:** Balık.
b.+ç1 308b/19
b.+lar 333b/5
- baña:** Bana.
b. 307b/2, 307b/4, 310a/2, 336a/22, 342a/1
- bār:**
b.+u beknāh-ı "alīl 318a/19
- bārça:** (İt.) Eskiden hem taşıt hem savaş gemisi olarak kullanılan, altı düz kalyon çeşidi.
b. 333a/16
b.+sını 335a/19
- bārgāh:** (Far.is.) İzinle girilebilecek yer; çadır, yüksek divan.
b.+ı kibriyā 307a/18
- bari:** (Far.e.) Hiç olmazsa, bir kere; hasılı.
305b/12, 306b/5
- barmaq:** Parmak.
b.+larına 335b/3
- baru:** (Far.i) Kaleduvarı, hisar burcu, sur; sığınak, siper.
b.+y1 Hışārı 340b/5
- bār-çe:** (İt) Eskiden hem taşıt hem savaş gemisi olarak kullanılan, altı düz kalyon çeşidi.
b. 332a/4
b.+ye 332a/1, 332a/15
b.+yi 332a/13
- bār-gāh:** (Far.is.) İzinle girilebilecek yer; çadır, yüksek divan.
b.+ı rahmet-i ilāh 339b/21
- bār-gīr:** (Far.b.i) 1. Yük tutan, yük kaldıran. 2. Beygir, at.
b.+lere 333b/14
- bas-:** Basmak.
b.-up 325b/8
- baş:** Baş, kafa.
b.+ımda 305a/18
b.+ına 311a/2, 311a/25, 335b/2, 338b/12

b.+ında 307b/5, 310b/23,
336b/9
b.+ını 310b/20, 332b/20
b.+koy- 325a/13
b.+ların 307a/24

başka: Diğer, gayri, öbür.
306a/3

başla-: Başlamak.
b.-dı 322a/22
b.-yup 308a/17

bat-: İçine gömülmek.
b.-dı 307a/2

Baḥḥā: (Ar.is.c. bitah) Mekke-i
Mükerreme'nin eski bir ismi.
b.+(sulṭān-ı baḥḥā) 315a/16

bāṭın: (Ar.is.) İç, içyüz. 2.Gizli,
görünmeyen.
b.+da (ʿālem-i bāṭın) 314a/12
b.+ı 309b/20
b.+ı iñ 314a/4

Batlar: Batlar şehri.
337a/3

bā-kemāl:(Far.Ar.b.s)
Mükemmelliğe sahip.
b.+(314b/3)

Bāyender: Oğuz Türklerinin 24
boyundan biri.
b.+ı(bakıyye-i ümerāʾ-i
Bāyenderī) 317b/17
b.+(Sulṭān Yaʿqūb-ı
Bāyenderī) 324a/3
b.+(ümerāʾ-i Bāyenderī)
317b/11
b.+(ümerāʾ-i ʿizām-i
Bāyenderī) 321a/8
b.+lerle 323b/8

Bāyezīd: II.Beyazıt; (3 Aralık
1447/48 - 26 Mayıs 1512),

8.Osmanlı padişahıdır. Fatih Sultan
Mehmed'in, Gülbahar Hatun'dan
olan büyük oğludur. Yavuz Sultan
Selim'in de babasıdır.
b. 305a/2, 319a/22, 325b/18,
326a/3, 326b/9, 329a/9, 337b/10,
324b/6, 325a/20, 325b/11
b.+(Ḥazret-i Sulṭān Bāyezīd)
345b/18

Bāyezīd Ḥān: II.Beyazıt; (3 Aralık
1447/48 - 26 Mayıs 1512),
8.Osmanlı padişahıdır. Fatih Sultan
Mehmed'in, Gülbahar Hatun'dan
olan büyük oğludur. Yavuz Sultan
Selim'in de babasıdır.
b.+da (devlet-i Bāyezīd Ḥān)
312a/24
b.+da (zemān-ı Bāyezīd Ḥān)
324b/7
b.+i (maḥşūş-ı Bāyezīd Ḥān)
325b/15

Bāysunğur: İran saltanatı komutanlarından
Sufi Halil'in lalasıdır.
b. 317b/10, 317b/9, 318b/13,
318b/25, 319a/3 318a/20, 318b/17,
318b/22
b.+(ümerāʾ-i bāysunğur) 318a/17
b.+a 319a/4
b.+ı 317b/22, 318b/6, 317b/9
b.+i (ekber-i ümerāʾ-i bāysunğur)
318b/6

Bāysunğur Mīr-zā: İran saltanatı
komutanlarından Sufi Halil'in
lalasıdır.
b.+nuñ 318b/18
b.+ya 317a/6
b.+yı 319a/6

baʿz: (Ar.is.) Bir takım,bir kısım.
b.+ı 318b/13, 327a/18
b.+lar 317a/20, 322b/5, 341a/16
b.+ları 319b/24
b.+ı aḥvāl 323b/20

- b.+1 a^ʿyān 319a/14
b.+1 a^ʿzā 314b/8
b.+1 cühhāl 339a/17
b.+1 emrāz 317a/9
b.+1 etbā^ʿı 321b/7
b.+1 Etrāk 329a/7
b.+1 eṭvār-ı nā-hem-vār
342b/19
b.+1 ḥuḳkām-i Freng 334a/15
b.+1 ḳabāyıḥ 324b/11
b.+1 kūteh-bünyān 323b/24,
326b/17
b.+1 meşālîḥ-ı devlet 332b/2
b.+1 mevāzı^ʿı 344a/1
b.+1 nām-dār 345b/20
b.+1 nā-hem-vār 326a/19
b.+1 neşāyîḥ u mevā^ʿid
319a/23
b.+1 ümerā^ʿ 318b/24,
319a/14, 320a/21, 339a/21
- bāzār:** (Far.is.) Pazar, çarşı, alışveriş.
b.+1 i^ʿtibār 326b/7
- ba^ʿz:** (Ar. zf.) Birazı, bir kısmı,
kimi.
b. 309a/7, 311a/23, 311b/4,
321b/7, 341a/15, 344a/9
b.+nı 344a/9
- bāzū:** (Far.is.) Kolun omuz ile
dirsek arasındaki kısmı, pazu.
b.+ları 315a/7
- bedreḳā^ʿ:** (Far.is.) Yol
gösteren, kılavuz; delil.
b.+1 ṭarîḳ it- 328b/15
- bed-āyîn:** (Far.b.s)
Geleneği, göreneği ve ayini
kötü olan.
b. 321b/23
b.+ler 337a/23
- bed-güylük:** (Ar.Far.b.s.) Aleyhte
bulunan münafık, dedikoducu.
- b.+it- 332b/6
- bed-ḥ^ʿāh:** (Far.s.) Her işin fenalığını
isteyen.
b.+a (müdāfe^ʿa-i bed-ḥ^ʿāh) 344b/7
- bed-peymān:** (Far.b.s) Andında, sözünde
durmayan, sözünün eri olmayan.
b.+1 (Ḳaramāni-i bed-peymān)
324b/3
- beg:** Bey, komutan; ileri gelen kimse.
b. 318a/14, 318a/19, 318b/10,
321b/9, 324a/15, 330a/12, 330a/15,
330a/20, 330b/11, 331a/5, 332a/17,
332b/22, 335a/4, 335a/8, 335a/9,
337b/12, 337b/4, 339b/12, 344b/25
b.+i 312a/15, 312a/16, 312a/2,
330b/16, 329b/17, 329b/2, 332a/2,
334b/19, 337b/15, 337b/22,
338a/13, 338a/8
b.+imiş 334b/5
b.+ine 331b/13, 334b/18
b.+ini 335a/22
b.+inüñ 334a/2
b.+le 335b/7
b.+ler 324b/1
b.+leri 317b/15, 324a/19, 332a/2,
334a/13, 345a/21, 345a/24
b.+lerinden 325a/1
b.+lerini 335b/1, 336b/4
b.+leriyle 335b/7
b.+lerle 336b/1, 345b/21
b.+lerüñ 334a/24
b.+üm 336b/20, 336b/20
b.+üñ 336b/21
b.+den 318b/7
b.+e 330a/19
b.+inüñ 336a/10
b.+le 331a/9
- beglerbegi:** Sancak beylerinin başı.
b.+leri 311a/22, 345a/14
b.+si 311b/24, 311b/25, 312a/1,
312a/3, 312a/5, 312a/6, 312a/7,
312a/8, 332a/10, 332b/15, 325b/22

- behā:** (Ar.is.) Gökçek olmak, şirin ve lâtif olmak.
b.+larını 306a/2
- behāne:** (Far.is.) Vesile. Sebeb.
b. 333b/12
b.+m 337a/23
b.+siyle 319a/25, 321b/25, 325b/2
- behār:** (Far.) Kış ile yaz arasındaki mevsim. İlk bahar. Rebi'.
b. 340b/22
b.+a (evvel-i behār) 324a/9
b.+a (mevsim-i behār) 330b/2
- behişt:** (Far.is.) Cennet, uçmak.
b.+(reşk-i behişt it-) 306b/4
- behre:** (Far.is.) Nasib, pay, hisse.
b. 309b/16
b.+bul- 324b/22
- behre-dār:** (Far.b.s.) Behreli, hisseli, paylı.
b.+ol- 308a/18
- beḳā:** (Ar.is.) Devam, sebat, evvelki hal üzere kalma.
b.+ya (‘ālem-i beḳā) 316b/7
b.+ya (dāru’l-mülk-i beḳā) 317a/10
- beḳāyā:** (Ar.is.) Geriye kalanlar.
b. 317a/10
b.+sı 329b/14
b.+i eşkāl 312b/13
- bekle-:** Beklemek.
b.-diler 324a/23
- belʿ:** (Ar.zf.) Bilakis.
b. 318a/24
b.+u ketm it- 338a/9
- belde:** (Ar.) Kasaba, şehir, diyar.
b.+(ehl-i belde) 327a/13
- beliğ:** (Ar.s.) Fasih, düzgün söz söyleyen kişi veya eser.
b.+(saʿy-i beliğ it-) 306b/14
- belür-:** Belirli ve muayyen olan.
b.-medi 333b/19, 341b/2
- ben:** Birinci tekil kişi zamiri.
b. 308a/13, 309b/24, 309b/24, 310b/13, 325a/7, 333b/13, 334a/14, 335b/23, 335b/25, 336a/22, 336b/20, 336b/23
b.+den 330a/4, 331b/21
b.+i 309a/7, 309b/20, 310b/14, 310b/14, 325a/6, 325a/7, 330a/3, 335b/15, 337a/24
b.+üm 305a/15, 305a/15, 305a/16, 305a/18, 310a/5, 310b/21, 326a/6, 337a/23
b.+ümdür 321a/6
b.+ümle 314a/13
- bend:** (Far.is.) Bağ, bağlama, rabıta.
b.+(ḳayd u bend) 319a/4
b.+den 328a/21
b.+it- 329a/22, 329a/8, 333b/4
b.+i girān 328a/10
- bende:** (Far.is.) Kul, köle
b. 322b/6
b.+ nüz 308a/13
b.+i ḫālḳa-be-güş ol- 345a/24
b.+ye 328a/13
- beni-ādem:** (Ar.b.is.) Ademoğulları.
b.+de (āḫād-ı beni-ādem) 314b/2
- berid:** (Ar.is.) Postacı, haberci, ulak.
b.+i 325b/21
- beriyē:** (Ar.is.) Çöl, sahra.
b.+de 311a/9
- berk:** Sağlam, kuvvetli.
b.+tüt- 305a/20

- berri:** (Ar.s.)Toprağa ait, kara ile ilgili.
b.+vü bahrî 338a/19
- berü:** Bu tarafa, bu yana.
317b/19
- ber-bād:** (Far.s.) Perişan, harap;pis, kirli.
b.+ol- 320b/19
- ber-ķarār:** (Far.Ar.) Aynı durumda,aynı kararda.
b.+(sābit ü ber-ķarār ol-)
338b/10
b.+ol- 326b/11
- ber-mūceb:** (Far.Ar.zf.) Mucibince, gereğince.
b.+i fermān-ı ʿālī 341b/23
- ber-ķaraf:** (Far.Ar.b.s.) 1.Bir yana atılan. 2. Şöyle dursun, lazım değil.
b.+ol- 324b/4
- ber ā-ber:** (Far.b.s) Birlikte bulunan,bir arada,müsāvī,bir hizāda,farksız.
327b/2
- berzaķ:** (Ar.is.) 1.Sıkıntılı yer. 2.İki yer arasındaki geçit.
b.+ı memālik ü şām 341b/8
- beş:** Beş.
b. 311a/22, 312b/23, 313a/10, 317a/10, 317b/7, 318a/7, 323a/25, 324b/21, 333b/16, 334b/9, 336a/12, 337a/5, 342b/3, 342b/3, 343a/11
b.+inci 334b/12
b.+inde 340a/25, 341a/25
- beşāret:** (Ar.is.) Müjde.
- 334b/3
- beşer:** (Ar.is.) İnsan.
b.+de (nev-i beşer) 315a/24
- Beşiktaş:** İstanbul'un ilçesi.
b.+ına 311b/17
- be-ğāyet:** Çok aşırı,son derece.
339a/3
- be-her:** (Far.b.s) Her,her bir,her biri.
b. 313a/9
314a/2
- beyābān:** (Far.is.)1.Çöl, sahra.
2. İmar olunmamış arazi. 3. Kır.
b.+da 324b/13
- beyān:** Açıklama, söz.
b. 316b/15
b.+(zıkr ü beyĀn olun-) 316b/14
b.+a 312b/8
b.+eyle- 332b/13
b.+ı 314b/1
b.+it- 313a/24
b.+olun- 323a/18
- beyʿat:** (Ar.is.) Kabul ve tasdik muamelesi.
b.+it- 318b/3, 320a/6
- beyāz:** (Ar.is.)1. Ak 2. Temiz
314b/15, 334a/10
- beyn:** (Ar.is.) Ara, aralık;arada, arasında.
b.+inde 313b/7, 317b/11
b.+lerinde 342b/14
- beyne'l-cumhūr:** (Ar.b.is.) Halk arasında
342b/21
- beyne'l-mülük:** Ülkeker arasında.
327b/6
- Beyt:** Edb: İki satırlık manzume.
b. 314a/2, 320a/17~āhları, 332b/10

- b.+üñ 311b/21
- bezl:** (Ar.is.) Bol bol verme, saçma.
b.+i iktidār it- 312a/20
b.+i maqdūr it- 326b/24
- Bezzāz Sinān:** Edirne’de bulunan bir cami.
340a/12
- bırağ-:** Tutmaktan vazgeçip, tutmaz olmak.
b.-up 323a/20, 317b/21
- bıyık:** Üst dudak üzerinde çıkan kıllar.
b.+ları 315a/1
- bī:** (Far.e.) Başına geldiği kelimelere -sız, -siz anlamı verir.
b.+pāyān 324b/19
- bī-çāre:** (Far.b.s.) Çaresiz, zavallı.
b.+den (düzd-i bī-çāre) 307a/9
- bi-hī:** (Far.is.) İyilik, üstünlük.
313b/15
- bihişt-mekān:** (Far.Ar.b.s.) Cennet mekan.
b.+uñ (sulṭān-ı bihişt-mekān) 326a/24
- bihter:** (Far.s.) Üstünlük, en iyi ve üstün olma.
b. 312b/17
b.+i 314b/2
- bī-ḥuzūr:** (Far.Ar.b.s.)
Huzursuz, rahatsız, tedirgin.
b.+ol- 305b/8
- bil-:** Bir şeyi anlamış veya öğrenmiş
- bulunmak.
b.-di 336a/13
b.-dıkların 342a/24
b.-dim 335b/14
b.-icek 327b/15, 330a/20, 331a/12, 333b/1, 345a/17
b.-mezdi 324b/15
b.-üp 305a/14, 305a/16, 338a/6
b.-üp (fırşat bil-) 324a/20, 329b/12
b.-üp (muḳarar bil-) 320a/3
b.-ürdi 307a/8
b.-ürdi (cāy-niṣṣin-i ‘Īsā) 338b/16
b.-ürken 307a/17
b.-ürsin 305b/11
- bilād:** (Ar.is.belde’nin c.) Memleketler, şehirler.
b.+(emn-i bilād) 322b/9
b.+(teşarruf-ı bilād) 318a/22
b.+aş- 335a/18
b.+ı ‘acem 323a/3
b.+ı Rūm 321a/25
b.+ı Şīrvān 322b/14
b.+ı muṣtebere 312b/23
- bildir-:** Herhangi bir konuda bilgi vermek, haber vermek.
b.-di 322a/8, 323a/18
b.-ecek 338b/3
b.-mediler 313b/2
- bile:** Birlikte, beraber.
b. 305b/9, 308a/2, 309b/11, 317a/20, 328a/18, 328b/22, 336a/6, 341a/25, 343b/6, 345a/18
b.+since 311a/3
- bilek:** Elle kolun, ayakla bacağı birleştiği yer.
b.+leri 315a/8
- bi’l-cümle:** (Ar. zrf.) Hep, bütün, toptan.
323a/23, 323a/8, 329a/20, 333b/19, 335a/12, 337a/15
- bi’l-ḳabūl:** (Ar.zf.) Kabul etmekle.

- b.+(telakkiyy-i bi'l-ķabūl)
306b/4
- bi'l-kūlliyye:** (Ar.b.zrf.) Būsbūtūn,
būtūn.
b. 311a/10
- bīm-cān:** (Far.b.is.) Can korkusu.
b.+la 342a/22
- biñ:** Dokuz yüz doksan dokuzdan
sonra gelen sayının adı.
b. 305a/3, 310a/14, 311a/6,
312a/14, 313a/10, 313b/17,
317b/21, 318b/21, 320a/15,
320a/15, 321a/16, 321a/16,
322a/9, 323b/7, 325b/25,
327a/2, 327a/20, 330a/6,
330a/6, 331a/11, 334a/12,
334a/18, 334a/9, 334b/19,
334b/9, 336a/10, 336a/12,
339b/9, 340a/16, 340a/23,
342b/3, 343a/11, 343b/2,
345a/6, 345b/21
b.+den 318a/9
- bin-:** Yüksek bir şeyin veya bir
hayvanın üstüne çıkıp
ayaklarını sallandırarak
oturmak.
b.-dügi 333a/16
b.-miş 336b/1
b.-üp 325a/16
- binā:** (Ar.is.) 1. Yapma,bina etme.
2.Yapı.
b. 313a/4, 340a/13
b.+buyur- 313a/13
b.+eyle- 312a/14, 312b/21
b.+it- 306b/3, 308a/25,
312b/16, 312b/6, 314a/24
b.+ol- 306a/21, 312b/25
b.+sı 308b/25, 340a/8
b.+sına 312b/20, 339a/21
- bir:** Bir.
- b. 305a/1, 305a/11, 305b/10,
305b/10, 305b/16, 305b/23,
305b/24, 305b/3, 305b/5, 305b/5,
305b/6, 305b/8, 306a/11, 306a/5,
306a/7, 306b/11, 306b/13, 306b/14,
306b/21, 306b/21, 306b/22,
306b/23, 306b/24, 306b/24, 307b/1,
307b/18, 307b/18, 307b/19, 307b/5,
307b/5, 308a/18, 308a/19, 308a/19,
308a/6, 308b/10, 308b/12, 308b/9,
309a/16, 309a/2, 309a/21, 309a/22,
309a/7, 309a/9, 309b/21, 309b/22,
309b/4, 309b/9, 310a/13, 310a/16,
310a/24, 310a/25, 310b/21,
310b/23, 310b/6, 310b/9, 311a/1,
311a/24, 311a/6, 311b/21, 311b/21,
311b/8, 312a/21, 312b/10, 312b/16,
312b/17, 312b/19, 312b/2, 313a/17,
313a/7, 313a/9, 314a/1, 314a/12,
314a/16, 314a/21, 314a/23,
314a/23, 314a/9, 315b/2, 315b/3,
316b/16, 316b/3, 317a/14, 317b/1,
318a/11, 318a/18, 318b/4, 319a/25,
319b/6, 319b/7, 321a/7, 321a/7,
321b/12, 321b/21, 322a/15,
322a/18, 322a/25, 322b/17,
322b/23, 322b/25, 323a/11,
323a/12, 323a/8, 323b/14, 323b/19,
323b/21, 324a/16, 324b/10,
324b/12, 324b/13, 324b/20,
324b/24, 324b/3, 324b/8, 325b/6,
326b/21, 327b/10, 328a/12,
328a/13, 328a/15, 328b/4, 330a/19,
331a/16, 331a/17, 331a/22,
332a/18, 332a/3, 332a/4, 333a/17,
333a/18, 333a/2, 333a/23, 333a/25,
333b/8, 334a/10, 334a/17, 334a/2,
334a/20, 334a/8, 334b/14, 334b/17,
334b/17, 335a/11, 335a/12,
335a/19, 335a/2, 335a/20, 335a/23,
335b/10, 335b/10, 335b/18,
336a/19, 336a/20, 336a/20, 336b/1,
336b/16, 336b/21, 336b/23, 336b/5,
337a/12, 337b/9, 338a/5, 339a/16,
339a/5, 339a/6, 339a/7, 340b/3,
341a/17, 341a/3, 341a/5, 341a/8,

342a/13, 342a/14, 343a/13,
343b/6, 343b/7, 344a/12,
345b/12
b.+er 332a/12, 336b/18,
343b/15
b.+inci 316b/7
b.+inde 340a/17
b.+le 328a/25
b.+ (1) 307a/3, 307b/8
birāder: (Far.is.) Erkek kardeş,
kardeş.
b.+i 312a/21, 312a/25,
317a/11, 317a/15, 317b/12,
320a/19, 320b/22, 322a/23,
324a/20
b.+idür 308b/5
b.+in 345b/10
b.+ine 317a/23
b.+iñiz 331a/23
b.+leri 322a/17, 323b/24,
343b/18
b.+lerinden 317a/25
b.+leründen 343b/22
b.+ün 327b/2
b.+i kih-ter 326b/18

birāder-zāde: (Far.b.is.) Kardeşin
oğlu, yeğen.
b.+leründen 317b/1

birbiri: Bir biri.
b.+ne 325a/2
b.+yle 329a/19

birer: Birer.
322a/4, 322a/6

biri: Biri.
b. 305b/5, 306b/15, 309b/6,
313b/19
b.+ (2) 305a/13, 305a/13,
305b/2, 307a/23, 311a/2,
311b/16, 313b/16, 313b/16,
315a/25, 318b/9, 319a/8,
321a/23, 322a/18, 323a/12,

328a/23, 335a/3, 335a/4, 343a/18,
343b/20
b.+ (2)si 305a/7
b.+ (2)nci 316b/5
b.+ (2)nde 326a/1, 326b/15,
330b/10, 345b/10
b.+ (2)nden 345b/10
b.+ (2)ne 305a/2, 305b/14, 306b/11,
323a/7, 341a/6
b.+ (2)ni 305a/2, 306a/3, 317a/13,
328a/5, 336a/25
b.+ (2)nüñ 313b/7, 343b/19
b.+ (2)si 305b/20, 305b/4, 312b/9,
313a/5, 318b/9, 319a/11, 342a/21
b.+ (2)sine 334a/11

birisi: Birisi.
b.313a/11

birkaç: Çok olmayan, az sayıda, az.
b. 305b/10, 330b/23, 332b/7,
334b/13, 334b/7, 335a/22, 338a/4,
341a/23, 342a/5, 345a/7
b.+ı 344a/2
b.+ına 344a/2
b.+ını 312b/8, 343a/9

birün: (Far.is.) Dışarı, dış.
b.+(derün ü birün-ı Hişārı) 341a/18

bişür-: Bir besin maddesini gerektiği
kadar ısıda tutarak yenebilecek bir
duruma getirmek.
b.-düp 322b/18

bitür-: (Bitkiler için) Yetişmesini
sağlamak.
b.-e 305a/18
b.-üp 305b/7

bi't-temām: (Ar.b.zrf.) Tamamıyla.
330a/7, 331a/1

bī-çār: (Far.b.s) Çaresiz, zavallı.
b.+u nā-çār 340b/14

- bī-çāre:** (Far.b.s) Çaresiz,zavallı.
b.307a/14, 309a/24
- bī-edebāne:** (Far.Ar.s.) Edepsizce,
terbiyesizce.
329a/11
- bī-gāne:** (Far.b.s)1.Kayıtsız, ilgisiz.
2.Yabancı.
b.327a/6
- bī-günāh:** (Far.b.s) Günahsız, suçsuz,
zavallı.
337a/11
- bī-ḥadd:** (Far.b.s) Hadsiz, sınırsız, bir
çok.
b. 323a/20
b.+ü ḥisāb idi 339b/11
b.+ü kıyās 341a/5
- bī-hemtā:**(Far.b.s) Benzersiz.
b.+lık 326b/22
- bī-ḥisāb:** (Far.Ar.s.)
Hesapsız,sayısız.
b. 340a/7, 340b/1
b.+ol- 323b/2
- bī-hūde:** (Far.b.s) Boşuna,boş
yere,bey hüde.
b. 342b/12
b.+ol- 332b/25
- bī-hūş:** (Far.b.s) Şaşkın, sersam, bi
hoş.
b. 308b/7
b.+ol- 308b/10
- bi-huşluk:** (Far.b.s.) Şaşkınlık,
sersemlik.
b.309a/9
- bī-ḥuzūr:** (Far.Ar.s.) Huzursuz,
rahatsız, tedirgin.
b.+ol- 309a/11, 335b/25
- bī-idrāk:** (Far.Ar.s.) Anlayışsız,
olgunlaşmamış.
b.+(Etrāk-i bī-idrāk) 329a/10
- bī-iḥtiyār:** (Far.Ar.b.s) Kendiliğinden,elde
olmayarak.
307b/6
- bī-kār:** (Far.b.s)1.İşsiz. 2. Bekar.
b.+(muʿaṭṭal u bī-kār ol-) 345a/2
- bi-ḳarār:** (Far.Ar.b.s)1.Kararsız.2.Rahatsız.
b.+ol- 337a/16
- bī-ḳiyās:** (Far.Ar.s.) Ölçüsüz.
b.+(ḥıfz-ı emvāl-i bī-ḳiyās) 340b/6
- bī-mār:** (Far.s.c) Hasta, sayrı.
b. 313a/5
b.+ların 313b/9
- bī-mecāl:** (Far.Ar.s.) Halsiz,takatsiz,
bitkin.
b.+eyle- 328a/10
- bī-naẓīr:** (Far.Ar.b.s.) Benzeri olmayan.
Nazirsiz.
b.+(mühendis-i bī-naẓīr) 312b/3
- bi-nefsihī:** (Ar.zf.) Kendisi,kendi kendine.
b.344b/22
- bī-nemek:** (Far.b.s) Tuzsuz, lezzetsiz,
tatsız.
b.+(ṭaʿām-ı bī-nemek) 344b/17
- bi-pāyān:** (Far.s.) Sonsuz, tükenmez.
b.+(hazāyin-i bī-pāyān) 324b/18
- bī-rūḥ:** (Far.Ar.s) Cansız.
b.+it- 329a/23
- bī-sebeb:** (Far.Ar.s) Sebepsiz,yok yere.
310b/13

- bī-şarṭ:** (Far.Ar.s.) Şartsız.
b.+ı ān 338b/7
- bī-şümār:** (Far. s.) Hadsiz,
sayısız,pek çok.
b.+(ʿasker-i bī-şümār)
331b/14
b.+ol- 344b/8
- bī-zār:** (Far.s.) Rahatsız,
bıkılmış;küskün.
b.+idi 335b/21
b.+ol- 318a/13
- biz:** Biz.
b. 305a/23, 334a/22
b.+den 309a/24
b.+e 307b/12, 308a/14,
308a/2, 309a/13, 334a/22
b.+i 309b/22
b.+üm 305a/21, 309b/17,
344b/17
- bizāʿat:** (Ar.) Mal sermaye.
b.+(ser-māye²-i bizāʿat-i
efkār-i fāsīde eyle-)
338b/24
- bi'z-żarūre:** (Ar.b.zrf.) Mecburen.
b. 318b/25, 336b/25, 337b/18,
338a/14
- bi'z-zāt:** (Ar.zrf.) Kendi, kendisi.
319b/15, 327a/3, 340a/24
- Boğdān:** Bugünkü Moldova'ya ve
Romanya'nın Moldova'ya
komşu olan bazı bölümlerine
Osmanlılar tarafından verilen
isimdi.
b. 339b/2, 341a/24, 341b/1,
341b/21
b.+(Hākīm-i Boğdān-ı
keşīru'ṭ-ṭuğyān) 341b/13
b.+(Hūrūc-ı Hākīm-i Boğdān)
340b/20
- b.+(ʿisyān-ı Hākīm-i Boğdān) 341b/12
b.+a 341a/25, 341b/3, 342a/3
b.+da 312a/1
b.+dan 345b/5
b.+da (derūn-ı Boğdān) 342a/5
b.+uñ 341b/24
b.+uñ (Hākīm-i Boğdān) 341b/17
- Bolı:** Türkiye Cumhuriyeti'nin
Karadeniz Bölgesi'nin Batı
Karadeniz Bölümü'nde yer alan bir
ildir.
b.312b/1
- boy:** Bir şeyin yere değen veya yere en
yakın olan kısmı ile en yüksek
noktası arasındaki mesafe.
b. 345a/24
b.+lı 315a/23
- boyn:** Gövdenin başla omuz arasında
kalan bölgesi.
b.+unuñ 335b/8
- boz-:** Geçersiz bir duruma getirmek.
b.-dılar 335b/14
b.-mağ (ʿahd ü mīşāḳı boz-)
338b/17
b.-up 343a/9
- bölük:** Bölük, kısım.
b. 326b/21, 345a/7, 318b/8
b.+le 341a/24, 345b/22
b.+lerin 330a/6
- böyle:** Böyle, bu şekilde.
b. 314b/13, 314b/15, 315a/1,
315a/9, 331a/24, 334b/22, 335a/8,
338a/5, 339a/2
- bu:** En yakın olanı gösteren söz.
b. 307a/5, 314b/18, 316b/8,
317a/19, 317b/18, 318a/1, 319a/15,
319a/8, 321a/14, 328b/8
b.+(1) 334b/19
b.+(2)dur 321b/10

305a/20, 307a/23
b.+(2)nılara 317b/14
b.+ (2)nlar 334b/21
b.+ (1) 305a/23, 305a/5,
305b/12, 306b/16, 306b/25,
307b/15, 307b/16, 307b/19,
307b/2, 307b/9, 308a/10,
309a/12, 309a/23, 309a/8,
309b/2, 310b/1, 310b/10,
310b/15, 310b/21, 310b/5,
311a/3, 311b/4, 312a/19,
312b/3, 313a/24, 313b/7,
314b/18, 314b/21, 314b/9,
315a/12, 315a/19, 315a/24,
315a/8, 318a/6, 319b/22,
320a/3, 320b/21, 321b/22,
321b/23, 322a/18, 322a/7,
325a/14, 325a/7, 325b/14,
326b/25, 326b/8, 327a/11,
327a/16, 328a/13, 328a/22,
328b/22, 328b/5, 329a/12,
329a/6, 329b/22, 329b/23,
330a/9, 330b/10, 330b/13,
330b/18, 331a/18, 331b/13,
331b/2, 331b/21, 331b/21,
332a/16, 332b/11, 332b/13,
332b/21, 332b/25, 333b/11,
334a/19, 334b/18, 334b/21,
334b/3, 334b/4, 334b/6,
335a/1, 335a/14, 335a/17,
335a/5, 335b/2, 335b/25,
336a/17, 336b/13, 336b/22,
337a/20, 337a/23, 338a/17,
338a/20, 338a/3, 338b/4,
339a/3, 339b/1, 339b/16,
341a/11, 341a/21, 341b/18,
341b/5, 342b/15, 343a/16,
343a/21, 344a/20, 344a/8,
344b/11, 344b/15, 344b/19,
345a/2, 345a/5
b.+ (2)nlar 333a/25
b.+ (2) 305a/19, 308a/3,
314b/2, 324b/22, 331b/9,
339a/15, 341a/11, 343a/18
b.+ (2)dur 323a/12, 343a/23
b.+ (2)ndan 309b/14, 332a/8

b.+ (2)nı 305a/23, 336b/1
b.+ (2)nlar 322a/15, 331a/20,
336b/21, 343b/18, 345a/8
b.+ (2)nılara 320a/9, 322a/11,
322a/6
b.+ (2)nları 345a/24
b.+ (2)nların 320b/8, 321b/5,
325a/5
b.+ (2)nuñ 330b/25
b.+ (2) nlarla 305b/14

bu'd: (Ar.is.c. :eb'ād) Uzaklık.
b.+i (mücib-i bu'd-i hâtır ol-)
342b/20
b.+i hâtır 341a/11
b.+i havâtır-ı kedüret-âmiz
343a/17

budağ: Dal, ağacın dalı olacak sürgünü.
b.+larından 322a/4

buğaz: Boynun ön bölümü ve bu bölümü
oluşturan orhanlar.
b.+ı 333a/21
b.+ına 307a/1, 323a/14

buğdāy: (bot.is.) Buğdaygillerin örnek
bitkisi.
b.+ı 305b/6

bugün: İçinde bulunduğumuz zaman.
b. 333b/20, 341b/25

Buğārā: Orta Asya'nın en eski yerleşim
bölgelerinden olan ve günümüzde
Özbekistan sınırları içinde bulunan
tarihî şehir.
b.+ya 306a/6

buğca: (Ar.zf.) Yer parçası, ülke.
b. 313a/7

bul- : Bulmak.
b.-an (vuḡūc bul-) 342b/7
b.-a (dest-re's bul-) 331b/11
b.-dı 307a/14, 313a/21

b.-dı (fermān şudūr bul-) 329b/24
b.-dı (intişār bul-) 320b/24
b.-dı (şudūr bul-) 329b/7
b.-dı (sükūn bul-) 325b/11
b.-duğı 323a/21, 327a/14
b.-duğun 319b/15
b.-duğda (şuyūf bul-) 339b/1
b.-duğları 341a/18
b.-dun 336b/2
b.-ıcağ 322a/7, 327b/16
b.-ıcağ (iḥtilāl bul-) 322b/10
b.-ıcağ (istimrār bul-) 311a/5
b.-ıcağ (vuşūl bul-) 336a/5
b.-ıcağ (zafer bul-) 327b/23
b.-madılar (eşer bul-) 332b/24
b.-mağın 317b/8
b.-mağla (ḥālī bul-) 324a/4
b.-mamağla 332b/11, 332b/14
b.-mayıcağ (mağlaş bul-) 345a/21
b.-mayup 333a/5
b.-mayup (zafer bul-) 331a/6
b.-mayup (behre bul-) 324b/22
b.-mayup (vuşūl bul-) 317b/10
b.-muş 306b/22
b.-muş-idi (zūhūr bul-) 342b/22
b.-up 329b/22, 334b/15, 337a/14
b.-up (dest-re's bul-) 319b/19
b.-up (fırşat bul-) 321a/2, 322a/19, 322b/11, 328a/11, 339a/7
b.-up (Ḥāzır bul-) 335a/19
b.-up (ifnā bul-) 321b/23
b.-up (vuḳūf bul-) 316b/5, 317b/11, 320b/17
b.-up (vuşūl bul-) 326a/1
b.-up (zafer bul-) 319a/4, 322b/20
b.-uşdum 310a/6

buldı: Herhangi bir görüşe bir yargıya varmak.
b. 320b/25

bulūğ: (Ar.is.) Erginlik.
b.+a (sinn-i bulūğ) 317b/10

Bulum: Marsilya dolaylarında bir şehir.
b. 335a/18

bulun-: Bulunmak.
b.-anlaruñ 329a/15
b.-a (ḥāzır bulun-) 344b/6
b.-dı 342b/4
b.-mağla (mevcūd bulun-) 325b/13
b.-muş-idi 317b/6

buluş-: Bir araya gelmek, karşılaşmak.
b.-dılar 334b/4
b.-durdılar 336a/7

burā: Bu yer.
b.+da 331a/13, 333b/20
b.+dan 332a/8

burc: (Ar.is.c.buruc) Tek hisar kule, kale çıkıntısı.
b. 340b/4

Bursā: Anadolu eyaletinin sancak merkezi.
b. 332b/2

burun: Yüzün ortasında alınla ağız arasında yer alan, çıkıntılı, iki delikli koklama organı.
b.+unuñ (burnunuñ) 314b/20

Burūsa: Bk. Bursa.
b. 305a/11, 327a/1, 329a/2
b.+(dāru's-salṭana-i Burūsa) 326b/25
b.+da 305b/2, 308a/22, 308b/18, 327a/16, 328a/20, 337b/25
b.+dan 327b/13, 329a/2
b.+lunuñ 329a/4

b.+ya 308b/7, 325b/6, 327a/7,
330b/23
b.+yı 327a/11, 327b/14

Burūsa Hışarı: Bursa Hisarı.
b.+nı 327b/15

Burūsa Kaplucası: Bursa kaplıcası.
b.+nda 327a/4

Buyāng: Cem Sultan'ın maiyetindeki
Beylerbeyidir.
b.+e 332a/10

buyur-: Bir şeyin yapılmasını veya
yapılmamasını kesin olarak
söylemek, emretmek.
b.-dı 305a/12, 306b/17,
306b/21, 314a/10, 320b/1
b.-dılar 307b/11, 307b/24,
308a/12, 308a/13, 309a/24,
310b/12, 329a/16319a/24,
339b/13
b.-dılar (‘afv buyur-) 326a/21
b.-dılar (‘azīmet buyur-) 339a/23
b.-dılar (‘azl buyur-) 311b/22
b.-dılar (duḥūl buyur-) 326a/2
b.-dılar (hevā-dār buyur-) 344b/13
b.-dılar (ibkā buyur-) 311a/15
b.-dılar (iblāg buyur-) 323b/13
b.-dılar (irsāl buyur-) 343a/7
b.-dılar (kadem buyur-) 306a/19
b.-dılar (mu‘āvedet buyur-) 339b/6
b.-dılar (ri‘āyet-i ḥaḳḳ-ı vilād buyur-) 326b/4
b.-dılar (sevḳ-ı sipāh buyur-) 328a/7
b.-dılar (ta‘yīn buyur-) 314a/25,
324a/6
b.-dılar (ta‘zīr buyur-) 311a/25

b.-dılar (teḳayyūd buyur-) 339a/24
b.-dılar (teskīn buyur-) 326b/13
b.-dılar (teveccüh buyur-) 327b/25,
339a/19, 340a/1, 340b/23
b.-dılar (tevḳīf u tesvīf buyur-) 319a/23
b.-diñiz (ta‘yīn buyur-) 314a/11
b.-dı (ta‘yīn buyur-) 314a/8
b.-duḳlarında (cülüs buyur-) 324b/6
b.-duḳlarında (intikāl buyur-) 306a/18
b.-duḳlarında (teşrīf buyur-) 339b/12
b.-duḳları (binā buyur-) 313a/13
b.-duḳları (irsāl buyur-) 336a/8
b.-ılan (inşā buyur-) 345b/4
b.-ıldı (ta‘yīn buyur-) 313a/3
b.-maḡa (irsāl buyur-) 331b/1
b.-maḳ (taḥşīş buyur-) 307b/10
b.-maların (cülüs buyur-) 325a/21
b.-malarını 337b/12
b.-muşlar 306a/10, 309a/1, 309a/2,
310a/14, 310a/17
b.-muşlardır (te‘ahhüd buyur-) 331b/2
b.-muşlar (ser-efrāz buyur-) 319a/19
b.-muşlar (tefvīz buyur-) 311a/22
b.-muşlar (teşmīr buyur-) 342b/16
b.-sañ (irzānī buyur-) 327b/3
b.-uldu (muḳarrar buyur-) 326a/17
b.-up (‘azm buyur-) 325b/25
b.-up (bünyād buyur-) 340a/10
b.-up (edā buyur-) 326a/25
b.-up (‘ināyet buyur-) 339b/12
b.-up (irzānī buyur-) 328b/25
b.-up (mümtāz buyur-) 328a/6
b.-up (teḡāşī buyur-) 319a/23
b.-ursuz 336b/19

buyurul-: Buyurma işi yapılmak.
b.-dı (naḳl buyurul-) 340a/8
b.-dı (ta‘yīn buyurul-) 340b/6
b.-dı (temkīn buyurul-) 329b/8
b.-ursa (istişāre buyurul-) 331b/21

bükül: 1. Bükme işine konu olmak, katlanmak. 2. Üzülmek.
b.-di 331a/12

bülend: (Far. s.) Yüksek, yüce.
b.+(küh-i bülend) 333a/18
b.+ol- 333b/6

bünyād: (Far.is.) Bina, yapı. 2. Bina etme. 3. Asıl, esas, temel.
b.+buyur- 340a/10
b.+urıl- 340b/9

bürnāk: (Far.s.) Delikanlı, yiğit, genç.
b. 318b/4

büyük: Büyük.
b. 314b/15, 317a/5, 327b/11, 343b/10

büzürg: (Far.s.) Büyük, ulu.
b. 315a/7

büzürg-vār: (Far.b.s.) Büyük, ulu kişi.
b. 308b/22
b.+(h^āce-i büzürg-vār) 307a/8
b.+ı (cedd-i büzürg-vār) 343a/24
b.+lar 321a/11

C

cā: (Far.is.) Yer, mekân, mevki.
c.+yı heycā 344b/21

Cafer Çelebî: (d. ? - ö. 1515) 15. yüzyılın Amasyalı Divan edebiyatı şair ve yazarı, devlet adamı.
c. 310b/20

cāh: (Ar.is.) İtibar, makam.

c.+(aḥvāl-i cāh u celāl) celāl.e (aḥvāl-i cāh u celāl) 319a/13
c.+(ḥabb-i ḥubb-i cāh ek-) 326b/20
c.+(zevāl-i cāh ü celāl) 338b/8
c.+ı sipāh 328a/13, 328a/13

caḥīm: (Ar.is.) Çok sıcak yer.
c.+e 342b/3
c.+e (mālik-i caḥīm) 336a/18

cālis: (Ar.s.) Oturan, tahta çıkan.
c.+i evreng-i ‘Osmānyyān 316b/22

cām: (Far.is.) Cam, şişe, bardak, sırça.
c.+ı cem 337a/10
c.+ı ğurūr 326b/24
c.+ı şehādet 337b/1

cāme: (Far.is.) Elbise, çamaşır.
c. 305b/11, 309b/13

cāmi: (Ar.is.cem’den) Müslümanların ibadet yeri, mescit.
c. 306b/8, 312b/16, 340a/8
c.+(312b/18
c.+i kebīr 345b/4
c.+i mezbūr 312b/20, 313a/4
c.+i şerīf 313a/13, 314a/23, 326b/1

cān: (Far.is.) Can, ruh.
c. 317a/19, 327b/1
c.+at- 327a/7
c.+a (erzen-i cān) 319b/1
c.+ından 335b/21
c.+la 335b/20, 336b/6
c.+ı nā-pāk 334b/5, 336a/18

cānib: (Ar.is.cenb’den) Yan, taraf.
c. 321a/13
c.+de 328b/22, 332a/16, 334b/21
c.+den 310b/15
c.+e 330b/13, 331b/7, 332a/8
c.+i 318a/1, 328a/12
c.+inde 313a/7
c.+inden 306b/24, 309a/4, 309a/5, 334a/11

- c.+ine 318a/15, 320a/10,
320a/21, 320b/14, 326b/25,
327b/24, 329b/21, 331b/24,
332b/2, 332b/23, 339a/19
c.+ini 310a/23
c.+lerde 320b/15
c.+lerin 306a/25
c.+ün 328a/22, 339a/2
c.+i deryā-yı freng 333a/10
c.+i “ılāf 320a/13
c.+i kıbel 313a/4
c.+i kıbelī 312b/18
c.+i muhālif 328a/22
c.+i rīm-pāpa 338a/22
c.+i şark 323b/10
- cānişīn:**(Ar.s.) Birinin yerinegeçen,
birinin yerine oturan, vekil.
c.+i 343b/19
- cān-sipār:** (Ar.Far.b.is.) Can
vericilik, fedakarlık.
c.+ lıgımız 344b/18
- cāsūs:** (Ar.is.) Hafiyeye, gizli bilgiler
öğrenerek haber veren kişi.
c.+ı 341b/24
- cāy-gīr:** (Far. s.) Yer tutan,
yerleşmiş.
c.+ol- 319a/24
- cāy-nişīn:** (Far.b.s) Birinin yerine
geçen; yer tutan.
c.+i Īsā 338b/16
- cebīn:** (Ar.s.) 1.Korkak, alçak
2.Alın.
c.+idi 314b/25
c.+i māl 345b/7
c.+i mübīn 307a/15
- cebr:** (Ar.is.) Zor, zorlama;tamir
etme.
c. 305a/12, 305a/12, 305a/19
c.+i 305a/13, 305a/13
- c.+i muhākkağ 305a/13
c.+i muğallid 305a/17
- cebren:** (Ar. zf.) Zorla.
c. 325b/7, 338b/23, 343a/19
- cedd:** (Ar.is.) Dede, büyük baba.
c.+i büzürg-vār 343a/24
c.+i emced 325b/12
c.+i māderī 318b/13, 320a/5
- cedīd:** (Ar.s.) Yeni.
c.+(pāp-i cedīd) 336a/18
- cefā:** (Ar.is.) Eziyet, sıkıntı, zulüm.
c.+it- 344a/20
- Cehennem:** (Ar.is.) Ahirette günahkar
kulların gideceği azap yeri, tamu.
c. 334b/5
c.+ iler 345b/13
- celā:** (Ar.is.) Gurbete düşmek,
memleketinden ayrı olmak.
Şehrinden ve meskeninden çıkmak.
c.+yı vaṭan 340b/7
- celāl:** (Ar.is.) Büyüklük, ululuk 2. Hıssım,
kırgınlık.
c.+ine (zevāl-i cāh ü celāl) 338b/8
c. 319a/14
- celb:** (Ar.is.) Çekme, çekiş;yazı ile
çağırma.
c.+i māl 305a/6, 334a/6
- celīle:** (Ar.s celāl'den) Büyük,ulu.
c.+ye (mesāmi'-i celīle-) 336a/4
- cem:** (Ar.is.c.cumu) Toplama, toplanma,
bir araya gelme.
c. 322a/22, 323b/24, 324a/14,
325b/19, 326b/23, 327a/11,
327a/13, 327a/14, 327a/19,
327a/22, 327a/5, 327b/6, 328a/11,
328a/13, 328a/15, 328a/19,

328a/25, 328b/24, 328b/8,
328b/9, 329a/25, 329b/12,
330b/15, 330b/5, 331a/16,
331a/20, 331b/11, 331b/2,
333a/10, 333a/16, 333b/10,
333b/25, 333b/7, 334a/7,
335a/13, 335b/20, 337b/8,
338a/3, 339a/16, 342b/20
c.+(aḥvāl-i Cem) 336a/4
c.+(‘azm-i Cem) 328b/7
c.+(bā‘is-i ‘azm-i Cem)
331b/6
c.+(ḥāl-i cem) 336a/19
c.+(ḥurūc-ı Cem) 330b/4
c.+(ta‘qīb-i Cem) 328b/9
c.+e 310b/14, 329a/11,
329a/4
c.+i 335b/1
c.+iñ 314a/9
c.+inde 326b/24
c.+it- 317b/20, 319b/2,
320a/15, 321b/24, 323a/21,
323b/8, 327b/13, 335a/2,
339a/13, 339b/25, 341b/23
c.+i (cām-ı Cem) 337a/10
c.+ol- 321b/4, 322b/11,
342a/19, 342b/2
c.+üñ 327a/17
c.+-i keşir 317b/15, 318a/25,
320a/7, 330b/17, 343a/6
c.+-i sipāh 323b/9
c.+-i sipāh eyle- 320a/10,
336b/8
c.+-i sipāh it- 344b/11
c.+-i zeḥāyir it- 330a/15

cemā‘at: (Ar.is.) Topluluk.
c.+-i mezbūre 332b/24
c.+-i Zü’l-Ḳadriyye 343a/8

cemādi’l-āḥire: (Ar.b.is.) Arabi
ayların altıncısı.
c.+si 305b/1

cemāl: (Ar.is.) Yüz güzelliği.
c.+(314b/7

c.+-i ba-kemāl-i Ḥabīb-i Ḥudā 314b/3
c.+-i şeyḥ 309b/11

Cemālū’d-dīn-i Akşerāyī: Osmanlı
Devletinin kuruluş devrinde
Anadolu’da yetişen âlimlerden ve
evliyâdan. İsmi Muhammed’dir.
c. 309b/7

cemāzi’l-āḥire: (Ar.b.i) Arabi ayların
altıncısı.
c.+si 328b/10
c.+sinüñ 331b/25
c. 336b/19

cemī: (Ar.s.) Bütün.
c. 327b/12, 329a/22
c.+ol- 306a/15
c.+-i memālik 318b/16
c.+-i ümūr-ı ḥaḳḳ 305a/15

cemīl: (Ar.s.) Güzel.
c.+ini (vaşf-ı cemīl) 336b/7

cem‘iyyet: (Ar.is.) Toplum.
c.+eyle- 322b/14
c.+inden 322a/10
c.+it- 323b/7

cemm: (Ar.i) Büyük sayı, çokluk, kalabalık.
c.+-i ḡafir 306a/14, 319b/2,
327a/22, 328b/8

Cem Çelebī: (1459 - 1495) Fatih Sultan
Mehmet’in oğullarından
biridir. Cem Sultan.
c. 332b/21, 333a/5, 333a/9
c.+(mevt ü ḥayāt-ı Cem Çelebī)
338a/20
c.+nüñ 338b/1
c.+ye 338a/7, 338a/9, 343a/21
c.+yi 338a/13, 338b/14, 338b/23

Cem Sultān: (1459 - 1495) Fatih Sultan
Mehmet’in oğullarından biridir.
c. 310a/23, 324a/10, 331a/8, 331b/7

- c.+(be-ceng-i Cem Sultān)
326b/10
c.+(zıkr-i encām-kār-i Cem Sultān) 333a/15
c.+a 330b/18, 331a/15,
336a/20
c.+dan 325b/17
c.+ı 334a/7, 337b/3, 338a/12
c.+la 336a/7
c.+uñ 329a/1, 331a/14,
331b/3, 333a/11, 336a/10,
338a/24, 339a/5
- Cenevîz:** 12. yüzyıldan 1805 yılına kadar İtalya Yarımadası'nın Kuzey Batısında bugünkü Cenova kenti civarında hüküm sürmüş bir kent devlettir.
c. 335b/4
- ceng:** (Far.i) Savaş,vuruşma.
c. 330a/4
c.+(şüret-i ceng) 328a/16
c.+den (ālāt-ı ceng) 340a/6
c.+de (meydān-ı ceng)
332b/20
c.+e 323b/8, 329b/24,
333a/25
c.+e mübāşeret it- 342a/15
c.+eyle- 332b/20
c.+inde 311b/25
c.+it- 312a/6, 317b/13,
322a/11
c.+ü cidāle mübāşeret it-
343a/14
c.+ü cidāl ol- 339a/16
- cennet:** (Ar.is.) Dini inanışa göre dünyada iyilik yapanların, günahsızların,öldükten sonra mutluluğa kavuşacakları yer.
c.+e 342b/3
c.+eyle- 345b/14
- cennet-makām:** (Ar.b.s.) Makamı,yeri cennet olsun.
c.+(sultān-ı cennet- makām)
313a/23
- cennet-mekān:** (Ar.b.s.) Yeri cennet olsun.
c. 329b/10, 342b/9
c.+(zıkr-i “ayrāt-ı şeh-i cennet- mekān) 312b/5
c.+la 341a/2
- lā-cerem:** (Ar.is.) Şüphesiz,elbette, mutlaka.
c. 318b/7, 332a/7
- cereyān:** (Ar.is.) Akma, akım;gidiş; oluş.
c.+it- 306b/1
- cevāb:** (Ar.is.) Yanıt, karşılık.
c. 306b/18
c.+ı 327b/6
c.+ını 310a/19
c.+ıyla 345b/6
c.+lar 329a/5, 334a/14
c.+ların 308a/20
c.+vir- 310a/17, 311b/22
- cevāmi:** (Ar.is. cami'in c.) Camiler.
c. 312b/11, 312b/7
- cevān:** (Far.s.) Taze,genç, delikanlı.
c.+baht-i saīd 326b/9
- cevānān:** (Far.is.) Gençler.
c.+i mücāhidān 343a/16
- cevān-baht:** (Far.b.s) Talihli.
c.+(şāh-ı cevān-baht-i saīd) 326b/8
- cevāriḥ:** (Ar.is.) El, ayak gibi vücut azaları.
c. 314b/8
- cevf:** (Ar.is.)1.Boşluk, oyuk, çukur. 2.İç boşluğu.
c.+ini 337b/6

- cevr:** (Ar.i)
Haksızlık, ezā, cefa, eziyet.
c.+ü sitem 319b/12
- cevz:** (Ar.is.) Ceviz.
c.+ü mevz 307b/14
- cezā:** (Ar.is.) Uygunsuz davranışlarda bulunanlara uygulanan üzüntü, sıkıntı, acı verici işlem veya yaptırım.
c.+i a^cmāl 319b/23
- cezbe:** (Ar.is.) Ruhun heyecana gelmesi 2. Tarikat ehlinin kendinden geçmesi.
c.+lerine (simā^c u cezbe) 308b/8
c.+si 308b/6
- cezire:** (Ar.is.) Ada, yarımada.
c.+i mezbūre 333a/21
- cidāl:** (Ar.is.) Savaş, mücadele.
c. 320b/8
c.+(ceng ü cidāl ol-) 339a/16
c.+(kıtāl ü cidāl) 331a/13
c.+(naşb-ı rāyet-i cidāl eyle-) 318a/8
c.+e (ceng ü cidāle mübāşeret it-) 343a/14
- cihād:** (Ar.is.) Allah yolunda savaş.
c. 341b/23
c.+(dā^ciyye-i tecdīd-i ğazā vü cihād) 340a/1
c.+a (fazīlet-i cihāda fāyiz ol-) 313a/20
- cihān:** (Far.is.) Dünya, alem.
c. 335b/25
c.+(aḥvāl-i cihān) 326b/16
c.+(dil-ber-i cihān) 320a/18
c.+(Ḥ^cāce-i cihān) 342b/23
- c.+(şöhre-i cihān ol-) 325b/4
c.+a (āstān-ı şāh-ı cahan) 329a/11
c.+bānī 325b/15
c.+ı 328a/1
- cihān-bānī:** (f.b.s.) Hükümdara ait.
(serīr-i cihān-bānī)
c. 325b/14
- cihān-gīr:** (Far.s.) Cihanı, dünyayı zabteden.
c.+(şāh-ı cihān-gīr) 328b/8
c.+üñ 317b/4
- cihān-penāh:** (Far.b.i) Alemin sığındığı muhafız, padişah.
c.+a (der-gāh-i cihān-penāh) 336a/16
- Cihān-şāh:** Sultan Beyazıt'ın sekiz evladından biri.
c. 316b/15
- cihet:** (Ar.is.) Sebep, vesile, ilgi. 2. Taraf, yön.
c.+den 318a/13, 319a/8, 320a/23, 329b/20, 334b/6, 344a/25, 344b/15, 345b/1, 345b/11
c.+i 344b/13
c.+i iḥrācāt-ı żarūriyye 338a/7
- cilve-ger:** (Ar.Far.b.s.) Cilve yapan.
c.+(mir^cāt-ı cilve-ger ol-) 308a/17
- cism:** (Ar.is.c.ecsām) Boşlukta yer kaplayan varlık, cisim, nesne.
c.+i nāzik 329a/8
- civār:** (Ar.is.) Çevre, yöre. 2. Yakın yer, etraf.
c.+ına 337b/21
c.+ında 305b/16, 305b/18, 308b/1, 318b/21, 338a/1, 344a/14
c.+ındadır 308a/22
c.+ındadır 305b/2

- cizye:** (Ar.is.) Eskiden Müslüman olmayan tebaadan alınan vergi.
c.+lerin 339b/4
- cömerd:** Eli açık, ikramcı, kerem sahibi.
c.+ol- 314b/19
- cū:** (Far.is.) Arama, araştırma.
c.+(341b/2
c.+(def^c-i cū^c eyle-) 309b/24
c.+yı dūka 335a/21
- cūd:** (Ar.i) Cömertlik,elaçıklığı.
c.+(dest-i ehl-i dil) 315a/13
- cum^ca:** (Ar.is.) Perşembeden sonra gelen gün.
c. 340a/19
- cumhūr:** (Ar.is.) Halk, ahali, kamu.
c.+(müdebbir-i ümūr-ı cumhūr ol-) 311a/23
- cūşān:** (Far.s.) Coşan, kaynayan, coşkun.
c. 333b/5
- cübbe:** (Ar.is.) Eskiden giyilen bir üst giysisi.
c.+ye 309b/14
- cüdā:** (Far.s.) Ayrı, ayrı düşmüş.
c. 318a/13
c.+düş- 342a/9
- cühhāl:** (Ar.is. cahil'den) Bilgisizler, cāhiller.
c.+(ba^c-ı cühhāl) 339a/17
- cülūs:** (Ar.is.) Tahta geçme.
c. 324b/14, 324b/22, 324b/24, 326a/23
c.+(tehniyet-i cülūs) 328a/3
- c.+(tehniyet-i cülūs-i hümāyūn) 341a/3
c.+(zıkr-i cülūs-ı sulṭān) 325a/11
c.+a 325a/1
c.+buyur- 324b/6, 325a/21
c.+eyle- 321b/19, 321b/20, 321b/3, 322a/24, 324b/9
c.+ı 325b/16
c.+it- 307a/24, 311a/12, 323b/23, 324b/18
c.+ları 316b/4
c.+larınuñ (yevm-i cülūs) 326b/12
c.+i hümāyūn 326b/8
- cümle:** (Ar.s.) Bütün, her, tüm.
c. 311a/22, 312b/17, 321b/2, 322b/25, 326a/23, 328b/3, 335a/4, 335b/5
c.+den 319a/12, 341a/2, 342a/25, 342b/20
c.+si 310b/5, 315b/2, 329a/15
c.+sin 334b/25
c.+sine 339b/3
c.+sini 326a/21
c.+i a^cyān 326b/5
c.+i “ayrāt 312b/9
c.+i maşharalık 323a/12
c.+i mu^cāhedāt 338b/8
c.+ye 343b/11
- cünbiş:** (Far.is.) Eğlenti, zevk.
c.+inden 322a/1
- cüneyd:** Küçük asker. Askercik.
c. 321b/12, 321b/6, 322a/2
c.+iñ 322a/1
- cünūn:** (Ar.i) Delirme,çıldırma,delilik.
c. 323a/11
c.+ı (sefāhet ü cünūn.) 324b/12
- cüst:** (Far.is.) Arama, araştırma.
c.+ü cū^c it- 341b/2
- cüst ü cū^c:** (Far.b.is.) Arayıp sorma, araştırma, arama.

- c.+cüst ü cū^c it- 341b/2
- cüsür:** (Ar.is. cısr'in c.) Köprüler.
c. 312b/7
- cüzi:** (Ar.s.) Az, çok az, bir parça.
c. 329b/22
- cüziye:** (Ar.s.c) Elinde
olma, elindelik.
c.+den (irâdet-i cüz'iyye)
305a/12
- Ç
- çâder:** (Far.i) Çadır.
ç.+ini 311a/25
- çağır-:** Bağırarak, yüksek sesle
söylemek, seslenmek.
ç.-up 305b/25
- çālāk:** (Far.s.) Çabuk hareket eden,
atik.
ç.+i (dellāk-i çālāk) 337a/12
- çalış-:** Çalışmak.
ç.-mayınca 306b/13
- çâre:** (Far.is.) Çıkar yol, çözüm
yolu.
ç. 305a/25, 332a/8
ç.+imiş 334b/18
ç.+um- 334a/6
- çāşnigırbaşı:** (Far.b.is.c) Yemeklerin
tadına lezzetine bakanların
başı.
ç.+sı 334b/1
- çāvış:** (Far.is.) Çavuş, onbaşından
sonra gelen erbaş.
ç.+ı mezbūr 325a/22
- çayır:** Üzerinde gür ot biten düz ve
nemli yer.
- ç.+ında 328b/23
- çehre:** (Far.is.) Yüz, sima.
ç.+i se'âdet-behre 310b/11
- çek-:** Çekmek.
ç.-di 338b/19
ç.-diler 305a/22
ç.-dügi 307a/19
ç.-dügümüz 344b/17
ç.-dükde (el çek-) 325a/13
ç.-dükleri 332b/24
ç.-düm (habs çek-) 330a/2
ç.-me 309b/2
ç.-mişler (el çek-) 310b/5
ç.-sem^c (kılıc çek-) 335b/24
ç.-üp 310b/7, 335a/8
ç.-üp (şaff çek-) 326a/14
ç.-üp (şimşir çek-) 342a/14
- çekil-:** Bulunduğu yerden başka bir yöne
doğru götürülmek.
ç.-di 327b/20
ç.-üp 327b/16
- çendân:** (Far.zf.) O kadar.
ç. 338a/10, 341a/9
- Çerākese:** (Ar.is.) Çerkesler.
ç.+den (erkân-i Çerākese) 341a/7
- çerî:** Asker.
ç.+si 323b/6
- Çerkes:** 1.Kafkas kavimlerinden biri.
2.Bu kavme mensub olan kimse.
ç. 345a/4
ç.+den 324b/17
ç.+i nâ-kes 342b/19, 342b/25,
345b/18
ç.+i ser-keş 344b/23
- çeşm:** (Far.is.c.çeşman) Göz.
ç. 314b/16
ç.+ine 328a/2, 344b/25

çık-: Çıkmak.
ç.-alar 334b/3
ç.-ar 306b/23
ç.-dı 333b/14
ç.-ıcağ (istikbale çık-)
309b/11
ç.-maz idi 327b/3
ç.-sālār 313b/8
ç.-up 309b/11, 314a/17,
319a/1, 320a/24, 322b/12,
328b/18, 329b/18, 336b/1,
337a/2
ç.-up (karşı çık-) 322a/2
ç.-up (karşu çık-) 322b/15
ç.-up (seyre çık-) 334b/23

çıkar-: Birinin veya bir şeyin
çıkmasını
sağlamak, çıkmasına sebep
olmak.
ç.-dılar 325b/3
ç.-mışlar 306a/8
ç.-up 307a/10, 317b/18,
318b/5, 320b/23, 323a/6,
326b/17, 334b/8, 335a/17

çihre: (Far.is.) Yüz, surat.
ç.+sin 336a/1

çok: Az karşıtı.
ç. 306a/13, 308b/18, 308b/6,
309b/17, 317b/15, 318a/16,
319b/7, 321b/4, 322a/22,
323a/4, 328a/8, 341b/1
ç.+dur 308b/3
ç.+ın (çoğın) 323a/5
ç.+luğ 319b/21, 324b/9

çok-: Çok, fazla.
ç.-aldı (çoğaldı) 321b/18

çukur: Çevresine göre daha aşağı
seviyede olan yer.
ç. 309b/22
ç.+a 305b/8

Çukurçemen Yaylağı: Konya civarlarında
bir yayla.
ç.+nda 331a/5

Çukurova: Adana Metropolitene alanını
oluşturan ilçelerdendir .Seyhan
ilçesinin bölünmesiyle
oluşturulmuştur kentin kuzeybatı
yakasını oluşturur.
ç. 343b/9

çuvāl: (Far.is.) Çuval.
ç.+ın 309b/4

çü: (Far.s.) Gibi
ç. 314a/2, 314a/4, 332b/10

çün: (Far.e.) 1.Gibi. 2. Nasıl, nice. 3.
Çünkü, mademki.
ç. 307b/6, 313b/9, 318b/20,
326b/11, 331a/17, 332b/21,
336a/12, 337a/21, 337a/7, 337b/8,
338a/18, 339a/1, 339b/11, 340b/21

çünkü: (Far.e.) Çünkü, zira, şundan dolayı
ki mademki.
ç. 318b/6, 338a/9, 341b/17

D

dād: (Far.is.) Adalet, doğruluk. 2. İhsan,
vergi.
d. 339b/22
d.+ı (‘adl ü dād) 317a/3

dağdağa: (Ar.is.) Gürültü, patırtı;beyhude
telaş.
d.+(teşvīş u dağdağa) 322a/18
d.+i ‘ağreb 309a/23

dağhī: De, bile.
d. 305a/7, 305b/2, 305b/20, 305b/4,
305b/7, 306a/1, 306a/11, 306a/13,
306b/18, 306b/20, 307a/23, 307a/3,
307a/3, 307b/1, 307b/4, 307b/7,
308a/13, 308a/2, 308b/20, 309a/2,

309b/18, 309b/4, 309b/6,
310a/18, 310a/4, 310b/7,
311a/20, 311b/25, 311b/9,
312a/1, 312a/21, 312a/5,
312b/25, 313a/12, 313a/7,
313a/9, 314a/14, 314b/12,
314b/14, 314b/18, 314b/20,
314b/22, 314b/25, 314b/9,
315a/17, 315a/23, 315a/6,
317a/11, 317a/14, 317a/18,
317a/20, 317a/23, 317a/24,
317a/7, 317b/11, 317b/16,
317b/22, 317b/8, 318a/1,
318a/15, 318a/17, 318a/20,
319a/11, 319a/5, 319b/8,
320a/2, 320a/22, 320a/9,
320b/1, 320b/2, 320b/25,
320b/8, 321a/7, 321b/1,
321b/13, 321b/7, 322a/12,
322a/14, 322a/5, 322a/9,
322b/22, 323a/1, 324a/15,
324a/17, 324a/9, 324b/18,
324b/22, 324b/24, 325a/8,
326a/10, 326a/4, 326a/8,
326b/19, 326b/23, 327a/10,
327a/14, 327a/6, 327a/8,
327b/10, 327b/21, 327b/22,
327b/23, 328a/15, 328a/16,
328a/6, 329a/22, 329b/3,
330a/18, 330a/3, 330a/4,
330a/6, 330b/14, 330b/15,
331a/10, 331a/16, 331a/19,
331b/9, 332a/24, 332b/11,
332b/19, 333a/10, 333a/13,
333a/14, 333a/25, 333a/4,
333a/8, 333a/9, 333b/16,
334a/23, 334a/8, 335a/15,
335a/23, 335b/18, 335b/6,
336a/16, 336a/17, 336a/6,
336b/25, 336b/6, 336b/8,
337a/1, 338a/13, 338a/15,
338a/23, 338a/6, 338b/14,
338b/2, 338b/7, 338b/9,
339a/7, 339b/21, 339b/3,
340a/7, 340b/16, 341a/11,
341a/14, 341a/5, 341a/6,

341b/22, 341b/25, 342a/19, 342a/2,
342b/1, 342b/13, 342b/15, 343a/13,
343a/18, 343b/15, 343b/18,
344a/14, 344a/2, 344a/4, 344a/5,
344a/6, 344a/6, 345a/12, 345b/13

dāhīl: (Ar.s.) İç, içer, içinde, içeri girmiş.
d. 327a/13, 328b/14, 339b/7
d.+eyle- 313b/20
d.+inde 305b/15
d.+ol- 324a/11, 325a/25, 332b/24,
339a/6, 341a/25

dā'iyye: (Ar.is.) İçten gelen bir duyguyu teşvik edici hal.
d.+sinde 341b/14, 341b/23
d.+siyle 320b/25
d.+sini 320b/16
d.+i kıtāl 319b/3
d.+i tecdīd-i gāzā vü cihād 340a/1

dāll: (Ar.s.) Doğru yoldan ayrılmış, yolunu sapıtmış.
d.+dür 314b/6

dāmād: (Far.is.) Damat, güveyi.
d.+a 331a/23
d.+ı 332b/4

dāmen: (Far.is.) Etek, elbise veya dağ eteği.
d.+ini 305a/20
d.+i der-miyān ol- 310a/23

dāmen-būs: (Far.b.s.) Etek öpen.
d.+it- 326a/23
(dāmen-i der-miyān ol-)
d. 310a/23

dāniş: (Far.is.) Bilgi, ilim, biliş.
d. 344b/19

dānişmend: (Far.b.s.) Bilgili, ilimli.
d. 313a/2
d.+ler 312b/24

- dār:** (Ar.is.) Yurt. 2. Ev. 3. Yer.
d.+ı 326b/24
d.+ı islāmiyye 337b/9
- dāru'l-'ilāfe:** (Far.Ar.is.) Hilafet
merkezi, İstanbul.
d.+den 330b/22, 332b/1
d.+ye 325b/24
- dāru'l-mülk:** (Ar.b.s.) Başkent,
payitaht.
d.+i beḳā 317a/10
d.+i tibrīz 318b/15
- dāru's-saltāna:** (Ar.b.is.) Saltanat
yeri. Bursa, İstanbul, Edirne
gibi başkentler.
d.+i burūsa 326b/25
d.+i edirne 339b/6, 340b/21
d.+a 336a/3
d.+dan 308b/12
- dāru'ş-şifā:** (Ar.b.is.) Şifa yurdu,
sağlık yurdu.
d. 340a/8
- dāru's-se'āde:** (Far.Ar.is.) Mutluluk
yeri; saray.
d.+lerine 326a/22
- dāru'ş-şifā:** (Far.Ar.is.) Hastahane.
d. 313a/5
- dār-gīr:** (Far.is.) Kavga, savaş.
d.+den 319b/17
- da'vā:** (Ar.is.) Dava. 2. Mesele.
d. 323a/20
d.+sın 321a/6
d.+yı istihkāk-ı atabeg
318a/5
d.+yı istiqlāl 320b/7
d.+yı istiqlā eyle- 343b/20
d.+yı rubūbiyyet 323a/1
d.+yı saltanat 317b/1
- dāver:** (Far.is.) Doğru ve insafli hükümdar
2. Allah.
d.+i kişver 327a/1
- da'vet:** (Ar.is.) Çağrı.
d. 320a/25
d.+it- 310a/21, 320b/9, 335b/10
d.+olun- 319a/20
- da'vet-nāme:** (Ar.Far.is.) Davetiye.
d.+i erkān 310b/18, 325b/23
- Dāvūd:** (Ar.h.is.) İsrail oğullarının bir
hükümdarı ve peygamberidir.
d. 343b/21
d.+a 343b/25
- Dāvūd pāşā:** Sultan Beyazıt Han dönemi
beylerbeyi.
d. 312a/3, 345b/5
d.+ya 339b/12
d.+yı 339a/14, 345a/6
- dāyı:** Dayı.
d.+sı 324b/14, 332a/3
d.+sını 336b/12
- dāyimā:** (Ar.devam. dan) Her vakit, bir
düziye, daimi suretde.
d. 314a/11
- dāyire:** (Ar.) Bir manevi te'sirin hükmü
geçtiği mahal.
d. 310b/7, 311a/4
d.+ye 310b/8
- de-:** Söylemek.
d.-di (didi) 305b/24, 305b/9,
307a/20, 307b/23, 307b/4, 309b/14,
309b/24
d.-mekle (dimekle) 311b/19
d.-yüp (di-yüp) 309b/1
- dede:** Büyük babadan başlayarak geriye
doğru atalardan her biri.
d. 309a/1

- d.+si 322b/12
- Dedelü Oğlı Umür Beg:** Sultan Beyazıt dönemi komutanlarındanr. d. 312a/16
- def:** (Ar.is.) Öteye itme, savma. d. 318b/17, 318b/5, 329b/17 d.+it- 328b/5, 330b/2 d.+i cū^c eyle- 309b/24 d.+i sitem-i rüstem 319b/16 d.+i tã^cün 311a/8 d.+i zarar-ı ehl-i şãm 343a/7
- def'a:** (Ar.is.) Kere, kez, yol. d. 306a/8, 311b/4, 312a/21, 318a/1 d.+i şãniyye 334b/14
- defe^cât:** (Ar.is.) Kerreler, def'alar. Müteaddid. d.+le 314a/6
- def'in:** (Ar.is.define'nin c.) Hazinele. d.+e 318a/24
- defn:** (Ar.is.) Ölüyü gömme. d.+eyle- 313b/1, 338a/1 d.+it- 307a/12, 326b/2, 337b/9
- defter:** (Ar.is.) Defter. d.+le 333b/25
- defter-dâr:**(Ar.Far.is.) Bir vilayetin para işlerini idare eden kimse;maliye vekili. d.+ı 331a/19
- degil:** Değil. d.+ler idi 318b/7 d.+üm 305b/9, 310b/13, 336b/21
- degin:** Dek, değin. d. 315a/18, 324b/24, 332a/24, 333a/18, 333a/6, 338b/10
- degül:** Cümle içinde art arda kullanılan veya daha çok özneyi, tümleci, yüklemi, aralarından bazılarına olumsuzluk kavramı vererek birbirine bağlayan veya yüklem in olumsuz çekimini sağlayan kelime. d. 305b/12, 311a/3, 313b/4, 319a/11, 335b/20, 337a/8 d.+(ma'hüd degül idi) 339a/1 d.+dür 306b/20, 307b/12, 322b/6, 323a/12, 330a/3, 334a/22, 336a/23 d.+idi 319a/10 d.+ler idi 340a/5
- dehşet:** (Ar.is.) Şaşma; korku ve telaş gösterme. d.+(gãlebe^c-i dehşet ü gam) 328a/25
- dek:** Bir işin sona erdiği zamanı veya yeri gösterir. d. 307a/1, 331a/25, 333a/19
- delãlet:** (Ar.is.) Delil olma, ulaştırma, gösterme. d.+eyle- 325b/17 d.+it- 314b/13, 314b/17, 314b/19, 314b/23, 315a/10, 315a/11, 315a/3
- delil:** (Ar.is.c.delail) Kanıt,şahit,belge. d.+i 'aql u hüş-mãnend 315a/24
- dellāk:** (Ar.is. delk'den) Hamamlarda müşterileri keseleyip yıkayan kimse, tellāk. d.+lık 339a/5 d.+i çãlāk 337a/12 d.+i nã-pāk 337a/13
- dem:** (Ar.is.) Kan. d. 309a/14 d.+inde 330a/4, 334a/16, 344b/16 d.+ur- 328b/21, 333b/5

- demür:** Demir.
d. 322a/4
- denlü:** Kadar, denli.
d. 319b/22, 338b/13
+ den (tāyife²-i mezbüre)
d. 321b/11
- der:** (Far.e.) -de, içinde.
d. 340a/17
d.+leri 310b/11
d.+i devlet 323b/16,
324a/16, 329a/15, 329b/3,
329b/3, 330a/9, 332a/17,
337b/21, 341b/4, 345b/25
- derc:** (Ar.is.) Sokma, arasına sıkıştırma; toplama, biriktirme.
d.+eyle- 325b/20
d.+it- 327a/22, 331b/17
- derece:** (Ar.is.) Mertebe, rütbe. 2. Miktar.
d.+de 308a/18
- deril:** Toplamak, biriktirmek.
d.-üp 323a/24, 329b/14
- dermān:** (Far.is.) İlaç, çare.
d.+eyle- 326a/8
- ders:** (Ar.is.) Ders.
d. 312b/24
- ders-hane:** (Ar.Far.is.) Ders yapılan yer.
d.+ler 312b/25, 313a/1
- derün:** (Far.is.) İç, içeri, dahil.
d.+ı 320a/3
d.+larında 305b/23
d.+umda 309a/23
d.+una (ḥubṣ-i derün)
319b/23
- d.+unda 319a/24
d.+ü bīrūn-ı Ḥiṣārı 341a/18
d.+ı Boğdān 342a/5
- dervaze:** (Far.is.) Kapı; kale veya şehir kapısı.
d.+sine 326a/16
- derviṣ:** (Far.is.) Allah için dünyadan geçmiş veya bir tarikate mensup kişi.
d. 305b/24, 306a/1, 306a/3,
307b/25
d.+i 305b/25
d.+ler 309a/10, 310a/15
d.+lere 306a/19
d.+leri 307b/20, 308b/16
d.+lerinden 311a/2
d.+lerine 309a/7, 311a/6
d.+lıkde 309b/15
- der-bend:** (Far.b.is.) Dağda ve tepede zahmetlerle geçilen yer, dar geçit, boğaz.
d.+de 327b/24
d.+e 327b/23, 329a/9
d.+inde 329a/7
d.+ine 328b/1
d.+i mezbūr 327b/21
- der-beyān:** Anlatılması.
d.+ı a‘yān 311a/11
d.+ı ri‘āyet-i idrīs 338a/2
d.+ı ümerā’ 311a/11
d.+ı vüzerā 311a/11
- der-gāh:** (Far.is.) Tekke.
d.+(‘azm-i der-gāh-ı pād-ṣāh it-) 337b/14
d.+(ḥavāṣṣ-ı der-gāh-ı ilāh) 313b/7
d.+(ma‘rūz-ı der-gāh-ı ṣāh) 345a/6
d.+a 331a/8
d.+ına 308a/1, 337a/22
d.+ı ‘ālem-penāh 329b/23
d.+ı ‘ālī 337b/23
d.+ı ‘āliyye 324a/5

- d.+ı mu‘allā 341a/10
d.+ı şāh 345a/24
d.+ı cihān-penāh 336a/16
- der-miyān:** (Far.b.is.) Ortada, arada.
d.+(310a/23
- der-se‘ādet:** (Far.Ar.is.) İstanbul.
d.+e 327a/25
- deryā:** (Far.is.) Deniz.
d. 333b/5
d.+(cānib-i deryā-yı freng)
333a/10
d.+(ferāhī-i deryā) 315a/13
d.+yı istānbül 325b/25
- Despine Köprüsi:** İstanbul dışında Fil
Çayırı civarında bulunan bir
köprü.
d. 325b/2
- dest:** (Far.is.) El.
d.+ini 326a/20
d.+le (zarb-ı dest) 336b/10
d.+ı ehl-i dil 315a/13
d.+ı kerem-i mu‘tād 340a/10
d.+ı pāp 338b/12
d.+ı te‘āvül 329a/5, 345b/18
- destār:** (Far.is.) Sarık.
d.+ı 337b/4
- destūr:** (Far.is.) İzin, müsaade,
ruhsat. 2. Kanun, töre.
d.+viril- 323b/10
d.+vir- 330a/25, 345b/2
- dest-būs:** (Far.is.) El öpme.
d.+(şeref-i dest-būs-i padşāh)
332a/20
d.+it- 307a/11, 309b/13
d.+la 327b/17
d.+la (şeref-i dest-būs)
327b/1
- dest-gīr:** (Far.b.s.) Elde tutan, yardımcı.
d.+ol- 319b/18
- dest-re’s:** (Far.b.s.) 1.İsteğine ulaşan, elini
yetiştiren.
d.+bul- 319b/19, 331b/10
- deşt:** (Far.is.) Çöl, bozkır, ova, kır.
d.+ü küh 339b/8
d.+ı tātār 340a/3
- devā‘:** (Ar.is. daiye’nin c.) İçten gelen bir
duyguyu teşvik edici haller.
d. 342b/15
- devlet:** (Ar.is.) Bir hükümet idaresinde
toplanmış siyasi güç ve topluluk.
d.+(325a/19
d.+(a‘dā-i devlet) 329b/25
d.+(a‘yān-ı devlet) 324b/21
d.+(ba‘z-ı meşālih-i devlet) 332b/3
d.+(meşālih-i dīn ü devlet) 339a/23
d.+(mu‘ārin-i devlet) 314a/3
d.+den (der-i devlet) 337b/21
d.+de (der-i devlet) 330a/9
d.+de (mesned-i devlet) 319a/7
d.+e(ümür-i devlet) 324b/19
d.+e (der-i devlet) 323b/16,
324a/16, 329a/15, 329b/3, 329b/3,
332a/17, 341b/4, 345b/25
d.+in 307a/14
d.+inden (ümerā-i devlet) 322a/9
d.+inüñ (erkān-ı devlet) 319b/24
d.+ı (erkān-ı devlet) 319a/11,
320b/20
d.+ı Bāyezīd Hān 312a/24
- devr:** (Ar.is.) Dönme, etrafını dolaşma.
d.+de 305a/5
- dırāz:** (Far.s.) Uzun.
d.+it- 326a/20
- di-:** Demek, söylemek.
d.-di 322b/18, 325a/7, 326b/9,
328a/11, 335a/5, 335a/8, 335a/9,

336a/2, 336b/20, 336b/22,
336b/23, 338b/22
d.-diler 309b/2, 325a/4,
333b/3
d.-dügüm 306b/17
d.-dügün 305b/13
d.-dükde 305b/12, 306a/1,
309a/8, 310a/19, 314a/11,
336a/21, 336a/23, 336b/2
d.-dükleri 305a/19, 322a/19
d.-düm 308a/13
d.-mek 307a/14
d.-mekle 305a/8, 309b/7,
338a/15
d.-meyüp 305a/16
d.-miş 305b/13, 310a/2,
310b/20, 326a/5, 344a/18
d.-mişdür 309b/12, 326b/8,
332a/25
d.-mişler 306b/14, 310a/2,
310a/22, 310b/8, 317a/21,
321b/1
d.-r 305a/25
d.-rler 309b/3, 321b/11,
322a/25, 340b/1, 343b/7
d.-r idi 321a/6
d.-seler 310a/20
d.-yen 337b/19
d.-yicek 335a/9
d.-yü 309a/11, 309a/13,
310b/16, 310b/2, 313a/1,
313a/10, 313b/15, 313b/8,
314a/14, 314a/18, 314a/21,
315a/19, 321a/25, 322a/7,
322b/6, 324a/12, 324a/14,
325a/17, 325a/9, 326a/18,
326b/19, 329a/16, 331b/24,
331b/5, 331b/8, 332a/10,
332b/11, 333b/12, 333b/13,
333b/20, 333b/9, 334a/14,
334b/6, 335a/10, 341b/22,
342a/1, 345b/14
d.-yüp 305a/19, 305a/21,
306a/2, 306b/19, 306b/19,
306b/20, 310a/20, 330b/13,
335b/16, 336a/16, 344b/19

dībāc: (Ar.is.c:dibabic) Atlas dedikleri
kıymetli ipek bez.
d.+(şöf u dībāc) 326b/6

dīde: (Far.is.) Göz.
d.+i ārzū 330b/8
d.+i fitne 336a/14
d.+i ḥaḳīḳat-biñ 312b/14

diger: (Far.s.) Diğer, başka, öteki.
d. 317a/7, 341b/12
d.+(bĀġİŞ-i diger) 343a/2

diger-bāra: (Far.b.zf.) Başka zaman, başka
defa.
d. 341b/18

dil: (Far.is.) Gönül, kalp.
d. 324b/15
d.+ini 336a/2

dile-: Birinden bir şeyin yapılmasını
istemek, rica etmek, arzu etmek.
d.-dügi 338b/1

dil-āgāhī: (Far.b.s) Gönül anlar;kalbi
uyanık;bilgin,akıllı.
d.+(murād-ı dil-āgāhī) 306a/25

dil-ārā: (Far.b.s.) Gönül avutan, gönül
süsleyen.
d.+yı (maḳām-ı dil-ārā) 306b/3

dil-āver: (Far.b.s.) Yiğit, yürekli.
d. 325b/25
d.+ler 318a/16, 332b/19, 342a/16
d.+leri 341a/23
d.+lık 330a/4, 344b/22

dil-ber: (Far.b.s.c.dil-berān) Gönlü alıp
götüren güzel.
d.+i cihān 320a/18

dil-küşā: (Far.b.s.) Gönül açan, rahatlatan.
d.+nuñ (ḳazā-i dil-küşā) 312b/18

dīn: (Ar.is.c.edyān) Allah'a,
doğüstü güçlere, çeşitli kutsal
varlıklara inanmayı
sistem hâline getiren
toplumsal bir kurum, diyanet.
d. 317a/14
d.+(düşmen-i dīn) 337a/23,
342a/20
d.+(meşāliḥ-ı dīn ü devlet)
339a/23
d.+(‘ulemā-i dīn ü millet)
323a/9
d.+imi 335b/25
d.+imüz 334a/22

dīnār: (Ar.is.) Eski zamanın çeyrek
lirası değerinde bulunan bir
çeşit altın para.
d.+dan (direm ü dīnār) 338a/8

dip-: Dikili duran bir şeyin yerle
birleştiği nokta ve çevresi
veya bir şeyin yanı başı.
d.-ünde (dibinde) 345a/9

direm: (Far.is.) Eskiden kullanılan
ve beş kuruş değerindeki
gümüş para. Akça.
d.+ü dīnār 338a/7

dīrīne: (Far.s.) Eski, kadim.
d.+(kīne-i dīrīne) 345b/11

diş Diş.
d.+leri 314b/22

dīvān: (Ar.is.) Büyük meclis.
d.+(erkān-ı dīvān) 325b/13
d.+it- 335b/1
d.+ı ‘āliyye 337b/18

dīvāniyye: (Ar.is.) Divana ait, divanla
ilgili.
d.+den (tekālīf-i dīvāniyye)
329a/13

dīvār: (Far.is.) Duvar.
d. 306b/24, 307a/2, 307a/3
d.+ı 340a/17

diyār: (Ar.is.dar'ın c.) Memleket, ülke.
d.+(terk-i diyār it-) 328b/9
d.+dan 338b/6
d.+ına 308b/14, 323b/17, 330a/7
d.+lar 333b/16
d.+ı ‘acem 308b/3
d.+ı ‘arab 328b/11
d.+ı islām 338b/25
d.+ı küffār 339b/2
d.+ı rüm 343b/3, 343b/7

Diyār-ı bekr: Güneydoğu Anadolu'da bir
ilimiz, Diyarbakır.
d. 318b/12
d.+den (ümerā'-i diyār-ı bekr)
321b/9
d.+e 321b/7

diz-dārī: (Far.b.is.) Kale muhafızı.
d.+ı ihtiyār 340a/18

Dobruca: Karadeniz ile Tuna Nehri
arasında kalan, Romanya'nın
Köstence ve Tulça illeri ile
Bulgaristan'ın Dobriç ve Silistre
illerini kapsayan tarihi bir bölgedir.
d.+dan 340a/14

doḡsan: Doksan.
d. 335a/16

dolaş-: Dolaştırma işine konu olmak.
d.-up 334a/4

dög-: Dövmek.
d.-üp 307b/13

dök-: Dökmek
d.-meyüp 327b/2

dökül-: Bir bütünden kopup düşmek.

- d.-diler 344b/6
d.-üp (dökil-üp) 310b/12
- dön-:** Geri gelmek, geri gitmek.
d.-di 331a/6
d.-diler 345a/19, 345a/20
d.-dürdiler 326a/11
d.-üp 310a/8, 313b/2,
319b/14, 323b/8, 330a/22,
340b/17, 345b/1, 345b/6
- döndür-:** Çevirmek, bir şey etrafında hareket ettirmek.
d.-di 344b/23
d.-diler 329b/21, 331b/25,
337b/24
d.-üp 328a/14, 336a/1
- dört:** Dört.
d. 305b/1, 315a/25, 316b/16,
316b/9, 319a/9, 322a/9,
325b/25, 329b/18, 329b/2,
330a/6, 333b/11, 334a/4,
343a/11, 344a/20, 345a/6
d.+er (dörder) 312b/21,
312b/25
d.+ünci (dördüncü) 325b/24,
334b/11, 339b/25, 340a/25
- döşe-:** Bir şeyi bir yere sermek,
yaymak.
d.-yüp 326a/15
- du^{ca}:** (Ar.is.) Allah'a yakarış.
d.+(iltimās-ı du^{ca} eyle-)
321a/24
d.+it- 311a/8
d.+sı 337a/25
- dūd:** (Far.is.) Duman, tütün.
d.+lar 333a/19
- dūdmān:** (Far.b.is.) Soy sop, kabile
ocak.
d.+(nuḳave?-i dūdmān-ı
cengīz Hān) 340a/21
- duḡter:** (Far.is.) Kız, kerime.
d.+i 334a/2
d.+in 321b/21
- duḡter-zāde:** (Far.b.is.) Kız evlat.
d.+leri 318b/18
- duḡūl:** (Ar.is.) Giriş, girme.
d. 326a/16
d.+buyur- 326a/2
d.+e 345a/11
d.+eyle- 319b/1, 322b/15
d.+i 330b/6, 339b/1
d.+it- 327b/23
d.+lerine 327a/9
d.+ünde 329a/4
- dūn:** (Ar.is.) Aşağı, aşağılık; alçak,
soysuz kimse.
d.+(kīn-i dūn-i nā-kes) 320a/18
- dūr:** (Far.s.) Uzak.
d. 313b/17, 335b/15, 340b/24
d.+düş- 330a/16
d.+it- 333b/24
d.+ol- 305a/21, 342a/8
d.+u nezdik 319b/2
- dūst:** (Far.is.) Sevişen,sevilen kimse.
d.+luḡı 341a/3
- dūş:** (Far.is.) Omuz.
d.+larına 326b/1
d.+u gerden 315a/7
- dūzaḡī:** (Far.s) Cehenneme mensup,
cehennemi, zebani.
d. 345b/12
- dūfine:** (Ar.is.) Gömme.gömülme.
d. 313b/14
- dūmen:** Hava ve deniz taşıtlarında,taşıta
istenilen yönü vermeye ve belirli

- bir doğrultuda götürmeye
yarayan hareketli parça.
d.+in 331b/24
- dünyā:** (Ar.is.) Yaşadığımız alem,
cihan.
d. 337b/2
d.+dan (ḥaṭā-i dünyā) 305a/1
d.+da (kār-ı dünyā) 338b/15
- dürr:** (Ar.is.) İnci.
d.+ler 310b/12
- dürüst:** (Far.s.) Doğru, düzgün; sağlam.
d.+ol- 327b/20
- dürüş:** (Far.s.) Katı, kalın, kaba, sert.
d.+(kelimāt-ı dürüş) 341a/10
- dürüş-kelimāt:** (Far.s.) Kaba ve sert
kelimeler, sözler.
d.+it- 338b/19
- dürüş-ṭab:** (Far.s.) Sert karakterli.
d.+ol- 317b/11
- düstür:** (Ar.is.) Kanun, kaide, kural.
d.+i sâbık 339b/4
- düş:** Rüya.
d.+ümde 307b/19
- düş-:** Düşmek.
d.-di 308a/8, 310a/3, 310a/5,
331a/6, 332a/5, 337a/5
d.-diler (ardına düş-) 343a/10
d.-diler ("āke düş-) 318a/16
d.-di (nifāk düş-) 322a/17
d.-dügini (dūr düş-) 330a/16
d.-dügün (cüdā düş-) 342a/9
d.-dügi (izṭırāra düş-) 307a/15
d.-dükde (ardına düş-) 324a/7
d.-düm 310a/10
d.-erdi 314a/21
d.-megin (tefrika düş-) 343b/1
- d.-mekle 324a/1
d.-müş 309a/2
d.-üp 318a/15
d.-üp (ardlarına düş-) 342a/24
d.-üp (artlarına düş-) 327b/17
d.-üp (āyaıklarına düş-) 308a/16
d.-üp (engīne düş-) 333b/3
d.-üp (mülāḥazasına düş-) 334a/7
d.-üp (sevdā-yı sülük düş-) 309b/8
- düşmen:** (Far.is.) Düşman.
d. 330a/3, 342a/9
d.+(gürūh-i düşmen) 327b/23
d.+(muḥaddeme-i düşmen) 328a/2
d.+(sipāh-ı düşmen) 329b/19
d.+(sipāh-ı düşmen) 344b/6
d.+e 328a/14
d.+i 319b/4
d.+i (ḥaber-i inkisār-ı düşmen)
328a/20
d.+üñ 342a/23, 342a/8
d.+i dīn 337a/23, 342a/20
d.+i ḡaddār 344b/25, 344b/7
- düşür-:** Düşmesine yol açmak.
d.-diler 326b/23
d.-diler (ḥayāl-i ḥāma düşür-)
330b/15
d.-üp 329a/8
d.-üp (sevdā-yı salṭanata düşür-)
323b/25
- düşvār:** (Far.s.) Güç, zor.
d.+ı maḥall 318a/9
- dü-kevn:** (Far.Ar.is.) İki alem.
d.+(sulṭān-ı dü-kevn) 314b/11
- düz-:** Bir araya getirmek; düzenlemek.
d.-üp 341a/14
- düzd:** (Far.s.c.düzdan) Hırsız, uğru.
d.+i bī-çāre 307a/9

- e‘ālī:** (Ar.s.) Pek yüksek olanlar, şeref sahibi büyükler.
e.+(ma‘lūm-i e‘ālī vü edānī) 325b/15
e.+ye 329a/20
- e‘āzım:** (Ar.s. a‘zam‘ın c) Pek büyük olanlar,büyük adamlar.
e.+(mülūk ü e‘āzım-ı Hūkkām) 341a/1
- eb:** (Ar.is.c :ābā) Baba, ata.
e. 309a/4
- ebbede‘llāhū‘l-melīkī‘l-mennān:**
“Melik ve Mennan olan Allahü Teala ebedi kılsın”
e.+ol- 316b/23
- ebedī:** (Ar.s) Sonsuz, ölümsüz.
e.+(ḥayāt-ı ebedī) 337b/1
- Ebī Eyyūb:** İslam peygamberi muhammed'i Mekke'den Medine'ye göç ettiği zaman evinde ilk misafir eden sahabidir.
e. 313a/19
e. 313a/14
e.+ı (Ḥazret-i Ebī Eyyūb) 313a/25
e.+ı (iṣārāt-ı medfen-i Ebī Eyyūb) 314a/7
e.+ı (medfen-i ebī eyyūb) 314a/6
- Ebī Eyyūbe‘l-Enṣārī:** İslam peygamberi Muhammed'i Mekke'den Medine'ye göç ettiği zaman evinde ilk misafir eden sahabidir.
e. 314a/20
e. 313a/12
- ecānib:** (Ar.is.) Yabancılar,başka memleketlere mensup olanlar.
- e. 344b/18
- ecdād:** (Ar.is.cedd‘in c.) Atalar, dedeler.
e.+ı 321b/3, 323b/17, 323b/2
e.+ından 321b/9
e.+ı (ābā vü ecdād) 322b/3
- ecel:** (Ar.is.) Muayyen olan vade, ömrün sonu.
e.+(dehen-mūnī-i ecel) 342b/17
- ecī:** (Ar.is.) Sebep, illet.
e.+den 319a/10, 324b/20, 338a/11, 340a/5
- Ecmel :** (Ar.s.) Çok güzel, en yakışıklı, daha güzel.
e. 314b/16
- ecnās:** (Ar.is..cins‘in c.) Cinsler, türler.
e.+(zabt-ı ecnās) 340b/5
e.+dan 341a/4
- ecnebī** (Ar.s.) Yabancı, misafir,taşralı.
e.+nüñ 329a/19
- eczā** (Ar.is. cüz‘ün c.) Parçalar,kısımlar.
e.+ nuñ (tenāsüb-i eczā) 314b/3
- edā :** (Ar.is.) Borç veya benzeri yükümlülükleri yerine getirme. 2. Tavır, üslup, şive.
e.+buyur- 326a/25
e.+eyle- 340a/24
e.+itdür- 335a/23
e.+it- 309a/21, 310a/18
e.+sına 308a/10
e.+sıyçün 327a/25
e.+ı resm-i ta‘ziyet 337b/22
- edānī :** (Ar.is.edna‘nın c) Alçak, pek bayağı ve aşağılık kimseler.
e.+(ma‘lūm-i e‘ālī vü edānī) 325b/15
e.+nüñ 329a/20
- edeb:** (Ar.is.) İyi terbiye

- e. 307a/5
- Edirne** Edirne.
e. 311b/5, 339a/16
e.+(dāru's-salṭana²-i edirne)
339b/6
e.+de 339a/12, 340a/8,
340b/9, 345b/3
e.+de (dāru's-salṭana²-i
edirne) 340b/22
e.+ye 332a/22, 340a/1,
340b/17,
e.+yi 339b/11
- ef'ālin** : (Ar.is.) Ameller, işler.
e.+e 323a/11
- efgende**: (Far.s.) 1.Yıkılmış,
düşürülmüş. 2.Düşkün,
biçare.
e.+vü maṭrūḥ ol- 344b/24
- efkār**: (Ar.is..fıkr'in c.) Fikirler,
düşünceler.
e.+(ser-māye²-i bizā'at-i
efkār-i fāsıde eyle-) 338b/24
- eflah** (Ar.s.) Çok felah bulan,
kurtulan, selāmete çıkan.
Taleb ettiği şeye, arzusuna
vasıl olan.
e.+idi 314b/22
- eflāk** (Ar.is..felek'in c.) Felekler,
gökler.
e. 339b/2
- Efrenc** : (Ar.is.) Frenk,Avrupalı.
e.+(336a/19)
e.+(leşker-i pād-şāh-ı Efrenc)
338b/22
e.+e (pād-şāh-ı Efrenc)
338b/11
- Efrenciyye** : (Ar.s) Frenklere,
Avrupalılara mahsus, onlarla
ilgili
- e.+(pād-şāh-ı Efrenciyye) 338b/17
- efsāne**: (Far.is.) Uydurulmuş yalan
hikāye,masal.
e. 332a/10, 336b/4
- efzūn**: (Far.s.) Fazla, çok, aşkın.
e. 340b/13
- eger** : (Far.e.) Eğer, şayet.
e. 307b/15, 310a/17, 314a/21,
328a/12, 337a/23, 344b/16
- egerçi**: (Far.e.) Her ne kadar, olsa da, ise
de.
e. 313a/19, 319a/7, 319b/19,
320a/1, 343b/25, 313b/3, 318a/8
- egle-**: Oyalamak.
e.-diler 333b/20, 335a/13
- eglen-** : Bir yerde durup beklemek,
tevakkuf etmek.
e.-meyüp 310a/4
- eḫad** : (Ar.s.) Bir,tek,ilk sayı.
e. 316b/5, 329a/23
e.+(yevm-i eḫad) 326a/2
e.+a 334b/14
- ehl** : (Ar.is.) Sahip, malik, mutasarrıf
olan. 2. Maharetli usta, kabiliyetli.
3. Bir yerde oturan.
e.+(def'-i zarar-ı ehl-i Şām) 343a/7
e.+(dest-i ehl-i cūd) 315a/13
e.+in 323a/7
e.+ine 327a/9
e.+ini 327a/16
e.+ünden 344b/19
e.+ü 'ayāl 332b/11, 332b/14,
345a/18
e.+ü 'iyāl 331a/12
e.+i belde 327a/13
e.+i ḫıref 332a/12
e.+i imān 313b/21

- e.+i islām 319a/22, 323a/21,
335b/23, 337a/23, 344a/20
e.+i küffār 313b/21
e.+i meclis 306b/11, 306b/19
e.+i mezāhib-i muhtelife
322b/1
e.+i sünnet 322b/3, 323a/4
- Ehlu'llāh:** (Ar.b.is.) Allah dostları.
e. 313b/23
- ehvāl:** (Ar.is. hev'l'in c.) Korkular,
dehşetler.
e.+i muhālifān 333a/8
- e'izze:** (Ar.s. azīz'in c) Azizler.
e. 306a/14
- ek- :** Bir bitkiyi üretmek için
toprağa tohum atmak.
e.-üp (ḥabb-i ḥubb-i cāh ek-)
326b/20
- ekābir ü e'ālī :**(Ar.s.) Rütbece,görgü
ve faziletçe büyük
olanlar, itibarı ve şerefi
yüksek zatlar.
e. 306a/23
- eḳālīm:** (Ar.is.) İklimler,
memleketler, mıntıkalar.
e. 316b/24
e.+(selātīn-i eḳālīm) 316b/23
- eḳall** (Ar.s) Daha az, çok az.
e.+i ḳalīl 338a/9
- eḳārib** (Ar.is..akraba'nın c.)
Akrabalar.
e.+inden 332a/10
e.+inüñ 317b/8
- ekber** (Ar.is.) Daha büyük, en
büyük.
e.+i ümerā²-i Bāysungur
318b/6
- ekl:** (Ar.is.) Yeme.
e.+eyle- 322b/18
e.+it- 305b/9
- eknāf :** (Ar.is..kenef'in c.) Taraflar,
yanlar.
e.+dan (eṭrāf u eknāf) 313a/8
e.+da (eṭrāf u eknāf) 340b/19
- Ekrād :** (Ar.is.) Kürtler.
e.+(ümerā²-i Ekrād) 318a/4
- ekşer :** (Ar.s.) Daha çok, en çok.
e. 308b/23, 328b/22
e.+i 317b/8, 318a/24, 320a/9,
323b/11, 323b/3, 327a/12
e.+in 338a/8, 341a/20, 342b/25
e.+i hicviyyāt 308b/20
e.+i mu'āreke 312a/19
e.+i mülük-i 'izām-ı Freng 338a/11
e.+i siyāḥat 309a/18
e.+i ṭāyife²-i Türkmān 321a/9
e. 309a/18
- eksik:** Noksan, natamam.
e.+ol- 316b/9
- el:** El.
e.+çek- 310b/5, 325a/13
e.+e getir- 325b/22, 331b/20
e.+ḥāşıl 339b/9
e.+i 329a/20, 334b/24
e.+imde 336a/23
e.+in 322b/17
e.+inde 344b/25
e.+inden 338b/23
e.+ine 334a/12
e.+lerin 305a/22, 307a/21
e.+lerinden 334b/24
e.+lerine 338a/5
e.+lerinde 344a/18
e.+ümde 305a/18
e.+ünde 344a/1
e.+ünden 344a/21, 344a/5
- elem:** (Ar.is.) Ağrı, acı, sızı, sancı.

- e.+i 334a/5
e.+in 328b/5
- elfāz:** (Ar.is.) Kelimeler,sözler.
e.+dan (küşüfāt-i elfāz)
e. 308a/3
- elli:** Elli.
e. 313a/17, 316b/3, 320a/15,
340a/23, 343b/2
e.+şer 318a/9
- El-meşāyiḤu'l-Ḥalvetiyye:**
Halvetiye tarikatı şeyhleri.
e. 308b/4
- El-ʿārif-i bi'llāh şeyḥ ʿAbdu'llāh :**
Zeyniyye tarikatından Hacı
Halife olarak tanınan şeyh.
e.+ dur 305a/8
- El-büstān:** Kahramanmaraş iline
bağlı en büyük
ilçedir.Elbistan.
e.+dan 343b/4
- el-ḥaḳḳ :** (Ar.zrf.) Doğrusu,
gerçekten.
e. 319a/19
- el-ḳışṣa:** (Ar.zf.) Hasılı,sözün kısası.
e. 329a/25, 337b/2
- El-melikü'l-eşref ebu'n-naşr Ḳansū**
Ġavri: Sultan Beyazıt
döneminde Mısır Sultanlığı
yapmış şahsiyet.
e. 325a/8
- El-melikü'z-Zāhir Ḳanşū:** Sultan
Beyazıt döneminde Mısır
Sultanlığı yapmış Sultan
kayıtbay'ın dayısı.
324b/14
- Emānla :** (Ar.is.) Aman dileyerek.
e. 343b/12
- emced** (Ar.s.) Şeref ve haysiyet
sahibi olanlar.
e.+leri (cedd-i emced) 325b/12
- emek** Bir işn olması için harcanan beden
ve kafa gücü.
e. 344b/17
- emek-dār :** (T.Far.b.s.) Bir işe emeği
geçmiş kimse.
e.+ol- 330a/1
- emel:** (Ar.is.c.āmāl)Ümit,umma,arzu.
e.+(ḳaṭʿ-ı ser-rişte²-i emel it-)
342b/17
- emīr :** (Ar.is.) Bir kavmin ya da yerin
başı, yöneticisi.
e. 329a/21
e.+leri 320a/4
e.+lerinden 332a/13
e.+i ʿālem 312a/23
e.+i Ḥicāz 330b/7
e.+i kebīr 324b/22
e.+i kebīr-i Mısr 344b/3, 345a/3
e.+i Şīrvān-şāh 318b/18
- emīru'l-ümerā :** (Ar.b.is.) Eskiden
mülkiyede paşalık ünvanının ilk
derecesi.
e.+sı 324b/3, 328b/14, 328b/16
e.+i ʿasākir-i Şām u Ḥaleb 343a/4
e.+n 344b/3
e. 311b/9, 339b/13
- emlec :** Güler yüzlü.
e.+idi 314b/17
- emn :** (Ar.is.) Emniyet ve güven içinde
olma.
e.+i bilād 322b/9
e.+den 335b/15
- emr:** (Ar.is.) 1.İş, eylem
2.Buyurma,buyruk.
e.+dür 308a/5
e.+eyle- 314a/15

- e.+i 338a/17
e.+ine 323a/3
e.+it- 309a/13, 309b/21
e.+olun- 340a/13
e.+i i'tibāri ol- 343a/1
e.+i ma'hūd 337a/8
e.+i šānī 308a/4
e.+i šūrī 320b/4
- emrāz:** (Ar.is.maraz'ın c.)
Hastalıklar.
e.+(ba'z-ı emrāz) 317a/9
- emşel:** (Ar.is. misl'in c.) Pek
müşabih olan,çokı benzeyen.
e. 314b/4
- emti'a:** (Ar.is. metaīn c.) Ticaret
malları.
e.+sın 329a/9
- emvāl:** (Ar.is.mal'in c.) Mallar.
e.+(hıfz-ı emvāl-i bī-kıyās)
340b/6
e.+ü nuķūd 340b/9
- emzice³:** (Ar.is.mizāc'ın c.)
Mizaclar,tabiatlar, huylar,
meşrebler.
e.+i mezrā 313a/6
- enbiyā:** (Ar.is.nebi'nin c.)
Peygamberler.
e.+(a'zā-yı sultān-ı enbiyā)
314b/8
- encām-kār:** İşin neticesi, amelin
sonu.
e.+(zıkr-i encām-kār-i cem
sultān) 333a/15
- encel:** (Far.is.) Hatmi çiçeği.
e. 314b/15
- endām:** (Far.is.) Vücut, beden,
insanın azası,biçim.
- e.+ında 315a/17
- endīşe:** (Far.is.) Düşünce, vesvese, merak,
kaygı.
e. 320a/3
e.+it- 323b/5
- endīşe-nāk:** (Far.b.s.) Endişeli, kederli,
meyus, sıkıntılı, düşünceli.
e.+ol- 321b/6
- enf:** (Far.i) Burun,her şeyin ön
kısmı,uç.
e.+i (zahr-i enf) 314b/20
- engīn:** Ucu bucağı görünmeyecek kadar
geniş, çok geniş.
e.+de 333b/5
e.+e düş- 333b/3
- Engürī:** Ankara.
e. 332b/23
e.+de 333a/1
e.+ye 323b/5, 332b/23
- Engürīyye:** Ankara
e. 330b/16, 332b/17
e.+de 332b/11
e.+den 331a/10
e.+ye 331a/11
- Engürüs Kralı:** Macar kralı.
e. 334a/14
- Engürüs:** Macar, Macaristan.
e. 312a/12, 335b/5, 339b/2,
341b/25
e.+den 335b/22, 345b/8
e.+e 332a/8, 335b/19, 335b/21,
335b/23, 333b/18
e.+nuñ 341a/6
- engüşt :** (Far.is.) Parmak.
e.+i tiğil 325b/23

- enhār** : (Ar.is.nehr'in c.) Nehirler, ırmaklar.
e.+(mecārī-i enhār-ı meṣṣet) 321a/13
- enḥas**: (Ar.s. nash'dan) En uğursuz, pek uğursuz.
e.+i eyyām idi 321b/22
- enīka** : (Ar.s.) Güzel,sevimli,şirin şey.
e.+da (ḥadīka-i enīka) 326b/2
- enşār** : (Ar.is.naşır'in c.) Yardımcılar.
e.+(aṣvān u enşār) 323b/15
e.+dan 313a/15
e.+ı 323b/3
- enseb**: (Ar.s.) Daha munasip, daha uygun.
e.+idi 339a/25
- envā**: (Ar.is.nev'in c.) Türler, çeşitler.
e.+ı fitne vü fesād 321a/12
e.+ı iltifāt 306a/10
e.+ı iṣzāz 307a/5
e.+ı teṣaddīye 344a/11
e.+ı teẓarruṣ 306b/2
- menzil**: (Ar.is.)Yollardaki konak yeri.Yer.
e.+ini 332b/2
- er** : Rütbesiz asker, nefer.
e.+lık 330a/4, 344b/21
- erāzil**: (Ar.s.) Reziller, namussuzlar.
e. 329a/19
- erbāb** : (Ar.is.rabb'in c.) Sahipler, malikler. 2.Müktedir, becerikli, layık.
- e.+(tekābül-i erbāb-ı süyūf) 317b/24
e.+ı ḥıref 326a/14
- erbaṣın**: (Ar.s.) Kırk, kırk gün devam eden kara kış.
e. 306a/8
- ercemend**: (Far.s.) Muhterem, şerefli, itibarlı, haysiyetli, seçkin.
e.+i (ferzend-i ercemend) 316b/18
e.+i (ferzen-i ercemend) 319a/17
- Erciṣ**: Van ilinin en büyük nüfusa sahip ve en gelişmiş ilçesidir
e. 320b/9
- Erdübil**: İran'ın kuzeyinde Erdebil Eyaleti'nin idari merkezi olan şehirdir.
e. 323b/15
e.+de 321b/3
e.+den 321b/6
e.+de (vilāyet-i Erdübil) 321a/18
e.+e 321b/17
- Eregli** : Türkiye coğrafyasında birden fazla yerleşim yerinin ismidir. Antik çağda *Herakleia* veya benzeri şekillerde adlandırılan yerleşimlerin isminin Türkçe'ye yansımış şeklidir.
e.+ye 331a/2
- erkān** : (Ar.is.rukn'un c.) Temeller, esaslar.
e.+ı (daṣvet-nāme-i erkān) 310b/18, 325b/24
e.+ı devlet 319a/11, 319b/24, 320b/20
e.+ı dīvān 325b/13
e.+ı seṣādet 305a/2
e.+ı Çerākese 341a/7
- Ermenī** :(Öz.is.) Ermenistan'da yaşayan halk veya bu halktan olan kimse.

- e. 328b/1, 329a/7
e.+lerden 343b/12
- ervāh** : (Ar.is.ruh'un c.) Ruhlar,
canlar.
e.+la 306b/14
- erzen** : (Far.i) Darı.
e.+i cān 319b/1
- Erzen-i cān: Erzincan.
e. 320a/9
e.+a 310a/8, 323b/3, 343b/3
e.+da 310a/6
- esb** : (Far.is.) At, beygir.
e.+i bā-reftār 326a/12
- esbāb**: (Ar.is.sebeb'n c.) Sebepler.
e.+dan 323a/13
e.+ı 340a/7
e.+ın 337b/18
e.+ını (bakıyye-i esbāb)
337b/15
e.+ı (ālāt ü esbāb) 340b/1,
341b/17
e.+ı ("ızāne vü esbāb) 328b/3
e.+ı (nefāyis-i esbāb) 340b/10
e.+ların 335a/1
e.+u nuķūd 327a/14
e.+ü māl-i keşir 329a/12
e.+ı mātem 326b/5
e.+ı saltanat 319b/10
- eşer** : (Ar.is.) Nişan, iz, alamet.
e.+bul- 332b/24
e.+in 341b/2
e.+kal- 337a/15
e.+lerine 305a/22
- eşhāb**: (Ar.is.sahib'in c.) Sahip,
malik ve mutasarrıf olanlar.
e.+ı kulüb-ı şāfiyye 306a/13
- esir**: (Ar.is.) Tutsak.
e.+it- 341a/20
- e.+leri 332a/15
e.+ol- 336b/22
e.+i miḥnet-keş 336b/21
- eşkal**: (Ar.is.sıkal'ın c.) Ağır yükler,
ağırlıklar.
e.+ini 330a/18
- Eskişehir**: Türkiye'nin İç Anadolu
Bölgesinde bulunan aynı adlı ilin
merkezidir.
e.+e 328b/2
- eslāf** : (Ar.is.) Bir memurluk veya
hizmette birinden önce bulunmuş
olanlar; geçmişler.
e.+ı 337b/20
- eşnā**: (Ar.is.) Vakit, sıra, an, zaman.
e.+da 309b/10, 310a/2, 317a/15,
319a/5, 323b/4, 330b/10, 334b/4,
335a/14, 337a/20, 339b/16,
340a/21, 341a/11
e.+sında 312b/10, 312b/3, 320b/21,
322a/18, 332b/25
e.+i ḥikāyāt 323b/20
- eşnām**: (Ar.is.sanem'in c.) Putlar.
e.+ı (şuver-i eşnām) 312b/13
- esrār** : (Ar.is.sırr'ın c.) Sırlar.
e.+ı kulüb 313b/25
- eşvāb**: (Ar.is.sevb'in c.) Giysiler.
e. 328b/3
- eşhel**: (Ar.s.) Kırmızı ile karışık koyu
mavi, elā, elā gözlü.
e. 314b/15
- eşkal**: (Ar.is.şekl'in c) Şekiller, kılık.
e.+(beķāyā'-i eşkal) 312b/13
- eşkiyā**: (Ar.is.saki'nin c.) Dağ hırsızları,
haydutlar, uğrular.
e. 322b/11

- e.+dan (zümre-i eşkıyā)
322b/14
e.+sı 345a/4
e.+i hayzum 323a/23
e.+i rüm 323b/7
- eşrāf:** (Ar.s.) İleri gelenler.
e.+ı ʿuzmā 306b/10
e.+i “avāṭır 309a/19
e.+i meʿālī-niṣān 326b/5
- eşrār:** (Ar.s.) Kötülük edenler.
e.+(izlāl-i eşrār-ı Küffār)
339a/21
- eşribe :** (Ar.is. şerāb’ın c.) İçilecek
şeyler, şerablar.
e. 313a/6
- Eşşeyḥ-Muşliḥu’d-dīnū’l-Ḳoçavī :**
Zeyniyye tarikatı
halifelerindendir.
e. 305b/4, 307a/24
- Eşşeyḥ ʿAlāʾü’d-dīn Mevlānā**
Rūşenī: Halvetiyye tarikatı
şeyhlerindendir. Molla
Ruşeni Hazretleri’nin büyük
kardeşidir. Halveti
büyüklerinden Seyit Yahya
Hazretleri’nin
halifelerindendir.
e.+nün 308b/5
- etbāʿı :** (Ar.s.tabi’nin c.) Birinin
ardından gidenler, ona
uyanlar.
e.+ndan (evlād u etbāʿı)
318a/18
e.+yla (baʿz-ı etbāʿı) 321b/7
- eṭrāf:** (Ar.is.taraf’ın c.) Taraflar,
yanlar, yönler.
e.+a (ümerāʾ-i kirām-ı eṭrāf)
326b/16
e.+da 341a/1
- e.+dan 344a/1
e.+ı 306b/8, 333a/23, 345a/16
e.+ına 310b/6, 345b/9
e.+ında 312b/19, 342b/1, 345b/13
e.+ı (ümerāʾ-i eṭrāf) 318a/22
e.+u eknāf 340b/19
e.+u eknāf 313a/8
- Eṭrāk :** (Ar.is.türk’ün c.) Türkler.
e.+(baʿz-ı Eṭrāk) 329a/7
e.+i bī-idrāk 329a/10
- eṭvār:** (Ar.is.) Hal ve hareketler; işler.
e.+ına 306b/15
e.+ından (evzāʿ u eṭvār) 318a/12
e.+undan 331b/19
- ev:** Konut, hane, ev.
e.+in 325b/8
e.+inde 322a/25, 322b/7
e.+ine 306b/22
e.+leri 308a/25, 336b/14, 336b/14,
343b/3
e.+lerini 325b/9
- evāḥır:** (Ar.is.ahir’in c.) Sonlar.
e.+inde 324b/21
- evāmır** (Ar.is.) Buyruklar, emirler.
e.+i ilāhī 305a/13
e.+i ilāhiyye 323a/2
- evān:** (Ar.is.) Vakit, zaman, çağ.
e.+da 343a/19
e.+ı şabāvet 324a/21
- evāsıt:** (Ar.is.evsat’ın c.) Vasatlar, orta
hal ve vaziyetler.
e.+ı şevvāl 339b/17
- evāyıl:** (Ar.is.evvel’in c.) İlk
zamanlar,başlar.
e.+inde 305b/1, 345b/19
- evbāş:** (Ar.is.vebeş’in c.) Ayak takımı,
terbiyesiz,aşağılık kimse.

- e.+iñ (Kızılbaş-ı evbāş)
321a/14
- evkâf** : (Ar.is.vakf'in c.) Vakıflar.
e.+ı aşhâb-ı "ayrât 310b/4
- evkât** : (Ar.is.vakt'in c.) Vakitler.
e.+da 339a/23
e.+de 341b/5, 341b/9, 345b/3
e.+ı ʿibādât u t̄āʿāt 312b/12
- evlā** : (Ar.s.) Daha uygun, daha
layık, daha iyi.
e.+dur 331b/8
- evlād** : (Ar.is.veled'in c.) Çocuklar,
sulale, nesil.
e.+ı 317b/4, 340a/22
e.+ına 344a/2
e.+ından 307a/25
e.+ımı 305b/9, 337b/11
e.+ınuñ 344a/2
e.+u etbāʿı 318a/18
e.+ı ʿālī-necād 316b/10
e.+ı aʿmām 317b/1
- evliyā** : (Ar.is.veli'nin c.) Keramet
sahibi kişiler, Allah dostları.
e.+(sālik-i mesālik-i evliyā-i
mütekadim) 314a/5
e.+ı devlet 325a/19
e.+ı Karamān 310a/23,
310b/2
- evreng** : (Far.is.) Taht.
e.+(cālis-i evreng-i
ʿoşmāniyyān) 316b/22
- evvel** : (Ar.s.) İlk, birinci. 2.
Eskiden, geçmiş.
e. 325a/6
e.+ı 321a/16, 321b/10
e.+ı (manşib-ı evvel) 339b/15
e.+ı (nişf-ı evvel) 308a/4
e.+ki 324a/2
e.+ı behār 324a/9
- e.+ı rüz-i meşāff 343a/8
e.+ı vehle 344a/17, 345a/1
- evvelā** : (Ar.s.) İlk olarak.
e. 314b/11
- evvelki** : (Ar.s.) İlk, birinci.
e.+ye 307a/3
- evvel-behar: İlkbahar.
e.+da 339a/13
- evzāʿ** : (Ar.is.) Haller, vaziyetler,
durumlar.
e.+u eṭvār 318a/12
e.+ı hārekāt-ı nā-hem-vār 322a/8
- eyālet** : (Ar.is.) Bir valinin idaresinde
bulunan yer, vilayet.
e.+ı 343b/25
e.+ını 311a/20, 327b/3
e.+ı fāris 317a/5
e.+ı Karamān 324a/3
- eyālet-gāh** : (Ar.Far.is.) Vilayet yeri; il.
e.+ına 332a/21
- eyit-** : Söylemek.
e.-di 332a/8
- eyle** : Eylemek, etmek.
e.+(niğāh eyle-) 307b/4
- eyle-** : "Etmek,yapmak" anlamında
yardımcı fiil.
e. 336b/15
e.-(habs eyle-) 336b/21
e.-(iṣāl eyle-) 310a/15
e.-di 307a/13, 332a/3
e.-diler 311a/20, 320a/7
e.-diler (ʿadd eyle-) 342b/2
e.-diler (āgāz eyle-) 344a/4
e.-diler (ārām eyle-) 330b/24
e.-diler (ʿārī eyle-) 332a/23
e.-diler (ʿatā eyle-) 324a/17,
332a/19

e.-diler (‘avdet eyle-) 313a/22, 321b/17
e.-diler (bahşış eyle-) 344a/2
e.-diler (bī-mecāl eyle-) 328a/10
e.-diler (ceng eyle-) 332b/20
e.-diler (defn eyle-) 313b/1, 338a/1
e.-diler (def^c-i cū^c eyle-) 309b/24
e.-diler (duhūl eyle-) 322b/15
e.-diler (fesād ü muḳātele eyle-) 324a/23
e.-diler (firār eyle-) 341b/17
e.-diler (ḡulüvv eyle-) 329a/3
e.-diler (ḡüşüş eyle-) 342a/19
e.-diler (ḡabs eyle-) 320b/13
e.-diler (Ḥāl eyle-) 324b/22
e.-diler (ḡarāb eyle-) 344a/10
e.-diler (ḡavf eyle-) 327a/10
e.-diler (ḡıḡāb eyle-) 310b/3
e.-diler (īcād eyle-) 321b/24
e.-diler (iḡrā eyle-) 322a/4
e.-diler (iḡtiyār eyle-) 325a/3
e.-diler (iḡdām eyle-) 325b/8
e.-diler (iḡlām eyle-) 319a/15
e.-diler (ilḡār eyle-) 320a/10, 332b/23
e.-diler (irsāl eyle-) 340b/20
e.-diler (īḡāl eyle-) 325a/18
e.-diler (istikbāl eyle-) 344a/17
e.-diler (iḡhār eyle-) 306b/20
e.-diler (ḡatıl eyle-) 311b/15, 324b/25, 339a/17, 343a/9
e.-diler (ma^czūl eyle-) 311b/4
e.-diler (mehcūr eyle-) 335b/15
e.-diler (me^mmūr eyle-) 340b/24
e.-diler (muḡaḡḡak eyle-) 341a/20
e.-diler (muḡāḡara eyle-) 313a/18,
e.-diler (müderris eyle-) 326b/15

e.-diler (münāsebet eyle-) 326a/4
e.-diler (müsābeḡat eyle-) 328a/24
e.-diler (müsāre^cat eyle-) 328a/23
e.-diler (recā eyle-) 325a/21
e.-diler (revāne eyle-) 340b/13
e.-diler (riḡlet eyle-) 316b/8
e.-diler (sedd eyle-) 333b/22
e.-diler (şulḡ eyle-) 318b/23
e.-diler (şurū^c eyle-) 342a/18
e.-diler (taḡlīş eyle-) 319b/25
e.-diler (taḡrīr eyle-) 334b/22
e.-diler (tārāc ü ḡārāt eyle-) 342a/6
e.-diler (tebessüm eyle-) 307b/1
e.-diler (tekfīn eyle-) 337b/4başı
e.-diler (teklīf eyle-) 325a/2
e.-diler (teslīm eyle-) 329a/12
e.-diler (teveccüh eyle-) 310b/1
e.-diler (tevfīr eyle-) 326a/16
e.-diler (yasāḡ eyle-) 325b/4
e.-diler (iḡhār eyle-) 339b/3
e.-dinüz 335a/8
e.-di (‘add eyle-) 319b/14
e.-di (āḡāz eyle-) 339a/4
e.-di (‘ahd ü ḡarār eyle-) 338b/4
e.-di (ārām eyle-) 333a/17
e.-di (‘arż-ı irādet eyle-) 309b/12
e.-di (‘arż eyle-) 333a/9
e.-di (‘avdet eyle-) 338b/9
e.-di (‘āzād eyle-) 321b/2
e.-di (‘azıl eyle-) 339a/15
e.-di (‘azm-i mevkib-i hümāyūn eyle-) 328a/19
e.-di (bahş eyle-) 322b/23
e.-di (cem‘iyyet eyle-) 322b/14
e.-di (cem-i sipāh eyle-) 336b/8
e.-di (cülūs eyle-) 321b/19, 321b/3,
e.-di (da^cvā-yı istiḡlā eyle-) 343b/21
e.-di (edā eyle-) 340a/24
e.-di (emr eyle-) 314a/15
e.-di (ferāmūş eyle-) 337b/2
e.-di (fermān eyle-) 341b/22
e.-di (fetḡ eyle-) 343b/12
e.-di (firār eyle-) 318b/12, 319b/11, 320a/24, 320b/18
e.-di (ḡalebe^c eyle-) 314a/21
e.-di (ḡabs eyle-) 322a/15

e.-di (ḥabs ü kem-nām eyle-) 324b/4
e.-di (helāk eyle-) 339a/9
e.-di (ḥıfz eyle-) 338a/16
e.-di (ifhām eyle-) 330b/3
e.-di (iḥrāc eyle-) 321b/6, 344a/6
e.-di (ilgār eyle-) 331a/11
e.-di (ilticā eyle-) 321b/12
e.-di (īṣāl eyle-) 310b/18, 319a/4
e.-di (isticāze eyle-) 329b/13
e.-di (istidā eyle-) 338a/25
e.-di (istiḳbāl eyle-) 318a/7, 319b/4, 330b/25, 330b/7
e.-di (istiḳlām eyle-) 335b/12
e.-di (istirāhat eyle-) 332b/14
e.-di (iṭāat eyle-) 330b/18
e.-di (ḳarār eyle-) 333b/11
e.-di (ḳatıl eyle-) 319a/6
e.-di (ḳatıl eyle-) 322a/13, 322a/22,
e.-di (mefḳūd eyle-) 317b/16
e.-di (muāneḳa eyle-) 335b/8
e.-di (muāvedet eyle-) 324a/8
e.-di (muḥāfeza eyle-) 338a/15
e.-di (munḳād eyle-) 318a/23
e.-di (muṣāfeḥa eyle-) 335b/7
e.-di (musallaṭ eyle-) 344b/4
e.-di (mübāşeret eyle-) 338b/25
e.-di (müfāḥare eyle-) 329b/23
e.-di (naşb-ı rāyet-i cidāl eyle-) 337b/8
e.-di (nūş eyle-) 337b/2
e.-di (rām eyle-) 327a/16
e.-di (recā eyle-) 324a/17, 332a/18,
e.-di (ref-i rāyet-i istiḳlāl eyle-) 327a/25
e.-di (revāne eyle-) 327a/25
e.-di (riḳḳat eyle-) 335b/16

e.-di (riyāzatlar eyle-) 308b/22
e.-di (ser-māye-i bizāat-i efkār-i fāsıde eyle-) 338b/24
e.-di (sevḳ eyle-) 342a/11
e.-di (şoḥbet eyle-) 309a/17
e.-di (şurūc eyle-) 323b/8
e.-di (taḥrīk eyle-) 336b/7
e.-di (taḥşīl-i revnaḳ eyle-) 327b/18
e.-di (ṭaleb eyle-) 338b/15
e.-di (taḳlīm eyle-) 339a/5
e.-di (ṭayy-i merātib eyle-) 308a/25
e.-di (teāhhüd eyle-) 343b/23
e.-di (tebliḡ-ı risālet eyle-) 325a/25
e.-di (teḥaşşun eyle-) 324a/13
e.-di (teng eyle-) 328a/1
e.-di (teşaddur eyle-) 317b/10
e.-di (teşarruf eyle-) 318b/16
e.-di (teslīm eyle-) 336b/25
e.-di (tesliyetler eyle-) 328b/21
e.-di (teşmīr-i sāk eyle-) 345a/16
e.-di (tevaḳḳuc eyle-) 306b/4
e.-di (tevcīh eyle-) 345a/12
e.-di (teveccüh eyle-) 318b/25
e.-di (tezvīc eyle-) 321b/14,
e.-di (tırāş eyle-) 339a/8
e.-di (ūd eyle-) 324b/5
e.-di (vaż-i “arāc eyle-) 344a/21
e.-di (vefāt eyle-) 310b/1, 324b/8
e.-di (vezīr eyle-) 332b/4
e.-di (yasāk eyle-) 325a/25
e.-di (yemīn eyle-) 322b/6
e.-dügi (istiḥfāf eyle-) 342b/25
e.-düğüñüz (aḥz eyle-) 321a/25
e.-düğüñ (ḳatıl eyle-) 320a/2
e.-dükde (muşāff eyle-) 321a/3
e.-dükde (arz eyle-) 319a/22
e.-dükde (azm-i tibrīz eyle-) 318b/23
e.-dükde (cülüs eyle-) 322a/24
e.-dükde (duḥül eyle-) 319b/1
e.-dükde (iltimās eyle-) 314a/14
e.-dükde (istiḳlām eyle-) 314a/7
e.-dükde (istiḳşāf eyle-) 314a/7
e.-dükde (istimāc eyle-) 311b/7
e.-dükde (istimdād eyle-) 343a/6
e.-dükde (suāl eyle-) 321a/25

e.-dükde (ṭaleb eyle-) 322b/5
e.-dükde (teslīm eyle-) 325b/24
e.-dükde (vefāt eyle-) 343b/12
e.-dükde (ẓuhūr eyle-) 321b/25
e.-düklerinde (ser-dār eyle-) 311a/21
e.-dükleri (fetḥ eyle-) 312b/6
e.-dükleri (firār eyle-) 333a/7
e.-dük (itmām eyle-) 314b/10
e.-dük (şurūc eyle-) 312b/8
e.-düm 310a/7
e.-düm (fesh eyle-) 307b/22
e.-düm (teḥammül eyle-) 309b/24
e.-düm (teveccüh eyle-) 314a/12
e.-medi (iltifāt eyle-) 319b/21
e.-medi (iṭā'at eyle-) 322a/11
e.-mege (tezlīl eyle-) 318a/5
e.-mekle (naşb eyle-) 344a/9
e.-meyesüz (ḳatlı eyle-) 325a/7
e.-meye (‘azīmet eyle-) 338b/8
e.-mişdür 310b/5
e.-mişdür (iltimās-ı du‘ā eyle-) 321a/24
e.-mişler (binā eyle-) 312a/14
e.-mişler (cennet eyle-) 345b/14
e.-mişler (inābet eyle-) 308b/11
e.-mişler (iẓhār-ı teḥayyür eyle-) 310b/16
e.-mişler (ḳavl eyle-) 334b/16
e.-mişler (şuġl eyle-) 305b/22
e.-mişler (taşrīḥ eyle-) 313a/11
e.-miş-idi (ittiḥāz eyle-) 338a/17
e.-miş (‘azl eyle-) 336b/5
e.-miş (beyān eyle-) 332b/13
e.-miş (dāḥil eyle-) 313b/20

e.-miş (derc eyle-) 325b/20
e.-miş (hem-rāḥ eyle-) 317a/7
e.-miş (ḥikāyet eyle-) 336b/3
e.-miş (i‘lām eyle-) 341b/25
e.-miş (işābet eyle-) 310a/25
e.-miş (maḥv eyle-) 325b/23
e.-miş (murād eyle-) 333b/22
e.-miş (seḳar eyle-) 345b/13
e.-miş (teklīf eyle-) 317a/23
e.-miş (teslīm eyle-) 334b/5
e.- ñ (dermān eyle-) 326a/8
e.- ñ (ekl eyle-) 322b/18
e.-rdi (muḥārebe eyle-) 336b/13
e.-r (ibāḥat eyle-) 323a/8
e.-se (ġaẓab eyle-) 323a/7
e.-sünler (ḥarāc eyle-) 310a/15
e.-yeler (yaġmā vü tālān eyle-) 327a/11
e.-yesin (muḳātele eyle-) 341b/22
e.-ye (isti‘cāl eyle-) 330b/21
e.-ye (men‘ eyle-) 322a/10
e.-yüp (‘azm eyle-) 343b/3
e.-yüp (binā eyle-) 312b/21
e.-yüp (cülüs eyle-) 321b/20
e.-yüp (delālet eyle-) 325b/17
e.-yüp (hücüm eyle-) 324b/25
e.-yüp (īcād eyle-) 322a/6
e.-yüp (ittifāḳ eyle-) 317b/13
e.-yüp (ḳatlı eyle-) 311a/17
e.-yüp (şayd ü şıḳār eyle-) 339b/8
e.-yüp (setr eyle-) 313b/2
e.-yüp (şulḥ eyle-) 313a/25
e.-yüp (ta‘yīn eyle-) 343b/15
e.-yüp (telḳīb eyle-) 325a/9
e.-yüp (ziyāret eyle-) 321a/24
e. 309b/24, 316b/22, 318b/19, 322b/20, 324a/14, 324b/14, 324b/22, 324b/24, 325b/1, 330a/19, 338a/22, 339b/21

eyle- : Yapmak, etmek.

e. 319a/16, 325a/8, 325a/9, 325b/14, 326a/20, 329a/13, 335b/11
e. +dünüz 325a/6
e. +mişidi 317a/7, 338a/18

eyledükde: Eylediğinde.
e. 319b/2

eymān: (Ar.is.yemin. c.) Andlar,
yeminler.
e.+la (mü'ekked-i eyman)
331b/16
e.+una (peymān ü eyman)
331b/23

eymen : (Ar.is.) Sağ eller, sağ
taraf lar bahtlar; kuvvetler.
e.+i zi-āfāt 332b/10

eyü : İyi.
e.+sini 306b/23

eyyām : (Ar.is.yevm'in c.) Günler.
e. 326b/16
e.+(enḥas-i eyyām idi)
321b/22
e.+da 329b/16, 345b/5,
345b/7
e.+ı 340b/22
e.+ı fetret 311b/14

eż'āf : (Ar.s.) Çok zayıf, en zayıf.
e.+idi 320a/12

ezherü'l-levn : (Ar.s) Parlak yüzlü.
e. 314b/11

ezmine² : (Ar.is.) Zamanlar.
e.+i sābıka 342b/9

F

faķır : (Ar.s.) Zengin olmayan,
yoksul.
f. 308a/19
f.+u muḥtāc 344a/9

fānī : (Ar.s.) Ölümlü, geçici.
f.+den (salṭanat-ı fānī)
325a/13

fānūs-vār : (Ar.b.is.) İçinde mum yakılan
fener gibi.
f. 306b/24

fāriğ : (Ar.s.) Vazgeçmiş, çekilmiş.
f.+ol- 316b/5,
f.+ol- 309b/1

farigul-bāl : (Ar.b.s.) Başı dinç, gönlü
rahat.
f. 317a/3

fāris : (Ar.s.) 1.Fars memleketi.
f. 317b/21, 318a/2, 321a/9
f.+(eyālet-i fāris) 317a/5
f.+(memālik-i fāris) 320b/14
f.+de 320b/24
f.+e (teşhīr-i memleket-i fāris)
321a/5
f.+i 308b/2

farṭ : (Ar.is.) Aşırılık, ölçüyü aşma.
f.+ı şecā'at 314b/21

fārūķ : (Ar.is.) Hak ile bātılı birbirinden
ayıran. Haklıyı haksızı ayırmakta
çok māhir olan.
f.+a (Ḥazret-i fārūķ) 309a/4

fāşıl : (Ar.is.) Aralık, ara, bölme.
f.+ol- 319b/7

fāsıde (Ar.s.) Kötü, fena,yanlış; fesat
çıkartan.
f.+(ser-māye²-i bizā'at-i efkār-i
fāsıde eyle-) 338b/24

faşīḥ : (Ar.s.) Güzel ve açık konuşan.
f.+ol- 314b/23
f.+ı uķūd idi 339b/18

faşl : (Ar.) Mevsim.
f.+ı rabī^c 325a/23

fāş : (Far.is.) Duyurma, dile verme.
f.+ol- 321a/15

- fāzil:** (Ar.s.) Faziletli, erdemli.
f. 319a/20
- fazīlet:** (Ar.is.c. fazail) Üstünlük,
fazilet.
f.+i cihāda fāyiz ol- 313a/20
- fecere :** (Ar.s.facir'in c.) Fena
huylular,günahkarlar.
f.+(mülŪk-i kefere²-i fecere)
338a/10
f.+yi (kefere²-i fecere) 342a/3
- feh̄m :** (Ar.is.) Anlama, kavrama.
f.+dür (şafā-ı feh̄m) 315a/20
f.+e 337a/21
f.+it- 326b/22, 331a/10,
331b/19, 336a/2
- felāket :** (Ar.is.) Musibet, bela;
bahtsızlık.
f.+le 328b/5
- fenā :** (Ar.is.) Varlık karşıtı,
yokluk.
f. 344b/24
f.+(şarşar-ı fenā) 320b/19
- ferāġ:** (Far.is.) Rahatlık, boşluk.
f.+dan 340a/20
- ferāġ :** (Ar.is.) Vazgeçme,bırakıp
terketme.
f.+ı bāl 326a/7, 331b/10
- ferāġat:** (Ar.is.) Hakkından vaz
geçme.
f.+it- 310b/4, 325a/7
- ferāḥīḥ :** (Far.is.) Genişlik, bolluk.
Ucuzluk.
f.+i deryā 315a/13
- ferāḥīḥ-piṣani :** (f.b.s.) Alnı geniş.
- f. 315a/1
- ferāmūṣ:** (Far.is.) Unutma, hatırdan
çıkma.
f.+eyle- 337b/2
- ferd :** (Ar.s.c. efrad) Tek, bir, yekta. Eşi,
benzeri olmayan. Bihemta olan.
f. 318a/18
f.+i 323b/14
- ferdā:** (Far.is.) Yarın, bugünden sonraki
gün.
f. 332a/6
- ferdi :** (Ar.s.) 1. Tek şey, bir tek. 2.Fertle
ilgisi olan.
f. 338a/16
- ferīḳ:** (Ar.is.)1. Tümen (Fırka)
kumandanı. Korgeneral. 2.İnsan
kalabalığı. Büyük insan bölüğü.
f. 319b/6
- ferīḳayn:** (Ar.is.) İki taraf, iki grup.
f.+(telāḳīḥ-i ferīḳayn) 344b/20
- fermān:** (Far.is.) Emir, buyruk. 2. Yazılı
emir, berat.
f. 330a/5
f.+(ber-müceb-i fermān-ı ʿālī ġāzī)
341b/23
f.+eyle- 341b/22
f.+ı 324b/3, 327a/18, 329b/7
f.+it- 329a/16, 330b/20
f.+olun- 332b/1
f.+şudūr bul- 329b/24
f.+şudūr it- 344a/12
f.+ı ʿālī 312b/20, 343a/20
f.+ı pād-şāhi 344a/23
f.+ı sulṭāni 337b/25
f.+ı Sulṭān Muḥammedi 308b/13
f.+ı şāhi 345a/25
- fermān-rā:** (Far.) Emiri,buyruğu.
f.+ol- 316b/15

fermān-revān: (Far.b.s.) Emri kabul edilen.
f. 326b/19
f.+ol- 318a/2

feryād : (Far.is.) Yardım istemek için bağırp çağırma.
f.+cılar 342a/1

ferzāne: (Far.s.)1. Bilgili kimse. Hakīm, feylesof. 2.Tas: Nefsanī alākaldan sıyrılmış kimse.
f.+(şāh-ı ferzāne) 329a/13

ferzen: (Far.i) Oğul.
f.+i ercemend 319a/17

ferzend : (Far.is. ferzend'in c.) Oğullar, çocuklar.
f.+i 316b/16, 339b/16
f.+i ercemend 316b/18
f.+i şulbī 317a/4

fesād: (Ar.is.) Bozukluk.
f.+(envā^c-ı fitne vü fesād) 321a/12
f.+(fitne vü fesād) 338b/25
f.+(sebeb-i taḥrīk-i fesād) 324b/1
f.+(taḥrīk-i fitne vü fesād it-) 345b/16
f.+(zuhūr-ı fitne vü fesād) 322b/9
f.+a 322a/22
f.+ü muḳātele eyle- 324a/23

fesh : (Ar.is.) Bozma, bozulma, dağıtma.
f.+eyle- 307b/22
f.+ı azīmet 307b/20

feterāt: (Ar.is.c feterat.) Uyuşukluk, zayıflık.
f. 320b/21

f.+ol- 306a/18

feth : (Ar.is.)1.Bir yeri alma. 2.Açma.
f. 313a/19, 313a/23
f.+eyle- 312b/6, 343b/12
f.+i 311b/17
f.+ine 311a/16, 339b/24, 340a/20,
f.+it- 322b/25, 344a/23
f.+lerine 324a/19
f.+u teşhīr it- 344a/14
f.+i hısn-ı Kīlī vü Aḳkirmān 339b/23
f.+i İstānbūl 312b/2, 313b/10,
f.+i Ḳoştantıniyye 342b/9
f.+i Ḳoştantıniyye 312b/9
f.+u zafer 313a/21

feth-i Ḳoştantıniyye: İstanbul'un 2.Mehmet tarafından fethi.
f. 312b/9

feth-nāme: (Ar.Far.b.i) Bir feth'e dair yazılan şiir veya risale;düşmanın mağlıbiyetini bildirmek için yazılan mektup.
f.+ler 340b/19

fetret : (Ar.is.c.feterat) Duraklama, ara, padişahsız geçen zaman.
f. 306a/24başla-dılar
f.+de (eyyām-ı fetret) 311b/14
f.+ini 329b/12

fetvā : (Ar.is.c. fetava) Müftü tarafından verilen şer'i hüküm veya karar.
f.+vir- 323a/9, 335b/24

fevt : (Ar.is.) Kaybetme, elden çıkarma, kaçırma.
f.+inden 313a/21
f.+ol- 317a/10, 322a/23, 343b/10, 343b/17

fevz : (Ar.is.) Kazanma, galibiyet, muvaffakiyet.
f.+i azīm 338a/6

- fe-emma** : (Ar.bağ.) Kaldı ki, gelince.
f. 320b/20, 338b/12
- feyz** : (Ar.is.c. füyūz) 1.Suyun taşımakması. 2.Bolluk çokluk.3.İlim,irfan.
f. 309b/19
- fezā** : (Ar.is.) Çılgılık,korku.
f.+sına 306b/9
- fırağ** : (Ar.is. fırka'nınc.)
1.Tümenler,
alaylar,bölükler.2.Partiler.
f.+ı zālle 322b/2
- fırqa** : (Ar.is.) Gurup, hizip, insan kalabalığı.
f. 318a/13, 318a/13
- fidayī** : (Ar.s.) Dāvası ve gayesi uğruna herşeyini çekinmeden feda edebilen.
f. 320a/15
- fıkr** : (Ar.is.) Fikir, düşünce. 2. İdrak. 3. Hatır.
f.+it- 320b/21
f.+i vāhīs 331b/4
- fıkrret**: Düşünme, tefekkür, teemmül, fikir, Düşünülen şey.
f.+ü 'āqılāne 329a/15
- fıl** : (Ar.is.c.: Efyal-Füyul) Daha ziyade Hindistan ve Asya gibi yerlerde bulunan iri vücudlu, hortumlu bir hayvan.
f.+ü zürāfa 341a/4
- Filibe**: Filibe şehri Osmanlı Devleti'nin Balkanlar'da önem verdiği yerleşim yerlerinden biridir. Mimari olarak Türk-Osmanlı sivil mimarisi dikkat çeker
f.+de 339a/19, 340b/24
f.+den (şehr-i filibe) 339a/22
f.+ye (nevāhī-i filibe) 339b/7
- fıl-cümle**: (Ar.zf.) Nihayette, sonunda.
f. 325b/11
- fıl-haḳīka** : (Ar. zf.) Gerçekten,hakikaten.
f. 325b/16, 339a/25
- fıl-hāl** : (Ar.zf.) Şu anda, hemen şimdi.
f. 332b/22
- firār** : (Ar.is.) Kaçma.
f. 331b/8, 335a/1
f.+ (328b/6
f.+da 328a/24
f.+da (rāh-ı firār) 324a/1
f.+eyle- 318b/12, 319b/11, 320a/24, 320b/18, 333a/7, 341b/17
f.+it- 318a/14, 318b/8, 319b/21, 327b/24, 333a/10, 342a/25, 343a/15, 345a/1
- firāş**: (Ar.is.) Döşek, yatak.
f.+lar 326a/15
- firāvān**: (Far.s.) Çok, bol, fazla, aşırı.
f. 319b/9
f.+(gürūh-ı firāvān) 319b/8
- firişte-hıṣāl**: (Far.Ar.b.s) Huy ve ahlak olarak melek gibi olmak.
f.+e (şāh-ı firişte-hıṣāl) 327a/17
- fitne** : (Ar.is.) Bela, sıkıntı. 2. Fesat, bozgunculuk. 3. Anarşi.
f. 320b/24, 326b/13
f.+(dīde-i fitne) 336a/14
f.+(envā-ı fitne vü fesād) 321a/12
f.+(ıḳā-i fitne) 338a/13
f.+(ser-i fitne) 335a/10
f.+(taḥrīk-i fitne vü fesād it-) 345b/16

- f.+(zuhūr-ı fitne vü fesād)
322b/9
f.+sini 330b/2
f.+sinüñ 345a/12
f.+si (taʾrīḥ-ı fitne) 323a/23
f.+vü fesād 338b/25
- fitne** : (Ar. is.) Bela,
sıkıntı;azdırma; fesat, ara
bozma.
f. 340b/20
- fitne-engİzİ**: (Ar.Far.b.s.) Fesat
koparan,fesat çıkararı.
f.+i ibn-i Karamān 329b/9
- fī aṣli**: (Ar.is.c.) Asıl değer.
f. 313b/15
- fī zemeni**: (Far.zf.) Zamanımızda,
şimdiki zaman içinde.
f. 313b/14
- flori** : Eski bir para birimi
f. 334a/12, 334a/18, 334a/9,
334b/9, 336a/10
- Françe** : Fransa.
f. 335b/6, 337b/22
f. 332a/16, 332a/8, 337b/15,
f.+den 333b/7
f.+ye 337a/12
f.+ye 336a/25
- Françe Begi** : Fransa beyi.
f. 336b/1, 336b/10, 336b/11,
3 36b/3, 336b/16, 336b/19,
337a/17
f.+ne 336a/24, 334a/19,
335a/15
f.+nüñ 336b/7
f.+nüñ 337a/8
- Freng** : Avrupalı. Fransız.
f. 336a/1
- f.+(aʿzam ü aḳdem-i pād-şān-ı
Freng) 338b/11
f.+(baʿz-ı Hıkkām-i Freng) 334a/15
f.+(ekşer-i müllük-i ʿiżām-ı Freng)
338a/12
f.+(hılāf-i ʿādet-i selāṭin-i Freng)
338b/18
f.+(Selāṭin-i Freng) 337a/7, 339a/1
f.+e (cānib-i deryā-yı freng)
333a/11
- Frengiyyān**: Fransızlar,Avrupalılar.
f.+(kaʿbe-i Frengiyan) 338b/18
- Freng-istān** : (Far.) Avrupa, garb ālemi,
batı memleketleri.
f.+(muḳtedā-yı pād-şāhan-ı Freng-
istān) 338a/14
f.+da (salṭanat-ı memālik-i Freng-
istān) 338b/13
- fuḳarā** : (Ar.s. fakir'in c.) Fakirler,
yoksullar.
f. 310a/10, 314a/24
f.+i sipāh 330a/25
f.+ya 306a/2, 345b/4
- furāt** : 1. Fırat Nehri. 2.Tatlı su.
f.+ı (nehr-i furāt) 343b/4
- furşat** : (Ar.is.) Müsait an, elverişli durum,
uygun zaman, elden kaçırılmayacak
faydalı hāl veya vakit. Nöbet.
f. 334a/16
f.+bil- 324a/20, 329b/12
f.+bul- 321a/2, 322a/19, 322b/11,
328a/11, 339a/7
f.+dan 332b/9
f.+gözle- 329b/11
- furtuna** : Şiddetli rüzgārla denizin
dalgalanıp karışması.
f. 333b/3
f.+dan 335a/20
- fütühāt** : (Ar.is. feth'in c.) Fetihler.

f.+(hıdemāt-ı fütühāt-ı ‘adīde
it-) 311b/10

fuyūz : (Ar.is.c. feyz’in) 1.Suyun
taşıp akması. 2.Bolluk
çokluk.3.İlim,irfan.
f.+ı mütevāliye 308a/17

G

ġaddār : (Ar.s. gadr’dan) Kahredici,
öldürücü. Ahdine vefā
etmeyip hıyānet eden. Hāin,
zālim, çok zulmeden.
g.+(düşmen-i ġaddār)
344b/25, 344b/7

ġafīr : (Ar.s.)1.Örten,etrafını
çeviren.2.Çok fazla.
g.+(cemm-i ġafīr) 306a/14,
319b/2, 327a/22
g.+i (cemm-i ġafīr) 328b/8

ġaflet : (Ar.is.) Gafillik, dikkatsizlik.
g.+inden 319b/3

ġāh : (Far.zf.) Bazen, zaman
zaman.
g. 333a/19, 333a/19, 337a/20,
337a/20

ġāhī : (Far.zf.) Arasıra, bazen.
g. 307b/15, 339a/23

ġal : (Far.s.) Uzak,ırak.
g.+a(kaḥṭ u ġal) 321a/12

Ġalaṭa: İstanbul'un Beyoğlu
ilçesinin tarihi açıdan zengin
bir semtidir.
g. 319a/25

ġalebe : (Ar.is.) Galip olma, zafer.
g.+eyle- 314a/21
g.+it- 319a/13

g.+i ‘atş 317a/16
g.+i dehşet ü ġam 328a/25
g.+i hırşī 343a/10

ġālib : (Ar.s.) Üstün, kazanan.
g. 307a/3
g.+(leşker-i ġālib) 343a/15
g.+idi 319a/12
g.+ol- 308b/6, 318a/1, 318a/23,
319a/5, 320b/12, 321a/4, 343a/13

ġam: (Ar.is.) Keder, tasa.
g.+(ġalebe-i dehşet ü ġam) 328a/25
g.+ı 334a/5
g.+larını 337b/2

ġanāyim :(Ar.is.) Emeksiz kazançlar;
düşmandan alınan mallar.
g. 341b/4
g.+i (ḥums-i ġanāyim) 342b/5

ġanīmet : (Ar.is.) Savaşta elde edilen mal.
g. 342a/18

ġārāt : (Ar.is.gāret. c.) Yağmalar,
çapulculuklar.
g.+(tārāc ü ġārāt eyle-) 342a/6

ġarāyib : (Garib. C.) Acaib şeyler. Hayret
edilecek şeyler. Tuhaflıklar.
g.+i teberrikāt-ı hind 341a/4

ġaraz : (Ar.is.) Hedef, gaye, maksat,
amaç.
g.+(ṭama u ġaraz) 321a/11

ġarb : (Ar.is.c. gurüb) Batı.
g.+ı 312b/21

ġāret : (Ar.is.) Yağma, akın, çapul.
g.+inde 312a/13
g.+i memālik-i küffār 312a/19

ġarīb: (Ar.s.) Zavallı, çaresiz. 2.
Gurbetlik çeken.
g.+e (kisve-i ġarīb) 322a/6

ġarībe: (Ar.s.) Tuhaf, evvelce görülmemiş. g.+(hedāyā-i ġarībe) 342b/23	g.+(şadeķāt-i ġayr-i maḥşüre) 339b/21 g.+a 323a/8 g.+i 339b/22
ġarķ : (Ar.is.) Suya batma, batırma. 2. Boġma, boġulma. g.+ol- 343b/5	ġayret : (Ar.is.) Çalışma,çabalama. 2. Kıskanma, çekememe.3. Mukaddesata saldırı karşısında duyulan asil heyecan. g.+i 334a/22 g.+lü 309a/11 g.+i ġazanfer 323a/18
ġaşb: (Ar.is.) Zorla alma, zaptetme. g.+it- 342b/25	ġayrī: (Ar.s.) Başkası, diğer g. 305a/25, 312b/1, 317b/4, 332a/8, 345a/21 g.+sı 328b/18 g.+yı 322a/14
ġasl : (Ar.is.) Yıkama, yıkanma, ölüyü yıkama, temizleme. g.+it- 337b/4başı	ġazā : (Ar.is.) Din uğrunda savaş. g.+(dāciyye-i tecdid-i ġazā vü cihād) 340a/1 g.+lar it- 343b/3 g.+i Gürc-istān 322a/3
ġāv : (Far.is.) Öküz, sığır, bakara. g.+ı kūhi 339b/9	ġazab: (Ar.is.) Öfke,kızma. g.+eyle- 323a/7
ġavġā : (Far.is.) Kavga, dövüşme. 2. Savaş. g.+bıraġ- 323a/20	ġazanfer : Kahraman. g.+i (ġayret-i ġazanfer) 323a/18
ġavr: (Ar.i) Dip,esas,hakikat. g.+ına 340b/2	ġazī: (Ar.s.) Gaza eden. g.+ler 341a/17, 342a/19, 342a/2 g.+lere 342b/5 g.+leri 341b/23, 342a/13
ġayb : (Ar.is.) Gizli olan, göze görünmeyen. g. 314a/2 g.+(308a/1	ġazze: Şam'ın doğusunda bir yerin adı g.+ye 328b/17
ġaybī : (Ar.s.) Göze görünmeyen şeylere ait. g.+(teyīd-i ġayb) 318a/1	geç- : Geçmek. g.-di 336a/17 g.-di (naẓm geç-) 326b/8 g.-dükden 335b/19 g.-düklerinde 333a/22 g.-erken 343b/4 g.-icek (giçicek) 310b/16
ġāyet : (Ar.s.) Çok, fazla, son derece. g. 315a/17 g.+de 337a/9	
ġāyibāne : (Ar.Far.b.zf.) Bilinmeyecek şekilde. g. 318b/2, 320a/6, 336b/3	
ġayr : (Ar.is.) Başka,diğer.	

g.-medin 322a/22
g.-mege 328a/14
g.-mek 331b/10, 335b/13
g.-mesini 326a/7
g.-meyüp 309b/17
g.-üp 309a/22, 319a/25,
319b/1, 325b/6, 327a/3,
333b/16, 335b/3, 345a/25
g.-ürüp 308b/19

geçin- : Geçinmek.

g.-ürler 305b/14

geçür- : Geçirmek.

g.-diler 339b/19
g.-e 335a/4
g.-meyüp 323b/14
g.-mişler idi 324b/19
g.-üp 317b/9, 322a/5, 335b/3,
337b/25
g.-üp (şubḥ u mesā geçür-)
332a/6

gedā : (Far.s.c. gedāyān) Dilenci,
yoksul.

g.+(ziyāret-gāh-ı gedā-i
padşāh) 313a/14

Gedik Ahmed Paşā: Fatih Sultan
Mehmet saltanatında 1474-
1477 yılları arasında
sadrızamlık yapmış Osmanlı
devlet adamıdır.

g. 311b/9, 328a/3, 330b/13
g.+nuñ 339a/12
g.+ya 331a/3
g.+yı 324a/6, 328b/24,
332a/22

gel- : Gelmek.

g. 309a/13
g.-di 306b/18, 309a/24,
322b/22, 323b/4, 324a/12,
330b/10, 330b/16, 334b/14,
336a/6, 341a/5

g.-diler 310b/2, 322a/20, 331a/2,
331a/8, 332a/2, 333b/16, 333b/7,
g.-di (ḥātırā gel-) 311a/4
g.-di (vücūda gel-) 321b/14
g.-dügi 341a/13
g.-dügi (vücūda gel-) 339b/16
g.-dügünden 327a/7
g.-dükde 308b/11, 308b/7, 309b/12,
311b/17, 311b/8, 318a/20, 319b/4,
324a/10, 329a/10, 330b/24,
341a/15, 345b/9
g.-düm 310a/9
g.-en 311a/2, 319a/21, 320a/11,
335b/1, 336a/11, 336a/2, 340a/3
g.-enler 317b/24
g.-esüz 330b/13
g.-icek 305b/8, 308b/10, 329a/16,
329b/13, 331a/8, 337a/19
g.-ince 325b/14, 344a/15
g.-mekden 323b/9, 335b/12
g.-mekle 339b/5
g.-meyüp 310a/6
g.-mez 330a/4
g.-miş 306b/16
g.-mişdür 311b/12, 334a/21
g.-mişler 308a/15
g.-miş-idi 328a/2
g.-miş idi 324b/16
g.-se 308a/19
g.-sün 329a/16
g.-üp 305b/14, 305b/24, 306a/10,
306a/12, 307b/19, 310a/3, 310a/9,
310b/17, 313a/8, 317a/16, 317a/19,
318a/8, 322b/7, 323a/18, 324a/3,
325b/10, 326a/6, 329a/11, 332a/2,
333b/21, 334b/15, 334b/21, 334b/4,
335a/18, 335b/22, 337a/18,
337a/20, 337a/21, 339b/16,
340a/23, 341a/2, 341b/14, 343a/13,
343b/3, 343b/4, 344a/17, 345a/22,
345b/6
g.-üp (şākḳ gel-) 337a/9
g.-ür 305a/1, 325a/17, 333a/25
g.-ürdi 322b/13

Gelibolu : Gelibolu.

- g. 311b/1, 311b/17, 337b/25
g.+dan 327b/15
- gemi** : Gemi.
g. 312b/3, 325b/1, 333b/5
g.+lerin 337b/18
g.+lerle 341a/14
g.+si 333b/1
g.+sini 325b/7
g.+ye 334b/2
- genc** : (Far.is.) Hazine.
g.+(mişāl-i gec-i tarīk) 310a/1
- ger** : (Far.e.) Eğer, şayet.
g.-ek 336b/21
- gerçi** : (Far.e.) Her ne kadar, ise de.
g. 307b/24, 317b/24, 320a/12,
344b/13, 344b/7
- gerden** : (Far.is.) Boyun.
g.+i (dūş u gerden) 315a/7
- gerek**: Bir şeyin yapılabilmesinin
bağlı olduğu şey, lazım; icap.
g. 336b/21
g.+dür 326a/7
g.+ol- 306a/2
- gerek-** : Lazım.
g.-dür 305a/21
- getür-** : Getirmek.
g.-di 305b/11, 331a/7
g.-diler 308b/25, 310b/20,
333b/15, 334a/1, 334b/10,
344b/7
g.-diler (taʿām getir-) 309a/22
g.-dügi 327a/20, 329a/2,
332a/14,
g.-dükde 322b/16
g.-düp 309a/10, 324b/17,
326b/14
g.-e 305a/18, 330b/22
- g.-mege 320b/10
g.-mekdür (ele getir-) 331b/20
g.-mez (taḅ getir-) 331a/23
g.-mişler (irādet getir-) 305a/11
g.-sünler 333b/9
g.-üp 309b/23, 310b/18, 320b/11,
321b/15, 324a/22, 334b/17,
337a/17
g.-üp (ele getir-) 325b/22
g.-üp (taʿām getir-) 333a/22
g.-üp (tekbir getir-) 341a/17
g.-ürler idi 322b/8
- getürt-** : Getirtmek, getirmek işini
yaptırmak.
g.-üp (getürdüp) 309b/4, 337b/11
- gevher**: (Far.is.) Elmas,cevher.
g.+i maʿkūd 305a/18
- geyiğ**: Geyik.
g. 314b/25
- gezend** : (Far.is.) 1.Musibet, belā, felāket,
āfet. 2.Elem, keder, hüznün. 3.Zarar,
ziyan.
g. 329a/8
- gibi** : Gibi.
g. 306b/18, 306b/7, 310b/12,
314a/15, 314a/17, 314b/11, 320a/4,
321a/13, 321a/2, 322a/5, 327a/11,
328a/21, 329a/21, 334b/24,
337a/10, 338b/1, 344b/17, 344b/6,
345a/23
- gice**: Gece.
g. 306b/21, 307b/19, 309a/12,
318b/7, 319b/7, 327b/24, 328b/2,
333a/22, 336b/11, 336b/16, 337a/3
g.+ler 328b/4
g.+sinde 337b/1
- gir-** : Girmek.
g.-di 336b/16
g.-diler 326a/22, 335a/21

g.-dügi 309a/14
g.-dügini 338a/5
g.-dükde 317a/16
g.-enlerden 341a/20
g.-mege 327a/7
g.-miş-idi 307b/6
g.-üp 306b/22, 308b/22,
310b/8, 327a/14, 335b/7,
336a/12, 341a/16

girān : (Far.s.) Ağır, sakil.
g.+a (sūḥan-i girān) 309a/8
g.+la (bend-i girān) 328a/10

girān-behā :(Far.b.s.) Kıymet ve
pahası çok olan.
g. 329a/9, 335b/3

gird : (Far.is.) Yuvarlak, çevre.
g.+i bā-kes 320a/18

girdār : (Far.is.) Meşguliyet, iş.
g.+ı nā-hemvār 307a/17

gird-rüy: (Far.b.s.) Yuvarlak yüzlü.
g. 315a/1

giriftār: (Far.s.) Tutulmuş,
yakalanmış,esir.
g. 327b/15, 328a/2, 344b/25
g.+lıgundan 338b/1
g.+ol- 312a/22, 318a/20,
320a/2, 327a/12, 328a/20

girü : 1.Geri. 2.Tekrar.
g. 310b/1, 311b/3, 323b/8,
324a/22, 324a/7, 326b/15,
335b/9, 336b/24, 336b/6,
337b/24, 342a/23oğlu,
345a/19, 345a/20

git- : Gitmek.
g. 309b/24
g.-di 309a/22, 318a/15,
319a/3, 320a/21, 324b/13,
324b/2, 341a/11

g.-diler 313b/2, 339b/5
g.-dügi 321a/2, 329b/1, 333a/12,
g.-dükde 308b/21
g.-en (giden) 313a/8, 323b/10
g.-erdi (giderdi) 337a/20
g.-erek (giderek) 312a/24, 322b/14,
g.-erken (giderken) 332b/17
g.-erler (giderler) 308a/20, 322b/7
g.-mege 332a/21, 338b/6
g.-megi 330b/2
g.-mek 333b/7, 335b/18, 336b/19
g.-meye 329a/25
g.-meyeler 325b/5
g.-miş 309a/6, 310b/21, 317a/15
g.-mişdür 325a/17
g.-miş-idi 345b/6
g.-miş-iken 310a/7
g.-üp (gidüp) 306a/4, 309b/24,
319b/1, 324a/15, 324a/25, 327a/4,
328b/2, 330b/6
g.-üp (idüp) 335a/20

giy- : Giymek.
g.-dügi 309b/13
g.-dürüp 326b/6
g.-üp 335b/3

giydür- : Giydirmek.
g.-üp 322a/6

giz : Gizlemek işi.
g. 323a/12, 327b/3, 339a/1
g.+lediler 333b/2
g.+lü idi 322b/7

göç- : Yerleşmek amacıyla mahalle,
köy, şehir veya ülke değiştirmek.
g.-üp 313a/8, 334b/3, 343b/4

gönder- : Göndermek.
g.-di 320a/25, 322a/10, 323a/16,
327b/8, 328b/15, 328b/24, 331a/16,
331a/17, 331a/19, 331a/4, 332a/16,
333b/10, 334b/3, 335b/9, 336a/3,
336b/24, 337a/13, 337a/2, 338a/14,
342a/8, 343a/23, 344b/24, 345a/20

g.-diler 322a/14, 323b/12,
323b/6, 327a/2, 327b/6,
331a/20, 331b/5, 332a/24,
332b/21, 333b/1, 333b/19,
335a/15, 336a/6, 339a/21,
341a/21, 341a/24, 345a/8
g.-dügi 325b/21, 335b/6
g.-dügüne 336b/4
g.-dükde 342b/24
g.-düklerini 327b/7
g.-e 331a/16
g.-elüm 332a/8
g.-irlermiş 334a/14
g.-mek 334a/8
g.-mekle 326b/16, 334a/12
g.-miş 305b/6
g.-mişler 305a/4, 334a/9
g.-miş imiş 343a/12
g.-üp 306a/16, 311a/7,
319a/3, 324a/12, 325a/21,
326b/19, 327a/18, 330b/11,
330b/14, 331b/13, 332a/5,
333a/3, 334a/16, 334a/20,
334a/24, 336b/12, 336b/5,
342b/12, 343b/24, 345a/14,
g.-üp (âdem gönder) 320b/10
g.-üp (âdem gönder-) 325b/19
g.-üp (haber gönder-) 334a/7
g.-ürler 307b/14, 307b/15

gönderül- : Bir yere doğru
yollanmak.
g.-dükde 327b/19

gönl : 1. Sevgi, istek gibi kalpte
varsayılan duygu
kaynağı. 2. İstek.
g.+ümden 309b/1
g.+üne 309b/8

gönül : Yürek, kalp, can.
g.+üme () 310a/5

gör : Görmek.
g.+eli 307a/23

gör- : Gözle bir şeyin varlığını algılamak.
g.-di 307a/2, 313b/15, 319b/5,
332a/11, 332a/7
g.-diler 310b/2, 333a/25, 333b/5
g.-dügi 308a/3
g.-dükden 306a/6
g.-düm 307b/19, 307b/4
g.-eli 308a/21
g.-em 308a/9
g.-icek 306b/25, 317a/19, 327b/7,
328a/25, 337b/9, 345a/11
g.-medi 335a/4, 341b/2
g.-mege 332a/4
g.-meyicek (müsâ'ade gör-) 329a/3
g.-meyüp (ittikâ ve ıztıcâ'n gör-) 309b/3
g.-meyüp (ma'kül gör-) 345a/11
g.-meyüp (münāsib gör-) 330b/2
g.-meyüp (şavâb gör-) 319b/24
g.-mezüm (vecîh gör-) 331b/21
g.-müşler 310a/23
g.-ünmekle 306a/25
g.-üp 312b/14, 333a/24, 342a/10,
342a/4
g.-üp (hüş gör-) 321b/13
g.-üp (münāsib gör-) 312b/16
g.-ür 306b/23
g.-ürdüm 314a/12
g.-ürseñ 309a/13

göre : Göre.
g. 331a/2

görül- : Görülmek.
g.-müşdür (münāsib görül-) 333a/14

görün- : Görünmek.
g.-di (şâkk u mü'essir görün-) 339a/3
g.-düñüz 308a/14
g.-meyenleri 325b/9

göster- : Göstermek.
g.-di 310a/4, 335b/2, 335b/9
g.-diler (inşiyâd göster-) 318b/10

- g.-di (müsā'ade göster-)
335a/15
g.-di (raḥm göster-) 335b/18
g.-icek (tereddüd göster-)
331b/22
g.-meyüp (rızā göster-)
320b/6
g.-miş 334a/8
g.-üp 344b/22
- götür-** : Götürmek, yok etmek.
g.-mez 331a/23
g.-üp 325b/7
- göz :** Göz.
g.+cisi 342a/9
g.+ine 328a/1, 332b/18
g.+leri 314b/14
- gözle-** : Bir şeyin olmasını veya birinin gelmesini beklemek;dikkatle bakmak.
g.-rdi (furşat gözle-) 329b/11
- ġulām:** (Ar.s.) Köle, esir.
g.+ı 343a/11
g.+larından 343a/11
- ġulġul :** (Ar.is.)
Gürültü,şamata;bağırıp çağırma.
g.+i tehlil ü tekbir 342a/17
- ġulüvv:** (Ar.is.) Haddini aşma,ileri gitme; hücum, saldırış.
g.+eyle- 329a/3
- ġün :** Gün.
g.+e 319a/14
- ġünā-ġün:** (Far.zf.) Türlü, çeşitli nevilerde olan. Çeşit çeşit, renk renk.
g. 321a/12
- ġünder:** Ucuna birşey takılan uzun sopa veya sırık.
g. 344b/23
- ġüne:** (Far.is.) Türlü,çeşit.
g. 305b/12, 307b/15, 309b/2
- ġüne ġüne:** (Far.zf.) Türlü türlü,renğarenk.
g. 343a/4
- ġurbet :**(Ar.is.) Gariblik, yabancılık.
Yabancı bir memleket. Yād el.
g. 338b/1
- ġurre :** (Ar.is.c. gurer) Arabi ayın birinci gecesi ve günü.
g.+sidür 328b/10
g.+sinde 328b/17
- ġurüb :** (Ar.is.) Bir gök cisminin batıda görünmez olması,batması.
g.+(hengām-ı ġurüb) 342a/16
- ġurūr :** (Ar.is.) Boş şeylere güvenerek aldanma, kibir,böbürlenme.
g.+(320b/17
g.+(cām-ı ġurūr) 326b/24
g.+(ġı̄ u nüş ġurūr) 344b/1
g.+undan (kemāl-i ġurūr) 332b/17
- ġüsfeñd:** (Far.is.) Koyun.
g.+i küh 339b/9
- ġüş :** (Far.is.) Kulak. 2. İşitme, dinleme.
g.+larına 308b/9
g.+ it- 305a/23
- ġüşiş :** (Far. is.) Çalışma, çabalama.
g.+den 305a/22
g.+eyle- 342a/19
g.+it- 337a/17, 344b/16
- ġuzāt :** (Ar.s.gazi'nin c.) Gaziler.
g.+a 340b/10
g.+muñ 345b/9
g.+uñ 342b/1

- g.+uñ (sulṭān-ı ğuzāt)
314b/22
- güc** : Zor, müşkil, kuvvet.
g.+ile 329a/6
- güft** : (Far.is.) Söz, lakırdı;dedi,
söyledi.
g.+den (‘ahd ü güft) 331b/20
- gül-** : Gülmek.
g.-düm 307b/6
- Gülek** : Toros Dağları üzerindeki
geçittir. Akdeniz Bölgesi ile
İç Anadolu Bölgesi
arasındadır
g. 344a/18
- güler yüz** : Yakınlık gösteren, içten
davranan.
g.+li 314b/18
- gül-şen** :(Far.b.is.) Gül bahçesi.
Güllük.
g.+i rāz 308b/2
- gümān** : (Far.is.) Zan,sanma,sezme.
g.+a 305b/4
- gümi** : (Far.s.) Kayıp,yitik.
g. 328a/25
- güm-rāh:** (Far.b.s.) Yolunu
kaybetmiş.
g. 323b/8
- gün:** Gün.
g. 305a/1, 305a/11, 305b/10,
305b/5, 306b/13, 307b/18,
310a/13, 310b/16, 310b/21,
310b/9, 311a/24, 311b/21,
313a/10, 316b/9, 317a/11,
317a/20, 317a/9, 318b/7,
319a/25, 321b/21, 324b/12,
324b/24, 326a/3, 327a/12,
- 327a/15, 328b/10, 330a/2, 330b/24,
332b/14, 333a/17, 333b/10,
334b/13, 335b/9, 336a/19, 336a/20,
336b/1, 336b/13, 336b/24, 337a/18,
339a/7, 342a/5
g.+de 309a/7, 310b/10, 310b/19,
310b/25, 317b/23, 318a/7, 321a/7,
325a/22, 325b/24, 326a/1, 332a/1,
333a/16, 337a/5, 340a/25
g.+den 310a/25, 325a/17, 332b/7,
334b/7
g.+e 337a/24
g.+i 316b/5, 325a/23, 328b/3,
330b/6, 334b/20
g.+lük 310a/7, 328b/2
g.+ünde 316b/5, 316b/6, 316b/7,
325a/24, 326b/12, 328a/8, 328b/13,
328b/5, 332a/16, 339b/25, 340a/18,
340a/9, 345b/23
- günbed** : (Far.is.) Kümbet, kubbe, üst
tarafı yuvarlak şekilde olan bina
veya çıkıntı.
g.+i gerdün-menāb 312b/19
- gündüz:** Günün sabahtan akşama
kadar süren aydınlık bölümü.
g. 343b/9, 344a/2
g.+e 343b/14
- Gürc-istān:** Kafkaslarda Gürcü
topluluğunun ülkesi.
g.+(kaşd-ı kıtāl-i Gürc-istān)
321b/25
g.+a 319b/10
g.+a (ġazā-i Gürc-istān) 322a/3
g.+dan 319b/14
- gürīhte** : (Far.s.) Kaçkın, kaçmış, kaçak.
g.+ol- 343a/13
- güriz** :(Far.is.) Kaçma. Kaçan.
g.+de (künc.-i güriz) 344b/9
- gürizān** :(Far.s.) Kaçan, kaçıcı.
g.+ı (gürūh-i gürizān) 328a/13

gürizāni: (Far.s.) Girizanlılık.
g. 328a/14

gürize : (Far.s.c) Kaçan.
g.+(semt-i gürize) 342a/21

gürüh : (Far.is.) Cemaat, bölük,
takım.
g. 317b/25, 329a/16
g.+i 328a/9
g.+ı firāvān 319b/8
g.+i a'ḍā 342a/10
g.+i düşmen 327b/23
g.+i gürizān 328a/13
g.+i küffār 342a/11
g.+i ʔarafeyn 328a/16

güşād : (Far.is.) Açılış, açılma,
açma.
g. 308a/7

güşāde : (Far. s.) Açılmış, açık,ferah,
şen.
g.+ol- 329a/5

güşiş : (far.is.) Çabalama, uğraşma,
çalışma.
g. 344b/16

güzār : (Far.is.) Geçme, geçiş.
g. 331b/12

güzer: (Far.is.) Geçme, geçiş.
g.+it- 325b/5, 341b/20

güzide :(Far.s.) Seçkin, seçilmiş.
g. 344a/24
g.+sin 339a/20
g.+i mevālī-i Rūm 327b/10
g.+i sipāh 328a/15, 328b/24

ğaddār : (Ar.s. gadr'dan) Kahredici,
öldürücü. Ahdine vefā
etmeyip hıyānet eden. Hāin,
zālim, çok zulmeden.

ğ.+ı 331b/11

ğāfil : (Ar.s.) Gaflette bulunan, ihmal
eden; dikkatsiz.
ğ. 335a/5

ğalebe (Ar.is.) 1.Galip gelme,yenme
2.Çokluk, kalabalık.
ğ.+i ḥayret 310b/25
ğ.+i ıztırā 310b/25

ğamz: (Ar.is.) Münafıklık etme.
ğ.+it- 310b/14

ğarak: Suya batmak.
ğ.+ı müstevlī ol- 310b/25

ğarīb : (Ar.s.) Gurabeden, batan.
ğ.+im (merdüm-i ğarīb) 336a/22

ğayret: (Ar.is.) Çalışma,çabalama;
kıskanma.
ğ. 310b/1

ğayrī : (Ar.is.s.e.) Gayr, ayrı,başka;
yabancı.
ğ. 324b/15
ğ.+sı 335a/25

ğazab: (Ar.is.) Dargınlık,kızgınlık, hiddet,
öfke.
ğ. 309b/24

ğurūr : (Ar.is.) Boş şeylere güvenerek
aldanma,kibir.
ğ.+ı 329b/5

H

ḥabb : (Ar.is.c. hubub.c.c.hububat)
Tane,tohum,çekirdek.
h.+i ḥubb-i cāh ek- 326b/20

ḥaber (Ar.is.) Son ve yeni havadis, bilgi.

h. 310b/10, 326b/25, 329b/23,
330a/16, 330b/18, 341a/11,
345b/14
h.+(taḥkīk-ı ḥaber) 336a/6,
338a/22
h.+gönder- 334a/7, 341a/12
h.+i 321a/15, 324a/5, 333a/1,
h.+in 310b/18, 310b/20,
311b/7
h.+ler 326b/19, 334a/16,
341b/13,
h.+leri 332b/15
h.+lerin 334b/22
h.+ol- 335a/22
h.+vir- 325a/6, 331b/4,
334b/6,
h.+i inkisār 332b/21
h.+i inkisār-ı düşmen
328a/20
h.+i meserret-reh-ber
341a/21
h.+i şahīḥ 336a/23

ḥaber-dār : (Ar.Far.b.s.) Haberli.
h.+ol- 318a/14, 327a/23,
327a/7, 330a/10, 330a/17,
336b/8, 337b/5, 341b/24,
345a/19

Ḥabīb : (Ar.s.) Sevgili, seven.
h.+(cemāl-i ba-kemāl-i
Ḥabīb-i Ḥ udā) 314b/3
h.+i 314b/4

ḥabs : (Ar.is.) Suç isleyen birini
kapalı bir mekana koyma
cezası.
h. 324b/3, 329b/7
h.+(‘azl ü ḥabs itdür-) 332b/7
h.+çek- 330a/2
h.+de 322a/16
h.+den 320b/23, 345b/25
h.+eyle- 320b/13, 322a/15,
336b/21
h.+ine 330a/5

h.+it- 333b/13, 334a/20, 334a/21,
h.+ol- 311b/11
h.+ü kem-nām eyle- 324b/4

ḥacc : (Ar.is.) İslamın beş şartından biri
olan ve belli zamanda kabeyi
ziyaret etme farızası.
h.+a 311a/9
h.+a (rāh-ı ḥacc) 311a/8
h.+dan (sefer-i ḥacc) 324a/10
h.+da (mesālīk-i ḥacc) 342b/10
h.+it- 309a/18
h.+ı şerīf 330b/6

ḥāce : (Far.is.) Hoca, efendi, muallim.
h. 307a/4, 307b/14
h.+nüñ (Ḥazret-i ḥāce) 306a/8
h. 306a/10
h.+si 306b/22
h.+‘ubeydu’llāh-i aḥrār 306a/4
h.+i büzürg-vār 307a/8
h.+i cihān 342b/23
h.+i ser-māye-dār 307a/6

ḥacet-gāh : (Far.b.is.) İhtiyaç yeri.
h. 313b/6

Ḥacī Bayram : (Ankara, 1352 - Ankara,
1429) Hacı Bektaş-i Veli
Hazretlerinin yoldaşı Türk
mutasavvıf ve şair. Türbesi,
Ankara'da Hacı Bayram Cämii'nin
bitişğinde bulunmaktadır.
h. 309a/16

Ḥacī Ḥamza : Halveti tarikatı şeyhlerinden
Seyyit Yahya Bey'in önde gelen
talebelerindendir.
h. 309a/8

Ḥacī Ḥamza Beg: Halveti tarikatı
şeyhlerinden Seyyit Yahya Bey'in
önde gelen talebelerindendir.
h. 324a/21

ḥadd : (Ar.is.) Sınır, derece.

- h. 312b/7
h.+inden 329a/23
- hadden** :Sınırsız,sayısız.
h. 340b/13
- Hādım ʿAlī pāšā**: Sultan İkinci Bayezid zamanında sadrazamlık yapmış Osmanlı vezirlerindendir.
h. 329b/16
h.+ya 341a/1
- Hādım Süleymān Pāšā**: Kanuni Sultan Süleyman saltanatı döneminde 1541-1544 yılları arasında sadrazamlık yapmış Osmanlı devlet adamıdır.
h. 312a/1
- Hādīce Begüm** : Akkoyunlu hükümdarı Uzun Hasan'ın kızı.
h. 321b/13
- hadīka** : (Ar.is.c. hadaik) Etrafı duvarla çevrilmiş bahçe. Sulu, ağaçlı bahçe.
h.+i enīka 326b/2
- hādīmü'l-Harameyn** : Osmanlı padişajlarına verilen bir ünvan.
h.+üñ 314b/14
- Hādīs** : (Ar.is.c. ehadis) Hz. Muhammed'in söz ve davranışları.
h.+i 309a/25
- hādīse** : (Ar.is.) Vakız, yeni bir şey, ilk defa çıkan.
h.+i ʿuzmā 310b/15, 310b/9
- hafāya**: (Ar.is.hafi.c.) Gizli şeyler. Sırlar.
- h.+y1 ümür 313b/25
- hafi**: (Ar.s.) Gizli.
h.+yye (hātıra-i hafi) 309a/23
- hafif** : (Ar. s.) Ağır olmayan.
h.+e (şoḥbet-i hafife it-) 328b/21
- hafr** : (Ar.is.) Kazmak ve çukur etmek.
h.+it- 314a/15
- hafta** : (Far.is.) Hefte; yedi gün.
h.+da 340b/3
- hāhān** : (Far.s.) İstekli, arzulu, tālib.
h. 344b/9
h.+ol- 345b/24
- haḳḳ** : (Ar.is.) Pay,hisse.
h.+kımda 332b/6
h.+kınızda 335b/19
- haḳāret**: (Ar.is.) Hakirlik,hor görme, incitme, küçük düşürme.
h. 339a/3
- hāk** : (Far.is.) Toprak.
h.+e düş- 318a/16
h.+(hāk-i pā-y1 sultān) 332b/21
- haḳīkat** :(Ar.is.) Gerçek.
h. 309a/14
h.+de 320b/4
- haḳīkat-bin**: (Ar.Far.b.s.)Hakikatı,doğruyu gören.
h.+leri (dīde-i haḳīkat-bin) 312b/14
- hākīm**: (Ar.s.) 1.Hükmeden 2. Kadı, vali, amir,hükümdar.
h.+(ḥurūc-ı Hākīm-i Boḡdān) 340b/20
h.+(ʿiŞyān-ı Hākīm-i Boḡdān) 341b/12
h.+i 312a/25, 317b/19, 318b/3, 320b/22, 321b/5, 322b/17

- h.+lerine 341b/24
h.+i Boĝdān 341b/17
h.+i Boĝdān-ı keşiru't-
tuĝyān 341b/13
h.+i hāzıķ 311b/23
h.+i hāzıķ 325a/16
h.+i memālik-i Kāra Boĝdān
340b/13
h.+i Şīrāz 320a/3
h.+i Şīrvān 321b/25
- hākīr:** (Ar.s.) İtibarsız, değersiz,
aşaĝı, bayaĝı.
h.+lerine (istidā-i hākīr)
306a/16
h.+i pūr-taķşīr 314b/9
- hākķ :** (Ar.is.) 1.Allah. 2. Doğruluk,
adalet. 3. Birine ait olan şey.
h.+(Zıllat-i hākķ) 326b/22
h.+(lisān-ı hākķ tut-) 305b/25
h.+(riāyet-i hākķ-ı vilād
buyur-) 3 26b/4
h.+dan 305a/14
h.+ında 330a/8
h.+ı (ķudret-i hākķ) 333a/20
h.+ı "ıdmet 337b/11
- hāk-sār :** (Far.b.s.) Toz toprak içinde
kalmış.
h.+(adū-yi hāk-sār) 341a/19
h.+a (küffār-ı hāk-sār)
312a/22
- Hāl :** (Ar.is.) Durum.
h. 307b/12, 314a/21, 318b/6,
325a/6, 336a/17, 336b/13
h.+(keşf-i hāl) 310a/3
h.+(netīce-i hāl) 332b/13
h.+(zıkr-i icmāl-i hāl-i sürh-
serān) 321a/15
h.+de 307a/2, 314a/8
h.+den 344b/11
h.+eyle- 324b/22
h.+i 306b/25, 307b/8
h.+imiz (arż-ı hāl) 326a/18
- h.+ine 309b/15
h.+olun- 324b/23
h.+i cem 336a/19
- hālāl :** (Ar.is.) 1.Dostluk; 2.İki nesne arası
açık olma.
h.+dür 309b/2
- hālāş :** (Ar.is.) Kurtulma, kurtarma.
h.+(vesīle-i hālāş it-) 345a/3
h.+a 334a/6
h.+it- 335a/11
h.+ol- 307a/17, 318a/19, 320a/1,
328a/21, 342b/1
- Haleb :** Suriye'de bir şehir.
h. 324b/3, 328b/14, 343a/9,
343b/24
h.+de 330b/18
h.+e 324a/12, 324b/2, 328b/13,
330b/15, 343b/22, 343b/4, 345a/19,
345a/20
- halecān:** (Ar.is.) Çarpıntı, titreme.
h.+ı hāvātır 307b/10
- hālet :** (Ar.is.) Hal, suret,keyfiyet, nitelik.
h.+i 317a/19
- hālī:** (Ar.s.) Tenha, boş, sahipsiz yer.
h. 306a/21, 340a/5
h.+bul- 324a/4
h.+ķal- 325a/1
h.+yen 313a/14
- hālīfe:** (Ar.is.) Birinin yerine geķen
kimse. 2. Peygamberimizden sonra
halkı idare eden yöneticiler.
h. 338b/15
h.+den 305b/17
- Hālīl :** Mevlana Halil
h. 318a/14, 318a/18
h.+den (muasker-i Hālīl) 318a/13
h.+e (bār u beknāh-ı Hālīl) 318a/19

ḥalīle: (Ar.is.c. halail) Zevce,nikahlı kadın.
h.+si 308b/24

Ḥalīl Pāşa : Sultan Mehmet Han, saltanat tahtına oturduğunda vezir-i azam olan Hayrettin Paşa'nın oğludur.
a.+ya 311a/15

Ḥalīme Begüm : İran sultanı Yakup'un Şah İsmail'in babası Şeyh Haydar'la evlendirdiği kızıdır.
h. 321b/21

ḥalk : (Ar.is.) İnsanlar. 2.Yaratma, yaratılma.
h. 305b/8, 326a/23
h.+ı 327a/8, 335b/6, 337a/5, 344a/16
h.+ından 329a/3, 341a/23
h.+ını 332a/4
h.+ınıñ 321a/13

ḥalka-be-güş: (Ar.Far.b.s.c.) Köle, esir.
h.+(bende-i ḥalka-be-güş ol-)
345a/24

ḥall : (Ar.is.) Çözme, karışık meselenin içinden çıkma.
h. 306b/12
h.+it- 307a/21

ḥalvet : (Ar.is.) Yalnız, تنها kalma.
h. 309b/21
h.+ce 305a/23

ḥalvetī : (Ar.s.) Halvetiye Tarikatından olan kimse.
h.+lerden 309b/18
h.+ne 308b/21

Ḥalvetiyye :(Ar.is.) Şeyh Ebi Abdullah Siracüttin Ömer

İbn-i Eşşeyh Ekmelüttin-ül-Ehci tarafından kurulan tarikat.
h.+den (şuleḥā-yı ḥalvetiyye)
307b/7

ḥalvet-nişīn : (Ar.Far.b.s.) Yalnız başına bir yere çekilip ibadetle meşgul olanlar.
h.+ol- 309b/10, 309b/22

ḥām : (Far.s.) Pişmemiş, çiğ;boş, nafile; acemi.
h.+a (ḥayāl-i ḥāma düşür-) 330b/15
h.+it- 334a/5
h.+ol- 337b/8

ḥammām: (Ar.is.) Hamam, banyo.
h. 313a/13
h. +a 325a/17

ḥāmi : (Ar.s.c. humat) Himaye edici, himaye eden. Koruyucu, koruyan. Kayıran.
h.+sinde 335a/16

ḥamīd: (Ar.s.) Hamd eden.
h.+e (aḥlāk-ı ḥamīd) 314b/5

Ḥamīd Vilāyeti: Bugünkü İsparta dolayları.
h.+nden 323b/11

ḥāmisen: (Ar.zf.) Beşinci olarak, beşinci olmak üzere.
h. 314b/22

ḥaml: (Ar.is.) Taşıma.
h.+olun- 330b/19, 339a/18

ḥamle: (Ar.is.) İleri atılma, atak.
h.+i vāḥide 328a/9

ḥān: (Far.is.) Hakan, hükümdar.
h. 319b/15, 319b/19, 320a/12, 320a/16, 326b/9, 327a/10, 340a/22
h.+dakı 340b/2

h. +a 319a/22, 325a/21,
ḥandaḳ: (Ar.is.) Kale etrafına açılan uzun çukur, hendek.
h.+ı amīḳ 340b/3
ḥandān: (Ar.s.) Gülen, sevinçli.
h.+(rū-yı ḥandān) 314b/18
ḥāne: (Far.is.) Ev.
h.+(şāḥib-i ḥāne) 307a/4
h.+leri 311a/1
ḥānedān: (Far.is.) Kökten asil ve büyük sülale.
h.+ı ʿacem 321b/23
ḥāneḳāh: (Far.b.is.) Ev.
h. 313a/7, 314a/23
h.+dur 306b/8
ḥāne-dan: (Far.is.) Kökten asil ve büyük sülale.
h.+ı ʿālī-i ʿoşmān 342b/7
ḥānḳāh: (Ar.is.c.havānık) Tekke.
h.+a 308b/25
h.+ına 309a/6
ḥār: (Far.is.) Hor, hakir, aşağı.
h.+u zelīl.ol- 321a/10
ḥarāb: (Ar.s.) Yıkık, viran.
h. 321a/13
h.+eyle- 344a/10
h.+it- 343a/25
h.+ol- 340a/12
h.+u yebāb it- 322b/24
ḥarāc: (Ar.is.) Eskiden Müslüman olmayan tebedan alınan vergi.
h. 345b/6
h.+(vażʿ-ı ḥarāc eyle-)
344a/21
h.+u māl 340b/15

ḥarām: (Ar.s.) Dinen yasak olan.
h.+zāde 322b/11, 322b/2
Ḥarameyn: İki mukaddes harem. Müşrik ve kâfirlere yasak olan mukaddes Mekke-i Mükerreme ve Medine-i Münevvere.
h.+ı (ziyāret-i Ḥarameyn-i şerīfeyn) 342b/21
322a/24, 322b/1
Ḥarb: (Ar.is.) Cenk, savaş, kavga.
h. 342a/18
h.+it- 305a/7
h.+ı (ālāt-ı Ḥarb) 322a/5
h.+ü kıtāle āmāde ol- 342a/23oğlu
ḥarāc: (Ar.is.) Eskiden Müslüman olmayan tebedan alınan vergi.
h. 334b/19
h.+(vekīl-i ḥarāc) 332a/11
h.+eyle- 310a/15
h.+itdür- 334b/9
h.+it- 324b/19
h.+ı rāh 311a/6
ḥarekāt: (Ar.is.) Askeri manevra.
h.+(evzāʿ-ı ḥarekāt-ı nā-hem-vār)
322a/8
ḥareket: (Ar.is.) 1.Davranış 2.Yola çıkma.
h.+e 323a/18
h.+it- 325a/24
ḥarem: (Ar.is.) Herkesin giremeyeceği özel alan. 2.Eş, zevce.
h.+in (müteʿallikāt-ı ḥarem)
328b/11
ḥāric: (Ar.is.) Dış, dışarı.
h.+ı sūr 314a/8
ḥāricī: (Ar.s.) Dışarıya mensup; Vaktiyle Hz.Ali'ye isyan eden cemaat fertleri.

- h.+lerüñ 323b/10
- ḥarīm:** (Ar.s.) 1.Mukaddesat. 2. Evin özel yerleri.
h.+i iḳbāl 345b/7
h.+i Ḳuds'e 307a/7
- ḥ'ār-gūş:** (Far.is.) Tavşan.
h. 339b/10
- Ḥasen:** Akkoyunlu hükümdarı Uzun Hasan.
h. 317a/5, 321b/15, 321b/17, 321b/19
h.+i Ṭavīl 311b/2
- Ḥasen Bāyenderī:** Oğuzların Bayındır kolundandır.Akkoyunlu hükümdarı Uzun Hasandır.
h.+nün 316b/20
- ḥasene:** (Ar.is.) 1. İyilik, iyi hal. 2. Güzel, hoş.
h.+(ümmühāt-i aḥlāḳ-ı ḥasene) 315a/25
- ḥāşıl:** (Ar.s.) Husule gelen, ortaya çıkan.
h.+it- 310b/8, 321b/18
- ḥaşlet:** (Ar.is.c. hısāl) Yaradılıştan olan tabiat.
h.+dür 315a/25
h.+i keff-deryā-izāfet 315a/12
- ḥaşm:** (Ar.is. ve s.c. husūm) Muhālif, karşı taraf, düşman.
h. 318a/11
h.+(maḳarr-ı ḥaşm) 318a/10
h.+a (muḳābele²-i ḥaşm) 329b/18
h.+ına 328a/1
- ḥaşr:** (Ar.is.) 1.Sıkıştırma 2.Etrafını çevirme.
- h.+ı 312b/7
- ḥāşş:** (Ar.s.) 1.Özel. 2.Saf, halis.
h. 328a/5, 343a/11
- ḥāşşa:** (Ar.s.) Birine özel nitelik.
h.+sı (memleket-i ḥāşşa) 318b/11
- ḥāşşıyyet:** (Ar.is.) Kuvvet, tesir.
h.+i 314b/6
- ḥasta:** (Far.s.) Hasta.
h.+ol- 310b/1, 317a/9
- Ḥāşā:** (Ar.e.) Asla, katiyen.
h. 336b/22
- ḥaṭā:** (Ar.is.) Yanlış,yanılma.
h.+i dünyā 305a/1
- ḥatemāt:** (Ar.is.hatme'nin.c.) Hatim etmeler, sona erdirmeler.
h.+ı mükerrere 326b/4
- ḥāṭır:** (Ar.is.) 1.Zihin, fikir.2.Keyif, hal. 3.Gönül.
h.+(inkisār-ı ḥāṭır) 344b/15
h.+(mücib-i bu^c-i ḥāṭır ol-) 342b/20
h.+(mücib-i perīşānī²-i ḥāṭır-ı sultān) 338a/21
h.+(tatıyb-i ḥāṭır) 307a/10
h.+ı 310b/14
h.+ımdan 310b/21
h.+ın 337a/18
h.+ında (şahīfe²-i ḥāṭır) 313b/25
h.+larına 318a/12
h.+ı şerīf 311a/16, 311a/24
- ḥāṭıra:** (Ar.is.)1.Hatıra gelen, hatırda kalan şey. 2.Bir kimseyi veya bir hādiseyi hatırlatması için yazılan veya saklanan veya birisine verilen şey.
h. 306b/11, 307b/7, 308a/10
h.+(bu^c-i ḥāṭıra) 341a/11
h.+(şāhib-i ḥāṭıra) 306b/11

- h.+mı 307b/11
h.+ol- 307b/2
h.+sı 306b/18, 307a/14
h.+i hafı 309a/23
h.+i teşvîş 309a/25
h.+ gel- 311a/4
- hâtır:** (Ar.is.) 1.Zihin, fikir.
2.Keyif, hal. 3. Gönül.
h.+(hâtır-ı mesân) 341a/8,
342b/13
- hâtib:** (Ar.s.) Konuşan, hitap eden.
h. 314a/24
- Hâtib-zâde Naşûh:** Cem Sultan
dönemi devlet
adamlarındandır.
h. 337b/16
- hâtif:** (Ar.s.) Göz kamaştırıcı.
h. 326b/9
- hâtime:** (Ar.is.) Son, nihayet
h.+i menâkıb-ı sultân
muhammedi 314b/10
- hâfir:** (Ar.s) Şan ve şeref sahibi.
h.+(mühim-i hâfir) 342b/17
h.+ları 342b/13
- hâtt:** (Ar.is.) Yazı.
h. 314a/16
- hattâ:** (Ar.zrf.) Bundan başka, fazla
olarak, dahi, bile.
h. 308a/14, 311a/21, 312a/21,
313b/13, 323a/22
- hâtün:** (Ar.is.) Kadın.
h. 324b/18
h.+ı 324b/16
h.+unuñ 324b/17
- havâle:** (Ar.is.) Bir işi başkasına
devretme.
- h.+it- 328a/17
h.+ol- 312b/5
- havâş:** (Ar.s.) Seçkinler.
h.+sı 337b/5
- havâşş:** (Ar.s.) Hassalar, keyfiyetler;
muhterem, saygın olanlar.
h.+ımı 333b/23
h.+ı der-gâh-ı ilâh 313b/7
h.+ı “uddâm 328b/11
- havâtır:** (Ar.is.) Hatıralar, fikirler,
düşünceler.
h.+(bu^cd-i havâtır-ı kedüret-âmîz)
343a/18
h.+(halecân-ı havâtır) 307b/10
h.+a 306b/10
h.+da (eşraf-i havâtır) 309a/19
- havf:** (Ar.is.) Korku.
h.+eyle- 327a/10
h.+larından 339b/2
h.+la (ıztırâb u “avf) 333a/2
h.+u hirâs 307a/1
- hayâ:** (Ar.is.) Utanma, sıkılma, utanç.
h. 310b/11
h.+ya (kemâl-i hayâ) 314b/13
- hayâl:** (Ar.is.c. hayâlât) İnsanın
kafasında tasarlayıp canlandırdığı
şey.
h.+(resen-i hayâl) 340b/2
h.+i 324a/3, 338b/14
h.+i hâma düşür- 330b/14
- hayât:** (Ar.is.) Dirilik, canlılık.
h.+(mevt ü hayât-ı cem Çelebî)
338a/20
h.+dan (libâs-ı hayât) 332a/23
h.+ını 336a/13
h.+ı (metâc -ı hayât) 320b/19
h.+ları (müddet-i hayât) 316b/9
h.+ı ebedî 337b/1

- Ḥayder:** Şah İsmail'in babasıdır.
h. 321a/16, 321b/17, 322a/11,
322a/21
h.+üñ 322a/12, 322a/8,
322b/7
h.+i 322a/13
- Ḥayif:** (Ar.s.) Korkan, korkmuş
olan.
h.+ol- 333a/5
- Ḥayl:** (Ar.is.) Takım, zümre, sürü.
h.+i seyl-i reftār 331b/15
- Ḥaylī:** (Far.s.) Epeyce, çokca.
h. 337b/6
- Ḥayr:** (Ar.s.) İyilik, iyi oluş,faydalı.
h. 331b/19
h.+lıdur 335b/20
- Ḥayrāt:** (Ar.is.hayırın c.) Hayırlar.
h. 340b/9
h.+(zıkr-i ḥayrāt-ı şeh-i
cennet-mekān) 312b/5
h.+ından 313a/11
h.+ından (cümle²-i ḥayrāt)
312b/9
h.+ından (meşāhīr-i ḥayrāt)
312b/8
h.+ı (evḳāf-ı aşḫāb-ı ḥayrāt)
310b/4
h.+ı muḳarara 326b/4
- Ḥayret:** (Ar.is.) Şaşma,şaşıрма.
h.+(gālebe²-i ḥayret) 310b/25
h.+de (vartā²-i ḥayret)
307a/15
- Ḥayru'l-beşer:** (Ar.b.is.) İnsanların en
hayırlısı olan.
h.+e 315a/15
- Ḥayr-endīş:** (Ar.Far.b.s.) İyilik
düşünen, hayırlı iş düşünen.
h.+san- 331b/11
- Ḥayvān:**(Ar.is.) Hayvan.
h.+uñ 308a/3
- Ḥayz:** (Ar.i) Aybaşı.(kadınlarda)
h. 309b/19
- Ḥayzum:** (Ar.is.) Göğüs tahtası, iman
tahtası.
h.+(eşkıyā-i ḥayzum) 323a/23
- Ḥazāyin:**(Ar.is.) Hazineleler.
h.+i bī-pāyān 324b/18
h.+i sulṭān 318b/15
- Ḥāzıq:** (Ar.s.c. huzzak) Usta, maharetli.
h.+(ḥākīm-i ḥāzıq) 311b/23
- Ḥāzır:** (Ar.s.) Huzurda, meydanda, göz
önünde bulunanlar.
h. 306b/15
h.+bulun- 317b/6, 344b/6
h.+bul- 335a/19
h.+idi 317b/2, 320a/20, 340a/9
h.+ları 317b/5
h.+ol- 335b/5, 337b/5
- Ḥāzıq:** (Ar.s.c. huzzak) Usta, maharetli.
h. 313a/5, 337a/17
h.+(ḥākīm-i ḥāzıq) 325a/16
- Ḥazīne:** (Ar.is.) Devlet malının, devlet
parasının saklandığı yer.
h.+sin 322b/21, 322b/23
- Ḥazret:** (Ar.is.) Saygı saymak amacıyla
büyüklere verilen ünvan.
h. 306a/9, 308a/9, 314a/14
h.+i 345b/25
h.+iñ 313b/3
h.+ine 305a/3
h.+i sulṭān bāyezīd 339a/11
h.+leri 307b/22, 307b/3, 307b/9,
308a/15, 308a/23, 310a/19
h.+lerine 306b/5, 309a/1
h.+lerini 331b/20

- h.+leriniñ 307b/17, 311a/4
h.+i ebī eyyūb 313a/25
h.+i fārūḡ 309a/4
h.+i ḡāce 306a/8
h.+i muştafā 314b/19
h.+i risālet-penāh 305a/25
h.+i Şiddīḡ 309a/5
h.+i sultān bāyezīd 345b/18
h.+i şeyḡ 306b/4, 307a/24,
307b/2, 308a/11, 308a/6,
309b/16
h.+i şeyḡ) 307a/24
- ḡazz:** (Ar.is.) Hoşlanma,
zevklenme, sevinç.
h.+(istifā-yı ḡazz it-) 339b/11
- hedāyā:** (Ar.is. hediye'nin c.)
Hediyeler.
h. 328a/4, 331b/13
h.+i ḡarībe 342b/23
h.+yı nefīse 342b/24
h.+yi cezīle 336a/9
- hedīye:** (Ar.is.) Armağan.
h.+ler 306a/15
- helāk:** (Ar.is.) Mahvolma, yokolma.
h.+eyle- 339a/9
h.+i 339a/6
h.+ini 310b/13
h.+it- 334b/25, 334b/6
h.+ol- 310a/1
- hem:** Bağlama edatı.
h. 307b/13, 309a/12, 317a/6,
335b/20, 337b/10, 339a/24,
339a/25
- hemān:** (Ar. zf.) Hemen,şimdi.
h. 305a/20, 307a/9, 310b/5,
313b/16, 317b/6, 331b/20,
341b/9, 342a/21
- hemān-dem:** (Ar.Far.b.zf.) Hemen,
şimdi, şu anda.
- h. 306b/16, 308a/15, 308b/9,
337a/1
- heme:** (Far.s.) Cümle, hep bütün.
h. 314a/3
- hemīşe:**(Far.zf.) Daima, her vakit, her
zaman.
h. 320a/3
- hem-ḡinān:** (Far.Ar.s.) Dizgini bir,yanyana
birlikte olan, arkadaş.
h.+ol- 340a/24
- hem-nişīn:**(Far.b.s.) Beraber oturup kalkan,
teklifsiz arkadaş.
h.+lerüm 309b/23
- hem-rāh:**(Far.Ar.b.is.) Yol arkadaş,yoldaş.
h.+eyle- 317a/7
h.+idi 337a/4
h.+it- 332a/11, 337b/23
- hem-rāz:**(Far.b.s.) Sırdaş, en yakın arkadaş.
h.+it- 320a/4
- hem-vār:** (Far.b.s) Düz yer,bir çırpıda olan
yer,uygun yer.
h.+it- 340b/4
- hengām:** (Far.is.) Zaman, sıra, vakit,
mevsim.
h.+da 323b/23
h.+ı 325a/16, 329b/20
h.+ında 313a/23, 326a/18, 344b/20,
344b/22
h.+ı ḡurūb 342a/15
h.+ı iltihām 320a/13
- hengame:** (Far.is.) Kavga, gürültü.
h. 344b/21
- henüz:** (Far.zf.) Şu ana dek.
h. 317b/10
- her:** Bütün.

- h. 305b/14, 313a/10, 314b/4,
318b/7, 318b/7, 319a/14,
319b/5, 319b/7, 322a/18,
322b/13, 323a/12, 327b/3,
328a/23, 331b/1, 334a/13,
335a/20, 336b/11, 337a/18,
338a/7, 338b/5, 339a/1,
341a/6, 343b/19, 343b/20
- Heraklıite:** Edirne'nin eski adı.
h.+ye 329a/25
- Heraklıye:** Edirne'nin eski adı.
h.+ye 333a/6, 333a/7
- Herāt:** Afganistan'ın kuzeybatısında yer alan, İran'a ve Türkmenistan'a sınırı olan bir vilayet.
h.+a 306a/12
- herkes:** (Far.zm.) İnsanların bütünü.
h. 333a/1
- hersek oğlu:** Aḥmed pāšā döneminin sadrazamlarından biri
h. 312a/23, 339b/14, 341b/7
h.+yı 339a/14, 345b/24
h. 329b/7
h.+yı 331b/5, 344b/12
h.+nuñ 331b/14
- her-çend:** (Far.zf.) Her ne zaman.
h. 338b/11
- her bār:** (Far.zf.) Her defa, her kere.
h. 314a/1
- her çend:** (Far.zf.) Her ne zaman.
h. 318a/10, 325b/4, 341b/2
- heşt-behişt:** (Far.b.s.) İdris bitlisinin meşhur eseri.
h.+ 312b/21
h.+de 333a/13
- hevā:** (Ar.is.) Heves, istek.
h. 337b/17
h.+sına 317b/20
h.+sı (āb u hevā) 312b/17
h.+yı nefis 305a/17
- hevā-dār:** (Far.b.s.) Etrafı açık, havadar.
h.+buyur- 344b/13
- hevā-ḥāh:** (Ar.Far.b.is.) Yar,dost.
h.+ları 320a/16
- heycā:** (Far.is.) Savaş,kavga.
h.+da (cā-yı heycā) 344b/21
- heyʿet:** (Ar.is.c.heyʿat) Görünüş.
h.+i şīrāne 315a/8
- heykel:** (Ar.is.c. :heyākil) Tunç,taş ve benzeri gibi şeylerden yapılan büyük insan ve sāire.
h.+i hümāyūn 311a/3
- hezār:** (Far.s.) Binlerce, Pek çok.
h. 307a/1
- hezārān-iḳdām:** Binlerce gayret.
h. 338a/23
- ḥıdemāt:** (Ar.is.hizmet.c.) Hizmetler, vazifeler, hizmetliler.
h.+ı fütūḥāt-ı ʿadīde it- 311b/10
- ḥıdmet:** (Ar.is.) 1.İş görme, birinin işini görme. 2. İş, görev, hizmet.
h.+de 312a/10
h.+e 336a/16
h.+inde 309a/15
h.+ine 308a/8, 309b/21, 310a/10,
321a/22, 324b/1, 329b/5, 330a/11,
334b/3, 339a/5, 345a/21
h.+i (ḥaḳḳ-ı ḥıdmet) 337b/11
h.+leri 311b/12
h.+lerinde 310a/13
h.+leründe 308a/6
h.+lüye 310a/14

- h.+ünde 306a/11, 310a/9
h.+i ʿālīyye 311a/18
h.+i şerīf 308a/12
- hıdmet-kār:** (Ar.Far.b.is.) Hizmet eden, hitmetci.
h. 323a/15
h.+ı (mensüb-i hıdmetkār) 343a/4
- hıffet-mizāc:** (Ar.b.is.) Hafif meşreblik, hoppalık.
h. 315a/2
- hıfz:** (Ar.is.) 1. Saklama. 2. Ezberleme.
h.+eyle- 338a/16
h.+ı 336b/14
h.+it- 336a/19, 338a/4
h.+olun- 340b/10
h.+ı emvāl-i bī-kıyās 340b/5
- hılāf:** (Ar.is.) Karşı gelme, muhalefet.
h.+(zi-esbāb-i hılāf) 343a/2
h.+a (cānib-i hılāf) 320a/13
h.+a (rāh-ı hılāf) 327b/3
h.+ı muʿtād 307b/2
h.+i ʿādet-i selāṭīn-i freng 338b/17
h.+ı millet 335b/11
- hılāfet:** (Ar.is.) Halifelik, peygamber vekili olarak Müslümanlığı koruma vazifesi.
h. 326b/21
- hılāfi:** (Ar.s.) Hilafa, ihtilafa sebep olana dair.
h.+(liyām-i şimşīr-i hılāfi) 326b/17
- hılāl:** (Ar.is.) İki şey arasındaki üçüncü şey; ara, aralık.
h.+ı ṭarīk 320a/9, 327b/14
- hılʿat:** (Ar.is.) Eskiden padişah veya vezir tarafından takdir edilen, beğenilen kişiye giydirilen süslü elbise.
h.-layup 345a/25
- hılkat:** (Ar.is.) Yaratılmış; tabiat.
h.+ı sulṭān 314b/1
- hırāmān:** (Far.s.) Salına salına yürüyen.
h.+ol- 310b/2, 342b/4
- hırāset:** (Ar.is.) Bekleme, koruma.
h.+it- 335a/12
- hıred-mendāne:** (Far.zf.) Akıllı olana yakışacak surette, akıllıca.
h.+(tedbīr-i hıred- mendāne) 339a/4
- hıref:** (Ar.is.) Sanatlar, meslekler.
h.+(erbāb-ı hıref) 326a/14
h.+den (ehl-i hıref) 332a/12
- hırşī:** (Ar.is.) Sonu gelmeyen arzu, istek.
h.+(gālebeʿ-ı hırşī) 343a/10
- hırsuz:** Hırsız.
h. 306b/21
- hısn:** (a.s.) Kale.
h.+ı 339b/23
- hıṭāb:** (Ar.is.) Söz, hitap, çağırma.
h. 305b/15
h.+eyle- 310b/3
h.+ından 336b/20
h.+it- 336b/19
- hıtān:** (Ar.is.) Sünnet, sünnet etme.
h. 305b/9
- hıyām:** (Ar.is.hayme.c.) Çadırlar.
h.+(naşb-ı hıyām it-) 345a/9
- hıyānet:** (Ar.is.) Hainlik.
h.+(müstedbīʿ-ı hıyānet) 330a/8

- h.+lerin 324a/2
- hızāne:** (Ar.is.) Medresede verilen sūtanalık dersi.
h.+de 327a/14
h.+sinde 340b/8
h.+vü esbāb 328b/3
h.+i ʿĀmire 329a/12, 331a/25
- Hızr:** (Ar.h.is.) İçenlere ölmezlik veren āb-ı hayāt'ı içmiş bulunan ve kul sıkıldığı zaman imdādına yetişmekle meşhur olan peygamber.
h. 339b/12, 344b/25
- Hızr Beg Oğlu Muḥammed Pāšā:**
Beyazıt dönemi vezirlerindendir.
h. 341b/10
- hibe:** (Ar.is.c. hibat)
Bağışlama,bağış.
h.+it- 336a/25
- Ḥicāz:** (Ar.h.is.) Arabistan'da Mekke-i Mükerrreme ile Medine-i Münevver'e'nin bulunduğu mıntıka.
h.+(emīr-i Ḥicāz) 330b/7
- hicret:** (Ar.is.) Hz. Peygamber'in Mekke'den Medine'ye göç etmesi.
h.+it- 308b/3
h.+i nebeviyye 316b/2
- hicv:** (Ar.is.) Kötüleme, taşlama.
h.+it- 308b/21
- hicviyyāt:** (Ar.is.hicviyye.c.) Edb:
Hicivle ilgili manzume ve şiirler.
h.+a (ekşer-i hicviyyāt) 308b/20
- hīç:** (Far.zf.) Yok denecek kadar az.
h. 305a/21, 329a/23
- hīçbir:** Hiçbir.
h. 333a/6, 338a/4
- hıffete:** (Ar.is.) Hafiflik.
h. 336a/14
- hıkāyāt:**(Ar.is.) Hikāyeler.
h.+da (esnā-i hıkāyāt) 323b/21
- hıkāyet:** (Ar.is.) Anlatma.
h. 306b/13, 307b/17, 310a/10, 329a/6
h.+eyle- 336b/3
h.+i 306b/16
h.+it- 336a/24
- hıkmet :**(Ar.is.) Derin bilgi.
h. 315b/1
- hılāf:** (Ar.is.) 1. Karşı çıkma, muhalefet etme. 2. Karşı, zıt.
h. 322b/9
h.+(keşret-i hılāf ü ʿinād) 322b/8
- hılāfet:** (Ar.is.) Halifelik, peygamber vekili olarak Müslümanlığı koruma vazifesi.
h. 326b/8
h.+lerin (maḫām-ı hılāfet) 306b/5
- hılʿat:** (Ar.is.) Eskiden padişah tarafından takdir amaçlı giydirilen elbise,kaftan.
h.+ler 326b/16
- hīle:** (Ar.is.) Oyun, aldatma, hile.
h. 332b/8, 336a/10
- hīle-ger:** (Ar.Far.b.s) Hileci,hile eden.
h.+(kibr-i hīle-ger) 334a/10
- hīle-kār:** (Ar.Far.b.s.) Hileci, hilebāz.

- h. 333b/22
- hilye:** (Ar.is.)1.Süs,zinet,cevher.2.Güzel sıfatlar.3.Güzel yüz.
h.+i 'imāret 321a/10
- himāyet:** (Ar.is.) Koruma. Korunma.
h. 319a/18
h.+i 318b/18
h.+it- 338b/21, 341a/8
- himmet:** (Ar.is.) Yardım, gayret, emek, çalışma, çabalama.
h.+(rif'at-i himmet) 314b/21
h.+i 345a/17
h.+lerin (sāḫ-ı himmet) 342b/16
h.+le (istimdād-ı himmet) 321a/22
- hīn:** (Ar.is.) Zaman, esna, sıra.
h.+de 317a/25, 317b/6
h.+i kıtāl 328a/21
h.+i mükāleme 336b/18
h.+i tenāvül 317a/23
h.+i teveccüh 308a/2
h.+i ṭulūc-i şems 328b/2
- hind:** Hindistan'ın kısa adı.
h.+den (ğarāyib-i teberrükāt-ı hind) 341a/4
- Hind-istan:** Güney Asya'da bulunan bir ülkedir.
h. 341a/2
- hirās:** (Far.is.) Korku.
h.+(ḥavf u hirās) 307a/1
h.+(ra'c ü hirās) 341b/16
- hirāsān:** (fs.) Korkak, korkan.
h.+ol- 343a/21
- hisāb:** (Ar.is.c.:hisābāt) Hesap, sayma, aritmetik.
- h.+(bī-ḥadd ü hisāb idi) 339b/11
- Hişār:** (Ar.is.) Kale
h. 313b/16, 313b/18, 334a/2, 334a/4, 345a/3
h.+a 313b/20, 334a/1, 337a/5, 337a/6, 341a/15, 341a/20
h.+da 334a/1
h.+dan 337a/4
h.+da (derūn ü bīrūn-ı Hişāri) 341a/18
h.+da (kilise-i Hişār) 340a/19
h.+ı 327a/13, 340b/14, 341a/13, 344a/20
h.+ına 335a/24
h.+ları 344a/19, 345a/4
h.+larında 340a/2
h.+uñ 313b/18
h.+ı maḥrūs 344a/23
- hişşe:** (Ar.is.c.hısas) Pay. Nasip.
h. 331b/3
- hiżb:** (Ar.is.) Kısım, bölüm, taraftar.
h.+i şeytān 322b/21
- Aḥmed Ḥān:** Sultan Uzun Hasan'ın Oğlu Uğurlu Muhammet Bey'in en büyük oğlu.
h. 319a/16
h.+uñ 320a/1
- Ḥorāsān:** İran'ın kuzeydoğu ve doğusunda yer alan bölgeye verilen isim.
h.+(‘azm-i Ḥorāsān) 305b/22şuğl.eyle-
- ḥubb:** (Ar.is.) Sevgi, muhabbet.
h.+(ḥabb-i ḥubb-i cāh ek-) 326b/20
- ḥubs:** (Ar.is.) Mundarlık, pislik.
h.+i derūn 319b/23
- ḥüb-ter :**(Far.b.s.) En güzel, pek güzel.
h. 312b/18
h.+i 314b/3

- huccāc:** (Ar.is. hacı'nın c.) Hacılar.
h.+ı rüm 344a/10
- huceste-ḥiṣāl:** (Far.Ar.b.s) Tabiatı uğurlu.
h.+üñ (ṣāh-ı huceste-ḥiṣāl) 324a/18
- ḥucurāt:** (Ar.is.hücre.c.) Hücreler, odacıklar.
h.+ı 306a/20, 306a/21
- hūd:** (Far.is.) Zırh başlık, miğfer.
h. 305a/7, 322b/6
- Ḥudā:** (Far.is.) Allah.
h.+(cemāl-i ba-kemāl-i Ḥabīb-i Ḥudā) 314b/3
h.+ları 332b/8
h.+yı 314b/4
- ḥudʿat:** (Ar.s.) Hidayet edenler, doğru yol gösterenler, klavuz, rehber.
h.+ün 342a/12
- ḥudā-vend-gār:** (Far.is.) Amir, hükümdar.
h. 329a/21, 331a/15, 331b/9, 333b/21, 333b/23
h.+uñ 327b/11, 336a/14
h.+ı ʿālī-miḳdār 331a/21
- ḥuddām:** (Ar.is.) Hizmetçiler.
h. 335a/5
h.+ına 334b/11, 334b/12, 337b/15
h.+ından 331b/12
h.+ını 335a/4, 337b/11
h.+ınuñ 329a/8
h.+ı (ḥavāṣṣ-ı ḥuddām) 328b/11
- ḥudūd:** (Ar.is. hadd'in c.) Sınırlar.
h.+a (ümerāʾ-i ḥudūd) 323b/13
- h.+ına 318b/17, 324a/11, 324a/3, 329b/13, 337b/21, 338a/23
h.+uñ 344a/23
h.+unda 345a/8
h.+ı işfehān 320a/11, 321a/3
h.+ı Karamān 332b/5
h.+ı küffār 339a/24
- ḥūd-pesendlik:** (Far.b.s) Kendini beğenme.
h. 320b/17
- ḥufyeten:** (Ar.zf.) Gizlice, gizli ve saklı olarak.
h. 322b/7
- ḥūk:** (Far.i) Domuz.
h.+e 339b/10
- Ḥuḳkām:** (Ar.is.hākim.c.) Hākimler.
h.+(baʿz-ı ḥuḳkām-i Freng) 334a/15
h.+(ümerāʾ vü ḥuḳkām) 341b/6
h.+dan(mülŪk ü eʿāzım-ı ḥuḳkām) 341a/2
- ḥulāṣaʾ:** (Ar.is.) Bir şeyin, bir sözün özü.
h.+ı ʿasker 327b/7
h.+ı evlād-ı cūcī ḥān idi 340a/22
h.+ı kelām 331a/17
h.+ı leṣker 332b/22
- ḥuld:** (Ar.is.) Sonsuz.
h.+(reṣk-i “uld-i berrīn it-) 340b/18
- ḥulefā:** (Ar.is. halife'nin c.) Halifeler.
h. 309b/11
h.+sı 323b/2
h.+sından 309b/9, 310a/6
h.+sındandır 305b/3, 308b/17, 308b/6
- ḥuluḳ:** (Ar.is.) Huy, tabiat.
h.+ları (Ḥüsn-i “uluḳ) 308a/18
- ḥulūs:** (Ar.is.) Gönül temizliği.
h.+ı tām 307a/18

- hums:** (Ar.s.c. ahmās) Beş bölükten birisi, beşte bir.
h.+(zabt-ı “ums) 341b/4
h.+i ganāyim 342b/5
- hurrem:**(Far.s.) Şen, sevinçli, gülyüzlü.
h.+(mağrūr u “urrem) 342a/8
- hurūc:** (Ar.is.) Çıkış, çıkma
h. 322a/1, 322b/20, 337a/24
h.+(müstetbiʿ-i hurŪc u “ıyānet) 330a/8
h.+ı 321a/14
h.+it- 318a/25, 320a/7, 322a/21, 322b/13
h.+ı cem 330b/4
h.+ı Hākīm-i Boğdān 340b/20
- hurus:** (Far.is.) Horoz.
h. 339b/10
- hurūş:** (Far.is.) Coşma, çağırıtı, gürültü, şamata, telaş.
h. 344b/1
- huşamā:**(Ar.i)1.Düşmanlar.
2.Mühalipler, karşı taraflar.
h.+sına 319a/5
h.+i merdüde 342a/4
- hussād:**(Ar.is.) Hased edenler, kıskananlar.
h.+(ilḳāʿ-i huşād) 329b/6
- huşūl:** (Ar.is.) Üreme, türeme, çıkma.
h.+e 310a/22
h.+i 310a/16
h.+i aʿmāl 318a/11
- huşūl-pezir:**(Ar.Far.s.) Hasıl olmuş.
h.+ol- 342b/17
- huşūmet:** (Ar.is.) Düşmanlık.
- h.+it- 339a/16
- huşūş:** (Ar.is.) Konu.
h.+da 314a/1
h.+lar 311a/24
h.+uñ 334b/18
h.+unda 342b/12
- huşūşan:** (Ar.zf.) Hususi olarak özellikle.
h. 319a/11, 319b/22, 324a/2, 328a/23, 337b/19
- huşūşı:** (Ar.s.c. hususiyyat) Birisine, bir şeye mahsus.
h. 342b/20
- hūş:** (Far.is.) 1.Akıl, fikir, anlayış
2.Ölüm.
h. 310a/20
h.+gör- 321b/13
- hūşnūd:** (far.) Memnun, rāzı, gönlü hoş edilmiş.
h. 318b/7
- hūş-āb:** Hoşaf.
h. 305b/10
- huṭbe:** (Ar.is.) Cuma namazlarından evvel, bayram namazlarından sonra hatibin minberde halka verdiği dini öğüt.
h. 320a/6, 320b/1
h.+oḳut- 320b/3, 327a/15
- huṭūr :** (Ar.is.) Hatıra gelme, akla gelme.
h.+it- 307a/14
- huzūr:** (Ar.is.) 1. Rahat. 2. Hazır bulunma.
h.+ına 318a/20
h.+larına 306a/24
h.+ı Kūṭb 307a/11
h.+ı şerif 331b/1
h.+ı şeyḩ 307a/24
- Huzzār:**(Ar.s.) Huzurda, meydanda olanlar.

h.+ı meclis 306b/20

hücüm: (Ar.is.) Saldırış, saldırma.
h.+da 318a/10
h.+eyle- 324b/25
h.+it- 341a/18
h.+i ʿadū 344b/5

hüküm: (Ar.is.) Hüküm, emir.
h.+i 314b/5
h.+it- 335b/24
h.+ler 333b/9
h.+i hümayün 329b/1
h.+i taqdîr 334b/7

hükümet :(Ar.is.) Devlet, yönetme,
yönetim.
h.+de (taht-ı hükümet)
344a/13
h.+i 326b/24
h.+inde 345b/21
h.+inde (zîr-i hükümet)
338b/14
h.+it- 321a/8

hüm: Onlar. (Bak: Şahıs zamiri)
h. 313b/15

hümâyün: (Ar.is.) Padişaha ait.
h.+(ʿazm-i mevkib-i hümayün
eyle-) 328a/19
h.+(cülüs-i hümayün) 326b/8
h.+(heykel-i hümayün)
311a/3
h.+(hüküm-i hümayün) 329b/1
h.+(mevkib-i hümayün)
327b/24, 331a/7
h.+(mizâc-ı hümayün-ı
sultân) 341b/10
h.+(tehniyet-i cülüs-i
hümayün) 341a/3mekânla
h.+a (bâb-ı hümayün)
326a/17
h.+a (muʿasker-i hümayün)
327b/17, 328a/22, 330b/21,
332b/1

h.+a (ordū-yı hümayün) 327a/3
h.+a (rikâb-i hümayün) 333a/9
h.+larına (semʿ-i hümayün) 323a/17

hürmet: (Ar.is.) Saygı.
h.+ler 333b/2

Hüseyn Beg: Sultan Beyazıt dönemi
elçilerindendir.
h. 333b/21, 334b/13, 334b/17,
334b/20, 334b/25
h.+üñ 334b/22

hüsn: (Ar.s.) Güzel, iyi.
h.+ü revnağ 314b/12
h.+i huluğ 308a/18
h.+i ittifākāt 332b/15
h.+i muʿāşeret 316b/24
h.+i tedbîr 317b/14, 325b/3

hüsrevâne: (Far.is. husrev'in c.)Padişahlar.
h.+(ʿişret-i hüsrevâne) 339a/24

hüve: (Ar.z.) 3. teklik kişi zamiri (o)
h. 314a/19

hüveydâ: (Far.s.) Açık, apaçık, besbelli.
h.+idi 315a/12
h.+ol- 310b/10, 333a/20

I

İrâk: Irak.
1. 317b/21, 318a/2, 320b/14,
320b/24
1.+(temâm-i memâlik-i ʿirâk) 321a/9
1.+a 318b/25, 320b/23, 321a/1,
321a/2
1.+da 319a/5
1.+dan (ser-ḥadd-i ʿirâk) 318a/6
1.+da (ṭaraf-ı ʿirâk) 318b/24

İrâkayn: (Ar.is.c.) Irak'ta bulunan iki
şehir.
1.+ı 322b/25

ıřlāh: (Ar.is.) İyileştirme,
güzelleştirme.
1.+ı 311a/1

İ

i-

ışmarla- : Sipariş verme, emanet
etme. Hususi siparişle
yaptırılmış, hazır alınmayan.
1.-dılar 328a/6

i.-di 305a/11, 305a/25, 305b/10,
305b/20, 305b/3, 305b/5, 305b/5,
306b/11, 306b/15, 306b/16, 307a/4,
307b/18, 307b/8, 308a/18, 308b/8,
309a/20, 309a/23, 309b/13,

ıřrār : (Ar.is.) Ayak direme.
1.+dan 335b/25
1.+it- 340a/4

309b/19, 309b/20, 309b/20,
310a/13, 310a/20, 310b/21,
311a/22, 311a/3, 311b/14, 311b/21,

ıřlāk: (Ar.is.) Salıverme,
koyuverme.
1.+it- 321b/1, 345b/25

311b/9, 312a/20, 312a/20, 312a/23,
312a/24, 312a/9, 312b/10, 312b/11,
312b/18, 312b/2, 312b/2, 312b/3,

ıřyādet: (Ar.is.) Hatır
sorma,ziyaretinde bulunma;
hasta ziyareti.
1.+it- 309a/1

313b/17, 313b/19, 313b/20,
313b/23, 313b/24, 313b/4, 313b/4,
313b/5, 313b/6, 313b/7, 313b/8,

ıřzām: (Ar.is.) Büyüklük,büyük boy.
1.+ın 323a/6

313b/9, 314a/1, 314a/6

ıřzrār: (Ar.is.) Zarar vermek, zarara
uğratmak.
1.+ı müslimīn 342b/21

i.-diler 305a/5, 308a/9

ıřııcā: (Ar.i) Yan üstüne yatma.
1.+ın(ittikā ve ıřııcā'ın gör-)
309b/3

i.-diler (ehl-i sünnet idiler) 322b/3

ıřıırā: (Ar.is.) Acı, elem, sıkıntı,
üzüntü.
1.+yla (galebe'-i ıřıırā)
310b/25

i.-diler (Hāzır idiler) 317b/2

ıřıırāb: (Ar.is.) Acı, elem, azap,
sıkıntı.
1. 307b/18
1.+u ĥavf 333a/1

i.-diler (ĥıdmetde idiler) 312a/10

ıřıırār :(Ar.is.) Mecburiyet,
çaresizlik.

i.-diler (maĥbūs idiler) 334b/2

i.-diler (vezīr idiler) 311b/19

i.-diñüz (siz mi idiñüz) 308a/13

i.-di () 310b/23

i.-di (aĥnā idi) 314b/19

i.-di (āmāde olmuşlar idi) 318a/9

i.-di (b) 337a/22

i.-di (ba'ıd idi) 317b/25

i.-di (beg'i idi) 312a/15

i.-di (beglerbegisi idi) 312a/8

i.-di (beglerbegi idi) 329b/17

i.-di (bessāmü'l-vech) 314b/17

i.-di (bi'l-ķařiri'l-mütezeddid idi)

315a/22

i.-di (bī-ĥadd ü ĥisāb idi) 339b/11

i.-di (bī-zār idi) 335b/21

i.-di (cebīn idi) 314b/25

i.-di (çıkılmaz idi) 327b/3

i.-di (degiller idi) 318b/7

i.-di (degül idi) 319a/10

i.-di (dir idi) 321a/6

i.-di (eflah idi) 314b/22

i.-di (emlec idi) 314b/17
i.-di (encelü'l-^cayn idi)
314b/14
i.-di (enḥas-i eyyām idi)
321b/22
i.-di (eẓ'āf idi) 320a/12
i.-di (faṣīḥ-ı 'uḳūd idi)
339b/18
i.-di (fıkr itmez idi) 320b/21
i.-di (firār iderler idi) 318a/14
i.-di (gālib olmuş-idi) 319a/5
i.-di (gālib idi) 319a/12
i.-di (geçürmişler idi)
324b/19
i.-di (gelmiş-idi) 328a/2
i.-di (gelmiş idi) 324b/16
i.-di (getürürler idi) 322b/8
i.-di (giderler idi) 308a/20,
322b/7
i.-di (gizlü idi) 322b/7
i.-di (ḥ'ār u zelil ol-) 321a/10
i.-di (ḥāzır bulunmuş-idi)
317b/6
i.-di (ḥāzır idi) 320a/20
i.-di (hem-rāh eylemiş idi)
317a/7
i.-di (hem-rāh idi) 337a/4
i.-di (ḥuṣūl-peẓīr olmamış-
idi) 342b/17
i.-di (ḥükümet iterler idi)
321a/8
i.-di (hüveydā idi) 315a/12
i.-di (ibāḥat eyler idi) 323a/8
i.-di (iderler idi) 323a/2
i.-di (iftihār iderler idi)
338a/6
i.-di (iğfāl idi) 331a/4
i.-di (imām idi) 307b/8
i.-di (irsāl itmiş-idi) 345b/25
i.-di (itmiş-idi) 317a/2
i.-di (ittiḥāz eylemiş-idi)
338a/17
i.-di (ḳalīl idi) 317b/14
i.-di (ḳaṣīr idi) 315a/23
i.-di (ḳatlı itdürmüşler idi)
332b/7

i.-di (ḳavī idi) 315a/8
i.-di (Ḳayıtḃāy pād-ṣāḥ idi) 324b/7
i.-di (kimse idi) 325a/5
i.-di (ḳonmuş-idi) 319a/4
i.-di (ma'ḥūd degül idi) 339a/1
i.-di (mesīḥ pāsā idi) 311b/16
i.-di (mevcūd idi) 315b/2
i.-di (mübhem idi) 336a/4
i.-di (mümkedir olmuşlar idi)
342b/15
i.-di (mürīd i idi) 321a/19
i.-di (müsteḥıḳḳ-ı taḳdīm idi)
344b/14
i.-di (müte'allıḳ idi) 334b/12
i.-di (mütevassıt idi) 314b/15
i.-di (nefer idi) 316b/11
i.-di (olmuş-idi) 308b/20, 317a/3,
342b/8
i.-di (olmuş-idi)ki 340a/1
i.-di (olurlar idi) 343b/19
i.-di (olur idi) 312a/17
i.-di (pād-ṣāḥ idi) 321b/12
i.-di (polya'da idi) 328a/3
i.-di (rafī' idi) 314b/20
i.-di (sākin idi) 322a/25
i.-di (ser-efrāz buyurmuşlar idi)
319a/19
i.-di (seyrek idi) 314b/22
i.-di (şıḳ idi) 315a/1
i.-di (şahş idi) 324b/10
i.-di (şüküfe-mānend idi) 314b/12
i.-di (taḥt-niṣīn-i Ḳaramān idi)
323b/24
i.-di (teşmīr buyurmuşlar idi)
342b/16
i.-di (uzun idi) 315a/18
i.-di (ümerā'-i 'iẓāmından idi)
317a/7
i.-di (ümmī idi) 324b/15
i.-di (vālī'-i şirvānāt idi) 318b/14
i.-di (varurlar idi) 321a/22
i.-di (var idi) 316b/16, 316b/17,
317a/4, 317b/5, 317b/7, 340b/2,
343b/8
i.-di (vezīr-i a'zam idi) 332b/4
i.-di (vezīr idi) 306a/15

- i.-di (yaşında idi) 322b/19
i.-di (yol idi) 338a/19
i.-di (yüksek idi) 314b/20
i.-di (zühür bulmuş-idi) 342b/22
i.-düm (bendeñüz idüm") 308a/13
i.-ken 305b/24, 310a/11, 311a/18, 311b/23, 311b/9, 312a/13, 312a/2
i.-ken (āgāh olmamış-iken) 337b/3
i.-ken (beglerbegisi iken) 311b/24, 311b/25, 312a/1, 312a/3, 312a/6
i.-ken (fermān-revān iken) 326b/19
i.-ken (müctemi^c olmamış-iken) 344b/5
i.-ken (sālīk iken) 318a/3
i.-miş 305a/19, 306a/3, 306b/21, 311a/16
i.-miş (beg imiş) 334b/5
i.-miş (çāre imiş) 334b/18
i.-miş (göndermiş imiş) 343a/12
i.-miş (hem-kağh imiş) 335a/3
i.-miş (var imiş) 334a/2
i.-miş (virmiş imiş) 336a/24
i.-tdiler (hırāset it-) 335a/12
- i^cānet:** (a.is.) Yardım.
i.+i 342b/20
i.+inden 310b/3
i.+it- 331b/16
- ib^cād:** (Ar.is. abd'in c.) 1. Ağabeydler, kullar. 2. İbadet edenler.
i.+(āsāyiş-i ib^cād) 322b/9
- ib^cādāt:** (Ar.is.) Tanrı buyruklarını yerine getirme, tapınma.
i.+(evkāt-ı ib^cādāt u t^cā^cāt) 312b/12
- ibāhat:** (Ar.is.ibāhe.c.) Mübahlar, günah ve sevab olmayan işler.
i.+eyle- 323a/8
i.+i katl 323a/9
- ibk^a:** (Ar.is.) Devamlı, sürekli kılma.
i.+buyur- 311a/15
- iblağ:** (Ar.is.) Vardırma,vardırılma; eriştirme, ulaştırma.
i.+buyur- 323b/13
i.+ı 317a/2
- ibn:** (Ar.is.c. :benün,ebnā) Oğul.
i.+(fitne-engĪzĪ^p-i ibn-i Karamān) 329b/9
i.+i 322a/21
- İbrāhīm:** İbrahim Efendi (Mevlānā Seyyid İbrāhīm) On beş ve on altıncı asırlarda Anadolu'da yetişen İslām ālimlerinden ve evliyānın büyüklerinden. İsmi, Mevlānā Seyyid İbrāhīm bin Muhammed bin Hüseyin Seyyid İbrahim Ayrıca Emīr Efendi diyede bilinir.
i. 320a/1, 320a/17, 320a/22, 320b/18, 320b/8, 343b/17
- İbrāhīm Mīr-zā:** İran hanedanından bir şehzade.
i. 318b/4
- İbrāhīm Sultān:** İran hanedanından bir şehzade.
i. 318b/9, 319b/8, 319b/22, 320a/14, 320a/24
i.+la 320b/6, 320b/7
i.+uñ 320b/21, 320b/3
- ibrām:** (Ar.is.) Can sıkacak derecede ısrar etme, üstüne düşme, zorlama.
i.+it- 335b/22

İbrānī: (Ar.h.is.) Eski Yahudi sülalesi veya o soydan olan.
i. 314a/16

İbrişīm: (Ar.is.) İpek ipliği, bükülmüş ipek.
i. 323a/14

İbşala: Marmara Bölgesi'nin Trakya kesiminde, Edirne iline bağlı bir ilçedir.
i.+da 305b/17

İbtihāc : (Ar.is.) Bolluk, bereket, mebzuliyet.
i. 326b/6

İcābet: (Ar.is.) Kabul etme, razı olma.
i.+(karīn-i icābet) 337a/25
i.+(mānī'-i icābet ol-) 306a/17
i.+it- 321b/1

İcād: (Ar.is.) Vücuda getirmek, yeniden bir şey meydana getirmek, yoktan var etmek.
i.+eyle- 321b/23, 322a/6

İcāzet: (Ar.is.) İzin, ruhsat.
i. 323b/18, 338a/25
i.+al- 324a/11
i.+leri 306a/6
i.+leriyle 310a/9
i.+viril- 331a/18, 342b/5
i.+vir- 320b/2, 329b/2, 339b/6

İclās: (Ar.is.) Oturma, oturtulma
i.+a 317b/12
i.+it- 318a/21, 320b/11

İcmāl: (Ar.is.) Kısaltma, özetleme.
i.+(zīkr-i icmāl-i Ḥāl-i sürv-serān) 321a/15

İcrā: (Ar.is.) 1. Akıtma, akıtılma. 2. Yapma, yerine getirme, bir işi yürütme.
i. 319b/24

İctimāc: (Ar.is.) Toplantı, toplanmak, bir araya gelmek, kavuşmak.
i.+it- 322a/3

İctināb: (Ar.is.) Çekinmek, sakınmak, uzak olmak.
i.+it- 305a/14

İç: Bir şeyin iç kısmı.
i.+inde 307a/9, 309a/25, 309b/22, 313b/16, 313b/18, 322b/17
i.+ine 344a/3
i.+lerinden 326a/19, 335a/2

İçerü: İçeri.
i. 305b/25

İçil: Mersin (eski zamanda İçel), Türkiye'nin güneyinde Akdeniz'e kıyısı bulunan Antalya ve Adana'nın ortasında yer alan il.
i.+de 324a/23
i.+den 324a/16, 332a/18
i.+ini 324a/17, 332a/19

İçre: İçeri.
i. 306b/25

İçün: İçin.
i. 305a/6, 308b/16, 310a/16, 311a/1, 311a/24, 311a/8, 311b/7, 312b/15, 312b/19, 314a/24, 314a/24, 314a/25, 317a/22, 318b/17, 318b/18, 318b/6, 319b/16, 320a/25, 322b/13, 325a/14, 325a/15, 325b/16, 326b/8, 327a/1, 328a/3, 328b/6, 328b/9, 329b/17, 330a/9, 330b/23, 331a/11, 331a/3, 331a/4, 332b/23, 332b/3, 333b/9, 334a/17, 334b/16, 334b/19, 334b/9, 336a/22, 336a/6, 336b/14, 336b/5,

- 336b/8, 337a/10, 337a/12,
337b/13, 337b/21, 337b/22,
338a/22, 338a/24, 338a/24,
339a/21, 339a/23, 340b/15,
340b/6, 341a/3, 342a/18,
342b/5, 343a/20, 343a/23,
343a/7, 344b/18
- idbār:** (Ar.is.) Talihsizlik,bahtsızlık;
düşkünlük,işlerin ters gitmesi.
i.+ını 341a/19
- ifākat:** (Ar.is.) İyileşme, hastalıktan
kalkma. Hastalıktan kurtulup
tamamen iyileşinceye kadar
aradan geçen zaman.
2.Ayılma, sarhoşluk veya
baygınlıktan kurtulmak.
i. 308b/10
- ıffet :** (Ar.is.) Temizlik, namus.
i.+dür 315b/1
- ifhām:** (Ar.is.) Anlatma, bildirme.
i.+(meşādır-ı ifhām) 314a/7
i.+eyle- 330b/3
i.+it- 334a/25
- ifnā:** (Ar.is. fena'dan) Yok etme,
tüketme.
i.+bul- 321b/23
- ifrāz:** (Ar.is.c. ifrazat) Bir bütünden
bir parça
ayırma;ayırma;ayırılma.
i.+it- 344a/1
- iftār:** (Ar.is.) Oruç açmak, oruç
açılırken yenen yemek.
i.+it- 328b/22
- iftihār :**(Ar.is.fahr'dan) Başkasının
iyi bir hali ile
sevinmek,öğünme.
i.+it- 338a/6
- iğrā:** (Ar.is.) Rağbetlendirme; teşvik
etme; kışkırtma.
i.+eyle- 322a/4
- iğtirār:** (Ar.is. gurur'dan) Mağrur olma,
gururlanma,güvenilmeyecek şeye
güvenme.
i. 342a/11
- iğfal:** (Ar.is.) Gaflete düşürüp,yanıltıp
yanlış bir iş yaptırma.
i.+idi 331a/4
- ihānet:** (Ar.is. hev'n'den) Hainlik etmek,
arkadan vurmak.
i. 330a/8
i.+e 336a/2
- iḥāta:** (Ar.is.) Bir şeyin etrafını çevirme,
kuşatma.
i.+it- 345a/13
- iḥlāş:** (Ar.is. hulūs'dan) Bağlılık,
samimiyet.
i.+(arż-ı iḥlāş it-) 338b/2
- iḥrāc:** (Ar.is.)Bir yerden çıkarma,
uzaklaştırma.
i. 344a/21
i.+eyle- 321b/6, 344a/6
i.+it- 326b/6, 342b/5, 343b/1
- iḥrācāt:** (Ar.is. ihrac'ın c.) Bir yerden
çıkarmalar.
i.+(cihet-i iḥrācāt-ı zarūriyye)
338a/7
i.+ına 340b/10
- iḥrāk:** (Ar.is.)1.D kme,akıtma.2.Yakma,
yakılma.
i.+it- 323a/5, 323a/6
- iḥsān:** (Ar.is.) 1. İyilik etme. 2. Bağışlama,
bağış.
i.+it- 311a/21, 339b/14
i.+larla (baḥşış ü iḥsān) 329a/6

- i.+la (ārzū-yı ihsān) 329a/10
i.+olun- 345b/5
i.+ol- 311b/21
i.+ü hem-‘inān. (ihsān ü hem-‘inān) 328a/5
- ihtilāf:** (Ar.is.) Ayrılık,uymayış, anlaşmazlık.
i.+(sebeb-i ihtilāf-ı rüm u ‘arab) 342b/6
- ihtilāfāt:** (Ar.is.) Ayrılıklar, anlaşmazlıklar.
i.+ı keşīre 317b/11
- ihtilāl:** (Ar.is.) Bozukluk, bozulma, karışıklık, düzensizlik.
i. 319a/14
i.+bul- 322b/10
i.+e 319a/8
i.+i (tafşīlāt-ı ihtilāl) 319a/15
- ihtilāṭ:** (Ar.is.) Karışma,katışma.
i. 320b/9
i.+a 338a/16
i.+dan 320b/6
i.+it- 322b/2, 338b/1
- ihtimāl:** (Ar.is.) Olasılık.
i.+i 306a/24başla-dılar, 330a/9, 343a/22
- ihtirām:** (Ar.is.) Saygı, hürmet.
i.+it- 313b/6
- ihtirāz:** Sakınmak, çekinmek, kaçınmak.
i. 315a/3
- ihtişār:** (Ar.is.) Kısaltma;sözü,yazıyı kısaltma.
i.+olun- 315b/3
- ihtiyāc:** (Ar.is.) Muhtaçlık, yoksulluk.
i. 319b/21
- ihtiyār:** (Ar.is.) Seçme, seçilme, katılma.
i. 331a/24
i.+(diz-dārī-yi ihtiyār) 340a/18
i.+eyle- 325a/3
i.+ım 325a/7
i.+ıyla 334a/21
i.+it- 311b/6
i.+umla 334a/14
i.+um (‘inān-ı ihtiyār) 336a/22
i.+ı sükūn it- 340b/6
- ihtiyāt:** (Ar.is.) Ölçülü davranma,sakınma.
i.+dan 342a/8
i.+it- 320b/7
i.+sız 317a/14
- iḥve:** (Ar.is.) Sadık,samimi,can dostlar; tarikat arkadaşlığı.
i.+si 344a/5
- iḥzār:** (Ar.is.) Hazırlama, hazır etme.
i. 335a/2, 337b/22
i.+it- 317a/13, 317a/22, 330a/7, 335b/2
- ikāc:** (Ar.is.) Vuku buldurmak, meydana getirmek.
i.+i fitne 338a/13
- ikāmet:**(a.is.) Oturma.
i.+den 309a/15
i.+it- 334a/4
i.+i (pā-yı ikāmet) 327b/20
i.+lerinde (müddet.-i ikāmet) 306b/6
i.+i sâbıka 306a/20
- ikbāl:** (Ar.is.) 1. Birine doğru dönme. 2. Baht, talih.
i.+(‘izz ü ikbāl) 316b/21, 326a/11
i.+e (ḥarīm-i ikbāl) 345b/7
i.+e (se‘ādet ü ikbāl) 339a/18
- ikdām:** (Ar.is.) Gayret ve ebatla çalışma.
i. 329b/20

i.+a 315a/9
i.+da 342a/3
i.+eyle- 325b/8
i.+ın 345a/11
i.+it- 325a/1
i.+larınuñ 326a/19
i.+lar it- 306a/16

iken: İken.
i. 319b/24, 321a/14, 325a/12,
326b/17, 326b/19, 335a/6,
339a/2, 340a/20, 341a/16,
341a/8, 343a/25, 343a/4

iki: Birden sonra gelen sayı ve bu sayıyı gösteren rakam.
i. 306b/25, 307a/5, 308a/6,
309a/15, 309a/3, 309b/4,
310a/7, 312b/21, 313a/4,
313b/16, 313b/17, 313b/4,
313b/4, 313b/4, 313b/6,
314a/15, 314a/23, 316b/22,
316b/8, 318a/16, 318b/9,
319a/8, 319b/6, 320a/15,
324a/18, 325a/17, 327a/2,
327b/4, 328b/2, 329a/18,
330a/6, 331a/22encām,
332b/14, 333b/10, 333b/25,
333b/6, 334a/4, 334b/23,
335a/12, 335a/19, 335b/8,
336a/24, 336b/23, 338a/19,
340b/14, 342b/25, 345b/21,
345b/6
i.+dür 305a/12
i.+nci 325a/10, 328a/8,
328b/13, 334b/11
i.+si 321a/7, 331a/8
i.+sin 306a/1
i.+sinde 340b/16
i.+sinden 321b/22
i.+şer 332a/12

iklīm: (Ar.is.) Memleket,diyar,ülke.
i.+ine 323a/20
i.+i kıuds 310a/8

ikrām: (Ar.is.) 1. Ağırılama. 2. Bir şeyi hediye armağan olarak verme.
i. 326b/16, 335b/9, 345b/25
i.+da 328b/14
i.+it- 308a/19, 321a/22

ikrār: (Ar.is.) Söyleme.
i.+a 308b/10

iktidār: (Ar.is.) Güç yetme; yapabilme.
i.+(bezl-i iktidār it-) 312a/20
i.+(şāhib-i iktidār) 317b/5
i.+ı 320a/23, 337a/21

iktifā: (Ar.is.) Yer bulma,aza kanaat etme,yetinme.
i. 305a/22
i.+it- 305a/23, 306a/18, 327b/2

iktizā: (Ar.is.) 1. Lazım gelme, gerekme. 2.İhtiyaç, gereklilik.
i.+it- 326b/22, 331b/10, 337b/20
i.+sıyla 317a/16, 342b/15
i.+i kazā 317a/9

il: İl, şehir.
i. 344a/2, 344a/4
i.+inden 308b/17

İlāh: (Ar.is.) Tanrı.
i.+a (bār-gāh-ı rahmet-i ilāh)
339b/21
i.+dan (havāşş-ı der-gāh-ı ilāh)
313b/7

İlāhī: (Ar.s.) Allah'a mensup, Allah'a ait.
i. 337a/22
i.+(308b/21
i.+(nūr-ı ilāhī) 307a/16
i.+(şeyh-ı ilāhī) 308a/21, 308a/24
i.+(taqdīr-i ilāhī) 306a/25
i.+ye (evāmīr-i ilāhī) 305a/13

İlāhiyye: (Ar.is.) Tanrıçılık.
i.+ye (evāmīr-i ilāhiyye) 323a/2
i.+yi (aḥkām-ı ilāhiyye) 323a/2

İflām: (Ar.is.) Bildirme, anlatma.

i. 334a/24

i.+(^carʒ u iḥlām)ve 330b/3

i.+eyle- 319a/15, 341b/24

i.+it- 336a/15

i.+olın- 331a/15

İlāve: (Ar.is.c.: İlāvāt) Katma, ek yapma, arttırma, zam.

i.+i vahşet-engīz 343a/17

ilçi: Elçi

i. 335b/22, 342b/24, 345b/6, 345b/8

i.+ler 341a/2

i.+leri 335b/1, 335b/5

i.+si 336a/6, 341a/6

i.+sinden 336a/11

i.+ye 333b/23

ile : Birlikte, beraber.

i. 305a/12, 305a/22, 305a/24, 305b/14, 305b/5, 305b/8, 306a/11, 306a/14, 306a/6, 306b/12, 307a/1, 307a/10, 307a/18, 307a/5, 307b/18, 308a/10, 308a/2, 308a/4, 308b/13ib^cād, 309a/17, 309a/17, 309a/21, 309a/25, 309b/21, 309b/24, 310b/1, 310b/22, 310b/8, 311a/19, 311a/2, 311a/25, 312a/11, 312b/1, 312b/14, 313a/16, 313a/24, 313a/3, 313b/10, 314a/10, 314b/21, 314b/5, 315a/13, 315a/14, 315a/15, 315a/6, 315a/9, 315b/3, 316b/20, 316b/21, 316b/24, 317a/10, 317a/11, 317a/11, 317a/13, 317a/15, 317a/19, 317a/3, 317b/13, 317b/14, 317b/20, 317b/22, 317b/24, 317b/25, 318a/1, 318a/4, 318a/5, 318a/7, 318b/1, 318b/13, 318b/19, 318b/19,

318b/4, 318b/4, 318b/8, 319a/19, 319a/23, 319a/4, 319b/1, 319b/25, 319b/4, 319b/9, 320a/13, 320a/15, 320a/21, 320a/3, 320a/7, 320b/10, 320b/17, 320b/19, 320b/2, 320b/25, 321a/11, 321a/3, 322a/1, 322a/12, 322a/17, 322a/9, 322b/11, 322b/2, 322b/9, 323a/20, 323a/22, 323a/23, 323b/1, 323b/17, 323b/5, 323b/6, 324a/13, 324a/13, 324a/16, 324a/3, 324a/4, 324b/2, 324b/3, 325a/16, 325a/18, 325a/7, 325b/13, 325b/21, 325b/25, 326a/11, 326a/25t.ṭ-
Ṭarīka, 326a/3, 326b/24, 326b/3, 326b/4, 327a/11, 327a/12, 327a/18, 327a/2, 327a/2, 327a/22, 327a/25, 327a/4, 327b/2, 327b/6, 327b/7, 327b/8, 327b/9, 328a/16, 328a/20, 328a/4, 328a/5, 328a/9, 328b/11, 328b/20, 328b/24, 329a/15, 329b/18, 329b/23, 329b/24, 329b/7, 329b/8, 330a/1, 330a/2, 330b/13, 330b/15, 330b/17, 330b/20, 330b/23, 330b/6, 330b/9, 331a/11, 331a/8, 331b/10, 331b/13, 331b/14, 331b/4, 331b/7, 332a/10, 332a/13, 332a/14, 332a/15, 332a/2, 332a/20, 332a/23, 332a/4, 332a/5, 332b/16, 332b/18, 332b/19, 332b/21, 332b/22, 332b/9, 332b/9, 333a/16, 333a/21, 333a/22, 333a/23, 333a/9, 333b/10, 333b/11, 333b/12, 333b/4, 334b/2, 334b/24, 334b/3, 334b/7, 335a/14, 335a/22, 335a/3, 335a/6, 335b/23, 335b/6, 335b/9, 336a/10, 336a/11, 336a/3, 336a/9, 336b/16, 336b/17, 336b/24, 336b/4, 337a/12, 337a/13, 337a/23, 337a/4, 337b/13, 337b/14, 337b/16, 337b/4başı, 337b/6, 338a/12, 338a/18, 338a/23, 338b/14, 338b/16, 338b/21, 338b/22, 338b/3, 339a/12, 339a/16, 339a/24, 339a/4, 339a/5, 339a/6, 339a/8, 339b/1, 339b/15, 339b/22, 339b/24, 340a/10, 340a/13, 340a/15, 340a/23, 340a/5, 340b/12,

- 340b/18, 340b/22, 340b/24,
341a/18, 341a/23, 341a/3,
341b/10, 341b/14, 341b/20,
341b/5, 342a/11, 342a/13,
342a/14, 342a/17, 342a/2,
342a/2, 342a/5, 342b/13,
342b/22, 342b/23, 342b/7,
342b/9, 343a/10, 343a/22,
343a/6, 343a/8, 343a/9,
343b/3, 343b/6, 344a/13,
344a/23, 344a/24, 344b/1,
344b/13, 344b/16, 344b/19,
344b/21, 344b/22, 344b/8,
345a/1, 345a/14, 345a/18,
345a/7, 345b/11, 345b/12,
345b/16, 345b/25, 345b/6
- ilerü:** Önce, evvel.
i.+ye 342a/7
- ile't- :** Bildirmek.
i.-diler 328b/19, 335a/24,
345a/5
i.-miş 309a/9
i.-üp (iledüp) 307a/11,
317b/19
i.-ürler (iledürler) 313b/9
- ilgā:** (Ar.is.) Kaldırmak, hükümsüz bırakmak, lağvetmek, bātil eylemek.
i.+sıyla 323b/25
- ilgār:** Akın.
i. 317b/23
i.+eyle- 320a/10, 332b/23
i.+it- 318a/6, 327a/8, 342a/11
- ilgārcı:** Akıncı.
i. 345a/20
- ilgār:** Dönmek
i. 330a/18
i.+eyle- 331a/11
i.+ın 331b/14
- i.+it- 329b/15günān, 330a/16,
330a/21
- ilhād:** (Ar.is.) 1.Gerçek inançtan dönme, cayma 2.Allah'a inanmama, dinsizlik.
i.+ı (küfr ü ilhād) 323a/16
- ilhak:** (Ar.is.) Katma, katılma; karışma; karıştırma.
i. 317a/13, 337a/11
- ilhānī:** (Far.s.) İlhanlık,ilhanla ilgili.
i.+(aḳdem-i urume²-i ilhānī)
340a/21
- ilkā:** (Ar.is.) Kavuşturma.
i. 319b/25
i.+i ḥussād 329b/6
- ilm:** (Ar.is.) 1. Bilme, biliş, bir şeyin doğrusunu bilme. 2.Okuyarak öğrenilen bilgi.
i.+e 305b/22şuḡl.eyle-
i.+i Kıyāfet 314b/13, 314b/23
- ilticā:** (Ar.is.) Sığınma.
i.+dan 329b/11
i.+eyle- 321b/12
i.+it- 319a/18, 338a/3
- iltifāt:** (Ar.is.) 1.Yüzünü çevirip bakma. 2. Hatır sorma gönül alma.
i.+(envā^c-ı iltifāt) 306a/10
i.+eyle- 319b/21
i.+olun- 339b/10, 341a/9
- iltihām:** Muharebenin kızışması.
i.+da (hengām-ı iltihām) 320a/13
i.+da (ma'reke²-i iltihām) 329b/20
- iltimās:** (Ar.is.) Kayırma; arka, kayırıcı.
i.+eyle- 314a/14
i.+it- 331a/24
i.+ı du^ḳā eyle- 321a/24

- imām:** (Ar.is.) Önde olan, önder.
i. 307b/8, 314a/25
i.+ı 321a/19
i.+ı beğavī Ḥazreti 313b/10
- imāmet:** (Ar.is.) İmamlık.
i.+i 326a/25t.ṭ-Ṭarīka
- īmān:** (Ar.is.) 1.İnanma, inanç.
2.İslam dinini kabul etme.
i.+(ehl-i īmān) 313b/21
- ‘imārāt:** (Ar.is.imaret.c.) İmaretler,
genel aşevleri.
i. 312b/7
- ‘imāret:** (Ar.is.)
Bayındırlık;yoksullara yardım
dağıtmak için kurulan hayır
kurumu.
i.+den (hilye-i ‘imāret)
321a/10
i.+i 309b/5, 327a/6
- imḍād:** (Ar.is.) Yardım isteme.
i. 327b/14
i.+a 334b/19
i.+dan 318a/17, 320a/14
i.+ına 328a/2
i.+ından 310b/5
i.+it- 342a/2
- imdi:** Şimdi.
i. 307a/12, 309b/17, 334a/22
- imtinā‘:** (Ar.is.) Çekinme, kaçınma.
i.+it- 322a/10, 322b/6
- imtisāl:** (Ar.is.) Gerekeni yapma,bir
örneğe göre hareket etme;
alınan emre boyun eğme.
i. 305a/14, 329b/3
i.+it- 311a/8, 323a/3
- im-rūz:** (far.) Bugün.
i. 332a/6
- i.+(314a/4
- in- :** Yüksekten veya yukarıdan
aşağıya doğru gelmek, çıkmak
karşıtı.
i.-üp 336b/16, 345b/12
- inābet:** (Ar.is.) Günahlara tövbe edip hak
yoluna girme.
i.+eyle- 308b/11
- ‘inād:** (Ar.is.) Israr, ayak direme,
dediğinden vazgeçmeme.
i. 322b/9
i.+(keşret-i “ilāf ü ‘inād) 322b/8
i.+(muḥālefet ü ‘inād it-) 339a/1
- ‘inān:** (Ar.is.) Dizgin; idare etme,
yürütme.
i.+ı ‘azm 345a/11
i.+ı iḥtiyār 336a/22
i.+i semend 329b/21
- inan-** : İnanmak işi.
i.-mazsañ 335a/9
- ‘ināyet:** (Ar.is.) Yardım, destek.
i. 337b/12
i.+buyur- 339b/12
i.+it- 341a/1, 341b/19
i.+i raḥīm-i vedūd’e 342a/4
- incāz:** (Ar.is.c.: İncāzāt) Yerine getirme.
i.+a 328a/11
- incizāb:** (Ar.is.) Çekme, çekilme.
i.+ı (mezīd-i incizāb) 306b/2
- infāz:** (Ar.is.) Bir hükmü yerine getirme.
i. 337b/13
- inḫirāf:** (Ar.is.) 1.Dönem,sapma. 2.Doğru
yoldan çıkma.3.Değişme, bozulma.
i.+ı 341b/10

inhizām: (Ar.i) Hezimete uğrama,
bozulma,yenilme.
i.+(müşāhede-i şūret-i
inhizām it-) 317b/17

inkār: (Ar.is.) Reddetme, inkar.
i. 308b/8
i.+ı 307b/12
i.+it- 306b/16, 335a/8
i.+ları 308b/10

inkıyād:(Ar.is.) Boyun eğme, itaat
etme.
i.+göster- 318b/10
i.+it- 345a/21

inkisār: (Ar.is.) Kırılma,gücenme.
i.+(haber-i inkisār) 332b/21
i.+(haber-i inkisār-ı düşmen)
328a/20
i.+(izhār-ı inkisār it-) 336b/20
i.+ı hātır 344b/15

inşırāf: (Ar.is.) Geri dönme, çekilip
gitme.
i.+ına 325b/17

insilāk: (Ar.is.silk. den) Yola girme,
süluk etme, yol tutma.
i. 307a/13

inşā: (Ar.is.) Yapma,
yapılma;vücuda gelme;
kaleme alma.
i.+buyur- 345b/3

inşā'allāh: (Ar.cü.) Allah dilerse,
isterse.
i. 310a/21

intiḥāb: (Ar.is.) Seçme, seçilme.
i.+it- 329b/25

intiḳāl: (Ar.is.) Bir yerden bir yere
geçme, göçme.
i. 316b/21

i.+buyur- 306a/18
i.+it- 309b/5, 311b/12, 317a/23,
317a/24, 342b/18peḫīr

intiḳām: (Ar.is.) Öç alma.
i. 343a/22
i.+(aḫz-i intiḳām) 343a/17
i.+a 339a/4
i.+al- 329a/3
i.+ı 332b/23
i.+la (tūg-ı intiḳām) 345b/14

intimā:(Ar.is.) Birine veya bir yere mensub
olma.
i.+it- 305a/9

intisāb: (Ar.is.) 1. Bir kimseye mensup
olma. 2. Bir yere bağlanma,
kapılma.
i.+la 310b/14

intişār : (Ar.is.) Yayılma.
i.+da (maḳām-ı intişār) 310b/6
i.+bul- 320b/24

intiḳā: (Ar.i)Bir şeyi seçme,ayirt etme.
i.+ı 343a/22
i.+olun- 343a/19

intizām:(Ar.is.) Tertipli, düzgün olma.
i.+(niḫām u intizām) 326b/17

intizār: (a.is.) 1. Bekleme, beklenilme. 2.
Gözleme, gözlenilme.
i. 306b/20, 330b/2, 335a/6

inzımām: (Ar.is.zamm. dan) Zam olunma,
katılma.
i.+ıyla 329b/6
i. 319b/7

ir- : Vasıl olmak, ulaşmak.
i.-di 308b/23, 331b/16
i.-iḫdi 313a/20
i.-iḫdüdükləri 311a/19
i.-iḫmez 306b/14

- i.-mezdi 340b/3
i.-mişlerdür 305a/10
i.-üp 330a/11
- irāde:** (Ar.is.) Dileme, isteme; emir, ferman.
i.+it- 342b/11
- irādet:** (Ar.is.) İrade, dileme.
i.+(^carż-ı irādet eyle-) 309b/12
i.+(^carż-ı irādet it-) 340b/11
i.+getür- 305a/11
i.+üm 305a/15, 305a/16
i.+i cüz'iyye 305a/12
- Īrān:** Güneybatı Asya'da ülke.
i. 319a/6
i.+(zıkr-i aḥvāl-i mülŪk-i Īrān) 316b/19
i.+a (saltanat-ı Īrān) 319a/20
- ıḥrāz:** (Ar.is.) Yüz çevirme, sakınma.
i.+ları 305a/1
- ıḥrfān:** (Ar.is.) Bilme, anlama.
i.+larında (meclis-i ıḥrfān) 306b/13
- irgür-** : Eriştirmek.
i.-elüm 334a/23
i.-mek (bāb-ı se'ādete irgür-) 337b/20
- iriş-** : Erişmek.
i.-di 308b/12, 321a/2, 332b/22, 341b/13
i.-dükde 309a/6, 322a/17, 333a/4, 340b/22
i.-dürme 337a/24
i.-mekle 324a/9, 325a/16, 339b/5
i.-üp 308b/21, 331a/5
i.-üp (itmāmā iriş-) 345b/4
- irs:** (Ar.is.)1.Ölmüş bir kimsenin evlet ve akrabasından sağ kalanlara düşen para veya mal.2.Veraset.
i.+le 321a/6
- irsāl:** (Ar.is.) Gönderme, gönderilme, yollama.
i. 319b/25, 338a/22
i.+buyur- 331b/1, 336a/8, 343a/7
i.+eyle- 340b/20
i.+ine 335b/17
i.+it- 311a/2, 322a/15, 338a/8, 339b/3, 342a/1, 345b/25
i.+olun- 341b/9
- irşād:** (Ar.is.) Doğru yolu gösterme.
i.+a 305b/17, 305b/19
i.+a (seccāde-i irşād) 321b/3
i.+larına (Āstāne-i irşād) 306a/5
i.+larıyla (yümn-i irşād) 308a/8
- irte:** Sabah.
i. 337a/2
i.+si 310a/21, 326a/23, 327b/25, 328b/19, 335a/24, 335b/1
- irtihāl:** (Ar.is.) Göçme,göç etme.
i.+e 340b/7
- irtıkāb:** (Ar.is.) Yükselme.
i. 307a/18
i.+i ṭab^c 344b/18
- irṭiṣā:** (Ar.is.rişvet'ten) Rüşvetçilik. Rüşvet almak.
i. 336b/4
- irüş-** : Erişmek.
i.-düklerinde 332b/17, 342a/3, 343a/13
- ıḥsā:** (Ar.h.is.) Dört büyük peygamberden biri olup kendisine vahiy yoluyla incil nazil olmuştur.
i.+(cāy-nişin-i ıḥsā) 338b/16

işābet: (Ar.is.) Rast gelme, yerini bulma.
i.+eyle- 310a/25

īṣāl: (Ar.is.) Ulaştırma, ulaştırılma.
i.+eyle- 310a/15, 310b/18,
319a/4, 325a/18
i.+it- 336a/9, 337b/17

ise: İse.
i. 305a/14, 311b/23, 325a/25,
331b/1, 334a/6, 336a/22,
337a/24, 342a/1

īseviyyān: (Ar.i) Hristiyanlık.
i.+(muḳtedā-yı selāṭīn-i
īseviyyān) 338b/5

īṣfehān: İran'ın üçüncü büyük şehridir. Bu şehir Safavi döneminde başkent idi
i.+a 319a/3
i.+da (ḥudūd-ı İṣfehān)
320a/11, 321a/3

īṣhāk: İshak Peygamber.
i.+ı 321a/17

īṣhāk Pāṣā: II. Beyazıt saltanatında 1481-1482'de sadrazamlık yapmış Osmanlı devlet adamıdır
i. 311a/14, 311b/1, 325b/10,
326a/5, 329b/7, 332b/4,
332b/9
i.+yı 326b/12, 332a/23

iskele: Deniz taşıtlarının yanaştığı denize doğru uzanan yer.
i.+sinde 326a/12
i.+ye 332a/2

İskender : İ.ö. 356-323 tarihleri arasında yaşayan ve hüküm sürdüğü 13 yıl içerisinde bilinen dünyanın büyük bir

kısmını egemenliği altına alarak Yunanistan'dan Hindistan'a uzayan bir imparatorluğa egemen olan Büyük İskender.
i. 333a/6

İskender Pāṣā: Beyazıt dönemi vezirlerindedir.
i. 333a/4, 333a/8
i.+ya 339b/14
i.+yı 333a/3, 340b/24

İskilīb: Çorum'un bir ilçesi.
i.+de 308a/9, 309a/18

İslām: (Ar.is.) Hz.Muhammed'in Allah tarafından tebliğine me'mur olduğu din.
i.+(asker-i İslām) 342a/11
i.+(ehl-i islām) 319a/22, 335b/23,
337a/23, 344a/20
i.+(leṣker-i İslām) 313a/21
i.+(ulemā-i İslām) 335b/24
i.+a (diyār-ı İslām) 338b/25
i.+ı (ehl-i İslām) 323a/21
i.+ı (pād-ṣāh-zāde-i İslām) 338b/21

islāmiyye: (o.i) İslamlık,müslümanlık.
i.+den (dār-ı islāmiyye) 337b/9
i.+ye (memālīḳ-i islāmiyye)
334a/16, 338b/1
i.+ ye 340a/4

ism: (Ar.is.) Ad,isim.
i.+i Arab 308a/3
i.+i şerīf 313a/14

İsmā'ıl Şah: İsmail; (1487 - 1524) İran Safevi Devleti'nin kurucusu. Osmanlı Devletini yıkmak için Anadolu'yu karıştırmayı düşünüyordu. Osmanlı şehzadeleri arasındaki saltanat mücadelesinin yoğun olduğu bir dönemde, Şah İsmail'in Anadolu'ya gönderdiği Nur Ali Halife, kendisine katılan

Türkmen süvarileri ile Tokat'a girdi ve burada Şah İsmail adına hutbe okuttu. Ayrıca Şahkulu da Antalya'da bir isyan başlattı. Yavuz Sultan Selim tahta geçince, taht mücadeleleri bitti. Yavuz Sultan Selim ilk olarak Anadolu'daki Şah taraftarlarına karşı harekete geçti. Anadolu'daki Şah İsmail taraftarlarını ortadan kaldıran Yavuz Sultan Selim, savaş hazırlığı yapmaya başladı. Hazırlıklarını tamamlayan Yavuz Sultan Selim, 23 Ağustos 1515'de Çaldıran Ovası'nda yapılan savaşta Şah İsmail'i yendi. Bu yenilgiden sonra eski cesaretini kaybeden Şah İsmail, günlerini ayrı ayrı şehirlerde geçirdi. 1524'de öldükten sonra Erdebil'de Şeyh Safiyüddin'in yanına gömüldü. Şair de olan Şah İsmail, Hatayi mahlasıyla Türkçe şiirler yazdı.
i. 321a/16, 322b/19, 322b/6, 323a/19
i.+e 322b/16
i.+i 322a/14, 322b/11, 322b/5
i.+üñ 321b/23, 322a/20, 323a/3, 323b/19
i.+i harām-zāde 322a/19, 322a/24, 322b/1

isnād: (Ar.is.c.isnādāt) Bir konuyu, bir düşünceyi bir kimse veya sebebe bağlama.
i.+it- 305a/15

İspānya: Avrupa'nın güneybatısında, İber Yarımadası'nda yer alan bir Akdeniz ülkesidir.

i. 335b/4

İstānbül: Osmanlı'nın başşehri, İstanbul.
i. 305b/15, 311a/16, 325b/10, 326a/12, 327a/9, 345b/2
i.+(deryā-yı İstānbül) 325b/25
i.+(feth-i İstānbül) 313b/10
i.+a 308b/11, 310b/24, 311b/7, 325a/18, 325b/5, 325b/7, 326a/2, 326a/7, 329a/1, 331a/12, 332a/22, 345b/19
i.+da 308a/25, 310b/21, 311a/10
i.+dan (feth-i İstānbül) 313b/19
i.+ı 339b/17

iste- : Arzulamak, dilemek.
i.-di 323b/18, 335b/22
i.-diler 331a/18, 333b/12, 335a/11
i.-diler (ruḥṣat iste-) 329a/3
i.-dügümüz 325a/3
i.-dügüñde 311a/17
i.-dükce 334a/13
i.-dükde 333b/7
i.-düm (yol iste-) 335b/14
i.-mez 336a/22
i.-mezdi 338b/17
i.-mişler 334a/17
i.-r 336b/19
i.-rseñüz 326a/7
i.-yenlerden 310b/13
i.-yenleri 340b/7

istibdāl: (Ar.i) Değiştirme,değiştirilme.
i.+ol- 312a/22

isticāl: (Ar.is.) Acele ettirme, çabuklandırma.
i.+eyle- 330b/21
i.+it- 329b/3

isticāze: (Ar.is.) İzin isteme; yazılıp sunulan bir manzume için para isteme.
i.+eyle- 329b/13
i.+it- 333b/8

- istidcā:** (Ar.is.) Yalvararak isteme.
i.+eyle- 338a/25
i.+i ḥaḳīr 306a/16
- istidlāl:** (Ar.is.) Bir delilden hüküm çıkarma.
i.+it- 319b/23
- istifā:** (Ar.is.afv'den) Affını istemek.
i.+it- 345a/22
i.+yı ḥazz it- 339b/11
- istiġfār:** (Ar.is.) Allah'tan günahın bağışlanmasını dileme.
i. 305b/15
- istiḥbār:** (Ar.is.) Haber ve bilgi alma; duyma.
i.+it- 307a/6
- istiḥfāf:** (Ar.is.hiffet'den) Küçük ve aşağı görmek, küçümsemek, tahkir ve tahfif etmek.
i.+eyle- 342b/25
i.+u itibārsızlık 339a/2
i.+ü şikāḳ 337a/9
- istiḥkāk:** (Ar.is.) Hakkı olma, hak kazanma.
i.+(daḳvā-yı istiḥkāk-ı atabeg) 318a/5
i.+ımdan 309b/16
- istiḥlās:** (Ar.is.hulus'den)1. Bir şeyi elde etmeğe çalışma.
2.Kurtarma veya kurtarılma.
i.+a 319a/21
i.+it- 344a/5
- istikbāl:** (Ar.is.)1. Gelecek zaman.
2.Birini karşılama.
i. 335a/23
i.+e 328b/18
i.+e çik- 309b/11
- istiklel:** (Ar.is.) Bağımsız olma.
i. 318b/16, 320b/15, 321a/5
i.+(320b/7
i.+(ref^c-i rāyet-i istiklel eyle-) 316b/21
i.+i 338b/13
- istikrār:** (Ar.is.karar'dan)1.Karar ve sebat üzere olmak, karar kılma.2.Sākin olmak. Yerleşmek.
i.+dan 319b/11
- istikşāf:** (Ar.is.) Keşfetmeye çalışma, araştırma.
i.+it- 307b/3, 314a/2
i.+ eyle- 314a/7
- istiqlā:** (Ar.is.) Bir yeri kuvvet kullanarak ele geçirme.
i.+(daḳvā-yı istiqlā eyle-) 343b/20
i.+it- 317a/9
i.+sı 318b/1
i.+yı tāmm 317b/8, 321b/15
- istiqlām:** (Ar.is.) Bilgi isteme.
i.+eyle- 314a/7, 335b/12
i.+it- 310a/17
- istimāc:** (Ar.is.) İştirme.
i.+eyle- 311b/7
i.+it- 310a/4, 341a/10
i.+ it- 306b/19
- istimālet:** (Ar.is.) Gönül çekme, teselli etme.
i.+le 336b/23
- istimdād:** (Ar.is.) Yardım isteme.
i. 330b/15
i.+eyle- 343a/6
i.+it- 330a/17, 341b/25, 343b/22

- i.+ı himmet 321a/22
- istimrār:** (Ar.is.mürür'dan) Bir düziye devam etme,uzayıp gitme,sürme.
i.+bul- 311a/5
- istirāhat:** (Ar.is.) Rahat etme, dinlenme.
i.+den (pister-i istirāhat) 330a/2
i.+eyle- 332b/14
- istīṣāl:** (Ar.is.) Kökünden koparıp çıkarma, kökünü kurutma.
i.+ine 345a/16, 345a/17
- istiskā:** (Ar.is.saky. den) Su isteme. Susama.
i.+ya 313b/8
- istiṣāre:** (Ar. i) Danışma, mesveret etme.
i.+buyurul- 331b/21
- istiṭāat:** (Ar.is.) Takt, kudret, güç yetme.
i.+i 338b/23
- istizān:** (Ar.is.) İzin isteme.
i. 333b/8
- ṣiṣyān:** (Ar.is.) İtaatsizlik,emire boyun eğmeme. 2. Ayaklanma.
i.+ı 341b/18
i.+ı Hākim-i boğdān 341b/12
- ṣiṣ:** Bir sonuç elde etmek, herhangi bir şey ortaya koymak için güç harcayarak yapılan etkinlik.
i.+ler 305a/19
i.+leye 305a/19
i.+u nūṣ gurūr 344a/25
- iṣāat:** (Ar.is.iṣāat.c.) Haber yaymalar.
i. 323a/22
i.+it- 328a/17
- iṣār:** (Ar.is.) Haber verme.
i.+it- 335a/3
- iṣārāt:** (Ar.is. iṣaret'in c)İşaretler, alametler.
i.+ı medfen-i ebī eyyüb 314a/7
- iṣāret:** (Ar.is.) İz, alemet, nişan.
i. 333b/24
i.+leri 306a/11
- iṣfāk:** (Ar.is.)1.Korkma.2.Lütfetme,bağış.
i.+dan (kemāl-i ʿāṭıfet ü iṣfāk) 319a/18
- iṣit- :** İşitmek.
i.-di 338b/2
i.-diler 327a/5
i.-dükce 320a/2
i.-icek (işidicek) 331b/15
i.-ilmiş (işidilmiş) 323a/12
i.-üp (işidüp) 310a/8
- ṣiṣret:** (Ar.is.) 1.İçki.2.İçki içme,içki kullanma.
i. 319a/25
i.+i hüsrevāne 339a/24
- iṣtiḡāl:** (Ar.is.) Meşgul olma, uğraşma.
i. 319a/10
i.+de 324a/19
- iṣtirāk:** (Ar.is.şirket'den) Ortaklık, ortak olma.
i.+(kābil-i iṣtirāk) 326b/21
- iṣtiyāk:** (Ar.is.) Sevk duyma, arzulama.
i. 335b/17
- it- :** Etmek. (yardımcı fiil)
i.-cek (idcek) (katl it-) 319b/15

i.-di 305b/11, 307b/19,
 307b/20, 309b/16, 310b/22,
 310b/3, 327b/1, 331b/19,
 335b/23, 336a/20, 336a/21,
 337a/6
 i.-diler 307a/11, 307a/7,
 333b/2, 339b/9
 i.-diler (āheng it-) 342a/12
 i.-diler (ārām it-) 327a/4
 i.-diler (‘arz it-) 326a/10
 i.-diler (bend it-) 333b/4
 i.-diler (cem‘iyyet it-) 323b/7
 i.-diler (ceng it-) 317b/13
 i.-diler (cüst ü cū‘ it-) 341b/2
 i.-diler (defn it-) 307a/12
 i.-diler (derc it-) 327a/22
 i.-diler (fermān it-) 329a/16,
 330b/20
 i.-diler (firār it-) 327b/24
 i.-diler (hem-vār it-) 340b/4
 i.-diler (hıfz it-) 336a/19
 i.-diler (ilgār it-)
 329b/15günān
 i.-diler (‘ināyet it-) 341a/1
 i.-diler (ittifāk it-) 334b/22,
 335a/1
 i.-diler (izhār it-) 336b/18
 i.-diler (kīyām it-) 307a/6
 i.-diler (kīler it-) 334b/11
 i.-diler (mu‘āvenet it-)
 327a/11
 i.-diler (muḥārebe it-) 327a/8
 i.-diler (muḥāşara it-)
 340a/17, 340b/1
 i.-diler (muḥarrar it-) 320b/14
 i.-diler (muḳātele it-) 329b/19
 i.-diler (muşāleḫa it-) 336a/12
 i.-diler (naql it-) 340b/8
 i.-diler (nālān it-) 325b/10
 i.-diler (reşk-i ḫuld-i berrīn it-)
 340b/19
 i.-diler (riḫlet it-) 305b/1
 i.-diler (sefer it-) 309b/18
 i.-diler (sevḳ it-) 333b/10
 i.-diler (şoḫbet-i ḫafīfe it-)
 328b/21

i.-diler (su‘āl it-) 305a/12
 i.-diler (te‘līf it-) 306b/7
 i.-diler (teslīm it-) 327a/14, 337a/7
 i.-diler (teveccüh it-) 308b/14,
 328b/17
 i.-diler (tevḳīf it-) 326a/19
 i.-diler (‘ubūr it-) 340a/15, 345b/23
 i.-diler (vefāt it-) 310a/5, 311a/9,
 317a/20
 i.-dir-diler (dest-būs it-) 307a/11
 i.-di (‘azm it-) 330a/13
 i.-di (‘azm -i Ḳaramān it-) 328b/1
 i.-di (bī-rūḫ it-) 329a/23
 i.-di (fermān şudūr it-) 344a/12
 i.-di (“alāş it-) 335a/11
 i.-di (helāk it-) 334b/6
 i.-di (iḳtizā it-) 337b/20
 i.-di (ilgār it-) 330a/21
 i.-di (irsāl it-) 311a/2
 i.-di (iṣāl it-) 336a/9
 i.-di (isti‘cāl it-) 329b/4
 i.-di (istimdād it-) 330a/18
 i.-di (izā‘at it-) 323a/22
 i.-di (ḳatlı it-) 323a/25
 i.-di (medfūn it-) 305b/8
 i.-di (meyl it-) 335b/21
 i.-di (muḥāşara it-) 331a/9
 i.-di (muḳātele it-) 330a/19
 i.-di (mülākāt it-) 336b/17
 i.-di (mürāce‘at it-) 309a/16
 i.-di (revāne it-) 337b/16
 i.-di (rucū‘ it-) 336a/17
 i.-di (şitāb it-) 317a/10
 i.-di (ta‘cīl it-) 318a/10
 i.-di (ṭaleb it-) 336a/11, 336b/25
 i.-di (teḳābül it-) 340b/16
 i.-di (teslīm-i ḫişārı it-) 340a/19
 i.-di (teveccüh it-) 327b/9, 330a/7,
 345a/4
 i.-di (tırāş it-) 337a/14
 i.-di (vedā‘ it-) 334b/21
 i.-di (vefāt it-) 309b/18
 i.-di (vürūd it-) 329b/1
 i.-di (zabṭ it-) 322b/24
 i.-dügi 307a/18, 307b/23, 324a/15,
 329a/21, 332a/17, 336b/2, 337a/8

i.-dügiçün (‘arz-ı irâdet it-) 340b/12
i.-dügiçün (taqvîyet it-) 343a/22
i.-dügin (leme‘ân it-) 314a/12
i.-dügin (recâ it-) 338b/3
i.-dügi (âmâde it-) 337a/10
i.-dügi (binâ it-) 308a/25
i.-dügi (cem it-) 320a/15
i.-dügi (intikâl it-) 311b/12
i.-dügi (kebâb it-) 345b/10
i.-dügi (muhâşara it-) 324a/5
i.-dügi (naql it-) 310b/24
i.-dügi (tahrîk-i fitne vü fesâd it-) 345b/17
i.-dügi (ta‘yîn it-) 314a/17
i.-dügi (tehaşşun it-) 331a/14
i.-dügi (tevaqquf it-) 342a/10
i.-dügi (vefât it-) 317a/25, 325a/22
i.-dügümde (dest-bûs it-) 309b/13
i.-dügin (iktizâ it-) 326b/22
i.-dügi (teveccüh it-) 319a/1
i.-dügüne (ekl it-) 305b/9
i.-dügü (‘arz it-) 306a/20
i.-dügü (binâ it-) 306b/3
i.-dükce (sevķ it-) 335b/21
i.-dükce (tevârüd it-) 342b/14
i.-dükden (‘avdet it-) 338b/25
i.-dükden (dâmen-bûs it-) 326a/23
i.-dükden (ictinâb it-) 305a/14
i.-dükden (ilticâ it-) 338a/3
i.-dükden (mâtem ü yâs it-) 337b/6
i.-dükden (şemşîr it-) 328b/8
i.-dükden (tahşîl it-) 338a/25
i.-dükden (ziyâfetler it-) 335b/10
i.-dükde (‘avdet it-) 321a/23
i.-dükde (ibrâm it-) 335b/22
i.-dükde (ihrâc it-) 343b/1
i.-dükde (irâde it-) 342b/11
i.-dükde (istiḥbâr it-) 307a/6
i.-dükde (nazar it-) 307b/4

i.-dükde (ref‘-i râyet it-) 330a/10
i.-dükde (tenâvül it-) 317a/18
i.-dükde (teveccüh it-) 310a/22
i.-dükde (vaż‘-ı ḳadem it-) 328b/9
i.-dükde (vefât it-) 323b/19
i.-dükleri 327a/9, 329a/11
i.-düklerinde (cülüs it-) 311a/12
i.-düklerinde (müştâvere it-) 331b/8
i.-düklerinde (naşb-ı ‘ıyâm it-) 345a/10
i.-düklerinde (su‘âl it-) 333b/2
i.-düklerinde (teşrîf it-) 332b/2
i.-düklerinin (dırâz it-) 326a/20
i.-düklerin (müştâhede‘ it-) 312b/14
i.-dükleri (binâ it-) 312b/6
i.-dükleri (cülüs it-) 323b/23
i.-dükleri (firâr it-) 319b/21
i.-dükleri (harf it-) 314a/15
i.-dükleri (ḥimâyet it-) 341a/8
i.-dükleri (nisbet it-) 311a/4
i.-dük (şehîd it-) 309a/25
i.-dük (ta‘bîr it-) 308a/5
i.-dük (te‘accüb it-) 308a/14
i.-düm 309b/15
i.-düm (‘arz it-) 307b/11
i.-düm (‘ıyâdet it-) 309a/1
i.-düm (istikşâf it-) 307b/3
i.-düm (i‘tirâz it-) 308a/16
i.-düm (ḳarâr it-) 310a/1
i.-düm (su‘âl it-) 307b/24
i.-düm (şurû‘ it-) 308a/10
i.-düm (tenâvül it-) 309b/2
i.-dürdiler (pür-revâc it-) 326b/7
i.-dürdügi (ta‘yîn it-) 313a/23
i.-dürüp (ihrâc it-) 326b/6
i.-dürürdi 305b/15
i.-ebilür (idebilür) (vâşıl it-) 309a/7
i.-ecek (idecek) 318b/3
i.-ecek (idecek) (‘avdet it-) 313a/25
i.-eler (ideler) (ḳarâr it-) 331a/25
i.-emedi (idemedi) 334b/14
i.-emedi (idemedi) (iḳdâm it-) 325a/2
i.-emedüm (idemedüm) (fehm it-) 331b/19

i.-emeyüp (idemeyüp) (ķarār it-) 331b/15
i.-emeyüp (idemeyüp) (muķāvemēt it-) 324a/13
i.-emeyüp (idemeyüp) (teħammül it-) 309b/23
i.-emezlerdi (idemezlerdi) 307a/20
i.-emezüm (idemezüm) (ķabül it-) 309b/16
i.-enlerden (idenlerden) (mürāceʿat it-) 321a/23
i.-enlere (idenlere) (mecrūħ it-) 329a/22
i.-enlerüñ (idenlerün) 335a/3
i.-en (iden) 324b/1
i.-en (iden) (iħtiyār-ı sükün it-) 340b/7
i.-en (iden) (nigeh-bānlık it-) 334b/23
i.-en (iden) (sebķ it-) 330a/8, 337b/11
i.-erdi (iderdi) (defʿ it-) 328b/5
i.-erdi (iderdi) (irsāl it-) 338a/8
i.-erdi (iderdi) (istikşāf it-) 314a/2
i.-erdi (iderdi) (izāle it-) 306b/12
i.-erdi (iderdi) (izhār it-) 338a/9
i.-erdi (iderdi) (ķatlı it-) 323a/7
i.-erdi (iderdi) (perstiş it-) 337a/18
i.-erdi (iderdi) (ķaleb it-) 336b/12
i.-erek(iderek) 322b/24
i.-erken (iderken) (ārām it-) 334b/13
i.-erken (iderken) (cem it-) 335a/2
i.-erken (iderken) (edā it-) 309a/21

i.-erken (iderken) (ķırāʿet it-) 309b/8
i.-erken (iderken) (muşāħabet it-) 310b/22
i.-erken (iderken) (mütāleʿa it-) 313b/11
i.-erken (iderken) (ķavāf it-) 333a/24
i.-erlerdi (iderlerdi) 319b/5
i.-erlerdi (iderlerdi) (ifķār it-) 328b/22
i.-erlerdi (iderlerdi) (ikrām it-) 308a/19
i.-erler (ideler) (defn it-) 337b/10
i.-erler (ideler) (duʿā it-) 311a/8
i.-erler (ideler) (żabķ it-) 323b/14
i.-erler (iderler) 318b/8, 321a/8, 337a/24
i.-erler (iderler) (bezl-i iķtidār it-) 312a/20
i.-erler (iderler) (cefā it-) 344a/20
i.-erler (iderler) (firār it-) 318a/14
i.-erler (iderler) (ħarb it-) 305a/7
i.-erler (iderler) (iħrāk it-) 323a/5, 323a/6
i.-erler (iderler) (iħtirām it-) 313b/6
i.-erler (iderler) (imddād it-) 342a/2
i.-erler (iderler) (imtişāl it-) 323a/3
i.-erler (iderler) (ķatlı it-) 323a/4
i.-erler (iderler) (secde it-) 323a/2
i.-erler (iderler) (taʿbīr it-) 315a/13
i.-erler (iderler) (vaşf it-) 314b/21
i.-erler (iderler idi) 338a/6
i.-ermiş (idermiş) (sevķ it-) 331b/9
i.-ersek (idersek) (gūşiş it-) 344b/16
i.-erse (iderse) (imtināʿ it-) 322a/10
i.-erse (iderse) (istiʿlām it-) 310a/17
i.-erse (iderse) (münāzeʿa it-) 329a/19
i.-ersüz (idersüz) (naşb it-) 307a/7
i.-erüm (iderüm) (ferāğat it-) 325a/7
i.-erüm (iderüm) (ķabül it-) 325a/5
i.-er (ider) 307b/7
i.-er (ider) (beyĀn it-) 313a/24

i.-er (ider) (delālet it-) 314b/13, 314b/17, 314b/19, 314b/23, 315a/10, 315a/11, 315a/3
i.-er (ider) (ġamz it-) 310b/14
i.-er (ider) (hibe it-) 336a/25
i.-er (ider) (iltimās it-) 331a/24
i.-er (ider) (irsāl it-) 342a/1
i.-er (ider) (kaşd it-) 335a/4
i.-er (ider) (laţīfe it-) 334b/24
i.-er (ider) (rāvī it-) 307b/23
i.-er (ider) (sa‘y it-) 310b/15
i.-er (ider) (te‘addī it-) 344a/11
i.-esüz (idesüz) 335a/5
i.-esüz (idesüz) (ıtlāk it-) 321b/1
i.-evüz (idevüz) (iķtifā it-) 305a/23, 306a/18
i.-e (ide) 322a/11
i.-e (ide) (cem-i zehāyir it-) 330a/15
i.-e (ide) (fetḥ u teshīr it-) 344a/14
i.-e (ide) (ḥikāyet it-) 336a/24
i.-e (ide) (intiķāl it-) 317a/23
i.-e (ide) (īşāl it-) 337b/17
i.-e (ide) (şitāb it-) 329b/25
i.-e (ide) (teveccüh it-) 308a/1, 329b/3
i.-eyüm (ideyüm) (ḥabs it-) 333b/13
i.-icek (idicek) 322a/16
i.-icek (idicek) (‘arz it-) 335a/9
i.-icek (idicek) (‘azm-i rezm-gāh it-) 327b/4
i.-icek (idicek) (cem it-) 323b/8
i.-icek (idicek) (edā it-) 310a/18
i.-icek (idicek) (fetḥ it-) 344a/23
i.-icek (idicek) (gūş it-) 305a/23

i.-icek (idicek) (ḥall it-) 307a/21
i.-icek (idicek) (ḥavāle it-) 328a/17
i.-icek (idicek) (inkār it-) 335a/8
i.-icek (idicek) (intiķāl it-) 342b/18pezīr
i.-icek (idicek) (iş‘ār it-) 335a/3
i.-icek (idicek) (muķātele it-) 322b/15
i.-icek (idicek) (mürūr it-) 310b/9, 336b/14
i.-icek (idicek) (müşāhede³-i şüret-i inhizām it-) 317b/17
i.-icek (idicek) (müşāhede³ it-) 309b/11, 344b/2
i.-icek (idicek) (teḥallüf it-) 318a/17
i.-icek (idicek) (teslīm it-) 336a/18
i.-icek (idicek) (teveccüh it-) 310a/18, 345b/8
i.-icek (idicek) (vefāt it-) 321b/19, 343b/19
i.-ince (idicek) (taḥķīķ it-) 341b/3
i.-indiler (idindiler) 345a/3
i.-indiler (idindiler) (murād it-) 311a/7
i.-indi (idindi) (mülk it-) 344a/4
i.-inüp (idinüp) (murād it-) 329a/7
i.-inüp (idinüp) (taḥt-gāh it-) 343b/16
i.-inüp (idinüp) (yaylak it-) 343b/14
i.-me 306a/1
i.-mediklerinden (ri‘āyet it-) 342b/15
i.-medin 324b/25
i.-medinüz (mülākāt it-) 336a/21
i.-medin (def‘ it-) 330b/2
i.-medi (zuhūr it-) 322b/4
i.-medükleri (itā‘at it-) 318b/24
i.-mege 323a/1
i.-mege (‘arz-ı vāķı‘a it-) 307b/19
i.-mege (cülüs it-) 324b/18
i.-mege (dūr it-) 333b/24
i.-mege (i‘ānet it-) 331b/17
i.-mege (sell-i seyf) 329a/20
i.-mege (taḥşiş it-) 343b/23
i.-megin (duḥül it-) 327b/23

i.-megin (kaṭṭ-ı ser-riṣṭe-i emel it-) 342b/17
 i.-megin (müṣāhede it-) 331b/18
 i.-megin (sevḳ it-) 337b/18
 i.-megin (ṣudūr it-) 333b/24
 i.-megin (teṣbīh it-) 314b/9
 i.-megi (binā it-) 312b/16
 i.-megi (mıḳāh it-) 305a/3
 i.-megi (tertīb-i ṣufūf it-) 328a/6
 i.-mekden (inḳıyād it-) 345a/21
 i.-mekden (teṣarruz it-) 340a/5
 i.-mekde (murād it-) 326a/9
 i.-mekdür (iṭāṣat it-) 329a/18
 i.-mekle (ṣadāvetler it-) 343a/5
 i.-mekle (firār it-) 345a/1
 i.-mekle (ḡalebe it-) 319a/13
 i.-mekle (ḡaṣb it-) 342b/25
 i.-mekle (ṣıdemāt-ı fütūhāt-ı ṣadīde it-) 311b/10
 i.-mekle (istimāṣ it-) 341a/10
 i.-mekle (ḳarār it-) 318a/10
 i.-mekle (muṣāmele it-) 342b/13
 i.-mekle (mülāhaza it-) 318b/11
 i.-mekle (mülāyemetler it-) 339b/4
 i.-mekle (müṣāhede it-) 312a/14
 i.-mekle (naṣīhat it-) 325b/11
 i.-mekle (sevḳ it-) 324a/14
 i.-mekle (taḥrīk it-) 324a/12
 i.-mekle (zıḳr it-) 336b/7
 i.-mek (aḫz it-) 329a/7
 i.-mek (ḥabs it-) 334a/21
 i.-mek (ḥimāyet it-) 338b/21
 i.-mek (izāle it-) 325a/4
 i.-mek (kaṭṭ it-) 345b/19
 i.-mek (keṣf it-) 307b/10
 i.-mek (mektūm it-) 325a/14
 i.-mek (mesned-niṣṭin it-) 317b/20

i.-mek (muḥālefet ü ṣinād it-) 339a/1
 i.-mek (muḳātele it-) 317b/25
 i.-mek (ṣudūr it-) 344b/19
 i.-mek (ṣıḳest it-) 337a/11
 i.-melerini (reṣḳ-i behiṣt it-) 306b/4
 i.-memege (teṣarruz it-) 333b/9
 i.-memiṣ (tevaḳḳuf it-) 333a/6
 i.-mesün (ṣuṭūr it-) 307a/14
 i.-meyeler (ṣamel it-) 334a/19
 i.-meyeler (ḡüzer it-) 325b/5
 i.-meye (isnād it-) 305a/15
 i.-meye (tecāvüz it-) 329a/24
 i.-meyicek (iṭāṣat it-) 337a/6
 i.-meyince (saṣy-i belīḡ it-) 306b/14
 i.-meyüp (fehmi it-) 326b/22
 i.-meyüp (ḳabūl it-) 305a/4, 306a/20
 i.-meyüp (ḳanāṣat it-) 329a/2
 i.-meyüp (ḳaṣd it-) 338b/7
 i.-meyüp (ḳuṣūr it-) 328b/14
 i.-meyüp (tecvīz it-) 331b/18
 i.-meyüp (teḥammül it-) 307b/16, 309a/8
 i.-meyüp (teḥīr it-) 345a/13
 i.-meyüp (vefā it-) 335b/14
 i.-mezler (maṣdūd it-) 338a/11
 i.-mez (fikr itmez idi) 320b/21
 i.-miṣ 307a/23, 310a/16
 i.-miṣdük (cülūs it-) 307a/24
 i.-miṣdür (hicv it-) 308b/21
 i.-miṣdür (intiḳāl it-) 309b/5
 i.-miṣdür (kaṭṭ-ı maḳāmat it-) 308a/21
 i.-miṣdür (teḥalluṣ it-) 308b/18
 i.-miṣdür (vefāt it-) 316b/12, 316b/14
 i.-miṣidi (derc it-)i-di (derc itmiṣ-idi) 331b/17
 i.-miṣidi (recā it-) 331b/14
 i.-miṣidi (rucūṣ itmiṣ-idi) 324a/22
 i.-miṣiḳen (iḥtiyār it-) 311b/6
 i.-miṣiñüz (istimāṣ it-) 306b/19
 i.-miṣler 307b/17, 310a/12, 331a/22encām, 334a/20
 i.-miṣlerdür (intimā it-) 305a/9

i.-mişlerdür (rihlet it-) 306b/9, 309a/3
i.-mişlerdür (ta'bir it-) 307b/25
i.-mişler (‘ahd it-) 334a/18
i.-mişler (‘azm it-) 306a/12
i.-mişler (emr it-) 309a/13
i.-mişler (hāşıl it-) 310b/8
i.-mişler (intiḳāl it-) 317a/24
i.-mişler (ittıḳā it-) 309b/4
i.-mişler (iẓhār it-) 313b/5
i.-mişler (muşāḩabet it-) 306a/14
i.-mişler (rihlet it-) 308b/15
i.-mişler (sevḳ it-) 305a/4
i.-mişler (süküt it-) 310a/20
i.-mişler (şuḡl it-) 305b/23
i.-mişler (tenāvül it-) 317a/24
i.-mişsün 307b/21
i.-mişsüz (ḩabs it-) 334a/20
i.-miş-idi (āşḳār itmiş-idi) 320b/16
i.-miş-idi (irsāl it-) 345b/25
i.-miş-idi (māyil it-) 317a/2
i.-miş-idi (murād itmiş-idi)i-
di (murād itmiş-idi) 327b/14
i.-miş-idi (mürür itmiş-idi) 323b/20
i.-miş-idi (recā it-) 337b/12
i.-miş-idi (vaşıyyet it-) 337b/9
i.-miş-iken (ḳaşd it-) 307b/20
i.-miş (‘ahd it-) 336a/23
i.-miş (firār it-) 342a/25
i.-miş (ifhām it-) 334a/25
i.-miş (iḩzār it-) 317a/22
i.-miş (nefy it-) 308b/16
i.-miş (revāne it-) 337b/23
i.-miş (tecribe it-) 313b/23
i.-miş (te‘essüfler it-) 336b/4
i.-se (cāh-ı sipāh) 328a/13
i.-se (sa‘y it-) 326a/7
i.-üğini (idüğini) (maḳşür it-) 345a/17
i.-üğini (idüğini) (müte‘allıḳ it-) 336a/15

i.-üñ (idüñ) (ferāḡat it-) 310b/4
i.-ünüp (idünüp) (murād it-) 345b/19
i.-ünürsek (idünürsek) (murād it-) 325a/4
i.-üp (idüp) 305b/22şuḡl.eyle-, 318b/4
i.-üp (idüp) 317b/16, 321a/6, 339a/7, 340b/15
i.-üp (idüp) (ā-māl it- 337b/7
i.-üp (idüp) (āḡāz it-) 318b/17
i.-üp (idüp) (aḡaz it-) 330a/1, 331b/12
i.-üp (idüp) (āheng it-) 328a/16
i.-üp (idüp) (‘aḳd-i peymān it-) 318a/4
i.-üp (idüp) (āmāde it-) 340a/16
i.-üp (idüp) (‘amel it-) 306a/19, 309a/25
i.-üp (idüp) (ārām it-) 306a/8, 342a/7
i.-üp (idüp) (‘arz-ı iḩlāş it-) 338b/2
i.-üp (idüp) (‘arz it-) 335b/17
i.-üp (idüp) (‘avdet it-) 324a/10
i.-üp (idüp) (‘azl it-) 326b/14, 332a/24, 332b/3, 340b/25
i.-üp (idüp) (‘azm-i der-gāh-ı pād-şāh it-) 337b/14
i.-üp (idüp) (‘azm-i iznıḳ it-) 327b/22
i.-üp (idüp) (baḩşış-i ‘āmm it-) 326b/15
i.-üp (idüp) (bedreḳa-i ṯarıḳ it-) 328b/15
i.-üp (idüp) (bed-güylük it-) 332b/6
i.-üp (idüp) (bel‘ u ketm it-) 338a/9
i.-üp (idüp) (bend it-) 329a/22, 329a/8
i.-üp (idüp) (bey‘at it-) 318b/3, 320a/6
i.-üp (idüp) (bezl-i maḳdūr it-) 326b/24
i.-üp (idüp) (binā it-) 314a/24
i.-üp (idüp) (cem-i sipāh eyle-) 320a/10

- i.-üp (idüp) (cem-i sipāh it-) 344b/11
- i.-üp (idüp) (cem it-) 317b/20, 319b/2, 321b/24, 323a/21, 327b/13, 339a/13, 339b/25, 341b/23
- i.-üp (idüp) (cenge mübāşeret it-) 342a/15
- i.-üp (idüp) (ceng it-) 312a/6
- i.-üp (idüp) (ceng ü cidāle mübāşeret it-) 343a/14
- i.-üp (idüp) (cereyān it-) 306b/1
- i.-üp (idüp) (da'vet it-) 310a/21, 320b/9, 335b/10
- i.-üp (idüp) (defn it-) 326b/2
- i.-üp (idüp) (der-güzīne it-) 317b/23
- i.-üp (idüp) (dīvān it-) 335b/1
- i.-üp (idüp) (dürüş-t-kelimāt it-) 338b/19
- i.-üp (idüp) (endīşe it-) 323b/5
- i.-üp (idüp) (esir it-) 341a/20
- i.-üp (idüp) (fehm it-) 331a/10, 336a/2
- i.-üp (idüp) (fetḥ it-) 322b/25
- i.-üp (idüp) (firār it-) 333a/10, 343a/15
- i.-üp (idüp) (ğasl it-) 337b/4başı
- i.-üp (idüp) (ğazālar it-) 343b/4
- i.-üp (idüp) (gūşiş it-) 337a/17
- i.-üp (idüp) (güzer it-) 341b/20
- i.-üp (idüp) (ḥabs it-) 335b/15
- i.-üp (idüp) (ḥacc it-) 309a/18
- i.-üp (idüp) ("ām it-) 334a/5
- i.-üp (idüp) ("arāb it-) 343a/25
- i.-üp (idüp) ("arāc it-) 324b/19
- i.-üp (idüp) (ḥareket it-) 325a/24
- i.-üp (idüp) (ḥāşıl it-) 321b/18
- i.-üp (idüp) (helāk it-) 334b/25
- i.-üp (idüp) (hem-rāh it-) 332a/11, 337b/23
- i.-üp (idüp) (hem-rāz it-) 320a/4
- i.-üp (idüp) (ḥıfz it-) 338a/4
- i.-üp (idüp) (ḥıṭāb it-) 336b/19
- i.-üp (idüp) (hicret it-) 308b/3
- i.-üp (idüp) (iḥtilāt it-) 338b/1
- i.-üp (idüp) (ḥur'Uc it-) 318a/25, 320a/7, 322a/21, 322b/13
- i.-üp (idüp) ("uşūmet it-) 339a/16
- i.-üp (idüp) (hücūm it-) 341a/18
- i.-üp (idüp) (ḥükm it-) 335b/24
- i.-üp (idüp) (ilgār it-) 318a/6
- i.-üp (idüp) (ısrār it-) 340a/4
- i.-üp (idüp) (ıtlāk it-) 345b/25
- i.-üp (idüp) (icābet it-) 321b/1
- i.-üp (idüp) (iclās it-) 318a/21, 320b/11
- i.-üp (idüp) (ictimā^c it-) 322a/3
- i.-üp (idüp) (ifrāz it-) 344a/1
- i.-üp (idüp) (iḥāṭa it-) 345a/13
- i.-üp (idüp) (iḥrāc it-) 342b/5
- i.-üp (idüp) (iḥsān it-) 311a/21, 339b/14
- i.-üp (idüp) (iḥtilāt it-) 322b/2
- i.-üp (idüp) (iḥtiyāt it-) 320b/7
- i.-üp (idüp) (iḥzār it-) 317a/13, 330a/7, 335b/2
- i.-üp (idüp) (iḳāmet it-) 334a/4
- i.-üp (idüp) (iḳdāmlar it-) 306a/16
- i.-üp (idüp) (iḳrām it-) 321a/22
- i.-üp (idüp) (iḳtifā it-) 327b/2
- i.-üp (idüp) (iḳtizā it-) 331b/10
- i.-üp (idüp) (i'lam it-) 336a/16
- i.-üp (idüp) (ilgār it-) 327a/8, 342a/11
- i.-üp (idüp) (ilgār it-) 330a/16
- i.-üp (idüp) (ilticā it-) 319a/18
- i.-üp (idüp) (imtinā^c it-) 322b/6
- i.-üp (idüp) (imtişāl it-) 311a/8
- i.-üp (idüp) (ināyet it-) 341b/19
- i.-üp (idüp) (inkār it-) 306b/16
- i.-üp (idüp) (intiḥāb it-) 329b/25

i.-üp (idüp) (irsāl it-) 322a/15,
339b/3
i.-üp (idüp) (isticāze it-)
333b/8
i.-üp (idüp) (istidlāl it-)
319b/23
i.-üp (idüp) (istīfā-yı hazz it-)
339b/11
i.-üp (idüp) (istīfā it-) 345a/22
i.-üp (idüp) (istiḥlāş it-)
344a/6
i.-üp (idüp) (istikbāl it-)
320a/11, 335a/25
i.-üp (idüp) (istikbāl ü ziyāfet
it-) 328b/13
i.-üp (idüp) (istiḥlā it-) 317a/9
i.-üp (idüp) (istimāc it-)
310a/4
i.-üp (idüp) (istimdād it-)
341b/25, 343b/23
i.-üp (idüp) (işāc at it-)
328a/18
i.-üp (idüp) (iṭāc at it-) 341b/1
i.-üp (idüp) (ittifāk it-)
318b/19, 324b/21, 325a/2,
329b/20, 332b/5, 334a/15
i.-üp (idüp) (izhār-ı inkisār it-
) 336b/20
i.-üp (idüp) (karār it-)
328b/23
i.-üp (idüp) (kaṭc-ı nazar it-)
308a/1
i.-üp (idüp) (kıyām it-)
322a/17
i.-üp (idüp) (kıyās it-)
326b/21
i.-üp (idüp) (luṭf it-) 310a/15
i.-üp (idüp) (maḡrūr it-)
341a/14
i.-üp (idüp) (maḡabbet it-)
336b/3
i.-üp (idüp) (merḡamet it-)
324a/17
i.-üp (idüp) (mesdūd it-)
339a/13

i.-üp (idüp) (meyl it-) 319a/21,
334a/3
i.-üp (idüp) (muāvenet it-) 334a/23
i.-üp (idüp) (muḡāfezat it-) 338b/6
i.-üp (idüp) (muḡārebe it-) 323b/1
i.-üp (idüp) (muḡāşara it-) 311b/16,
336b/10, 336b/11
i.-üp (idüp) (muşāleḡa it-) 335a/14
i.-üp (idüp) (mücāhede it-) 344b/3
i.-üp (idüp) (mülākāt it-) 336b/25,
336b/6
i.-üp (idüp) (müretteb it-) 323a/13
i.-üp (idüp) (mürūr u c ubūr it-)
340a/4
i.-üp (idüp) (naḡl-i selām it-)
336a/8
i.-üp (idüp) (nām it-) 325a/17
i.-üp (idüp) (nazar it-) 307b/1
i.-üp (idüp) (neşş it-) 323a/6
i.-üp (idüp) (niḡāh it-) 306b/17
i.-üp (idüp) (nüşş it-) 317a/20,
344b/8
i.-üp (idüp) (peydā it-) 309b/22
i.-üp (idüp) (pinhān it-) 342a/14
i.-üp (idüp) (rimāḡ it-) 322a/4
i.-üp (idüp) (ser-dār-ı c asker it-)
341a/23
i.-üp (idüp) (ser-dār it-) 345b/20
i.-üp (idüp) (ser-firāz it-) 340b/12
i.-üp (idüp) (sifāriş it-) 336a/14
i.-üp (idüp) (suāl it-) 311b/22
i.-üp (idüp) (şudūr it-) 312b/20
i.-üp (idüp) (süvār it-) 335a/24
i.-üp (idüp) (şākķ it-) 326a/21
i.-üp (idüp) (şitāb it-) 325b/25,
327b/21
i.-üp (idüp) (şurūc it-) 319b/12
i.-üp (idüp) (ta'biye it-) 339a/6
i.-üp (idüp) (taḡbīl-i rıḡāb it-)
328a/4
i.-üp (idüp) (taşdıķ it-) 307b/21
i.-üp (idüp) (ta'yīn it-) 334b/20,
345b/22
i.-üp (idüp) (ta'zīm it-) 318a/21
i.-üp (idüp) (te'alluķ it-) 308b/19
i.-üp (idüp) (te'arruz it-) 325b/9

i.-üp (idüp) (tebdil-i şüret it-) 345a/18
i.-üp (idüp) (tecerru' it-) 317a/17
i.-üp (idüp) (tedārük it-) 334b/14
i.-üp (idüp) (tedbîr-i işâbet-rüsüm it-) 325a/14
i.-üp (idüp) (tefvîz it-) 305a/3, 306b/5, 317a/6
i.-üp (idüp) (tehallûf it-) 328a/19
i.-üp (idüp) (tekrîm it-) 318a/21, 336a/7
i.-üp (idüp) (temâşâ it-) 333a/20
i.-üp (idüp) (temdîr it-) 317b/15
i.-üp (idüp) (temekkün it-) 343b/10
i.-üp (idüp) (temeşşül it-) 306a/9, 307a/19
i.-üp (idüp) (temkîn it-) 340b/8
i.-üp (idüp) (terahhüm it-) 338a/7
i.-üp (idüp) (terk-i diyâr it-) 328b/10
i.-üp (idüp) (teşarruf it-) 317b/7
i.-üp (idüp) (teslîm it-) 337b/16
i.-üp (idüp) (tesliyet it-) 336a/3
i.-üp (idüp) (tesliye it-) 309a/11
i.-üp (idüp) (teşrîf it-) 339b/17
i.-üp (idüp) (teveccüh it-) 306b/12, 332b/2, 340b/17, 344a/15
i.-üp (idüp) (tevehhüm it-) 322a/1
i.-üp (idüp) (tezâhür it-) 322a/12

i.-üp (idüp) (tezyîn it-) 328b/19
i.-üp (idüp) (tu' me'-i tîğ-ı âteş-bâr it-) 317b/15
i.-üp (idüp) (‘ubûr it-) 330b/23
i.-üp (idüp) (vaz' it-) 317a/14
i.-üp (idüp) (vefât it-) 321a/20
i.-üp (idüp) (yağmâ vü târâc) 341b/21
i.-üp (idüp) (yaylak it-) 343b/13
i.-üp (idüp) (zabıt it-) 319b/10, 327a/15, 345a/4
i.-üp (idüp) (zuhûr it-) 307a/3, 313b/24, 321a/12

itâ'at: (Ar.is.) Uyuma, boyun eğme.
i.+eyle- 322a/11, 330b/18
i.+it- 318b/24, 329a/18, 337a/6, 341b/1
i.+leridür 329a/4
i.+üñden 327b/3
i.+i rüsüm 328a/17
i.+i şâh 326b/20

itâb: (Ar.is.) Azarlama.
i. 305b/14

itâm: (Ar.is.) Yedirme.
i.+ol- 313a/8
i.+ ol- 313a/10

itdür- : Ettirmek. (yardımcı fiil)
i.-di (edâ itdür-) 335a/23
i.-di (nâ-bedîd itdür-) 335a/10
i.-di (tefriķ itdür-) 322b/21
i.-di (teşhîr itdür-) 343b/25
i.-dügi (hârâc itdür-) 334b/9
i.-mişler (ķatl itdür-) 332b/7
i.-üp (‘azl ü ħabs itdür-) "
332b/7
i.-üp (vaz' itdür-) 337b/7

itfâ: (Ar.is.tufû'dan) Söndürme,
söndürülme.
i.+sına 345a/12

itibâr: (Ar.is.) 1. Saygı gösterme. 2.

- Ehemiyyet verme.
i.+da (bāzār-ı i'tibār) 326b/7
i.+sızlık (istiḥfāf u
i'tibārsızlık) 339a/2
- i'tibārī** : (Ar.s.c. i'tibāriyyāt) Gerçek
olmayan, var sayılan.
i.+(emr-i i'tibārī ol-) 343a/1
- i'tikād**: (Ar.is.) İnanç, akide.
i.+ı 313b/23
i.+uñ 309a/12
i.+vir- 334a/12
- i'timād**: (Ar.is.amd'den) Güvenme.
i.+ı 331b/18
i.+vir- 327a/21
- i'tirāz**: (Ar.is.) Bir hükmü kabul
etmeyip çürütmeye çalışma.
i. 306b/18
- i'tizār**: (Ar.is.özü'den) Özür dileme.
i. 324a/16, 332a/17, 334b/2,
336a/3, 338b/3
i.+it- 308a/16
- itmām**: (Ar.is.) Tamamlama.
i.+a iriş- 345b/4
i.+eyle- 314b/10
i.+ı 339b/5
- ittifāk**: (Ar.is.) Birleşme, uyuşma,
sözleşme.
i. 307a/24, 334b/4
i.+an 310a/2
i.+eyle- 317b/13
i.+ı 314a/9, 317b/20
i.+it- 318b/19, 324b/21,
325a/2, 329b/20, 332b/5,
334a/15, 334b/22, 335a/1
i.+la 326a/18
i.+ların 326a/9
i.+ı vüzerā 325b/13
- ittifaқан**: (Ar. zf.) Birleşerek.
- i. 320b/17
- ittifākāt**: (Ar.is. ittifak'ın c) Birleşmeler.
i.+den (Hüsn-i ittifākāt) 332b/15
- ittihāz** : (Ar.is.ahz'den) Edinme, edinilme.
i.+eyle- 338a/17
- ittikā**: (Ar.is.) Dayanma, yaslanma,
söykenme.
i.+it- 309b/4
i.+ve izṭicā'ın gör- 309b/3
- iyāl**: (Ar.is.) Eş, zevce.
i.+in 331a/11
i.+i (ehl ü iyāl) 331a/12
- izāat**: (Ar.is.) Zayi etme, kaybetme.
i.+it- 323a/22
- izāle**: (Ar.is.) Giderme, yok etme.
i.+it- 306b/12, 325a/4
- izām**: (Ar.is. azim'in c.) Büyükler.
i.+(ekşer-i mülÜk-i izām-ı freng)
338a/12
i.+(maḥküm-ı Kıyāşıra²-i izām ol-)
342b/10
i.+(ümerā²-i izām-i Bāyenderī)
321a/8
i.+dan (vüzerā-i izām) 341a/9
i.+ından 306b/1
i.+ından (ümerā²-i izām) 317a/6
- izām**: (Ar.is.) Büyükler, ulular.
i.+ından 317a/7
- izān**: (Ar.is.) Anlayı, kavrayış;akıl; ittat,
söz dinleme.
i.+la(nazar-ı izān) 344b/2
- izāz**: (Ar.is.) Değer verme, yüceltme.
i.+(envā^c-ı izāz) 307a/5
i.+ü tevķir 326a/15
- izdiyād**: (Ar.is.) Artma, çoğalma.

i.+ı kuvvet 328a/22

ızhār: (Ar.is.) Ortaya çıkarma, meydana çıkarma.
i. 314a/3
i.+eyle- 306b/20, 336b/15, 339b/3
i.+it- 313b/5, 336b/17, 338a/9
i.+ı inkisār it- 336b/20
i.+ı tehayyür eyle- 310b/16

ızlāl: (Ar.is.) Hakir görme, küçük görme.
i.+ı eṣrār-ı küffār 339a/21

ızn: (Ar.is.) İzin, müsaade.
i.+ı 330b/6
i.+ı şerīf 309a/15

İznīk: Bursa'nın ilçesi.
i. 327b/7
i.+(‘azm-i İznīk it-) 327b/22
i.+de 327b/17

ızz: (Ar.is.) Yücelik, ululuk.
i.+ü iḳbāl 316b/21, 326a/11

K

ḳabāyih: (Ar.is.) Kabahatlar, çirkin işler, kabih haller.
k.+(ba‘z-ı ḳabāyih) 324b/11

ḳabāyil: (Ar.is. kabilenin c.) Kabileler, oymaklar.
k.+den (ṣanādīd-i ‘aṣāyir u ḳabāyil) 318a/25

ka‘be: (Ar.is.) Mekke’de kutsal yapı; namaz kılınırken dönülen yön.
k.+ı frengiyyān 338b/18

ḳābız: (Ar.s.kabz’dan) Kabzeden, tutan.
k. 323a/23

ḳabīle: (Ar.is.) Aynı soydan gelen ve bir başa itaat eden topluluk, boy, oymak.
k. 344a/17, 344a/17
k.+(ṣāhib-i ḳabīle) 317b/6

ḳabl: (Ar.zf.) Ön, önce, önceki, evvel.
k.+e 308a/20

Ḳable’l-vuṣūl: (Ar.zf.) Yetişmeden önce.
k. 311a/9

ḳabr: (Ar.is.) Mezar, kabir.
k.+u 314a/19

ḳabūl: (Ar.is.)1. Alma. 2. İçeri alma. 3. Razi olma.
k. 325a/7, 326a/20
k.+(mesmū-ı sem‘i ḳabūl ol-) 327b/5
k.+den 331b/2
k.+it- 305a/4, 306a/20, 309b/16, 325a/5
k.+le 326b/13
k.+ı ṣulh 345b/6

ḳabza: (Ar.is.)1. Tutamak yeri, tutacak, sap. 2. Peçe. 3. Tutam, avuç.
k.+ı teṣarruf 321b/15

ḳaç: Kaç, tane.
k. 309b/21, 310a/25, 311a/1, 317b/1, 321a/7, 325b/6, 328a/13, 328a/15

ḳaç- : Kaçmak.
k.-dı 318b/12, 330a/11, 336b/11, 337a/5, 344a/3
k.-duğın 341b/3
k.-muş 345a/19
k.-up 322a/19, 324a/22, 324a/7, 328b/1, 330b/18, 343b/22, 344a/17, 344a/5

- kaçan:** Ne zaman.
k. 321b/2, 323a/16, 325a/4
- kaçır-** :Kaçırmak.
k.-dılar 318b/14
- kaçur-** :Kaçırmak.
k.-dı 333b/13
k.-mayup 327a/19
- kadar:** Kadar.
k. 305b/4, 333b/5
k.+ı 342a/20
k.+ından 333b/6
- kağem:** (Ar.is.c.akdam)1. Ayak. 2.
Adım. 3. Ayak basma.
k. 313b/17
k.+(vaż'-ı kađem it-) 328b/9
k.+buyur- 306a/19
k.+leri (pīş-i kağem) 309a/8
- kağırğa:** Buharlı gemilerin icadından
evvel kullanılan harp
gemilerinden biri. Kürek ve
yelkenle kullanılırdı.
Kağırğalar 25 oturaklı idi ve
her küreği dörder adam
tarafından çekilirdi.
k.+larla 340a/6
k.+sına 326a/9
- kağime:** (Ar.s.) Eski, önceki.
k.+leri (‘ādet-i kağime)
325a/15
k.+nüñ (me‘ābid-i kağime)
312b/11
- kāfi:** (Ar.s.kifāyet'ten) Yeterli.
k.+dür 338b/20
- Kāfir:** (Ar.is.) Hakkı tanımayan,
bilmeyen.2.Allah'a
inanmayan. 3.Nankör,inkar
eden.
- k. 333b/13, 333b/19, 334a/13,
334b/18, 334b/19, 334b/2, 335a/2,
335a/7, 339a/20, 344a/19, 344a/21
k.+i 332a/11
k.+ler 331b/23, 333b/22, 334b/24,
335a/10, 335b/1, 337b/3, 341a/12
k.+leriñ 331b/23
k.+iñ 341a/15
k.+i ni‘met 332b/20
- kāğıd:** Kağıt.
k. 334a/11
k.+lardan 334a/11
- kağran:** (Ar.zf.) Zorla ve kuvvetle.
k. 337a/6
- kağren:** (Ar.zf.) Kahr ile,kahir suretiyle,
zorla; ezerek.
k. 338b/23, 343a/19
- kağt:** (Ar.is.) Kıtlık, kuraklık.
k.+u ğal 321a/12
- kaç-** : Kalmak.
k.-an 335b/16, 341a/12
k.-dı 323a/1, 332a/25
k.-dılar 322a/16, 343b/7
k.-ıcağ 336b/15
k.-madı 318a/18, 323a/8
k.-madı (eğer kaç-) 337a/15
k.-mağla 311a/24
k.-mayup 322b/10, 342a/21
k.-mış 311a/16
k.-mışdı 306a/21
k.-up (‘āciz kaç-) 336b/15
k.-up (“ālī kaç-) 325a/1
k.-up (mu‘aţtal u bī-kār ol-) 345a/2
k.-up (tenhā kaç-) 344b/21
- kağa :** (Ar.is.) Kale, hisar.
k. 334b/14, 334b/16, 341a/14
k.+(müsteĥfiżān-ı Kađa) 341b/15
k.+da 318b/2, 334a/4
k.+i 340a/25
k.+lar 339a/21, 344b/1

- k.+ları 343a/19
k.+larıñ 339b/5, 344a/24
k.+sı 312a/2
k.+sın 311b/16
k.+sında 311b/10
k.+ya 331a/9, 334b/10,
336b/9
k.+yı 313a/18
- Ḳalʿa-güşā:** (Ar.Far.b.s.) Kale açan,kale zapteden.
k. 341b/16
- ḳalb:** (Ar.is.) 1.Yürek. 2.Gönül.
k.+(zaʿf-ı ḳalb vir-) 328a/23
k.+i 331b/22
k.+ime 308a/8
k.+ine 306b/16
k.+ine (mezreʿa-i ḳalb)
326b/20
k.+lerine 341b/16
- ḳaldır-** : Kaldırmak.
k.-up 307a/24, 317b/23,
330b/22
k.-urlardı 308b/7
- ḳālī:** (Far.is.) Halı.
k.+lar 323a/15
- ḳalīl:** (Ar.s.) Az.
k. 325a/5
k.+(eḳall-i ḳalīl) 338a/9
k.+(maʿdūd-ı ḳalīl) 342a/14
k.+(maʿdūd-i ḳalīl) 328a/19,
333a/2
k.+idi 317b/14
k.+ol- 317b/25
- ḳalk-** : Kalkmak.
k.-up 331a/2
- ḳāmet:** (Ar.is.) Boy, endam.
k.+i ʿömr 337b/8
- kām-kār:** (f s.) İsteğine ulaşmış, mutlu.
k.+(muhtār-ı şāh-ı kām-kār)
344b/15
k.+u kām-rān 313b/10
kām-kār-u kām-rān)
k. 313b/10
- kām-rān:** (Far.b.s.) İsteğine kavuşmuş,
mutlu, kamını süren.
k.+(313b/10
k.+(pād-şāh-ı kām-rān ol-) 319b/19
k.+(sulṭān-ı kām-rān) 339b/11
k.+ol- 311b/15, 342b/9
- kām-yāb:** (Far.b.s.) Kamını bulmuş, mutlu,
bahtiyar.
k.+a (nüvvāb-i kām-yāb) 340b/14
- ḳan:** Kan.
k.+ın 322b/12
k.+ından 344b/23
k.+ını 323a/20, 327b/2
- ḳanāʿat:** (Ar.is.) Kısmete razı olma.
k.+it- 329a/2
- ḳande:** Nerede.
k. 307a/8, 336b/1
- kāne:** (Ar.fi.) İdi, oldu... mānasında, fiilin
geçmiş zamanı.
k. 313b/13
- ḳanḡı:** Hangi.
k. 337a/6
- ḳānūn:** (Ar.is.) Bir devletin koyduğu yasa.
k. 341a/6
k.+ı saltanat 339a/17
- ḳapluca:** Kaplıca, şifalı su kaynağı.
k. 308b/8
- ḳapu:** Kapı.
k. 341a/23
k.+sından 306b/23

k.+sını 334b/16
k.+suna 305b/24

kapucu: Hizmetçi.
k.+lar 329b/6

Kapukulu : Osmanlılarda devletten ödenek alan, sürekli görev yapan atlı ve yaya askerlerden oluşan teşkilat.
k. 330b/23, 345a/7
k.+yla 345a/15
k.+ndan 345b/22
k. 336a/25
k.+a 336a/25
k.+ı 336a/20
k.+ına 337a/1
k.+ını 336b/5

kâr : (Far.is.) 1.İş, iş gücü. 2. Kazanç.
k.+ı (câkıbet-i kâr) 320b/21
k.+ı (ser-encâm-ı kâr) 338a/3
k.+ı a'dâ 324b/4
k.+ı dünyâ 338b/15

Karabâg: Günümüzde Azerbaycan'ın batısı ve Ermenistan'ın güneyinde bulunan, Küçük Kafkas Dağları'nın yüksek kesimlerinden alçak kesimlerine uzanan, Kür ve Araz Irmakları arasında yer alan tarihî ve coğrafi bölge.
k. 318b/21
k.+a 317b/23
k.+da (kışlak.-ı Karabâg) 317a/8

karâbet: (Ar.is.) Yakınlık, hısımlık, akrabalık.
k. 325b/21

Karaboğdân: Günümüzdeki Moldovya'nın eski ismi.

k.+(Hâkim-i memâlik-i Karaboğdân) 340b/14
k.+dan (vilâyet-i Karaboğdân) 340a/2

Karadeñiz: Karadeniz.
k.+den 340a/7

Karagöz pâşâ: Osmanlı İmparatorluğu'nun Osmanlı -Memluk Harbi'nde de savaşmış komutan ve sancak beyidir.
k. 341b/8, 344a/20, 344a/22, 345a/1
k.+ya 344a/12
k.+yı 344b/13

Karahişâr: Şimdiki Şebinkarahisar.
k.+a 330b/22, 331a/7
k.+i şâhib 330a/9

Karamân: Sultan Beyazıt dönemine ait beylerbeyliği.
k. 308b/14, 312a/6, 312a/7, 324a/4, 326b/18, 326b/25, 328b/25, 329b/14, 330a/7, 331a/1
k.+(câzm-i Karamân it-) 328b/1
k.+(bakıyye-i Karamân) 323b/25
k.+(evliyâ-i Karamân) 310a/23, 310b/2
k.+(fitne-engizî-i ibn-i Karamân) 329b/9
k.+(memleket-i Karamân) 324a/11
k.+(taht-nişîn-i Karamân) 323b/24
k.+(zîkr-i ahvâl-i mülÛk-i Karamân) 323b/22
k.+a 309b/10, 309b/12, 327a/19, 331b/10
k.+da 316b/13, 316b/15, 329b/16, 339b/20
k.+dan (hudûd-ı Karamân) 332b/5
k.+ı (eyâlet-i Karamân) 324a/3
k.+uñ 328b/23

Karamanoğlu Kâsım beg: Cem Sultanla işbirliği yapan Karaman Beyi.
k. 324a/11, 333a/9, 339b/18

- k. 329b/10, 330b/10
k. 324a/2
- karār :** (Ar.is.) 1.Durma.2.Rahat. 3. Devamlılık, sürme. 4. Neticeye bağlama.
k. 338b/4
k.+(‘ahd ü karār eyle-) 338b/4
k.+dan 334a/19
k.+eyle- 333b/11
k.+it- 310a/1, 318a/10, 328b/23, 331a/25, 331b/15
- kārgūr:** (Far.b.s.)Taş veya harçla yapılmış olan.
k. 340a/13
- karın-dāş:** Kardeş.
k.+ı 317b/3, 318b/13, 321b/20, 324b/17
k.+larından 322a/20
k.+um 310b/14
- karış- :** 1. Bulanmak, doğruluğunu yitirmek, birbirine girmek.
k.-up 329a/24
- karīb:** (Ar.s.kurb’dan) Yakın,yakın olan, soyca yakın.
k. 305b/20, 307b/5, 310b/19, 3 19b/16, 338a/19
k.+ol- 332b/25, 342a/16
- karīn:** (Ar.s.) 1. Yakın. 2. Bir şeye sahip olan.
k.+i icābet 337a/25
- karşı:** Karşı.
k.+çık- 322a/1
- karşu:** Karşı.
k. 307b/4, 327a/19, 332a/2
k.+çık- 322b/15
k.+ya 307b/1
- kār-ḥāne:** (Far.b.is.) İş yeri, iş yapılan yer.
k.+i salṭanat 319a/8
- kar̄ye:** (Ar.is.c.kurā) Köy.
k.+de 311b/6
k.+ler 327a/21
- kaşd:** (Ar.is.) 1. Niyet, kurma. 2. Bile bile yapma. 3. Bir işe bilerek, isteyerek girişme.
k.+ı 317a/13
k.+ın 337a/24
k.+ına 339a/6
k.+ında 343a/22
k.+it- 307b/20, 335a/4, 338b/7
k.+ı kıtāl-i gürc-istān 321b/25
- kāse:** (Far.is.) Tas veya çanak. Kāse gibi olan çukurluk.
k. 305b/10
k.+de 317a/17
- kāşid:** (Ar.is.) 1.Kasteden, kıyan.2.Postacı, ulak.
k.+lar 337b/24
- Ḳāsım:** Cem Sultanla işbirliği yapan Karamanoğlu kasım Bey.Karaman Beyi’dir.
k. 324a/15, 329b/17, 330a/10, 330a/12, 330a/15, 330a/19, 330a/20, 330b/11, 331b/8, 332a/17, 332b/22
- Ḳāsım beg:** II.Beyazıt zamanında Silistre beyi.
k. 324a/14, 324a/7, 329b/14, 329b/21, 330b/1, 332a/4, 332b/22
k.+e 331a/1
k.+le 331a/8
- Ḳāsım pāşā:** Anadolu beylerbeyi.
k.+yı 332b/3
- kāsi:** (Ar.s.kasvet’dan) Duygusuz.
k. 331b/22

- kaşır** : (Ar.s) Kısa,boysuz.
k.+idi 315a/23
- Kaşır** : (Ar.is.) Saray, köşk.
k.+ı ablak 328b/16
- Kaşamonī**: Kastamonu.
k. 312a/2, 312a/25
- kāşāne**: Saray.
k.+leriniñ 309a/14
- kaṭc** : (Ar.is.) Kesmek.
k.+a 326a/7
k.+it- 345b/19
k.+ı maḳāmāt it- 308a/21
k.+ı naẓar it- 308a/1
k.+ı ser-rişte²-i emel it-
342b/17
k.+ı ser-rişte²-i muvāfeqate
342b/8
- kaṭı**: (Ar.s.) Kesen, kesici.
k. 315a/23, 315a/23, 321b/4
- kaṭıl**: (Ar.s.) Katleden, öldüren.
k.+(zehr-i kaṭıl) 339a/6
k.+lerine 329a/21
- kaṭl**: (Ar.is.) Öldürme.
k. 323a/21, 332b/9
k.+e 311a/17
k.+eyle- 311a/17, 311b/15,
319a/6, 320a/2, 322a/13,
322a/22, 322b/20, 324b/25,
325a/7, 339a/17, 343a/9
k.+ime 335b/24
k.+ine 325b/8, 326a/19,
342a/11
k.+ine (ibāḫat-i kaṭl) 323a/9
k.+itdür- 332b/7
k.+it- 319b/15, 323a/25,
323a/4, 323a/7
k.+olun- 319b/18, 332b/8
k.+i cāmm 337a/6
- kaṭānīn**: (Ar.is. kanun'un c.) Kanunlar.
k.+(ta'ṣīn-i kaṭānīn-i ma'ḍelet)
319b/12
- kaṭı**: (Ar.s.) Kuvvetli, sağlam.
k.+idi 315a/8
k.+ol- 337a/19
- kaṭl**: (Ar.is.c akvāl) Söz,lakırdı.
k. 334a/19
k.+eyle- 334b/16
- kaṭm**: (Ar.is.) İnsan topluluğu.
k.+inden 335b/13
k.+rā 314a/4
- kaṭāşıra** : (Ar.is. kayser'in c.) Bizans ve
rum hükümdarları.
k.+(maḫkūm-ı kaṭāşıra²-i 'izām ol-
) 342b/10
k.+(zemān-ı kaṭāşıra²-i kefere²)
313b/5
k.+ı müte'eḫḫir 313b/19
- kaṭd**: (Ar.is.) Bir şeyi yazma, yazılma.
k. 333b/4
k.+u bend 319a/4
- kaṭır** : İlgilenmek kurtarmak.
k.-maz 309a/11
- kaṭıtbāy**: Beyazıt Han döneminde hüküm
sürmüş, Mısır Sultanı.
k. 341b/5
k.+ı kec-re²y 342b/11, 345b/16
- kaṭıym**: (Ar.s) Ayakta duran, var olan.
k.+i 325b/14
- kaṭıynāt**:(Ar.is.) Var edilen şeylerin hepsi,
yaratılanlar.
k.+(sulṭān-ı kaṭıynāt) 314b/22
- kaṭışar**: (Ar.is.) Eski roma ve Bizans
hükümdarlarının lakabı.

- k.+1 Rūm 313a/24
- kaz-** : Kazmak.
k.-dılar 314a/15
- każā:** (Ar.is.) Kaderin vakti geldiğinde gerçekleşmesi.
k. 317a/10
k.+(iḳtiżā-i każā) 317a/9
k.+dan (mañşib-ı każā) 308a/24
k.+i dil-küşā 312b/18
- każġān:** Çok miktarda yemek yapmaya yarayan kap; kazan.
k. 322b/17
- każıyye:** (Ar.is.) Teklif, öneri, önerme.
k. 309a/12
- każī:** (Ar.is.) Dāvalara hüküm ve kaza eden. Şeriat kanunlarına göre dāvalara bakan hākim. Kadı.
k. 312b/23
k.+si 305a/11
- Ḳāżī^casker:** (Ar.b.is.) Kazasker, eskiden ilmiye rütbelerinin sonuncusu ve mülkiyede balalık,askerlikte müşir rütbesinin altında olan, Rumeli, Anadolu adıyla iki derecesi olan payadeki zat.
k. 310a/11
k.+ligine 311b/20
- kebāb:** (Ar.is.) Yanmış, yanık.
k.+it- 345b/10
- kebīr:** (Ar.s.) Büyük.
k.+(cāmi^c-i kebīr) 345b/4
k.+(emīr-i kebīr) 324b/22
k.+(emīr-i kebīr-i mışr) 344b/3, 345a/3
- k.+(şaġīr u kebīr) 335a/1
- kebūd:** (far.is.) Gök rengi, mavi.
k. 333a/19
- kec-re^y:** (Far.Ar.b.s.) Reyi, sakat, düşüncesi ters olan.
k.+(Ḳayıtbāy-ı kec-re^y) 342b/12
k.+üñ (Ḳayıtbāy-ı kec-re^y) 345b/16
- kedūret:** (Ar.is.)1.Bulanıklık. 2. Gam, tasa, keder.
k. 341b/6
- Kefe :** Ukrayna'nın Kırım yarımadasının güneydoğu kıyısında Akmescit'e 120 km mesafede tarihi bir liman şehri.
k. 340a/3
k.+de 316b/12
- Kefere^c:** (Ar.is. kafir'in c.) Kafirler.
k.+(mülŪk-i keferē^c-i fecere) 338a/10
k.+de (zemān-ı Ḳayāşıra^c-i Kefere^c) 313b/5
k.+i fecere 342a/3
k.+ye 323a/10
k.+yi 340b/7
- keff:** (Ar.is.c.küfūf) El içi,el ayası,avuç.
k.+deryā.izāfet 315a/12
k.+i maḳbūz 315a/14
- kehene:** (Ar.is.) Kahinler.
k.+(miyān-ı me^cābid-i köhne^c-i kehene vü rehābīn) 312b/13
- kelām:** (Ar.is.) Söz, lakırdı.
k.+1 323b/18, 331a/19
k.+1 (“ulāşa^c-i kelām) 331a/17
k.+ıyla 306a/4
k.+i mevlānā idrīs-i bitlīsī 339a/9
- kelb:** (Ar.is.c.kilāb) Köpek, it.

- k.+e 323a/12
- kelimāt:** (Ar.is. kelime'nin c.)
Kelimeler, sözler.
k.+ı dürişt 341a/9
k.+ı tayyibe 307a/20
- kelime:** (Ar.is.) Anlamlı ses veya ses birliği.
k.+sidür 323a/23
- kem:** (Far.s.) Az, noksan, eksik.
k.+ol- 328a/25
- kemāl:** (Ar.is.) Olgunluk, yetkinlik, tamlık, eksiksizlik.
k.+(mazhar-ı kemāl-i cemāl ol-) 314b/7
k.+i ʿāṭifet ü işfāk 319a/18
k.+i gurūr 332b/17
k.+i ḥayā 314b/13
- kemīn-gāh:** (Far.b.is.) Pusu yeri.
k.+da 342a/16
- kenār:** (Ar.is.) Kıyı, çevre.
k. 306a/25
k.+ına 319b/4, 340a/14
k.+ında 328a/1, 328a/8
k.+ından 324a/8
k.+ı āb328a/16
- kendi :** Kendi.
k. 335b/10
k.+nüñ 334a/24
- kendü:** Kendi.
k. 313b/1, 330a/21, 334a/21, 334b/11, 335b/6, 337b/4başı, 338a/4, 340a/9, 343b/6
k.+ler 306b/6, 328b/25
k.+lerden 332a/12
k.+lere 338a/6
k.+leri 339a/22
k.+lerini 327b/6
k.+ne 343b/16
- k.+nüñ 318b/11, 342a/13
k.+si 319a/3, 320a/2, 327b/8, 331b/10, 342a/14, 345a/15
k.+sin 331b/15
k.+süni 308b/20
k.+ye 305a/15, 310a/24, 317a/2, 318a/22, 319a/13, 323b/15, 327a/16, 339a/3, 343b/2
k.+yi 319b/13, 338b/15
- kepeneg:** (Far.is.) Çobanların giydiği kolsuz ve dikişsiz, keçeden dövülerek yapılan giyecek.
k.+in 328b/4
- kerāmāt:** (Ar.is..keramet'in c.) Kerametler.
k.+ı 314a/6
- kerāmet:** (Ar.is..) Allah dostlarında görülen olağanüstü haller.
k.+e (aşḥāb-ı kerāmet) 313b/23
- kere:** (ar.) Kez,yol,defa,sefer.
k. 331a/18
- kerem:** (Ar.is..) cömertlik, el açıklığı, lutuf,bağış.
k.+(dest-i kerem-i muʿtād) 340a/10
- kerīm:** (Ar.s.) Kerim sahibi, cömert.
k.+(şāh-ı kerīm) 336a/7
- kerīme:** (Ar.s.) 1. Ulu, büyük. 2. Cömert.
k.+si 310a/25
k.+sine 310a/25
k.+sinüñ (āyet-i kerīme) 313b/12
k.+i şulbiyye 327a/24
- kerrāt:** (Ar.is.. kerre'nin c.) Kereler, defalar.
k.+ü merrāt 345b/16
- kerre :** (Ar.is..) Kere, defa, kez.
k. 309a/18
- kes- :** Kesmek.

- k.-dükleri 310b/20
k.-üp 332b/21
- keşir:** (Ar.s.) Çok, fazla.
k.+(cem-i keşir) 318a/25,
320a/7, 330b/17, 343a/6
k.+i (cem-i keşir) 317b/15
- keşire:** (Ar.s.) Çok çok olan,bol.
k.+(ihtilâfât-ı keşire) 317b/11
k.+(mebâlig-ı keşire) 338a/8
k.+(muḥârebât-ı keşire)
345b/15
- keşret:** (Ar.is.) Çokluk.
k. 322a/7
k.+den (mürâce‘at-ı aşḫâb-ı
keşret) 306a/24başla-dılar
k.+inden 321b/5
k.+i “ılâf ü ‘inâd 322b/8
- keşakeş:** (Far.b.is.) Çekişme,
münakaşa.
k.+de 321a/14
- keşf:** (Ar.is..) 1.Açma, ortaya
çıkarma. 2. Bulma.
k.+i 314a/9
k.+it- 307b/10
k.+i Hâl 310a/3
- keştî:** (Far.is.) Gemi.
k. 335a/20
k.+leri 333b/4
- kevge:** (Ar.is.) Kavga,savaş.
k. 333a/23, 333a/25, 335a/19
- kıbâb:** (Ar.is.kubbe.c.) Tepesi yarım
küre şeklinde olan binâ
damları.
k.+ı menbe‘u’l-cenâb
312b/19
- kıbel:** (Ar.is.) Yan, taraf, yön, cihet,
cānib.
- k.+isinde (cānib-i kıbel) 313a/4
- kıbelî:** (Ar.is.) Tarafı,yanı.
k.+sinde (cānib-i kıbelî) 312b/18
- kıl-** : Kılmak, yapmak.
k.-an (nemâz kıl-) 308a/12
k.-dılar 337b/5
k.-dılar (per-dâhte kıl-) 322a/5
k.-dılar (tesmiye kıl-) 322a/7
k.-dı (muḥârebe kıl-) 322a/2
k.-ınmış (ta‘rîf kıl-) 312b/11
k.-mağa (münḥarîf kıl-) 310b/15
k.-mağla 326b/6
k.-up 307a/12
k.-urlarmış (nemâz kıl-) 308a/11
- kılâc:** (Ar.is.) Kaleler,surlar.
k. +ı 344a/14, 344a/18
k.+un 343a/22
- kılıc:** Uzun, düz veya eğri, ucu sivri, bir
veya iki yüzü keskin, kın içinde
bele akılan, çelikten silah.
k.+çek- 335b/24
k.+dan 335a/4
k.+sal- 342a/21
- kılıç:** Uzun, düz veya eğri, ucu sivri, bir
veya iki yüzü keskin, kın içinde
bele akılan, çelikten silah.
k. 322a/5
- kılın-** : Kılınmak.
k.-duğdan (raḥne-dâr kılın-)
340a/18
- kıllet:** (Ar.is.) Azlık, az olma.
k.+inden 328b/4
k.+ol- 330a/14
- kılıp:** Kılmak.
k. 340a/19
- kımâş:** Kumaş.
k.+lar 326a/15

ķır- : Bir kuvvet tatbik ederek parçalamak.
k.-dılar 342a/24
k.-mağla 329a/2
k.-miş 328a/21

ķırāpet: (Ar.is.) Okuma, devamlı ve düzgün okuma.
k.+it- 309b/8

ķırım: Karadeniz'in kuzeyinde Azak Denizi'nin batısında bir yarımada.
k. 340a/3

ķırım Ĥānı Mengli Giray: Beyazıt Ĥān döneminin ķırım hükümdarıdır.
k. 340a/22

ķırķ: Kırk.
k. 305a/3, 316b/9, 317a/9
k.+ıncı 310b/19, 310b/9

ķıřřa: (Ar.is.) Hikaye, rivayet.
k. 310b/21
k.+sıyla 306b/18
k.+yı 306b/19

ķıř: Kış mevsimi.
k. 324a/8
k.+layup 340b/22

ķıřla- : Kış mevsimini geçirmek.
k.-yup 339a/12
k.-yan 330b/14

ķıřlak: Kış geçirilen yer, kışla.
k. 343b/13, 343b/13, 343b/14, 343b/15
k.+ı Ķarabāğ 317a/8

ķıřa: (Ar.is.) Parça, bölüm, cüz.
k. 310a/24

ķıtāl: (Ar.is.) Vuruşma, birbirini öldürme, savaş.
k. 340a/7
k.+(318a/7
k.+(dā'ıyye²-i ķıtāl) 319b/4
k.+(ķařd-ı ķıtāl-i gürc-istān) 321b/25
k.+de (ĥın-i ķıtāl) 328a/21
k.+e 319a/22, 342a/18, 342a/3
k.+e (ĥarb ü ķıtāle āmāde ol-) 342a/23oğlı
k.+ü cidāl 331a/13

ķıyāfet: (Ar.is.) Bir kimsenin giydiklerinin bütünü.
k. 315a/9
k.+de (ĥilm-i ķıyāfet) 314b/13, 314b/23
k.+i a^czā 314b/2

ķıyāfet-nāme: (Ar.Far.b.is.) Kıyafetten hüküm çıkarma kitabı.
k.+de 314b/16

ķıyāfet-řınāsān: (Ar.Far.b.is.) Kıyafetten anlayanlar, bilenler.
k.+ı müteferris 314b/5

ķıyām: (Ar.is.) 1.Ayağā kalkma. 2.Bir işe başlama.
k. 308a/19, 335b/7
k.+it- 307a/6, 322a/17

ķıyās: (Ar.is.)Bir şeyi başka bir şeye benzeterek hüküm verme, karşılaştırma.
k.+(bī-ĥadd ü ķıyās) 341a/5
k.+it- 326b/21

ķız: Dişi çocuk.
k.+ın 321b/13
k.+ından 339b/19
k.+lara 305b/12

ķızıl: Kırmızı.
k. 322a/6

Kızılbaş: Şii mezhebinin bir kolundan olan.
k. 322a/7
k.+ı evbāş 321a/14

ki: (Far.e.) Anlam bakımından birbirleriyle ilgili cümleleri birbirine bağlayan bir söz.
k. 305a/1, 305a/12, 305a/13, 305a/17, 305a/22, 305a/8, 305b/13, 305b/3, 305b/5, 306a/15, 306a/21, 306b/17, 306b/21, 306b/23, 307a/13, 307a/14, 307a/2, 307a/23, 307a/4, 307b/11, 307b/15, 307b/17, 307b/19, 307b/24, 307b/25, 307b/3, 307b/4, 308a/12, 308a/13, 308a/14, 308a/15, 308a/18, 308a/3, 308a/5, 308a/8, 308b/11, 308b/12, 308b/15, 309a/1, 309a/2, 309a/21, 309a/24, 309b/12, 309b/15, 309b/3, 310a/12, 310a/12, 310a/14, 310a/17, 310a/23, 310b/12, 310b/2, 310b/20, 310b/4, 310b/8, 311a/7, 311b/16, 312b/17, 312b/9, 313a/24, 313a/5, 313b/18, 314a/1, 314a/16, 314a/21, 314a/5, 314a/8, 314b/2, 314b/3, 315a/11, 315a/20, 317a/21, 317a/22, 317a/6, 317b/7, 318a/10, 318b/14, 318b/21, 318b/9, 319a/11, 319a/17, 319a/8, 319b/5, 321a/23, 321b/14, 321b/2, 321b/21, 321b/24, 321b/9, 322a/10, 322b/13, 323a/1, 323a/11, 323a/12, 323b/13, 324a/21, 324b/11, 324b/4, 325a/22, 325a/6, 325b/1, 325b/19, 325b/4, 326a/1, 326a/5, 327a/10, 327a/23, 327a/5, 327b/1, 328a/1, 328a/11,

328a/3, 328b/1, 328b/10, 329a/16, 329a/23, 329a/6, 329b/1, 329b/10, 329b/16, 329b/24, 330a/15, 330b/16, 330b/20, 330b/25, 331a/13, 331a/16, 331a/22, 331a/22, 331a/24, 331b/19, 331b/9, 332a/25, 332a/7, 332b/10, 332b/13, 332b/4, 333a/14, 333a/18, 333a/25, 333a/5, 333a/6, 333b/20, 334a/18, 334a/20, 334a/20, 334b/1, 334b/10, 334b/10, 334b/16, 334b/22, 334b/3, 334b/4, 335a/12, 335a/21, 335a/4, 336a/23, 336a/23, 336a/5, 337a/14, 337a/22, 337a/3, 337b/16, 337b/9, 338a/14, 338a/16, 338a/21, 338a/3, 338b/11, 338b/11, 338b/13, 338b/18, 338b/4, 338b/4, 338b/5, 338b/7, 339a/15, 339a/3, 339a/4, 339a/5, 339b/13, 339b/18, 340a/22, 340b/1, 341a/11, 341b/13, 341b/24, 342b/19, 342b/8, 343a/11, 343a/18, 343a/19, 343a/23, 344a/12, 344a/18, 344b/16

kibār: (Ar.s. kebir'in c.) Büyükler.
k.+(ümerā-i kibār) 312a/19, 317b/5
k.+dan 312a/21

kibr: (Ar.is.) Kendini büyük görme.
k.+ı hīle-ger 334a/10

kibriyā: (Ar.is.) Büyüklük, ululuk.
k.+ya (bārgāh-ı kibriyā) 307a/18

kih-ter: (Far.b.s.) Yaşça en küçük olan.
k.+ı (birāder-i kih-ter) 326b/18

kilāb: (Ar.is..kelb'in c.) Köpekler.
k.+ım 305b/9

kīlār: (Far.is.) Kiler.
k. 323a/15

kīler: (Far.is.) Erzak koymağa mahsus dolap. Yiyecek, içecek şeyler koyulan mahzen, anbar veya oda.

- k.+it- 334b/10
- kīlerci** : Yiyecek, içecek şeyler
koyulan mahzen, anbar veya
odadan sorumlu kimse.
k. 332a/11
- kīlī**: Ukrayna'nın güneybatısında 25
bin nüfuslu küçük bir tarihi
şehir.
k. 339b/23, 339b/24, 340a/2,
341b/13
- kīlīd**: (far.) Anahtar, düğme ve
benzeri parça ile işleyen
kapatma aleti.
k.+i memālik-i ʿarab 344b/1
- kīlise**: Hıristiyan tapınağı.
k.+i Hīṣārī 340a/19
- kim**: Ki (bağlama zamiri)
k. 307a/8, 323a/16
k.+e 329a/18
k.+i 307a/7
- kimesne**: Kimse.
k. 318a/18, 321b/4, 322b/10,
322b/4, 325a/1, 331a/18,
341b/2
k.+leri 342b/2
k.+ye 313b/2
k.+yi 323a/4
- kimi** : Bahsedilen kişi için kullanılır.
k.+ (2) ni 329a/8, 329a/8
- kimse**: Kimse, kişi.
k. 306b/25, 309b/3, 333b/9,
341b/1
k.+i 308b/7
k.+idi 325a/5
k.+nüñ 310b/13
- kīn**: (far.is.) Gizli düşmanlık,
garaz.
- k.+i dūn-i nā-kes 320a/18
- kīne**: (Far.is.) Gönülde beslenen
düşmanlık.
k.+güzār 317b/22
k.+i dīrne 345b/11
- kīne-hʿāh**: (Far.b.s.) Öc almak isteyen,
kinci.
k.+ları 320a/11
- kīrām**: (Ar.s.kerim'in c.) Ulular, şerefliiler.
k.+(aṣḥāb-ı kīrām) 305a/20
k.+(ūmerāʿ-ı kīrām-ı eṭrāf) 326b/15
k.+dan (ḳubūr-i meṣāyih-ı kīrām)
323a/5
- kīrbās**: (Ar.is.c.: kerābis) Bez, kumaş,
keten veya pamuk bez.
k. 305b/12
- kirmān**: (Far.is.c) Kurtlar.
k. 321a/12, 339b/23, 340a/2,
341b/13
k.+da 318a/2
- kīse**: (Far.is.c. ekyise) Para kesesi,
kumaştan çanta biçiminde torba
kab.
k. 311a/6
- kisve**: (Ar.is.) Elbise, kılık, hususi kıyafet.
k.+i ġarīb 322a/6
- kişi**: Zat, kimse.
k. 306b/13
k.+dür 325a/3, 326a/5
- kişver**: (Far.is.) İklim, memleket, ülke.
k.+e (dāver-i kişver) 327a/1
k.+e (sulṭān-ı kişver) 341a/21
k.+i 335b/15
k.+i rūm 331a/22
k.+i sulṭān 338a/12
- kitāb**: (Ar.is.) Kitap.

- k.+da 314a/19
k.+ı 306a/2
k.+lar 306b/7, 307b/25
k.+ları 305b/25
k.+larını 305b/23
k.+ı mutavvel 315b/2
- ko-** : Koymak, bırakmak.
k.-dı 330a/15, 336b/10
k.-dılar 337a/16, 339b/17
k.-duğ 333b/3
k.-maya 338b/6
k.-maz 335a/12
k.-mazdı 338a/17
k.-muş 306a/3
- kol:** İnsanın omzundan parmak uçlarına kadar olan organı.
k.+ları 315a/7
- köma-** :Koymamak.
k.-dı (kuvvet ü şevket köma-) 321b/16
- koñ:** Yerleşmek.
k. 310a/2
- kon-** : Yerleşmek.
k.-dılar 327a/5, 333b/15
k.-durdı 328b/16, 337a/3
k.-muşlar 327a/6
k.-muş-idi 319a/4
k.-up 313a/8, 327b/25
- konar göçer:** Göçebe yaşayan.
k. 343b/2
- kondur-** : Konma işini yaptırmak.
k.-dı 332a/3
k.-dılar 328b/18, 335a/25
- Ḳonya:** Konya ilimiz.
k. 329b/15, 329b/21
k.+dan 330b/22
k.+nuñ 328b/23
k.+ya 328b/6
- k.+yı 331a/6, 331a/9
- Ḳonya Hişarı:** Konya Kalesi
k.+nda 324a/4, 329b/22
- kop-** : Yerinden ayrılmak.
k.-dı 322b/4
- ḳork-** : Korku duymak.
k.-utmuşlar 309a/2
- Ḳoştantıniyye:** İstanbul.
k. 325a/23
k.+ (312b/9
k.+(feth-i Ḳoştantıniyye) 342b/9
k.+nüñ 313b/1
- koş-** : Birini bir işte görevlendirmek.
k.-dı 328a/15
k.-uñ 333b/8
k.-up 317a/7, 337a/1, 343b/24
k.-up (‘asker koş-) 344a/5
- koym-** : Bir şeyi bir yere bırakmak, belli bir süre yerleştirmek.
k.-up 323a/3, 330a/18, 330a/24, 332a/15, 333b/19, 334b/19, 334b/2, 337b/3, 338b/12, 339a/19, 341b/17
k.-up (baş koy-) 325a/13
k.-up (kul koy-) 344a/3
- köhne:** (Far.s.)1.Eski, Eskimiş, zamanı geçmiş.
k.+(miyān-ı me‘ābid-i köhne-i kehene vü rehābīn) 312b/13
- köprü:** Köprü.
k.+si 336b/9
- ḳral:** Hükümdar.
k.+ı 334a/15
k.+ larından 341b/25
- ḳubbe:** (Ar.is.c.kıbāb) Yarım küre şeklinde olan dam,bina.
k. 312a/14

- k.+iali 313a/13
- ķubūr** : (Ar.is.) Mezarlar, sinler.
k.+i meşāyih-i kirām 323a/5
- ķuddām**: (Ar.is.) Ön taraf, ileri taraf.
k.+ında 326b/2
- ķudret**: (Ar.is.) Güç, kuvvet.
k.+i haķķ 333a/20
- ķuds** : (Ar.is.) Temizlik, paklık;
kutsallık.
k.+e (āşyān-ı ķuds) 310b/17
k.+e (iklīm-i ķuds) 310a/8
- Ķuds**: Mübareklik, kudsilik, nezafet,
pāk olmak.
k.+e (ħarīm-i Ķuds) 307a/7
- ķudūm**: (Ar.is.) Uzak bir yerden
gelme, ayak basma.
k.+leri 340b/18
k.+lerin (sebeb-i ķudūm)
307a/6
k.+ünden 323b/5
k.+üñüze 324a/12, 330b/11
- Ķudūs**: (Ar.is.) Filistin'in merkezi
olan şehir.
k.+i şerīf 328b/16, 331a/24
- kūh**: (Far.i). Dağ.
k.+(deşt ü kūh) 339b/8
k.+ı dible 339a/22
k.+i bülend 333a/18
- kūh**: (Far.is.) Dağ.
k.+(gāv-ı kūh) 339b/9
k.+(gūsfend-i kūh) 339b/9
- ķul**: Tanrı'ya göre insan, abd.
k. 311b/14
k.+a 325b/11
k.+ķoy- 344a/3
k.+ları 324b/13
- ķulle**: (Ar.is.) Kule.
k.+de 335a/13
k.+den 336b/16
k.+ye 336b/11
k.+yi 336b/11
- ķulūb**: (Ar.is.. kalb'in c.) Kalpler.
k.+e (esrār-ı ķulūb) 313b/25
k.+ı şāfiyye (eşhāb-ı ķulūb-ı
şāfiyye) 306a/13
k.+i nās 325b/18
- kūn**: (Far.is.) Kıç,kuyruk sokumu
bölgesi.
k.+ler 333b/4
- Ķurān**: (Ar.is.) Hazreti Muhammed'e inen
kutsal kitap.
k.+(tefsīr-i Ķurān) 308b/2
- ķurb**: (Ar.is.) Yakın olma, yakınlık.
k.+ünde 308a/25, 311b/5, 343a/12,
345a/9
k.+ünden 331a/10
k.+üne 318a/8, 334b/14, 341a/15
- ķurbaĝa**: Küçük göl ve derelerde yaygın
olarak bulunan, kendine has bir
ötüşü olan yüzücü, sıçrayıcı küçük
hayvan.
k. 307b/19
- ķurbān**: (Ar.is.) Allah yolunda kesilen
koyun, dana, deve vb. hayvan.
k.+lar 340a/10
- ķurd**: Köpekgillerden,Avrupa,Asya ve
kuzey Amerika'da yaşayan,postu
gri sarı renkli,yırtıcı,etcil memeli
hayvan.
k. 339b/10
- ķurı**: Islak olmayan.
k.+da 312b/3

- kuşur:** (Ar.is.) Eksiklik; ayıp,özür; suç.
k. 319a/14
k.+it- 328b/14
- kuşan-** : Beline kuşak, kılıç gibi şeyler bağlamak; giyinmek.
k.-dı 312a/4
- küşe:** (Far.is.) Köşe, bucak.
k. 324a/16, 332a/18
k.+sin 344b/9
- kuṭb:** (Ar.is.) 1.Dönen bir çarkın aksi. 2.Kutup.
k.+a (ḥuzūr-ı Kuṭb) 307a/11
k.+ı zemān 307a/4
- kuṭbü't-ṭarīk:** (Ar.is.) Yol kesenler, haydutlar.
k.+a 326a/24
- kuvvet:** (Ar.is.) Güç,takat, kudret.
k. 329b/22
k.+i (izdiyād-ı kuvvet) 328a/22
k.+lü 309b/20, 315a/7
k.+ü şevket ḳoma- 321b/16
k.+i nefes 315a/9
- küy:** Köy.
k.+den 309b/23
k.+i 322b/23
- küçük:** Küçük.
k. 312b/2, 312b/25, 313a/1, 323b/24
k.+den 322b/2
- küffār :**(Ar.s.kafir'in c.) Kafirler.
k. 313b/3, 313b/7, 340a/2, 342a/24
k.+(diyār-ı Küffār) 339b/2
k.+(ehl-i Küffār) 313b/21
k.+(gürūh-i Küffār) 342a/11
k.+(izlāl-i eṣrār-ı Küffār) 339a/21
- k.+(mülük-i Küffār) 338a/5, 338b/13, 342a/1
k.+a (ḥudūd-ı Küffār) 339a/24
k.+a (memleket-i Küffār) 338a/3
k.+dan 338a/16, 342b/2
k.+da (gāret-i memālīk-i Küffār) 312a/19
k.+ı 341a/19
k.+uñ 341b/16
k.+ı ḥāk-sār 312a/22
- küfr :** (Ar.is.) Allah'a ve dine ait şeylere inanmama.
k. 305a/19
k.+üme 335b/24
k.+ünde 323a/8
k.+ü ilḥād 323a/16
k.+i nihānī 307b/12
- küh-sār:** (Far.b.s.) Dağlık,dağ tepesi.
k.+da 330a/19
- külbe:** (Far.is.) Kubbe, üstü yuvarlak bina veya çıkıntı.
k.+i aḥzān 307b/21
- küllī :** (Ar.s.) Umumi, bütün, genel.
k. 311b/12, 329b/22
- künc:** (Far.is.) Köşe,bucak.
k.+i gürīz 344b/9
- Kürd-istān:** (Ar.Far.is.) Kürtlerin yaşadığı yer.
k.+a 318b/12
k.+a 320a/24
- kürsī:** (Ar.is.) Taht.
k.+de 335b/10, 335b/10, 336b/18
- küşād:** (Far.is.) Açmak.
k.+e 309a/14
- küşāde:** (Far.is.) Açık.
k. 315a/6

küşāde-dest: (Far.b.is.) Eli açık.
k.+ol- 315a/11

küttāb: (Ar.is.kātib.c.) Kâtipler.
k.+ü ümenā 340b/6

kütüb: (Ar.is..kitab'ın c.) Kitaplar.
k.+i tefāsīr 323a/4

L

lā: (Ar.e.) Olumsuzluk edatıdır.
l. 315a/22, 318b/7, 327b/6,
332a/7

lābis: (Ar.s.) giyen,giymiş.
l.+i şerru'n-nās 311a/21
lābis-i şerru'n-nās)
l. 311a/21

lahza: (Ar.is.) Gözucuyla bakacak
kadar geçen zaman.
l. 307a/9

laʿn: (Ar.s.) Lanetlenmiş, aşağılık.
l.+ler 333b/24

lākin: (Ar.e.) Fakat.
l. 307b/25, 313a/19, 317b/10,
317b/14, 317b/5, 318a/1,
318a/11, 318a/9, 319a/24,
320a/1, 320b/3, 324a/12,
329b/5, 330a/8, 331b/17,
332b/23, 332b/7, 333b/11,
338a/8, 338b/17, 341a/7,
341b/1, 341b/15, 342b/16,
344b/14, 344b/7

lālā: (Far.is.) Çocuğa bakan uşak.
l.+sı 327a/17

lāle-zār :(Far.b.is.) Lale bahçesi,
lalelik.
l.+a 344b/23

Lārende: Karaman'ın eski adı.
l.+de 330b/13
l.+den 332b/1
l.+ye 329b/15, 330a/25

laţif: (Ar.s.) Yumuşak, hoş, güzel, nazik.
l.+(mürğ-zār-ı laţif) 339a/25

laţife : (Ar.is.) Şaka, nükte.
l.+it- 334b/24

lā-cerem: (Ar.zf.) Şüphesiz, elbette.
l. 331b/25
l. 312b/12, 344a/11

lāyih: (Ar.s.) İçine doğan.
l.+ol- 308a/3

lāyık: (Ar.s.) Liyakati olan, uygun.
l. 336a/1

Lā yūsʿelü ʿammā yefʿal: (Ar.cü.) Ayet
“Allahü Telala'nın yaptıklarından,
hiçbir mahluku hesap soramaz.”
l.+ 305a/16

lāyih: (Ar.s.) İçine doğan.
l.+ol- 306b/11, 309a/23

lāzım: (Ar.s.) Gerek, gerekli.
l. 305a/22, 330b/3
l.+dur 333b/8
l.+ol- 323a/13, 329a/17, 343a/17

leʿīmān: (Ar.s.leim.c.) Alçak, zelil ve
aşağılık kimseler.
l.+(müflisān ü leʿīmān) 315a/14

lemeʿān: (Ar.is.) Parıldama.
l.+it- 314a/12
l.+ı nūr 312a/14

leşker: (Far.is.) Asker.
l. 318b/10, 338b/19
l.+(şevket ü leşker-i ārāste) 339b/1

l.+den (ümerā³ vü leşker)
343a/6
l.+e 343a/12
l.+i 318b/19, 322b/15
l.+ine 322b/23, 343a/12
l.+i (bakıyye-i leşker) 327b/8
l.+i (“ulāşa²-i leşker) 332b/22
l.+i ġālib 343a/15
l.+i islām 313a/21
l.+i maḫhūr 332b/18
l.+i muḫālif 333a/7
l.+i pād-şāh-ı efrenc 338b/22
l.+i şāmiyyān 343a/8

leşker-ğāh: (Far.b.is.) Ordugah, ordu yeri.
l.+ında 330a/20

leşker-nişīn: (Far.b.is.) Oturan asker.
l.+ol- 339a/25

levāzım: (Ar.is.) Lazım olan şeyler.
l.+ından 340a/20
l.+ını 326a/16, 332a/11

leyālī: (Ar.is.) Geceler.
l.+i ramezān 328b/22

leyse Olmadı (meālinde fiil-i müşebbehtir)
l. 315a/22

lezīze: (Ar.s.) Lezzetli, tatlı, hoş giden.
l.+(313a/6

libās: (Ar.is.) Elbise.
l. 305b/12
l.+ına 333b/19
l.+ıyla 333b/13, 334b/2
l.+ların 335a/2
l.+ı hayāt 332a/23

liḫye : (Ar.is.c. liha,luha) Sakal.
l.+(terāküm-mū-yi liḫye)
315a/2

limān: (yun.is.) Gemi barınağı.
l.+ına 335a/21

lisān: (Ar.is.) Dil.
l.+ı 314b/23
l.+ı ḫaḫḫ 305b/25

li-hāzā: (Ar.zf.) Bunun için, bu yüzden.
l. 313b/9, 334b/20

liyāḫat : (Ar.is.) Layık olma,değerlilik.
l.+i 324b/20

luğat: (Ar.is.) Luğatlar,kelimeler,sözler.
+de 315a/18

luḫf : (Ar.is.) Hoşluk, güzellik, iyilikle muamele.
l.+it- 310a/15
l.+la 307b/15
l.+ü nüvāziş 344b/17
l.+ü seḫā 336b/2

lüzüm: (Ar.is.) Gerek.
l.+unı 325b/20

M

mā: (Ar.e.) O şey ki, şu nesne.
m.+beyni 338a/18
m.+cerāyı 336a/23

ma³bed: (Ar.is.) İbadet yeri.
m.+idür 312b/9

ma³ber: (Ar.is.) Geçit, köprü, kemer.
m.+inden 337b/25

mācid: (Ar.s.) Şan ve şeref sahibi.
m.+lerinüñ (vālid-i mācid) 327a/23
m.+leri (vālid-i mācid) 311a/12,
326a/24

ma³delet: (Ar.is.) Adalet.

- m.+(taʿyīn-i kavānīn-i maʿdelet) 319b/12
- maʿden:** (Ar.is.c.maādin) Maden.
m.+i revāfīz 322b/1
- māder:** (Far.is.) Annen,ana.
m. 317a/23
- māderī:** (Far.is.) Annelik, analık.
m.+leri (cedd.-i māderī) 318b/13
m.+si (cedd-i māderī) 320a/5
- māder ü birāder:** (Far.is.) Anne ve kardeş.
m.+i 345a/18
- maʿdūd:** (Ar.s.) Sayılmış, sayılan.
m. 317b/25
m.+it- 338a/11
m.+ol- 338b/9
m.+ı kalīl 342a/14
m.+i kalīl 328a/19, 333a/2
- mağlūb:** (Ar.s.) Yenilmiş.
m.+ü perīṣānī ol- 343a/15
- Mağnīsā:** Ege bölgesinde bir il.
m.+lu 306a/15
- Mağnīsālī Çelebī:** Sultan Mehmet Han dönemi Osmanlı vezirlerindedir.
m. 306a/19
- mağrib:** (Ar.is.) Batı.
m. 337b/16
- mağrūr:** (Ar.s.) Gururlu, kibirli.
m.+it- 341a/14
m.+lar 344b/5
m.+u “urrem 342a/8
- mağfūr:** (Ar.s.) Allah'ın, kendisini affı için dua edilen ölmüş kimse.
m.+uñ 325a/22
- mağrib:** (Ar.is.) Batı.
m.+i (şalāt-i mağrib) 309a/21
- mağşūb:** (Ar.s.) Gasp olunmuş,zorla alınmış.
m.+en 311b/8
- māh:** (Far.is.) Senenin on ikide bir kısmı,ay.
m.+ı mezbūr 325a/24, 326a/1, 328b/13, 328b/5, 340a/16, 340a/18, 340a/9
m.+ı receb 332a/16
- maḥabbet:** (Ar.is.) Sevgi.
m.+ini (silsile-i maḥabbet) 336b/7
m.+it- 336b/3
m.+ler 335b/8
- maḥall:** (Ar.is.) Yerler.
m. 313b/18
m.+de 312a/13, 313b/4, 313b/4
m.+de (düşvār-ı maḥall) 318a/9
m.+in 313a/23
m. 318b/20
m.+de 322a/2, 322a/20, 328a/5, 332b/14, 338b/1, 342a/14
m.+den 342a/17, 345a/14
m.+e 332b/17, 334b/25, 342a/10
m.+inde 323a/18
m.+ler 339a/24
m.+lerinde 312b/4, 316b/14
m.+i maʿreke 342b/2
m.+i mażbūt 336a/19
m.+i mezbūr 333a/8, 339b/1
m.+i münāsib 334b/17
m.+i refīd 312b/17
- maḥallāt:** (Ar.is.) Mahalleler.
m.+ı şimālī-i istānbūl 312b/16

maḥbes: (Ar.is.) Hapishane,
hapsedilen yer, cezaevi.
m.+den 335a/17

maḥbūs: (Ar.s.) Habs edilmiş.
m. 338a/25
m.+idiler 334b/1
m.+ol- 318b/2, 320b/23,
330a/3

maḥfi: (Ar.s.) Gizli.
m.+ol- 342a/17

māhir: (Ar.s.) Maharetli, hünerli.
m. 306b/21

maḥkūm:(Ar.s.) Kendisine
hükmedilen.
m.+ı Kāyāşıra²-i ʿizām ol-
342b/10

maḥlaş: (Ar.is.) Halas
olunacak,kurtulacak yer.
m.+a 328a/23
m.+bul- 345a/21

maḥlūl: (Ar.s.)
Hallolunmuş,çözölmüş;
erimiş.
m.+a (taḥt-ı maḥlūl) 325b/20

Maḥmūd Çelebī: Sultan Beyazıt
Han dönemi devlet
adamlarındandır.
m. 312a/21

maḥmūd paşā: Fatih dönemi
vezirlerindedir.
m.+ya 311b/1
m.+y1 311a/19

maḥrūs:(Ar.s.) Himāye edilen,
korunan, gözetilen.
m.+ı (Ḥişārı-ı maḥrūs)
344a/23

maḥşūl: (Ar.is.) Hasıl olan, elde edilen,
ürün.
m.+li 327a/20

maḥşūr :(Ar.s.) Kuşatılmış.
m. 345a/16

maḥşūs: (Ar.s.) Birine veya bir şeye has
olan.
m. 318b/23, 334b/11
m.+ol- 314b/7
m.+ı bāyezīd Ḥān 325b/15

maḥhūd: (Ar.s.) Ahdolunmuş, bilinen,
sözleşilen.
m.+(emr-i maḥhūd) 337a/8
m.+(resm-i maḥhūd) 334b/23
m.+degül idi 339a/1

maḥhūde: (Ar.s.) Ahdolunmuş, bilinen,
sözleşilen.
m.+si (ʿādet-i maḥhūdesi) 343a/5

maḥv: (Ar.is.) Yok etme, ortadan
kaldırma.
m.+eyle- 325b/23
m.+ol- 311a/1

maḥzūl: (Ar.s.c.mahāzīl) Terkedilmiş, hor,
hakir.
m.+ol- 320a/17

maḥzūli: (Ar.s.) Horca,hakirce.
m. 341a/13

maḥzūn: (Ar.s.hūzn'den) Hüzünlü, tasalı.
m. 341a/10

maʿiyyet: (Ar.is.) Birinin emri altındakiler.
m.+le 307a/11
m.+iyle 331a/2

maḥām: (Ar.is.)1.Durulan yer. 2.Bulunulan
memuriyet ve görev mevkii.
m.+a 313b/6

- m.+da 306a/7
m.+ın 345b/14
m.+ına 309a/9
m.+ında 312a/24, 317b/1,
338b/12
m.+ı dil-ārā 306b/3
m.+ı “ılāfet 306b/5
m.+ı intişār 310b/6
m.+ı muḳābele^ç 341b/21
m.+ı mücādele vü
mümāne^çat 341b/15
- maḳāmāt:** (Ar.is.) Makamlar,
mertebeler.
m.+(ḳaṭ^ç-ı maḳāmāt it-)
308a/21
m.+ı refī^ça 308b/22
- maḳarr:** (Ar.is.) Karar edilen, durulan
yer.
m.+ı “aşm 318a/10
- maḳber:** (Ar.is.) Mezar, mezarlık.
m.+e 313b/3
m.+esi 314a/17
- maḳbül:** (Ar.s.) Kabul edilen.
m.+ḫut- 326a/10
- maḳbüz:** (Ar.s.) Kabz olunmuş,
alınmış.
m.+(keff-i maḳbüz) 315a/14
- maḳdūr:** (Ar.is.) Güç, kuvvet,
kudret.
m.+(bezl-i maḳdūr it-)
326b/24
m.+ların 344b/7
- maḳhūr:** (Ar.s.) Kahrolmuş, mağlup
olup bozguna uğratılmış.
m.+(leşker-i maḳhūr) 332b/18
- maḳşad:** (Ar.is.)Kasdolunan ve
istenilen şey.
- m.+ı (müntehā-yı maḳşad) 320b/5
- maḳşūd:** (Ar.s.) Kasd olunan, maksat, arzu.
m. 308a/9
m.+ı 331a/4
m.+ları 325b/14
m.+umuz 335b/13
m.+um (şāhid-i maḳşūd) 308a/16
- maḳşūr:** (Ar.s.) Kasrolunmuş, kısaltılmış,
kasılmış.
m.+it- 345a/17
- maḳşüre^ç:** (Ar.is.c.) Camilerde etrafı
parmaklıklı yüksek yer.
m.+ı cāmī^ç 312b/18
- maḳtül:** (Ar.s.) Katledilmiş, öldürülmüş.
m. 320a/16
m.+(pāşā-yı maḳtül) 325b/19
m.+ol- 311b/25, 311b/8, 319a/17,
321a/11, 321a/4, 322a/2, 343a/16
m.+üñ 310b/22
- maḳḳūd:** (Ar.s.) Akdolunmuş, bağlanmış,
düğümlü, bağlı.
m.+ı (gevher-i maḳḳūd) 305a/18
- maḳḳül:** (Ar.s.) Akıllıca, akla uygun iş
gören; anlayışlı, mantıklı.
m. 334a/22
m.+gör- 345a/11
- maḳüle:** (Ar.is.) Takım, çeşit, soy.
m. 314b/18, 323a/16
m.+yi 314b/21
- māl:** (Ar.is.) Varlık, servet.
m. 337b/7
m.+(cebīn-i māl) 345b/7
m.+(celb-i māl) 305a/6, 334a/6
m.+(esbāb ü māl-i keşīr) 329a/12
m.+(ḫarāc u māl) 340b/15
m.+(mülk ü māl) 319a/13
m.+ı 325a/5
m.+ın 323a/8

m.+ına (mülk ü māl) 338b/7

m.+i icābet ol- 306a/17

Malāṭīyye: Doğu Anadolu Bölgesi'nin Yukarı Fırat Bölümü'nde bulunur. Bulunduğu konumda bölgenin en gelişmiş şehridir. m. 343a/12

manşīb: (Ar.is.) Devlet hizmeti, memuriyet. m.+ı evvel 339b/15 m.+ı kaçā 308a/24 m.+ı vezāret 341b/11

mālīk: (Ar.s.) Sahip, bir şeye sahip, bir şeyi olan. m.+ol- 325b/3 m.+i caḥīm 336a/18

manşūb: (Ar.s.) Nasbolunmuş, konmuş, dikilmiş. m. 343a/3 m.+ol- 339b/15

mālīkāne: (Far.is.) Kanunda gösterilen şartlara göre birine verilen beylik arazi. m. 318a/19, 344a/7

manşūr: (Ar.s.) Allah'ın yardımıyla üstün gelmiş. m.+e (ʿasker-i manşūr) 327a/19 m.+uñ (ser-ḥadd-i manşūr) 312a/9 m.+u mesrūr ol- 320a/17”āhları

Malḳoçoğlu Bālī Beg: Sultan Beyazıt Han dönemi ordular komutanıdır. m. 342a/10, 342a/12, 342a/2, 342a/7, 342b/4 m.+e 341b/19 m.+nuñ 342a/9

manşūre: (Ar.s.) Allah'ın yardımıyla üstün gelmiş. m.+(ʿasker-i manşūre) 340a/15 m.+ye (ʿasākīr-i mensure) 323b/10

maʿlūm: (Ar.s.) Bilinen, belli. m.+dur 307a/15 m.+ı 320b/5 m.+ol- 310a/21, 314a/18, 323b/9 m.+ı pād-şāhi ol- 332b/8 m.+i ʿālemiyān ol- 343a/1 m.+i eʿālī vü edānī 325b/15 m.+i müstemīʿīn ola- 333a/15

manzūr: (Ar.s.) Bakılan, görülen. m.+ı 335b/7, 337b/12

marāz: (Ar.is.) Hastalık. m.+ı 339a/9 m.+ı mevt 309a/1, 309b/3 m.+ı mühlik 317a/11

maʿnā: (Ar.is.) Mana, anlam. m. 338a/20 m.+dan 343a/21 m.+sın 311b/22, 322a/1

maʿreke: (Ar.is.) Savaş meydanı. m.+de 320a/16, 320a/19, 329a/15 m.+den 317b/18 m.+den (miyān-ı maʿreke) 320b/18 m.+de (maḥall-i maʿreke) 342b/2 m.+i iltihām 329b/19

mānī: (Ar.s.) Men eden, geri bırakan, engel. m.+ol- 311a/17, 318a/11

maʿrifet: (Ar.is.c.maārif) Herkesin yapamadığı ustalık;ustalıkla yapılmış şey. m.+insüz 334a/19 m.+ümle 326a/6

- Marsilya:** Avrupa'da en büyük kara alanına sahip olan Fransa'nın 2. en büyük şehri ve 3. en büyük metropolitan yerleşim alanıdır.
m. 335a/18
- mā-rūz:** (Ar.is.) 1. Arzolunmuş. 2. Etki altında bulunan. 3. Verilmiş, sunulmuş; söylenilmiş.
m.+ol- 310b/11, 327a/1, 327a/17, 330b/19, 341a/22
m.+ı der-gāh-ı şāh 345a/6
- maşharalık:** (Ar.s.) Maskaralık, soytarılık.
m.+dan 323a/11
m.+dan (cümle-i maşharalık) 323a/12
- maşlahat:** (Ar.is.) İş, emir, husus, madde, keyfiyet.
m.+ın 305b/7
- maşbah:** (Ar.is.) Yemek pişirilen yer, mutfak.
m. 334b/11
m.+ı Āmire 313a/3, 313a/9
- maşbū:** (Ar.s.) Tab' olunmuş, basılmış.
m. 323b/18
- mātem:** (Ar.is.) Yas.
m.+i (esbāb-ı mātem) 326b/5
m.+ü yās it- 337b/6
- mātem-gīrlık:** (Far.b.is.) Matem, yas tutma.
m.+de 326a/4
- maṭrūh:** (Ar.s.) Tarh edilmiş, çıkarılmış.
m. 329a/23
- m.+ (efgende vü maṭrūh ol-) 344b/24
- mā-adā:** (Ar.e.) öden, başka.
m. 340a/6
m.+sı 334b/12
- mā-beyn:** (Ar.is.) İki şeyin arası, aradaki şey, ara.
m.+de 335a/17
m.+inde 341b/5, 342b/7
m.+lerinde 339a/16, 341b/6
- mā dāme:** (Ar.e.) Devam ettikçe, süresince.
m. 338b/4
- mazbū:** (Ar.s.) Zaptolunmuş, ele geçirilmiş.
m.+da (maḥall-i mazbū) 336a/19
- mazhar :** (Ar.is.) 1. Bir şeyin görüldüğü, çıktığı yer. 2. Nail olma.
m.+ı ata 326b/6
m.+ı kemāl-i cemāl ol- 314b/7
m. 314b/7
- ma'zūl:** (Ar.s.) Azledilmiş, işinden çıkarılmış.
m.+eyle- 311b/4
m.+ol- 312a/2
- ma'zūr:** (Ar.s.) Hoş görülebilecek bir özrü bulunan.
m.+lardur 329a/4
- me'ābid:** (Ar.is.. mabed'in c.) Mabetler.
m.+ (miyān-ı me'ābid-i köhne-i kehene vü rehābīn) 312b/13
m.+üñ 312b/7
m.+i ḳadīme 312b/11
- me'ācīn:** Macun.
m. 313a/6
- me'an:** (a.zf.) Beraber olarak.
m. 311a/20

me^cāyib: (Ar.is.) Kusurlar, ayıplar,
lekeler. (Bak: Maāyib)
m.+den 307a/18

mebālīg: (Ar.is.) Paralar, akçeler.
m.+ı keşire 338a/8

mecāl: (Ar.is.) Güç, kuvvet, takat.
m. 332a/7
m.+leri 333a/1
m.+vir- 328a/14

mecārīḥ: (Ar.is.mecrā.c.) Su yolları,
su yatakları.
m.+i enhār-ı me^cşet 321a/13

meclis: (Ar.is.) Toplantı, toplantı
yeri.
m.+(Ḥużzār-ı meclis)
306b/20
m.+de 306b/15, 335b/4
m.+den (ehl-i meclis)
306b/11
m.+e (ehl-i meclis) 306b/19
m.+inden 308b/6
m.+lerine 308a/18
m.+i ʿirfān 306b/13

mecma^c: (Ar.is.) Toplanılan yer.
m.+i muḥālifān 333a/10

mecrūḥ: (Ar.s.) Yaralanmış.
m. 344b/24
m.+it- 329a/22

medāris: (Ar.is.) Medreseler.
m.+i Şemāniyye 312b/22

medfen: (Ar.is.) Defnolunan yer,
kabr.
m.+(işārāt-ı medfen-i ebī
eyyūb) 314a/7
m.+(ta^crīf-i medfen) 313a/22
m.+i 313b/3
m.+i ebī eyyūb 314a/6

medfūn: (Ar.s.) Defnolunmuş, gömülmüş.
m.+dur 305b/16, 305b/18, 308b/1,
308b/3
m.+it- 305b/8

medḥal: (Ar.is.dühül) Girilecek taraf, dahil
olacak yer.
m. 338b/14
m.+i 329a/19

medhūş: (Ar.s.) Dehşete düşmüş, korkuya
kapılmış.
m.+(müteḥayyir ü medhūş) 344b/9

medīne^o: (Ar.h.is.) Hicaz'da Hazreti
Muhammed'in türbesinin
bulunduğu şehir.
m.+i münevvere 313a/15, 330b/7

medlül: (Ar.s.) Delil getirilmiş,şey.
m.+i 315a/19

medrese: (Ar.is.) Eskiden içinde ders
verilen yer.
m. 313a/13, 314a/23, 340a/8
m.+lerüñ 312b/25
m.+i ʿālīyye 312b/21

medrese: (Ar.is.) Eskiden içinde ders
verilen yer.
m.+sinde (zeyrek cāmi^c-i
medresesi) 305b/21
(medrese-i ʿālīyye)
m. 312b/21

mefāşıl: (Ar.is..mafsal'ın c.) Mafsallar,
eklemler.
m.+uñ (veca^c-ı mefāşıl) 325a/15

mefātīḥ: (Ar.is.miftāḥ'ın) Anahtarlar.
m.+ı 334b/21

mefhūm: (Ar.s.) Sözdən çıkarılan mana.
m.+unca 315b/3, 342a/12
m.+unı 337a/21

- mefkūd:** (Ar.s.) Kayıp, yok, bilinmeyen.
m.+eyle 317b/16
- meger:** (Far.e.) Meğer, oysa, ki, halbuki.
m. 306a/3, 306b/15, 306b/21, 325b/19, 334a/9, 334b/17, 335a/2, 337b/22, 341b/24, 342a/9, 343a/11
- meḥabbet :** (Ar.is.) Sevgi.
m.+i ʿulemā 306b/2
m.+i memālik-i ʿacem 319a/24
- mehcūr:** (Ar.s.hicr'den) Hacir altına alınmış, malını kullanmaktan men' edilmiş, hacredilmiş.
m.+eyle- 335b/15
- meʿišet:** (Ayš. dan) Yaşayış, yaşama, ömür.
m.+leri (mecārī-i enhār-ı meʿišet) 321a/13
- mekān:** (Ar.is.) Yer, makam.
m.+ına 336b/24
- mekātīb:** (Ar.is.) Mektepler,okullar.
m.+i 319a/21
- mekke:** (Ar.h.is.) Hicaz'da Hazreti Muhammed'in doğduğu ve Kabe'nin bulunduğu şehir.
m.+i mükerrrem 311a/7
m.+i mükerrreme 330b/6
- mektüb:** (Ar.is.) Yazılmış şey, name.
m. 334a/24, 334b/2
m.+ı 337a/20
m.+unda 325b/20
m.+i ʿömr 325b/22
- mektüm:** (Ar.s.) Gizli,saklı.
m.+it- 325a/14
- melāhī:** (Ar.is.) Oyunlar, eğlenceler, cümbüşler.
m.+ye 319a/9
- melāhid:** (Ar.is.) Mülhidler, dinsizler, imānsızlar.
m.+e 323a/10
- melāʿın:** (Ar.s.) Mel'unlar,herkesin lanet ve nefretini kazanmışlar.
m. 323a/2
- melāl:** (Ar.is.) Usanç, usanma; sıkılma.
m.+(mücib-i melāl) 331a/13, 332b/11
- melāmet:** (Ar.is.) Ayıplama, kınama; azarlama, çıkışma.
m.+(seng-i melāmet) 345a/5
- melekāt:** (Ar.is.meleke.c.) Melekeler. Tecrübe neticesi elde edilen alışılmış bilgiler. İsti'datlar.
m.+i pesendide 314b/6
- melek-ḥıṣāl:** (Ar.b.s.) Melek huyulu.
m.+e (sulṭān-ı melek-ḥıṣāl) 314b/7
- melḥūz:** (Ar.s.) Düşünülebilen, hatıra gelen; olabilen.
m.+ı 319b/24
- melık:** (Ar.is.) Mal ve mülk sahibi, hükümdar.
m.+i muḥterem 343a/3
- memālık:** (Ar.is..memleket'in c.) Ülkeler, diyarlar.
m. 312b/6
m.+(berzaḥ-ı memālik ü Şām) 341b/8
m.+(gāret-i memālik-i küffār) 312a/19
m.+(ḥākim-i memālik-i Kāra boğdān) 340b/14

m.+(kilid-i memalik-i 'Arab)
344b/1
m.+(mehabbet-i memalik-i
'Acem) 319a/24
m.+(saltnat-ı memalik-i
Freng-istān) 338b/13
m.+(temām-i memalik-i 'Irāk)
321a/9
m.+(zabt-ı memalik) 318a/3
m.+de 323b/11
m.+de (cemī'-i memalik)
318b/16
m.+i 327b/2, 338a/18, 340a/4,
340b/15
m.+in 321b/15
m.+ine 345a/10
m.+i 'Arab 342b/16, 345a/8
m.+i Fāris 320b/14
m.+i İslāmiyye 334a/16,
338b/14
m.+i Rūm 319a/15

memleket: (Ar.is.) 1.Ülke. 2.Şehir,
kasaba.
m. 331a/17
m.+(teshīr-i memleket-i fāris)
321a/5
m.+(vücūd-ı memleket-i
sulṭān ya'qūb) 317a/8
m.+i 312a/12
m.+inden 326b/25, 343b/1
m.+ine 317b/21, 332a/16,
332a/8, 335a/17, 340b/13
m.+i hāşşa 318b/11
m.+i Karamān 324a/11
m.+i küffār 338a/3
m.+i pāp 338b/24
m.+i rīm 338a/23
m.+i şām 324a/8
m.+i şām ü Haleb 345b/18
m.+i şīrvān 318b/20
m.+in 341b/21

memlūk: (Ar.s.) Sahiplenilmiş, köle.
m.+leri ('abd-i memlūk)
311a/18

me'mūr: (Ar.is.) 1.Emir alan. 2.Bir işle
vazifelendirilmiş kimse.
m.+eyle- 340b/24
m.+ol- 329b/4, 344b/5

men^c: (Ar.is.) Yasaklama, engelleme.
m.+a 326a/8
m.+eyle- 322a/10

menāhī: (Ar.is.) Haram olmuş, yapılması
şer'an menedilmiş şeyler.
m. 319a/9

menākıb: (Ar.is.) Menkabeler, övünülecek
vasıflar.
m.+(hātımē'-i menākıb-ı Sulṭān
Muḥammedi) 314b/10
m.+ları 312b/4
m.+ı 'ālīyye 307a/22

menāre: (Ar.is.) Minare, ışık kulesi.
m.+lü 314a/23

menāşıb: (Ar.is..mansıb'ın c.) Mansıplar.
m. 317b/8
m.+ı 'ālīyye 317b/7

menāzım: (Ar.is.manzam.c.) Sıralar,
diziler.
m.+ı mülk ü millet 340b/23

menāzil: (Ar.is.. menzil'in c.) Menziller.
m.+de 330a/13

Mengli Giray Hān: (ö. 1515) 15.yüzyıl
Kırım Hanı.
m.+a 340b/11

menkül: (Ar.s.) Nakledilen anlatılan şey.
m.+dür 308a/5, 308b/11, 309a/1,
309a/21, 309b/3, 329a/6

mensüb: (Ar.s.) Bir şeye nisbeti olan.
m.+i hıdmetkār 343a/4

menşe : (Ar.is.) Bir şeyin neşet ettiği, çıktığı yer.
m.+i ta**ʿ**bīr 307b/23
menşe-i ta**ʿ**bīr)
m. 307b/23

menzil: (Ar.is.) 1.Varılacak yer. 2. Ev. 3. Konak. 4. Mesafe.
m.+de 319b/5
m.+e 322b/13
m.+esinde 338b/19
m.+i 305b/20, 334b/12
m.+inde 325a/12
m.+ine 335b/9, 336a/3

merātib: (Ar.is..metebe'nin c.)
Mertebeler.
m.+(ṭayy-i merātib eyle-)
308a/25
m.+i 313a/3
m.+i ʿālīyye 305a/10

merdāne: (Far.b.zf.) Erliğe yakışırca.
m. 332b/20, 341b/22, 342a/15
m.+dür (şüret-i şīr-i merdāne)
315a/8

merdüde: (Ar.s. redd'den)
Reddolunmuş, kovulmuş.
m.+(ḥuşamā-i merdüde)
342a/4

merdüm: (Far.is.) İnsan, adam.
m.+i gārīb 336a/22
m.+i rüz-gār-dīde 325a/19

merdüm-ḥ̣ār: (Far.b.s.) İnsan yiyen,
yamyam.
m.+a (ʿafārīt-i zengibār-ı
merdüm-ḥ̣ār) 322b/18

merḥale: (Ar.is.rihlet. den) Menzil.
Konak.
m.+de 310b/19
m.+den 325b/5

merḥamet: (Ar.is.) Acıma, şefkat gösterme.
m. 332a/18
m.+it- 324a/17

merḥūm: (Ar.s.) Allah'ın rahmetine
kavuşmuş, ölmüş.
m. 306b/2, 310b/20, 326b/7
m.+uñ 337b/12, 337b/19
m.+ü 325a/22

merḳad: (Ar.is.) Mezar, kabir.
m. 313b/5
m.+i 309b/5
m.+ine 309a/16
m.+i münevver 306a/9
m.+i münevvere 314a/22

merḳūm: (Ar.s.) 1.Yazılmış, adı geçmiş
2.Bayağı, adi kimse.
m. 318b/9
m.+dur 327b/11

merküz: (Ar.s.) Tabiatında,yaradılışında
bulunan.
m.+ol- 323a/17

merrāt: (Ar.is.merre'nin.c.) Kerreler,
birçok def'alar.
m.+(kerrāt ü merrāt) 345b/16

mertebe: (Ar.is.) Rütbe, derece.
m.+de 305b/3, 305b/5
m.+sin 326b/21
m.+sine (şān-ı mertebe) 338b/22
m.+i vezāret 311a/19
m.+ye 306b/14, 322b/25

mesā: (Ar.is.) Akşam.
m.+(şubḥ-u mesā) 313a/9
m.+(şubḥ u mesā geçür-) 332a/6

mesācid : (Ar.is..mescid'in c.) Mescitler.
m. 312b/11, 312b/7

mesāfe: (Ar.is.) Ara, uzaklık.
m.+i baʿīde 338a/18

meşāff: (Ar.is.) Sıra sıra dizilme yeri;harb safları yeri.
m.+(^caqd-i meşāff ol-)
320a/11
m.+da (evvel-i rüz-i meşāff)
343a/8

mesāk: (Ar.is.) Bir şey ileri sürmek.
m.+inden 312b/17

meşālih: (Ar.is.. maslahat'ın c.)
Maslahatlar, işler, faydalar.
m.+(ba^cz-ı meşālih-i devlet)
332b/3
m.+ı dīn ü devlet 339a/23
m.+ı mülkiyye 329b/4

mesālik: (Ar.is.meslek. C.)
Meslekler, tutulan yollar,
sülük edilen yollar.
m.+(sālik-i mesālik-i evliyā-i
mütekadim) 314a/5
m.+i 323b/14
m.+i hacc 342b/10

mesāmi^c: (Ar.is.) İşitme aletleri,kulaklar.
m.+i celīle- 336a/4

mescid: (Ar.is.) Müslümanların ibadetlerini yaptıkları minaresiz, minbersiz küçük cami.
m. 305b/16, 305b/17, 308b/1, 312b/16
m.+i 305b/20

mesdūd: (Ar.s.) Seddolanmış, kapanmış.
m.+it- 339a/13
m.+ol- 323b/15

mesihā: (Ar.h.is.) Hz. İsa'nın adlarından biri.

m.+nuñ (millet-i mesihā) 338b/20

Mesih Mīr-zā: İran hükümdarlarından Hasan Bayendri'nin oğlu Sultan Yakup'un kardeşidir.
m.+yı 317b/12, 317b/16

Mesih Pāšā: İran hükümdarlarından Hasan Bayendri'nin oğlu Sultan Yakup'un kardeşidir.
m. 311b/16, 324b/5
m.+yı 332b/3, 340b/23

mesken: (Ar.is.) Oturulacak yer, hane.
m.+i 334b/12

meslek: (Ar.is.) Gidilen, tutulan yol, gidiş.
m.+inden 305a/20
m.+ine 318a/3

mesmū: (Ar. s.) İşitilmiş, haber alınmış; dinlenen.
m.+ları 345a/20
m.+ol- 323b/18, 333b/20
m.+ı pād-şāh 324a/23
m.+ı sem^c-i qabūl ol- 327b/5
m.+ı sulṭāni 341b/1
m. 318b/24, 319a/2, 336a/11

mesmūm: (Ar.s) Zehirlenmiş, ağılanmış, zehirli.
m. 339a/8
m.+e (şerbet-i mesmūm) 317a/13
m.+la (tūg-ı mesmūm) 337a/14

mesmūme: (Ar.zf.) Mesmum olan, zehirlenmiş olan.
m.+yi (şerbet-i mesmūme) 317a/17

mesned: (Ar.is.) 1. İstinad edilen,dayanılan şey. 2.Rütbe, derece, paye.
m.+inde 343b/17
m.+ine 317b/9, 326a/6
m.+i devlet 319a/7
m.+i şehir-yārīd 326b/11

- m.+i vezāret 311a/15,
329b/5, 329b/8, 340b/24
- mesned-ārā:** (Ar.Far.b.s.) Mesnede süs veren,o mesnedde bulunan.
m.+güşten-i şāh-ı saīd
- mesned-nişīn:** (Ar.Far.b.s.) Bir makamda bulunan.
m. 326b/12
m.+it- 317b/20
- mesrebe:** (Ar.is.c. mesarib) Göğüsten karına kadar uzanan kıllı yer.
m. 315a/18
- meştūr:** (Ar.s.) Satırılanmış, yazılmış.
m. 314a/1
m.+dur 312b/4, 331b/5,
- mesūl:** (Ar.s.) İstenilen, talep edilen.
m.+lerin 326a/10
- meşāhid:** (Ar.is.) Şehitlikler.
m.+i 337b/20
- meşāhīr:** (Ar.is.) Ünlü kişiler.
m.+i “ayrāt 312b/8
- meşākķ:** (Ar.is.) Zahmetler, mihnetler, sıkıntılar.
m.+ı riyāzat 307b/16
- meşākķat:** (Ar.is.) Sıkıntı, zahmet, mihnet.
m.+leri 332b/24
- meşāyih:** (Ar.is.) Şeyhler.
m. 305a/5, 306b/2, 340a/10
m.+(ķubūr-i meşāyih-i kirām) 323a/5
m.+den 321a/11
m.+den (rasāyil-i meşāyih) 306a/3
- m.+i Muħammediyye 309b/6
- meşgūl:** (Ar.is.) Bir işle uğraşan.
m.+ol- 326b/12, 328b/23
m.+ol- 310a/16, 310b/7, 324b/10
- meşhūr :**(Ar.s.) Şöhretli, ünlü, tanınmış.
m. 313b/8
m.+dur 305a/8, 308b/15, 309b/7, 339a/4
m.+ol- 313a/2, 338a/15
- meşmūl:** (Ar.s.) Şümullenmiş; kaplanmış, etrafı çevrilmiş; bir şeyin içinde bulunan.
m.+(vezīr-i meşmūl) 311b/8
- meşreb:** (Ar.is.) Yaratılış; mizaç, huy.
m. 314b/18
m.+leri 307b/13
- meṭāc:** (Ar.is.) Mal, eşya.
m.+ı hayāt 320b/19
- meṭāf:** (Ar.is.) Tavaf edecek yer.
m. 313b/6
- meṭālib:** (Ar.is.) Talep olunan,istenen şeyler.
m.+i şāh 314a/3
- metris:** (Ar.is.) Askerin çarpışma sırasında korunması için yapılan toprak siper.
m.+ler 336b/14
- mevāīd:** (Ar.is.) Vadolunmuş şeyler; belirli zamanlar.
m.+(ba‘z-ı neşāyih u mevāīd) 319a/23
m.+i ‘arķūbiyye 342b/13
- mevālīp:** (Ar.is.) 1.Mevleviye payesine ulaşmış olan sarıklı alimler. 2.Köle.
m. 312b/23
m.+(güzīde-i mevālīp-i rūm) 327b/10

mevāzıfı: (Ar.is..mevzi'nin c.)
Mevziler.
m.+(ba^cz-ı mevāzıfı) 344a/1

mevcūd : (Ar.s.) 1. Var olan,
bulunan. 2. Hazır olan.
m.+bulun- 325b/12
m.+idi 315b/2

mevfūr: (Ar.s.) Çoğaltılmış, çok,
bol.
m.+(^casker-i mevfūr) 326b/24

mevfüre: (Ar.s.) Çok, bol.
m. 326b/3

mev^cid: (Ar.is.)1. Söz verilen yer. 2.
Verilen söz.
m.+de (yevm-i mev^cid)
334b/23
m.+i mülākāt ol- 334b/20
m.+i mütē^cayyen 334b/17

mevķıfı: (Ar.is.) Yer, mahal.
m.+inde 307a/5

mevkib: (Ar.is.) Atlı veya yaya giden
kafile.
m.+(^cazm-i mevkib-i
hümāyūn eyle-) 328a/18
m.+i hümāyūn 327b/24,
331a/7
m.+i pād-şāhi 345b/7

Mevlā :(Ar.s.) Tanrı.
m.+ya 309a/7

Mevlānā: (Ar.s.) “Efendimiz”;
“Hazret”; bazı sarıklı
alimlerin ve din adamlarının
lakabı.
m. 309a/11, 339a/9
m.+yı 309a/10

Mevlānā Celālū'd-dīn-i Rūmī : İslam ve
tasavvuf dünyasında bir şair ve
düşünce adamı.
m. 311b/13
m. 308a/23

Mevlānā İdrīs: Mevlana Hüsameddin Ali-
ül Bitlisi'nin oğlu, Ebul Fadl
Mehmet Efendi'nin babasıdır.
Bitlis'te doğmuştur. Bundan dolayı
kendisine “İdris-i Bitlisi” veya
“Bitlisli İdris” denir. Doğum tarihi
kesin olarak bilinmemekle beraber,
1452 - 1457 tarihleri arasında
doğduğu tahmin edilmektedir.
m. 313a/10, 314b/7, 332a/25,
332b/13
m.+i Bitlīsī 333a/13

Mevlānā İdrīs-i Bitlīsī: Mevlana
Hüsameddin Ali-ül Bitlisi'nin oğlu,
Ebul Fadl Mehmet Efendi'nin
babasıdır. Bitlis'te doğmuştur.
Bundan dolayı kendisine “İdris-i
Bitlisi” veya “Bitlisli İdris” denir.
Doğum tarihi kesin olarak
bilinmemekle beraber, 1452 - 1457
tarihleri arasında doğduğu tahmin
edilmektedir.
m.+(kelām-i Mevlānā İdrīs-i Bitlīsī)
339a/10

mevrūs: (Ar.s.) Miras olarak bırakılan.
m.+dan (mülk-i mevrūs) 331b/3

mevrūsü: (Ar.s.) Mirasla bırakılmış.
m.+ni (mülk-i mevrūsü) 319a/20

mevsim : (Ar.is.) Yılın dört bölümünden
her biri; bir şeyin zamanı.
m.+i behār 330b/2
m.+i sefer 345a/25
m.+i zemistān 339b/5

mevşūfe: (Ar.s) Vasfolunmuş, vasıflanmış.
m.+ol- 315a/6

- mevşül:** (Ar.s.) Bitiştirilmiş, birleşmiş.
m.+dür 310a/22
- mevt:** (Ar.is..) Ölüm.
m.+inde (maraż-ı mevt) 309b/3
m.+lerinde (maraż-ı mevt) 309a/1
m.+ü hayāt-ı Cem Çelebī 338a/20
- mevz :** (Ar.is.) Muz ağacı.
m.+le (cevz ü mevz) 307b/14
- mevzî:** (Ar.is.) Bir şey konacak yer, yer.
m.+de 314a/13
m.+i mezbūr 314a/11
- mevzîfi:** (Ar.s.) Bir yere mahsus, bir yerde olan, sınırı dar, yayılmamış.
m. 314a/15, 324a/25
- mevzi:** (Ar.is.) Bir şey konulacak yer; yer.
m.+e 306a/22
- meydān:** (Ar.is.) Geniş, açık, düz yer, alan.
m.+ı 324a/4
m.+ı ceng 332b/20
- meyl:** (Ar.is.) Eğilme, yönelme.
m.+i 317a/21
m.+it- 319a/21, 334a/3, 335b/21
m.+leri 306a/16
- me'yūs:** (Ar.s.) Yeise kapılmış, ümitsiz.
m.+ol- 323b/16, 345a/2
- mezāhib:** (Ar.is.) Mezhepler, tutulan yollar.
m.+(ehl-i mezāhib-i muhtelif) 322b/1
- mezālim:** (Ar.is. mazlime'nin c.) Zulümler, can yakmalar.
m.+den 305b/15
- mezār:** (Ar.is.) Kabir.
m.+ı 338a/1
m.+ını 313b/1
m.+ları 305b/2
m.+ı pür-envār 313a/12, 313a/23, 314a/10
m.+ı şerif 306a/7, 306b/7
- mezbūr :**(Ar.s.) Adı geçen, yukarıda söylenmiş olan.
m. 307b/17, 308a/5, 309b/19, 310b/21, 311b/20, 314a/1, 316b/23, 318a/2, 318b/9, 322a/11, 333b/23, 334b/13, 334b/7, 343b/10, 343b/5
m.+(çāviş-ı mezbūr) 325a/22
m.+(mūr-i mezbūr) 319a/3
m.+(mücrim-i mezbūr) 341b/21
m.+(mülhid-i mezbūr) 323a/19
m.+(pāp-i mezbūr) 338b/8
m.+a 321a/22, 339a/7
m.+a (maḥall-i mezbūr) 339b/1
m.+dan (sefer-i mezbūr) 311b/3
m.+dan (ta'yīn-i mezbūr) 314a/11
m.+da (der-bend-i mezbūr) 327b/21
m.+da (sāl-i mezbūr) 317a/24
m.+e (maḥall-i mezbūr) 333a/8
m.+ı (pāşā-yı mezbūr) 326a/11
m.+lar 321a/14
m.+larda 321b/16
m.+larıñ 339a/18
m.+uñ 321b/2, 343b/8
m.+uñ (cāmi'-i mezbūr) 312b/20, 313a/4
m.+uñ (māh-ı mezbūr) 325a/24, 326a/1, 328b/13, 328b/5, 340a/16, 340a/9

m.+uñ (māh-ı
mezbūr) yigirmi.nci 340a/18
m.+uñ (şehir-i mezbūr)
340a/25

mezbüre: (Ar.s.) Adı geçen, yukarıda
söylenmiş olan.
m. 321b/11
m.+(331b/25
m.+(cezāre-i mezbüre)
333a/21
m.+(sene-i mezbüre) 316b/7,
328b/10, 339b/20, 340a/11,
345b/22
m.+den (cemāat-i mezbüre)
332b/24
m.+den (tāyife-i mezbüre)
321b/10
m.+nüñ (tāyife-i tığıye-i
mezbüre) 323b/20
m.+nüñ (tuğāt-i mezbüre)
321a/16
m.+nüñ (vezāyif-i mezbüre)
313a/2
m.+nüñ (vilāyet-i mezbüre)
344a/15

mezheb: (Ar.is.) Gidilen, benimsenen
yol.
m.+dür 323a/11
m.+i rafz 322b/2

mezid: (Ar.is.) Artma, arttırma;
artmış, büyümüş.
m.+i incizāb 306b/2

mezkūr : (Ar.s.) Zikredilen, adı
geçen.
m. 312a/11, 312a/13, 312b/3,
316b/15, 318b/4, 321a/17,
321a/21, 321b/11, 321b/12,
324b/14, 325a/4, 332b/14
m.+ı 322a/3
m.+ları 321b/6

mezküre: (Ar.s.) Zikredilen, adı geçen.
m.+(a'zā-i mezküre) 314b/5
m.+(şifat-ı mezküre) 315a/6
m.+(şeyh-i mezküre) 321a/24

mezrā: (Ar.is.) Ziraat olunacak, ekilecek
tarla, yer.
m.+ya (emzice-i mezrā) 313a/6

mezre'a : (Ar.is.) Ziraat olunacak, ekilecek
yer, tarla.
m.+i kalb 326b/20

mezūn: (Ar.s.) İzinli, izin almış.
m.+ol- 345b/9

mı: (T. soru e.)
m. 306a/1, 327b/1
m.+dır 306b/19

Mısr: Resmi olarak bilinen adıyla Mısır
Arap Cumhuriyeti
m. 328b/7, 330b/6, 336a/10,
342b/11, 342b/7, 343b/21, 343b/24,
344a/5
m.+(asker-i Mısr) 324b/25
m.+(emir-i kebır-i Mısr) 344b/3,
345a/3
m.+(selātin-i Mısr) 344a/8
m.+(serir-i Mısr) 325a/1
m.+(sultān-ı Mısr) 330b/5, 341b/5,
343a/11, 343a/20, 344a/1, 344b/1,
345b/16, 345b/23
m.+(temām-ı mülk-i Mısr u Şām)
342b/10
m.+(zıkr-i selātin-i Mısr) 324b/5
m.+a 324a/10, 324b/16, 325a/9,
328b/17, 329b/1, 330b/10, 335b/18,
335b/21, 337b/17, 344a/3, 344a/5,
345a/4, 345a/5
m.+a (Sultān-ı Mısr) 334a/7, 344a/3
m.+da 324b/6, 335b/16
m.+dan 337b/11, 342b/24
m.+dan (Sultān-ı Mısr) 324a/10,
330b/15, 341a/5, 343b/22
m.+ı 328b/19

- m.+ına 344b/24
m.+lu 344a/17
m.+uñ 328b/18
m.+u Şām 344b/2
- Mıṣrī:** (Ar.s.Mısrıyye) Mısırlı.
m.+lerden 343a/19
- mīʿād :** (Ar.is.) Vaad edilen gelecek zaman veya yer.
m.+da (yevm-i mīʿād) 335a/6
- miftāḥ :**(Ar.is.) Anahtar.
m.+lar 334b/13
m.+ları 334b/16, 335a/10
- mīḥ:** (Far.is.) Mıh, çivi, ensar; kazık.
m.+lara 329a/22
- miḥan:** (Far.s..ih'in.c.) Mihnetler, sıkıntılar.
m.+(nevāzil-i miḥan) 344b/6
- miḥnet-keş:** (Far.b.s) Keder, eziyet ve mihnet çeken.
m.+im (esīr-i miḥnet-keş) 336b/21
- miḥrāb:** (Ar.is.) Camide imamın namaz kılarken cemaatin önünde durduğu yer.
m.+ı 326b/2
m.+ları 312b/15
- miḫdār :**(Ar.is.)1.Kıymet, değer.
2.Ölçü.
m. 305b/6, 306a/11, 306a/5, 309b/9, 312b/10, 315b/3, 323b/21, 331a/17, 335b/18, 338b/5, 342a/13
m.+ı 311a/23, 313a/10, 313b/17, 332a/14, 340a/16, 343b/6
- mīl:** (Ar.is.) Uzunluğu ülkeden ülkeye farklılık gösteren bir uzaklık ölçüsü birimi.
m. 335a/21
- millet:** (Ar.is.)1.Ulus.2.Din ve mezheb.3. Topluluk.
m.+(ḥılāf-i millet) 335b/12
m.+(sulṭān-ı milleti-i muḥammedi) 314b/11
m.+(ʿulemā-i dīn ü millet) 323a/9
m.+e (menāzım-ı mülk ü millet) 340b/23
m.+i 314b/12
m.+i mesīḥā 338b/20
- min:** (Ar.e.) -den, denberi.
m. 323b/13
- minber:** (Ar.is.) Hitap etmek için üzerine çıkılan merdivenli, yüksekçe yer.
m.+e 307b/5
- minhā:** (Ar.e.) Ondan.
m. 317a/24, 317a/25, 319a/7, 319b/18, 320a/19, 323a/19, 324a/18, 343a/17, 344a/22
- Minhümü'ş-Şeyḫ Muşliḫü'd-dīnū'l-İbşalavī :** Isparta'da Zeyniyye tarihî şeyhlerindedir.
m. 305b/16
- Minhümü'ş-Şeyḫ ʿÖmer Dede Erruşeni:** Seyit Yahya Hazretleri'nin halifelerindedir. Aydınlı olduğundan "Ruşeni" mahlasını kullanmıştır.
m. 308b/16
- minnet:** (Ar.is.)1.Bir iyilik karşısında duyulan borçluluk. 2.İyiliği başa kakma.
m.+i 305b/8
- minvāl:** (Ar.is.) Tarz, yol, suret, şekil.

- m. 307b/9
- min-baʿd:** (Ar.zf.) Bundan sonra.
m. 325a/1, 329a/23
- mīr :** (Far.is.) Amir, baş,
kumandan.
m.+i ʿaşıret 343b/7
m.+i mezbūr 319a/3
m.+za 318b/12, 318b/19,
318b/23, 318b/25, 318b/25,
319a/5, 319a/7, 319b/10,
319b/11, 319b/14, 319b/17,
319b/3, 320a/10, 320b/18,
321a/1, 321a/1, 321a/4
m.+zanuñ 317b/18, 320a/20
m.+zaya 318b/22
m.+zayı 317b/18, 318b/17
- mīr-zā:** (Far.b.is.) Emir oğlu,
beyzade.
m. 317a/23
m.+bāysungur 317a/4
m.+lar 317b/2
m.+yı 320b/10
- mīr-zālar:** (Far.b.is.) Emir oğulları,
beyzadeler.
m.+dan 318a/25
- Mīr-zā Alavund:** İran sultanı Sultan
Yakup'un erkek kardeşi
Yusuf Mirza'nın iki oğlundan
biridir.
m. 321a/5
- mīṣāk:** (Ar.is.) Sözleşme, anlaşma.
m.+(ʿahd ü mīṣāk) 338b/21
m.+ı (ʿahd ü mīṣākı boz-)
338b/17
- miṣāl:** (Ar.is.) Örnek, numune.
m.+i genc-i ṭarīḳ 310a/1
m.+i heṣt-behiṣt 312b/21
m. 312b/21
- miṣkāt:** (Ar.is.c. meṣaki) İçine kandil,
lamba gibi şeyler koymak için
duvarda yapılan oyuk, hücre.
m.+i zāmīr 306a/22
- miyān :** (Far.is.) Orta; ara aralık.
m.+ında 313b/3, 319a/22, 337a/7
m.+ını 319b/6
m.+larında 313b/21, 334a/3,
338a/10
m.+ı maʿrekeʿ 320b/18
m.+ı meʿābid-i köhneʿ-ı kehene vü
rehābīn 312b/13
m.+ı Rūm ʿArab 345b/15
m.+ı serḳīn 307a/10
m.+ı şehir 328b/19
m.+ı şehir-i Tibrīz 318b/7
m.+ı vüzerā 339a/14
- mizāc:** (Ar.is.) Huy, tabiat.
m.+ı 318a/12
m.+ı hümāyūn-ı sulṭān 341b/9
- Mora:** (Yun.)Yunanistan'da bir idari bölge.
m. 312b/1
- mū:** (Far.is.) Kıl.
m.+(ser-i mū) 305b/4, 337a/15
- muʿāf:** (Ar.is.) Ayır tutulan.
m.+ol- 329a/13
- muʿāhedāt:** (Ar.is.muāhede.c.)
Muāhedeler, antlaşmalar.
m.+dan (cümleʿ-i muʿāhedāt)
338b/8
- muʿālece:** (Ar.is.) İlaç yapma,ilaç
kullanma.
m.+sine 337a/17
- muʿallā:** (Ar.s.) Yüce, ulu.
m.+dan (der-gāh-ı muʿallā) 341a/10
- muʿāmele:** (Ar.is.) Davranış.
m.+it- 342b/13

mu^çammer: (Ar.s.) Ömür süren,
yaşayan, yaşamış.
m.+i 327a/24

mu^çâneka: (Ar.is.) Kucaklaşma,
sarmaş dolaş olma.
m. 328b/20
m.+eyle- 335b/8

mu^çarazât: (Ar.is.) Söz veya fikirle
birbirine karşı çıkma.
m.+uñ 313b/21

mu^çäreke: (Ar.is.c.: mu^çärekat)
Kavga, vuruşma; savaş.
m.+de (ekşer-i mu^çäreke)
312a/19

mu^çasker : (Ar.is.asker'den) Ordu
yeri, asker karargâhı, ordunun
muharebe zamanında
toplandığı yer.
m.+i halîl 318a/13
m.+i hümayün 327b/17,
328a/22, 330b/20, 332b/1

mu^çaşeka: (Ar.is.) Birbirini sevme,
sevişme.
m. 334a/3

mu^çaşeret: (Ar.is.) Birlikte
yaşayıp, iyi geçinme.
m.+(Hüs-n-i mu^çaşeret)
316b/24

mu^çaṭṭal: (Ar.s.) Kullanılmaz, battal.
m.+u bî-kâr ḳal- 345a/1

mu^çävedet: (Ar.is.) 1.Geri dönme,
dönüş. 2.Adet, tabiat edinme.
m.+buyur- 339b/6
m.+eyle- 324a/8

mu^çävenet: (Ar.is.) Yardımlaşma.
m. 331b/13

m.+e 343a/12
m.+it- 327a/11, 334a/23

mu^çayyen: (Ar.s.) Görülmüş olan, kat'i
olarak belli olan, belli, ölçülü, tayin
ve tesbit olunmuş, karalaştırılmış.
m. 313b/3

mu^çazzam: (Ar.s.) Büyük, azametli.
m. 321a/13

müceb: (Ar.s.) İcâb etmiş, lâzım gelmiş.
Bir söz veya emrin icâb ettiği şey,
netice.
m.+ince 337b/25
m.+ince (vaşıyyet-i müceb) 313b/1

müçib: (Ar.s.) İcâb eden, gerektiren. 2.
Sebeup, vesile.
m.+i bu^çd-i ḳāṭır ol- 342b/20
m.+i melâl 331a/13, 332b/11
m.+i perîşânî-i ḳāṭır-ı sultân
338a/20

Mudānya: Marmara Denizi kıyısında
Bursa iline bağlı 35.000 nüfuslu
merkezi ilçe.
m. 327a/2

muḳaddarât: (Ar.s.) Kapalı,örtülü,namumlu
kadın; müslüman kadını.
m.+ı şulbiyye 305a/2

muḳāfaza: (Ar.is.) Saklama, koruma.
m.+sına 310b/7

muḳāfeza: (Ar.is.) Saklama, koruma.
m. 327a/1, 327b/14, 329b/17
m.+eyle- 338a/15
m.+sında 325b/10
m.+sını 336a/13
m.+ya 344b/4

muḳāfezat: (Ar.is.) Muhafızlık.
m.+a 310a/23, 329b/2
m.+ına 344a/25

- m.+it- 338b/6
- muḥakkak:** (Ar.s.) Hakikatı, doğruluğu belli olmuş.
m.+dur 314b/2
m.+eyle- 341a/19
m.+ol- 333a/5
- muḥakkık:** (Ar.s.) Gerçekliği belli olmuş, doğru; her halde.
m. 305a/13
m.+(cebr-i muḥakkık) 305a/13
- muḥālefet:** (Ar.is.) Muhaliflik, uygunsuzluk, aykırılık.
m. 329a/5, 337a/8, 342b/7
m.+in 318b/11
m.+ü 'inād it- 339a/1
m.+i Aḥmed Ḥān 320a/4
- muḥālif:** (Ar.s.) Uygun olmayan, uymayan.
m. 318a/12
m.+(leşker-i muḥālif) 333a/7
m.+e (cānib-i muḥālif) 328a/22
- muḥālifān:** (Ar.s.) Aykırılık gösterenler, zıt düşüncede olanlar.
m.+(mecma^c-i muḥālifān) 333a/10
m.+ı 333a/4
m.+ı (ehvāl-i muḥālifān) 333a/8
- muḥallefāt:** (Ar.is.) Aykırılık, düşmanlık.
m.+a 326b/21
- Muḥammed :** (Ar.is.) Bir çok defalar, hamd ü senā olunmuş, tekrar tekrar övülmüş manasına gelen kelime, Peygamberimizin adı.
- m. 316b/16, 317b/3, 325a/13, 326a/19, 339b/13, 339b/17, 344b/13, 345a/1
- Muḥammed Pāşā:** Sultan Beyazıt Han dönemi Karaman beylerindedir.
m.+nıñ 310b/10
m.+nuñ 310b/19
m.+yı 310b/22
- muḥārebāt:** (Ar.is.) Harbetmeler, savaşmalar; habler, savaşlar.
m.+ı keşire 345b/15
m.+ı mütevāliyye 323b/3
- muḥārebe:** (Ar.is.) Savaşma, harbetme.
m. 318b/19
m.+eyle- 336b/13
m.+it- 323b/1, 327a/8
m.+kıl- 322a/2
m.+lerde 313b/24
m.+ol- 318a/16
m.+ye 344b/22
- muḥarrem:** (Ar.is.) Kamer takviminin birinci ayı, aşure ayı.
m.+inüñ 330b/10, 333b/17
- muḥāşara:** (Ar.is.) Kuşatma, etrafını çevirme.
m. 324b/1, 329b/23, 331a/6, 341b/14
m.+eyle- 313a/18, 324a/25
m.+it- 311b/16, 324a/5, 331a/9, 336b/10, 336b/11, 340a/17, 340b/1
m.+sında 311b/24, 312a/2
m.+ya 336b/12
- muḥibbe:** (Ar.s.) Kadın sevgili, kadın dost.
m.+si 307b/18, 308b/24
- muḥibbi:** (Ar.s.) Muhibb ile alākalı.
m. 336b/6
- muḥkem:** (Ar.s.) Sağlam kılınmış, sağlam, kuvvetli.

- m. 313b/23
- muḥliş:** (Ar.s.) İhlasa ermiş, sadece Allah'ın rızasını isteyen.
m.+lar 307a/22
- muḥtāc:** (Ar.s.) İhtiyaç sahibi.
m.+(faḳīr u muḥtāc) 344a/9
m.+ol- 309b/17, 312b/15
- muḥtār:** (Ar.s.) Seçilmiş, seçkin.
m.+ı şāh-ı kām-kār 344b/15
- muḥtefī:** (Ar.s.) Gizlenen, saklı, gizli.
m.+ol- 334b/17
- muḥtelif:** (Ar.s.) Çeşitli.
m.+ol- 307b/13
- muḥtelife:** (Ar.s.) Çeşitli.
m.+(ehl-i mezāhib-i muḥtelife) 322b/1
- muḥtemel:** (Ar.s.haml. den) İhtimali olan, umulur, beklenir, olabilir.
m. 313b/4
- muḥterem:** (Ar.s.) Saygı değer, sayın.
m. 341a/5
m.+(melik-i muḥterem) 343a/3
- muḥteşem:** (Ar.s.) İhtişam sahibi, görkemli.
m. 334b/5
- muḥīn:** (Ar.s.) Yardımcı.
m. 317b/4
- muḳābele:** (Ar.is.) Karşılık verme, karşılama.
m.+de 329a/12
m. 319b/17, 342a/5
m.+de 308a/2
m.+den 320b/12
- m.+de (maḳām-ı muḳābele) 341b/21
m.+ol- 320b/25
m.+sinde 307a/2
m.+sine 319a/3
m.+i “aşm 329b/18
- muḳābil:** (Ar.s.) Karşı karşıya olan.
m.+ol- 319b/17, 330a/17, 330a/19, 342a/15
- muḳaddem:** (Ar. s.) 1.Takdim edilen, sunulan. 2.Önde olan. 3.Değerli, üstün.
m. 312b/1, 313b/20, 317a/11, 342a/25
m.+a 319b/3
- muḳāddemā:** (Ar.zf.) Önce, eskiden.
m. 331b/7, 332a/14, 334a/9
- muḳāddemāt:** (Ar.s. mukaddem'in c.) Öncüller, öncüler, ordunun ilerisinde bulunan asker.
m. 333b/9
m.+ına 331b/12
- muḳaddeme:** (Ar.is.) Öncü.
m.+i düşmen 328a/2
- muḳadder:** (Ar.s.) Takdir olunmuş, kıymeti biçilmiş, kadri değeri bilinmiş.
m. 313a/19
- muḳaddese:** (Ar.s.) Takdis edilmiş, mübarek, kutsal; temiz.
m.+de (arāzī-i muḳaddese) 331a/25
- muḳallid:** (Ar.s.) Bir şeyi takan, kuşatan, boynuna asan.
m. 305a/13, 319b/13
m.+(cebr-i muḳallid) 305a/17
m.+(ḥayrāt-ı muḳarara) 326b/4
- muḳārenet:** (Ar.is.) 1.Bitişiklik; yaklaşma, kavuşma. 2.Uygunluk.

- m.+i 318a/1, 334a/5
- muḳārin:** (Ar.s.) Bitişik, ulaşmış, yaklaşmış.
m.+ol- 330a/5, 336a/20
m.+i devlet 314a/3
- muḳarreb:** (Ar.s.) Yakın, yaklaşmış.
m.+i 306b/5
- muḳarrer:** (Ar.s.) 1. Kararlaştırılmış. 2. Anlatılmış. 3. Sağlam.
m. 307a/17
- muḳātele:** (Ar.is.) Savaşma, harbetme.
m. 318b/19
m.+(fesād ü muḳātele eyle-) 324a/23
m.+eyle- 341b/22
m.+it- 317b/25, 322b/15, 329b/19, 330a/19
- muḳāvemet:** (Ar.is.) Karşı durma, dayanma.
m.+e 320a/23, 338b/22
m.+ini (ādem-i muḳāvemet) 330a/20
m.+it- 324a/13
- muḳayyed:** (Ar.s.) 1. Kayıtlı, bağlı
m.+ol- 313b/22, 322b/10
- muḳīm:** (Ar.s.) İkamet eden, oturan.
m.+ol- 343b/17
- muḳtebes:** (Ar.s.) İktibas edilmiş, faydalanmak üzere aynen alınmış, aktarılmış.
m.+i be-himmet-i şān 314a/2
- muḳtedā:** (Ar.s.) Kendisine uyulan, önder.
m.+sı 338b/20, 339a/2
m.+yı mükāşifān-ı pīş-bīn 314a/4
- m.+yı pād-şāhan-ı Freng-istān 338a/14
m.+yı selāṭīn-i ĩseviyyān 338b/5
- muḳtezā:** (Ar.is.) İktiza etmiş, lazım gelmiş.
m.+sı 317a/14
m.+sınca 324b/12
m.+sını 305a/17
m.+yı nizām-ı mülāḫaza ol- 308b/13
m.+yı zemān 326a/10
- mūmā ileyh:** (Ar.b.z.) Adı geçen, kendisine işaret edilen.
m. 311b/5
- munḳaṭıf:** (Ar.s.) İnkita eden, kesilen, kesilmiş.
m.+ol- 311a/10
- muntazır:** (Ar.s.) Bekleyen, yol gözleyen.
m. 305b/6
m.+lardur 324a/12
- muntezır:** (Ar.s.) Bekleyen, gözleyen.
m.+lardur 330b/11
- murād:** (Ar.is.) Dilek, istek, maksat.
m. 310a/21, 316b/17, 320b/1, 320b/11, 320b/11, 320b/25, 320b/3, 320b/5, 321a/3, 321a/4, 321a/4, 321a/6, 325a/6
m.+a 310a/18, 332a/8
m.+a (bāde-i murād) 337a/9
m.+eyle- 333b/22
m.+ı 323b/9, 331b/9, 335b/12
m.+ım 308a/7, 310a/16
m.+ımdan 335b/15
m.+ına 334a/23
m.+it- 311a/7, 325a/4, 326a/9, 327b/14, 329a/7, 345b/19
m.+ları 310a/19, 331b/20
m.+ların 310a/20, 310b/8
m.+uñ 310b/2
m.+ı dil-āgāh 306a/25

- m.+ı şerîf 310a/17, 321a/24
- murād:** (Ar.is.) Dilek, istek,maksat.
m.+ı 320b/13
- muraşşac:** (Ar.s.) Kıymetli taşlarla süslenmiş, mücevherle bezenmiş.
m. 335b/2
- murdār:** (Ar.s.) Mundar, kirli, pis.
m.+ları (ser-dār-ı murdār) 342a/25
- Mūsā:** Musa peygamber.
m. 329a/21
- muşādekat:** (Ar.is.sıdk. dan) Karşılıklı dostluk.
m.+e 338a/17
- muşāfeha:** (Ar.is.) El sıkışma, tokalaşma.
m. 328b/20
m.+eyle- 335b/7
- muşāff:** (C: Misāf) Cenk etmek için durulan yer. Dövüş yeri.
m.+eyle- 321a/3
- muşāhabet:** (Ar.is.) Sohbet etme, konuşma.
m. 309a/17
m.+it- 306a/14, 310b/22
m.+leri 336b/3
- muşāhabete:** (Ar.is.) Sohbet, konuşmaya.
m. 335b/11
- muşāheret:** (Ar.is.) Evlenme ile oluşan akrabalık.
m.+(şeref-i muşāheret) 319a/19
- muşāhib:** (Ar.s.) Biriyle sohbet eden, konuşan.
m. 312a/24
- muşāleha:** (Ar.is.) Barış.
m. 331a/3
m.+it- 335a/14, 336a/12
- musallaḥ:** (Ar.s.) Rahatsız eden, tasallut eden, sataşan.
m.+eyle- 344b/4
m.+ol- 319a/12
- muşırr:** (Ar.s.) Israr eden.
m.+ol- 331b/23, 331b/3
- Muştafā:** Karamanoğlu İbrahim Bey'in kardeşi İmirza Bey'in Oğlu Hacı Hamza Bey'in oğludur.
m. 324a/21, 326a/5
- Muştafā:** İslam dininin peygamberi. Müslümanlar tarafından en son peygamber olduğuna ve kendisine Allah tarafından Kur'an'ın vahyedildiğine inanılır.
m.+(ḥazret-i Muştafā) 314b/19
m.+ nuñ 314b/20
- muşamma:** (Ar.is.şem'den) Muşamba.
m.+lara 337b/7
- muṭābık:** (Ar.s.) Uyan, uygun.
m.+ol- 331a/19
- muṭād:** (Ar.s.) İtiyad edilmiş, adet edilmiş.
m.+ı 319a/25
m.+ı (ḥılāf-ı muṭād) 307b/2
m.+ları (dest-i kerem-i muṭād) 340a/10
m.+ol- 322b/3, 329b/24
- muṭahhera:** (Ar.s.) Tathir edilmiş, temizlenmiş, temiz.
m.+(türbe-i muṭahhera) 314a/23

- muṭavvel:** (Ar.is.) Uzatılmış, uzun uzun.
m.+(kitāb-ı muṭavvel) 315b/2
- muṭteber:** (Ar.s.) İtibar edilen, değer verilen.
m. 335a/22, 341a/3mekānla
- muṭtebere:** (Ar.s.) İtibar edilen, değer verilen.
m.+ye (bilād-i muṭtebere) 312b/23
- muṭteḳıd:** (Ar.s.akd'den) İtikad eden, inanan, dini bütün.
m.+ı 344b/14
- muṭtemed:** (Ar.s.) Kendine güvenilen, itimad edilen kimse.
m.+ini 331a/16
- muṭtemedün:** (Ar.s.) İtimadolunan, güvenilen.
m. 336b/5
- muteşarrıf:** (Ar.s.) Kendinde kullanma hak ve selahiyeti olan.
m. 310a/13
m.+ken 311b/20
m.+ol- 318a/19, 323b/1
- muṭlak:** (Ar.zf.) Kesinlikle, her halde.
m. 322b/1
- muṭṭali:** (Ar.s.) Bir işi haber almış olan, bilen, öğrenen, vakıf.
m. 344b/5
- Müt Kalçası:** Karamanoğulları ve Bizans Bizans döneminde kullanılan bir kaledir.
m.+nda 330a/14
- muṭvāfeḳate:** (Ar.is.) Kabul etme, uzlaşma.
m. 320a/13
m.+e 342b/8
m.+i 324b/11
- muṭvāfiḳ:** (Ar.is.) Uygun, yerinde.
m. 313a/6
- muṭvāza'a:** (Ar.is.) Bir meselede bahse girişme.
m.+sına 330b/19
- mūy:** (Far.is.) Mū, kıl.
m. 315a/17
- muṭzaffer:** (Ar.s.) Zafere ulaşmış.
m.+(şāh-ı muṭzaffer) 330b/19
- muṭzāheret:** (Ar.is.) Arka çıkma, yardım etme, koruma.
m.+iyle 321b/17
- muṭṭarib:** (Ar.s.) Izdırap çeken.
m.+ol- 334a/17
- mübārek-ba'd:** (Ar.Far.b.is.) “mubarek olsun” deme, tebrik etme, kutlama.
m. 307a/10
- mübārizān:** (Ar.is..mubariz'in c.) Savaşçılar.
m.+(sipāh-sālār-ı mübārizān) 341b/19
- mübāşeret:** (Ar.is.) Bir işe başlama, girişme.
m. 344b/22
m.+(cenge mübāşeret it-) 342a/15
m.+(ceng ü cidāle mübāşeret it-) 343a/14
m.+eyle- 338b/25
- mübeddel:** (Ar.s.) Tebdil edilmiş, değiştirilmiş.
m.+ol- 308b/11

- mübhem:** (Ar.s.) İyice belli olmayan, mutlak aşikâr olmayan, belirsiz, gizli.
m.+idi 336a/4
- mübîn:** (Ar.s.) Açık, besbelli.
m.+inde (cebîn-i mübîn)
307a/15
- mücâdele:** (Ar.is.cedel. den.c.) İki kişinin bir şey üzerine çekişmesi. Uğraşma. Savaşma.
m.+(mağâm-ı mücâdele vü mümâne^{at}) 341b/15
- mücâhede:** (Ar.is.) Cihad etme, hak yolunda savaşma.
m. 307a/19
m.+(307a/13
m.+it- 344b/3
m.+ler 328a/8
- mücâhid:** (Ar.s.) Allah yolunda cihad eden.
m.+inden (şîrân-ı mücâhid)
342b/1
m.+in (sulţân-ı mücâhid)
312b/12
m.+le 345b/13
- mücâhidân:** (Ar.s. mucahid'in c.) Mücahitler.
m.+uñ (sulţân-ı mücâhidân)
312b/6
m.+ (sulţân-ı mücâhidân)
311b/12m. 314a/14, 325a/12
m.+(pey-rev-i sulţân-ı mücâhidân) 319b/13
m.+(sulţân-ı mücâhidân)
314a/13
m.+a (zıll-i himâyet-i sulţân-ı mücâhidân) 319a/18
m.+a (sulţân-ı mücâhidân)
312a/23
m.+dan 342b/3
- m.+dan (cevânân-i mücâhidân)**
343a/16
m.+uñ (sulţân-ı mücâhidân)
311a/23
- mücâhidîn:** (Ar.s. mucahid'in c.) Mücahidler.
m.+uñ (sulţân-ı mücâhidîn)
314b/25
- mücâveret:** (Ar.is.) Komşuluk.
m.+ini 331a/24
- mücâz:** (Ar.s.) Caiz, uygun görülmüş; izin verilmiş.
m.+ol- 305b/17, 332a/21
m.+ ol- 305b/19
- müceddiden:** (Ar.zf.) Yeni baştan, yeni ve mücedded olarak.
m. 341b/20, 342b/19
- mücerred:** (Ar.s.) Tecrid edilmiş, yalnız bırakılmış.
m. 320b/4, 323b/9, 343a/1
- mücrim:** (Ar.s.) Cürüm işlemiş, suçlu.
m.+i mezbûr 341b/21
- müctemi:** (Ar.s.) İctima eden, toplanan, toplanmış, toplu.
m.+ol- 344b/5
- müdâfe^a:** (Ar.is.) Defetme, saldırıya karşı durma.
m.+i bed-ğ^hâh 344b/7
- müdâvemmet:** (Ar.is.) Devam etme, aralıksız bir işe devam etmek.
m.+i şehevât 319a/9
- müddet:** (Ar.is.) süre, zaman.
m. 309a/16, 313a/18, 316b/24, 322a/15
m.+i hayât 316b/9
m.+i iķâmet 306b/6
m.+i salţanat 316b/8

müdebbir: (Ar.s.) Tedbirli, düşünceli.
m.+i ümür-ı cumhür ol-
311a/23

müderris: (Ar.s.) Ders veren, ders
okutan.
m. 312b/24
m.+eyle- 326b/15
m.+i 308b/8
m.+leri 312b/22

mü'ekked: (Ar.s.) Sağlamlaştırılmış;
tekrar edilmiş
m. 334a/16
m.+i eyman 331b/16

mü'ekkid: (Ar.s.) Te'kid eden,
sağlamlaştırılan, tekrar eden,
tenbih eden.
m. 320b/10

mü'eşşir: (Ar.s.) 1.Çok hissedilen,içe
işleyen.
2.Dokunan,dokunaklı.
m.+(şakḳ u mü'eşşir görün-)
339a/3

mü'ezzin: (Ar.s.) Ezan okuyan.
m. 314a/25

müfâhare: (Ar.is.) Övünme.
m.+eyle- 329b/23

müfid: (Ar.s.) İfade eden, anlatan;
faydalı.
m.+ol- 325b/5

müflisân: (Ar.s.müflis.c.) İflas
etmişler, parasızlar, züğürtler.
m.+ü le'imân 315a/14

mühendis: (Ar.is.) Hendese
(geometri) bilen ve tatbik
eden.
m.+i bī-naẓīr 312b/3

mühim: (Ar.s.) Ehemmiyetli, önemli.
m.+i ḥaṭīr 342b/17

mühimme: (Ar.s.) Uğraştıran, düşündüren.
m. 317a/14

mühlik: (Ar.s.) Helak eden, öldüren,
öldürücü.
m. 339a/9
m.+(maraż-ı mühlik) 317a/11

mühr: (Far.is.) Mühür, imza.
m.+in 331a/23

müjde: (Far.is.) Muştı, sevinç haberi.
m.+si 339b/16

mükâfât: (Ar.is.) Bir başarının veya iyi bir
davranışın karşılığı olan şey.
m. 332b/10
m.+olun- 332b/9

mükâleme: (Ar.is.) Söyleşme, konuşma.
m.+de (ḥīn-i mükâleme) 336b/18

mükâşefe: (Ar.is.) 1. Allah dostlarına gizli
sırların bildirilmesi, 2.Ortaya
çıkma, keşfolunma.
m. 310a/22
m.+leri 313b/24

mükâşif: (Ar.s.keşf'den) Mükâşefede
bulunan.
m.+āndan 314a/9

mükâşifân: (Ar.s.keşf'den) Mükâşefede
bulunan.
m.+(muḳtedā-yı mükâşifân-ı pīş-
bīn) 314a/4

mükedder: (Ar.s.) Bulandırılmış,bulanık.
m.+ol- 327b/4

mükellef: (Ar.s.) Bir şeyi yapmaya, bir şeyi
vermeye yükümlü olan.

- m. 323a/14
- mükemmel:** (Ar.s.) Kemale
erdirilmiş, tekmil, tam, olgun,
kusursuz, eksiksiz.
m. 332b/16
- mükerrem:** (Ar.s.) Muhterem;
saygıdeğer, aziz.
m.+eye (Mekke²-i Mükerrem)
311a/7
- mükerreme:** (Ar.s.) Muhterem;
saygıdeğer, aziz.
m.+ye (Mekke²-i Mükerreme)
330b/6
- mükerrere:** (Ar.s.) Tekrarlı,
tekrarlanmış, tekrar olunmuş.
m.+(ħatemāt-ı mükerrere)
326b/4
- mülāḥaza:** (Ar.is.) Düşünme,
düşünce.
m.+(muḳteżā-yı nizām-ı
mülāḥaza ol-) 308b/13
m.+it- 318b/11
m.+sına düş- 334a/6
m.+sıyla 345b/17
- mülākāt:** (Ar.is.) Görüşme, kavuşma.
m. 333b/22, 333b/22
m.+(mev'id-i mülākāt ol-)
334b/20
m.+it- 334b/14, 336a/21,
336b/17, 336b/24, 336b/6
m.+ları 308b/9
- mülākī:** (Ar.s.) Karşılıyıcı,
karşılıyan.
m.+ol- 305b/22, 314a/13,
328a/1, 330a/24, 330b/18,
337b/24, 343a/14, 345a/10
- mülāṭafet:** (Ar.is.mülātafa.c.) Lātifeler,
mülātafa etmeler, şakalaşmalar.
m. 310a/4
- mülāṭafet-encām:** (Ar.b.is.) Latifeler,
şakalaşmalar neticesi.
m.+(selām-i mülāṭafet-encām)
331a/21
- mülāyemet:** (Ar.is.) Kaynaşma.
m.+ler it- 339b/4
- mülāyim-ṭab^c:** (Ar.) Tabiatı uygun,
yumuşak karakterli.
m. 325a/3
- mülāzemet:** (Ar.is.) Bir yere veya birine
sıkı sıkı bağlanma.
m. 309a/16
- mülāzim:** (Ar.s.) Bir kimse, şey veya yere
bağlılık ve devamlılık gösteren.
m. 312b/24
- mülḥaḳ:** (Ar.s.) İlhak edilen, katılan.
m. 328a/22, 341a/19
m.+ol- 327a/3, 328a/19, 332b/1
- mülhem:** (Ar.s.) İlham edilen.
m.+ol- 308a/2
- mülḥıḳ:** (Ar.s.) İlhak edilmiş,sonradan
takılmış, katılmış.
m. 327b/17
- mülḥıḳḳ:** (Ar.s.) İlhak edilmiş,sonradan
takılmış,katılmış.
m.+ol- 320a/9
- mülḥid:** (Ar.s.) Allah'ı inkar eden, dinsiz,
imansız.
m.+i mezbūr 323a/19
- mülhim:** (Ar.s.) Kalbe feyiz veren, ilham
eden Allah (C.C.)
m.+i ḡayb 308a/1

- m. 308a/1
- mülk:** (Ar.is.)1.Ev,dükkan,arazi gibi taşınmaz ve gelir getiren mal.2.Bir devletin ülkesi.
m.+(menāzım-ı mülk ü millet) 340b/23
m.+(rağbet-i verese-i mülk) 329a/24
m.+(temām-ı mülk-i Mısr u Şām) 342b/10
m.+e (münāze'a-i mülk) 322a/17
m.+it- 344a/4
m.+üñ 339a/12
m.+ünde 338a/4
m.+ünden 322a/18
m.+üne 323b/1
m.+ü māl 319a/13, 338b/7
m.+i mevrü 329b/11
m.+i mevrüş 331b/3
m.+i mevrüşü 319a/20
- mülkiye:** (Ar.is.) Asker ve sarıklılar dışındaki memurlar sınıfı.
m.+(meşālih-ı mülkiye) 329b/4
m.+ye (tedābīr-i mülkiye) 326b/11
- mülük:** (Ar.is.. melik'in c.)
Hükümdarlar, melikler.
m. 322b/8
m.+(ekşer-i mülük-i ızām-ı Freng) 338a/11
m.+(zıkr-i ahvāl-i mülük-i Īrān) 316b/19
m.+(zıkr-i ahvāl-i mülük-i Karamān) 323b/22
m.+ünüñ 339a/2
m.+ü e'āzım-ı Hıkkām 341a/1
m.+ü selātīn 340b/19
m.+i Engürüs ü Boğdān ü Eflāk 339b/2
- m.+i kefere-i fecere 338a/10
m.+i küffār 338a/5, 338b/13, 342a/1
m.+i zemāne 321a/21
- mümāne'at:** (Ar.is.) Mani olma, engelleme.
m.+de (mağām-ı mücādele vü mümāne'at) 341b/15
- mümtāz:** (Ar.s.) İmtiyazlı,ayrı tutulmuş.2. Seçkin.
m.+buyur- 328a/6
- münācāt:** (Ar.is.) Allah'a dua etme, yalvarma.
m.+ı 337a/22
- münāfık:** (Ar.s.) İki yüzlü, inanmayıp inanmış görünen.
m.+lığa 324a/15
m.+ol- 320a/1
- münāfi:** (Ar.s.) Karşıt, aykırı.
m.+dür 338b/22
- münāsebet:** (Ar.is.) Uygun olma.
m.+eyle- 326a/4
- münāsib:** (Ar.s.) Uygun.
m. 305b/12, 335a/4
m.+de (mağall-i münāsib) 334b/17
m.+görül- 333a/14
m.+gör- 312b/16, 330b/2
- münāze'a:** (Ar.is.) Ağız kavgası,çekişme.
m.+it- 329a/19
m.+i mülk 322a/17
m.+ya 344a/4
- münevver:** (Ar.s.) Aydınlanmış.
m.+leri (merkad-i münevver) 306a/9
- münevvere:** (Ar.s. nur'dan) Nurlandırılmış, parlatılmış; aydınlık; aydın.

m.+de (Medīne²-i
Münevvere) 313a/15
m.+nüñ (merķad-i
münevvere) 314a/22
m.+ye (tütiyā²-i türbe²-i
mu^caṭṭara²-i münevvere)
330b/8
m.+ye (Medīne²-i
Münevvere) 330b/7

münḥarif: (Ar.s.) İnhiraf
eden,sapan,dogru gitmeyen.
m.+kıl- 310b/15

münhedim: (Ar.s.hedm. den)
Yıkılmış, inhidam olmuş,
harab olmuş.
m.+ol- 319b/6

münhezim: (Ar.s.) İnhizam eden,
hezimete uğrayan, bozguna
uğramış.
m.+ol- 312a/2, 320b/18,
322a/13, 322b/16, 343a/12
m.+ ol- 312a/6

münīr: (Ar.s.) Parlak, nurlu.
m.+lerini (zamīr-i münīr)
317a/2

münkedir: (Ar.s.) 1.Bir ölçüye göre
yapılmış, hazırlanmış. 2.
Allah'ın emrine göre vuku
bulan bir şey.
m.+ol- 342b/15

münkesir: (Ar.s.) Kırgın, gücenmiş.
m. 342b/13

münselik: (Ar.s.silk'den) Bir yola
girip orada giden, bir tarikata
girmiş, meslek tutmuş.
m.+ol- 307a/22

müntehā: (Ar.s.) Bir şeyin
varabildiği en uzak yer.

m.+ol- 321a/20
m.+yı maķşad 320b/5
m.+yı sefer 345b/12

müntehab: (Ar.s.) Seçilmiş.
m.+dan 333a/13
m.+i Tācü't-Tevārīḥ 317a/12
m.+i Tācü't-Tevārīḥ 331b/5,
333a/12

müntehī: (Ar.s.) Bir yere, bir şeye varıp,
ulaşan, son bulan.
m.+ol- 309a/5

münteşir: (Ar.s.) Açılmış, yayılmış,
dağılmış, neşredilmiş, basılmış.
m.+ol- 323b/2

mürāce^cat: (Ar.is.) Geri dönme; başvurma,
danışma.
m.+a 306a/23
m.+i aşḥāb-ı keşret 306a/24

müraccaḥ: (Ar.is.) Üstün gelen.
m.+ımı 313b/22

mürāce^cat: (Ar.is.) Geri dönme; başvurma,
danışma
m.+a 345b/8
m.+dan 332b/5
m.+it- 309a/16, 321a/22
m.+larına 345a/25
m.+larında 332a/19

mürāsele: (Ar.is.) Haberleşme,
mektuplaşma.
m. 334a/3

mürekkeb: (Ar.s.) Karışmış, muhtelit.
m. 323a/11

müretteb: (Ar.s.) Tertib edilmiş,
düzenlenmiş.
m. 332b/16
m.+it- 323a/13

mürğ-zâr: (Far.b.is.) Kuşu çok olan yer, kuş bahçesi.
m.+ı laṭîf 339a/25

mürîd: (Ar.is.) Bir şeyh'e bağlı olan kimse.
m. 305b/7, 323a/21
m.+e 305b/7
m.+i idi 321a/19
m.+leri 322a/2, 322a/23, 323a/1
m.+lerin 321b/24
m.+lerinden 322a/21, 322b/7
m.+lerinin 305b/5
m.+lerüñ 307b/13

mürsel: (Ar.s.) Gönderilmiş, yollanmış.
m.+leri 327b/5

mürûr: (Ar.is.) Geçme.
m.+ı 329b/6
m.+it- 310b/9, 323b/20, 336b/13
m.+undan 324b/20
m.+u ʿubûr it- 340a/4

müsâade: (Ar.is.) Yardım; izin; elverişli bulunma.
m. 335b/17
m.+gör- 329a/3
m.+göster- 335a/15

müsâbeḳat: (Ar.is.) Yarış, yarışma.
m.+eyle- 328a/24

müsâfir: (Ar.is.) Misafir, yoldan gelen, yolcu.
m.+ler 313a/8
m.+lerine 344a/20

müsâreʿat: (Ar.is.) Sürat ve acele etme; teşebbüs.
m.+eyle- 328a/23

Müslim: (Ar.s.ve i.) İslam dininde olan.
m.+ine 310b/4
m.+inüñ 312b/12

Müslimân: (Ar.s. ve i.) İslam dininden olan kimse, müslüman.
m. 332a/15
m.+(âdem-i Müslimân) 332a/12

Müslimânan: (Ar.Far.s.ve i.) Müslümanlar, İslâm dininden olanlar.
m. 338a/16

Müslimîn: (Ar.s. Muslim'in c.) Müslümanlar.
m.+e (izrâr-ı Müslimîn) 342b/21

müstahkem: (o.s.) Sağlamlaştırılmış, istihkâm edilmiş.
m. 318b/20

müstakıll: (Ar.s.) Başlı başına, kendi başına, bağımsız.
m.+ol- 322a/18

müstehıkk: (Ar.s.) Hak etmiş, hak kazanmış, layık.
m.+dur 336a/2
m.+ol 311a/17
m.+ı taḳdîm 344b/14

müstekıll: (Ar.s.) Başlı başına, kendi kendine, ayrıca; bağımsız.
m. 318b/25, 319a/1, 320b/20
m.+ol- 319a/7

müstekreh: (Ar.s.) İğrenç, kerahetli, istikrah edilmiş, tiksiniilen.
m. 312b/14

müstemiʿin: (Ar.s.) Dinleyenler, dinleyici olanlar, dinleyiciler.
m.+(maʿlûm-i müstemiʿin ola-) 333a/15

müstenid: (Ar.s.) 1. Bir şeye dayanan, bir şeyin üzerine koyulmuş. 2. İstinad eden, dayanan, güvenen.
m.+ol- 329b/5

müstenîr: (Ar.s.nur'dan) Işık ve nur alan, parlak.
m.+ ol- 306a/23

müstes'îd: (Ar.s. sad'dan) İstisadeden, uğurlu sayan, uğur sayan.
m.+ol- 345b/3

müstetbi' : Kendisine tâbi olunmasını isteyen.
m.+i ħurÛc u ħıyānet
330a/8

müstevlî : (Ar.s.) İstila eden, kuşatan.
m. 341b/16
m.+(ğarağ-ı müstevlî ol-)
310b/25
m.+ol- 344a/8

müstevşîk: (Ar.s.) Bir kimseden sened veya vesika alan.
m.+ol- 342a/4

Müsülmân: (Ar.s.) İslam dininden olan kimse, müslüman.
m. 311b/23

müşâbih: (Ar.s.) Benzer.
m. 312b/10

müşâhede: (Ar.is.) Müsahede etme, görme, bakma.
m.+it- 309b/11, 312a/14,
312b/14, 331b/18, 344b/2
m.+siyle 345a/2
m.+i şüret-i inhizām it-
317b/17

müşahhaş: (Ar.s. şahs'dan) Teşhis edilmiş, tanınmış, nev'i ve cinsi anlaşılmuş.
m.+ol- 333a/7

müşâreket: (Ar.is.) Ortaklık, ortaklaşma.
m. 331a/23

müşârunileyh: (Ar.b.s.) Kendisine işaret edilen, adı geçen.
m.+(pāşā-yı müşârunileyh) 324a/6
m. 311a/15, 319a/16, 331b/7,
332b/4
m.+(sulţān-ı müşârun ileyh)
313b/22
m.+iñ (sulţān-ı müşârunileyh)
313a/11
m.+iñ (sulţān-ı müşârun ileyh)
314b/8

müşâvere: (Ar.is.) Danışma, istişare etme.
m.+it- 331b/8

müşerref :(Ar.s.) Şereflenmiş, şeref sahibi.
m.+ol- 329b/4, 332a/21

müşg: (Far.is.) Misk.
m.+ü 'anber 337b/6

müşrik: (Ar.s.) Allah'a ortak koşan, birden fazla tanrıya inanan kimse.
m.+iñ 312a/14

müşted: (Ar.s. şiddet'den) İştidad eden, şiddetlenen, şiddetlenmiş, azan.
m.+ol- 341b/6

mütâbe'at: (Ar.is.) Birine tabi olma, arkasından gitme, uyma.
m. 339b/3

mütâle'a: (Ar.is.) 1.Okuma. 2.Tetkik
3.Düşünce.
m.+it- 313b/11
m.+sına 312b/4

- müteahhid:** (Ar.s.ve i.) Taahhüd eden, bir işi üzerine alan.
m.+ol- 334b/19, 339b/4
- müteâl:** (Ar.s.) Yüksek,yüce.
m.+e 314b/4
- müteallık:** (Ar.s.) İlgili, alakalı.
m. 333b/18, 334a/18
m.+idi 334b/12
m.+it- 336a/15
m.+ol- 334a/25
- müteallikât:** (Ar.s. muteallik'in c.)
Yakın kimseler.
m.+ı harem 328b/11
- müteayyen:** (Ar.s.) Eşraftan, belli, ileri gelen kimse.
m. 334a/8, 341a/8
m.+de (mev'id-i müteayyen)
334b/17
m.+ol- 325b/18baht
- müteberrek:** (Ar.s.) Mübarek sayılan, uğurlu.
m.+i ziyâret 306b/8
- müteferrid:** (Ar.s.ferd'den.)Tek ve yalnız olan, eşi benzeri olmıyan.
m.+(sultân-ı müteferrid)
315a/21
- müteferriq:** (Ar.s.) Dağınık, ayrı ayrı.
m.+ol- 322a/2, 322a/23,
342a/18, 343b/6
- müteferris:** (Ar.s.feraset'den)
Anlayışlı, ferâsetli, sezişli.
m.+(kıyâfet-şinâsân-ı müteferris) 314b/5
- mütehaddis:** (Ar.s.) Tehaddüs eden, meydana gelen veya çıkan, peyda olan.
m.+(hâkima-ı mütehaddis) 314b/4
- mütehakık:** (Ar.s.hakk'dan) Tahakkuk eden, doğruluğu meydana çıkan.
m.+ol- 324a/25
- mütehayyir:** (Ar.s.) Hayrette kalan, şaşmış, şaşırılmış.
m.+ol- 314a/20
m.+ü medhüş 344b/9
- mütekadim:** (Ar.s.) Geçmiş bulunan, tekadüm eden.
m.+dîn (sâlik-i mesâlik-i evliyâ-i mütekadim) 314a/5
- mütemekkin:** (Ar.s.) Temekkün eden, yerleşen, yer tutan.
m. 319a/8
m.+ol- 325b/18
- müteşahhaş:** (Ar.s. şahs'dan) Teşahhus eden, şahıslanan, gözle görünür hale gelen, şahsını tanıyan.
m. 313b/3
- mütevâliye:** (Ar.is.) Sıra.
m.+den (fuyüz-ı mütevâliye)
308a/17
- mütevâtir :**(Ar.s.) Çok kimselerin naklettikleri haber,halk arasında söylenen haber.
m. 341b/13
- müteveccih:** (Ar.s.) Teveccüh eden, yönelen.
m. 321a/1, 330a/21
m.+ol- 306a/7, 311a/9, 313a/17,
318b/17, 318b/6, 319b/16, 320a/22,
320b/14, 320b/23, 321b/7, 326a/13,
330a/12, 333a/11, 333a/24
- müteveffâ:** (Ar.s.) Vefat etmiş olan, ölü.
m.+ol- 317a/12, 339b/18

mütevellid: (Ar.s.) Doğan,dünyaya gelen.
m.+ol- 339b/19

müttefikü'l-kelim: (Ar.s.) Kalam birliği.
m.+ol- 330a/5

müttefikü'l-lafz: (Ar.s.) Söz birliği.
m. 342a/3

müyesser: (Ar.s.) Kolay gelen, kolaylaşan.
m.+ol- 308a/7, 311b/17, 318b/20, 329a/18, 330a/22, 331a/1, 331a/9

müzāhame: (Ar.is.) Kalabalık; itişe kakışa hücum etme.
m.+i aḥbāb 308b/12

müzeyyen: (Ar.s.) Süslenmiş.
m. 335a/23

N

nā: (Far.e) Başa gelerek kelimeyi menfileştiren bir edat.
n. 328a/9

nādim: (Ar.s.) Pişman olan.
n.+ol- 324a/16, 332a/17

nāf : (Far.i) Göbek.
n.+ına 315a/17

nafaqa: (Ar.is.) Geçinmek için gerekli olan şeylerin bütünü, geçimlik.
n.+ları 313a/3

nāfi: (Ar.s.) Faydalı, karlı.
n.+dür 324a/14

nāfi'a: (Ar.is.) Faydalı işler, menfaatli olanlar.
n. 313a/7

Naḥcevān: Azerbaycan Cumhuriyeti'ne bağlı, etrafı kara ile çevrili bir özerk cumhuriyettir
n.+a 319b/16

nāḥıyye: (Ar.is.) Küçük bölge.
n.+sinde 320b/16
n.+sindendir 305b/21

nāḳışätü'l-ʿaḳl: (Ar.s.) Akli kısa.(kadın).
n.+(nisvān-ı nāḳışätü'l-ʿaḳl)
319a/13

naḳl: (Ar.is.) Bir şeyi başka bir yere götürme, taşıma.
n. 336b/2, 337b/21
n.+buyurul- 340a/8
n.+inden 331a/22encām
n.+it- 310b/24, 340b/8
n.+olun- 331a/12, 333a/12, 333a/14, 340a/6
n.+ol- 310a/11
n.+i selām it- 336a/8

nālān: (Far.s.) İnleyen, sızlayan, figān eden.
n.+it- 325b/10

nām: (Far.i) 1.İsim,ad. 2.Ün, lakab.
n. 308b/19, 311b/6, 312b/2, 313b/11, 314a/19, 316b/16, 318b/1, 320a/20, 321b/13, 321b/21, 324a/21, 325a/19, 327a/23, 328b/23, 332a/11, 333b/15, 334a/1, 334a/4, 334b/9, 335a/18, 335a/21, 337a/1, 337a/3, 337a/5, 342a/6, 343b/21, 345a/14, 345b/8
n.+ı 312b/22
n.+ına 320a/7, 320b/1, 320b/3, 322b/13, 323b/12, 324a/22, 327a/15
n.+ında 323b/14

- n.+ını 339b/17
n.+ıyla 313a/2
n.+it- 325a/17
n.+ları 316b/17, 317a/4,
343b/8
n.+ü nişān 333b/19, 341b/1
- nāme:** (Far.i) Mektup.
n. 322a/8, 323b/17, 324a/11,
334a/20
n.+ler 327a/18, 330b/11,
330b/14
n.+lerinde 327a/21
n.+i ʿanberīn-ḥitāme 336a/8
- nām-dār:** (Far.b.s) Namlı,ünlü, yiğit.
n. 317b/15, 342a/13
n.+ı 312a/9
n.+lar 312a/11
n.+ları (baʿz-ı nām-dār)
345b/20
- nāmzed:** (Far.b.s.) Aday.
n.+ol- 344a/25
- nār:** (Ar.is.) Ateş.
n.+at- 310a/24
- naʿra:** (Ar.is.) Nara,yüksek sesle
bağırma.
n.+ol- 308b/10
- nās:** (Ar.is.) İnsanlar, halk, herkes.
n.+dan (aʿyün-i nās) 336a/15
n.+da (ḳulüb-i nās) 325b/18
- naşb:** (Ar.is.) Bir memurluğa tayin .
n.+(ʿazl ü naşb) 343b/25
n.+eyle- 344a/9
n.+it- 307a/7
n.+olun- 340b/5
n.+ol- 336a/18
n.+ı “ıyām it- 345a/9
n.+ı rāyet-i cidāl eyle-
318a/8
- nāşib:** (Ar.s.)Bir kimsenin payına düşen
şey.
n. 339a/2
- naşihat:** (Ar.is.) Öğüt verme, öğüt.
n.+it- 325b/11
- naşūh:** (Ar.s.nush’dan) 1.Nasihatçı,öğütçü.
2.Halis, temiz. 3. Erkek adı.
n.+a 327b/23
n.+un 327b/20
- naş:** (Ar.is.) Kuran ayetlerinin delil
olarak bulunanı.
n.+ına 337b/23
n.+ını 337b/20, 337b/9
n.+i şerīf 310b/24
- nā-bedīd:** (Far.b.s.) Görünmez,bellisiz.
n.+dür- 335a/10
- nā-būd:** (Far. s.) Yok olan, bulunmayan;
sonradan yok olan.
n. 317b/16
n.+ol- 337b/14
- nā-cins:** (Far.Ar.b.s.) Aynı cinsten
olmayan, cinsi bozuk.
n.+ler 334a/5
- nā-çār:** (Far.b.s.) Çaresiz, elinden iş
gelmeyen. Mecbur kalmış olan.
n. 328b/9
n.+(bī-çār u nā-çār) 340b/14
- nā-gāh:** (Far.b.s.) 1.Vakitsiz, 2.zf. Ansızın.
n. 332b/15
- nā-ḫaḳḳ:** (Far.Ar.b.s.) Haksız; beyhude,
boş.
n. 332b/7
- nā-ḫalef:** (Far.Ar.b.s.) Soyuna çekmeyen
hayırsız evlat.
n.+(İsmāʿīl-i nā-ḫalef) 322b/4
n.+i (āyīn-i nā-ḫalef) 322b/16

nā-hemvār: (Far.b.s.) Uymayan,
mutabık gelmeyen, uygunsuz.
n.+ından (girdār-ı nā-hemvār)
307a/17

nā-hem-vār: (Far.b.s.) Uymayan,
mutabık gelmeyen, uygunsuz.
n.+(baʿz-ı nā-hem-vār
326a/19 n.+(eṭvār-ı nā-
hem-vār) 342b/19 n.+ın
(evzāʿ-ı ḥarekāt-ı nā-hem-vār)
322a/8

nā-kes: (Far.b.s.c.) Cimri, pinti,
insaniyetsiz, alçak.
n.+(kīn-i dūn-i nā-kes)
320a/18
n.+den (Çerkes-i nā-kes)
342b/19
n.+e (Çerkes-i nā-kes) 343a/1
n.+iñ (Çerkes-i nā-kes)
345b/18

nā- maḥsūb: (Far.Ar.b.s.)
Sayılmamış, hesaplanmamış.
n.+ol- 344b/18

nā-maʿlūm: (Far.Ar.b.s.) Bilinmiyen,
bilinmemiş, maʿlum olmayan.
n. 336a/4

nā-mergūb: (Far.Ar.b.s.)
Beğenilmeyen, rağbet
olunmayan.
n. 344b/18

nā-mūs: (Ar.is.c) Ar, edep, haya, ırz.
n.+ı (şīşeʿ-ı nā-mūs) 337a/10

nā-pāk: (Far.b.s.c.) Temiz olmayan,
pis, kirli.
n.+(dellāk-i nā-pāk) 337a/13
n.+ini (cān-ı nā-pāk) 336a/18
n.+in (cān-ı nā-pāk) 334b/5

nā-şavāb: (Far.Ar.b.s.) Doğru olmayan,
yanlış, haksız.
n.+(reʿy-i nā-şavāb) 344b/19

nā-sāz : (Far.b.s.) Münasebetsiz. uygunsuz,
uymaz.
n.+ol- 318a/12

nā-şad: (Far.b.s.) Sevinçli olmayan,
mahzun, tasalı, kederli.
n.+ol- 308a/7

nā-tüvānī: (Far.b.s.) Zayıf, güçsüz.
n.+ye (pīster-i nā-tüvānī) 325a/12

nā-ümmīd: (Far.b.s.) Ümitsiz.
n. 327b/13
n.+lık 332b/25
n.+ol- 313a/21

nāz: (Far.is.) 1. Bir şeyi beğenmeyiş,
şımarıklık. 2. Beğendirmek
maksadiyle kendini ağır satmak.
n.+a 330a/1

naẓar: (Ar.is.) Bakma, bakış.
n.+(kaṭʿ-ı naẓar it-) 308a/1
n.+ı 337b/12
n.+it- 307b/1, 307b/4
n.+ı izʿān 344b/2
n.+ı şaḥīḥ 314a/9

nāzır: (Ar.s.) Bakan.
n. 306b/15
n.+ol- 305a/16

nāzık: (Far.s.) İnce, güzel, zarif.
n.+ine (cism-i nāzık) 329a/8

nāzil: (Ar.s.nüzul'dan) Nüzul eden, inen,
yukardan aşağıya inen, bir yere
konan.
n.+ol- 339b/7

naẓm: (Ar.is.) Vezinli kafiyeli söz.

- n.+geç- 326b/8
n.+ına 329b/4
- ne:** Hangi şey, nasıl, ne şekilde.
n. 305a/14, 305a/18, 305a/21,
307a/13, 307a/15, 307a/19,
307b/23, 308a/14, 308a/15,
308a/2, 309a/13, 310a/17,
310b/16, 315a/23, 315a/23,
323a/10, 323a/10, 323a/10,
324b/11, 324b/11, 329a/17,
329a/19, 329a/20, 331b/1,
331b/7, 335b/12, 336a/20,
336b/19
n.+dür 310a/19, 310b/2
n.+ (2)dir 321a/24
- nebeviyye:** (Ar.s.) Peygambere ait,
peygamberle ilgili.
n.+(hicret-i nebeviyye)
316b/2
- nebş:** (Ar.is.)1.Gömülü bir şeyi
yerden çıkarma. 2.Bir şeyi
diğer bir şey vasıtasıyla
meydana çıkarma.
n.+it- 323a/6
- necâset:** (Ar.s.) Pislik, kazurat,
murdarlık.
n.+e 307a/1
- necm:** (Ar.is.) Yıldız.
n.+i zer-ger 322a/25, 322b/6
- neden:** Niçin.
n. 314a/11
- nefâyis:** (Ar.s.) Nefis, güzel,
beğenilir şeyler.
n. 341a/4
n.+i esbâb 340b/10
- nefer:** (Ar.is.) Er, asker.
n. 317b/7, 322a/9, 342b/3,
342b/3
n.+idi 316b/11necâdları
- nefes:** (Ar.is.c. enfas) Soluk.
n. 335a/12
n.+(kuvvet-i nefis) 315a/9
- nefir:** (Ar.i) Cemaat, topluluk.
n.+(şadâ-yı tabl u nefir) 342a/17
- nefise:** (Ar.s.) Pek beğenilen, pek güzel,
pek iyi.
n.+nüñ (hedâyâ-yı nefise) 342b/24
- nefs:** (Ar.is.) Öz varlık, kişilik.
n.+e (hevâ-yı nefis) 305a/17
- nefy:** (Ar.is.) Sürme, sürgün etme.
n. 308b/15
n.+ it- 308b/16
- nehr:** (Ar.is.) Irmak.
n. 325b/2
n.+i 327b/25
n.+i Furât 343b/4
n.+i Tuna 340a/4, 341b/20
- nemâz:** (Far.is.) Namaz.
n. 309a/25
n.+dan 309a/22
n.+ın 307a/12, 337b/5, 340a/19
n.+ını 326a/24
n.+kıl- 308a/11, 308a/12
- nerdübân:** (Far.b.is.) Merdiven.
n.+lar 341a/14, 341a/16
- neşâyiḥ:** (Ar.is..nasihat'in c.) Nasihatler,
öğütler.
n.+(ba^cz-ı neşâyiḥ u mevâ'id)
319a/23
- nesl:** (Ar.is.) Soy, nesil.
n.+indendür 309b/7
- nesne:** Belli bir ağırlığı ve hacmi, rengi,
maddesi olan her türlü cansız
varlık, şey, obje.
n. 305a/15

neşr: (Ar.is.) 1.Yayma, dağıtma.
2.Herkese duyurma.
n.+ide (taʿrīḥ-i neşr) 327b/11
n.+i ʿadl ü dād 339b/22

nitekim : Nitekim.
n. 315a/14, 323a/18

netīce: (Ar.is.) Sonuç.
n.+i aḥvāl 333a/12
n.+i ḥāl 332b/13

nevāḥī: (Ar.is.) Nahiyeler, civardaki yerler.
n. 345b/9
n.+den 305a/14
n.+sinden 345b/2
n.+sine 339a/22
n.+i filibe 339b/7

nevāzil: (Ar.is.) Hādiseleler, belālar.
n.+i miḥan 344b/6

nevāziş: (Far.is.) Okşama, gönül alma.
n. 327b/5

nevbet: (Ar.is.)1.Nöbet. 2. Muayyen vakitlerde hususi çalınan ezgi.
n.+lerin 305b/7
n.+i şalṭanat 322a/16

nev-cevān: (Far.b.s.) Taze, genç, delikanlı.
n.+a 308b/19

nezdīk: (Far.s.) Yakın, karib.
n.+den (dūr u nezdīk) 319b/2

neẓr: (Ar.is.) Adakta bulunma.
n.+ü şadaḳa 322b/8

nışf : (Ar.s.) Yarım, yarı.
n.+ı evvel 308a/4

n.+ı yevm 328b/1

niçe: Nasıl.
n. 306a/17, 306a/8, 307a/20,
309b/2, 313a/18, 313b/24, 316b/24,
320a/4, 321a/11, 323a/22, 323a/24,
323b/7, 324a/23, 326b/16, 328a/10,
330a/2, 331a/13, 333b/16, 334a/10,
335a/17, 338b/13, 339a/12,
342a/25, 344a/23, 344b/23, 345a/23
n.+si 343a/16
n.+sin 340b/8
n.+sini 313b/23, 329a/23

niçün: Niçin, neden.
n. 335a/8

nifāḳ: (Ar.is.) Geçimsizlik, anlaşmazlık.
n.+düş- 322a/17

nifāḳ-pīşe: (Ar.Far.b.s.) İkiyüzlülüğü huy edinmiş.
n. 335a/2

nigāh: (Far.is.) Bakış, bakma.
n.+eyle- 307b/4
n.+it- 306b/17

Nigbolı: Bulgaristan'ın kuzeyinde Plevne ilinin bir ilçesi
n. 312a/16

Nigde: Türkiye Cumhuriyeti'nin İç Anadolu Bölgesinde yer alan bir merkezi Niğde kenti olan ildir.
n.+de 309a/5

nigeh-bān: (Far.b.s.ve i.) Gözcü, gözetici, bekçi.
n. 335a/3
n.+eyle- 337b/8
n.+ları 333b/24
n.+lık it- 334b/23

nigeh-bānlık: (Far.b.is.) Gözcülük, bekçilik.
n.+it- 335a/2

- nihan:** (Far.s.) Gizli,saklı.
n. 307a/9
n.+ı (rāz-ı nihān) 335a/3
n.+i 325b/19, 327a/18,
330b/14
n.+ol- 307a/1, 334b/25,
344b/9
- nihānī :** (Far.i) Gizlilik, saklılık.
n.+leri (sırr-ı nihānī) 325b/3
n.+si (küfr-i nihānī) 307b/12
- niḳāh:** (Ar.is.) Bir erkekle bir kadının
evlilik birliği kurmasını
sağlayacak yasal işlem.
n.+(niḳāh it-) 305a/3
- niḳmet:** (Ar.is.) İyilik, lütuf, ihsan,
bağış.
n.+i (kāfir-i niḳmet) 332b/20
n.+lerine (veliy-i niḳmet)
319b/20
- bīm-cān:** (Far.i) Can korkusu.
n.+la 337a/7
- nīreng:** (Far.is.) Düzen, hile,
aldatmaca.
n.+(hezār-mekr ü nīreng)
337a/13
n.+i reng 331b/18
- nisbet:** (Ar.is.) İki şey arasında
bağlantı kurma, ilgi.
n. 317b/14, 320a/12
n.+it- 311a/4
- nisvān:** (Ar.is.) Kadınlar.
n.+ı nāḳışātü'l-ʿaḳl 319a/13
- nişān:** (Far.is.) Nişan, iz, belirti.
n.+ı 324b/4
n.+ı (nām ü nişān) 333b/19,
341b/2
n.+ladup 334a/11
- nişāncı:** (Far.t.is.) Divanda belgelerin
başına tuğra çeken görevli.
n. 310a/11
n.+sı 309a/20
n.+sına 334a/10
- nişīmin:** (Far.is.) Ağırlamak.
n.+ol- 334b/8
- nitekim:** Gerçekten, nasıl ki, hakikaten.
n. 314b/10
- Nitse:** Nice şehri.
n. 333b/14, 333b/6
- niyām:** (Ar.is.. naim'in c.) Uykuda olanlar.
n.+dan 326b/17
- niyāz:** (Far.is.) Yalvarma, dua.
n.+(şūret-i niyāz) 330a/1
- niyyet:** (Ar.is.) Niyet, meram.
n.+i 342a/5
- Niyyetü'l-mü'mini ḥayrun minʿameliḥi:**
Hadisi şerif : "Müminin niyeti,
yaptığı işten hayırlıdır."
n. 307b/22
- nizāc:** (Ar.is. nez'den) Çekişme,kavga.
n. +a 343b/20
- nizām:** (Ar.is.) Düzen, usul, tertip yol.
n.+(muḳteżā-yı nizām-ı mülāḥaza
ol-) 308b/13
n.+u intizām 326b/16
- nīze:** (Far.is.) Kargı, mızrak.
n. 333b/6
- noḳşān:** (Ar.is.) Eksiklik, azalma,azlı;
kusurlu.
n. 339a/17

nuḳave: (Ar.is.) Her şeyin iyisi,
temizlik, paklık.
n.+i dūdmān-ı Cengīz Hānī
340a/21

nuḳṣān: Eksilmek, noksanlaşmak.
n.+ı ʿaql u dīn 317a/13

nuḳūd: (Ar.is.. nakd'in c.) Nakitler,
paralar.
n.+(emvāl ü nuḳūd) 340b/9
n.+ı (esbāb u nuḳūd) 327a/14,
327a/15

nūr: (Ar.is.) Aydınlık, parıltı.
n. 306b/24, 307a/3, 314a/12
n.+(lemeʿān-ı nūr) 312a/14
n.+anı 306b/25, 307a/5
n.+ı ilāhī 307a/16

Nūru'd-dīn Halīfe: Halvetiyye
Tarikatı şeyhlerindedir ve
Zeyrek Cami imamıdır.
n. 307b/7
n.+nüñ 307b/12
n.+ye 307b/4

nūṣ: (Far.s.) İçen,içici.
n.+(ʿiṣ u nūṣ ğurūr) 344a/25
n.+eyle- 337b/2
n.+it- 317a/20, 344b/8

nūfūs: (Ar.is..nefs'in c.) İnsanlar,
kimseler.
n. 318a/24

nümāyān: (Far.s.) Görünen,
meydanda, açık.
n.+(zāhir ü nümāyān ol-)
345b/17
n.+ol- 307a/4, 333a/18

nüvvāb: (Ar.s.) Vekil,birinin yerine
geçen.
n.+i kām-yāb 340b/14

nüzül: (Ar.is.) Yukardan aşağıya inme.
n.+leriyle (şeref-i nüzül) 306b/3
n.+olun- 325b/4

O

o : Tekil üçüncü şahsı gösteren zamir.
o. 330b/4, 340b/20
o.+ (1) 307a/2, 313a/22

ocaḳ: Ocak.
o. 312a/20

ōd: Ateş, nar.
o.+dadur 309a/12

oda: Evin veya herhangi bir yapının
oturma,çalışma,yatma gibi işlere
yarayan bölmesi.
o.+sında 329b/6

oġlān: Erkek evlat.
o.+larıñı 305b/11

oġlu: Erkek evlat.
o.+ nuñ 341b/1

oġul: Erkek evlat.
o.+ı (oġlı) 321a/20
o.+ları 312a/20, 317b/4, 317b/7,
320a/20, 343b/6, 343b/8
o.+ların 317a/7
o.+larından 322a/13

oġul: Erkek evlat.
o.+ıdur (oġlıdur) 334a/21
o.+ını (oġlını) 330a/9
o.+ı (oġlı) 308b/19, 310b/22,
316b/16, 316b/20, 317a/5, 319a/16,
321b/16, 321b/19, 321b/2, 323b/15,
324a/19, 324a/20, 324b/18, 324b/8,
327b/11, 328a/1, 334b/4, 337a/3,
343b/10, 343b/16, 343b/17

oġul- : Erkek evlat.

o.-ını (oğlını) 324a/21,
335a/22
o.-ı (oğlu) 312a/13
o.-unuñ (oğlunuñ) 335a/24

oķu- : Yazıya geķirilmiş bir metne bakarak bunu sessize cözümleyip anlamak veya aynı zamanda seslere cevirmek.

o.-rken 309a/6
o.-tdılar 314a/16
o.-yan 312b/24

oķut- : Okutmak.

o.-dı (ķuķbe oķut-) 327a/15
o.-duğı (ķuķbe oķut-) 320b/4

ol: Teklik üçüncü kişiyi gösteren bir söz.

o. 309a/24
o.+dur 305a/22
o.+ (1) 305a/5, 305b/13,
306a/21, 306a/3, 306a/7,
306a/9, 306b/15, 306b/17,
306b/17, 306b/19, 307a/12,
307a/14, 307a/14, 307a/19,
307a/20, 307b/12, 308a/2,
308a/9, 308a/9, 308b/22,
309a/14, 309a/15, 309b/10,
309b/24, 310a/2, 310b/10,
310b/13, 310b/25, 311a/3,
311b/14, 312a/11, 312b/15,
312b/18, 312b/24, 312b/3,
313a/1, 313b/16, 313b/16,
313b/17, 313b/18, 313b/20,
313b/3, 313b/4, 313b/6,
313b/9, 314a/10, 314a/13,
314a/15, 314a/19, 314a/22,
314a/4, 314a/7, 314b/10,
314b/11, 314b/24, 314b/3,
314b/6, 315a/10, 315a/14,
315a/16, 315a/21, 315a/4,
315b/1, 317a/15, 317a/17,
317a/20, 317a/21, 317b/14,
317b/25, 317b/5, 318b/9,

319a/10, 319a/11, 319a/17, 319a/5,
320a/19, 320a/2, 320b/15, 320b/6,
321a/11, 321a/13, 321a/8, 321b/14,
321b/24, 321b/8, 322a/2, 322a/20,
323b/11, 323b/14, 323b/4, 323b/4,
324b/18, 324b/2, 324b/20, 324b/3,
325a/17, 326a/13, 326a/22, 326a/3,
326b/23, 326b/7, 327a/16, 327b/24,
328a/13, 328b/2, 329a/10, 329a/15,
329a/16, 329a/9, 329b/16, 330a/13,
330a/2, 331a/24, 331b/11, 331b/11,
331b/22, 332a/1, 332a/15, 332a/8,
332b/14, 332b/20, 333a/23,
333a/24, 334a/1, 334a/10, 334a/11,
334a/2, 334a/25, 334b/18, 335a/13,
335a/16, 335a/3, 335a/7, 335b/17,
335b/21, 335b/4, 336a/11, 336a/25,
336b/1, 336b/11, 337a/13, 337a/14,
337a/15, 337a/24, 337a/3, 337b/17,
338a/11, 338b/10, 338b/10,
338b/13, 338b/6, 339a/2, 339a/23,
339a/24, 339a/8, 339a/8, 339b/5,
339b/7, 340a/21, 340a/5, 340b/14,
340b/18, 340b/3, 341a/13, 341a/16,
341a/17, 341b/9, 342b/17, 342b/19,
342b/24, 342b/25, 343a/19,
343a/22, 344a/1, 344a/13, 344a/23,
344a/24, 344a/8, 344a/8, 344b/1,
344b/3, 345a/4, 345b/12, 345b/13,
345b/18, 345b/3, 345b/9

o.+ (2) 317a/18, 317a/20, 320b/2,
321b/13, 322a/14, 324b/24,
328a/16, 330a/18, 330a/3, 335a/15,
336b/25, 336b/6, 336b/8, 338a/23,
338b/2, 339a/7, 341a/14, 341b/22,
341b/25, 342b/8, 344a/14
o.+ (2)dur 307b/25
o.+ (2)dur 305a/13, 305a/17

ol- : Bir durumda bulunmak, var olmak, mevcut olmak.

o.-(sākin ol-) 309a/12
o.-a 308b/16, 310b/16, 314b/4,
338b/5, 338b/6
o.-acagını (müteşaddī ol-) 344b/2
o.-acagı (süvār ol-) 328a/4

o.-acağı (nihān ol-) 334b/25
o.-acak (lāzım ol-) 323a/13
o.-amayacağını (ḥalāş ol-)
307a/17
o.-an 305a/5, 306b/23,
307a/2, 307a/4, 308b/25,
309b/15, 310a/11, 311a/13,
312a/14, 312b/13, 312b/22,
312b/23, 313a/16, 313b/21,
314b/2, 315a/17, 317a/17,
317b/19, 317b/3, 319a/15,
319a/5, 319b/12, 319b/3,
320b/2, 320b/22, 321b/5,
323a/1, 323b/12, 324a/21,
326a/13, 330b/20, 332a/4,
332b/15, 332b/18, 332b/19,
333b/24, 334b/18, 335a/3,
336b/14, 336b/9, 337a/23,
338b/16, 338b/2, 339b/15,
341b/16, 342b/1, 345b/11,
345b/16
o.-anı 305b/9
o.-anlar 305b/7, 313b/25
o.-anlara 313a/5
o.-anların 312b/4
o.-anların (kām-rān ol-)
311b/15
o.-anların (Ṭālib ol-) 312b/4
o.-an (āmāde ol-) 323b/9
o.-an (bĀ'īŞ ol-) 342b/8
o.-an (cem ol-) 322b/11
o.-an (ġālib ol-) 343a/14
o.-an (giriftār ol-) 328a/20
o.-an (gürīḥte ol-) 343a/13
o.-an (ḥarāb ol-) 340a/12
o.-an (ḥāzır ol-) 337b/5
o.-an (lāzım ol-) 329a/18
o.-an (maḥbūs ol-) 318b/2,
320b/23
o.-an (mazḥar-ı kemāl-i
cemāl ol-) 314b/7
o.-an (me'mūr ol-) 344b/5
o.-an (merküz ol-) 323a/17
o.-an (meşhūr ol-) 338a/15
o.-an (münāfık ol-) 320a/1
o.-an (münhezim ol-) 343a/12

o.-an (müteferriḳ ol-) 342a/18
o.-an (mütevellid ol-) 339b/19
o.-an (şādır ol-) 323a/10
o.-an (sākin ol-) 313a/1
o.-an (ser-efrāz ol-) 325b/21
o.-an (şāḳḳ ol-) 307a/2
o.-an (şāriḳ ol-) 307a/16
o.-an (şıḳeste ol-) 343a/10
o.-an (taḥt-nişin ol-) 325a/20
o.-an (ṭāriḳ ol-) 307a/16
o.-an (ziyāde ol-) 326a/6
o.-asuz (esir ol-) 336b/22
o.-a (dāḥil ol-) 339a/6
o.-a (hüveydā ol-) 310b/10
o.-a (ma'dūd ol-) 338b/9
o.-a (ma'clüm-i müstemi'in ola-)
333a/15
o.-a (me'āş ol-) 318b/22
o.-a (muḥtefī ol-) 334b/17
o.-a (nāzır ol-) 305a/16
o.-dı 307b/11, 308b/24, 309a/15,
309a/18, 311b/5, 312a/7, 313a/5,
313b/10, 320b/20, 331a/13, 338a/3,
338b/3, 339a/3
o.-dığı 307b/9
o.-dılar 306b/6, 318b/3, 320a/14,
320b/8, 335a/12, 341b/15, 341b/24,
344a/11, 344b/20
o.-dılar (āmāde ol-) 333a/25
o.-dılar (bende-i ḥalka-be-güş ol-)
345a/24
o.-dılar (ber-ḳarār ol-) 326b/11
o.-dılar (cem ol-) 342b/2
o.-dılar (giriftār ol-) 327a/12
o.-dılar (maġlūb ü perişān ol-)
343a/15
o.-dılar (maḳtūl ol-) 343a/16
o.-dılar (meşhūr ol-) 313a/2
o.-dılar (muḳābil ol-) 319b/17
o.-dılar (munḳād ol-) 343b/18
o.-dılar (mülḥaḳ ol-) 328a/19
o.-dılar (müteferriḳ ol-) 322a/23
o.-dılar (müteferriḳ ol-) 322a/2
o.-dılar (müteveccih ol-) 311a/9,
318b/6, 320b/14, 326a/13
o.-dılar (müteveffā ol-) 317a/12

o.-dılar (nihān ol-) 344b/9
 o.-dılar (perīṣān^P ol-) 333a/10, 342a/22
 o.-dılar (revāne ol-) 329a/1
 o.-dılar (revān ol-) 333a/21, 340a/25
 o.-dılar (rū-gerdān ol-) 326b/20
 o.-dılar (süvār ol-) 325b/7
 o.-dılar (ṣehīd ol-) 312a/13
 o.-dılar (ṣeref baḥṣ ol-) 306a/22
 o.-dılar (yek-zebān ol-) 320a/4
 o.-dı (āgāh ol-) 342a/24
 o.-dı (ʿaḳd-i meṣāff ol-) 320a/11
 o.-dı (ʿazīm ol-) 318a/5, 341b/4
 o.-dı (bāʿiṢ ol-) 341a/11
 o.-dı (ber-bād ol-) 320b/19
 o.-dı (bī-hūde ol-) 332b/25
 o.-dı (cemīʿ ol-) 306a/15
 o.-dı (cem ol-) 321b/4
 o.-dı (dāḥil ol-) 341a/25
 o.-dı (dūr ol-) 342a/9
 o.-dı (ebbede'llāhü'l-meliki'l-mennān ol-) 316b/23
 o.-dı (fāṣ ol-) 321a/15
 o.-dı (fermān-revān ol-) 318a/2
 o.-dı (ḥalāṣ ol-) 320a/1, 342b/1
 o.-dı (ḥalvet-niṣīn ol-) 309b/10
 o.-dı (ḥāṭıra ol-) 307b/2
 o.-dı (helāk ol-) 310a/1
 o.-dı (lāyih ol-) 308a/3
 o.-dı (lāzım ol-) 343a/17
 o.-dı (maḥzūl ol-) 320a/17
 o.-dı (maḳtūlol-) 321a/4
 o.-dı (maḳtūl ol-) 311b/8
 o.-dı (maʿlūm ol-) 310a/21, 314a/18
 o.-dı (māniʿ ol-) 318a/11
 o.-dı (manṣūb ol-) 339b/15

o.-dı (manṣūr u mesrūr ol-) 320a/17
 o.-dı (mesmū ol-) 333b/20
 o.-dı (meṣḡūl ol-) 328b/24
 o.-dı (mūcib-i buʿd-i ḥāṭır ol-) 342b/20
 o.-dı (muḥaḳḳaḳ ol-) 333a/5
 o.-dı (muḳābil ol-) 330a/17, 342a/15
 o.-dı (muḳārin ol-) 330a/5
 o.-dı (muḳarrar ol-) 330b/25
 o.-dı (muḳayyed ol-) 313b/22
 o.-dı (muḳzī'l-ḳuvvād ol-) 339b/23
 o.-dı (munḳaṭıʿu'l-ḥaber ol-) 338a/20
 o.-dı (munḳaṭıʿ ol-) 311a/10
 o.-dı (muʿtād ol-) 322b/3
 o.-dı (muteṣarrıf ol-) 318a/19, 323b/1
 o.-dı (mücāz ol-) 305b/19, 332a/21
 o.-dı (mülākī ol-) 314a/13, 345a/10
 o.-dı (münselik ol-) 307a/22
 o.-dı (müstaḳıll ol-) 322a/18
 o.-dı (müsteḳıll ol-) 319a/7
 o.-dı (müstenid ol-) 329b/5
 o.-dı (müstesʿid ol-) 345b/3
 o.-dı (mütemekkin ol-) 325b/19
 o.-dı (müteveccih ol-) 318b/17, 320a/22, 320b/24, 321b/7, 330a/12, 333a/11
 o.-dı (nümāyān ol-) 307a/4, 333a/18
 o.-dı (pād-ṣāh-ı kām-rān ol-) 319b/19
 o.-dı (peydā ol-) 306b/25
 o.-dı (revāne ol-) 333a/4
 o.-dı (revān ol-) 307a/7, 319b/9, 326b/25
 o.-dı (rū-gerdān ol-) 328a/12
 o.-dı (ṣābit ü ber-ḳarār ol-) 338b/10
 o.-dı (ṣādır ol-) 342b/19
 o.-dı (sebük-bār ol-) 328b/6
 o.-dı (ser-āb ol-) 321a/14
 o.-dı (ṣāyiʿ ol-) 345b/14
 o.-dı (ṣōhre²-i cihān ol-) 325b/4
 o.-dı (tār ol-) 328a/3, 344b/25

o.-dı (vākır^c ol-) 317b/24,
327b/22, 334a/3
o.-dı (vāşıl ol-) 306a/5,
323a/17, 338a/23
o.-dı (zāhir ol-) 314a/16,
324b/11
o.-dı (ziyāde ol-) 307b/7
o.-dı (zühre-çāk ol-) 342a/20
o.-duğı 312b/11, 314a/18,
314b/11, 320b/5, 338a/25,
338b/20, 345b/1, 345b/7
o.-duğın 333b/1
o.-duğın (hām ol-) 337b/8
o.-duğın (karīb ol-) 332b/25
o.-duğın (kem ol-) 328a/25
o.-duğın (müte^callık ol-)
334a/25
o.-duğın (nā-būd ol-) 337b/14
o.-duğı (emr-i i^tibārī ol-)
343a/1
o.-duğı (mütehaqqık ol-)
324a/25
o.-duğun 307a/8
o.-duğı 325b/15, 336a/4
o.-duğın (müyesser ol-)
331a/9
o.-duğı (müte^cayyen ol-)
325b/18
o.-duğda 313a/25, 319a/2,
324a/24, 341b/18
o.-duğdan (ber-^taraf ol-)
324b/4
o.-duğdan (müşerref ol-)
332a/21
o.-duğda (dāhil ol-) 324a/11
o.-duğda (fevt ol-) 343b/10
o.-duğda (giriftār ol-) 312a/22
o.-duğda (Hārb ü kıtāle
āmāde ol-) 342a/23oğlı
o.-duğda (kām-rān ol-)
342b/9
o.-duğda (karīb ol-) 342a/16
o.-duğda (müteveccih ol-)
313a/17
o.-duğda (raḥne-dār ol-)
33b/4

o.-duğda (tenhā ol-) 307b/11
o.-duğlarında (dāhil ol-) 332b/24
o.-duğlarında (nāzil ol-) 339b/7
o.-duğları (bī-zār ol-) 318a/13
o.-duğları (fāriğ ol-) 316b/5
o.-duğları (maḥfī ol-) 342a/17
o.-duğ (“alvet-nişin ol-) 309b/22
o.-dum 310a/9
o.-dum (behre-dār ol-) 308a/18
o.-ıcağ 307b/9, 308b/9, 309a/10,
333a/25, 335b/7, 343b/21, 345a/20,
345a/6
o.-ıcağ (āgāh ol-) 318a/6, 319b/3,
320a/10, 331a/10, 344b/11
o.-ıcağ (bi-^taraf ol-) 337a/16
o.-ıcağ (fāriğ ol-) 309b/1
o.-ıcağ (fevt ol-) 343b/17
o.-ıcağ (ḥaber-dār ol-) 318a/14,
327a/23, 327a/7, 330a/17, 336b/9,
337b/5, 345a/19
o.-ıcağ (ḥaber ol-) 335a/22
o.-ıcağ (ma^clūm ol-) 323b/9
o.-ıcağ (ma^crūz ol-) 310b/11,
327a/1, 327a/17, 330b/19, 341a/22
o.-ıcağ (mesmū^cum ol-) 311a/3
o.-ıcağ (me^cyūs ol-) 323b/16,
345a/3
o.-ıcağ (muḥarar ol-) 329b/1
o.-ıcağ (muşırr ol-) 331b/3
o.-ıcağ (muṭābık ol-) 331a/19
o.-ıcağ (müşerref ol-) 329b/4
o.-ıcağ (müteferriğ ol-) 343b/6
o.-ıcağ (müttefiğū'l-kelim ol-)
330a/5
o.-ıcağ (ser-firāz ol-) 327b/1
o.-ıcağ (vārid ol-) 324a/5, 329b/23
o.-madı 313a/19, 337a/21
o.-madı (mesmū ol-) 323b/18
o.-madı (müfid ol-) 325b/5
o.-madı (peydā ol-) 324b/4
o.-maduğı 320a/23
o.-maduğundan (müyesser ol-)
308a/7
o.-maduğı 329b/20
o.-mağa 315a/3
o.-mağa (baḥtiyār ol-) 315a/2

o.-mağa (cömerd ol-) 314b/19
o.-mağa (faṣīḥ ol-) 314b/23
o.-mağa (küṣāde-dest ol-)
315a/11
o.-mağa (leṣker-niṣīn ol-)
339a/25
o.-mağa (mir^ṣāt-ı cilve-ger
ol-) 308a/17
o.-mağa (pād-ṣāh ol-)
318b/16
o.-mağa (vefā-dār ol-)
314b/17
o.-mağın 306b/2, 316b/24,
317b/9, 320b/5, 322b/1,
323b/11, 333a/23, 345b/17
o.-mağın (cāy-gīr ol-)
319a/24
o.-mağın (dürüşt-ṭab^c ol-)
317b/11
o.-mağın (feterāt ol-) 306a/18
o.-mağın (ḥāhān ol-)
345b/24
o.-mağın (rīṣe ol-) 320a/3
o.-mağın (ziyāde ol-) 317a/21
o.-mağı (giriftār ol-) 320a/2
o.-mağla 307b/2, 307b/22,
315a/15, 317b/8, 318b/10,
321a/7, 321a/9, 333b/3,
338a/21, 341a/3, 342a/25,
344b/2
o.-mağla (ceng ü cidāl ol-)
339a/16
o.-mağla (gālib ol-) 318a/23
o.-mağla (maḥkūm-ı
Ḳayāşıra²-i ʿizām ol-) 342b/10
o.-mağla (maḥşūş ol-) 314b/7
o.-mağla (ma^clūm-ı pād-ṣāhi
ol-) 332b/8
o.-mağla (muḥtāc ol-)
312b/15
o.-mağla (münhedim ol-)
319b/6
o.-mağla (münhezim ol-)
312a/2, 312a/6
o.-mağla (münteşir ol-)
323b/2

o.-mağla (pīr ol-) 313a/19
o.-mağla (ṣikār-gāh-ı ʿazīm ol-)
339b/8
o.-mağla (ṭārī ol-) 319a/14
o.-mağla (ṭāʿūn ol-) 333b/14
o.-mağla (telef ol-) 328b/3
o.-mağla (vāqı^c ol-) 341b/7
o.-mağın 330a/8, 336a/11
o.-mağın (emek-dār ol-) 330a/1
o.-mağın (mu^ctād ol-) 329b/24
o.-mağla 308b/17, 310a/13, 326a/3,
329b/6
o.-mağla (ez^cāfi ol-) 329b/19
o.-mağla (gālib ol-) 308b/6
o.-mağla (ḳillet ol-) 330a/14
o.-mağla (maḥv ol-) 311a/1
o.-mağla (mev^cid-i mülākāt ol-)
334b/20
o.-mağla (müsteḥıkk ol-) 311a/17
o.-mağ 312b/24, 343a/22
o.-mağdan (sebük-sār ol-) 315a/3
o.-mağdūr 313a/2
o.-mağla (bī-şümār ol-) 344b/8
o.-mağ (māni^c ol-) 311a/17
o.-mağ (mu^cāf ol-) 329a/13
o.-mağ (muḳābele² ol-) 320b/25
o.-mağ (mükedder ol-) 327b/4
o.-mağ (mülḥaḳ ol-) 332b/1
o.-mağ (nişīmin ol-) 334b/9
o.-maları 320a/13
o.-mamağın 338b/23
o.-mamağla (dürüst ol-) 327b/20
o.-mamağla (mālik ol-) 325b/3
o.-mamağla (müyesser ol-) 311b/17
o.-mamağ (dūr ol-) 305a/21
o.-mamışuz (āgāh ol-) 308a/15
o.-mamış-idi (ḥuşül-pezir ol-)
342b/17
o.-mamış-iken (āgāh ol-) 337b/3
o.-mamış-iken (müctemi^c ol-)
344b/5
o.-masa (güṣāde ol-) 329a/5
o.-masına 319a/12
o.-masına (nihifte ol-) 336a/15
o.-ma (bī-ḥuzūr ol-) 309a/11
o.-mayıcağ (müyesser ol-) 330a/22

o.-mayıcağ (zāhir ol-) 307b/23
o.-mayınca (vāşıl ol-) 309b/15
o.-mayup 312b/8, 317b/5, 333a/1, 337b/17, 338a/10
o.-mayup (ḥalāş ol-) 318a/19
o.-mayup (mesmū-ı sem^c-i ḳabūl ol-) 327b/5
o.-mayup (meşğūl ol-) 324b/10
o.-mayup (muḳayyed ol-) 322b/10
o.-mayup (müyesser ol-) 318b/20
o.-mayup (vefā-dār ol-) 319b/20
o.-maz 305a/19, 305a/6, 327b/1, 336a/1
o.-mazdan (fevt ol-) 317a/10
o.-mazdı 307b/16
o.-mazsa (maḥbūs ol-) 330a/3
o.-muşdur 311b/23, 312a/25, 312a/3, 329b/16, 330b/17, 336a/5, 338a/22
o.-muşdur (āyib ol-) 307a/19
o.-muşdur (ġāziyen fī sebīli'l-lāh ḥasefe enifihi müstevfā ol-) 313a/18
o.-muşdur (maḳtūl ol-) 311b/25
o.-muşdur (ma^clūm-i ^cālemiyān ol-) 343a/2
o.-muşdur (şehīd ol-) 311b/24
o.-muşdur (şikāḳ ol-) 309a/19
o.-muşdur (vāḳı^c ol-) 306b/10, 313b/18
o.-muşlar 338a/13
o.-muşlardur (rū-gerdān ol-) 330b/12
o.-muşlar (āmāde ol-) 318a/9
o.-muşlar (bī-hūş ol-) 308b/10
o.-muşlar (dāmen-i der-miyān ol-) 310a/23
o.-muşlar (Hāzır ol-) 335b/6

o.-muşlar (meşğūl ol-) 310b/7
o.-muşlar (münkedir ol-) 342b/15
o.-muşlar (nāmzed ol-) 344a/25
o.-muşlar (pāy-dār ol-) 310b/6
o.-muşlar idi (ḥ^ıār u zelīl ol-) 321a/10
o.-muşum 307b/20
o.-muş-idi 308b/20, 312a/4, 312a/5, 317a/3, 319a/5, 340a/1, 342b/8
o.-muş-idi (bā^ciş olmuş-idi)i-di (bā^ciş olmuş-idi) 319a/12
o.-muş-idi (maḳtūl olmuş-idi)i-di (maḳtūl olmuş-idi) 319a/17
o.-muş-idi (şādır ol-) i-di (şādır olmuş-idi) 343a/20
o.-muş (ḥırāmān ol-) 342b/4
o.-muş (mübeddel ol-) 308b/11
o.-muş (müte^cahhid ol-) 334b/19
o.-muş (müteveccih ol-) 333a/24
o.-muş (zāhir ol-) 314a/6
o.-sa 305b/12, 314a/1, 314a/14
o.-sa (lāyih ol-) 306b/11
o.-sun 310a/2
o.-sunlar (meşğūl ol-) 310a/16
o.-unan (zıḳr olun-) 312a/19
o.-unca (mülḥaḳ ol-) 327a/3
o.-unca (naşb ol-) 336a/18
o.-undı (ḥavāle ol-) 312b/5
o.-unduğı (zıḳr ol-) 314a/22
o.-undukda (^cavdet ol-) 311b/3
o.-undukda (teveccüh ol-) 311b/2
o.-unmuş (iḥşān ol-) 311b/21
o.-unmuş (istibdāl ol-) 312a/22
o.-unmuş (tavşif ol-) 312b/10
o.-unup (^cazl ol-) 311b/17, 312a/7
o.-unup (binā ol-) 312b/25
o.-unup (ḥabs ol-) 311b/11
o.-unup (iṭlāḳ ol-) 311b/11
o.-unup (muḳteżā-yı nizām-ı mülāḥaza ol-) 308b/13ib^cād
o.-unup (şarḥ ol-) 312b/24
o.-unup (tertīb ol-) 313a/9
o.-unup (tesmiye ol-) 313a/1
o.-unup (vaż^c ol-) 313a/4
o.-unurlar (iṭ^cām ol-) 313a/10, 313a/8

o.-unur (naql ol-) 310a/11
o.-unur (ri'āyet ol-) 312b/1
o.-unur (ta'bir ol-) 315a/14
o.-unur (tīmār ol-) 313a/5
o.-up 306b/2, 307a/8,
311a/18, 311a/5, 311b/1,
311b/10, 311b/23, 311b/3,
312a/11, 312a/19, 312a/21,
312a/23, 312b/22, 313a/15,
314b/15, 314b/25, 315a/23,
315a/7, 316b/3, 318a/25,
320b/4, 333b/6, 334b/24,
336b/6, 337a/11, 337a/25,
339a/25
o.-up (āgāh ol-) 341a/15
o.-up (āmil ol-) 306a/4,
342a/12
o.-up (ārī ol-) 321a/10
o.-up (āškā ol-) 306b/24
o.-up (bedriqa-i tarīk ol-)
340a/15
o.-up (behre-mānend ol-)
330b/9
o.-up (bī-ḥuzūr ol-) 305b/8
o.-up (bī-ḥisāb ol-) 323b/2
o.-up (bī-ḥuzūr ol-) 335b/25
o.-up (cem ol-) 342a/19
o.-up (dāḥil ol-) 325a/25
o.-up (dest-gīr ol-) 319b/18
o.-up (efgende vü matrūḥ ol-)
344b/24
o.-up (endīşe-nāk ol-) 321b/6
o.-up (fāşil ol-) 319b/7
o.-up (fazīlet-i cihāda fāyiz
ol-) 313a/20
o.-up (fermān-rā ol-) 316b/15
o.-up (fevt ol-) 322a/23
o.-up (gālib ol-) 318a/1,
320b/12, 321a/4
o.-up (gark ol-) 343b/5
o.-up (giriftār ol-) 318a/20
o.-up (güdük-mizāc ol-)
320b/20
o.-up (garka-ı müstevlī ol-)
310b/25

o.-up ("aber-dār ol-) 330a/10,
341b/24
o.-up (ḥalāş ol-) 328a/21
o.-up (ḥasta ol-) 310b/1, 317a/9
o.-up (ḥāyif ol-) 333a/5
o.-up (hem-īnān ol-) 340a/24
o.-up (ḥurāmān ol-) 310b/2
o.-up (hirāsān ol-) 343a/21
o.-up (īnān-keş ol-) 320a/14
o.-up (kalīl ol-) 317b/25
o.-up (kavī ol-) 337a/19
o.-up (lāyih ol-) 309a/23
o.-up (maḳtūl ol-) 321a/11, 322a/2
o.-up (māni'-i icābet ol-) 306a/17
o.-up (māyil ol-) 308b/20
o.-up (ma'zūl ol-) 312a/2
o.-up (me'mūr ol-) 329b/4
o.-up (mesdūd ol-) 323b/15
o.-up (meşgūl ol-) 326b/12
o.-up (mevşūfe ol-) 315a/6
o.-up (me'zūn ol-) 345b/9
o.-up (muḥārebe ol-) 318a/16
o.-up (muḳābil ol-) 330a/19
o.-up (muḳārin ol-) 336a/20
o.-up (muḳīm ol-) 343b/18
o.-up (muḳzā ol-) 343b/20
o.-up (musallaḥ ol-) 319a/12
o.-up (muḳtarib ol-) 334a/17
o.-up (mücāz ol-) 305b/17
o.-up (müdebbir-i ümūr-ı cumhūr
ol-) 311a/23
o.-up (mülākī ol-) 305b/22, 328a/1,
330a/24, 330b/18, 337b/24,
343a/14
o.-up (mülḥıkk ol-) 320a/9
o.-up (münhezim ol-) 320b/18,
322a/13, 322b/16
o.-up (müstenīr ol-) 306a/23
o.-up (müstevlī ol-) 344a/8
o.-up (müstevşik ol-) 342a/4
o.-up (müşahḥaş ol-) 333a/8
o.-up (müştēd ol-) 341b/6
o.-up (müte'ahhid ol-) 339b/4
o.-up (müteḥayyir ol-) 314a/20
o.-up (müteşaddī ol-) 340b/23
o.-up (müteveccih ol-) 319b/16

o.-up (müteveccih ol-) 306a/7
o.-up (müteveffā ol-) 339b/18
o.-up (nādim ol-) 324a/16,
332a/17
o.-up (na'ra ol-) 308b/10
o.-up (nā-sāz ol-) 318a/12
o.-up (nā-şad ol-) 308a/7
o.-up (nā-ümmid ol-) 313a/21
o.-up (nihān ol-) 307a/1
o.-up (perīşānī ol-) 333a/2
o.-up (per-verde ol-) 311a/18
o.-up (peşimān ol-) 319b/3
o.-up (peydā ol-) 305b/23
o.-up (rāzī ol-) 334a/23
o.-up (revān ol-) 327b/9,
342b/3
o.-up (rū-gerdān ol-) 331b/2
o.-up (sāde-dil ol-) 324b/15
o.-up (sālīk ol-) 330b/8
o.-up (ser-dār ol-) 343b/11
o.-up (süvār ol-) 326a/13,
332a/1, 333b/15, 335a/20,
345b/12
o.-up (şākķ ol-) 306a/9,
306b/24, 307a/3
o.-up (şermende ol-) 336b/22
o.-up (şikāk ol-) 334b/7
o.-up (tābi' ol-) 305a/17
o.-up (ters-nāk ol-) 342a/20
o.-up (tevbe-kār ol-) 308a/24
o.-up (vāķıf ol-) 325b/6
o.-up (vāķı' ol-) 308b/9,
316b/6
o.-up (vāşıl ol-) 306a/13
o.-up (zāhir ol-) 344b/16
o.-up (zıfde' ol-) 308a/4
o.-ur 305b/13, 309a/11,
312a/17, 314b/16, 331a/14,
332b/11, 335b/19
o.-urdu 308b/23, 315b/2
o.-urdu (bülend ol-) 333b/6
o.-urlar (çihremāl ol-) 305a/6
o.-urlar (muşırr ol-) 331b/24
o.-urlar (vāķıf ol-) 310a/18
o.-urlar idi 343b/19
o.-ursa 341b/22

o.-ursa (mülhem ol-) 308a/2
o.-ursa (müyesser ol-) 329a/18,
331a/1
o.-ursun (muhtāc ol-) 309b/17
o.-ur (eksık ol-) 316b/9
o.-ur (gerek ol-) 306a/2
o.-ur (hüveydā ol-) 333a/20
o.-ur (muhtelif ol-) 307b/13
o.-ur (müntehā ol-) 321a/20
o.-ur (müntehī ol-) 309a/5
o.-ur (nā-maḥsüb ol-) 344b/18
o.-ur (ta'bir ol-) 315a/19

olan: Olan.

o. 315a/18, 318b/11, 318b/13,
318b/21, 318b/24, 320a/5, 320a/8,
322a/1, 322b/14, 322b/21, 324b/14,
324b/8, 325a/15, 325a/16, 326a/24,
326b/18, 326b/2, 326b/24, 327a/18,
327b/12, 328a/18, 328b/6, 330a/11,
339b/20, 340a/2, 340b/25, 340b/9,
341a/1, 341b/5, 341b/6, 341b/8,
342a/16, 342b/11, 342b/11, 342b/2,
344a/13, 344a/14, 344a/18,
344b/11, 344b/3, 345b/13, 345b/21

olun- : Olma işine konu olmak.

o.-ıcaķ (i'flām olun-) 331a/15

olun- : Olma işine konu olmak.

o.-acakdur (beyān ol-) 323a/18
o.-an (naql olun-) 340a/6
o.-an (nüzül olun-) 325b/4
o.-an (zıkr olun-) 321a/7
o.-an (zıkr ol-) 316b/14
o.-dı 340a/11
o.-dılar (teskīn olun-) 329a/6
o.-dı (emr olun-) 340a/13
o.-dı (iḥsān olun-) 345b/5
o.-dı (iḥtişār olun) 315b/3
o.-dı (irsāl olun-) 341b/9
o.-dı (ķatl olun-) 319b/18
o.-dı (mükāfāt olun-) 332b/10
o.-dı (revāne olun-) 335a/17
o.-dı (ri'āyetler olun-) 341a/7
o.-dı (ta'vīķ olun-) 334b/7

o.-dı (tefviz olun-) 341b/12
o.-dı (tevaḳḳuf olun-) 324a/9
o.-dı (tevcih olun-) 343b/25
o.-dı (tevzi olun-) 340b/10
o.-dı (zabṭ olun-) 344a/18
o.-duĝın (naḳl olun-) 331a/12
o.-du (şurūc olun-) 323b/22
o.-madı (iltifāt olun-) 341a/9
o.-maĝın (da'vet olun-)
319a/20
o.-maĝla (binā olun-) 306a/21
o.-maĝla (naḳl olun-) 333a/12
o.-maḳ (naḳl olun-) 333a/14
o.-maḳ (ta'yin olun-) 324a/16
o.-maḳ (temlik olun-)
327a/21
o.-mamişidi (zıkr
olunmamış-idi) 332b/13
o.-masın (ta'yin olun-)
332a/18
o.-mayup (iltifāt olun-)
339b/10
o.-muş-idi (ḥaml olun-)
339a/18
o.-muş-idi (intikā olun-)
o.-sa (taḥrīr olun-) 315b/2
o.-up (ʿazl olun-) 341b/11
o.-up (fermān olun-) 332b/1
o.-up (ḥāl olun-) 324b/23
o.-up (ḥaml olun-) 330b/20
o.-up (ḥıfz olun-) 340b/10
o.-up (ḳatlı olun-) 332b/8
o.-up (naşb olun-) 340b/5
o.-up (ri'āyet olun-) 328b/20
o.-up (şıḳār olun-) 339b/10
o.-up (ta'yin olun-) 324a/24
o.-up (teşadduḳ olun-)
339b/22
o.-up (vaşf ol-) 315a/15
o.-up (ziyāfet olun-) 345b/4
o.-ur (zıkr olun-) 323b/21
o.-ur (zıkr ü beyān olun-)
316b/14

olup: Olmak yardımcı fiilinin filimsi
almış hali.

o. 315a/17, 316b/16, 317b/6,
318a/2, 319a/9, 320b/22, 322a/22,
325a/23, 326a/2, 327a/6, 327b/12,
330a/21, 336a/14, 338a/19,
341b/16, 344a/19, 344a/4, 344b/17

on: Dokuzdan bir artıktır.
o. 316b/6, 316b/7, 317a/10, 317b/7,
318a/7, 319a/9, 322b/19, 322b/19,
323b/19, 324b/7, 325a/10, 327a/15,
332a/1, 332a/16, 333b/10, 333b/16,
333b/17, 334a/18, 334b/23,
340a/17, 340b/4, 342b/3

ordü: Ordu.
o.+suna 318b/8
o.+yı hümāyün 327a/3

orta: Bir şeyin kenarlarından merkeze
doğru yaklaşık olarak aynı
uzaklıkta olan yer.
o. 315a/23
o.+ya 344b/20

ʿOsmān: (Ar.is.) Osmanlı Devleti.
o. 316b/17
o.+(ḥāne-dān-ı ʿālī-i ʿOsmān)
342b/7
o.+dan (selāṭīn-i ʿālī-i ʿOsmān)
338a/5
o.+uñ (al-i ʿOsmān) 343a/3

ʿOsmāniyyān: (Ar.s.) Osmanlılar,
Osmanoğulları.
o. 316b/23
o.+(cālis-i evreng-i ʿOsmāniyyān)
316b/22
o.+uñ 344b/2

otaĝ: Büyük ve süslü çadır.
o.+ında 311a/24

otak: Otaĝ, büyük ve süslü çadır.
o. 323a/15

otur- : Vücutun belden yukarısı dik

duracak biçimde ağırlığı kaba etlere vererek bir yere yerleşmek.	ö.+ini 326a/20
o.-acak 323a/14	P
o.-anuñ 321b/10	
o.-dı 321a/21, 335b/3	pā: (Far.is.) Ayak.
o.-muş 307b/5	p.+y1 iķāmet 327b/20
o.-up 335b/11, 336b/18	p.+y1 sulţān 332b/21
o.-urken 311a/25	
otuz: Yirmi dokuzdan bir artık.	pād: (Far.s.)Büyük, ulu.
o. 310b/16, 310b/9, 316b/8,	p.+şāh 319a/11, 325a/9, 326a/10,
317b/21, 332a/14, 334b/20,	326a/8, 328b/22
340b/2	p.+şāh.ı 324b/6
	p.+şāh.zāde.i 319a/19
	p.+şāhı 326a/18
	p.+ uñ şāh 327a/22
Ö	
öldür- : Bir canlının hayatına son vermek.	pād-şāh: (Far.b.is.) Padişah, hükümdar.
ö.-mek 333b/12, 335a/10	p. 343a/25
	p.+dur (ziyāret-gāh-ı gedā ² -i pād-şāh) 313a/14
ömr: (Ar.is.) Ömür, yaşama, yaşayış, hayat.	pād-şāh: (Far.b.is.) Padişah, hükümdar.
ö.+ine (āḫir-i ömr) 332a/24	p. 319a/9, 320b/20, 324a/17,
ö.+ini (mektüb-i ömr) 325b/22	327b/22, 328a/5, 328a/6, 330b/22,
ö.+i (ķāmet-i ömr) 337b/8	332a/21, 332b/1, 333a/8
	p.+(‘azm-i der-gāh-ı pād-şāh it-) 337b/14
öñ: İleri, ön taraf.	p.+(leşker-i pād-şāh-ı Efrenc) 338b/22
ö.+ünde 323a/2, 323a/7,	p.+(şeref-i dest-būs-i pādşāh) 332a/20
333a/17, 343b/5	p.+a 326a/4
ö.+ünden 325b/6, 331b/15	p.+ımızla 336a/21
ö.+üne 324a/1, 333a/22	p.+ından 335b/1
öp- : Öpmek.	p.+ınuñ 341a/2
ö.-üp 307a/21, 335b/8	p.+ıñuz 336a/21
	p.+idi 321b/12
öte : Öbür taraf ileri.	p.+it- 318b/3
ö. 345a/9	p.+i (mesmū-ı pād-şāh) 324a/23
	p.+iye 326a/15
özr : (Ar.is.) Bir kusurun, bir suçun elde olmada yapıldığını ileri sürme veya bu kusurun hoş görülmesini gerektiren sebep, mazeret.	p.+ol- 318b/16
	p.+um 327b/1
	p.+uñ 334a/21, 344b/14
	p.+ı ‘acem 322b/22
	p.+ı ‘ālī-cāh 342b/25

p.+1 ʿālī-miḳdār 340a/23
p.+1 efrenc 338b/10
p.+1 efrenciyye 338b/17
p.+1 kām-rān ol- 319b/19
p.+1 kerīmü'l-hiṣāl 326a/12
p.+1 mülāṭafet-ṣiʿār 339b/3
p.+1 saīd 339a/11, 345b/17
p.+1 saīd Sulṭān Bāyezīd
323b/4

pād-ṣāhan: (Far.b.is. pad-ṣah'ın c.)
Padişahlar, hükümdarlar.
p. 338a/11
p.+(muḳtedā-yı pād-ṣāhan-ı
frenḡ-istān) 338a/14

pād-ṣāhi: (Far.b.is.) Padişahla ilgili,
padişaha ait.
p.+(aʿlām-ı pād-ṣāhi) 340b/4
p.+(fermān-ı pād-ṣāhi)
344a/23
p.+(maʿlūm-ı pād-ṣāhi ol-)
332b/8
p.+(mevkib-i pād-ṣāhi)
345b/7
p.+de (taḥt-ı pād-ṣāhi)
319b/11

pād-ṣāh-zāde: (Far.b.is.) Padişah
oḒlu.
p.+lerüyle 321a/8
p.+süz 336b/23
p.+i İslām 338b/20

pād-ṣāh: (Far.b.is.) Padişah,
hükümdar.
p.+(aʿzam ü aḡdem-i pād-ṣān-
ı Freng) 338b/11

Pāp: (İt. Baba kelimesinden)
Roma Katolik kilisesinin
ruhāni reisi.
p. 335b/21, 335b/22, 335b/25,
336a/16, 336a/17, 336a/24,
336a/3, 336a/6, 336b/10,
336b/12, 336b/18, 336b/22,

336b/8, 338a/15, 338b/3, 338b/5,
338b/9
p.+da 336a/4
p.+dan 338a/25, 338b/15
p.+dan (dest-i Pāp) 338b/12
p.+dan (memleket-i Pāp) 338b/24
p.+ıñ 338b/22
p.+uñ 338b/23
p.+1 aʿzam 338a/14
p.+i cedīd 336a/18
p.+i mezbūr 338b/8

Papa: (İt. Baba kelimesinden) Roma
Katolik kilisesinin ruhāni reisi.
p. 333a/23, 334a/15, 334b/6,
335a/13, 335a/14, 335a/17,
335a/24, 335b/18, 336a/11,
336b/15, 336b/17, 336b/24,
338b/19, 339a/1
p.+dan 335a/25
p.+nuñ 334b/4, 335a/21, 335a/25,
335b/7, 337a/3
p.+ya 336a/13, 336b/5, 337a/8,
337a/9
p. 338a/14

pārala- : (fiil) Parçalamak, yıpratıp
eskitmek.
p.-dılar 324b/13

pāre: (Far.is.) Parça.
p. 333b/16
p.+sin 322a/4

pās-bān: (Far.b.is.) Gece bekçisi.
p. 334b/12

pāṣā: General.
p. 305a/24, 324b/1, 326a/19,
326a/5, 327a/12, 327a/8, 327b/21,
327b/22, 327b/25, 328a/20,
329b/18, 329b/24, 329b/25, 329b/3,
330a/1, 330a/11, 330a/13, 330a/21,
330a/23, 330a/5, 330a/5, 330a/9,
330b/17, 332a/25, 332b/19, 332b/5,
332b/9, 333a/6, 339b/13, 339b/15,

341b/4, 344b/13, 344b/14,
344b/16, 344b/21, 345a/1,
345a/12, 345a/19, 345a/21,
345a/2

p.+ -yı maqtül 325b/19
p.+ -yı mezbür 326a/11
p.+ -yı müşârunileyh 324a/6
p.+yı 325a/13, 329b/22,
331a/4, 344a/17

pā-būs: (Far.s.) Ayak öpen, ayak
öpücü.
p.+(şeref-i pā-būs-i şāh)
345b/3
p.+la (şeref-i pā-būs) 329b/4

pāye: (Far.is.) Rütbe, derece.
p.+lerinde 341a/16
p.+ -i serīr-i Sulţān Bāyezīd
Ĥān 319a/21

pāy-dār: (Far.b.s.) İyice yerleşmiş,
sağlam, devamlı, sürekli.
p. 338b/5
p.+ol- 310b/6

pāy-māl: (Far.s.) Ayak altında
kalmış, çiğnenmiş.
p. 328a/10

peder: (Far.is.) Baba.
p.+ -i ʿālī-güher 325b/13

pencere: (Far.is.) Pencere.
p.+de 309a/12
p.+den 335a/6
p.+leri 309a/14
p.+ye 309a/14

pend: (Far.is.) Nasihat, öğüt.
p.+i 331b/2

perākende: (Far.s.) 1. Dağınık,
dağıtma. 2. Azar azar yayılan
veya satılan.
p. 328a/9

perem: Kayık.
p.+e 325b/1

perīşānī: (Far.s.) Dağınık, karışık.
p. 328a/12
p.+(mağlūb ü perīşānī ol-) 343a/15
p.+ol- 333a/10, 333a/2, 342a/22
p.+(mūcib-i perīşānī-i ĥātır-ı
sulţān) 338a/21

pervāz: (Far.is.) Uçma, uçuş.
p.+ları 310b/18

per-dāhte: (Far.s.) 1. Cilālanmış, parlatılmış.
2. Temizlenmiş, düzenlenmiş, tertib
edilmiş.
p.+kıl- 322a/5

per-verde: (Far.s.) Terbiye görmüş,
yetiştirilmiş, beslenmiş.
p.+ol- 311a/18

pes: (Far.is.) Ard, arka, geri.
p. 307a/12, 308a/5, 321b/24

pesendīde: (Far.s.) Beğenilmiş.
p.+ye (melekāt-i pesendīde) 314b/6

peşīmān: (Far.s.) Pişman.
p.+ol- 319b/3

peyām: (Far.is.) Haber, başkasından alınan
bilgi.
p.+ı 323b/18
p.+lar 320b/10

peydā: (Far.is.) Meydanda, açıkta.
p. 310b/9, 333a/19
p.+it- 309b/22
p.+ol- 305b/23, 306b/25, 324b/4

peygām: (Far.is.) Haber.
p.+u resūl 342b/14

peygār: (Far.is.)Savaş, harb,
muharebe, kavga.
p.+(‘arşa’-i peygār) 345a/1

peymān: (Far.is.) Yemin, and.
p.+(‘akd-i peymān it-) 318a/4
p.+ü eyman 331b/23

pey-rev: (Far.b.s.) Ardı sıra giden,
tâbi olan, izinden giden, uyan.
p.+i sulţân-ı mücâhidân
319b/13

pinhân: (Far.s.) Gizli.
p.+it- 342a/14

pîr: (Far.s.c.pîrân) Yaşlı, ihtiyar.
p. 307b/8
p.+i 305b/17
p.+ol- 313a/19

pîre-zen: (Far.b.is.) Kocakarı, acuze.
p. 307b/18, 307b/21

pister: (Far.is.) Yatak, döşek.
p.+iistirâhat 330a/2
p.+i nâ-tüvânî 325a/12

pîş: (Far.is.) Ön, ileri, ön taraf.
p.+i kâdem 309a/8

pîşe: (Far.is.) Meslek, sanat.
p.+(sitem-i pîşe) 323b/4

pîş-bîn: (Far.b.s.) İlerisini gören,
basiretli, ihtiyatlı.
p.+(muqtedâ-yı mükâşifân-ı
pîş-bîn) 314a/4

pîş-keş: (Far.is.) Peşkeş, hediye,
armağan.
p.+ler 337b/22, 341a/5

piyâde: (Far.is.) Yaya.
p.+vü süvâr 342a/2

Polya: İtalya’da Fatih ve Kanuni
zamanlarında fetihler yapılan bir
bölge.
p. 337a/2
p.+da idi 328a/3
p.+ya 334b/3
p.+ne 334b/5
p.+nüñ 333a/23, 334b/4

Portuqâl: Bugünkü Portekiz.
p. 335b/4

pür-envâr: (Far.Ar.b.s.) Nurlarla dolu, çok
parlak.
p.+ı (mezâr-ı pür-envâr) 313a/12,
314a/10
p.+ları (mezâr-ı pür-envâr) 313a/23

pür-fütüh: (Far.Ar.b.s.) Zaferlerle dolu;
üstünlük dolu.
p.+ların (rûh-ı pür-fütüh) 326b/3
324a/1

pür-takşîr: (Far.Ar.b.s.) Kusuru çok.
p.+(haķîr-i pür-takşîr) 314b/9

püşt: (Far.is.) Sırt, arka.
p.+i 314b/20

R

ra‘b: (Ar.is.) Allah.
r.+ü hirâs 341b/16

rabî‘: (Ar.s.) Dördüncü.
r.+(faşl-ı rabî‘) 325a/23

râbi‘an: (Ar.zf.) Dördüncü olarak.
r. 314b/19

rabî‘u’l-âhîr: (Rebi-i Sâni) Kamerî ayların
dördüncüsü.
r.+inüñ 328a/7, 339b/25, 345b/22

- rabī'u'l-evvel:** (Ar.b.is.) Arabī ayların üçüncüsü.
r. 331a/2
r.+de (şehir-i rabī'u'l-evvel) 339a/19
r.+inüñ 316b/4, 316b/7, 325a/23
- rabṭ:** (Ar.is.) Bağlama, bağlanma, iliştiirme.
r.+(zabṭ u rabṭ-ı ümür-ı cumhūr) 322b/10
- rafi':** (Ar.s.) Kaldıran, yükselten.
r.+idi 314b/20
- Rāfiẓī-mezheb:** (Ar.b.i) Rafıza fırkasından olan,Hz.Ebubekir ile Ömer'in halifeliğini kabul etmeyen,onlara dil uzatan.
r. 323a/24
- Rafz:** (Ar.is.) Rafıza fırkasından olan,Hz.Ebubekir ile Ömer'in halifeliğini kabul etmeyen,onlara dil uzatan.
r.+a (mezheb-i Rafz) 322b/2
- rağbet:** (Ar.is.) İstek, arzu.
r.+(şeref ü rağbet) 321b/18
r.+i verese-i mülk 329a/24
- rağif:** (Ar.is.) Pide, yufka.
r. 305b/10
- rağm:** (Ar.is.) Aksine yapma, inadına, zıddına davranma; körlük ve nisbet.
r.+ına 320b/8
- rāğib:** (Ar.s.) İsteyen, rağbet eden.
r.+lardur 335b/20
- rāh:** (Far.is.) Yol.
r.+(ḥarāc-ı rāh) 311a/6
r.+ından 318b/12
- r.+ı firār 324a/1
r.+ı ḥacc 311a/8
r.+ı ḥılāf 327b/3
r.+ı sūr 313b/17
r.+ı zālālet 329a/24
- rāhib:** (Ar.is.) Manastırda oturan nasrani ālimi veya papazı.
r. 307b/5
- raḥīm:** (Ar.s.) Merhameti çok olan, bağışlayan.
r.+(cināyet-i raḥīm-i vedūd'e) 342a/4
- raḥm:** (Ar.is.) Hısnımlık, akrabalık.
r.+göster- 335b/18
- raḥmet:** (Ar.is.) Acıma, esirgeme, koruma.
r. 306b/10, 306b/9, 309b/17
r.+(bār-gāh-ı raḥmet-i ilāh) 339b/21
r.+e (āşyān-ı raḥmet) 305b/1
- raḥmetu'llāhi aleyh:** (Ar.) Allah'ın rahmeti-onun-üzerine olsun.
r. 311b/9, 338a/1
- raḥmetu'llāhi aleyhi:** Allah'ın rahmeti-onun-üzerine olsun.
r. 316b/10
- raḥne:** (Far.is.) Gedik, yarık, yırtık ve bozuk yer.
r.+lerin 339a/12
- raḥne-dār:** (Far.b.s.) Gediği, yıkığı olan, zarara uğramış.
r.+kılın- 340a/17
r.+ol- 333b/4
- rafiyyet:** (Ar.is.) Bir hükümdarın yönetimi altında olan.
r. 319a/10
- rākib:** (Ar.s.) Binici, binen.
r.+i sefīne 326a/2

- rām:** (Far.s.) İtaat eden, boyun eğen.
r.+eyle- 327a/16
- rāvī:** (Ar.s.) Rivayet eden, insanlara haberleri nakleden.
r.+it- 307b/23
- rāyāt:** (Ar.is. rāyet.c.) Bayraklar.
r.+ı sultāni 332b/25
r.+i zafer-āyāt 333a/3
- rāyet:** (Ar.is.c.) Bayrak, alem, livā, sancak.
r.+(naşb-ı rāyet-i cidāl eyle-) 318a/8
r.+(ref^c-i rāyet-i istiqlāl eyle-) 316b/21
r.+(ref^c-i rāyet it-) 330a/10
- rāz:** (Far.is.) Sır.
r.+a (gül-şen-i rāz) 308b/2
r.+ı nihān 335a/3
- rāzī:** (Ar.s..rıza'dan) Rıza gösteren, kabul eden.
r. 305b/9
r.+ol- 334a/23
- re^cāyā:** (Ar.is. raiyyet'in. c.) Bir hükümdar idaresi altında olan halk.
r. 317a/3
r.+(aḥvāl-i re^cāyā) 327b/4
r.+nuñ 329a/17
r.+sına 344a/21
- recā:** (Ar.i) Ümit, emel, umma.
r. 326a/20, 329a/13
r.+eyle- 324a/17, 325a/21, 332a/18, 335b/17
r.+it- 331b/14, 337b/12, 338b/3
- receb:** (Ar.s.) Mübarek üç ayların birincisi ve kamerī aylardan yedincisi.
r.+üñ 340b/16, 340b/4
r.+üñ (māh-ı receb) 332a/16
- ref^c:** (Ar.is.)1.Kalkındırma, yüceltme. 2. Yukarı kaldırma. 3.Lağvetme, kaldırma.
r.+(ref^c-i rāyet-i istiqlāl eyle-) 316b/21
r.+i rāyet-i istiqlāl eyle- 316b/21
r.+i rāyet it- 330a/10
- refī^a:** (Ar.s.)Yüksek, yüce.
r.+ya (maḳāmāt-ı refī^a) 308b/22
- reftār:** (Far.is.) Gidiş, yürüyüş, hareket; salınarak yürüyüş.
r.+(ḥayl-i seyl-i reftār) 331b/15
- reften:** (Far.is.) Yürüme,yürüyüş.
r.+i sultān 339a/10
r.+i şāh 326b/10
r.+iz şeh-zāde 335a/13
- reh:** (Far.is.)Yol.
r.+nümā 337b/17
- rehābīn:** (Ar.is.) Rahipler, papazlar; kadın papazlar.
r.+de (miyān-ı me^cābid-i köhne²-i kehene vü rehābīn) 312b/13
- rehn:** (Ar.is.c.) Tutu, ödünç alınan eşya, para karşılığında gösterilen şey, ipotek.
r. 334a/8
- reh-güzār:** (Far.is.) Geçit, geçecek yol.
r.+ına 345b/12
- re^cīs:** (Ar.s.) Baş,başkan.
r. 318a/23
- reng:** (Far.is.) Renk.
r.+i (nīreng-i reng) 331b/18

- r.+i rû 310b/12
r.+i rûh-sâr 314b/12
r.+i rûy 314b/13
- re's:** (Ar.is.) Baş,kafa.
r. 339b/9
- rasâyil:** (Ar.is.) Mektuplar, küçük kitaplar.
r.+(resûl ü rasâyil) 339b/2
r.+i meşâyih 306a/3
- resen:** (Far.is.) İp, urgan, halat.
r.+i hayâl 340b/2
- resm:** (Ar.is.) 1.Yazma, çizme. 2.Eser, alamet. 3.Suret.
r.+(edâ-i resm-i ta'zîyet) 337b/22
r.+i ma'cûd 334b/23
- resûl:** (Ar.is.) Elçi, peygamber.
r. 341a/3mekânla, 341a/5
r.+i 341a/7
r.+i şâhi 331b/3
- reşk:** (Far.is.) Kıskanma, haset günü.
r.+i behişt 306b/4
r.+i "uld-i berrîn it- 340b/18
- revâfîz:** (Ar.is.) Şia mezhebinin ifrata kaçan koluna mensup kimseler.
r.+dan 322b/4
r.+(ma'cûden-i revâfîz) 322b/1
- revân:** (Far.s.) Akan, akıp giden.
r. 307a/9, 329b/15
r.+a (taht-i revân) 337a/16
r.+e 306b/6
r.+ol- 307a/7, 319b/9, 326b/25, 327b/8, 333a/21, 340a/25, 342b/3
- revâne:** (Far.s.) Giden, yürüyen.
- r.+eyle- 327a/25, 340b/13
r.+it- 337b/16, 337b/23
r.+olun- 335a/17
r.+ol- 329a/1, 333a/4
- revende:** (Far.s.) Giden,gelen giden.
r.+den (âyende vü revende) 344a/19
- revnağ:** (Ar.is.) Parlaklık, güzellik, tazelik, süs.
r.+(taşîl-i revnağ eyle-) 327b/18
r.+da (hüsn ü revnağ) 314b/12
- rey:** (Ar.is.) Fikir, düşünce.
r.+i nâ-şavâb 344b/19
- rezm:** (Far.is.) Kavga, savaş, cenk.
r.+gâh 328a/7
- rezm-gâh:** (Far.b.is.) Savaş meydanı.
r.+(azm-i rezm-gâh) 328a/6
r.+(azm-i rezm-gâh it-) 327b/4
r.+ı 344b/23
- rızâ:** (Ar.is.) Hoşnut ve memnun olma durumu.
r. 336b/15
r.+göster- 320b/6
r.+sı 305b/4, 336a/14
r.+vir- 327a/10, 334a/24, 336b/13
- ri'âyet :** (Ar.is.) Sayma, gözetme.
r. 337b/11
r.+it- 324b/17, 342b/14
r.+ler olun- 341a/7
r.+olun- 328b/20
r.+i haqq-ı vilâd buyur- 326b/4
r.+ ol- 312b/1
- ribâ't:** (Ar.is.) 1.Sağlam yapı. 2.Konak, han.
r. 313a/7
- ricâlû'l-ğayb:** (Ar.b.is.) Her devirde olan fakat görünmeyen ve Allah'ın

- emirlerine göre insanları idareye çalışan mübârek kimseler.
r.+dan 307a/13
- rif'at:** (Ar.is.) Yükseklik, yücelik, büyük rütbe.
r.+i himmet 314b/21
- rihlet:** (Ar.is.) Göç, göçme, ölme.
r.+eyle- 316b/8
r.+in 310a/8
r.+it- 305b/1, 308b/15, 309a/3
r.+ it- 306b/9
- riḳāb :** (Ar.is.)1.Üzengi. 2.Büyük bir kimsenin katı, önü.
r.+(taḳbīl-i riḳāb it-) 328a/4
r.+i hümāyūn 333a/9
- riḳḳat:** (Ar.is.) Yufkalık, incelik; merhamet, acıma.
r.+eyle- 335b/16
- rimāh:** (Ar.is. rumh'un c.) Mızraklar, kargılar.
r.+it- 322a/4
- Rīm-pāpa:** Papanın yaşadığı şehir Roma anlamında kullanılan birleşik kelime.
r. 336a/6
r.+ya (cānib-i Rīm-Pāpa) 338a/22
- Rīm:** Roma.
r.+nüñ 338b/18
- risāle:** (Ar.is.) Kısa yazılmış küçük kitap.
r.+leri 308b/3
- risālet:** (Ar.is.) Peygamberlik, elçilik.
r. 327a/25
r.+(teblīg-ı risālet) 338a/24
- r.+(teblīg-ı risālet eyle-) 325a/25
r.+le 331a/20, 333b/21
- risālet-penāh:** (Ar.Far.b.is.) Risaletin kendine istinad ettiği Hazret-i Muhammed.
r.+a (ḫazret-i risālet-penāha uy-) 305a/25
- rīše:** (Far.s.) Saçak, püskül.
r.+ol- 320a/3
- rişvet:** (Ar.is.) Bir işi yapmak veya bitirmek için haksız yere alınan mal veya para.
r.+le 344a/9
r.+vir- 334a/10
- rivāyāt:** (Ar.is.) Söylenti; hikaye edilen bir haber.
r. 313b/21
- rivāyet:** (Ar.is.) Söylenti; hikaye edilen bir haber.
r. 332b/11
r.+(der-beyān-ı ri'āyet-i İdrīs) 338a/2
r.+i 327b/11, 333a/14
- riyāset:** (Ar.is.) Reislik, baş olma.
r. 309a/2, 309a/3
- riyāzat:** (Ar.is.) Nefsi kırma, kanaatle yaşama.
r.+a (meşāḳḳ-ı riyāzat) 307b/16
r.+den 310a/1
r.+ımla 309b/24
r.+i 307a/19
r.+lar eyle- 308b/22
- Rodos:** Ege Denizi'nde ada, Oniki Adaların en büyüğü.
r. 311b/16, 312a/2, 331b/13, 331b/24, 332a/2, 333b/1, 335b/13, 335b/5, 335b/7, 336a/6, 338a/13, 338a/8, 338a/9

- r.+(be-savb-i Rodos) 331b/6
r.+a 332a/1, 333b/17,
333b/21
r.+da 333b/3, 334b/1
r.+uñ 335a/19
- Rodos Cezîresi:** Rodos Adası
r.+ne 324a/15, 333a/11
- Roma:** İtalya'nın günümüzde de başkenti olan bir yönetsel coğrafi alan ve onun merkezi olan kenttir.
r.+dan 337a/2
r.+ya 334b/3, 335a/21,
335a/24
r.+yı 336b/10
- rû:** (Far.is.) Yüz, yüzey.
r.+ları (reng-i rû) 310b/12
r.+yı ḥandān 314b/18
r.+yı (serv-i rû) 337a/15
- rub^c:** (Ar.s.c.) Dörtte bir, bir şeyin dört kısmından bir kısmı.
r.+ı 342a/20
- rubūbiyyet:** (Ar.is.) Efendilik, tanrılık.
r.+(da^cvā-yı rubūbiyyet) 323a/1
- rucū^c:** (Ar.is.) Dönme, geri dönme.
r. 340a/12
r.+it- 324a/22, 336a/17
- rūḥ:** (Ar.is.) Can, nefes.
r.+ı pür-fütūḥ 326b/3
r.+ı şerīf 314a/12
- ruḥām:** (Ar.is.) Mermer.
r. 314a/16
r.+uñ 314a/19
- ruḥṣat:** (Ar.is.) Ruhsatlar, müsaadeler, izinler.
- r.+iste- 329a/3
- rūḥ-sār:** (Far.is.) Yanak.
r.+ı (reng-i rūḥ-sār) 314b/12
- Rūm:** (Ar.is.) Anadolu, Osmanlı.
r. 312a/8, 323b/6, 337b/18, 342b/6
r.+(güzīde-i mevālī^r-i Rūm) 327b/10
r.+(Kaysar-ı Rūm) 313a/24
r.+(kişver-i Rūm) 331a/22
r.+(saltanat-ı Rūm) 331a/1
r.+(sipāh-ı Rūm) 324a/12, 330b/11
r.+(sulṭān-ı Rūm) 338b/21
r.+(ümerā²-i Rūm) 306b/1
r.+a 306a/12, 308b/3, 309a/15,
310a/9, 323b/2, 323b/9, 324a/22
r.+a (diyār-ı Rūm) 343b/3
r.+dan (bilād-ı Rūm) 321a/25
r.+dan (eşkıyā-i Rūm) 323b/7
r.+dan (ḥuccāc-ı Rūm) 344a/10
r.+dan (‘ulemā-i Rūm) 306a/15
r.+dan (‘urefā-yı Rūm) 306b/15
r.+dan (vilāyet-i Rūm) 321a/23
r.+da (diyār-ı Rūm) 343b/7
r.+da (memālīk-i Rūm) 319a/15
- Rūmili:** 15. yüzyıldan itibaren Balkanların güneyine verilen ad
r. 311a/20, 311b/20, 311b/24,
311b/25, 312a/1, 324a/14, 327b/2,
331b/8, 341a/23, 345a/13, 345a/7,
345b/20
r.+(be-savb-i Rūmili) 339a/10
r.+nde 339b/13
r.+ne 331b/9, 333b/7, 335b/13
r.+nüñ 341b/20
r.+ligini 339b/14
r.+si 341a/22
r.+ye 333b/14
- rūşen :** (Far.s.) Aydın, parlak.
r.+(344b/25
- rūşenī:** (Far.is.) Açıklık, aydınlık.
r. 308b/17

rū-bāh: (Far.is.) Kurnaz, hilekār.
r. 339b/10

r.+nuñ 318b/8, 319b/20, 319b/9
r.+ya 318b/22
r.+yı 318b/5

rū-gerdān: (Far.s.) Yüz çeviren, yüz
döndüren.
r. 333a/5, 342a/22
r.+ol- 319b/22, 326b/20,
328a/12, 330b/12, 331b/2

rūsūm: (Ar.is. resm'in c.) Usül, merasim.
r.+ı (iṭā'at-i rūsūm) 328a/17
r.+unı 335a/23

rū be-rū: (Far.b.s.) Yüzyüze.
r.+tur- 318a/11

rütbe: (Ar.is.) 1.Sıra, derece. 2.
Memurluk, mevkii.
r.+vü şān 338a/10

rūy: (Far.is.) Yüz, çehre.
r.+(reng-i rūy) 314b/13

S

rūz: (Far.is.) Gün.
r.+(evvel-i rūz-i meşāff)
343a/8
r.+ü şeb 328a/2
r.+i rūşen 344b/25

şabāh: (Ar.is.) Sabah.
s. 333a/24
s.+a 333a/19
s.+dan 333a/18

rūz-gār: (Far.is.) 1.Zaman, devir.
2.Dünya.
r.+dan 306a/17

şabāvet: (Ar.is.) Çocukluk, sabilik.
s.+inde (evān-ı şabāvet) 324a/21

rūyā: (Ar.is.) Düş.
r.+da (ta'bir-i rūyā) 307b/24

şabā-reftār: (Ar.Far.b.is.) Rüzgar gibi hafif
ve çabuk giden.
s.+(tātār-ı şabā-reftār) 340a/23

Rüstem: Sultan Beyazı döneminde
Azerbaycan Sultanlığı yapmış
komutan.
r. 318b/19, 318b/23, 318b/25,
319a/5, 319a/7, 319b/10,
319b/14, 319b/17, 319b/3,
322a/22, 322a/23
r.+(def'-i sitem-i Rüstem)
319b/16
r.+den 319b/22
r.+de (ahd-i Rüstem)
319b/11

sābık: (as.) Geçen, geçici, geçmiş.
s.+(düstür-i sābık) 339b/4
s.+(ümerā'-i sābık) 320b/2
s.+ını (va'd-i sābık) 328a/10

sābıka: (Ar.is.) Geçmiş şey, geçmiş hal;
geçmişte işlenmiş suç.
s.+(iḳāmet-i sābıka) 306a/20
s.+da (ezmine'-i sābıka) 342b/9

sābıkan: (Ar.zf.) Bundan önce, evvelce.
s. 330b/16, 336a/9, 345b/10

Rüstem Mīr-zā: Sultan Beyazı
döneminde Azerbaycan
Sultanlığı yapmış komutan.
r. 318b/15

sābıkan: (Ar.s.) Sabıklar, geçmişler, önce
geçmiş olanlar.
s.+ı 328a/11

sābıku'z-zıkr: (Ar.b.s.) Zikri geçmiş,
yukarıda söylenilmiş.

- s. 325a/2, 325b/23
- şabî:** (Ar.is.) Büluğ çağına gelmemiş olan çocuk.
s. 308a/19
- şabi'an:** (Ar.zf.) Yedinci olarak.
s. 315a/3
- şābit:** (Ar.s.) Hareketsiz, kımıldamayan.
s. 338b/5
s.+ü ber-қarār ol- 338b/10
- şadā:** (o.is.) Ses,yankı.
s.+yı ғabl u nefir 342a/16
- şadaқа:** (Ar.is.) Sadaka, zekat.
s.+(nezr ü şadaқа) 322b/8
- şadāқat:** (Ar.is.) Doğruluk,bağlılık.
s.+(ādem-i şadāқat) 332a/23
- şadāret:** (Ar.is. sadr'dan) Vezirlik, başvezirlik. Osmanlı Devleti zamanında Başvekillik makamına verilen isim.
s.+e 311a/14
- şadeқāt:** (Ar.is.) Sadakalar.
s. 345b/5
s.+i ғayr-i maḥşüre 339b/21
- şāde-dil:** (Ar.Far.b.s.) Temiz kalpli.
s.+ol- 324b/15
- şādır:** (Ar.s. sudūr'dan) Çıkan.
s.+ol- 323a/10, 342b/19, 343a/20
- şādisen:** (Ar.zf.) Altıncı olarak.
s. 314b/24
- Şadr:** (Ar.is.)1.Göğüs 2.Yürek 3.Başkan.
s.+ı a'zam 311b/3
- şafā:** (Ar.is.) Gönül şenliği, neşe, eğlence.
s.+yı fehm 315a/20
- şaff :** (Ar.s.) Dizi, sıra.
s.+çek- 326a/14
s.+ıñ 309a/22
s.+ların 320a/16
- şāfiyye:** (Ar.s.) Temiz,pak,saf,arı.
s.+den (eşḥāb-ı ғulüb-ı şāfiyye) 306a/13
- şāğir:** (Ar.s.) Küçük.
s.+i (özbek-i Şāğir) 328b/15
s.+lar 321a/7
- şāğir u kebīr:** (Ar.s.c.) Küçük ve büyük.
s. 306a/22
- şāğir:** (Ar.s.) Küçük.
s.+u kebīr 335a/1
- şahābe°:** (Ar.is.) Hz. Peygamber'in arkadaşları.
s.+i celilü'l-қadr 313a/16
- şāhib:** (Ar.s.ve i.) 1.Sahip. 2.Bir vasfı olan. 3.Koruyan.
s.+(şeyḥ-ı şāhib-i zāviye) 321a/18
s.+de (Қараḥişār-i şāhib) 330a/9
s.+i ḥāne 307a/4
s.+i ḥātır 306b/11
s.+i iқtidār 317b/5
s.+i қabīle 317b/6
s.+i vāқı'a 308a/1
- şāhib'e:** (Ar.s.) Sahip.
s.+(Қара Ḥişār-ı Şāhib'e) 324a/6
- şahīfe°:** (Ar.is.) Sayfa.
s.+i ḥātır 313b/25
- şahīḥ:** (Ar.s.) 1.Gerçek, doğru. 2.Halis, kusursuz.

- s.+(şaber-i şahîh) 336a/23
s.+(nazar-ı şahîh) 314a/9
- sāhil:** (Ar.is.) Deniz, nehir göl kenarı; kıyı.
s.+ine 326a/1
s.+i aras 319b/16
- şahn:** (Ar.is.) 1.Avlu. 2.Boşluk, boş yer. 3.Orta, meydan.4.Medresede orta alan.
s. 312b/22
s.+ındadır 309b/5
- şahrā:** (Ar.is.) Kır, ova, çöl.
s.+sında 327a/6, 318a/15
- sāhte:** (Far.s.) Yapmacık,taklit.
s. 322a/5
- sad:** (Ar.s.) Mutlu, uğurlu; mübarek.
s. 324b/6, 325a/20, 326b/9, 339b/22, 340b/16
s.+(325a/9
s.+(pād-şāh-ı saīd) 339a/11, 345b/17
s.+(sulṭān-ı saīd) 333a/3, 338a/6, 338b/16, 338b/4, 338b/7, 340b/21, 341a/8, 341b/5, 342b/4, 343a/21
s.+(şāh-ı cevān-baht-i saīd) 326b/8
s.+den (sulṭān-ı saīd) 343a/5
s.+e (sulṭān-ı saīd) 338a/17, 338b/3, 342b/23
s.+ini (vālid-i saīd) 327b/16
- şakal:** Yetişkin erkeklerde yanak ve çenede çıkan kılların tümü.
s.+ı 315a/1
- sākin:** (Ar.s.) Hareketsiz olan; uslu; yavaş.
s. 313a/15
- s.+idi 322a/25
s.+ol- 309a/12, 313a/1
- şakla-** : Saklamak, gizlemek.
s. 306a/2
s.-mış 334a/11
- sāl:** (Far.is.) Yıl, sene.
s. 324a/18, 331b/1, 336a/17, 338a/7, 340b/15
s.+(sinn ü sāl) 344b/13
s.+inüñ 345b/19
s.+i mezbūr 317a/24
- şal-** : Salmak, bırakmak, koyvermek.
s.-alum 306a/1
s.-dılar (aķın şal-) 341b/3
s.-madı (kılıc şal-) 342a/21
s.-maķ 305b/24
- şalābet:** (Ar.is.) Peklik, katılık, sağlamlık; manevi kuvvet.
s.+i 305b/3
- şalāt:** (Ar.is.) Namaz; Hz.Muhammed'e okunan dua.
s.+i Mağrib 309a/21
s.+i zühr 308a/10
- şalıvir-** : Salıvermek koyvermek, bırakmak.
s.-medi 338a/4
- sālīķ:** (Ar.s.) Bir yola giren, bir yolda giden; bir tarikata girmiş olan.
s. 318a/3
s.+an 314a/9
s.+ler 307a/20
s.+ol- 330b/8
s.+i mesālik-i evliyā²-i müteķadim 314a/5
- sālīm:** (Ar.s.) Sağ, sağlam; eksiksiz.
s. 318a/18
- şālīş:** (Ar.s.) Üçüncü.

- s.+de (yevm-i sālīs) 331b/25
- şālīgen:** (Ar.s.) Üçüncü olarak.
s. 314b/17
- salţanat:** (Ar.is.) Hakimiyet,
padişahlık.
s. 317a/22, 317b/21, 320b/15,
321a/6, 324b/24, 325b/14,
326b/22, 329a/18, 335b/20
s.+(da'vā-yı salţanat) 317b/1
s.+(nevbet-i salţanat) 322a/16
s.+a 320a/24, 320b/6, 324b/6
s.+a (serīr-i salţanat) 317b/12,
317b/9, 318a/21, 325a/21
s.+a (sevdā-yı salţanat)
323b/25
s.+a (taht-ı salţanat) 311a/12
s.+a (ümür-i salţanat) 320b/4,
324b/9
s.+da 320b/7, 321b/10
s.+dan 321b/20
s.+dan (kânün-ı salţanat)
339a/17
s.+dan (sevdā-yı salţanat)
335b/19
s.+dan (şuġl-i salţanat)
316b/5
s.+da (serīr-i salţanat) 338b/4
s.+da (taķrīr-i āyīn-i salţanat)
319b/13
s.+ı 318b/22, 340a/23
s.+ın 320b/13, 325b/17
s.+ına 335b/25
s.+ından 323b/19
s.+ında (zemīn-i salţanat)
319a/6
s.+ını (esbāb-ı salţanat)
319b/10
s.+ınıñ 325a/10
s.+ı (kār-ĥāne-i salţanat)
319a/8
s.+larında (zemān-ı salţanat)
311b/15
s.+ları (müddet-i salţanat)
316b/8
- s.+sür- 316b/24, 324b/8
s.+u şehir-i yārlık 343a/1
s.+ı 'Acem 319b/19
s.+ı fānī 325a/13
s.+ı Īrān 319a/20
s.+ı Īrānī 316b/20
s.+ı memālik-i Freng-istān
338b/12
s.+ı Rūm 331a/1
- salţanata:** (Ar.is.) Sultanlık, padişahlık,
hükümdarlık.
s. 326a/13
- şāminen:** (Ar.zf.) Sekizinci olarak,
sekizinci derecede.
s. 315a/10
- şan- :** Sanmak, zannetmek.
s.-dılar 326b/22
s.-up (ĥayr-endīş şan-) 331b/11
- şāña:** Sen zamirinin yönelme hāli.
s. 306a/2, 309b/14
- şanādīd:** (Ar.is. sandīd'in c.) İleri gelenler,
başlar.
s.+ı 'aşāyir u űabāyil 318a/24
- sancāk:** Alay bayraġı; Osmanlı yönetim
teşkilatında illerle ilçeler arasında
yer alan yönetim bölümü.
s. 329b/2
s.+ına (sancāġı'na) 310a/13
s.+ı (sancāġı) 311b/11, 311b/17,
311b/2, 312b/1
s.+lar 312b/1
s.+larını 328a/18
s.+vir- 323a/13
- şandal:** (Yun.is.) İnsan taşıyacak biçimde
yapılmış, kürekle yürütülen deniz
teknesi.
s.+at- 333b/1
- şānī:** (Ar.s.) İkinci.

- s.+si (emr-i s̄anī) 308a/4
- Şāniyyen:** (Ar.zf.) İkinci olarak.
s. 314b/13
- şāniyye:** (Ar.s.) İkinci.
s.+de (def'a-i s̄aniyye)
334b/15
- sār-** : Sarmak işi.
s.-up 337b/7
- şarın-** : Sarınmak işi.
s.-up 326a/4
- şarīh:** (Ar.s.) Açık.
s.+ları 314a/10
- sāriq:** (Ar.is.) Hırsız.
s. 306b/25, 307a/17
- şarşar:** (Ar.is.c. sarasır) Gürültü ile gelen pek soğuk rüzgār, yel, kasırğa.
s.+ı fenā 320b/19
- Şaruḥān:** Osmanlı Devleti'nde Manisa civarında bir sancak.
s. 327b/12, 327b/13
- şat-** : Satmak, bir malı para karşılığında başkasına vermek.
s. 306a/2
- şatun:** Bedelini ödeyerek bir şey olmak.
s.+al- 332a/15
- şatvet:** (Ar.is.) Ezici kuvvet, güç.
s.+i sulṭān 333a/5
- şavāb:** (Ar.is.) Doğruluk, dürüstlük; doğru davranma.
s.+gör- 319b/24
- şavāb-dīdī:** (Ar.Far.b.s.) Doğru, haklı görülmüş; beğenilmiş.
s. 327b/9
- şafy:** (Ar.is.) Çalışma, gayret etme; iş.
s.+it- 310b/15, 326a/7
s.+ü mücāhede 307a/13
s.+i belīg 306b/14
- şayd:** (Ar.is.) Av; avlama, avlanma.
s.+ü şıḳār eyle- 339b/8
- şafyi:** (Far.is.) Gölge; koruma; yardım.
s.+mizde 305a/21
- sāyir:** (Ar.s. seyr'den) Diğer, başka, gayri.
s. 312a/17, 322b/1, 331b/22,
332a/12, 339b/2, 340a/6, 340b/15,
343b/18
s.+i 315b/1
- se'ādet:** (Ar.is.) Mutluluk.
s.+den (bāb-ı se'ādet) 329b/1
s.+den (erkān-ı se'ādet) 305a/2
s.+e (Āstāne²-i se'ādet) 324b/5
s.+e (bāb-ı se'ādet) 330b/1
s.+e (bāb-ı se'ādete irgür-) 337b/20
s.+e (serīr-i se'ādet) 310b/19
s.+e (südde²-i se'ādet) 341a/21
s.+e (taht-i se'ādet) 316b/4
s.+fercāmuñ 325a/18
s.+ü iḳbāl 339a/18
s.+i şehādet 313a/20
- sebeb:** (Ar.is.) Sebep; bahane; alāka.
s. 324b/18, 327a/11
s.+i 338a/12, 339a/12, 341b/10,
345b/11
s.+le 311b/4
s.+i iḥtilāf-ı Rūm u 'Arab 342b/6
s.+i ḳudūm 307a/6
s.+i taḥrīk-i fesād 324b/1
s.+i zāhirī 339a/15

sebķ: (Ar.is.) İleri geçme, ilerleme.
s.+it- 330a/8, 337b/11

sebük-bār: (Far.b.s.) Yüki hafif,
eşyası az olan.
s. 330a/18
s.+ol- 328b/6

sebük-sār: (Far.b.s.) Beyinsiz,akılsız.
s.+ol- 315a/3

seccāde: (Ar.is.) Üzerinde namaz
kılınan kilim.
s.+i irşād 321b/3

secde: (Ar.is.) Namazda alını, elleri,
dizleri yere dayayarak alınan
ibadet vaziyeti.
s.+it- 323a/2

secde-gāh: (Ar.Far.b.is.) Namaz
kılınp secde edilecek yer.
s.+ımdan 309a/22

sedd: (Ar.is.) Kapama, tıkama;
engel, perde; baraj.
s. 330a/9
s.+eyle- 333b/22
s.+ine 344b/3

sefāhet: (Ar.is.) Eğlence.
s. 323a/11
s.+ü cünün 324b/12

sefer : (Ar.is.) 1.Yolculuk; savaşı
gitme; 2.Defa, kere.
s.+(mevsim-i sefer) 345a/25
s.+den 340a/12
s.+in (müntehā-yı sefer)
345b/13
s.+it- 309b/18
s.+i hacc 324a/10
s.+i mezbūr 311b/3

sefh: (Ar.s.c. :süfeha) Zevk ve eğlenceye
düşkün, parasını pulunu israf eden
akılsız
s. 324b/10

sefine: (Ar.is.c. :sefain,süfün) Gemi,vapur.
s.+(rākib-i sefine) 326a/2

sehā: (Ar.s.) Çömertlik, elaçıklığı.
s.+sını (luş ü sehā) 336b/2
s.+yı 315a/13

sehāvet: (Ar.is.) Cömertlik, el açıklığı,
muhtaç olanlara çok ihsan etmek.
s.+e 315a/11

seher-gāh: (Ar.Far.b.is.) Seher vakti,
sabahın erken saati.
s. 342a/22

seķar: (Ar.is.) Cehennem, tamu.
s.+eyle- 345b/13

sekiz: Sekiz.
s. 305b/1, 306b/9, 309a/3, 313a/1,
316b/11, 316b/3, 316b/4, 316b/6,
317a/8, 318a/24, 323b/16, 324a/9,
324a/9, 325a/22, 327a/15, 328a/7,
330b/5, 330b/9, 333b/17, 333b/17,
335a/16, 339a/11, 339a/11,
339b/25, 340b/21, 341a/25,
344a/11, 345b/19
s.+inci 325a/24
s.+inde 330b/5

seksen: Seksen.
s. 316b/4, 324a/9, 325a/23, 328a/7,
330b/5, 330b/9, 333b/17, 335a/21,
339a/11, 339b/25, 340b/21

selām: (Ar.is.) Selam, esenleme.
s.+(naķl-i selām it-) 336a/8
s.+i mülātafet-encām 331a/21
s.+ vir- 307a/5

selāmet: (Ar.is.) Salimlik, eminlik;
korku ve endişeden uzak
olma.
s. 344b/9

Selānik: Yunanistan'ın ikinci büyük
kenti^[1] ve Yunan
Makedonyası bölgesinin
yönetim merkezidir.
s. 311b/11
s.+de 332a/25
s.+e 332a/24

selāṭīn: (Ar.is.) Sultanlar.
s. 329a/17
s.+(ḥılāf-i ʿādet-i selāṭīn-i
Freng) 338b/18
s.+(muḳtedā-yı selāṭīn-i
ʿİseviyyān) 338b/5
s.+(zıkr-i selāṭīn-i mıṣır)
324b/5
s.+e (mülŪk ü selāṭīn)
340b/19
s.+i ʿacem 322b/8
s.+i ʿālī-i ʿOsmān 338a/5
s.+i eḳālīm 316b/23
s.+i Freng 337a/7, 339a/1
s.+i Mıṣır 344a/8

selef: (Ar.is.) Bir yerde, bir işte, bir
vazifede başka birinden önce
bulunmuş olan kimse.
s. 307b/24

selḥ: (Ar.is.) Her arabi ayının son
günü.
s.+inde 331a/3

sell: (Ar.is.) Çekme, çekilme.
s.+i seyf it- 329a/20

sem^c: (Ar.is.) İşitme; dinleme;
kulak.
s.+(mesmū-ı sem^c-i ḳabŪl ol-)
327b/5
s.+i hŪmāyŪn 323a/17

Şemāniyye: (Ar.is.) İstanbul'da meşhur
medrese.
s. 306a/21
s.+nŪñ 326b/15
s.+nŪñ (medāris-i Şemāniyye)
312b/22

semend: (Far.is.) Kula at; çevik ve güzel
at.
s.+in (ʿinān-i semendin) 329b/21

Semendire: Tuna nehri kenarında bir
Osmanlı sancağı.
s. 345b/9
s. 312a/9

Semerḳand: Özbekistan'ın güney
kesiminde kent.
s.+a 306a/10, 306a/4

semt: (Ar.is.) Taraf, yön, cihet.
s.+de 313b/17
s.+e 333a/24
s.+ine 337b/18
s.+i gŪrīze 342a/21

sen: İkinci tekil şahıs.
s. 305b/11, 309b/24, 326b/19,
336b/21
s.+i 305b/25
s.+Ūñ 336b/20

sene^c: (Ar.is.) Yıl.
s. 316b/10, 323b/20
s.+de 325a/10
s.+den 316b/22, 316b/8
s.+si 324a/9, 325a/11
s.+sinde 306b/9, 309a/3, 325a/8,
340b/21, 344a/12
s.+siniñ 324b/21
s.+i mezbŪre 316b/7, 328b/10,
331b/25, 339b/20, 340a/11,
345b/22

seng: (Far.is.) Taş.

- s.+i melāmet 345a/5
- ser:** (Far.is.) Baş, kafa; tepe, doruk; uç.
s. 339b/9
s.+dārī̄.i 344b/10
s.+i fitne 335a/10
s.+i mu 305b/4, 337a/15
- serāy:** (Far.is.) Saray; hükümet konağı.
s.+a 327a/14
s.+ına 307a/16, 317a/16, 328b/19, 335a/25, 336b/16, 337a/2
s.+ında 325b/12
- serdār:** (Far.is.) Asker başı, kumandan.
s.+i sipāh 327a/5
- serkīn:** (Far.is.) Gübre, fişkı.
s. 306b/25, 307a/9
s.+den (miyān-ı serkīn) 307a/10
- serīr:** (Ar.is.) Taht.
s. 323a/14
s.+(pāye-i serīr-i Sulṭān Bāyezīd han) 319a/21
s.+i 321b/10, 326a/13
s.+i cihān-bānī 325b/14
s.+i Qayşarī 342b/18
s.+i Mışr 325a/1
s.+i salṭanat 317b/12, 317b/9, 318a/21, 325a/21, 338b/4
s.+i seʿādet 310b/19
- sermā:** (Far.is.) Kış, soğuk.
s. 328b/4
- serv:** (Far.is.) Servi, selvi.
s.+i rū 337a/15
- ser-dār:** (Far.is.) Asker başı, kumandan.
s. 344b/12
s.+dan 330a/15
s.+eyle- 311a/21
s.+ı 327b/18
s.+it- 345b/20
s.+larından 317b/15, 343a/9
s.+lığı 344b/14
s.+ol- 343b/11
s.+ı asker it- 341a/22
s.+ı murdār 342a/25
- ser-efrāz:** (Far.s.) Başını yukarı kaldıran; benzerlerinden üstün olan.
s.+buyur- 319a/19
s.+ol- 325b/21
- ser-encām:** (Far.b.is.) Başa gelen, baştan geçen ibretli hadise.
s.+ı kār 338a/3
- ser-firāz:** (Far.b.s.) Benzerlerinden üstün olan.
s. 320a/4
s.+it- 340b/12
s.+ol- 327b/1
- ser-güzeşt:** (Far.b.is.) Macera, serüven.
s. 311a/3
s.+inüñ 336a/13
- ser-ḥadd:** (Far.Ar.b.i) Serhat, hudut, sınır boyu.
s.+ine 344a/13, 345a/8
s.+lerine 341b/9
s.+i ʿIrāk 318a/6
s.+i manşūr 312a/9
s.+i Şām 333a/6
- ser-keş:** (Far.s.) Dikbaşı, inatçı.
s.+i 328a/10
s.+i (Çerkes-i ser-keş) 344b/23
s.+lık 326b/23, 329b/5
- ser-māye:** (Far.is.) Anapara; bilgi, usatlık.

- s.+i bizā^cat-i efkār-i fāsīde
eyle- 338b/24
- ser-māye²-dār:** (Far.b.s.) Sermāyesi olan.
s.+(ḥ³āce²-i ser-māye²-dār)
307a/6
- ser-nigūn:** (Far.b.s.) Başaşağı olmuş,
ters dönmüş.
s. 328a/18
- ser-rişte²:** (Far.b.is.) İpucu, tutamak.
s.+(kaṭ^c-i ser-rişte²-i emel it-)
342b/17
s.+(kaṭ^c-i ser-rişte²-i
muvāfeqate) 342b/8
- ser-turāş:** (Far.b.is.) Berber.
s.+lık 339a/5
- ser ā-ser:** (Far.zf.) Baştan başa,
bütün, hep mecmuan,
külliye.
s. 326a/15
- setr:** (Ar.is.) Örtme, kapama,
gizleme.
s.+eyle- 313b/2
- sevdā:** (Far.is.) Aşk, sevgi; istek,
heves.
s.+sına 326b/23, 331a/6
s.+sında 338a/13
s.+sıyla 319a/1
s.+yı salṭanat 323b/25,
335b/19
s.+yı sülük düş- 309b/8
- sevķ:** (Ar.is.) Önüne katıp sürme,
ileri sürme; yollama,
gönderme.
s.+eyle- 342a/10
s.+it- 305a/4, 324a/14,
331b/9, 333b/9, 335b/21,
337b/18
- s.+ı sipāh buyur- 328a/7
- se-şenbih:** (Far.b.is.) Üçüncü gün,salı.
s. 337b/1
- seyf:** (Ar.is.) Kılıç.
s.+(sell-i seyf it-) 329a/20
- seyl:** (Ar.is.) Sel, şiddetle gelen şey.
s.+(ḥayl-i seyl-i reftār) 331b/15
- seyr:** (Ar.is.) Yürüme, yürüyüş; bakma.
s.+e çık- 334b/23
- seyrek:** Benzerleri veya parçaları arasında
çok aralık bulunan,aralıklı.
s.+idi 314b/22
- Seyyid Aḥmed-i Buḥārī:** Zeyniyye tarikatı
şeyhlerindedir.
s. 306b/5
- Seyyid Yahyā:** Halveti tarikatı
şeyhlerindedir.
s. 308b/17, 308b/21, 309a/10,
309a/6
s.+nuñ 310a/7
- Seyyid Yahyā-i Ḥalvetī:** Halveti tarikatı
şeyhlerindedir.
s. 308b/5
- Şiddīķ:** (Ar.s.) Pek doğru, sözünün eri.
s.+a (Ḥazret-i Şiddīķ) 309a/5
- şifat :** (Ar.is.) Hāl, keyfiyet, suret, şekil.
s. 315a/24
s.+uñ 315a/19
s.+ı mezkūre 315a/6
- şık:** Sıkmak.
s.+idi 315a/1
- şımf:** (Ar.is.) Çeşitli amaçlarla oluşmuş
kümeler.
s.+ı 328a/13, 328a/15

- sınur:** (yun.is.) Komşu il, ilçe, köy veya kişilerin topraklarını bir birinden ayıran çizgi.
s.+unda 322a/19
- sır:** (Ar.is.) Sır, giz.
s.+rı 325a/14
- sırr:** (Ar.is.) Sır, giz.
s.+ı nihānī 325b/3
- sifāriş:** (Far.is.) Sipariş.
s.+it- 336a/14
- sik̄ke:** (Ar.is.) 1.Madeni para. 2.Para üzerine vurulan damga.
s.+yi 320a/6, 320b/1
- silh-dār:** (Ar.Far.b.s.) Silahları muhafaza eden memur.
s. 330a/6
- Silifke:** Toroslarla Akdeniz arasına kurulmuş Mersin'e bağlı ilçedir.
s.+de 330a/18, 330a/24, 330a/24
s.+den 325b/10
s.+ye 330a/13
- silk:** (Far.is.) Sıra, dizi.
s.+ine 307a/13
- silsile:** (Ar.is.) Ard arda olan şeylerin oluşturduğu sıra.
s.+si 321a/19
s.+i maḥabbet 336b/7
s.+i zeyniyye 305a/9
- simā:** (Far.is.) Yüz, çehre, beniz.
s.+dur (şekl u simā) 314b/3
s.+u cezbe 308b/8
s.+y1 (şüret u simā) 314b/1
- Simāvna:** Yunanistan topraklarında bulunan bir kasaba.
s. 305b/21
- Sinān:** Şeyh Sinān; On beşinci asır Osmanlı velīlerinden. Fere'de doğdu. Doğum tārīhi bilinmemektedir. 1485 (H.890) senesinde vefāt etti.
s. 305a/24, 327b/21, 327b/22, 327b/25, 331a/4, 335a/8, 335a/9, 337b/12, 337b/4
- Sinān pāşā:** Şehzade Ahmed'in lalası.
s. 325b/22
s.+y1 327b/19, 345b/21
- sīne:** (Far.is.) Göğüs, yürek.
s.+si 315a/6
s.+sinde 345b/11
s.+sinden 315a/17
- sinn:** (Ar.is.) Yaş, ömrün derecesi.
s.+ü sāl 344b/13
s.+i bülüg 317b/10
- sipāh:** (Far.is.) Asker; ordu.
s. 317a/3, 319a/10, 319b/5, 329b/25, 330b/20, 344b/6
s.+(cem-i sipāh) 323b/9
s.+(cem-i sipāh eyle-) 320a/10, 336b/8
s.+(cem-i sipāh it-) 344b/11
s.+(güzīde-i sipāh) 328b/24
s.+(serdār-ı sipāh) 327a/5
s.+(sevķ-ı sipāh buyur-) 328a/7
s.+(ümerā ü sipāh) 319b/4
s.+a (fuķarā-i sipāh) 330a/25
s.+dan (cāh-ı sipāh) 328a/13
s.+1 342a/7
s.+ıñ 318b/11
s.+ından (güzīde-i sipāh) 328a/15
s.+la 328a/18
s.+ı düşmen 329b/19
s.+ı rüm 324a/12, 330b/11
s.+ı sipāh-penāh 326a/17

- s.+ı zafer-penāh 340b/3
s.+ız düşmen 344b/6
- sipāsı:** (Far.s.)Teşekkür eden,
minnettar.
s. 328a/9
- sipāh-dār :** (Far.b.is.) En büyük
asker, serasker.
s. 318b/9
- sipāh-sālār:** (Far.b.is.) Askerlerin
başları, komutanlar.
s. 312a/19, 319a/11
s.+ı a'zam 319b/8
s.+ı mübārizān 341b/18
- sitem:** (Far.is.) Zulüm, haksızlık.
s.(def^c-i sitem-i Rüstem)
319b/16
s.+i (cevr ü sitem) 319b/12
s.+i pīşe 323b/4
- sitem-kār :** (Far.b.s.) Zulüm ve
haksızlık eden.
s.+lar 321a/9
- siyāh:** (Ar.s.) Siyah, kara.
s. 309b/13, 309b/13, 333a/19
s.+ı 314b/15
- siyāhat:** (Ar.is.) İbret, terehhüb ve
ibadet için yer yüzünde gezip
yürümek.
s.+(309a/18
- siyāset:** (Ar.is.) Memleket idaresi,
politika.
s.+i 339a/12
s.+ı Ahmed Hānī 320a/8
- siz:** İkinci çoğul şahıs.
s. 308a/13
s.+e 335b/20, 336a/2
s.+edür 342a/1
s.+i 332a/8, 336b/19
- s.+ıñ 335b/19
- Şöfi:** Ehl-i tasavvuf. Riyazet ve nefisle
mücahede ile hakikate ermeğe
çalışan. Tarikata mensub, mânevi
kemālāt için çalışan.
s.+leri 305a/7
- sofra:** Masa, sini vb. şeylerin, yemek
üzere hazırlanmış durumu.
s.+sına 310a/15
- Şofya:** Bulgaristan'ın başkenti ve en büyük
şehri.
s. 339a/19, 339a/22
- şoḥbet:** (Ar.is.) Görüşüp konuşma,
arkadaşlık.
s.+eyle- 309a/17
s.+lerine 306a/13
s.+ı hafife it- 328b/21
- şoñra:** Daha ileri bir zamanda veya yerde;
yoksa, aksi halde.
s. 305a/14, 305a/9, 305b/19,
306a/17, 306a/6, 309a/15, 309a/22,
309b/21, 310a/25, 313a/21,
316b/22, 318a/24, 319b/11,
319b/14, 319b/17, 320b/12,
321b/20, 322b/23, 324b/20,
324b/23, 324b/25, 324b/4, 325a/17,
326a/21, 326a/23, 326b/15, 326b/5,
328b/8, 329b/11, 329b/16, 331a/22,
332a/21, 332b/5, 332b/7, 332b/9,
333b/13, 333b/25, 334a/19, 334b/7,
335a/11, 335b/10, 335b/18,
335b/19, 336a/25, 336a/5, 337a/6,
337b/6, 338a/25, 338a/3, 338b/25,
338b/9, 339a/18, 340a/13, 340a/18,
340a/20, 341b/4, 342a/6, 342b/21
s.+dan 338a/21
- sög- :** Irza, namusa dokunan, ayıp, çirkin
ve haysiyet kırıcı bir takım sözler
söylemek.
s.-mekle 307b/14

söyle- : Söylemek, demek; anlatmak.
s. 309a/13
s.-di 336a/1
s.-diler 307b/1
s.-mekle 308b/9
s.-yen 336b/4

söyleş- :Karşılıklı konuşmak,
muhabbet etmek.
s.-diler 344b/16
s.-ürdük 305a/24

söz: Söz, ifade; kelime; kelim.
s. 307b/1, 308b/9
s.+den 336b/22
s.+e 306b/16, 306b/17
s.+i 314b/23, 318b/4, 330a/2
s.+le 310b/5
s.+ler 336a/1

İstānbül: Türkiye'nin en kalabalık ve
iktisadi açıdan en önemli
şehri.
s.+(312b/2
s.+a 306a/19
s.+da 305b/19
s.+dan (maḥallāt-ı şimālī-i
İstānbül) 312b/16

su: Su; deniz, akarsu.
s. 337b/3
s.+dan 328a/14
s.+ya 305b/24, 306a/1,
343b/5

suḫāl: (Ar.is.) Sorma, soru; sorulan
şey.
s.+e 313b/22
s.+eyle- 321a/25
s.+it- 305a/12, 307b/24,
311b/22, 333b/2

şubḥ: (Ar.is.) Sabah.
s.+u mesā geçür- 332a/6

s.+u mesā 313a/9

şudür: (Ar.is.) sadır olma, meydana çıkma,
olma.
s.+(fermān şudür bul-) 329b/24
s.+(fermān şudür it-) 344a/12
s.+bul- 329b/7
s.+it- 312b/20, 333b/24, 344b/19

Şufi: (Ar.is.ve s.) Tasavvuf ehli; sofu.
s. 317b/22, 318a/14, 318a/18,
318b/1, 323b/13
s.+ler 322a/7

Şufi Halil: İran sultanlarından sultan
Yakup'un lalası.
s. 317b/10, 317b/13, 317b/13,
317b/22, 317b/24, 317b/6, 318a/1,
318a/10, 318a/3, 318a/6
s.+e 318a/17
s.+i 317a/6, 318a/4
s.+üñ 318a/11

şufiyye: (Ar.s ve i.) Tasavvufçular.
s.+den 321b/4

şufiyyūn: (Ar.s ve i.sufi'nin c.) Tasavvuf
ehli olanlar.
s.+(ṭāyife-i şufiyyūn) 322a/13

şufūf: (Ar.is.) Sıralar, diziler.
s.+(tertīb-i şufūf it-) 328a/6
s.+unı 326a/21

şuḡrā: (Ar.s.) Küçük.
s.+(Rūmiyye-i şuḡrā) 332b/15

sūḫte: (Far.s.) Yanmış, tutuşmuş, yanık.
s. 313a/2
s.+lık 308b/18

şulbī: (Ar.s.) Birinin şulbünde gelme;
kendi evladı, oğlu.
s.+si (ferzend-i şulbī) 317a/4

şulbiyye: (Ar.s.) Nesebi hālis olan.

- s. 321b/13
s.+lerindendir (kerīme-i şulbiyye) 327a/24
s.+leründen (muḥaddarāt-ı şulbiyye) 305a/2
- şulehā:** (Ar.s.sālih'in.c.) Salihler, salāhiyetli, günah işlemeyen iyi insanlar.
s.+yı ḥalvetiyye 307b/7
- şulḥ:** (Ar.is.) Barış, barışma; rahatlık.
s.+(ḳabūl-i şulḥ) 345b/6
s.+a 336b/15
s.+eyle- 313a/25, 318b/23
s.+ı 345b/24
- sulṭān:** (Ar.s.) Padişah, hükümdar; hükümdar ailesinden olan.
s. 314a/21, 317a/17, 319a/1, 320a/1, 320a/15, 320a/17, 320a/22, 320a/5, 320b/1, 320b/11, 320b/11, 320b/18, 320b/25, 320b/3, 320b/5, 320b/8, 321a/3, 321a/4, 321a/6, 322a/16, 322a/22, 322a/23, 322a/9, 323b/24, 324a/15, 324b/3, 324b/6, 324b/7, 325a/20, 325b/11, 325b/18, 326a/3, 326b/9, 327a/10, 327a/13, 327a/22, 327a/23, 327a/25, 327a/5, 327b/12, 327b/6, 328a/15, 328a/25, 328b/19, 328b/21, 328b/9, 329a/22, 329a/25, 329a/9, 329b/10, 330b/5, 331b/11, 331b/2, 333a/16, 333b/10, 333b/25, 333b/7, 334a/10, 335b/20, 336a/21, 336a/25, 336b/18, 336b/2, 337b/10, 337b/8, 338a/3, 339b/21, 342b/20
s.+(314b/1
s.+(asker-i sulṭān) 324a/13
- s.+(a'zā-yı sulṭān-ı enbiyā) 314b/8
s.+(Ḥazret-i Sulṭān Bāyezīd) 345b/18
s.+(mūcib-i perīşān-ı hāṭır-ı sulṭān) 338a/21
s.+(pey-rev-i sulṭān-ı mücāhidān) 319b/13
s.+(reften-i sulṭān) 339a/10
s.+(zıkr-i cülūs-ı sulṭān) 325a/11
s.+a 336a/24, 336b/3, 343b/23, 344a/7
s.+a (āstāne-i sulṭān) 337b/23
s.+a (atebe-būs-ı sulṭān) 332b/16, 325b/19, 328a/11, 331a/21
s.+a (pā-yı sulṭān) 332b/21
s.+ı 325a/12, 342b/7, 343b/21
327a/19, 340b/16, 342b/11, 344a/5, 344a/6
s.+ından 328b/18, 336a/10
s.+ı (kişver-i sulṭān) 338a/12
s.+sın (vāriş-i sulṭān) 326b/19
s.+um 309b/15
s.+uñ 339b/1
s.+uñ (mizāc-ı hümāyūn-ı sulṭān) 341b/10
s.+ı adālet -güster 326b/18
s.+ı ālī-cihān 315a/16
s.+ı ālī-miḳdār 315a/20, 326b/11
s.+ı ālī-şān 340a/24
s.+ı baḥḥ 315a/16
s.+ı bihişt-mekān 326a/24
s.+ı cennet-mekān 313a/23
s.+ı dü-kevn 314b/11
s.+ı gūzāt 314b/22
s.+ı illiyyīn-meḳām 325a/15
s.+ı kām-rān 339b/11
s.+ı kāyināt 314b/22
s.+ı kişver 341a/21
s.+ı meālī-himmet 315b/1
s.+ı melek-ḥiṣāl 314b/7
s.+ı mısr 324a/10, 330b/15, 330b/5, 334a/7, 341a/5, 341b/5, 343a/11, 343a/20, 343b/22, 343b/23, 344a/1, 344a/3, 344b/1, 345b/16, 345b/23
s.+ı milleti-i Muḥammedi 314b/11

s.+1 mücâhid 311b/12,
312b/12, 312b/6
s.+1 mücâhidân 311a/23,
312a/23, 314a/13
s.+1 mücâhidîn 314b/25
s.+1 müşârun ileyh 313a/11,
313b/22, 314b/8
s.+1 müteferrid 315a/21
s.+1 pür-mekrûmet 315a/12
s.+1 Rûm 338b/21
s.+1 saîd 325a/9, 333a/3,
338a/17, 338a/6, 338b/16,
338b/2, 338b/4, 338b/7,
339b/22, 340b/21, 341a/8,
341b/5, 342b/23, 342b/4,
343a/21, 343a/5
s.+1 zafer-nişân 339b/24

sultânî: (Ar.s.) Sultana, hükümdara
ait, sultanla, hükümdarla
ilgili.
s.+(fermân-ı sultânî) 337b/25
s.+(mesmû-ı sultânî) 341b/18
s.+nün (râyât-ı sultânî)
332b/25

sultâniyye: (Ar.s.) Sultana,
hükümdara ait, sultanla,
hükümdarla ilgili.
s. 320b/16

sultân: (Ar.s.c.:selatin) Padişah,
hükümdar.
s. +un 338a/18

Sultân ‘Abdu’lîh: Hüdavendigâr
Beyazıt Han’ın büyük oğlu.
s. 316b/13, 327b/12
s.+1 329b/17, 329b/2

Sultân Bâyezîd: Osmanlı padişahıdır.
Fatih Sultan Mehmed'in,
Gülbahar Hatun'dan olan
büyük oğludur.
s. 305a/1, 311a/5

Sultân Bâyezîd Hân: Osmanlı padişahıdır.
Fatih Sultan Mehmed'in, Gülbahar
Hatun'dan olan büyük oğludur.
s. 316b/22, 323b/19, 323b/23
s.+a 342b/18
s.+a (pâye-i serîr-i Sultân Bâyezîd
Hân) 319a/21
s.+dan 330b/12

Sultân Cem: Fatih Sultan Mehmet'in
oğullarından biridir. Babasının
yerine geçemeyince kardeşi II.
Bayezid ile savaşmış
s. 330b/24, 335b/6
s.+e 333b/21
s.+i 329a/7, 330b/14, 332a/14,
332a/7, 333b/2, 334a/16, 334a/5,
336b/25, 336b/8
s.+uñ 337b/14

Sultân Kayıtbây: Sultan Beyazıt
döneminde Mısır sultanlığında
bulunmuştur.
s. 324b/16, 328b/20

Sultân Muhammed Hân: Fatih Sultan
Mehmet.
s. 311a/12, 311b/21, 313b/22,
313b/9, 314a/10, 339a/20

Sultân Murâd: İran hükümdarı Hasan
Bayındırı'nin Oğlu Yakup'un
oğludur.
s. 317a/5, 322b/22
s.+a 320a/6
s.+1 318b/13, 320a/25, 320b/12,
320b/23
s.+i (tefrika-i Sultân Murâd)
320b/24

Sultân Selîm Hân: Yavuz Sultan Selim,
I.Selim.
s. 310a/10, 316b/13
s.+uñ 316b/18

Sultān Ya'qūb: İnan hükümdarı
Hasan Bayındırı'nin Oğlu.
s. 316b/23, 317a/15, 317a/25,
317b/18, 318a/3, 320a/19,
321b/20
s.+a 322a/14
s.+a (vücüd-ı memleket-i
Sultān Ya'qūb) 317a/8
s.+ı (hazāyin-i Sultān Ya'qūb)
318b/15
s.+uñ 317b/12, 318b/1
s.+ı Bāyenderī 324a/2

sūr: (Ar.is.c. :esvar, siran) Şehrin
etrafına çekilen yüksek duvar.
s.+dan (rāh-ı sūr) 313b/17
s.+dur (hāric-i sūr) 314a/8
s.+i (emr-i sūr) 320b/4
s.+i Kōstantıniyyet 313b/15

şüret: (Ar.is.) Biçim, görüntü; tarz,
yol.
s.+(müşāhede-i şüret-i
inhizām it-) 317b/17
s.+(tağyīr-i şüret) 337b/13
s.+(tebdīl-işüret) 337a/4
s.+(tebdīl-i şüret it-) 345a/17
s.+i 313b/5
s.+idür 307b/12
s.+in 334a/8
s.+ini 310a/4
s.+iyle 332a/6
s.+ü simāc 314b/1
s.+i ceng 328a/16
s.+i niyāz 330a/1
s.+i şīr-i merdāne 315a/8

şürī: (Ar.s.) Görünürde olan,
hakiki ve içten olmayan;
gösterişten ibaret olan.
s. 313a/25

şuver: (Ar.is.suret'in c.) Suretler.
s.+i eşnām 312b/13

sübaşı: Şimdiki zabıta ve daha ziyade
belediye memurlarının gördükleri
işleri gören ve kasabaların idaresi
başında bulunan memurun ünvanı
idi.
s.+lardan 330b/17
s.+sı 339a/16
s.+y1 339a/17

südde: (Ar.is.) 1.Kapı 2.Eşik.
s.+i se'adet 341a/20

sühan: (Far.is.) Söz, kelām, lakırdı.
s.+i girān 309a/8

sühület: (Ar.is.) Kolaylık, kolaylık vasıtası.
s.+i firār 328b/6

sükün: (Ar.is.) Durma, kımıldamama;
hareketsizlik.
s.+(ihtiyār-ı sükün it-) 340b/7
s.+bul- 325b/11
s.+ü ārām 333a/1

süküt: (Ar.is.) Susma, söz söylememe.
s.+it- 310a/20

Şulehā: (Ar.s.sālih. c.) Salihler, salāhiyetli,
günah işlemeyen iyi insanlar.
s.+(cūlemā vü şulehā) 345b/4

Süleymān Beg: İnan hükümdarı Hasan
Bayındırı'nin Oğlu Sultan
Yakup'un lalasıdır.
s. 318a/13, 318a/15, 318a/9
s.+den 318b/6
s.+i 318a/7, 318b/5, 322a/9
s.+uñ 318a/20

sülük: (Ar.is.) Bir yola girme, bir yol
tutma; özel bir sınıfa, gruba
katılma; bir tarikata katılma.
s.+(sevdā-y1 sülük düş-) 309b/8

sünnet: (Ar.is.) 1.Adet, iyi ahlak. 2. Hz.
Peygamber'in yaşayış tarzı.

s.+(ehl-i sünnet) 322b/3
s.+den (ehl-i sünnet) 323a/4

s.+(teķābül-i erbāb-ı süyüf)
317b/24

sür- : (T. fi.)1.Yönetip yürütmek,
sevketmek.2.Önünekatiıp
götürmek. 3.Dokundurmak.
4.Ceza olarak başka yere
göndermek. 5.Tarlayı ekim
haline getirmek.
s.-di (salṭanat sür-) 316b/24
s.-em (yüz sür-) 308a/8
s.-mekle (yüz sür-) 324b/2
s.-üp 323b/12
s.-üp (āt sür-) 320a/16
s.-üp (salṭanat sür-) 324b/8

sürat: (Ar.is.) Hız.
s.+le 325b/20, 333a/3

sürdi: Yönetip yürütmek, sevk
etmek.
s. 317a/1

sürgün: Ceza olarak belli bir yerin
dışında veya belli bir yerde
oturtulan kimse.
s. 321a/25, 339b/8
s.+leri 321b/2

sürh-serān: Kızılbaşlar.
s.+(zıkr-i icmāl-i Hāl-i sürh-
serān) 321a/15

sütürg: (Far.s.) Büyük, iri, muazzam.
s.+(türk-i sütürg) 323a/24

süvār: (Far.s.) Ata binmiş, binici.
s. 318a/9, 331a/11
s.+(piyāde vü süvār) 342a/2
s.+it- 335a/24
s.+ol- 325b/7, 326a/13,
328a/4, 332a/1, 333b/15,
335a/19, 345b/11
s.+ı kīne-güzār 317b/21

süyüf: (Ar.is. seyf'in c.) Kılıçlar.

Ş

şabān: (Ar.is.) Arabi ayların sekizincisi,
ramazandan önce gelen ay.
ş. 328b/17, 340b/18
ş.+ınuñ 341a/25

şad: (Far.s.) Sevinçli.
ş. 326b/3

şāh: (Far.is.) Padişah.
ş. 321a/16
ş.+(āstān-ı şāh-ı cihān) 329a/10
ş.+(maʿrūz-ı der-gāh-ı şāh) 345a/6
ş.+(meʿālib-i şāh) 314a/3
ş.+(muhtār-ı şāh-ı kām-kār)
344b/15
ş.+(reften-i şāh) 326b/10
ş.+a (der-gāh-ı şāh) 345a/24
ş.+ı 328a/12
ş.+iden (iṭāʿat-i şāh) 326b/20
ş.+la (şeref-i pā-būs-i şāh) 345b/3
ş.+rāh.ı 326a/14
ş.+um 309b/2
ş.+ı ʿālī-cāh 327b/23, 327b/4,
344b/11
ş.+ı ʿālī-maḳām 336a/8
ş.+ı ʿālī-şān 345b/24
ş.+ı cevān-baht-i saīd 326b/8
ş.+ı cihān-gīr 328b/8
ş.+ı ferzāne 329a/13
ş.+ı firişte-hışāl 327a/17
ş.+ı huceste-hışāl 324a/18
ş.+ı kerīm 336a/7
ş.+ı muzaffer 330b/19
ş.+ı nīgū-sitiz 310b/10
ş.+ı seʿadet-fercām 325a/17
ş.+ı Şīrvān 322a/12, 322b/15,
322b/16
ş.+ı zalālet-penāh 323b/7
ş.+zāde.i 325a/20

- şāhane:** (Far.zf.) Hükümdara iat, hükümdarla ilgili; çok mükemmel.
ş.+(‘aṭāyā-yı şāhane) 340b/11
- şāhi:** (Far.s.) Şaha ait, hükümdara ait.
ş. 327a/18
ş.+(‘asker-i şāhi) 331a/10
ş.+(fermān-ı şāhi) 345b/1
ş.+(resūl-i şāhi) 331b/3
ş.+yi (tāc-i şāhi) 338b/11
- şāhid:** (Far.s.) Sevgili, güzel.
ş.+i maḫşūd 308a/16
- şahş:** (Ar.is.) Kişi, kimse.
ş. 341a/8
ş.+a 306b/17
ş.+ı 339a/5
ş.+idi 324b/10
- şākķ:** (Ar.is.) Yarma, yarıma, çatlama; yırtma; yarık.
ş.+gel- 337a/9
ş.+it- 326a/21
ş.+ol- 306a/9, 306b/24, 307a/2, 307a/3
- Şām:** Suriye’nin başkenti. Osmanlı döneminde Yıldırım Beyazıt 1516’da Şam’ı almıştır.
ş. 328b/16, 328b/7, 343a/12, 343a/9, 344b/3
ş.+(berzaḫ-ı memālik ü Şām) 341b/8
ş.+(def^c-i zarar-ı ehl-i Şām) 343a/7
ş.+(temām-ı mülk-i Mısr u Şām) 342b/10
ş.+a 328b/15
ş.+a (memleket-i Şām) 324a/8
ş.+a (Mısr u Şām) 344b/2
ş.+dır (ser-ḫadd.-i Şām) 333a/6
- ş.+i şerīf 313b/2
- Şamī:** (o.s.) Şam şehrinden olan, Şamlı.
ş.+ler 343a/13
- Şāmiyyān:** (o.s.) Şam şehrinden olan, Şamlı.
ş.+ı (leşker-i Şāmiyyān) 343a/8
- şān:** (Ar.is.) Şan, şöret, ün; hal; gösteriş.
ş.+(muḫtebes-i be-himmet-i şān) 314a/2
ş.+ı (rütbe vü şān) 338a/10
ş.+ı merṭebe^e 338b/21
- şapķa:** (rus.is.) Keçe, hasır, kumaş, ip vb. ile yapılan başlık.
ş.+sı 307b/5
- şarib:** (C.: Şevārib) Bıyık.
ş. 315a/2
- şārik:** (C.: Şevārik) Güneş.
ş.+ol- 307a/16
- Şarķ:** (Ar.is.) Doğu.
ş.+a (cānib-i Şarķ) 323b/10
ş.+ı 312b/20
- şart:** (Ar.is.) Koşul, şart.
ş.+ı 325a/7
ş.+la 325a/6
ş.+ol- 312b/24
- şāyi^c:** (Ar.s.) Duyulmuş, herkesçe bilinmiş.
ş. 315a/21
ş.+ol- 345b/14
- şēāmet:** (Ar.is.) Uğursuzluk, kötülük, bedbahtlık.
ş.+den 321a/11
ş.+i gurūr 320b/17
ş. 320b/17

- şeb:** (Far.is.) Gece.
ş.+in (rüz ü şeb) 328a/2
ş.+i tār 341a/16
- şecāʿat:** (Ar.is.) Yiğitlik, yüreklilik.
ş. 315b/1, 317b/14
ş.+(farṭ-ı şecāʿat) 314b/21
ş.+e 315a/9
- şecāʿat-şīʿār:** (Ar.s.) Yiğitliği ünlü,
yiğitliğiyle tanınmış.
ş.+dan (ümerāʿ-i şecāʿat-şīʿār)
312a/8
- şedāyid:** (Ar.s.şedāyid) Meşakkatli
haller, şiddetli musibetler.
ş. 315a/9
- şefāʿat:** (Ar.is.) Birinin suçundan
geçilmesi veya dileğinin
yerine getirilmesi için edilen
aracılık.
ş.+leri 329b/8
- şeh:** (Far.is.) Şāh, padişah.
ş.+(zīkr-i “ayrāt-ı şeh-i
cennet-mekān) 312b/5
ş.+zāde 330a/11
ş.+zādeye 327a/13
- şehādet:** (Ar.is.) Şahitlik, tanıklık
etme.
ş.+(seʿādet-i şehādet) 313a/20
ş.+den (cām-ı şehādet)
337b/1
ş.+i (şehd-i şehādet) 344b/8
- şehd:** (Ar.is.c.şihad) Bal, gömeç
balı, asel.
ş.+ini 337b/2
ş.+i şehādet 344b/8
- şehvāt:** (Ar.is.şehvet.c.) Şehvetler,
nefsanī istekler, arzular.
ş.+(müdāvemmet-i şehvāt)
319a/9
- şehīd:** (Ar.s.ve i.) Din veya yüksek bir
ülkü uğruna ölen kimse.
ş. 312a/13, 312a/3
ş.+it- 309a/25
ş.+ol- 311b/24, 312a/13
- Şehinşāh Beg:** Sultan II:Beyazıt’ın oğlu.
ş. 309a/20
- şehr:** (Far.is.) Şehir, büyük kent, il.
ş. 327a/8
ş.+(miyān-ı şehr-i Tibrīz) 318b/7
ş.+(saltanat u şehr-i yārlik) 343a/1
ş.+de 322a/18, 326a/13
ş.+deki 325b/1
ş.+den 324b/12
ş.+den (miyān-ı şehr) 328b/19
ş.+e 327a/13, 327a/9, 333b/15,
335a/18, 337a/3
ş.+i 320a/21
ş.+iñ 306b/21
ş.+inde 322a/25, 322b/20, 333b/14
ş.+inden 325a/24
ş.+ine 325a/24, 333b/6, 335a/18
ş.+ler 321a/13
ş.+lerden 333b/16
ş.+lerini 343b/11
ş.+üñ 326a/16
ş.+i ʿazīm 338a/15
ş.+i filibe 339a/22
ş.+i mezbūr 340a/25
ş.+i rabīʿu’l-evvel 339a/19
ş.+i rīm 338a/18
ş.+i vāsiʿ 312b/15
- şehri:** (Far.s.) Şehirli.
ş. 342a/6
- şeh-zāde:** (Far.is.) Hükümdar oğlu.
ş. 309a/20, 310a/19, 311a/18,
331a/8, 331b/20, 331b/22, 332a/3,
333a/22, 333b/13, 333b/23,
334a/11, 334a/13, 334a/20,
334b/11, 334b/12, 334b/2, 335a/11,
335a/5, 335a/6

- ş.(refthen-i şeh-zāde) 335a/13
 ş.+leri 327a/10
 ş.+lerüñ 316b/14, 317a/12, 321a/7
 ş.+nüñ 331b/24, 335b/11, 335b/8, 336a/13, 336a/15, 336b/6, 337a/21, 337b/15
 ş.+i āzāde 326b/23
 ş.+i şahīhu'l-mizāc-ı tüvānānuñ 339a/8
 ş.+ye 320b/2, 334a/18, 334a/2, 334b/21, 334b/4, 334b/8, 335a/9, 337a/4
 ş.+yi 328b/15, 329b/22, 331a/7, 332a/10, 332a/3, 332a/5, 333b/20, 334a/13, 334b/8, 335a/13, 335a/14, 335a/16, 335a/23, 335b/22, 336b/12, 336b/17, 336b/5, 336b/9, 337a/1, 337a/11
- şehzāde:** (Far.is.) Hükümdar oğlu.
 ş. 335b/11, 335b/13, 335b/23, 336a/1, 336b/20, 337a/13, 337b/19, 337b/20, 337b/22, 338a/5
- şekl:** (Ar.is.) Şekil, biçim, kılık; resim.
 ş. 324b/2
 ş.+e 307b/6
 ş.+inde 307b/5, 308a/14
 ş.+ü simāc 314b/3
- şemc:** (Ar.is.) Mum.
 ş. 333a/22, 333a/24
 ş.+le 326a/3, 326a/4
- şems:** (Ar.is.) Güneş.
 ş.+de (hīn-i tūlūc-i şems) 328b/2
- şemşir:** (Far.is.) Kılıç.
 ş.+it- 328b/8
- şenācat:** (Ar.is.) Kötülük, fenalık.
- ş.+leri 329a/4
- şenīca:** (Ar.is.c. şenayi') Kötü iş, ayıp iş, yakışsız iş.
 ş.+(vaḳc'a-i şenīca) 345a/6
- şenlik:** Belli günlerde yapılan,coşku veren eğlendirici gösteriler.
 ş.+ler 332a/3
- şerc:** (Ar.is.) Allah'ın emri, ayet, hadis üzerine kurulmuş din kuralları.
 ş.+i mutehhar 305a/20
- şerbet:** (Ar.is. şürb'den) Şerbet, içilecek tatlı şey.
 ş.+i 317a/22
 ş.+i mesmūm 317a/13
 ş.+i mesmūme 317a/17
- şeref:** (Ar.is.) 1.Büyüklik, ululuk. 2.Övünme, üstünlük, onur.
 ş.+(aşhāb-ı şeref) 326a/14
 ş.+iyle 328a/6
 ş.+ü raġbet 321b/18
 ş.+i dest-būs 327b/1
 ş.+i dest-būs-i padşāh 332a/20
 ş.+i muşāheret 319a/19
 ş.+i nüzül 306b/3
 ş.+i pā-būs 329b/4
 ş.+i pā-būs-i şāh 345b/2
- şeref-baḡş:** (Ar.Far.b.s.) Şerefli, şeref veren.
 ş.+ol- 306a/22
- şerḥ:** (Ar.is.) Açma, açıklama; bir kitabın ibaresini kelime kelime açıp izah etme.
 ş.+i 308b/2
 ş.+i 'aḳāyid 309a/6
 ş.+i muḥteşar-ı telḥīş 309b/8
- şerif:** (Ar.s.) Şerefli, mübarek, kutsal; soylu, temiz.
 ş.+(cāmi'c-i şerīf) 313a/13, 314a/23

ş.(Kudüs-i şerîf) 328b/16,
331a/24
ş.+e (hacc-ı şerîf) 330b/6
ş.+e (Şâm-i şerîf) 313b/2
ş.+inde (tefsîr-i şerîf) 313b/11
ş.+iñize (huzûr-ı şerîf) 331b/1
ş.+iñüz (murâd-ı şerîf)
321a/24
ş.+i (ism-i şerîf) 313a/14
ş.+i (murâd-ı şerîf) 310a/17
ş.+i (rûh-ı şerîf) 314a/12
ş.+lerinde (tab^c-ı şerîf)
323a/17
ş.+lerine (hıdmet-i şerîf)
308a/12
ş.+lerine (mezâr-ı şerîf)
306a/7
ş.+lerinüñ (câmi^c-i şerîf)
326b/1
ş.+lerin (na^c-ı şerîf) 310b/24
ş.+leri (hâtır-ı şerîf) 311a/16,
311a/24
ş.+leri (mezâr-ı şerîf) 306b/7
ş.+leriyle (izn-i şerîf) 309a/15

şermende: (Far.b.s.) Utangaç.
ş.+ol- 336b/22

şerru'n-nās: İnsanların en kötüsü, en
zararlısı.
ş.+(311a/21

şevket: (Ar.is.) Büyüklük, heybet.
ş.+ü leşker-i ārâste 339b/1

şevvâl: (Ar.is.) Arabi ayların
onuncusu.
ş.+de (evâsıt-ı şevvâl)
339b/17
ş.+inüñ 330b/5

şeydâ: (Far.s.) Aştan aklını
kaybetmiş, divane, düşkün,
şaşkın.
ş.+sı (vâlih-ü şeydâ) 308b/20

şeyh: (Ar.is.) Bir dergahta reislik
yapan ve müridleri bulunan kişi.
ş. 305a/3, 305b/13, 305b/25,
305b/8, 306a/3, 306b/20, 307a/22,
307b/11, 307b/17, 307b/20,
307b/22, 307b/3, 307b/9, 308a/13,
308a/15, 309b/12, 310a/19, 310b/3,
310b/7, 311a/4, 311a/8, 321a/16,
321a/16, 321a/17, 321a/17,
321a/18, 321a/20, 321b/16, 322a/13
ş.+(307a/24, 308a/11, 308a/6,
309b/16
ş.+(hazret-i şeyh) 306b/4
ş.+den 307b/24
ş.+de (huzûr-ı şeyh) 307a/24
ş.+e 305b/6, 306b/2, 309a/23,
310a/24
ş.+iñ 306b/15, 307a/20, 310a/25
ş.+iñüz 309a/7
ş.+iñ (Hazret-i şeyh) 307b/2
ş.+i (cemâl-i şeyh) 309b/11
ş.+leri 305b/2
ş.+üñ 314a/17
ş.+ı İlahî 308a/21, 308a/24
ş.+ı mezkûre 321a/24
ş.+ı şâhib-i zâviye 321a/18

Şeyh Abdül-laṭîf-i Maḳdisî: II. Beyazıt
döneminde yaşamış Zeyniye
tarikâtı şeyhlerindedir.
ş. 308a/22

Şeyh 'Alâ'ü'd-dîn: II. Beyazıt döneminde
yaşamış Halvetiye tarikâtı
şeyhlerindedir.
ş. 309b/10

Şeyh 'Alâ'ü'd-dîn-i Ḥalvetî: II. Beyazıt
döneminde yaşamış Halvetiye
tarikâtı şeyhlerindedir.
ş. 309b/9

Şeyh Cüneyd: Şah İsmail'in dedesidir.
ş. 321b/16, 321b/2, 321b/24

Şeyh Ḥayder: Şah İsmail'in babası.

ş. 321b/14, 322a/5
ş.+e 321b/21, 322a/10
ş.+iñ 322a/21
ş.+üñ 322a/3
ş. 309a/17

Şeyh Şadru'd-dīn Mūsā: Şah
ismail'in babası Şeyh
haydar'ın dedesidir.
ş. 321a/21

Şeyh Sinānū'l-Kuravī: Şeyh
Tacettin Efendi'nin
halifelerindendir.
ş.+dür 305b/2

Şeyh Tācū'd-dīn: II. Beyazıt
döneminde yaşamış Zeyniyye
tarikatı şeyhlerindendir.
ş. 305a/9, 305b/3, 308b/15

Şeyh Yavsī: Beyazıt döneminde
yaşamış Zeyniyye tarikatı
şeyhlerindendir.
ş. 308a/14, 308a/8

Şeyh Yavsī Hāzretleri: Beyazıt
döneminde yaşamış Zeyniyye
tarikatı şeyhlerindendir.
ş.+yle 309a/19

şeytān: (Ar.is.) Şeytan.
ş.+a(hizb-i şeytān) 322b/21

şī'a: (Ar.is.) Tarafılular,
yardımcılar.
ş. 323a/22

şiddet: (Ar.is.) Sertlik, katılık.
ş.+i veca'ı 337a/16

şikāk: (Ar.is.) Uyuşmazlık,
anlaşmazlık, bozuşma.
ş.+(istihfāf ü şikāk) 337a/9
ş.+ol- 309a/19, 334b/7

şikār: (Far.is.) Av, avlama.
ş.+(şayd ü şikār eyle-) 339b/8
ş.+a 336b/1
ş.+dan 317a/16
ş.+olun- 339b/10

şikār-gāh: (Far.b.is.) Avlanma yeri.
ş.+ı 'azīm ol- 339b/8

şikāyet: (Ar.is.) Sızlanma, yakınma.
ş.+lerin 338b/2

şikest: (Far.s.) Kırma, kırılma, yenilme,
mağlubiyet.
ş.+it- 337a/11

şikeste: (Far.s.) Kırık, kırılmış; yenilmiş.
ş.+ol- 343a/10

şikeste-hātır: (Far.b.s.) Hatırı kırılmak.
ş. 341a/10

şimālī: (Ar.s.) Kuzeydeki.
ş.+(maḥallāt-ı şimālī-i istānbūl)
312b/16

şimdi: Şimdi, şu an.
ş. 313b/18, 330a/2, 332a/8
ş.+ki 314a/8
ş.+lık 305b/13
ş.+ye 331a/25

şimşir: (Far.is.) Kılıç (bkz. semsir)
ş.+(liyām-i şimşir-i "ilāfi) 326b/17
ş.+(rucūm-i şimşir) 341a/18
ş.+çek- 342a/14

şir: (Far.is.) Aslan.
ş.+(şüret-i şir-i merdāne) 315a/8
ş.+ler 328a/21
ş.+ı merd ağā 334b/15

şirān: (far.) (Şir. C.) Aslanlar.
ş.+ı mücāhid 342a/25

şirāne: (Far.zf.) Aslanca, gazanferāne.

- ş.+ (hey'et-i şîrâne) 315a/8
- Şîrâz:** İran topraklarında bir şehir.
ş. 321a/12, 322a/14
ş.+ (Hâkim-i Şîrâz) 320a/3
ş.+dan 320a/7
ş.+ı 317a/5
- Şîrvân:** İran'da bir kent.
ş. 318b/17, 318b/21, 322a/7,
322b/12, 323a/25
ş.+ (azm-i Şîrvân) 310a/7
ş.+ (Hâkim-i Şîrvân) 321b/25
ş.+ (memleket-i Şîrvân)
318b/20
ş.+ (şâh-ı Şîrvân) 322a/12,
322b/15
ş.+a 320a/25
ş.+a (bilâd-ı Şîrvân) 322b/14
ş.+da 320a/5
ş.+dan 319a/1
ş.+ı (Şâh-ı Şîrvân) 322b/16
- şiş-** : Şişmiş, şişkin, kabarık.
ş.-üp 337a/16
- şîşe:** (Far.is.) Şişe, sırça.
ş.+i nâ-mûs 337a/10
- şitâb:** (Far.is.) Acele, sürat,
çabukluk.
ş.+it- 317a/10, 325b/25,
327b/21, 329b/25
- şol:** Şu.
ş.+ (1) 310a/12, 325a/6,
334a/20
- şöhre:** (Ar.s.) Ünlü, şöhretli,
meşhur.
ş.+i cihân ol- 325b/3
- şöhret:** (Ar.is.) Ün, ad yapma; ad,
san.
ş.+ler 335b/2
- şöyle:** Şöyle.
ş. 334b/16, 337a/14, 338a/16,
339a/4
ş.+idi 305a/1
- şu:** Şu.
ş.+ (1) 305b/25, 306a/2, 308a/12,
309a/12, 310b/3
- şuğl:** (Ar.is.) İş, meşgale, gaile.
ş.+it- 305b/23
ş.+i saltanat 316b/5
- şuhûr:** (Ar.is. sehr'in c.) Aylar.
ş.+unda 324a/10, 324b/8
- şu'le:** (Ar.is.c.) Işık, ateş.
ş.+sin 333a/24
ş.+i zi-derûn 314a/2
- şürîde:** (Far.s.) Perişan, karışık.
ş.+lıklar 308b/18
- şurûc:** (Ar.is.) Başlama.
ş. 335b/11
ş.+eyle- 312b/8, 323b/8, 342a/18
ş.+it- 308a/10, 319b/12
ş.+olun- 323b/22
- şuyûc:** (Ar.is.) Duyulma, yayılmış,
bilinme, dağılma.
ş.+bul- 339b/1
- şübhe:** (Ar.is.) Şüphe, kuşku.
ş. 309b/2, 323a/8
ş.+si 314a/1
ş.+sin 306b/12, 307a/21
- şücâc:** (Ar.is.) Şecaatli, yiğit, cesur.
ş. 321b/12
- şüccâc:** (Ar.is.) Şecaatli, yiğit, cesur.
ş.+lar 318b/10
- şühûr:** (Ar.is. şehr.c.) Aylar, 30 günlük
müddetler.

ş.+unda 317a/8

T

tā: (Far.zf.) “dek, değin, kadar, beri” gibi edatlarla birlikte kullanılarak fiilin bir yerin, bir şeyin başladığı veya sona erdiği noktayı ya da zamanı abartılı biçimde anlatır.
t. 333a/14, 333a/6, 338b/10

ta'am: (Ar.is.) Yemek, aş.
t. 309b/23
t.+a 309b/2
t.+getür- 309a/22, 333a/22
t.+ı bī-nemek 344b/17

ta'at: (Ar.is.) Allah'ın emirlerini yerine getirme, ibadet.
t.+da (evkāt-ı 'ibādāt u ta'at) 312b/12

tabc: (Ar.is.) 1.Tabiat, huy, yaradılış. 2.Mühür, damga basma.
t.+(irtikāb-i tabc) 344b/18
t.+getür- 331a/23
t.+ına 318a/23
t.+ı şerif 323a/17

tabaka: (Ar.is.) Kat, katman, tabaka; sınıf.
t. 334b/11
t.+dur 334b/10
t.+ı şāmini 334b/10
t.+ya 308b/12

tabanca: (Far.is.) Avuç içi, el ayası.
t. 309a/9
t.+sın 344a/25

tabbāh: (Ar.is.) Aşçı.
t. 332a/12

tābi: (Ar.s.) Birinin arkasından giden, birine uyan boyun eğen.
t. 343b/18, 343b/2, 344b/13
t.+ol- 305a/17

tabib: (Ar.is.) Doktor, hekim.
t.+ler 313a/6, 337a/17

ta'bīr: (Ar.is.) İfade, anlatma; manalı söz.
t. 308a/2
t.+(307b/23
t.+it- 308a/5, 315a/13
t.+ol- 315a/14, 315a/19
t.+ı rüyā 307b/24
t.+ı vākı'āt 306a/9

ta'biye: (Ar.is.) (askeri) Yerli yerine koyup hazırlama; tertibetme.
t.+it- 339a/6

tabl: (Ar.is.) Davul.
t. 342a/13
t.+(şadā-yı tabl u nefir) 342a/17

tābūt: (Ar.is.) Ölü taşınan sandık.
t.+unı 325a/18
t.+ı āhenin 337b/7
t.+ı pür-sekine 326b/1

tāc: (Ar.is.) Hükümdar başlığı, taç.
t. 322a/6
t.+u taht 318b/15
t.+ı şāhi 338b/11

ta'cīl: (Ar.is.) Acele ettirme, çabuklaştırma.
t.+it- 318a/10

Tācī-zāde ca'fer Çelebī: 15.yüzyılın Amasyalı divan edebiyatı şair ve yazarı, devlet adamı. (1452 Amasya - 1515 İstanbul), II.Bayezid'in şehzadeligi döneminde Amasya'da nişancılık görevinde bulunan şair ve hattat Taci Bey'in oğludur. İlköğrenimini Amasya'da yaptı ve

- bu arada Amasyalı Şeyh Hamdullah'tan hat sanatını öğrendi. Daha sonra Bursa'da dönemin ünlü bilginlerinden ders aldıktan sonra "ilmiyye" sınıfına geçti; bir süre medresede müderrislik yaptı.
t.+den 310a/11
- Tācī Beg:** II.Bayezid'in şehzadeliği döneminde Amasya'da nişancılık görevinde bulunan şair ve hattat.
t. 310a/13
- Tācū't-Tevārīḥ:** Hoca Saadettin Efendi'nin, Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan I.Selim'in ölümüne kadar geçen süre içinde Osmanlı tarihini anlatan elyazması kitap.
t.+da (müntehab-i Tācū't-Tevārīḥ) 317a/12
t.+den (müntehab-i Tācū't-Tevārīḥ) 333a/12
t.+de (müntehab-i Tācū't-Tevārīḥ) 331b/5
- tafşīl:** (Ar.is.) Etraflı olarak bildirme, açıklama.
t. 330b/3, 333a/14
t.+den 318a/6
t.+i 331a/13, 343a/23
- tafşīlāt:** (Ar.is.tafsīl.c.) Açıklamalar, izahlar.
t.+ını 336a/13
t.+ı iḥtilāl 319a/15
- tağīl- :** Dağılmak.
t.-dılar 321b/8
t.-up 327b/24
- tağīye:** (Ar.s.) Salak, kibirli ve inatçı adam.
- t.+(tāyife²-i tağīye²-i mezbūre) 323b/20
- tağyīr:** (Ar.is.) Başkalaştırma, değiştirme; bozma.
t.+i şūret 337b/13
- tağ:** Dağ.
t. 330a/16
- tağīd- :** Dağıtma işi yapmak, tevzi edilmek.
t.-up (tağīdup) 322b/22
- taḥīr:** (Ar.s.) Temiz.
t.+zāde 309b/24
- taḥkīk:** (Ar.is.) Doğru olup olmadığını araştırma; meydana çıkarma.
t. 338a/24
t.+i 305a/23
t.+it- 341b/3
t.+ı haber 336a/5, 338a/22
- taḥlīs:** (Ar.is.) Kurtarma, kurtarılma.
t. 312b/15, 336b/8
t.+eyle- 319b/25
t.+ına 329b/11
- taḥmīn:** (Ar.is.hamn. dan) Aşağı yukarı bir fikir söylemek.
t.+en 313a/9
- taḥmīnen:** (Ar.zf.) Takriben, aşağı yukarı.
t. 316b/9
- taḥrīf :** (Ar.is.) Bozma, kalem oynatma, değiştirme.
t. 310b/5
- taḥrīk:** (Ar.is.) Kımıldatma, oynatma; kıskırtma, azdırma.
t.+(sebeb-i taḥrīk-i fesād) 324b/1
t.+eyle- 336b/7
t.+it- 324a/12
t.+i fitne vü fesād it- 345b/16

- taħrīr:** (Ar.is.) Yazma, yazılma;kaydetme.
t.+i 313a/22
t.+olun- 315b/2
- taħşīl:** (Ar.is.) Hasıl etme, edilme; ele geçme, geçirilme; ilim öğrenme.
t.+it- 338a/25
t.+i revnaķ eyle- 327b/18
- taħşīs:** (Ar.is.) Bir şey veya bir kimse için ayırmak.
t. 318a/22
t.+buyur- 307b/10
t.+it- 343b/23
- taħt:** (Far.is.) Hükümdarın oturduğu büyük koltuk; hükümdarlık makamı.
t.+(tāc u taħt) 318b/15
t.+a 320b/9, 324b/19, 326a/23
t.+ı 328b/6
t.+ına 326b/8, 335b/3
t.+ında 326b/19
t.+ını 327a/1
t.+ı hükümet 344a/13
t.+ı maħlūl 325b/20
t.+ı pād-şāhi 319b/11
t.+ı se‘ādet-baħt 323b/23
t.+ı salţanat 311a/12
t.+ı se‘ādet-baħt 325b/17
t.+i revān 337a/16
t.+i se‘ādet 316b/4
- taħt-gāh:** (Far.is.) Taht yeri; başkent.
t.+(‘azīm-i taħt-gāh) 319b/2
t.+ı 337a/19
t.+it- 343b/16
t.+ları 340b/18
- taħt-nişīn:** (Far.s.) Tahtta oturan, hükümdar.
t.+ol- 325a/20
t.+i Karamān 323b/24
- taħvīl:** (Ar.is. havl’den) Bir halden başka bir hale getirmek, değiştirmek.
t.+e 312b/15
- taķ:** Takmak.
t.+ı 319b/6
- taķbīl:** (Ar.is.) Öpme.
t.+i rikāb it- 328a/4
- taķdīm:** (Ar.is.) Öne geçirme, geçirilme; sunma.
t.+(müsteħiķķ-ı taķdīm) 344b/14
- taķdīr :** (Ar.is.) Beğenme, değerini anlama; Allah’ın olmasını istediği şeyler.
t.+(hük-m-i taķdīr) 334b/7
t.+ce 307b/9, 316b/8, 327a/20, 341a/13, 343a/16
t.+i İlāhī 306a/25
- taķīb:** (Ar.is.) Arkasından gitme; kovalama.
t.+e 327b/21
t.+ine 328b/24
t.+i Cem 328b/9
- taķrīben:** (Ar.zf.) Tahminen, yaklaşık olarak, aşāđı yukarı.
t. 313b/20
- taķrīr:** (Ar.is.) Yerleştirme, sağlamlaştırma, anlatma.
t. 329a/11
t.+eyle- 334b/22
t.+i āyīn-i salţanat 319b/13
- taķsīm:** (Ar.is.) Bölme, parçalara ayırma.
t. 330a/23
- taķvā:** (Ar.is.) Allah’tan korkma, dinin yasakladığı şeylerden sakınma.
t.+sı 305b/5
- taķvīyet:** (Ar.is.) Güçlendirme, destekleme.
t.+it- 343a/21

- tālān:** (Far.is.) Yağma, çapul.
t. 325b/9
- taleb:** (Ar.is.) İsteme, istenme; istek.
t. 322b/12, 336b/5
t.+eyle- 322b/5, 338b/15
t.+i 331a/17, 331a/3
t.+inde 331b/3
t.+it- 336a/11, 336b/12,
336b/25
t.+le 335a/14
t.+lerini 334a/24
- talēbe:** (Ar.is.) Öğrenci, çırak.
t. 313a/1
- talrā:** (Ar.is.) Asker önünden giden
tabur, öncü.
t.+i ʿadū 327b/19
t.+i ʿasker 327b/18
- tālib:** (Ar.s.) İsteyen, istekli.
t.+ler 309b/21
t.+ol- 312b/4
t.+i ʿulemā 314a/24
- taʿlīm:** (Ar.is.) Öğretme, belletme.
t.+eyle- 339a/5
- ṭamaʿ:** (Ar.is.) Aç gözlülük.
t.+u ḡaraż 321a/11
- taʿmīr:** (Ar.is.) Onarma, düzeltme.
t. 343a/20
t.+i 325b/2
t.+in 342b/11
- tāmm:** (Ar.s.) Bütün, eksiksiz,
noksansız; mükemmel, olgun.
t.+(ḫulūṣ-ı tāmm) 307a/18
t.+(istiʿlā-yı tāmm) 317b/8
t.+ile (istiʿlā-yı tāmm)
321b/15
- tār:** (Far.s.) Karanlık.
- t.+da (şeb-i tār) 341a/16
t.+ol- 328a/3, 344b/25
- tārāc:** (Far.is.) Yağma, talan, çapul.
t.+(yağmā vü tārāc it-) 341b/21
t.+ü ḡarāt eyle- 342a/6
- ṭaraf:** (Ar.is.) Yan, yön; bölge, yer;
tarafdarlık.
t. 326a/14, 326a/14, 327a/16
t.+a 331b/11, 335a/20, 335b/17,
337b/17, 338a/4
t.+da 328b/8
t.+dan 318a/16, 334a/13, 345a/13
t.+ı 320b/12
t.+ına 306b/12, 309a/22, 318a/14,
324a/14, 327b/6, 327b/8, 331b/8,
337b/16, 339b/6, 342b/20, 345b/23
t.+ında 312b/21, 343b/10
t.+ından 320b/9, 327a/5, 333b/21,
333b/23, 341b/13
t.+ını 335b/8
t.+larına 323b/12
t.+ı ʿirāk 318b/24
- ṭarafeyn:** (Ar.is.) İki taraf.
t.+(gürūh-i ṭarafeyn) 328a/16
t.+de 341b/6
t.+den 318a/8
t.+den (telākī-i baḫreyn u ṭarafeyn)
328a/8
- ṭard:** (Ar.is.) Sürme, kovma,
uzaklaştırma.
t. 309b/24
- ṭarḫ:** (Ar.is.) Kurma, tertipleme, düzen.
t.+ın 317b/21
- ṭārīq:** (Ar.s.) Terk eden.
t.+ol- 307a/16
- ṭārī:** (Ar.s.tara'dan) Ansızın çıkan,
birdenbire görünen.
t.+ol- 319a/14

- taʿrīf:** (Ar.is.) Etrafıyla anlatma, bildirme.
t.+kıl- 312b/11
t.+i Ebī Eyyüb 313a/14
t.+i medfen 313a/22
t. 313a/14
- taʿrīḥ:** (Ar.is.) Tarih; ebced hesabıyla düşürülen tarih.
t.+i 326b/8
t.+inde 309b/4, 313a/17, 316b/3, 323a/25, 323b/1, 323b/16, 324a/24, 339a/11
t.+ini 326b/9
t.+leri 306b/10
t.+i fitne 323a/23
t.+i neşr 327b/11
- ṭarīḳ:** (Ar.is.) Yol; usül.
t.+(bedreḳa²-i ṭarīḳ it-) 328b/15
t.+(bedriḳa²-i ṭarīḳ ol-) 340a/15
t.+(tengü ṭarīḳ) 307b/21
t.+da (ḥılāl-i ṭarīḳ) 320a/9, 327b/14
t.+de (mişāl-i gec-i ṭarīḳ) 310a/1
t.+ıyla 334a/9
t.+ları 313a/2
- ṭarīḳat:** (Ar.is.) Allah'a ulaşmak arzusuyla tutulan yol.
t.+de 307b/16, 321a/18
- Ṭarsūs:** Mersin'e bağlı Türkiye'nin en büyük ilçesi.
t. 341b/9, 343a/18, 343b/11, 344a/13, 344b/4, 345a/2
t.+a 324a/7, 324b/2, 328b/12, 330a/12, 330a/21
t.+ı 343b/13, 344a/22, 344a/7
t.+uñ 344a/16
- ṭaru:** Darı, buğdaygillerden kuraklığa dayanıklı bir bitki.
t. 309b/4
- ṭarz:** (Ar.is.) Şekil, biçim, suret; usul, yol.
t.+ı 319b/1
- taşdīḳ:** (Ar.is. sıdk'dan.c.tasdikat) Doğrulama, gerçek olduğunu söyleme.
t.+it- 307b/21
- tāsiʿan:** (Ar.zf.) Dokuzuncu olarak.
t. 315a/14
- taşmīm:** (Ar.is.) Tasarlama.
t.+i ʿazm-i kıtāl 318a/7
t. 318a/7
- taşrīḥ:** (Ar.is.) Açık açık söyleme, söylenme; bildirme.
t.+eyle- 313a/11
- taş:** Taş.
t. 309b/20
- Ṭaşili:** Türkiye'nin 7 coğrafi bölgesinden biri olan Akdeniz Bölgesi'nin orta kesiminde yer alan bölüm.
t. 324a/3, 329b/13
t.+nde 332a/4
t.+ne 324a/13, 324a/25, 324a/7, 330a/10, 330a/12, 331a/14, 333a/9
- taşra:** Bir ülkenin merkezinin dışındaki her yer; dışarı.
t. 324b/13, 338b/6
t.+sında 313b/1, 313b/19
- tātār:** (Far.is.) Tatar halkı.
t. 343b/2
t.+dan (deşt-i tātār) 340a/3
t.+ı şabā-reftār 340a/23
- tatyīb:** (Ar.is.) Hoş etme, edilme; gönlünü hoş etme.
t.+i ḥāṭır 307a/10
- ṭāʿūn:** (Ar.is.) Veba.

- t.+(def^c-i t̄ā^cūn) 311a/8
t.+ol- 333b/14
t.+i- ʿazīm 311a/5
- ṭavāf:** (Ar.is.) Etrafını dolaşma; hacı olmak için Kābe'nin etrafını dolanma.
t.+it- 333a/23
- ṭavāyif:** (Ar.is.taife.c.) Gruplar, milletler, kavimler, bölükler.
t.+den 343b/6
- ta^cvīk:** (Ar.is.) İlerlemesine māni olmak, geciktirmek.
t.+olun- 334b/7
- ṭavīl:** (Ar.s.) Uzun.
t. 315a/23
t.+(Ḥasen-i Ṭavīl) 311b/2
- ṭavīle:** (Ar.is.) Birbiri ardına bağlanmış bir sıra hayvan, hayvan katarı.
t.+sinde 306b/22
- ṭavr:** (Ar.is.) Hal, eda, gidiş, davranış, davranma.
t. 320b/6
t.+da 305a/5
- ṭavşif:** (Ar.is.vasf'dan.c.) Vasıflandırma, niteleme.
t.+ol- 312b/10
- tāyib:** (Ar.is.) Ayıplamak, kötülüğünü söylemek.
t. 307a/18
- tāyife^c:** (Ar.is.) Bölük, takım, kavim, kabile.
t.+(ekşer-i t̄āyife^c-i Türkmān) 321a/9
t.+i 321b/3
t.+si 311b/15, 321b/11
t.+sin 321b/1
- t.+sinden 321b/4, 321b/8, 343b/2
t.+siyle 312a/6
t.+i mezbūre 321b/10, 321b/11
t.+i şūfiyyūn 322a/13
t.+i t̄āğīye^c-i mezbūre 323b/20
- ta^cyīn:** (Ar.is.) 1.Bir memuriyete koyma, atama.
t.+buyurul- 340b/6
t.+buyur- 313a/3, 313a/7, 314a/11, 314a/8, 324a/6
t.+eyle- 343b/15
t.+it- 313a/23, 314a/17, 334b/20, 345b/22
t.+olun- 324a/16, 324a/24, 332a/18
t.+i ḳavānīn-i ma^cdelet 319b/12
t.+ buyur- 314a/25
- tayy:** (Ar.is.) Dürüp bükme; atlama.
t.+i merātib eyle- 308a/25
- tayyibe:** (Ar.is.) İyi, güzel iş ve hareket.
t.+sinden (kelimāt-ı tayyibe) 307a/20
- tāze:** (Far.s.) Taze, körpe; genç.
t.+lendürüp 324a/2
- ta^czīm:** (Ar.is.) Büyükleme, ululama; saygı gösterme; ikram etme.
t. 327a/13, 336a/3
t.+it- 318a/21
- ta^czīmen:** (Ar.zf.) Hürmet ve ikram ederek.
t. 305b/6
- ta^czīr:** (Ar.is.) Özür bildirme, vesile ve bahane arama.
t.+buyur- 311a/25
- ta^cziye:** (Ar.is. azv'den) Başsağlığı dileme.
t. 311b/7
- ta^cziyet:** (Ar.is. azv'den) Başsağlığı dileme.
t.+(edā-i resm-i ta^cziyet) 337b/22

- te^ḥaccüb:** (Ar.is.) Şaşakalma.
t.+it- 308a/14
- te^ḥaddī:** (Ar.is.) Saldırma, zulmetme,
adaletsizlik, yağmalama.
t. 325b/9, 326a/20
- te^ḥaddüd:** (Ar.is.) Çoğalma, birden
fazla olma, sayısı artma.
t. 343b/20
- te^ḥadī:** (Ar.is.) Ara açılma,
düşmanlık.
t.+den 327a/9
- te^ḥahhüd:** (Ar.is.) Sözleşme,
antlaşma.
t.+buyur- 331b/1
t.+eyle- 343b/23
t.+in 331b/17
- te^ḥalā:** (Ar.is.) Yükselme, yüksek
olma.
t. 323a/19
- te^ḥalluḡ:** (Ar.is.) Muhabbet etmek,
sevmek, alâkalı olmak.
t.+it- 308b/19
- te^ḥarruz:** (Ar.is.) Bir şey veya bir
kimse üzerine şiddetle
saldırma, ilişme.
t. 329a/17
t.+it- 325b/9, 333b/9
t.+it- 340a/5
- tebdīl:** (Ar.is.) Değiştirme.
t. 310b/5
t.+i şüret 337a/4
t.+i şüret it- 345a/17
- teberrük:** (Ar.is.) Mübarek sayma,
uğur kabul etme.
t.+en 305a/3, 312b/8
- teberrükāt:** (Ar.is. teberuk'un c.) Mübarek
saymalar.
t.+(garāyib-i teberrükāt-ı Hind)
341a/4
- teberrüken:** (Ar.zf.) Mübarek sayarak.
t. 314b/9
- tebessüm:** (Ar.is.) Gülümseme.
t.+eyle- 307b/1
- teblīḡ:** (Ar.is.) Ulaştırma, nakletme.
t.+ı risālet 338a/24
t.+ı risālet eyle- 325a/25
- tecāvüz:** (Ar.is.) Sınırı aşma, atlama;
saldırma, sataşma; el uzatma.
t.+it- 329a/24
- tecdīd:** (Ar.is.) Yenileme, yenilenme.
t.+(dā'iyye-i tecdīd-i ġazā vü
cihād) 340a/1
- tecerruḥ:** (Ar.is.cur'a. dan) Yudum yudum
ve süzerek içmek.
t.+it- 317a/17
- tecribe:** (Ar.is.) Tecrube, deneme, sına.
t.+it- 313b/23
- tecvīz:** (Ar.is.) Caiz görme, görülme; izin
verme.
t.+it- 331b/18
- tedābīr:** (Ar.is.) Tedbirler; yollar.
t.+i mülkiyye 326b/11
- tedārük:** (Ar.is.) Hazırlama, araştırıp
bulma; edinme.
t.+ine 338b/25
t.+it- 334b/13
t.+ünde 337a/11
t.+üne 332a/5
- tedbīr:** (Ar.is.) Bir şeyi temin edecek veya
önleyecek yol.

- t. 334b/7, 335a/1
t.+(hüsn-i tedbîr) 317b/14
t.+de 334a/18
t.+den 325b/14
t.+e (hüsn-i tedbîr) 325b/3
t.+ini 319b/25
t.+le 320b/20
t.+lerine 339a/18
t.+i hîred-mendâne 339a/3
t.+i işâbet-rüsûm it- 325a/14
- tedrîc:** (Ar.is.) Derece derece,
basamak basamak ilerleme,
azar azar hareket etme.
t.+le 320a/1, 335a/1, 335a/5
- teʿessüf:** (Ar.is.) Eseflenme,
kederlenme, dert yanma.
t.+le 310a/8
t.+ler it- 336b/4
- tefâsîr:** (Ar.is.) Kuran'ı izah eden
kitaplar.
t.+den (kütüb-i tefâsîr) 323a/4
- tefekkr:** (Ar.is.) Düşünme, zihin
yorma; düşünülme.
t.+den 335b/18
- tefferuk:** (Ar.is.fark. dan) Dağılma,
ayırılma.
t.+undan 342a/23oğlu
- tefrîk:** (Ar.is.) Ayırma, seçme,
ayırdetme.
t.+itdür- 322b/21
- tefriqa:** (Ar.is.) Ayırılma, ayrılık;
bozuşma.
t.+düş- 343b/1
t.+i sulţân murâd 320b/24
- tefsîr:** (Ar.is.) Yorum; Kur'an'ın
mana bakımından izahı ve
bunun yazıldığı kitap.
t.+inde 313b/12
- t.+i Kûrân 308b/2
t.+i şerîf 313b/11
- tefvîz:** (Ar.is.) İhale, siparişetme; dağıtım.
t.+buyur- 311a/22
t.+it- 305a/3, 306b/5, 317a/6
t.+olun- 341b/11
- tehalluş:** (Ar.is.) Halâs olmak. Kurtulmak.
t.+it- 308b/18
- tehallûf:** (Ar.is.) Geride bırakma.
t.+it- 328a/19
t.+it- 318a/17
- tehammül:** (Ar.is.) Sabretmek, katlanmak.
t.+eyle- 309b/24
t.+it- 307b/16, 309a/8, 309b/23
- tehaşşun:** (Ar.is.) Bir kaleye kapanmak,
korunmak, istihkâma çekilme,
tahkim edilmiş bir yere sığınmak.
t.+eyle- 324a/13
t.+it- 331a/14
- tehâşî:** (Ar.is.haşy. dan) Korkup çekinme,
sakinma.
t.+buyur- 319a/23
- tehayyür:** (Ar.is.) Şaşakalmak, hayret
etmek, şaşırarak, hayran olmak.
t.+(izhâr-ı tehayyür eyle-) 310b/16
- teḥîr:** (Ar.is.) Sonraya, geriye bırakma;
geciktirme.
t. 319a/6
t.+it- 345a/12
- tehlîl:** (Ar.is.) İslâmiyetin tevhid akidesini
hülâsa eden, "Lâilâhe illâllâh"
sözünü tekrar etmek.
t.+(gûlgûl-i tehlîl ü tekbîr) 342a/17
- tehniyet:** (Ar.is.) Tebrik etme, kutlama;
"Hoş geldin" deme.
t.+i cülûs 328a/3

- t.+i cülüs-i hümayün
341a/3mekânla
- teķābül:** (Ar.is.) Karşı karşıya olma.
t.+it- 340b/16
t.+i erbāb-ı süyüf 317b/24
- teķālīf :** (Ar.is. teķlif'inc.) Teklifler.
t.+i dīvāniyye 329a/13
- teķārüb:** (Ar.is.) Birbirine yaklaşma,
birbirine yakın gelme.
t.+i fiṭeyn 320b/16
- teķā'ud:** (Ar.is.) Karşılıklı oturma;
emekliye ayrılma.
t. 340b/24
- teķayyüd:** (Ar.is.) Çalışma,
çabalama, üstüne düşme,
dikkatli davranma.
t.+buyur- 339a/24
- teķbīr:** (Ar.is.) "Allahü ekber" demek.
Allah'ın her hususta en
yüksek ve en büyük olduğu
ifāde etmek.
t.+(gūlgul-i tehlīl ü teķbīr)
342a/17
t.+getür- 341a/17
- teke:** Ansiklopedide Antalya
körfezi ile Fethiye Körfezi
arasında kalan, Burdur Göl
havzası ve Dalaman Çayı'nın
yukarı havzasında bulunan
bölge,Osmanlı vilayeti.
t. 323b/11, 330a/22
- teķemmül:** (Ar.is.) Olgunlaşmak,
kemāle doğru gitmek.
t.+ünden 305a/9
- teķfīn:** (Ar.is.) Kefenleme.
t.+eyle- 337b/4başı
- teķlīf:** (Ar.is.) Birinden eziyetli bir iş
isteme; öneri.
t.+eyle- 317a/23, 325a/2
- teķmīl:** (Ar.is.) Kemale erdirmeye;
tamamlama.
t.+inden 305b/19
- teķrār:** (Ar.is.) Bir şeyi birkaç defa veya
defalarca yapma.
t. 311b/11, 318b/25, 335b/22,
336b/24
- teķrīm:** (Ar.is.) Saygı gösterme, ululama.
t.+it- 336a/7
- telāhūķ:** (Ar.is.) Birbiri arkasından gelip
birleşme,birbirine katılma.
t.+i asker 330b/23
- telāķī:** (Ar.is.) Bir birine karşı gelip
buluşma, karşılaşma.
t.+i baḥreyn u ṭarafeyn 328a/8
t.+i ferīķayn 344b/20
- telef:** (Ar.is.c. telefat) Yok etme,
öldürme.
t.+ol- 328b/3
- telḥīṣ:** (Ar.is.) Kısaltma, özetleme, hulasa
etme.
t.+(ṣerḥ-ı muḥteṣar-ı telḥīṣ) 309b/8
- te'līf :**(Ar.is.)1.Uzlaştırma,barıştırmaya.
2.Kitap yazma.
t.+it- 306b/7, 307b/25
- telķīb:** (Ar.is.) Lākab vermek, isim
takmak.
t.+eyle- 325a/9
- tesliye:** (Ar.is.) Avutma, teselli etme.
t.+it- 309a/11
- temām:** (Ar.is.temm'den) Tamam,
eksiksiz, tam olma.

- t.+(yarāk-ı temām) 341b/14
t.+ı mülk-i Mışr u Ŗām
342b/10
t.+ı memālik-i ʿIrāk 321a/9
- temāŝā:** (Far.is.) Bakıp seyretme.
t.+cı 320a/14, 344b/20
t.+it- 333a/20
- temekkün:** (Ar.is.) Mekanlanma,
yerleŝme, yer tutma.
t.+it- 343b/10
- temeşşül:**(Ar.is.) Benzeŝmek,
cisimlenmek.
t.+it- 306a/9, 307a/19
- temkîn:** (Ar.is.) Ađırbaŝlılık; ihtiyat,
tedbir.
t.+buyurul- 329b/8
t.+it- 340b/8
- temlîk:** (Ar.is.) Mülk olarak verme.
t.+olun- 327a/21
- temŝiyyet:** (Ar.is.) Yürütme,
yürütülme; meydana
gelmesini kolaylaŝtırma.
t.+ine 334b/18
- tenāsüb:** (Ar.is.) Uygunluk, uyma,
tutma. Yakınlaŝma.
t.+ı eczā 314b/3
- tenāvül:** (Ar.is. nevl'den) Alıp yeme,
alınp yenilme.
t.+de (hîn-i tenāvül) 317a/23
t.+it- 309b/2, 317a/18,
317a/24
- tenbîh:** (Ar.is.) Uyandırma, uyarma;
tekrar hatırlatma.
t. 333a/11
- tenezzüh:** (Ar.is.) Gezinti.
t. 339a/23
- teng:** (Far.s.) Dar, sıkıntılı yer veya şey.
t.+eyle- 328a/1
t.+ü tarîk 307b/21
- tenhā:** (Far.s.) Yalnız, ıssız; tek.
t. 335a/12
t.+da 307b/24
t.+kal- 344b/21
t.+lık 334a/5
t.+ol- 307b/11
t.+sına 335b/10
t.+ya 335a/7
- terahhüm:** (Ar.is.) Merhamet, acıma.
t.+it- 338a/7
- Terākime:** (Ar.is.Türkman'inc.)
Türkmanlar, Türkmenler.
t.+den 309b/19
- terakkî:** (Ar.is.) Yukarı kalkma, yükselme;
ilerleme.
t.+leri 326a/17, 326b/13
- terbiye:** (Ar.is.) Besleyip büyütme, eğitim,
görgü.
t.+siyle 305a/10, 308a/21, 308a/24,
308b/22
- tercemān:** (Ar.s.) Açıklayan, ifade eden.
t.+um 336b/23
- tereddüd:** (Ar.is.) Kararsızlık, duraksama.
t.+göster- 331b/22
t.+lerin 306b/12
t.+ünde 305b/24
- terk:** (Ar.is.) Bırakma, bırakılma; ihmal.
t. 308a/4
t.+ı diyār it- 328b/9
- tekrîm:** (Ar.is.) Saygı gösterme, ululama.
t.+it- 318a/21
- tersān:** (Far.s.) Korkak, korkan.
t. 320a/8

ters-nāk: (Far.b.s.) Korkak, korkan.
t.+ol- 342a/20

tertüb: (Ar.is.) Dizme, sıralama;
düzen.
t.+ol- 313a/9
t.+i şufūf it- 328a/6

teşadduk: (Ar.is.) Sadaka olarak
verme, verilme.
t.+olun- 339b/22

teşaddukāt: (Ar.is.) Sadakalar.
t.+ı maḥşüre 326b/3

teşaddur: (Ar.is.sadr. dan) Baş sedire
geçme, en başta oturma.
t.+eyle- 317b/10

teşarruf: (Ar.is.) Emir ve hükmetme.
t.+a (ḳabza-i teşarruf)
321b/15
t.+eyle- 318b/16, 344a/7
t.+it- 317b/7
t.+unda 344a/19
t.+ı bilād 318a/22

teşavvuf: (Ar.is.) Sofulaşma, kalbi
dünyanın fāni işlerinden
ayırıp Allah (C.C.) sevgisi ile
bağlamak.
t.+da 308b/2

tesellī : (Ar.is.) Avutma, avundurma.
t. 310a/6

teşhīr: (Ar.is.) Zabt ve istila etme,
ele geçirme.
t. 324a/3
t.+(feth u teşhīr it-) 344a/14
t.+ine 329b/12
t.+itdür- 343b/24
t.+ne 342b/16
t.+i memleket-i Fāris 321a/5

teskīn: (Ar.is.) Sakin kılma, yatıştırma.
t. 340b/7
t.+buyur- 326b/13
t.+olun- 329a/6

teslīm: (Ar.is.) Bir emaneti yerine verme.
t. 334b/22, 340b/15
t.+eyle- 325b/24, 329a/12, 334b/5,
336b/25
t.+ini 345a/3
t.+it- 327a/14, 336a/18, 337a/7,
337b/15
t.+i Ḥiṣārı it- 340a/19

teslīt: (Ar.is.) Musallat etme, sataştırma.
t. 334a/17

tesliyet: (Ar.is.) Teselli verme, avutma.
t.+e 332a/7
t.+it- 336a/3
t.+ler eyle- 328b/21

tesmiye: (Ar.is.) İsimlendirme, ad koyma.
t.+ḳıl- 322a/7
t.+ol- 313a/1

tesvīf: (Ar.is.) Sebepsiz olarak atlatma,
geciktirme.
t. 319a/24
t.+(tevḳīf u tesvīf buyur-) 319a/23

teşbīh: (Ar.is.) Benzetme, benzetilme.
t.+it- 314b/9

teşbīhāt: (Ar.is.teşbih.c.) Benzetmeler,
teşbihler, benzetilmeler.
t. 314b/10

teşhīs: (Ar.is.) Tanıma, ark etme, ayırma.
t. 314a/10

teşmīr: (Ar.is.şemr. den) Sıvama veya
sıvanma.
t.+buyur- 342b/16
t.+i sāk eyle- 345a/16

teşrif: (Ar.is.) Şereflendirme, şeref verme.
t.+buyur- 339b/12
t.+it- 332b/2, 339b/17
t.+le 327b/5

teşvîş: (Ar.is.) Karıştırma, karmakarışık etme.
t.+den (hâtıra-i teşvîş) 309a/25
t.+üi dağdağa 322a/18

teţāvül: (Ar.is.) Uzanma, uzama.
t.+den 332a/17
t.+leri (dest-i teţāvül) 329a/5
t.+ün (dest-i teţāvül) 345b/18

tetümme: (Ar.is.) Tamam etme, tamamlama.
t. 313a/1

tevābî'i: (Ar.i) Birinin hizmetinde bulunanlar.
t. 317b/13
t.+müze 309b/17
t.+nden 328b/8

tevakku: (Ar.is.) Bekleme, umma, arzu etme.
t.+eyle- 306b/4

tevakku: (Ar.is.) Durma, eğlenme; bekleme.
t. 330b/12, 332a/6, 333b/11
t.+a 329b/20
t.+it- 333a/6, 342a/10
t.+olun- 324a/9

tevārüd: (Ar.is.) Arka arkaya gelip birikme.
t.+it- 342b/14

tevbe: (Ar.is.) Tövbe.
t. 305b/15

tevbe-kār: (Ar.Far.b.s.) Tevbeli, yaptığına pişman olmuş olan.
t.+ol- 308a/24

tevcîh: (Ar.is.) 1.Çevirme,yönelme. 2.Söz atma, bakma. 3.Yorumlama.
4.Rütbe, mevki verme.
t. 327a/20
t.+eyle- 345a/12
t.+olun- 343b/25

teveccüh: (Ar.is.) 1.Çevrilme,yönelme. 2.Yakınlık duyma, güler yüz gösterme. 3.Bir yere doğru hareket etme.
t. 339b/21, 340a/20
t.+buyur- 327b/25, 339a/19, 340a/1, 340b/23
t.+de 329b/3, 330b/21, 345a/12
t.+de (hîn-i teveccüh) 308a/2
t.+eyle- 310b/1, 314a/12, 318b/25, 320a/8
t.+i 331b/21
t.+it- 306b/12, 308a/1, 308b/14, 310a/18, 310a/22, 319a/1, 319b/5, 327b/9, 328b/17, 329b/3, 330a/7, 332b/2, 340b/17, 344a/15, 345a/4, 345b/8
t.+lerine 323b/18
t.+ol- 311b/2
t.+ünüñ 327b/10

tevehhüm: (Ar.is.) Kurma, kuruntuya düşme, vehimlenme.
t.+it- 322a/1

tevfîk: (Ar.is.) Uydurma, uydurulma, uygunlaştırma.
t.+ı İlahî 308b/21
t. 308b/21

tevfîr: (Ar.is.) Çoğaltma, arttırma.
t.+eyle- 326a/16

tevkîf: (Ar.is.) 1.Alıkoyma, tutma. 2.Hapis olarak bekletme.

- t.+it- 326a/18
t.+u tesvîf buyur- 319a/23
- tevķîr:** (Ar.is.) Güzel karşılama, ağırlama, ululama.
t.+(i^czâz ü tevķîr) 326a/16
- tevezîr :** (Ar.is.) Dağıtma, dağıtılma.
t.+olun- 340b/10
- teyemmünen:** (Ar.is.) Mübarek ve uğurlu sayma.
t. 314b/10
- teyîd:** (Ar.is.) Kuvvetlendirme, destekleme.
t.+i ğayb 318a/1
- tezâhür:** (Ar.is.) Meydana çıkma, belirme, görünme, gösteriş.
t.+it- 322a/12
- tezlîl:** (Ar.is.) Zelil ve hakir bulma, tahkir etme.
t.+eyle- 318a/5
- tezvîc :** (Ar.is.) Evlendirme, eş alma.
t.+eyle- 321b/13, 321b/21
t.+leri 305b/13
- tezvîrât:** (Ar.is.) Tezvîrler, yalan dolan şeyler, kovuculuklar.
t.+la 332b/6
- tezyîn:** (Ar.is.) Süsleme, süs, bezek.
t.+it- 328b/19
- tırâş:** (Far.is.) Saç veya sakalı kesme işi.
t.+eyle- 339a/8
t.+ına 337a/14
t.+it- 337a/14
- Tibrîz:** İranın kuzey batısındaki en büyük şehri, Doğu
- Azerbaycan Eyaleti'nin merkezidir.
t. 318a/14, 322b/24
t.+(^cazm-i Tibrîz eyle-) 318b/23
t.+de 308b/24
t.+den 320a/24
t.+den (miyân-ı şehir-i tibrîz) 318b/7
t.+e 316b/21, 318a/22, 319b/10, 320a/22, 320b/19, 320b/3, 321a/2
t.+e (dâru'l-mülk-i Tibrîz) 318b/15
- tîĝ:** (Far.is.) Kılıç.
t.+(tu^cme³-i tîĝ-ı âteş-bâr it-) 317b/15
t.+ı 317b/16
t.+ların 328a/17
t.+ı intikâm 345b/14
t.+ı mesmûm 337a/14
t.+ı zehr-âlûd 337b/14
- tîmâr:** (Far.is.) Beslediği sipahilerle harbe giden beylere ayrılan arazi.
t.+ol- 313a/5
- Tîmûr:** Moğol hükümdarı.
t. 321b/1
- Tîmûr-leng:** Moğol hükümdarı.
t.+dür 321a/23
- tîr:** (Far.is.) Ok.
t.+i zaĥm-kâr 345b/12
- tîz:** (Far.s.) Çabuk; keskin, sık.
t.+ce 305b/7
- toĝ- :** 1. Dünyaya gelmek. 2. Güneş, ay, yıldız gibi cisimlerin ufuktan yükselerek görünmesi.
t.-dı 321b/22
- toĝrı :** - e doğru, doğruca.
t. 314b/23
- toķât:** Tokat ili.
t.+da 309b/18

toksan: Doksan.
t. 305b/1, 306b/9, 317a/8,
341a/25, 344a/12, 345b/19

toğun- : Dokunmak.
t.-mayup 310a/24

toğuz : Dokuz.
t. 306a/7, 306a/8, 309b/4,
316b/6, 323a/25, 323b/1,
323b/16, 324a/24, 324b/21,
324b/8, 325a/8, 326a/1,
333a/16, 337a/25, 339b/25,
340b/21
t.+uncı 337b/1

tolaş- : Dolaşmak.
t.-durup 333b/17

toldur- : Dolmasını sağlamak, dolu duruma getirmek.
t.-up 340b/3

töp: Silah, top.
t.+u tüfeng 340a/6

toprak: Toprak.
t. 309b/20

töhmet: (Ar.is.) Birine isnadolunan suç, kabahat.
t.+i 332a/23

tüğ : (Far.is.) Tuğ, sorguç.
t.+ı 342a/13

tuğyân: (Ar.is.) Taşma, taşkınlık, coşma.
t.+ı 322b/25

tuhaf: (Ar.is.) Hoşa giden ve az bulunur şeyler, hediyeler.
t. 323a/15

tülâ: (Ar.s.) Çok uzun, pek uzun.
t.+sı (yed-i tülâ) 309a/20

tulûc: (Ar.is.) Doğma, doğuş.
t. 342a/17
t.+(hîn-i tulûc-i şems) 328b/2

Ṭuna: Tuna nehri, Almanya'nın güneyinde Kara ormanlar bölgesinde Brege ve Brigach dağ ırmaklarının 678 m yükseklikteki Donaueschingen'de birleşmesiyle meydana gelir.Donaueschingen'den Karadeniz'e döküldüğü Sulina limanına kadar uzunluğu 2779 km'dir.
t. 340a/14
t.+dan (nehr-i Ṭuna) 340a/4,
341b/20
t.+ya 340a/7

Ṭuna Kenârı: Tuna Nehri
t.+nda 342b/4

ṭur- : Durmak.
t.-dum 308a/7
t.-maz 310b/14
t.-muşum 336a/16
t.-up 306a/11
t.-up (rû be-rû ṭur-) 318a/11
t.-urum 334a/14
t. 330b/16

ṭurfa: (Ar.s.) Görülmemiş, yeni, taze.
t. 307b/6

ṭut- : Tutmak, elde bulundurmak, ele geçirmek.
t.-ar 310b/14
t.-dı (yüz ṭut-) 319a/8, 321a/5
t.-duḡ (lisân-ı ḡaḡḡ ṭut-) 305b/25
t.-masalar 314a/21
t.-up 309b/21, 320b/13, 322a/14,
322a/22, 322b/16, 345b/10
t.-up (berk ṭut-) 305a/20
t.-up (maḡbûl ṭut-) 326a/11

tūḫī : (Far.is.c. tutiyan) Dudu,
papağan cinsinden taklit
yapan bir kuş.
t.+sini 337b/19

tūṭiyā: (Ar.is.) Kadınların gözlerine
çektikleri sürme.
t.+i türbe-i mu‘aṭṭara-i
münevvere 330b/8

tuy- : Duymak, işitmek.
t.-ıcağ 328a/21

tüccār: (Ar.is.) Tacirler, satıcılar.
t.+a 340a/3

tüfeng: Tüfek.
t.+(top u tüfeng) 340a/6

türbe: (Ar.is.) Tanınmış kişilerin
mezarı üzerine yapılan yapı.
t. 313b/7
t.+(tūṭiyā-i türbe-i
mu‘aṭṭara-i münevvere)
330b/8
t.+sidür 313b/8
t.+i muṭahhera 314a/23
t.+ye 313b/9

Türk: Türk halkından olan.
t. 307b/13
t.+i sütürg 323a/24

Türkmān: (T.Far.h.is.) Türkmen,
Türkistan’da dağınık halde
yaşayan ve bir zamanlar
Azerbaycan’da saltanat
sürmüş olan bir Türk boyu.
t.+(ekşer-i ṭāyife-i Türkmān)
321a/9
t.+ü Varsāğ 328a/24

Türkmānan: Türkmenler.
t. 324a/1

tüvānān: (Far.s.) Güçlü,kuvvetli.

t.+uñ (şeh-zāde-i şaḫīhu’l-mizāc-ı
tüvānānuñ) 339a/9

U

u : (Ar.ha.) Osmanlı alfabesinin
“elif”ve “ayın”ile başlayan
kelimelerinden kalın
zammelilerinin sesini verir.
u. 312b/11, 312b/7, 314a/7, 314b/1,
317a/14, 318a/25, 319a/14,
319a/20, 319a/23, 319a/24,
322b/24, 324a/1, 326b/17, 327a/15,
328a/7, 330a/8, 333a/2, 338a/16,
339a/2, 340a/11, 342a/13, 342a/13,
342a/17, 342b/10, 342b/6, 343a/4,
343b/8, 343b/9, 343b/9, 344b/1,
345a/2
u.+ (1) 323a/16

‘ubūdiyyet: (Ar.is.) Kulluk, kölelik; aşırı
bağlılık.
u.+(‘arż-ı ‘ubūdiyyet) 323b/17

‘ubūr : (Ar.is.) Bir suyun öte yakasına
geçme; başka tarafa geçme.
u.+(mürūr u ‘ubūr it-) 340a/4
u.+da (yevm-i ‘ubūr) 326a/8
u.+ı 331b/9
u.+ıñuz 324a/14
u.+it- 330b/23, 340a/15, 345b/23
u.+ları 342b/24
u.+undan 327a/22

uc: Bir şeyin veya yerin son ve sivri
noktası; kenarı.
u.+uyla 344b/23

uç: Bir şeyin veya yerin son ve sivri
noktası; kenarı.
u.+larına 322a/4

uğra- : Uğramak, bir yerde kısa süre
kalmak.
u.-dukları 322b/23

- uğraş:** Meşguliyet,uğraş;mücadele.
u. 328b/3
- uğru:** Hırsız.
u.+lamakda 306b/21
u.+sı 306b/16, 306b/18,
307a/12, 307a/8
- uğur:** Zaman.
u.+dan 341a/17
- uğra-** : Uğramak, bir yerde kısa süre kalmak.
u.-yup 330a/23
- uğūd:** (Ar.is. akid'in c.) Akidler, şartlar, bağlar, iki tarafça kabul edilen şeyler.
u.+(faşīh-ı uğūd idi) 339b/18
- ulak:** Haberci, ulak.
u. 310b/17, 319b/1
u.+la 325a/19
- ulaş:** Ulaşmak, varmak; gitmek.
u.yurdı 345a/14
- ulemā:** (Ar.is.) Alimler, bilginler.
u. 321a/10, 326b/5
u.+(meḥabbt-i ulemā) 306b/2
u.+(tālib-i ulemā) 314a/24
u.+dan 311b/18
u.+i 323a/3
u.+nuñ 327a/24
u.+sına 340a/11
u.+vü şulehā 345b/4
u.+i dīn ü millet 323a/9
u.+i islām 335b/24
u.+i rüm 306a/15
u.+yı 323a/22
- ulu:** Büyük.
u. 306b/22, 308b/5
- ulūm:** (Ar.is.) İlimler, bilgiler.
- u.+i 314a/2
u.+i zāhire 305a/8, 305b/18
- um-** : Bir şeyin olmasını istemek, beklemek.
u.-up (çāre um-) 334a/6
- ur-** Vurmak.
u.-alum 306a/1
u.-duğda (dem ur-) 333b/5
u.-up 305b/23, 309a/9
u.-up (dem ur-) 328b/21
u.-up (yüz ur-) 308a/6
- urefā:** (Ar.s. ārif'in c.) İrfan sāhibi kimseler.
u.+yı Rüm 306b/15
- Urfi:** Şanlıurfa şehri.
u. 318b/12
- urıl-** : Vurulmak, öldürülmek.
u.-an (bünyād urıl-) 340b/9
- urume:** (Ar.is.) Kök, soy.
u.+(ağdem-i Urume-i İlḥānī) 340a/21
- ustura:** (Far.is.) Tıraş için kullanılan, açılır kapanır,çok keskin buçak.
u. 337a/12, 339a/6, 339a/8
- uşūl:** (Ar.is. asl'in c.) Asıllar, kökler.
u. 315a/24
- uy-** : Uymak, ölçüleri tutmak; bağlı kılmak, tabi omak.
u.-ar 323a/11
- Uzār:** Süleyman şah'ın oğlu.
u. 343b/9
u.+uñ 343b/21, 344a/1
- uzlet:** (Ar.is.) Yalnızlık köşesine çekilme.
u. 311b/6
u.+e 306a/16

uzmā: (Ar.s.) Büyük, daha
(pek, çok, en)
u.+(hādise-i uzmā) 310b/15,
310b/9
u.+ları (eşrāf-ı uzmā)
306b/10

uzun: İki ucu arasında kendi
ölçülerine göre fazla mesafe
olan.
u. 307a/23, 321b/14, 321b/17,
321b/18
u.+idi 315a/18

Uzun Hasan: Akkoyunlu hükümdarı.
u. 308b/23, 311b/25, 321b/11,
321b/9
u.+a 329b/10

Ü

ü: (Ar. bağ.) Ve.
ü. 312b/13, 312b/6, 312b/7,
312b/7, 316b/15, 316b/21,
317a/2, 317a/3, 319a/18,
322b/8, 322b/9, 323a/11,
323a/2, 323a/9, 326a/16,
327b/5, 328a/25, 328a/8,
328b/7, 328b/7, 329a/20,
333a/19, 335b/4, 335b/5,
335b/5, 335b/5, 336a/4,
338a/8, 338b/1, 338b/17,
338b/21, 338b/5, 338b/8,
339a/1, 339a/23, 339a/24,
339b/10, 339b/10, 339b/2,
339b/2, 339b/22, 340a/16,
340a/17, 340b/23, 341b/2,
341b/8, 342a/13, 342a/17,
342a/18, 343b/9, 343b/9

übüvvet: (Ar.is.) Babalık, atalık.
ü.+den (meķām-ı übüvvet)
328b/21

üç: Üç.
ü. 309a/18, 310a/14, 310b/16,
310b/9, 313b/20, 317a/4, 319b/14,
322b/19, 324a/25, 325a/17,
332a/13, 334b/9, 335a/16, 335b/9,
336a/17, 339b/9, 345a/13, 345b/19,
345b/22
ü.+er 311a/6
ü.+i 317a/20, 336b/18
ü.+üncü 325a/23, 326b/12, 327a/12,
328b/10, 332a/1, 334b/11, 336b/24,
345b/23
ü.+ünde 333b/17

ümenā: (Ar.s.) Güvenilir kimseler.
ü.+(küttāb ü ümenā) 340b/6

ümerā: (Ar.is.) Emirler, beyler.
ü. 305b/14, 318a/12, 318a/24,
318b/10, 318b/11, 318b/13, 326b/1,
327a/18, 329b/20, 330b/14,
344a/13
ü.+(baķıyye-i ümerā-i Bāyenderī)
317b/17
ü.+(ba^cz-ı ümerā) 319a/14, 320a/21
ü.+(der-beyān-ı ümerā) 311a/11
ü.+(ekber-i ümerā-i Bāysungur)
318b/6
ü.+dan 312a/17, 319a/21
ü.+nuñ (ba^cz-ı ümerā) 318b/24
ü.+nuñ 320a/8
ü.+sı 319b/20, 328a/9, 329b/14
ü.+sından 322b/5, 323a/6, 344a/24
ü.+sınuñ 320b/5, 329b/14, 345b/20
ü.+vü Hukūkām 341b/6
ü.+vü leşker 343a/6
ü.+vü sipāh 319b/4
ü.+i Aḥmed Ḥānī 319b/15
ü.+i Bāyenderī 317b/11
ü.+i Bāysunķur 318a/17
ü.+i devlet 322a/9
ü.+i Diyār-ı bekr 321b/9
ü.+i Ekrād 318a/4
ü.+i eṭrāf 318a/22
ü.+i ḥudūd 323b/13
ü.+i iṣzām 317a/6

ü.+i ʕizām-i Bāyenderī
321a/8
ü.+i kibār 312a/19, 317b/5
ü.+i kirām-ı eṭrāf 326b/15
ü.+i rūm 306b/1
ü.+i sābıķ 320b/2
ü.+i ŧecāʕat-ŧiʕār 312a/8
ü.+ya 323a/13
ü.+yı 320a/2, 330a/12
ü.+yı (baʕz-ı ümerāʕ) 339a/21

ümerāʕ vü mevālīʕ: Komutanlar ve
ileri gelenler.
ü. 306a/23

ümm: (Ar.is.c. ümmāt) Ana, anne.
ü. 309a/5

ümmī: (Ar.s.) Okuma yazma
bilmeyen.
ü.+idi 324b/15

ünvān: İsim, lākab, adres.
ü.+ıyla 311b/15

ürk- : Korkmak.
ü.-üp 327a/9

Üsküdār: İstanbul'un Anadolu
Yakası'nda bir ilçesidir.
ü. 325b/1, 345b/23
ü.+a 319b/1, 325b/7, 326a/11,
327a/22, 327a/3
ü.+dan 326b/14

üst: Bir ŧeyin yukarı bakan yanı.
ü.+üne 337a/2

üstād: (Far.is.) İlim veya sanatta
üstün olan kimse, usta,
sanatkār, muallim, profesör.
ü.+a 307b/14

üzeri: Bir ŧeyin yukarı bakan yanı;
bir ŧeyin görünen yanı.
ü.+lerine 344b/6

ü.+nde 314a/16, 314a/19, 314a/22,
322b/12, 325b/2, 339a/20
ü.+ne 311b/2, 312a/14, 317b/22,
320a/8, 320b/11, 322a/12, 322a/3,
322b/20, 322b/22, 324b/25,
329b/15 329b/25, 330b/25, 331b/5,
332b/19, 335b/24, 337a/24,
338b/18, 344b/4

üzeri: Bir ŧeyin yukarı bakan yanı; bir
ŧeyin görünen yanı.
ü.+nde 322b/11

üzre: Üzere; amacı anlatır; ŧart
anlatır.
ü. 305a/7, 306a/25, 307b/9, 308a/7,
308b/8, 309a/18, 309b/1, 313a/12,
315a/3, 316b/24, 317a/14, 319a/10,
319a/25, 320b/8, 325a/14, 326a/10,
326b/17, 329b/6, 330b/3, 331b/23,
333a/14, 334a/19, 334b/23, 335a/1,
335a/6, 336a/17, 336b/13, 339b/4,
340a/20, 340b/5, 341a/6, 343a/5,
344b/1

V

vaʕd: (Ar.is.) Söz verme, üstüne alma.
v.+i sābıķ 328a/10

vaʕde: (Ar.is.) Bir iş için önceden
belirtilen zaman.
v. 333b/10
v.+si 313a/20
v.+siyle 332a/6, 341a/13

vāfir: (Ar.s.) Çok, bol.
v. 334b/13

vāhibü'l-Ḥacāt: (Ar.s.) İhtiyaçları gideren.
v. 337a/22

vāhide: (Ar.s.) Tek, bir.
v.+(ḥamleʕ-i vāhid) 328a/9

vaḥṣet-engīz: (Ar.Far.b.s.) Korkunç.
v.+(‘ilāve’-i vaḥṣet-engīz)
343a/17

vaḥṣa: (Ar.is.) Olup geçen şey, olay.
v.+i ṣenī’a 345a/5

vāḳı: (Ar.is.) Olup geçen şey, olay.
v. 337b/25
v.+ol- 306b/10, 308b/9,
313b/18, 316b/6, 317b/24,
327b/22, 334a/3, 341b/7

vāḳı’a: (Ar.is.) 1. Vuku bulmuş, olmuş
bitmiş iş, gerçek. 2. Rüya.
v. 309a/13
v.+(307b/19
v.+da 311a/2
v.+dan 307b/25
v.+dan (ṣāḥib-i vāḳı’a) 308a/1
v.+sı 310a/3
v.+yı 310a/3

vāḳı’āt: (Ar.is.) Başagelen, baştan
geçen hadiseler.
(ta’bīr-i vāḳı’āt)
v. 306a/9

vāḳıf: (Ar.s.) 1. Duran, ayakta
duran; bir şeyden haberi olan.
2. Birşey vakfeden.
v.+ol- 310a/18, 325b/6

vāḳt: (Ar.is.) Vakit, zaman; saat;
mevsim.
v. 321b/14
v.+de 325a/3
v.+inde 319b/21, 322b/19,
326a/16
v.+i se’ādet-me’nūs 326a/22

vālī: (Ar.is.) Bir vilayeti idare
eden en büyük memur.
v. 312b/23, 339b/20
v.+si 327b/12
v.+i ṣirvānāt 318b/14

vālīd: (Ar.s.ve i.) Baba.
v.+i 327b/17, 343b/17
v.+im 310a/16
v.+imi 310a/21
v.+üm 310a/18
v.+i mācid 311a/12, 326a/24,
327a/23
v.+i sa’īd 327b/16

vālīde: (Ar.is.) Anne.
v. 337b/10
v.+leri 305b/11, 317a/19
v.+si 317a/11, 317a/12
v.+sin 328b/11
v.+sine 334a/7
v.+sine (veled ü vālīde) 335b/16
v.+sinüñ 317a/21, 337a/20

vālīh: (Ar.s.) Keder ve hüznle aklı
gitmiş, şaşırılmış, hayrette kalmış.
v.+ü şeydā 308b/20

va’llāh: (Ar.e.) “Allah’ı tanık tutarım,
Allah hakkı için” anlamında bir
yemin sözü.
v.+i 310b/12

Vān: Van şehri.
v. 318a/15, 318a/8

var: Var, mevcut.
v. 305a/14, 305a/16, 305b/20,
306b/11, 306b/19, 307b/18, 307b/5,
309a/12, 309a/20, 310b/23, 312b/2,
313b/23, 314a/16, 324b/11,
324b/12, 329a/19, 329a/20,
338b/13
v.+dur 305a/18, 305a/21, 306b/19,
310a/16, 310b/4, 326a/18, 334a/22
v.+idi 316b/16, 316b/17, 317a/4,
317b/5, 317b/7, 340b/2, 343b/8
v.+imiş 334a/2
v.+ise 309b/14

var- : Varmak, ulaşmak; gittiği yere ulaşmak.
v. 309b/24
v.-alar 334b/25
v.-alum 335a/9
v.-an 337b/24
v.-asın 332a/8
v.-dı 319b/10, 320a/22,
320b/3, 330a/13, 332a/22,
343b/22
v.-dılar 328b/12, 328b/3,
333b/18
v.-dıysa 337a/7
v.-duğca 308a/16
v.-duğda 308b/14, 322a/11,
322a/13, 324a/6, 333a/7,
333a/8
v.-duğdan 336a/25
v.-dum 308a/12, 309b/19
v.-mağ 335b/20
v.-up 306a/6, 307a/11,
309a/1, 309b/10, 311a/7,
313b/8, 316b/21, 318a/22,
318b/15, 320b/19, 322a/10,
322b/25, 324a/8, 328b/6,
330a/25, 331a/21, 333b/8,
334b/3, 335b/23, 336b/17,
337a/3, 337b/17, 344a/13
v.-urdu 319b/8
v.-urlar idi 321a/22

Vārdār Yeñicesi: Yunan topraklarında bir vilayet; Osmanlı İmparatorluğu döneminde Balkanların en önemli merkezlerindendi.
v.+nde 306b/3

vardı: Belli bir duruma veya düzeye gelmek.
v. 323a/1

varıl- : Erişilmek istenen yere ayak basmak, ulaşmak.
v.-up 340a/14

vārid: (Ar.s.) Gelen, vasıl olan, erişen.
v. 345b/1
v.+ol- 324a/5, 329b/23

vāridāt: (o.is.) Gelir.(Yıllık, aylık.)
v.+ı 331b/1

vāriş: (Ar.is.) Mirasçı, kendisine miras düşen.
v. 329a/18
v.+i sulṭān 326b/19

varṭa^p: (Ar.is.) Tehlike, içinden çıkılması güç iş.
v.+i ḥayret 307a/15
v.+ya 320a/2

vaşf: (Ar.is.) Özellik, sıfat.
v.+it- 314b/21
v.+ol- 315a/15
v.+ı cemīl 336b/7

vāşıl: (Ar.s.) Erişen, ulaşan; kavuşan.
v.+it- 309a/7
v.+ol- 306a/13, 306a/5, 309b/15,
323a/17, 338a/23

vaşıyyet: (Ar.is.) Birinin öldükten sonra yapılmasını istediği şey.
v.+ini 337b/12
v.+it- 337b/9
v.+i müceb 313b/1

vaşıyyet-nāme: (Ar.Far.b.is.) Bir kimsenin vasiyetini yazmış olduğu kâğıt, yazılı vasiyet.
v. 337b/10

vāsi^c: (Ar.s.) Geniş,büyük.
v.+de (şehr-i vāsi^c) 312b/15

vaṭan: (Ar.is.) Yurt.
v.+(celā-yı vaṭan) 340b/7
v.+ı aşlī 329b/12

Vaṣṭān: Gevaş ilçesi.

	v. 318a/8	311a/20, 311a/6, 311b/15, 311b/18, 311b/18, 311b/19, 311b/19, 311b/20, 311b/24, 311b/9, 312a/10, 312a/12, 312a/12, 312a/15, 312a/15, 312a/16, 312a/16, 312a/16, 312a/17, 312a/17, 312a/17, 312a/18, 312a/18, 312a/18, 312a/18, 312a/23, 312a/25, 312a/4, 312a/8, 312a/8, 312a/9, 312a/9, 312b/1, 312b/10, 312b/15, 312b/18, 312b/19, 312b/2, 312b/20, 312b/21, 312b/23, 312b/24, 312b/24, 312b/7, 313a/11, 313a/13, 313a/13, 313a/13, 313a/3, 313a/4, 313a/6, 313a/6, 313a/6, 313a/7, 313a/7, 313a/7, 313a/9, 313b/1, 313b/11, 313b/14, 313b/15, 313b/16, 313b/2, 313b/21, 313b/21, 313b/23, 313b/23, 313b/24, 313b/25, 313b/3, 313b/3, 313b/4, 313b/5, 313b/6, 313b/6, 313b/7, 313b/8, 313b/9, 314a/1, 314a/10, 314a/12, 314a/19, 314a/21, 314a/23, 314a/23, 314a/23, 314a/24, 314a/24, 314a/25, 314a/25, 314a/4, 314a/5, 314a/7, 314a/9, 314a/9, 314a/9, 314a/9, 314b/10, 314b/15, 314b/15, 314b/16, 314b/16, 314b/16, 314b/17, 314b/19, 314b/21, 314b/23, 314b/24, 314b/25, 314b/3, 314b/4, 314b/5, 314b/6, 314b/6, 314b/6, 314b/8, 315a/1, 315a/1, 315a/11, 315a/12, 315a/13, 315a/16, 315a/16, 315a/18, 315a/2, 315a/2, 315a/2, 315a/2, 315a/20, 315a/21, 315a/22, 315a/23, 315a/24, 315a/25, 315a/3, 315a/5, 315a/7, 315a/7, 315a/7, 315a/7, 315a/8, 315a/8, 315a/9, 315a/9, 315b/1, 315b/1, 315b/1, 316b/10, 316b/11necâdları, 316b/12, 316b/12, 316b/12, 316b/13, 316b/13, 316b/13, 316b/16, 316b/17, 316b/17, 316b/17, 316b/21, 316b/9, 317a/2, 317a/23, 317a/24, 317a/25, 317a/3, 317a/4,
vaz' :	(Ar.is.) Koyma, konulma. v. 307b/2 v.+itdür- 337b/7 v.+it- 317a/14 v.+larından 331b/17 v.+ol- 313a/4 v.+ı "arâc eyle- 344a/21 v.+ı kadem it- 328b/9	
vâzih :	(Ar.s.) Apaçık, besbelli, meydanda. v. 314a/14	
vazife :	(Ar.is.) Ödev, görev; birine verilen iş. v.+leri 313a/3 v.+leridür 329a/17	
ve :	(Far. e.) Ve. v. 305a/11, 305a/14, 305a/15, 305a/18, 305a/24, 305a/9, 305b/10, 305b/14, 305b/15, 305b/15, 305b/16, 305b/18, 305b/18, 305b/20, 305b/20, 305b/22şuğl.eyle-, 305b/6, 305b/8, 306a/10, 306b/14, 306b/15, 306b/22, 306b/6, 306b/7, 306b/8, 306b/8, 307a/1, 307a/11, 307a/11, 307a/18, 307a/19, 307b/10, 307b/14, 307b/9, 308a/1, 308a/19, 308a/19, 308a/20, 308a/20, 308a/23, 308a/8, 308b/11, 308b/16, 308b/2, 308b/2, 308b/2, 308b/23, 308b/23, 308b/23, 309a/16, 309a/17, 309a/17, 309a/3, 309b/11, 309b/13, 309b/3, 310a/15, 310a/24, 310a/9, 310b/12, 310b/14, 310b/14, 310b/19, 310b/2, 310b/25, 310b/5, 310b/6, 310b/8, 310b/8, 310b/9, 311a/11, 311a/14, 311a/14, 311a/14,	

317a/4, 317a/5, 317a/5,
317a/5, 317a/6, 317a/6,
317b/1, 317b/1, 317b/14,
317b/16, 317b/2, 317b/21,
317b/23, 317b/25, 317b/3,
317b/3, 317b/4, 317b/4,
317b/4, 317b/6, 317b/9,
318a/13, 318a/18, 318a/2,
318a/2, 318a/21, 318a/22,
318a/22, 318a/23, 318a/24,
318a/4, 318a/7, 318a/8,
318b/10, 318b/11, 318b/12,
318b/12, 318b/14, 318b/15,
318b/16, 318b/18, 318b/19,
318b/21, 318b/21, 318b/22,
318b/3, 318b/5, 318b/7,
318b/9, 318b/9, 319a/10,
319a/13, 319a/14, 319a/18,
319a/6, 319a/7, 319a/9,
319b/13, 319b/13, 319b/17,
319b/18, 320a/16,
320a/17~āhları, 320a/19,
320a/20, 320a/21, 320a/25,
320a/5, 320a/6, 320a/7,
320a/8, 320b/1, 320b/1,
320b/13, 320b/14, 320b/14,
320b/17, 320b/18, 320b/24,
320b/24, 320b/24, 320b/7,
320b/9, 321a/10, 321a/11,
321a/11, 321a/12, 321a/12,
321a/13, 321a/13, 321a/14,
321a/14, 321a/18, 321a/24,
321a/4, 321a/9, 321a/9,
321b/11, 321b/16, 322a/10,
322a/14, 322a/23, 322a/25,
322a/4, 322a/5, 322b/1,
322b/12, 322b/17, 322b/20,
322b/21, 322b/24, 322b/25,
322b/4, 322b/7, 322b/8,
322b/9, 322b/9, 323a/10,
323a/10, 323a/11, 323a/14,
323a/14, 323a/15, 323a/15,
323a/15, 323a/15, 323a/19,
323a/2, 323a/21, 323a/22,
323a/23, 323a/24, 323a/3,
323a/4, 323a/5, 323a/6,

323a/8, 323a/8, 323a/9, 323b/1,
323b/11, 323b/12, 323b/13,
323b/17, 323b/18, 323b/6, 324a/1,
324a/18, 324a/18, 324a/19,
324a/19, 324a/23, 324b/10,
324b/10, 324b/11, 324b/15,
324b/20, 324b/4, 325a/19, 325a/5,
325b/1, 325b/1, 325b/5, 325b/7,
325b/8, 325b/9, 325b/9, 326a/14,
326a/14, 326a/15, 326a/19,
326a/23, 326a/3, 326b/13, 326b/13,
326b/14, 326b/15, 326b/22, 326b/3,
326b/4, 326b/5, 326b/7, 327a/12,
327a/13, 327a/15, 327a/16, 327a/2,
327a/20, 327a/24, 327b/14,
327b/15, 327b/17, 327b/3, 327b/8,
328a/10, 328a/12, 328a/18, 328a/2,
328b/1, 328b/11, 328b/12, 328b/2,
328b/24, 328b/25, 329a/11,
329a/12, 329a/19, 329a/20,
329a/23, 329a/24, 329a/8, 329a/8,
329b/13, 329b/14, 329b/17,
329b/22, 329b/3, 329b/5, 329b/8,
330a/11, 330a/19, 330a/23, 330a/3,
330a/4, 330a/6, 330a/6, 330a/7,
330b/21, 330b/25, 330b/4, 331a/23,
331a/24, 331a/6, 331b/16, 332a/11,
332a/12, 332a/12, 332a/14,
332a/18, 332a/19, 332a/19, 332a/3,
332a/3, 332a/5, 332a/5, 332a/6,
332b/16, 332b/4, 332b/9, 333a/19,
333a/6, 333b/18, 333b/19, 333b/5,
334a/13, 334a/15, 334a/15,
334a/15, 334a/18, 334a/24, 334a/7,
334b/1, 334b/1, 334b/15, 334b/15,
334b/15, 334b/20, 334b/22,
334b/22, 334b/25, 335a/19, 335a/2,
335a/22, 335a/5, 335a/6, 335a/6,
335a/7, 335b/1, 335b/11, 335b/15,
335b/16, 335b/2, 335b/5, 335b/5,
335b/6, 335b/7, 335b/7, 335b/8,
335b/9, 336a/13, 336a/3, 336b/14,
336b/16, 336b/17, 336b/2, 336b/2,
336b/23, 336b/4, 336b/5, 337a/15,
337a/18, 337b/10, 337b/11,
337b/15, 337b/2, 337b/22, 337b/25,

337b/5, 338a/16, 338a/17,
338a/18, 338a/20, 338a/20,
338a/24, 338a/6, 338a/9,
338b/16, 338b/19, 338b/21,
338b/23, 338b/24, 338b/3,
338b/3, 338b/5, 338b/8,
338b/9, 339a/13, 339a/14,
339a/14, 339a/15, 339a/2,
339a/21, 339a/22, 339a/22,
339a/23, 339a/25, 339a/4,
339a/5, 339a/6, 339b/10,
339b/14, 339b/16, 339b/17,
339b/2, 339b/20, 339b/5,
339b/5, 339b/9, 340a/10,
340a/11, 340a/12, 340a/2,
340a/21, 340a/24, 340a/3,
340a/4, 340a/6, 340a/7,
340a/8, 340a/8, 340a/8,
340b/11, 340b/12, 340b/13,
340b/19, 340b/2, 340b/2,
340b/20, 340b/23, 340b/24,
340b/24, 340b/5, 340b/7,
340b/8, 341a/1, 341a/10,
341a/11, 341a/19, 341a/20,
341a/23, 341a/4, 341a/4,
341a/5, 341a/9, 341b/13,
341b/16, 341b/25, 341b/4,
341b/8, 341b/9, 341b/9,
342a/14, 342a/15, 342a/17,
342a/18, 342a/22, 342a/8,
342b/10, 342b/14, 342b/2,
342b/22, 342b/4, 342b/8,
343a/10, 343a/16, 343a/17,
343a/17, 343a/18, 343a/19,
343a/20, 343b/11, 343b/11,
343b/13, 343b/13, 343b/14,
343b/14, 343b/14, 343b/15,
343b/18, 343b/20, 343b/22,
343b/9, 344a/10, 344a/13,
344a/14, 344a/16, 344a/16,
344a/16, 344a/16, 344a/16,
344a/18, 344a/19, 344a/21,
344a/22, 344a/22, 344a/23,
344a/24, 344a/9, 344b/12,
344b/12, 344b/13, 344b/18,
344b/21, 344b/23, 344b/24,

344b/25, 344b/3, 344b/4, 344b/5,
344b/9, 345a/15, 345a/17, 345a/2,
345a/22, 345a/22, 345a/23,
345a/23, 345a/23, 345a/23, 345a/7,
345a/7, 345b/21, 345b/21, 345b/22,
345b/3, 345b/5

vebā: (Ar.is.) Veba, taun, salgın hastalık.
v. 311a/10

veca: (Ar.is.) Ağrı, sızı.
v.+ı mefâşıl 325a/15
v.+ından (şiddet-i veca^{cı}) 337a/16

vech: (Ar.is.) Yüz, surat, çehre; üst,
satıh; ön; üslup.
v.+le 307a/15, 307a/19, 313a/24,
323b/14, 324b/3, 332b/13, 334a/17,
335a/11, 338a/3, 338b/4, 344a/8

vecih: (Ar.is.c.vüceha) Uygun, münasip.
v.+gör- 331b/21

vedā: (Ar.is.) Ayrılma, ayrılış.
v.+it- 334b/21

vedūd: (Ar.s.) Çok şefkatli, kendisine çok
sevgi beslenen.
v.+(^{cı}ināyet-i raḥīm-i vedūd'e)
342a/4

vefā: (Ar.is.) Sözünde durma, doğruluk.
v.+it- 335b/14

vefāt: (Ar.is.) Ölüm, ölme.
v. 325a/10
v.+eyle- 310b/1, 324b/8, 343b/12
v.+ı 311b/7
v.+it- 309b/18, 310a/5, 311a/9,
316b/12, 316b/14, 317a/20,
317a/25, 321a/20, 321b/19,
322a/16, 323b/19, 325a/22,
343b/19

vefā-dār: (Ar.Far.b.s.) Vefalı, sözünde,
sevgisinde duran.

- v.+i 320a/18
v.+ol- 314b/17, 319b/20
- vefk:** (Ar.is.) Uyuma, uygun gelme, uygunluk.
v.+ı 310b/23
v.+uñ 310b/25
- vehle:** (Ar.is.) Dakika, an, lahza.
v.+de (evvel-i vehle) 344a/17, 345a/1
- vehm:** (Ar.is.c. evhām) Kuruntu, yersiz korku.
v.+inden 344a/7
- vekl:** (Ar.is.) Birinin işini görmesi için yerine bıraktığı kimse.
v.+i ḥarāc 332a/11
- velādet:** (o.is.) Doğmak, doğuş, dünyaya gelmek, doğurmak.
v.+i bā-se‘ādet 316b/2
- veled:** (Ar.is.) Çocuk.
v.+ü vālide 335b/16
- veliy:** (Ar.is.c. evliyā)
1.Yakın.2.Yar, dost.
v.+i ni‘met 319b/20
- ve'l-ḥāşıl:** (Ar.s.) Sözüün kıyası, özü, kısacası.
v. 331a/13
- Venedik:** Kuzey İtalya'nın doğusunda Adriyatik denizi kıyılarında, İtalya'ya bağlı ada şehir.
v. 335b/4
- verese:** (Ar.is.) Mirasçılar.
v. 343b/20
v.+(rağbet-i verese-i mülk) 329a/24
v.+sine 337b/17
- vesāyıt:** (Ar.is.) Vasilik, vasiyet.
v.+la 321a/19
- vesile:** (Ar.is.) Yol, vasıta, bahane; sebep.
v. 338a/17
v.+i “alāş it- 345a/3
- vesvese:** (Ar.is.) İşkil, şüphe; kuruntu.
v.+den 312b/15
- veyāḥūd:** (Ar.Far.e.) Veye, isterseniz; iyisi.
v. 323a/7
- vezāret:** (Ar.is.) Vezirlik, paşalık.
v. 311b/15, 311b/21, 317b/9, 326a/6, 339b/12, 339b/13
v.+(manşib-ı vezāret) 341b/11
v.+de 326b/12
v.+den 326b/14, 332b/3, 332b/6, 341b/10
v.+den (mesned-i vezāret) 340b/24
v.+de (mesned-i vezāret) 329b/8
v.+e (mertebe-i vezāret) 311a/19
v.+e (mesned-i vezāret) 311a/15, 329b/5
v.+i 318a/21
- vezāyif:** (Ar.is.) Vazifeler, görevler.
v. 314a/24, 314a/25
v.+iñizi 326a/6
v.+i mezbūre 313a/2
- vezir:** (Ar.is.) Valilik; vekillik.
v. 311b/19, 312a/25, 326a/4, 326b/14, 336a/5, 338a/22
v.+eyle- 332b/4
v.+i 325a/13
v.+idi 306a/15
v.+i a‘zam 311a/13, 311a/20, 311b/1, 311b/10, 311b/14, 311b/5, 324a/24, 329b/16, 342b/22, 345a/6
v.+i a‘zam idi 332b/4
v.+i keç-tedbīr 325a/25
v.+i meşmūl 311b/8

vezir-i a'zam: (Ar.is.) En büyük vezir, başvekil.
v. 324a/24

vilād: (Ar.is.) Doğurma.
v.+(ri'āyet-i haqq-ı vilād buyur-) 326b/4

vilāyet: (Ar.is.) İl.
v.+e 344a/8
v.+ine 341a/24, 343b/24
v.+ini 328b/25, 331a/1, 343b/23
v.+lerin 344a/9
v.+i Erdübīl 321a/18
v.+i Karaboğdān 340a/2
v.+i mezbūre 344a/14
v.+i Rūm 321a/23

vir- : Vermek.
v. 306a/2
v.-di 339a/7, 344a/7
v.-diler 344a/3, 344a/6
v.-di (haber vir-) 337b/15
v.-di (icāzet vir-) 320b/2
v.-düğü 326b/13
v.-düklerinden (fetvā vir-) 323a/9
v.-ecek (i'timād vir-) 327a/21
v.-eler 334a/18
v.-elüm 309b/14
v.-eyüm (cevāb vir-) 310a/17
v.-ecek (haber vir-) 331b/4
v.-ildi 311b/2
v.-ilüp 311b/11, 312b/1
v.-mediler (rıżā vir-) 327a/10
v.-mege 339b/4
v.-megi 340b/15
v.-megin (za'f-ı qalb vir-) 328a/23
v.-mekden 322b/5
v.-mekle (rişvet vir-) 334a/10
v.-memekle (cevāb vir-) 311b/22
v.-mesine (rıżā vir-) 334a/24
v.-meyüp (rıżā vir-) 336b/13

v.-mezüm 335b/25
v.-mez (mecāl vir-) 328a/14
v.-miş 310a/20
v.-mişler 310b/23
v.-mişler ("aber vir-) 334b/6
v.-miş imiş 336a/24
v.-üñ 334a/22
v.-üñ (haber vir-) 325a/6
v.-üp 305b/7, 310a/14, 317a/18, 323a/15, 332a/13, 334b/16, 344a/2
v.-üp (destūr vir-) 330a/25, 345b/2
v.-üp (icāzet vir-) 329b/2, 339b/6
v.-üp (i'tikād vir-) 334a/12
v.-üp (sancāḡ vir-) 323a/13
v.-üp (selām vir-) 307a/5
v.-üp (zehr vir-) 334b/6
v.-ürler (fetvā vir-) 335b/24

vīrān: (Far.s.) Yıkık, yıkılmış; kederli.
v.+u zehāyir 330a/23

viril- : Verilmek.
v.-di (destūr viril-) 323b/10
v.-di (icāzet viril-) 342b/5
v.-üp 329a/5, 340b/11
v.-üp (icāzet viril-) 331a/18

vuḡū: (Ar.is.) Oluş, olma; düşme; bir olayın çıkış yeri.
v.+bul- 316b/5, 317b/11, 320b/17, 342b/7

vuḡūf: (Ar.is.) 1.Durma, duruş. 2.Anlama, bilme, öğrenme.
v.+ları 313b/25

vuşūl: (Ar.is.) Ulaşma, gelme, erişme.
v. 310a/5, 325b/20, 326a/17, 330a/22, 337a/10
v.+bul- 317b/10, 326a/1, 336a/5
v.+e 332a/8
v.+i 345a/20

vü: (Ar. bağ.) Ve.
v. 306b/2, 311a/11, 312b/13, 319a/14, 319a/9, 319b/5, 321a/12,

322b/9, 325b/13, 325b/15,
326b/1, 326b/4, 326b/5,
328a/10, 328b/20, 332b/8,
334a/3, 335b/4, 335b/4,
335b/4, 335b/8, 337b/11,
338b/16, 339b/23, 339b/24,
339b/9, 340a/1, 340a/3,
341b/15, 345b/16

vücūd: (Ar.is.) Varlık, gövde.
v.+a 311b/12
v.+a gel- 339b/16
v.+ın 317b/16
v.+unda 337a/15
v.+ü âdem 338a/19, 338a/24
v.+ı memleket-i Sulṭān
yaḳūb 317a/8

vücūd: (Ar.is.) Varlık, gövde.
v.+a gel- 321b/14

vürūd: (Ar.is.) Geliş, gelme; varma,
yetişme.
v.+it- 329b/1

vüzerā: (Ar.is.) Vezirler.
v. 305b/14, 326b/1
v.+(der-beyān-ı vüzerā)
311a/11
v.+(ittifāḳ-ı vüzerā) 325b/13
v.+dan (miyān-ı vüzerā)
339a/14
v.+nuñ 339a/17
v.+i ʿizām 341a/9

Y

yā: 1.Birinden birinin olacağı
sanılan iki durum için
kullanılır. 2. Heyecan
bildirmede kullanılır.
y. 323a/7

yaġmā: (Far.is.) Çapul, talan.
y.+vü tālān eyle- 327a/11

y.+vü tārāc it- 341b/21

yāḥūd: (Far.e.) Veya, isterseniz.
y. 305b/24, 308a/19

yaḳ- : Yakmak.
y.-durup 330a/20
y.-mıṣlardı 333a/22

yaḳa: Kıyı, kenar, taraf.
y.+sına 319a/25, 325b/1

yaḳın: Az bir ara ile ayrılmış olan, uzak
karşıtı.
y.+da 324b/16

yaḳīn: Sağlam bilgi, iyi ve kesin olarak
bilme.
y. 332b/17

yañ: Yön; bir şeyin üst, alt, ön ve arkası
dışındaki tarafı.
y.+a 309a/24
y.+ına 317a/7, 317b/19, 318b/14,
319b/2, 321b/4, 322a/21, 323a/24,
329b/14, 330a/12, 337a/18, 338a/14
y.+ınca 343b/7
y.+ında 309b/9, 320a/5, 322b/21,
323b/7, 330b/1, 330b/20, 332a/4,
332b/18, 332b/19, 334b/5, 345a/9,
345b/1
y.+ından 324a/3, 330b/17, 333b/23
y.+larına 338a/12
y.+larında 306a/14

yaña: Tarafa, tarafta.
y. 307a/9

yanaş- : Yanaşmak; yaklaşmak.
y.-maya 325b/1
y.-up 326a/9

yaʿnī: (Ar.e.) Demek, şu demek.
y. 314b/17, 314b/20

yap- : Yapmak.

- y.-ilup 313a/13
y.-up 339a/20
- yapış-** : Yapışmak.
y.-up 309b/14
- yar-** : Ortadan ayırmak.
y.-up 320a/16
- yara-** : Yarayan, elverişli, uygun;
fayda.
y.-r 317b/7
- yarāk:** Hazırlık.
y.+ı temām 341b/14
- yarar:** Yarayan, elverişli, uygun;
fayda.
y. 342a/13
y.+lığa 314b/16
- yarın:** Bugünden sonraki gün.
y. 333b/20, 342a/1
- yārlık:** Bağışlamak.
y.+(saltanat u şehir-i yārlık)
343a/1
- yās:** Matem.
y.+(mātem ü yās it-) 337b/6
- yasāk:** Bir işin yapılmasına karşı olan
yasal veya yasa dışı engel.
y.+eyle- 325a/25, 325b/4
- yaş:** Yaşanan her sene.
y.+ında 319a/9
y.+ında idi 322b/19
- yat-** : Uyumak veya dinlenmek için
bir yere veya bir şeyin
üzerine boylu boyunca
uzanmak.
y.-dı 307a/1
y.-mağ 330a/2
- yaylak:** Yayla.
y. 340b/22, 343b/15, 343b/15
y.+it- 343b/13, 343b/14
- yaz-** : Yazmak.
y.-ar 314a/21
y.-mişdur 308b/2
y.-up 322a/8, 334a/12, 334b/2,
337b/10
- yazıl-** : Yazılmak.
y.-an 305a/19
y.-miş 313b/15
y.-miş (yazılmış idi)314a/20
y.-up 333a/13
- yazup:** Yazı ile bildirmek, haber vermek.
y. 330b/1
- yebāb:** (Far.s.) Harap, yıkık, virane.
y.+(harāb u yebāb it-) 322b/24
- yed:** (Ar.is.) El; kuvvet, güç; yardım.
y.+inde 321b/23
y.+i tūlā 309a/20
- yedi:** Yedi.
y. 316b/9, 323b/1, 324a/24,
324b/20, 330b/9, 334b/10, 343b/8
y.+nci 316b/6, 328b/5, 332a/16,
334b/20
- yehūd:** (Ar.h.is.) Yahudi.
y. 325b/9
- Yehūdī:** (Ar.h.is.) Hz. Yakub'un (Ar.S.)
oğullarından Yehuda'ya mensub
olan.
y. 311b/23
- yektā:** (Far.b.s.) Tek, eşsiz, benzersiz.
y.+lık 326b/22
- yek-zebān:** (Far.s.) Bir dilli; ağız birliği
etme.
y.+ol- 320a/4

yelken: (deniz üzeri)Yola çıkmak için hareket etme.
y. 335a/20

yemîn: (Ar.s.) 1.Sağ, sağ taraf.
2.And.
y.+eyle- 322b/6
y.+lerin 335b/14

yeñiçeri: Osmanlıda piyade asker sınıfı.
y. 326a/18, 326a/21, 326a/8,
327a/2, 327a/4, 329a/1,
330a/4, 330a/6, 330b/16,
339a/15, 339a/17, 345a/7,
345b/22
y.+leriñ 327a/12
y.+nüñ 327a/8, 329a/4
y.+ye 326a/5

yeñiçeriler: Orhan Gazi tarafından Yeniçeri Ocağı adıyla kurulan Osmanlı İmparatorluğu'nun piyade asker sınıfı.
y. 325b/6, 328a/20

yer: Yer, mahal, mekan.
y.+de 333a/6
y.+den 324a/25, 345a/19
y.+dir 335a/22
y.+e 321b/7, 333a/2, 337b/9,
343a/13
y.+inde 341b/17, 342a/21
y.+ine 307a/7, 309b/19,
311a/17, 311b/4, 312a/5,
312a/7, 320b/11, 321a/20,
321b/3, 324b/13, 324b/18,
324b/22, 324b/23, 324b/8,
339b/19, 344a/9
y.+lerde 305a/6
y.+lerine 339b/4, 345a/25
y.+lü 345a/25

yesîr: (Ar.s.) Az şey, az, kalil.
y.+de (zemân-ı yesîr) 306a/14

yeşrib: (Ar.h.is.) Medine-i Münevvere'nin müslümanlıktan evvelki ismi.
y.+e 315a/16
y. 313b/15

yevm: (Ar.is.c. eyyam'dan) Gün, yirmidört saatlik zaman.
y.+de (nişf-ı yevm) 328b/1
y.+i cülüs 326b/12
y.+i ehad 326a/2
y.+i mev'id 334b/23
y.+i mî'âd 335a/6
y.+i şâliş 331b/25
y.+i 'ubûr 326a/8

Yezd: (Ar.s.is.) Yezid.
y. 320a/21, 321a/13

Yezdānī: (Far.s.) Allah'a ait, Allah'tan.
y.+(‘avn-i Yezdānī) 316b/20

Yezîd bin Mu‘āviye: Emevi hükümdarı Muaviye'nin oğlu Yezid.
y. 313a/16, 313a/24

yık- : Yıkmak.
y.-dırup 311a/25
y.-duğı 339a/20

yıkıl- : Parçalanıp dağılmak.
y.-up 336b/14

yıl: Sene.
y. 306a/7, 309a/15, 311a/22,
313b/20, 319a/6, 324b/20, 324b/7,
334a/4, 335a/12, 338a/4
y.+larda 307a/20
y.+lık 340b/2, 345b/6

yi- : Yemek eylemi.
y.-medükleri 344a/25

yigirmi: Yirmi.
y. 316b/5, 317b/23, 326a/1, 328a/7,
328b/13, 328b/5, 330b/10, 330b/5,

- 332a/14, 334a/12, 334a/9,
334b/19, 336a/10, 336a/19,
336b/13, 337b/1, 340a/25,
340b/16, 341a/25
- yine:** Gene.
y. 305b/22şuğl.eyle-,
306a/25, 310a/8, 311b/4,
318a/21, 321b/16, 325a/2,
329b/8, 330b/10, 334b/12,
335a/8, 342a/24, 343a/17
- yir:** Yer.
y.+inde 311b/1
- yit- :** Bir gereksinimi katşılacak
nicelikte olmak.
y.-di 328b/1
- yoğ:** Bulunmayan,mevcut
olmayan şey.
y.+ıken 339a/9
- yoğ:** Bulunmayan,mevcut olmayan
şey.
y.+idi 324b/20
- yoğun:** Dolu, sıkı, sıkışık, çok.
y. 315a/7
- yok:** Bulunmayan,mevcut olmayan
şey.
y. 332a/7, 332a/8
y.+dur 305a/25
y.+idi (yoğ-idi) 305b/4
- yol:** Yol.
y. 306b/22, 310a/7, 337a/14
y.+ca 306a/12
y.+da 310a/7, 322b/13,
325b/22, 334b/19, 337b/24
y.+dur 328b/2
y.+ı 311a/19
y.+idi 338a/19
y.+iste- 335b/14
- y.+lar 323b/14
y.+lara 329a/22
y.+undan 327a/2, 329a/1, 330a/16
- yol-dāş:** Yol arkadaşı, dost; ortak görüşü
benimseyenlerin her biri.
y.+lara 334b/21
- yüksek:** Yüksek, alçak olmayan.
y.+idi 314b/20
- yümn:** (Ar.is.) Uğur, bereket, mut.
y.+i irşād 308a/8
- Yüregir:** Adana'nın ilçesi.Suhi Halil'in
lalesi Süleyman Şah'ın en büyük
oğlu.
y. 343b/11, 343b/16, 343b/8
- yürü- :** Yürümek.
y.-den 312b/3
y.-di 320b/12, 332b/19
y.-diler 317b/22
y.-düği 345a/19
y.-rken 306b/23
y.-yüp 342a/5, 345a/15
- yüz:** Yüz, surat, çehre.
y. 305b/1, 306b/9, 309a/3, 309b/4,
312b/23, 313b/20, 316b/3, 316b/4,
316b/6, 317a/8, 323a/25, 323b/1,
323b/16, 324a/24, 324a/9, 324b/21,
324b/8, 325a/22, 325a/8, 327a/20,
328a/7, 330b/5, 330b/9, 332a/13,
333b/17, 334b/9, 335a/16, 339a/11,
339b/25, 339b/9, 339b/9, 340b/21,
341a/25, 342b/3, 344a/11, 345b/19
y.+i 314b/25
y.+in 308a/9
y.+ine 309a/9
y.+sür- 308a/8, 324b/2
y.+tut- 319a/8, 321a/5
y.+ur- 308a/6
y.+ () 337a/25

yüzük: Parmağa takılan genellikle altın, gümüş vb. madenden halka.
y.+ler 335b/3

z.+leri 317b/4
z.+ol- 307b/23, 314a/16, 314a/6,
324b/11, 344b/15
z.+ü nümāyān ol- 345b/17

Z

zābiṭ: (Ar.is.c.: zābitān) Askere kumanda eden rütbeli asker.
z.+lerin 344a/21

zāhīran: (Ar.zf.) Görüntüşte.
z. 320a/25

zabṭ: (Ar.is.) Sıkı tutma, idaresi altına alma; silah kuvvetiyle bir yeri alma.
z.+ı 340a/19
z.+ına 328b/23
z.+it- 319b/10, 322b/24,
323b/14, 327a/15, 345a/4
z.+olun- 344a/18
z.+u rabṭ-ı ümūr-ı cumhūr 322b/10
z.+ı ecnās 340b/5
z.+ı ḥums 341b/4
z.+ı memālik 318a/3

zāhire: (Ar.is.c.zahair) Anbarda saklanan yiyecek, hububat, azık.
z.+(ʿulūm-i zāhire) 305a/8, 305b/18

zāhirī: (Ar. s.) Görünen, görünürdeki.
z.+si (sebeb-i zāhirī) 339a/15

zaḥm: (Far.i) Yara.
z.+la 337a/15

zaḥm-kār: (Far.b.s.) Yaralayıcı, yara açan.
z.+(tīr-i zaḥm-kār) 345b/12

zahr (Ar.is.) Arka, sırt.
z.+ı enf 314b/20

zāʿif: (Ar.s.) Güçsüz, takatsız, aciz, zayıf.
z. 325a/5

zāʿif: (Ar.is.) Zayıflık, kuvvetsizlik, iktidarsızlık.
z.+ı ḳalb vir- 328a/23

zālālet: (Ar.is.) Alçaklık, hakirlik, horluk.
z.+e (rāh-ı zālālet) 329a/24

zāfer: (Ar.is.) Düşmanı yenme; üstün gelme; başarı.
z. 318b/20, 331a/9
z.+bul- 319a/4, 322b/20,
327b/23
a.+bul- 331a/6
z.+den (fetḥ-u zāfer) 313a/21
z.+le 329b/22

zāleme: (Ar.s.) Zulmeden, haksızlık eden kimseler.
z.+ı Ḥaccāc-āyīn 344a/10

zālim: (Ar.s.) Zulmeden, haksızlık eden.
z. 310b/13

zemān: (Ar.is.) Vakit, çağ, devir.
z.+(Ḳuṭb-ı zemān) 307a/4

zāʿfi: (Ar.s.) Zayıflığa aid, kudretsizliğe, cılızlığa dair.
z. 337a/19

zāmīr: (Ar.is.) İç, içyüz; kalb; kendi.
z.+lerinden (mişkāt-i zāmīr) 306a/22
z.+ı münīr 317a/2

zāhir: (Ar.s.) 1.Görünen, açık, belli.
2.zf. Elbette, şüphesiz; galiba.
z. 312a/13, 315a/12

zarar: (Ar.is.) Zıyan, eksiklik, kayıp.

- z.+(def^c-i zarar-ı ehl-i şām)
343a/7
z.+ı 310b/4
- zarb:** (Ar.is.) Vurmak, vuruş,
çarpmak.
z.+ı dest 336b/10
- zarūriyye:** (Ar.is.. zaruri'nin c.)
Zaruri olan şeyler.
z.+si (cihet-i iḥrācāt-ı
zarūriyye) 338a/7
- zāviye:** (Ar.is.) Köşe; küçük tekke.
z.+(şeyḥ-ı şāhib-i zāviye)
321a/18
z.+si 305b/18
- zebāne:** (Far.is.) Alev, ateş yalını.
z.+leri (āteş-i zebāne)
333a/(Farsça)20
- zebānī:** (Ar.is.) Cehennemlikleri
cehenneme atmakla görevli
melek.
z.+sine 334b/5
- zehr :** (Far.is.) Zehir, ağı.
z.+vir- 334b/6
z.+i ḳātil 339a/6
- zehr-ālūd:** (Far.b.s.) Zehirli, zehir
gibi.
z.+(tūġ-ı zehr-ālūd) 337b/14
- zehr-nāk:** (Far.b.s.) Zehirli, ağulu.
z. 337a/12
- zemān:** (Ar.is.c. ezmine) Zaman,
devir, vakit, çağ, mevsim,
mehil.
z. 310a/12, 335a/5
z.+(muḳteżā-yı zemān)
326a/10
z.+a 338b/10
- z.+da 306a/22, 308a/15, 308a/9,
311a/10, 311b/13, 313b/18,
319a/17, 321b/24, 321b/8, 325a/6
z.+ına 340a/13
z.+ında 305b/13, 311a/13, 311a/16,
318b/1, 322a/24, 329b/10, 342b/24
z.+in 322a/23
z.+ı Bāyazīd Ḥān 324b/7
z.+ı Ḳayāşıra²-i Kefere³ 313b/5
z.+ı salṭanat 311b/15
z.+ı yesīr 306a/14
- zemāne:** (Ar.is.) Şimdiki zaman.
z. 305a/5
z.+si (mülūk-i zemāne) 321a/21
- zemīn:** (Far.is.) Yer, yeryüzü; mekan.
z.+dür (zīr-i zemīn) 334b/10
z.+ı salṭanat 319a/6
- zemistān:** (Far.is.) Kış, kış mevsimi.
z.+(mevsim-i zemistān) 339b/5
- zenādīḳ:** (Ar.is. zındık'in.c) Zındıklar,
münafıklar.
z.+a 323a/10
- zenberek:** (Far.is.) Hayvan üzerinde
taşınan ve ateşlenebilen küçük top.
z.+lerin 334b/24
z.+li 334b/24
- zencir:** (Far.is.) Zincir.
z. 323a/14
- zerrīn:** (Far.s.) Altından yapılmış, altın gibi
parlak, sarı
z.+(zeyn-i zerrīn) 328a/5
- zer-ger:** (Far.b.is.c.zer-geran) Kuyumcu.
z.+(necm-i zer-ger) 322a/25
z.+ün (necm-i zer-ger) 322b/6
- zevāde:** (Far.is.) Erzak, azık, yiyecek.
z. 340a/16

- zevāl:** (Ar.is.) Ayrılp gitme; yok olma.
z.+i cāh ü celāl 338b/8
- zeyn:** (Ar.is.) Ziyet, süs, süslemek.
z.+i zerrīn 328a/5
- Zeyniyye:** (Ar.is.) Şeyh Ömer Şahabettin Sühreverdi tarafından kurulan tarikat kollarından biri.
z.+ye (silile-i Zeyniyye) 305a/9
- zeyrek:** (Far.s.) Anlayışlı, uyanık, zeki.
z. 306a/21, 307a/23, 307b/8, 308a/10, 314b/16
z.+e 305b/20
- zıfde:** (Ar.is.) Kurbağa.
z.+ol- 308a/4
- zıl:** (Ar.is.) Koruma, sahip çıkma.
z.+inde 313a/9
- ziyāfet:** (Ar.is.) Misafir kabul etme, yedirme içirme.
z.+e 307b/20
z.+i 305b/10
z.+le 308a/4
z.+ler 340a/11
z.+ler it- 335b/9
z.+olun- 345b/4
- zıkr:** (Ar.is.c.ezkar) Anma, anılma.
z. 334b/18
z.+ine 323b/22
z.+it- 336b/7
z.+olun- 312a/19, 316b/14, 321a/7, 323b/21, 332b/13
z.+ol- 314a/22
z.+ü beyān olun- 316b/14
z.+i aḥvāl-i mülük-i İrān 316b/19
- z.+i aḥvāl-i mülük-i Karamān 323b/22
z.+i cülūs-ı sultān 325a/11
z.+i encām-kār-i Cem Sultān 333a/15
z.+i ḥayrāt-ı şeh-i cennet-mekān 312b/5
z.+i icmāl-i ḥāl-i sürḥ-serān 321a/15
z.+i selāṭīn-i Mısr 324b/5
z.+i ser-dār-i Hersek Oğlı 344b/10
- Zi'l-ḥicce:** (Ar.b.is.) Hacca gitmenin içinde yapıldığı Arabi onikinci ay.
z.+si 335a/16
- Zi'l-ka'de:** (Ar.b.i) Arabi ayların on birincisi.
z.+sinde 339b/20
- zīr:** (Far.is.) Alt, aşığı.
z.+i ḥükümet 338b/14
z.+i zemīn 334b/10
- zīrā:** (Far.e.) Çünkü, şundan dolayı ki.
z. 307b/7, 314a/15, 315a/13, 315a/18, 320b/15, 324b/16, 325a/3, 325a/4, 338a/5, 339a/24
- ziyāde:** (Ar.is.c.ziyadat) Fazla, kalan.
z. 307b/10, 309b/20, 313b/6, 318a/9, 319a/12, 322a/21, 322a/7, 322b/14, 333b/6, 336a/2, 344b/4
z.+ol- 307b/7, 317a/21, 326a/6
- ziyāfet:** (Ar.is.) Misafir kabul etme, yedirme içirme.
z.+(istikbāl ü ziyāfet it-) 328b/13
- ziyāret:** (Ar.is.) Görmeye gitme.
z.+dür (müteberrek-i ziyāret) 306b/8
z.+eyle- 321a/24
z.+ine 305b/14, 328b/16
z.+i Ḥarameyn-i şerīfeyn 342b/21

ziyāret-gāh: (Ar.b.is.) Ziyaret yeri,
türbe.
z.+laruñ 313b/16
z.+ı gedā-i padšāh 313a/14

zuhr: (Ar.is.) Öğle vakti.
z.+(şalāt-ı zuhr) 308a/10

zuhūr: (Ar.is.) Görünme, meydana
çıkma.
z. 329a/5
z.+a 305a/18, 344b/7
z.+bul- 342b/22
z.+eyle- 321b/25
z.+ı 322b/19
z.+ına (ādem-i zuhūr) 342a/8
z.+it- 307a/3, 313b/24,
321a/12, 322b/4
z.+ı fitne vü fesād 322b/9

zulm: (Ar.is.) Haksızlık, eziyet.
z. 318a/23
z.+le 344a/10

zuʿm: (Ar.s.) Batıl zan, sanı.

z.+ı 325a/14

zühre-çāk: (far.) Çok korkmuş, ödü
patlamış.
z.+ol- 342a/20

Zü'l-Kadrlü: (Ar.b.s.) İtibar, şeref, haysiyet
sahibi.
z.+ler 343a/15

zümre: (Ar.is.c. zümer) Topluluk, grup.
z.+den 314a/4
z.+sine 307a/22
z.+i eşkıyā 322b/14

zürāfa: (Ar.is.) Zürafa.
z.+(fıl ü zürāfa) 341a/4

Toplam kelime: 18119
Geçerli kelime: 18119
Geçersiz kelime: 0
Alt madde: 10612
Madde: 4597

TIPKIBASIM

کاه و خطام دنیا در آن اعتراضی شو باید آید که بر کون سلطان
 بایزید محمد ران صلیبه لوندن بر بنی از کان سعاد تندن برینه
 کتاب انکی نیز گاشخ حضرتنه تفویض ایدوب فوق بلان آفیه
 کوندر مشار قبول انجوب فوجه لوجی الدین خلیفه بد سواد انبار
 5 اول دوردده اولان مشایخ بو طوره ایدیلار زمانه تاج
 پوتاری جلیب مال ایچون اولمز بولده چهره مال اولور لور
 شهر نیازی خود بیلا و جرب اوزره حرب ایدر لور بویلی و بی
 الدار فایقه شیخ عبدالننه دد که حاجی حلیقه دیکله شهر رود علم
 ظاهره تکلیف نکره سلسله زینیه به انجا امتداد دروشیخ تاج الدین
 10 توبه سینه مراتب عالییه به ادر مشار در مولانا قاری اخوان
 علی حاجی و بروسه قاضی قاضی زاده اراوت کور منار آیدی بون
 جبر ایله اراوت جزئیة دن سوال ایدیلار بوددی که جبر ایله
 بری جبر محقق بری جبر مقلد جبر محقق اولد که او امر الیه
 استمال و نواهی دن اجتناب اندک نکره نه وار ایله جبر ایله
 15 هم لور ایتم کندریه نشنه اسناد اتمه و جم امور ی حقون
 بیایوب بنم اراوتتم وار دیوب لایسال عما یفعل اینته ناظر اولور
 اما جبر مقلد اولد که هوای نفسه تاج اولوب مقتضای
 ظاهره کوره و کوه مفقودی بیقور بنم المله نه وار دور باسند
 یازیلان بو ایتم دیوب اولماز ایتم اینله کندریه کلاری جبر
 20 بودر جان شرح مطهر و امتنی بولک طوقوب اصحاب کرام حلیقه
 دور اولماق کور کدر هیچ انبار بونم سعجزده نه وار دور دیوب
 کوشندن الدین جکدیاری لازم اولد که انولرینه انما الیه
 اکتفا ایدر ز قاضی زاده بو محقق کوشن ایدیلر بونوی خارجه
 سنان پاشا و مولانا هاسونی ایله سوبلور دل مولانا هاسونی
 حضرت رسالت بناهد او یقندن جبری چاره بو قدر دیوب ای

حاجی خلیفه

مقلد جبر

5

10

15

20

25

سكو بو زطقان در ق مجادي الاخر سبي او ايلنده آسان رحمة هلت
 اند بار مزار لوي بروسه ده شيخاوي جوارنده در بري دني شيخ سنان
 القوي در شيخ نايح الدين خلفا سند فخر صلابتي بر حرمه ده ايدي که
 سو موقدر گمانه رضايي بو عيدي بر سبي دني الشيخ مصليح الدين القوي
 5 ايدي تو اسبي بر حرمه ده ايدي که بر کون مرید لوبل بوي ايله
 بو مقدر بغداداي آسپايه کوندر من د کونجي شيخه تعظما و منظور
 اولار دني نو تيارين مریده و پروپ مرید مصليحان بتور و ب نوجه
 کلچيل شيخ بيجور اولوب بر جعفره مدفون اندي و خان شهي ايله
 اولايي کلایم بيله اکل اندو که راضي دکلم دري اولادني ختان
 10 صيافتي بر کاسه خوشاب و بر نايح رعييف ايدي بر کون آناره
 عبادن جامه کوردي والده لوي ايندي او غلام کي سن پلور
 اما قبولوه بو کونده لباس مناسب و کل باوي کوباس اوله ده
 شيخ ديني که اول ديد و کلک تر و مجاري زمانده اولور سند بک
 بونله که کچنور و ذرا و امر زبا دنه کلوب هو برينه عتاب ايله
 15 خطاب و مطالبون توبه و استغفار اندري استابول داخله
 بر مسجد جوارنده مدفوندر و همسم الشيخ مصليح الدين الاصبولي
 حيدلوش شيخ بيوي خلپعه دن ارشاده مجاد اولوب اصبوله مسجد
 وزار يه سي جوارنده مدفوندر و همسم الشيخ سليمان خلپعه عالم
 ظاهره کلبلد نکوه شيخ ديني دن ارشاده مجاز اولدي استابولده
 20 زبو که توب مسجدي و موزلي و ار ايدي و بر يي دني الشيخ العاد
 بانه عبد الله الاهي سما و ناحيه سندندر زبون جامع مدرسه سنده
 نقل المنار و عدم خراسان ايدوب علی طوسي ملائي اولوب بنه علمه
 نقل انبار اما در و مارنده بر آتق بيد اولوب کنا بلوي آند اولور
 با خود صوبه صالحن ترودنده ايکن بر درویش فابوسنه کلوب اندري
 شيخ درویشي ايجو و چاغروب سني لسان حق طوندي شو کنا بلوي

شيخ سنان القوي

شيخ مصليح الدين القوي

شيخ مصليح الدين الاصبولي

شيخ سليمان خلپعه

الشيخ العارف بالله محمد الداعي

الشيخ

اندهي اورالم صوبه ي صلاح دد کده دروین اکین دخی اینده
 صان بجالری نقرایه ویر اما سو کتابی صافلا مکار کولک اولور دویب
 برینی باشقه قوش مکر و سایل مشایخدن اینش شیخ اولور دویب
 کلا سبله عامل اولوب سمرقند کیدوب خواهد عیدانده انصار اولور
 5 آستانه ارنا دینه واصل اولدی بر مقدار ارباب طریقه
 کورد کد ناکره اجازت لری ایله بخارایه واروب شیخ بجا ایدن
 نقییدی مزار شریفارینه متوجه اولوب بریل طغوز ای اول مقام
 آرام ایدوب طغوز اربابین بیقرار مشایخی دفعه حضرت خواجه
 مرقد نور لری شیخ اولوب اول حضرت بنخصه تمیل ایدوب قیبر
 واقعات و انواع النقات بورتشار ایدن سمرقنده کلاب خواهد
 10 عیدانده خدمتده بر مقدار دخی طوروب انارک انار تاری ایله
 رومه عزم اتمار بولجه هر آنه کلاب مولانا جامی حضرت اولور
 دخی حصارینه واصل اولوب اصحاب قلوب صافیه دن جوق
 اعزده ایله مصاحبت اتمار زمان بسپرده بانارنده غم غم
 15 جم اولدی علماء روم دن مغبیا لوجلی که وزیر ایدی هدیه
 کوندروب استغاثه حضور لرینده اقدام ایدوب عزله میلادی
 مانع اجابت اولوب بیخبر روزگار دن صاگره سلطان محمد عالی
 اشغال بورد قارنده فتوات اولماین علیکم بالسواد الاعظم
 عمل ایدوب استانبوله قدم بورد دیلم مغبیا لوجلی درون
 20 عرض اندوکی عجمانی قبول اتمار اقامت سابقه علاقه سبله
 ذریک جامی عجمانی که نماینده بنا اولمقله عالی قانلی اولور
 موضعه شرف بخش اولدی بار از زمانده صفیو و کیهو مناکوه
 ضیور لوندن مشهور اولوب اکابر و اعالی امر و سوابی مرادینه
 باشلا دیار مراجعت اصحاب کونشدن حضور لرینده فتوات ایدی
 کورد مقله بنده کنار جانبارین اوزار دیار نقد بر اقی مراد اول اکاچی
 25

جويان ايدوب امراء روم عظامندون او ونوس بدن او علي احمد باب
 مرحوم محبت علا و مناجح اولوب سنجده عزيد انجذابي اولغين انواع
 نقره له وارد اركيجه سنده بنا اندوكي مقام دلاز اني شرف ^{للا}
 رشك بنت اتمه لورني توقع ايلدي حضرت شيخ ناني بالقبول ايدوب
 مقام خلافتين مغرب باري سيد احمد بخاري حضرت لوربه نغويين
 ايدوب كندولو واردارة روانه اولديار و آنده مدت اقامتار
 زاد المشافين و نجاه الارواح كبي كتابا لوليف اندولور ار
 شريفاري آنده مشهورك زيار نگاه در و اطرا في جامع و خانقاه
 سكر بور طمان النبي سنده رحمت فضا سنده رحمت اتملور
 مار بخاري رحمت بر آهي واقع اولندر خواطرا اشراق عظمي
 وار ايدوي اهل مجلدن برينه بر خاطره لايح اولده صاحب
 خاطره طرفينه تويجه ايدوب شيهه سن حل ايله نوردولون ازاله
 ايدروي حكايست بركون مجلس عرفا نارنده كئي جائتا بنينه
 اروا هله الفااز و سبي بلخ انجمنده بومرتبه به ابرنور ديمشور
 ايدوي مكو عرفاي روم دن بري اول مجلده حاضر و شيطه اطرافه نامل
 ايدوي بوسوزه الكار ايدوب قلنه ات او غروي حكايست كئي هاندم
 اول عزير نگاه اول شخصه نگاه ايدوب بوردوي كه ديدو كم سوز
 ات او غروي قصه سبله اعتراض خاطره سبي كلدي كبي اكا دي جوب
 وارد ديبوب اهل مجلده اول قصه بي استماع انكرو وار ميدردون
 هضار مجلس سمي هوزو كلرد ديبوب انتظار اظهار ايلديار شيخ ده
 بوردوي كه مكو بر خوسوز ات او غور لفته ماهو ايش بر كجه شهرت
 بر اولو خواجه سبي اوينه كچوب آخوردينه يول بولوش و طويله سنده
 اولان انلوك بر ايسني چوزوب آخورد قوسندن چنار بوردون كورد
 آخوردك بر جانندن ديوار شني اولوب فانوس وار بونور اشكار
 اولوب اكي نوراني كه بيد اولدي سارق بو حايي كور بيلن سرفين ابا
 چره

5

تاريخ و ناسخ 10

مكايست

15

20

25

هان

۷

خان اولوب هزار خوف و هراس ایله یانیدی و برعازینه دلجه
 یانیدی او حالده کوردیکه شی اولان دیوار مقابله سنده اولان
 دیوار دخی شی اولوب او کئی بیه غالب بر نور دخی قلهور اییدی
 صاحب خانه اولان خواجه که قطعی زمان اییدی نمایان اولدی
 5 بویکی نورانی عزیز انواع اعزاز ایله سالام و بروب ادب موعظه
 قیام اندیلر خواجه، سرمایه دار سبب قدمه مارین اختیار آله
 ایندیور فلان حرم قدسه روان اولدی بویینه کئی نصیب ایدرسی
 خواجه، بزرگوار آت او غروسی کیم اولوب قاننده اولدوغنی بیلور
 هان خطه سرفین ایچنده همان دزدیجیاره دن یکاروان اولور
 10 قیام ضابطو ایله میان سرفین دن چیتاروب مبارک باد
 ایندیور و حضور قطیه ایلدوب دستبوس ایندیور دیار و منجیه وار
 اول نوکوشنده نیک نمازین قلوب دخی اندیلر پس اییدی آت او
 نه سی و چخا عده ایله بیکه رجال العیب دن او جاو سلکته انسالک
 دد لکن بولدی دیان خاطره سی منظور انمون که اول جیاره اول
 15 و رطه و صبر تده نورمله اضطراره دوشدوکی معاصم در جیبین
 سینه و نور الهی شادان اولان سعادت مند سر اینده طرادن اولان
 سارق خلامن اولیا جننی مقدر بیلور کین کور در نا هوار نزلین
 خاصنی نام ایله نایب وار کتاب اندی کی معاصم دن بادگاه کویلیه
 نورمله آیب اولنده آنک اول اندر جلدوکی چخا عده و دیاجنی
 20 سا کتار چینه بیلورده ایده فرلور دی دوی اول غریزینضاک کلک
 طبیقه سندن شیده سن حل ایدر جملک اعتقاد کفان الابرین اولوب
 مخلصار زهر سنه سنگان اولدی شیخ حضرت لوبل منافع علیه
 بوی دخی بودر که کوره لی اوزون معراج الدین ایمنی زینک جا
 حضور شیخده هوس ایتمیشک انفاق حضرت شیخ با شایرین قالدی
 25 مولانا خداوند کار دوی اولان دن عالم جیبی به اکتبر آسته

از مناور شایرین

۱۲

بود و سویدار آنار و غی قار شویبه نظر ایدوب نیم ایلر یار
 بود و وضع حضرت شیخ خلاف منادی اولفظه بکا خاطره اولدی
 بعد اجلس عابد جلی دن استکشاف اندم ایدی که شیخ خطری
 بکا فرمود غی نور الدین خلیفه به بکاه ایله ددی نظر اندکده کور
 بر راهب سکلمده منوره قریب او تورمن باشنده بر شیفته سی
 چون طرفه سکله کور منیدی بی اختیار کلام مصلح الدین خلیفه
 ایدر خاطرده دخی زیاده اولدی زبوا نور الدین خلیفه حلای
 ها و تبه دن بر پیر ایدی زبوت جا معنده امام ایدی حالی
 بوستوال او زره اولیغی و اولدوغی تند برجه شیخ خطری
 کشف اتمل و عابد جلی به تخصیص بورمن زیاده خطان خواطر
 اولدی تنها اولدنده خاطر بی عرض اندم شیخ بورد یار که
 اول حال نور الدین خلیفه نان کور نماینی دکلد بره انکاری
 هم فریدلرک مشرباری مختلف اولور ترک اوغلا نی دو کوب
 سوکله خواهه و استاده کوند زو جلی لری جوز و موز ایله
 الایوب لطفله کوند رلر اکو که عابد جلی بی کاهی نو کوند
 الذامتی سنان ریاضه تمل ایدوب بو طریقه نده بومند اولدی
 حکایتیست خرابور مصلح الدین خلیفه اینتار که شیخ خطری
 بر پیره دن محبت سی وار ایدی بر کون اضطراب ایله عرض
 واقع اخله کلوب ایدی بو کجه دو شنده کور دم که بر توفه
 اولم شیخ ایدی درویشاری خیاوند قصد انبیاکن شیخ عربت
 اینتی سن پیره دن تصدیق ایدوب کلمه اجرام تله و نادیله
 اولفظه عوی شیخ ایلدم شیخ خطری نیته ایلومن خایر من عمله
 ددی د آوی ایدر سنان نسیرونه ایدو کی ظاهر اولایغی
 نراوه شیخ دی سوال اندم بورد یار که کرجه سلف ایلور
 کتا یار نالیف اینتار در کن درویش اولور که واقعه دن

5

10

15

20

25

حکایتیست

انفال تعبی

وصای

سید علی بن ابی طالب

مجد جو آرند مد فوندر و سزم الشیخ بابا نعیم الله نصیبی
نصیر فوان بازند روکلتن رازہ سزجی و تصوفد عربی و فارسی
رسالہ لری جو فوندر دیار عجم در رومہ عجم الله و آفر زده مد فوندر

المشایخ الخلوئیہ

الشیخ علاء الدین مولانا روشنی ناک اولو برادر سید محی
خلوئی خلفا سند در جذبه سی غالب اولمضه مجتهدن جو
کسه بی بیوش قالد در لروی بروسه به کلدن مولانا علاء الدین
عربی قباوجه مدرسی ایدی سماع و وجد لربینه انکار اوزده
اولمضی مارا قاتلوی واقع اولوب که شایرینه برسوز سو بکلمه هالده
بر نغم اولوب بیوش اولمضار افاق کلچوان انکار لری انوار
مندل اولمضی نایت ایشلر منقولدر که استانبوله کلده کده
مراجعه احباب بر طبقه به ایروندی که دار السلطه دن
ایجاد مقتضای نظام ملاحظه اولوب قرآن - لطان تجزی الیه
قرمان دیار نه توجه اندیلر لارنده وارد فده آخونه
رحلت انکار منهوردر که شیخ تاج الدین علاء الدین نبی
ایچون درویشلری نئی انشی اولم و سزم الشیخ علی
الروشنی سید محی خلفا سند در آبدین ایلمدن اولمضه روشنی
مخلص اندر سوخته لنی عالمنده بروسه ده جوئی نوریده
کچوروب بابلی اوغلی حصاری نام نوجوانه نقاشی ایروان والیه
و سیدایی اولمضیدی اکثر هم یانه مایل اولوب کندوی لری
هو اندر توفیق الهی ابریشوب عجم کندکده ما کوره سید محی خلونده
کچوروب ریاضا اولدی اول بزرگوار تربیه سبله مقامات ر
ایودی اکثر کینه و بدوع و فقه اعاجده اولوروی و اوروی
خلیله سی سلجوقی خانون حجه سی اولدی تبریزده حافان اولور
خانوندک بیاسی اولان حانقاهه کوردیلر بابا نعیم الله نصیبی

مولود

Handwritten marginal notes in Persian script, including numbers 5, 10, 15, 20, 25.

۴

منقولدر که بود مشار دده عمر حضرت زینب زهرا مویاننده واروب عباد
اندم قور قور مشار بر عالمه دخی دوشمن بود مشار که آه ریاست
آه ریاست ساگر بوز اکی سغه سنده دخت انشار در و مهرسم

شیخ سید

العارف الادیب الشیخ حبیب اب جانیندن حضرت فاروقه
5 ام جانیندن حضرت صدیقته شعی اولور بیکده ده اوزنه کویدنه
شرح عقاید ادر تورن عجمه کتیش سید عجمی خانقاهنده ایرتد
بعض درویشارینه سنجکری بی بر کونده مولایه و اصل اید بار
د دکنه بینش قدماری حاجی حمزه بوسخن کرا ندنخل انبوب
مولانا جیدان یوزینه بوطنینه اوروب بیوشاق مقامنده

10 سید عجمی آگاه اولیعی مولانا بی کتور دوب درویشار
غیرت اولور قایور سوز لانا بجهت اولمه دیوتلید ایدوب
هم قضیه اعتمادک اورد، در و ادر شو بخره ده ساکن اول
نه واقعه کور در سن کل بزه سوبله دیو او اینشار مولانا حبیب
اول بخره به کورد و کی دم خفیت کا شانزه لوبیلان بخره لری کشاده

15 اولدی اون اکی بل خدمتده اقامتده نیکوده اذن شریفه ایدوب
مرحمت اندی و بر مدت انقدده حاجی بیو ام عرفه دینه ملازمت
واق نشن الدین ابله مصاحبت و فیضیه ده شیخ ابراهیم ایدوب
ایلدی اوج کده حج ایدوب اکثر سیاحت اوزره اولدی اسکله
شیخ یوسی حضرت ابله ارا لوند و شقاق اولت در اسراف خراطره

رشته ارا

20 بی طولانی وار ایدی شهراده شهرتاه بل نشا عجمی حبیب بکن
منقولدر که شیخ حبیب ابله صاوه مغربی ادا ایدرکن بو عقرب
سجده کا هدرن کجوب صفای بو طرفه کنده نماز دنگوره طمام کورده
لما دغده به عقربیه دروغده ایدی بو خاطره و خصیه نجه لاج

اولوب بود دیکره اول بیچاره بزدن کجا کله دی اقلوا الاسود
25 هدیی ابله عل ایدوب نماز ایدجه شهرت انک خاطره نشونین

فارغ اولیچین عادتیم اوزره کولکدن بسم الله ان کان حاله ادر بوب
 طعامة تناول انتم حاله در شبهه چکله شام ددیار بو کونده نیجه اهل
 منقولدو دیورکه که انان انکا واضطباعن کور بوب مرض موتنده
 دخی بر طار و جوان کور دوب انکا انکا انکا انکا انکا انکا انکا انکا انکا
 انتقال اینتدر مرتدی اما سینه ده محرابنا عمارتی ضحندو
 مشایخ مجذبه دن بوی دخی الشیخ محمد طیبی الحجابی القزلباشی در
 جلی خلیفه دیکله مشهور در حال الدین آقرا بی نسلندندر
 شرح مختصر فیض قرأت ایدر کن کولکده سودای سلوک دوتوب
 شیخ علاء الدین خاوی خلیفاسندن عبد الله خلیفه باننده بر ملا
 خلوت نین اولدی اول انشاده شیخ علاء الدین فرمانه واروب
 خلفا و اصحابی استقباله جیفیق بیله چیتوب جمال شیخی مشاهده
 ایدر جان عرض ارادت ایدر دیتدر که شیخ فرمانه کلدکن
 جامه و عمامه سی سیاه ایدی دستپوس اندکده کیدو کی سیاه
 جیده یه یا بنوب بوندن صفاک و ارابه سکا و بره لم ددی
 اینتم که سلطام درویشلکده اولان حالند و اهل اولیا نیجه
 استعما قدرن بجهه الما نیجه انی قبول ایده مرمن حضرت شیخ ایدی
 امدی بزم نوا بهره محتاج اولورسن جوق کچوب رحمت عالمه
 سفر اندی یو عبد الله خلیفه دخی وفات اندی توقانده خانقار
 ظاهر او غلنه واردم فریور ترا که دن ایدی فیض بر سید حضرت
 دیو ایدی اما باطنی زیاده قوتلو ایدی بی طاشن طیاران
 خدمتده طوفان سکره بر فاج طیار اوله خلوت امر ایدی
 بر حضور سید ایدوب اینجده خلوت نین اولدی بوی ایلغله
 آتوب هذین لرم قحلی ایده مبوب کویدن طعامة کور دوب دفع
 جوع ایلد یار بی محمل ایلدم ظاهر زاده کلوب غضب ایلطرد ایلد
 بکاده سنده وارکت ددی انلو کور دوب بن ریاضتله اول کور مثال

5
 و شیخ محمد طیبی الحجابی القزلباشی

10

15

20

25

بسم الله

مثال کج تاریخچه قرار اندم طاهر زاده به جلای ریاضدن هلا
 اولدی دیندر قول اولسون دینش انفاقا اول انقاد به کجا
 کنت حال واقعه سی روشدی طاهر زاده کلوب واقعه بی
 استماع ایلوب ملاطفت صورتی کوسنوری اکملوب انارخی
 وفات اندیاریم کولک سید عی حضرت لوبنه وصول آر زوی ^{شده}
 5 اردنجانده خلفا سندن بیروی خلیفه به بولوشدم نسلی کلوب
 عزم شیروان ایلام ایلی کونان یول کتخاکن بولده سید شی
 اقلیم قدسه رحمان ایشدوب تا سقلا دونوب بنه اردنجانده
 کلیم و بیروی خلیفه خدمتده اولدم ایجا ز تاریخله رومه کلوب
 10 نورا خدمتده روشدم حکایت سلطان سیم خان محمد نده
 نساخی ایکن قاضی عسکر اولان تاجی زاده جعفر علی دنی
 اولغور که ایتمار سول زمان که سلطان با یوزده هزار ایما
 نجاغنه متصرف ایدی با بام تاجی بان خدمتارنده اولغور
 با یامده اوج بان آنچه و برورب یوزده هزار که جلای خلیفه خدمت
 15 ایصال ایله درویشا سفینه خرج ایلدونار و لطف ایوب
 بر مرادم وارد در حضور بی ایچون مشغول اولونار و اولدی
 اگر مراد شرفی استعلاوم ایدرسه نه جواب ویره یوزده هزار که
 انار توفیق ایدیچان مراده واقف اولورار و الهم دخی ادا
 ایدیچان شیخ حضرت لاری مراد لاری ندر دیدکده شهراده جوابی
 20 و برمش مراد لوبن دینسه لر خوش ایدی دیوب ساکوت ایتمار
 ایرته سی و الدی رحمت ایلوب مراد معلوم اولدان
 حصوله موصوله و ویشار توجه اندکده مکانغه عالمده
 کورنشار که اولبا فرمان جم سلطان جانی محافظه واسن
 دهمبان اولنار و شیخه بر قطعه نادر انشار کدی و یه طرف
 25 کدیجه سنه اصابت ایلمش بر قاج کوندنهاره شیخ کدیجه

حکایت

حسنه اولوب وقات ایلدی بو عیبت ایلله کور و توفیق ایلدی
 کور دیار که اولیای فرمان خراسان اولوب کله بار و مراد ندر
 خطاب ایلدی شیخ ایلدی شو فرمائی محمد باستانک اعانتدن
 فراغت ایلدی که سلبه ضرری واردر اوقات اصحاب حقایق
 نسیل و خوف ایشندر بر سوزله عله سی امدادندن آل کله
 شیخ و فاضلوی مقام انصاردد بایدار اولشور و اطوار
 دایره جاکوب بحافظه سنه منقول اولشور شیخ دخی هر ایل
 و عهد ایلد دایره به کور ب مراد لوب حاصل ایشور و دین
 او نوز اوج کون مرور ایدیمک بر حاد نه به عظمی ایدر
 کونده محمد باستانک انجام کاری هرید اول بو خبر اول سنه
 بنام سیره معروض اولمق جه به سعادت لیدر خیار اول
 دز لوبی دو کیلوب رنک رولوی قیوروی و سوز دیار که والله
 بن که تل بی سبب هلاکتی استیابار دن دکنیم اما اول ظلم
 قوندانم خله ایشور ایلدی بی انامه طور عز ایدر و خاطر
 بو جانیدن محرف قلغه سخی ایدر اما اول حاد نه به
 نه اولاد بو اظهار شخیر ایشور او نوز اوج کون کیم
 اولاق کلوب سلطان محمد خان حضرت ایشور انشان قدسه
 پرواز لوی خیرین کوروب دعوت نامه به ارکابی ایشور
 ایلدی و توفیق کونده سر بر سعادت نه قریب مرحله ده خراسان
 باشتی کسد کلوی خیرین کور دیار حرم جعفر علی دین که
 بو قصه نیم خاطر مدون کتمش ایلدی بر کون استانبول
 محمد باستانی مقولک او علی ایلد مصاحبت ایدر کن ایلدی انا
 باشده برصد ایدر صد و نسی دار ایلدی شیخ و فاضلوی برینه ایلدی
 سلطان محمد حضرت ایشور نصرت ایشور تا بقوله استانبول نقل ایلدی
 کونده عیبه و حدیث و اصطر ایلد عرق مسلوبی اولوب اول
 ایشور

5

10

15

20

25

برنج

بر تاج خاندان لوی نحو اولفله اصلاحی ایچون شیخ و فاضل
 در و نازندن بوی ایله ارسال ایتمیش ایدی باشنه کلان و اعلی
 اول هیکل هایون بیله شیخ و کل ایدی بوسر کدنت سوغوم ایتمیش
 شیخ صفار ایلی شیخ و فایه نسبت اند کلوی دایره خاطر کلای
 5 سلطان باورد عهدندن طاعون عظیم اولوب استمدار بولمیش علی
 خلیفه به بر کینه افجه و در و بنایه او جریبلی افجه شرح
 راه کوندروب مراد ایدند یار که مکه بیا کرده به واره
 دفع طاعون ایچون دعای ایدم لو شیخ ایتمیش ایدی راه
 حجه منوجه اولدی یار فضل الوصل بر نیه ده وفات اند بار اما حجه
 عتباری عینده استانبول آن زمانده دیا با کتلیه سفطع اولدی

در بیان وزرا و امار و اعیان

سلطان محمد خان تحت سلطنته جالس اند کلرندن و ادماجدن لوی
 زمانده وزیر اعظم اولان خیر الدین یاشا اوغلی خدیو یاشا
 صد ارتک و اسحق یاشا و صار و حیدر یاشا و شهاب الدین یاشا
 15 سند وزارتده ایضا بورد یار ~~بعد~~ مشارالیه خدیو یاشا
 بابا لوی زمانده خاطر شرفزاری قالمیش ایتمیش استانبول نغمه
 مانع اولتی استد کلن قتله مستحق اولفله قتل ایلوب بر سینه
 عبد یوکلوی اولوب شهزاده ایکن خدمت علیه لرند بورد
 اولوب یولی ایله مرتبه و وزارتده ایوشدر دکلوی محمود
 20 ماسای و وزیر اعظم ایلد یار و روم ایلی ابالتی و غی
 آمان ایدوب حقنی لاس شوالتناس او زرینه سردار
 ایلد کلانده جمله بکلر بکلر لوی نفوسین بوردنار ایدی بش سبیل
 مقناری مد بواورد جمهور اولوب سلطان چاهانل بعض
 خصوصاً ایچون خاطر شرفزاری قالمش بر کون ادا غنجه
 او تور کن بجاد رینی باشنه بقدر وب عزول ایله تعزیر بورد

محمدن قوی کون
 شماره

برینده استغنی پاشا وزیر اعظم اولوب محمد پاشا بده کلیه بی
 سنجایی ویرلدی حسن طویل اوزرینه توجه اولدوقد
 کبر و صدراعظم اولوب سفر هر روز عودت اولدوقد
 بعض سببها بینه معزول ایلدی بار بود فقه برینه
 5 وزیر اعظم اولدی سومی الیه ادرنده قریبه خاص کوی
 نام قریبه ده عزلت اختیار اتمکین شهزاده سلطان مصطفی
 و نانی خیرین اجتماع ایلدکن قریبه ایچون استامبوله
 کلدکن معضربا معقول اولدی بر محمد الحصال وزیر
 ایدی رحمة الله علیه و کدک احمد پاشا دخی امیر الامرا ایکن خط
 نرمانت عریبه اکلله وزیر اعظم اولوب بید بقا دکن قلمه سنه
 حبس اولوب کدک اطلاق اولوب سلابک سنجایی و بریلوب پو ایه
 فتنه کتی خدمت لوی وجوده کلدک سلطان مجاهدان اخوند انصار
 اندوکی زمانده مولانا جلال الدین رومی قدس سره احقادند
 محمد پاشای قوما نانی وزیر اعظم ایدی اول ایام فوتنده قول
 طابغه سی قتل ایلدی بار و زمان سلطاننده وزارت عنوانه کلامان
 اولدولک بری مسیح پاشا ایدی که در روس نلعه سن محاصر ایدی
 نتی سیز اولماغله بنان طابغه کلدکن عزل اولوب کلیه بی سنجایی
 و عمادون حصر حلی اوغلی سنان پاشا و ولی الدین اوغلی احمد پاشا
 و منیا حلی بی دیکله معروف پاشا و یغریب پاشا وزیر ایدی
 مره و منیا حلی بی روم ایلی و اناطولی تاضی عسکر کده منقران
 20 وزارت احسان اولمندی بر کون سلطان محمدان بر عوی بنیک
 معناس سوال ایدوب علی الفخر جواب و بر کله عزل بررد یار
 یغریب پاشا اید حکم حاذق اولوب بھوری ایکن سلطان اولدوقد
 روم ایلی کلر کیسی ایکن بالغا و محاصر سنده شهید اولدوقد
 مراد پاشا دخی روم ایلی کلر کیسی ایکن اوزون حسن چکنده معقول
 25

سلطان باورده لوی
 در حقه

دخادم

خادم سلیمان پاشا دخی روم ایلی ککلوکلیسی ایکن بغداد ده
 منوم اولغله معزول اولوب قسطنطینی کی ایکن ردوس قلعه
 محاصره سنه شهید اولمدر داود پاشا اناطولی ککلوکلیسی ایکن
 شهراد سلطان مصطفی بدو سنه دی اولمدری و کونکو محمد پاشا
 5 دخی سلیمان پاشا بریده اناطولی ککلوکلیسی اولمدری روم خیران
 فرمان ککلوکلیسی ایکن طورغور حایفه سیله حنا ایدوب منوم
 عزول اولوب یونیه بوسنده خیر پاشا فرمان ککلوکلیسی اولدی
 و شرباد حزه پاشا روم ککلوکلیسی ایدی و امرای شجاعت شعار
 سمند و یکی بالی بد سو خد منصورک نامداری ایدی و اورنوس غازی
 10 اوغلو نون احمدیان و محمدیان خدمتک ایدیلر و میمال اوغلو نون
 اسکندر یان ایله علی یان اول عصرده نامدار لر اولوب مذکور علی یان
 و سابعوج اوغلی بالی یان و حسین یان اوغلی عبیدی یان انورس کلکی
 غار نون ایکن شهید اولدیلم مذکور عبیدی کلک شهید اوغلی محله ظاهر
 بین اولان مشرکین لمان نور مشاهد ایتمکله اورنیه قبه بنا
 15 ایتمک و منت اوغلی محمد یان آنغلی کی ایدی و طورجان اوغلی یان
 و علی یان دوده لو اوغلی او مور یان و جاقوچی باشی حزه یان ککلوکلیسی
 اولور ایدی و سایر امران فصوح یان و فیروز یان و استحق یان
 و احمد یان اوغلی علی یان و ایطالیه کلکی حزه یان و عزیلر انامی خان
 بونس بودک اولمان امرای کبار اکثر معادکن بهر لار اولوب عام
 20 عالک کفاره بذل اقتدار ایدر لو ایدی او جان اوغلی ایدی
 خلیل پاشا برادری محمود چلی دخی کبار دن اولوب حتی برده
 کبار خا کاره کوفتار اولد فده سمندره قلعه سیله استبدال
 اولمدری و هرمان اوغلی احمد پاشا ایدر علم اولوب سلطان
 مجاهدانه مصاحب سفامند ایدی کیدرک دولت باوند خان
 وزیر اولمدر و قسطنطینی حاکی اسمعیل کلک برادری قول احمد

سنة روح ایلی ککلوکلیسی ایدی

امراء پادشاه

25

مقدم بولي سنجي و بر بلوب بعد موره و عهري سجا ناوله رعاب
اولور ابدي و كوچان شاهين نام بر قوران وار ابدي فتح انك
انسانده قور بده كي پور و دن اول خندس بي نظير ابدي بومدر
اولولون منا قياوي محلاتن مطور در طالب اولولون مطالعه

5 حواله اولدي

دكو خيران شه جنت مكان

سلطان مجاهدانك فتح ايلدكلوي مالك و بللاندنه با اندك
جامع و مساجد و عمارات و جسور و سا بر معايدك حد و حمي
اوليايوب انجني مشا هير خيراندن بر قاجني تبركايابا بد شروع
ايلدك جمله بر خيراندن بر يسي ايا صوفيه مصيدي در كه فتح

10

قسطنطينيه انناسنه بر مقدار توصيف اولمخدي و اكا مشايه
معايد قد يه نك جامع و مساجد اولدوغي تعريف قلندي
لاحرم سلطان مجاهدين مسلك اوقات عمارات و طاعانده بيان
معايد كنده بر كخته و رهاين ده اولان بقايا اسكال و صور
اضافي ديده حقيقت بياري ايله مشاهد اندكويون مشكور كورون

15

و نحو ايلوي خوله محتاج اولغله و سوسه دن تخليه ايجون اولور
واسع ده بر عالي مسجد جامع بنا انكي مناسب كورون محلات
استا بولدن بر محل رفيعده كه آب و هواسي جمله سالندن بهتر
و خوبتر ابدي اول قضا و دلكنا نك جانب قبلي سندن مقصوده
جامع ايجون بر كيند كورون مناب و اطرافند قباب منبع الجناب

20

بناسنه فزان عالي ايلوي صدور ايدوب و جامع مزبورك شرفي
و عهري ايلي طرفند و در مدرسه و عاليه بنا ايلوب مثال
هنت هنت اولان مدارس نما نيه نك نامي صحن اولوب مدر
اولان موالي بلاه و مقصوده به سورا ايجان فاضي و والي اولوب
درس اوقيان دانتمد لومالوم و مدرس اولوق شرط اولوب اول
مدرسه لوك آردلونك در در كوچان در سخانه لودجي بنا اولوب

25

اول

اول ساک کوچک در سخاوند لرخته و بوی تندی او لوب ساکن اولان طایفه
 سوخته تا سله مشهور اولدی بار طریقی و انشد اولقدر و طوائف
 مزبوره نال مطبخ عاقر لوندن نفعه لوی و مرانی ایله و طایفه لوی
 بوردی و جامع هرورد جانب قبلی شده عالی هتانه ایکی بنا وضع
 اولوب بوی دار النفا اولدی کی بیار اولناره تیمار اولور حاد
 جیار و مزجه و مرضی به موافق اشربه و مساجین و اعده به لذین
 ذائقه نین بوردی بوجا بید و می نفعه و خائفاه و رباط ما
 اطوائی و آکنان دن کلوب کیدن ما اولور قونوب کوجوب اطعام اولور
 و برضعتن دخی مطبخ عاقر توب اولوب هوسج و سا تخم
 هر کون فن یک مقدار ای آدم اطعام اولور لور بومولانا اولدی
 نصح ابنار نقل الله تعالی و سلطان مشار الیهل خیر اندن بوی
 دخی ابی ایوب انصاری معلمه الوحده البادی هزار بر انواری اوز
 بنا بورد قنوی جامع شریف و قینه عالی در و مدرسه و حمام با یلوب
 حالیا دار نگاه کلاه با مشاهده تعریف ابی ایوب اسم شریفی
 خالد بن زید بن کلثوم در انصار دن اولوب مدینه و موزده ده
 اولان صحابه و حبل القدر و در بزدین معاویه ایله فطیینه
 عراسنه مزجه اولدق ایلی بونار بخت غازی بی سبل الله
 صفت انغه مونی اولندر بجه مدت قلعه بی محاصره ایله یار
 این فتح مقدر اولدی ابی ایوب رضوانه عنه اگر چه بیرو اولغله
 و عهد سی ایشدی اما فضیلت جاده فایز اولوب عند الفتح سعادت
 شادت بولدی نو تند نکلوه لشکر اسلام فتح و فخر دن نا امید
 عودت ایله یار تعریف مدفن او ملا ادریس بخوری اوز
 سلطان جنت مقام فتح هکساندن هزار بر انوار لوی محان تبیین
 ایدر و کی بر وجهه بیان ایدر که بزدین معاویه قیصر روم
 صوری صلح ایلوب عودت ایدر جان اولدق حضرت ابی ایوب

5

10

15

20

25

تعریف ابی ایوب

تعریف بوردی او

کند و وقتی منجبه قسطنطنیه نك طنده سنده و فن ایلدیلورینواری
 ستر ایلیوب کشته به بلدردمدیلر و در نوب شام شریفه کندیلر
 اگرچه کفار میانده اول حضرتن مقبره و مدفن متخص و
 دکل ایدی اما ایکی محله محتمل ایدی و اول ایکی محله ایکی
 5 مرقد صورتی اظهار اختیار ایدی و زمان قیصره بکفزه ده
 اول ایکی مقامه زیاده احترام ایدر لر ایدی و مطاف و ^{مکان} _{مکان}
 ایدی و کفار بینده بو تربه خواص درگاه الاهدن برینک
 تربه سیدر دیومشهور ایدی و استقابه جفیه لو آنده و
 بیارلین اول تربه به ایلر لر ایدی و لهذا چون سلطان
 10 فتح استانبول ایله کامکار و کاران اولدی امام بهیوی ^{نک} _{نک}
 معالم التزیل نام تفسیر شریفده مطالعه ایدرکن و لا یلق
 بایدکم الی التملکة آیه کریمه سنک تفسیرنده فما زال
 ابویوب مجاهدی سبل الله تعالی حتی کان آخر غزوة
 غزاهای قسطنطنیه فی زمن معاویه فتوفی هنالك و دفن
 15 فی اصل سور قسطنطنیه و هم یستقون به دیوبازلن کوردی
 اول ایکی زیارتگاهلرک بری حصار ایچده ایدی و بری همان اول
 سنده ایکی بلک قدم مقدری راه سور دن دور ایدی اما اول
 محل که شندی حصار ایچده واقع اولنده اول زمانده حصارک
 طنده سنده ایدی قیصره و متاخربدن بری فتح استانبولدن
 20 تقریباً او جهوزیل مقدم اول عرصه بی حصاره داخل ایچدی
 اهل ایمان و کفار میانلورنده اولان روایات و معارضاتک
 مرحمتی سلطان محمدخان سواد مقید اولدی سلطان منار البرک
 اهل الله و اصحاب کرامتده محکم اعتقادی و اول ایدی و نتیجه سی نخوبه
 ایچندی معارک و محاربه لورده بیخده مکاشفه لوی طرور ایدر
 25 خصایای امور و اسرار قلوبه و توفیق لوی اوللر صحیفه و حاظونده

عبر

مر بزرگ و مسطور ابدی هر با در که بر حضرت صدق شریف سی اوله ایلون
 استکشاف ابدی بیست علوم غیب شدی متفلسف همتان و جوید
 ز ررون یکی شدی اظهاره شدی مقارن دولت همه مطالب شاده
 جو داشت باطن این قوم را با سطراره و اول زجرود مندی کمال
 5 بنی بین و سالک سالک اولیا، متقدمین آن شکرالدین قدس سره
 و فاضل کراماتی ظاهر اولمشیدی مدفن ابي ابوبی ایلون
 استعمال و استکشاف ایلد کده اول مصادرا اضمام و اشارت
 مدفن ابي ابوبی شمدی کده حالده که خارج سور در تبیین بودی
 و ساکنان و مکاشفان ندان بر جمعی انبغای و نظر صحیح و کشف
 10 صریحی ایلد اول خراب بر انواری تشخیص و تبیین بودی
 محمد خان ندان تبیین بود دیکر دیکر کده موضع مر بزرگ و ایما
 بر نور لغمان اند و کن کور روم و عالم باطنده توجه ایلد روح
 شرفی بطله اول موضعده ملاقی اولدی و بوجواب و بودی سلطان
 بجاهلان دخی واضح علامت اولسد و بوالتماس ایلد که حضرت
 15 امور ایلدی اول موضعی ناز دیار ایکی ذراع حنرا اند کلهوی کبی
 بر رخام ظاهر اولدی که او زرنده بر عبوانی خط و ار ابدی اولدی
 شجاعت تبیین اند و کی کبی جیبوب ابي ابوبی انصاری حضرت ابدی
 اولد و غی معلوم اولدی و بوشفا بندن مسطور در اخبار الدو
 و انار اول نام کنایده اول رخامان او زرنده هو قنبره
 20 ابي ابوبی الانصاری با ز شمدی سلطان محمد متحیر اولوب اکا
 بر حال غلبه ایلد که اکو طو تاسه لرد و شردی و بویار و سلطان
 محمد خان حضرت ابدی دکو اولد و غی او زره اول مرد موده نان او زره
 بر توبه و مطهره و ایکی مناره لور جامع شریف و مدرسه و خانقاه
 بنیاد ابدوب طالب علمو ایچون و ظایف و فقرا ایچون اطعام و طلب
 و امام و مؤذن ایچون و ظایف تبیین بود دیار فضل الله تعالی

5

10

15

20

25

بیان صورت و سیمای خاقان سلطان

بوحکم قدر که احادیثی آدم و اولاد آن قیامت اعضا مانده بودی
و تناسب اجزای آن خوب بودی اول شکل و سیمای آن که جمال با کمال
حبیب خدای متعاله است و اقرب اولاهو آینه حکیمان محمدی
5 و قیامت سنان متفرس حکمی ابله اعضا به مذکور اخلاق حمید
و ملکات پسندیده و بالدر و اول دلائل و مدلولات خاصه
منظر کمال جمال اولاد سلطان میان خصاله مخصوص اولاده مولانا
ادریس سلطان مشا را این بعضی اعضا سی جوارح و اعضا
انبیا علیه افضل العالیات تشبیه آید بر تصویر دخی بود
10 و نمنا خاتمه به مناسبت سلطان محمدی اول تشبیهات انعام الی انکم
اولاد اول سلطان دو کون از هو الیون اولد و غی کبی سلطان
سنت محمدی دخی رنگ رخساری حسن و رونق سکوفه مانند آبی
علم قیامت بویله رنگ روی کمال حیایه دلالت ایدر تالیف
سلطان الحرمین انجل العین ابیدی خادم الحرمین دخی کوزلی
15 بول اولوب آبی بیاض و سیاهی متوسط ابیدی بویله انجل و اسهل
چشم منظور اندک انجل و افضل اولور و قیامت نامده و بار لعد و زرد
و وفادار اولعد دلالت ایدر نالنا انجل ابیدی یعنی بسام الوجه
ابیدی بود اخی کولر بوزلی ابیدی بومقوله روی خندان اجی شرب
و جو مرد اولعد دلالت ایدر و ابیا حضرت مصطفی آقنی ابیدی
20 یعنی ظهر البقی رفع ابیدی می مصطفیان دخی بورنگ بنتی بوکل ابیدی
قابیان عرب بومقوله بی رفعت هت و فرط شجاعت ابله وصف ایدر
خامسا سلطان کابیان اولع ابیدی سلطان عدوان دخی و بنای سیر
ابیدی علم قیامت سوزی طوعی و سابی فصیح اولعد دلالت ایدر
سادسا اول رحمة للعالمین مدور الوجه و کت الخیة واسع
25 الجبین ابیدی سلطان مجاهدین دخی بوزی دکومی و الی کبک اولعد

صفالی

صفای و بنیادی صبی ایدی بویله کورد روی و فراخی بیستی
وتراکم موی لحیه و شارب عاقل و بخیار اولغه و خفت مزاج
وسکیار اولقدن احتراز اوزره اولغه دلالت ایدر سا بها

اول رسول النضالین واسع الصدر عظیم الملکان صخر العظام
5 دخی عضلات و الزراعین ایدی سلطان الیونین و الحون
دخی صفات مذکورده ایله موصوفه اولوب سینه سی کشاده
و روشن و کوردنی بوردی و با زولری بوغون و فونلو اولوب دوروی
و بکلوی قوی ایدی بو هیات شیرانه و صورت شیرم دانه دور
بویله قیافت شجاعته و شداید و محافانده فوت نفس ایله اقد

دلالت ایدر نامنا اول امام القبلین رحب الکلبان و العذب
10 ایدی که عطا ده کشاد دست اولغه و سخاوت ده دلالت ایدر
بو خصلت کف دریا افاض سلطان بومکرمت ده ظاهر و هویدا
ایدی زبوا دست اهل جود و سخا بی فراخی بوردیا ایله تعبیر ایدی
منه کم سلطان و لیثمان کف متبوض ایله تعبیر اولور تا سعا اول

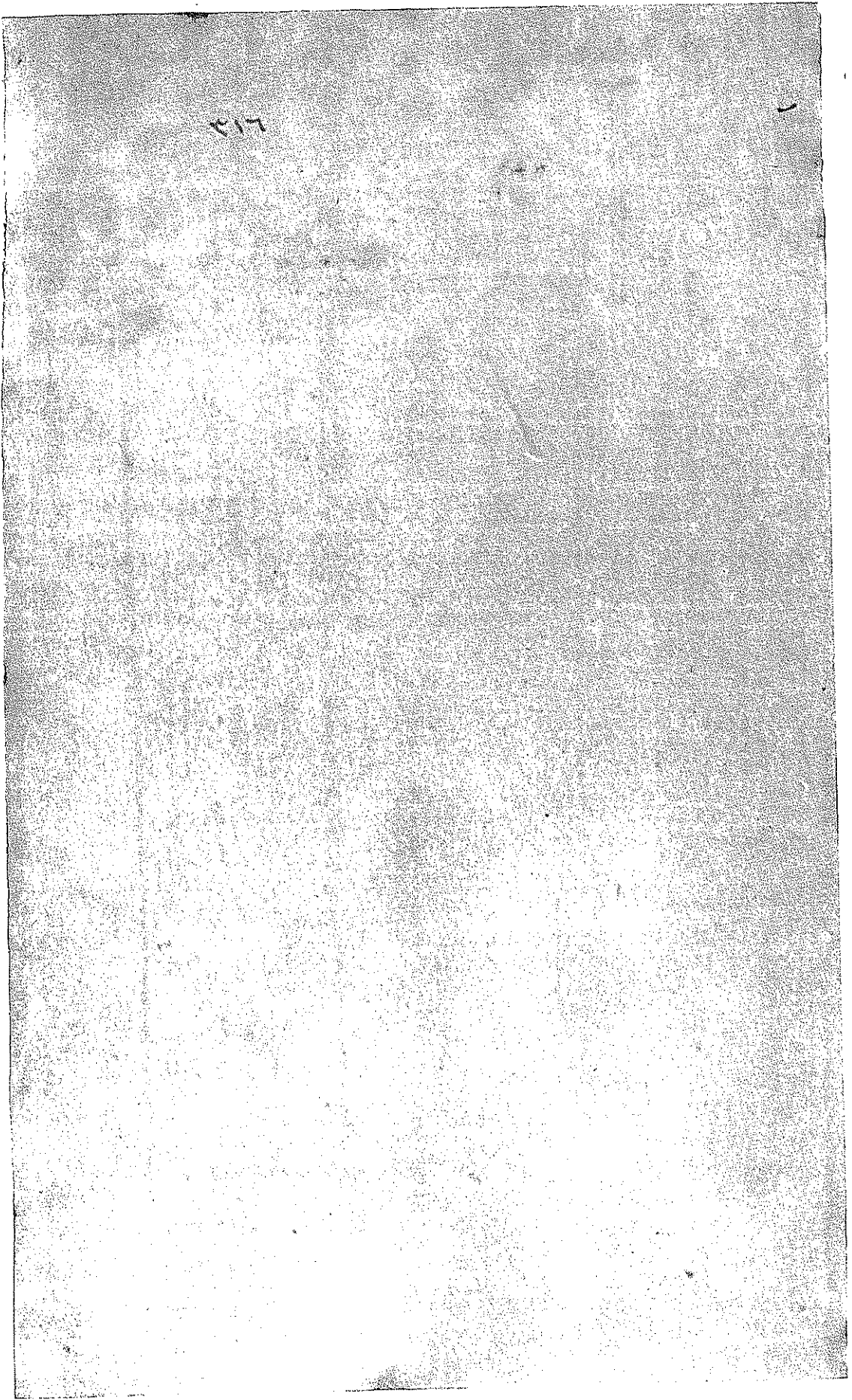
خیر المنور قلیل شهوا البندره اولغله انور المجدد ایله وصف اولوب
15 و اول سلطان بطحا و یغریبه و دقیق المسویه اولغله سلطان عاقل
دخی انداننده اولان موی عاقت آزا اولوب سینه سدن بافته
دکن اولان ایجه و او زون ایدی زبوا سدریه لغده دخی العز
المنطل من الصدر الی السور دیو تعبیر اولور بو صفتک مد لوی

قطات و صفای فهم در که سلطان عاقل مقدارک آثار و اخبار
20 شایع و آشکار در عاشر اول سلطان متفقد در ایجه القدر
لیس با طول الناس و لا با لغصیر الزور و ایدی حوض
دخی اورده بویلی اولوب نه قتی ملول و نه قتی قصب ایدی
بو صفت بی نوع بنوده دلیل عقل و هو تمیز در و اول

و اهران اخلاق حسنه که دوت خصلت در بری هر است
25

وسا بری حکمت و شجاعت و عفت در اول سلطان معالی محمد
موجود ابدی جمله سی مخبر اولی که بو کتاب بطول اولوردی
العارف یکنیه الاشاره منبر منجد بو مقدار ایله اختصار اولدی

مسند آراکین شاه سعید | خرد و حکم قدر سلطان با بريد

سلطان با بريد خان بن محمد خانک و لاوت با سعادت تلوي شجره
 نبويه عليه افضل الصلوة بان سکر بوز اولي بر تا رنجند اولوب
 تخت سعادتده جلاوسلوي سکر بوزنگان اولي ربيع الاول
 5 باکوي برنجي کوني احد کوننک و قوع بولوب شغل سلطنتدن فارغ
 اولد تلوي طغوز بوز اولون سکر صغیران بدجي کوننک و افع اولوب
 سنه ۸۰۰ بوزده ربيع الاولن اولون برنجي کوننک عالم بقا بده
 رحلت ابلد يار بونقد بوجه مدت سلطنتاري اولون اکی سنه ۸۰۰
 فرق دوت کون آکک اولون و مدت حيا تلوي نجبا اتنن بدي
 10 سنه اولون رحمة الله عليه رحمة واسعة اولاد غار
 نجاد لوي سکر نغز ایدی سلطان جهان شاه و سلطان احمد
 و سلطان محمود و سلطان تورقود و سلطان محمد کفده و وفات ایدر
 و سلطان سلیم خان و سلطان عثمان و سلطان عبدالقادر
 وفات ایدر دکور اولون شزاده لوت احوالی مکلونده دکور
 15 و بان اولون ان شاه تعالی مدکور جهان شاه فرمانده خان با
 اولوب محمد نام بوز ندي وار ایدی و سلطان احمد دوت اولوب
 وار ایدی نام لوي مراد و علاه الدين و سليمان و عثمان ایدی
 سلطان سلیم خانان بوز ندي احمدی سلطان سليمان خان ایدی

ذکر احوال ملوک ایران

20 سلطنت ابرانی عون بوز اینی ایله حسن با بندرینان او علی یعقوبه
 انقال و عزه اقبال ایله تبریزه واروب رفیع رایت استقلال
 ایدی اکی سنه دن حکوم سلطان با بريد خان جالس اولون
 عثمانیان ابدان الله الملك المنان اولدی بوز سلطان یعقوب سلطنت
 اقبالیم ایله حسن معاشرت اولون اولونین پنجه مدت سلطنت

سوروی

سوردي علي الخصوص بادشاه محمد سلطان باوريد استانه سمنه
 رسل و رسال ايله في صومير لويي كند و يده هايل ايشه دي و عدل
 و داد دي ايله سپاه فارخ اليال و رعيا يا منظم الاشغال او
 و اوج فوزند صليبي و ار ابدي ناماري ميوزا بايندر و سلطان
 5 حسن و سلطان مراد ابدي و اياتت فارس و شيرازي بولك اوغلي نور
 بايندر ميوزا يه تفويض ايدوب و صوفي هليلي كه اتايل و هم امر
 عطا مند ن ابدي باينه قوشوب ديكو او عطارين و جي همزه ايشه
 ساكوز طقان ابي شهرزاده قتلاق فرا باغ و د و هو و ملك سلطان
 يقضيه بعض امراض استهلا ايدوب قوت كورن خسته اولوب انصاف
 10 قضا ايله دار الحاكمان بقا يه شتاب اندي قوت اولورون اوون بوي
 كون مقدم برادري ميوزا يوسف ايله و ابدي و جي عرض چيلان ايله
 موقفي اولوب ايله اما شريف تاج التواريخ ده و والده سي شهراد اولوب
 بري ايله ايله قسدي ايله شريف مسموم اخصار ابدي تقصا
 عقل و دين منتقاسي او زوره احتياط سن وضع ايدوب بر وجه دي
 15 كيني اول انشاده سلطان منصور برادري يوسف ميوزا
 سكار دن كلوب سداينه كير دكن خليفه و عطش اقتضا سله
 سلطان اول سديت مسمومه بي تجزع ايدوب كاسه ده
 يقينه بي يوسف ميوزا يه و بروب اول و جي تار اول ايدوب
 والده لوي كلوب بو حالي كور چيلان جان آجيني ايله يقينه سي
 اول و جي نوش ايدوب او جي يله اول كون وفات ايدوب
 20 و پيشاوكه والده سنك ميوزا يوسف سيلي زياده اولان اول
 سديتي بقوب ميوزا ايجون اخصار ايشه كه سلطان ميوزا
 انتقال ايله حين تار و لده ميوزا مادر و برادرينه و جي كليف ايلي
 ايلور و جي تار اول ايله رسال من بود و انتقال ايشه
 25 و منظر سلطان يقينه وفات ايدوب و جي ده برادر اول

مقدم
 روايت منتجب تاج التواريخ

و برادر زاده لریدن و اولاد اعمانند و عوای سلطنت مقامند بر قاج
 میرزا نور حاضر ایدیلو میرزا علی بن سلطان خلیل و محمد بن ابن
 اغور لومجد و دستم میرزا ابن مقصود بن و حسن بن قوندانی
 جانیگورک اولادی و غیری عمرتی او غلاری و آنلور مسین و طوبر
 5 صاحب اقتدار امرا کبار و ار ایدی کن حاضر او غلاری اول
 همین ده صوفی خلیل حاضر بولستدیری و صاحب قیله اولوب همان
 اون بنو نوبهار او غلاری و ار ایدی که مناصب عالیله تصرف ایدی
 افارمنان اکثری دخی مناصب اصحابی اولغله استیلای نام بولغین
 و با یسنف ایاکی اولغین با یسنف سوری سلطنته کجوروب و رازی سنه
 10 تصدرا ایدی کن با یسنف هوز سنه باوغده و حوال بولوب صوفی
 دخی دوست طبع اولغین امرا با یسنف سنه اختلافات کثیره وقوع
 بولوب سلطان یعقوب بن بوادی مسیح میرزای سوری سلطنته اجلاس
 اتفای ایلوب صوفی خلیل ایلد جنان اندیلو صوفی خلیل نواچی
 بونلور نسبت قلیل ایدی کن شجاعت و حسن تدبیر ایلد اول
 15 جمع کثیری تدبیر ایدوب سر و اولوندن جوق نامدار کجاری طبع
 تیغ آفتیاد ایدوب مسیح میرزای دخی نابود و جودین مقصد ایدی
 بقیده امرا با یسنف سنه شاهد به صورت الهام ایدیلان اغور لومجد
 میرزایک او غلی محمد میرزای بومرکه دن چیقاروب سلطان یعقوب
 عهد ندن بو و بنزار حاکی اولان شاه علی بن برک بانه ایلد
 20 آنونک اتفای ایلد محمد کی مسند نشین اینک هواسند حکوم جمع ایدی
 عراق و فارس مملکت سلطنت طرحن براغوب او نوزیل سوار
 کینه گذار ایلد صوفی خلیل اوزرینه بورودیلو صوفی دخی با یسنف
 قالدروب قورباغه الغار و بکوی کوندن دذکوبند ایدوب آنده
 تقابل ارباب سیوف وانغ اولدی کوجه صوفی خلیل ایلد کلانلو
 25 معدود قلیل اولوب اول گروه ایلد مقابله اینک یقید ایدی

کن

کن تأیید غیبی متعارفین ایلد بود دفعه دومی طوفی خلیل جانبی غالب
 اولوب عوان و فارس و کومان ده فرمان روان اولدی مریود
 صوفی خلیل ضبط مالک مسلکند سالن ایکن سلطان یعقوب انامکی
 امیر سلیمان امراء اکواد و آذربایجان ایله عقد بجان ایلد صوفی
 5 خلیلی دعوی استحقاق انامکی ایلد تدبیر ایلکله عازم اولدی
 صوفی خلیل بو تفصیل دن آگاه اولمچی سرحد عراقدن بغداد ایلد
 سلیمان کی نصیب عموم قتال ایلد استقبال ایلدی و اون سن کونذ
 واد و سلطان قریبه کلوب نصب رایت جلال ایلدی (کوچه طریقی
 اللیتر کردن زیاده سرار آماده اولمشتر ایلدی کن سلیمان دن قور
 10 کله قور ایتمکله هر چند که صوفی خلیل هجوم ده فوج ایلدی سحر
 ختم حصول آمانت مانع اولدی برآی رو برو طور ووب کن صوفی
 خلیل مزاجی ناساز اولوب امر خا طر قریبه مخالف اوضاع و طوار
 بنذر اولد قاری جهندن قرقه قرقه معسکر خلیلدن جد و سلیمان
 بل طرفته فرار ایلر ایلدی صوفی خلیل خبر دار اولمچی تدبیر
 15 جانته کندی سلیمان بل دخی آرد بنده ووشوب وان صحرانده
 محاربه اولوب ایکی طرفدن جرق دلاور لوخا که دوشتد بار
 امراء با یستور دخی صوفی خلیل امداد دن تکلف ایلدیچن عسکر دن
 کشته سالم قالمادی صوفی خلیل و اولاد و انبا عندن بر نود
 خلاص اولوب سلیمان بل بار و بکاه خلیلده ما کمانده متصرف
 20 اولدی با یستور دخی کوفار اولوب سلیمان بکلر حضور بنده کلر کن
 تنظیم و تکریم ایلدوب بنده سر بر سلطنته اجلاس ایلدوب ور
 کندوبه تخصیص و تدبیر و اربوب تصرف بلاد و امراء اطراف
 مفاد ایلدی اما ظلم طبعنه غالب اولمشله زمین و مروس
 بل آل انبوس دفعنه مایل و سار ایلد و سار امر و صاد بد
 25 شایر و قبا یلدن جمع کنبر خدوچ ایلدوب مبرز ایلدن اولوب

ابراهيم ميروزا

سلطان بعضی عوزاده لری ایله صوفی طریقه استیلاوی زمانه الحق نام
 قلعه ده بخوس اولان مقصود بک اوغلی رستم میروزا به غایبانه
 بیعت ایروب بادشاه این طایفه اولدیار و آلتی حاکمی سیدی علی بان
 بران ایله سوزی بر ایروب مذکور ابراهیم میروزا ایله سیدی علی بک
 5 رستم میروزا ای آلتی قلعه سندن جیقاروب سلیمان کی دفع و میروزا
 باسنفری خلع ایچون متوجه اولدیار جوکه اکبر امار باسنفری سلیمان
 بکدن خستورد کتلاو ایدی لاجیم هر کجه و هر کون میان شهر تبریزدن
 بوز بوز عسکری ایله رستم میروزانلک ادد و سنه فرار ایدر لوی ایدی
 و اول ایکی سیمه دار که بری فرورد ابراهیم سلطان و بری مرقم سید
 10 ایدیار شجاعلو اولمده امر و لشکر اناره انقیاد کوسورد یار سلیمان بک
 امر و سپاهک مخالفین ملاحظه ایکنکه کند و بک مملکت خاصه بی اولان
 کوردستانه فرار ایلدی و آر بی راهندن دیار یاره قاچدی و میروزا
 باسنفر ایله قوندانی سلطان مرادی بعض امر اجده ماددیاری اولان
 امیر شهبان شاه ایسنده قاچرد یار که و ایی و شروانات ایدی و بی الهی
 15 رستم میروزا دار الملک تبریزه واروب تاج و تخت و خراب سلطان
 بعضی تصرف ایلدی و جمع مالکده استعمال اوزده بادشاه اولمده ای
 ایروب باسنفر میروزا ای دفع ایچون سروان حد و دیده متوجه اول
 و امیر شهبان شاه دهنر زاده لری حمایتی ایچون باسنفر میروزانلک
 لشکری اتفاق ایروب رستم میروزا ایله مقاتله و محاربه ایلدی
 20 چون ملک سروان مستحکم محل اولمده طرف میروزا اولوب احضال امر
 سروان جو اوندک اولان قوه باغ و کجه و بودع که بیان آرد
 سلطان اوله باسنفر میروزا به و ادر با عیان سلطنتی رستم میروزا
 مخصوص اولوق اوزده صلح ایلدیار رستم میروزا عزم تبریز الملک
 طرف عداوت اولان بعض امر بک اطاعت ایتمک لوی موعی ایله
 25 رستم میروزا با قزوین عداوته توجه ایلدی باسنفر میروزانلک ادر استقل

سلطان

اندن اسکاره کجوب اولاق طوزی ایله کیدوب ارزخانه دحول
 ایلدکن دوروزدیلکن باندجم غفیر جمع ایدوب عازم شکاره اولدی
 رستم میرا آگاه اولیقن مقلد اولان عفتلندن بنیمان اولوب داعیه
 نال ایله دشمنی استقبال ایلدی آرسن نهری کنارینده کلرکن امر
 و سپاه هرمنزلده احمد میرزایه توجه ایدر لودی کوردی که
 چوبان کوبروسن برطانی مهتم اولغله ایکی فریضی میانی
 ناصل اولوب هرکجه بر جوق سپاه رستی دن احمد میرزایه
 واردی عاقبت سه سالار اعظمی ابراهیم سلطان دخی کورد
 فراوان ایله احمد میرزایه روان اولدی رستم میرزایان
 اسباب سلطنتی ضبط ایدوب تبریزه واردی رستم میرزا کورجستانه
 فرار ایلدی احمد میرزایان تحت پادشاهی استعمار د نظاره محمد رستم
 اولان جور وستی رفعه شروع ایدوب بعضی قوانین معدولت
 و تقدرا این سلطنته کندوبی مقلد و بی روسلطان مجاهدان
 عدا ایلدی اوج آید نظاره رستم میرزا کورجستاندن دو نوب
 امراء احمد خانیدن بولد و عن قتل ایدیحان احمد خان بالذات
 دفع رستم رستم ایچون متوجه اولوب کج اید قوب ساحل آرسن
 بربر لوبله مقابل اولدیار مقابله و د اولور دن صابره رستم میرزا
 دستگیر اولوب فی القود قتل اولدی و من
 اگرچه احمد خان سلطنت محمد دست رس بولوب پادشاه کامران
 اولدی اما رستم میرزایان امراسی و بی بھارینده وفادار
 اولما بوب احتیاج وقتند فرار اندکاری جوقان اتقان ایله
 خصوصاً ابراهیم سلطان بودکاو محضی ایکن رستم دن روکود
 اولد و غندن خبت درونده استدلال ایدوب جزایه اعمالن
 اجوا طوطی ایکن ارکان دولتن بھاری طواب کور میرزا
 کدمان حاومنده ارسال تدبیرینی القا ایله تخلص ایلدیلر

5

10

15

20

25

ابراهیم

۳۳۰

ابراهيم سلطان الكوجه خلاص اولدي كين احمد خانك ندرجه مسافق اولان
 امراي قتل ايلدوكن اشند كجه آخر كار كندوسي دغي اول و عطفه كوتفا
 اولمي مفرور يلوب هيت بواند بنه ايله درويي رينه اولمبن حاتم شيراز
 كي بيجه سر نراز امير لري هزار ايدوب مخالفت احمد خانك بولوبان
 اولديلو و شووانده جدماد رسي امير شو افشاء باشند اولان
 يعقوب اوغلي سلطان مراده عايبا نديعت ايدوب خطبه وسكدي
 انك نامنه ايلديلو و مع كير ايله شيرازون خروج ايدوب احمد خانك
 اوزر بنه توجه ايلديلو و سياست احمد خانكدن ترسان اولان امير
 اكزي دغي خال طابق بونلورده ملحق اولوب قدايي و ادرار خان
 جانبته الفار ايلديلو احمد ميرزا آگاه اولمق جمع سپاه ايدوب
 كان كينه خوار هاري استقبال ايدوب حدود اصفهانده عقد مصاف
 اولدي كوچه احمد خان عسكري انلورده نسبت اضغاف ايدوي اما
 جانب خلاصه موافقت اوزره اولمالي ايله هكاهم التمام
 احمد خانده امدادون عناقش اولوب تماشا جي اولديلو ابراهيم
 سلطان جمع اندو كي اكي بل قدايي ايله احمد خانك اندي بل عايبه
 ات سوروب صفارين باروب عاقبت احمد خان معركه ده مقبول وهوا
 خوار هاري محدود اولدي و ابراهيم سلطان منظور و مسرور اولدي
 مته دل بر جهان كين دون ناكسه و فاداري نخواهد كرد با كس مته
 و منبر اول معركه ده سلطان يعقوب بواودي يوسف
 ميرزا نك الوند ميرزا و محمدي ميرزا نام اوغلاي حاضر ايدوي محمدي ميرزا
 بوزهر ي جانبته كندي و الوند ميرزا بيض امرا ايله ادر بايجانه
 متوجه اولدي ابراهيم سلطان دغي اردنجه نبر بوه و اودي
 الوند ميرزا نك آنوكله مقاومته اقتداري اولماد و دغي جهندن
 نبر بوزن يعقوب كوردستانه قوار ايلدي ابراهيم سلطان لطفه
 سلطان مرادي دعوت ايجون شير و انده آدم كوندروي و قها

5

10

15

20

25

خطبه و سکه بی سلطان مراد نامنه بیوردی و امیر شیرانشاه دخی
 شهادتیده اجازت بیوردی اولدانی امرای سانی اولان آدماری
 نبوی بود و اردی کلن ابراهیم سلطان مراد نامنه خطبه
 او فوندوغی مجرد آخر صوری اولوب حقیقته امور سلطنته تصدی
 5 نهزای مقصدی اولدوغی سلطان مراد امراسنک معالومی اولمین
 اول خود اوزره سلطنته رضا کوسو میوب ابراهیم سلطانله احاطه
 احتیاط ایدوب سلطنته دعوی استقلال و ابراهیم سلطانله
 جدال اوزره اولدیبار ابراهیم سلطان دخی بولورک رعیت
 الوند میوزایی تحفه دعوت ایدوب احاطه و ارجینس طرفدن
 10 میوزایی کتور ملکه آدم کوندروب موکد بیامار ایله الوند میوزایی
 کتوروب سلطان برینده اجلاس ایدوب سلطان مراد اوزرینده
 یوردی مقابله و تصاکره الوند طرفی غالب اولوب سلطان
 مرادی ملوتوب جرعه ده حبس ایلدیبار و آذربایجان سلطان
 الوند میوزایی به معقولان دیبار و طالب فارس و عراق جانبده
 اولدیبار زیرا محمدی میوزا اول جانباره استقلال اوزر سلطنت
 15 داعیه سنی اشکار اغشیدی سلطانله تا حیه سدن تقارب
 یقین وقوع بولوب ایضا فاشامت غرور و خود بسدک ایله الوند
 میوزا سهرم اولوب میان معرکه دن برار ایلدی و ابراهیم سلطان
 متاع حیاتی صرف فنا ایله بریار اولدی محمدی میوزا نبیره و اول
 20 مستقل پادشاه اولدی فاما کوردک مزاج اولوب ارکان دولتی بدیور
 عاقبت کاری فکر ایتمزادی بوقرات اتناسنده ابراهیم سلطانله
 برادری اولوب مرغه حاجکی اولان کوچیک احمدیان رویندز قلعه
 مجوس اولان سلطان مرادی حبدن چنقاروب عراوند میوزا
 اولدی و عراق و فارسه نقته و تفرقه بی سلطان مرادی انتشار
 25 بولدی محمدی میوزا دخی سلطان مراد ایله مقابله اولی داعیه
 سله

آذربایجان

اذر باجان دن عواقبه متوجه اولدي اولوندي ميرزا محمدزي ميرزا
عواقبه كندو كي كي فرصت بولوب نه بره ايرشدي ازين جانب
محمدزي ميرزا احمد و د اهنبا ندر سلطان مراد ايله مصاف ايلدكه
سلطان مراد غالب اولوب محمدزي ميرزا مقبول اولد و مراد

5

تصحيح مملكت فارسه بوز طوقدي ميرزا اولوندا اذر باجانده
د عواسن ايدوب سلطان مراد سلطنت ارنيله بخدمت و بر ايد
دكوا اولنان شهزاده لوك اكيي دجي صفير لر اولغله برفاج كونده بر
امر عظام بايندري اول پادشاه زاده لر و سيله حكومت ايدر لو ايدري
التر حايقه بر توكان سكار لر اولغله تمام عالم عراق و فارس و اديان

10

خليله بعمارندن عاري اولوب عمر بولوخوار و ذليل اولشان ايدري و عيا
و مشايخدن بجه بزرگوار لر طمع و غرض ايله مقبول اولوب و اول
انواع منته و فساد و كوناگون فحط و غلاظتور ايدوب شوار و كران
و بزرگي معظم شهر لر خراب و اول جانب خلفان مجاري باهنا و بيشدي
سراب اولدي و مورار بو كسا كنده ايكين قولياش او باشك حربي

15

عربي عالمه فاش اولدي ذكر اجمال حال شيخ سوان
طفاة مزبور دن اولي شاه اسماعيل بن شيخ حيد بن شيخ حيد ابن
شيخ صدر الدين موسي ابن شيخ صفي الدين اسحاق اري بلي در مذکور شيخ
صفی و لايت اري بلي ده شيخ صاحب زاويه ايدري و طرفيقه شيخ
عوالدين زاهد كبله بي دن مریدی ايدري و سابقه سلسله سي امام

20

احمد غزالی بد مشي اولور شيخ صفی و فانی ايدوب بو بنده او علی شيخ
صدر الدين موسي او نور دي مذکور شيخ موسايه ملوك زمانه سي
اکرام ايدوب اسحق و هتله خدمتند و ادر لو ايدري مزبوره رحمت
ايله نالون بري تيمور دن در كه و لايت روم دن عودت اذك
زيارت ايلوب القاسم دعا ايشد و شيخ مذکورده مراد شريف اوند

25

دبو سوال ايلدك بلاد روم دن اهد ايلد و كوز سورگون

طایفه بن اطلاق آید و در دستار محمودی اجابت ایدوب
 حله سوز کونلوی آزاد ایلدی مزبورک اوغلی شیخ جنید خجسته
 اجدادی برینه آر و بیله سجاده بارشاده جلوس ایلدی طایفه
 صوفیه دن یانته قبی جو ق کسند جمع اولدی قوه قونلو طایفه
 آذربایجان هاکی اولان سلطان جمال شاه بوزنلر کونلر
 آندیشه ناک اوئوب مذکورلوی اردیلیرن اخراج ایلدیند
 و فی بعض اتباعله دیار بلره متوجه اولدی بعضی آخر بره
 طاعل دیار اول زمانده آق قونلو طایفه سندن عثمان پان
 قزاق پان که اوزون حسن اجداد سندن امرای دیار بکردن ایدی
 طایفه یخ بوردون سر بر سلطنت ده او تورانک اولی بودر بلره
 باندرو طایفه سی دیلر و مذکور اوزون حسن طایفه یخ بوردون
 بر شجاع پادشاه ایدی مذکور جنید آنک استانده سنه الفیاله
 اولدغی آبی حوسن کوروب حدیجه بیلم نام صلیبه زینن تروج
 ایلدی شیخ حیدر آملردن وجوده کلدی اول وقتکه اوزون
 حسن استیلای تأمله قوه قونلو مالکن قبضه بفرستد کتوروب
 مزبورلورده قوت و شوکت قوما دی بند شیخ جنید اوغلی شیخ
 حیدر آرد بیله عودت ایلدی اوزون حسن مطاهر بیله
 شرف و رغبت حاصل ایدوب احبابی جو عالی اوزون
 حسن وفات ایدیمخان اوغلی سلطان حلیل جلوس ایلدی
 آنی ای سلطنت لیکره قوندا شی سلطان بمقرب جلوس ایلدی
 حلیله بیلم نام و ختربن شیخ حیدر تروج ایلدی برون
 آنحس ایام ایدی بو ایکسندن شاه اسمعیل طوغدی
 بو اسماعیلان بدنده خاندان عجم ایتا بولوب بد این ایجاد
 ایلدی ایلر پس اول زمانده که شیخ جنید حیدر برون جمع ایدوب
 قصد قبال کورجستان بمانده بیله ظهور ایلرکن حاکم شو

5

10

15

20

25

اولان

۳۰۰

اولان میرزا حیدر که خدیو خورشید مناس توکل ابدوب محمدی ابدوب
 جناب محاربه قادی اول محاربه حیدر منقول اولوب فریدداری منقری اولد
 بعدد شیخ حیدرک اوزرینه اجتماع ابدوب بدوئی عوارک و حسانه
 اعوا ابدوبار و انج مداندردن دماح ابدوبوب او جلدینه برورد موراد
 5 کجوروب قلع لئی آلان حربی ساخته و برد اینه قلدیلر شیخ حیدر دخی
 بولاره قریل چوقه دن برورتاج کیدروب کسوه عوبینه اجماد ابدوب
 قریل باس دیونیمه قلدیلر نوطه دیار زیاده لوت بولجان سروان
 حاکم شاه بضمونه نامه بازور حیدرک اوطاع حرکات نا هواری اولد
 سلطان یعقوب دخی امر بدولتدن سلیمان کی دوت بیلن برآم ابدوب
 10 شیخ حیدره کوندوری که واروب جمعیدن شیخ ایلید و اجتماع ابدوب
 شک ابدوب برورد سلطان واررقده حیدر بولور اطاعت ابدوب
 میر سلیمان دخی شاه سروان ابدوب تطاهر ابدوب حیدرک اوزرینه
 واروقن طایفه برورد چون مهم اولوب شیخ حیدر قیل ابدوب او علوان
 اسماعیلی و عبری فی طوتوب سلطان یعقوب کوندور دیار اولدی شبراز
 15 هائی قاسمه ارسال ابدوب اصطر قلد سندو جنس ابدوب بولور برورد
 حیدر قالدیلر سلطان یعقوب وفات ابدوبک برید سلطان سلطان رسنه
 ابرند کور برادر لوی ابدوب متارعه بکنده قیام ابدوب ازلورده نفاق دو
 امانوی مانندن هوروی برورد مستقل اولدی بونوش و دغدغه انا
 اسماعیل حراموارد فرقت بولوب نجوب کیدان سوردده لایحجان د
 20 موضعه کلری لول اول محاربه اسماعیلان فریدداری اولد حوامد شاد علی
 این حیدر خدیوچ ابدوب اسماعیلی شیخ حیدرک مرید لوندن مانده ریاددم
 مع اولوب تصاده بئلدی جوق کجین قنوب سلطان دستم ابدوب قیل ابدوب
 و مرید لوی منقری اولدی ابدوب بعد زمان دستم فوت اولوب برادر لوی سلطان
 مرادی یعقوب عباس ابدوب اولوندین دما ندن اسماعیل حراموارد لایحجان
 25 شهرنده کیم در کورد بر لور قنوب حیدرک اوند ه سائین ابدوب لایحجان نهری

شیخ حیدر قریل

مطابق سعدن رواقض و سایر اهل مذاهب مختلفه اولمین اسماعیل
 هر انزاده فوق صالحه ایله اختلاط ایدوب کوجلدن مذهب رفا
 معناد اولدی آبا و اجدادی اهل سنت ایدبارار روند بده
 کسنه ظهور ایددی اسماعیل باخاف رواقضون فویدی اولدی
 5 امراسدن بمضار اسماعیلی لاهیجان سلطانیدن طلب ابلدکن و بر مکن
 امتناع ایدوب بدن دکلدردوبوبین ایلدی اسماعیل خودم ز رکون
 اوتده کینولو ایدی حیدرک سویدلوندن کلوب کیدرلو ایدی و حقیقه
 نذر و صدق کینورلو ایدی بیده ملوک و سلاطین عجم اراستک کون
 خلاف و عناد و ظهور فتنه و فساد ایله امن بلاد و آسایش عباد
 10 فالما یوب اختلال بولجا قیضط و ربط امور ظهور کسنه مقید اولوب
 اسماعیل هر انزاده نوصت بولوب اوزرنده جمع اولان اشقیبا ایله
 لاهیجاندن صیغوب سنوان اوزرنده بیاسی و دده بی فان طلب
 ایچون خروج ایدوب یولده هر منزلده که کلوروی اچیا نامنه
 اولان زحم و اشقیادین زیاده جمعیت ایلدی کینرک بلاد اید
 15 دخول ایلدی یار شاه سنوان قادر و صیغوب مغانله ایدین لک
 مهزم اولوب شاه سنوانی طوقوب اسماعیل کینور کون ایلدی
 اوزره حاکم سنوانی ان و اباعین بظلوب بر فارغان ایدینه
 آتنده بتوروب عمارتین رنگبار مردم خواره اهل ایلان ددی
 اسماعیل ظهوری وقتنده اون اوج یا شده ایدی آندن لاهی
 20 شهرنده روندن اوزرنده خروج ایلدی و طوقوب قتل ایلدی
 و خزینده سین یا آندن اولان حزب شیطانیه تقوی ایدروی
 آندن پادشاه عجم سلطان مراد اوزرنده کلاری ایدین طاعندی
 خزینده سین لشکونده جکی ایلدی آند فکوره او غدار قلوبی
 خراب و بیاب ایدرک تیریز و آذر باجانی ضیغه ایدی بعد
 25 واروب بغدادی و جمله عواقبتی فتح ایدوب طنبانی بر مرتبه

سینه و سران اوزوق کسینه

و ایدی

۳۴۳

و اردی که دعوی رتوبت اینکله از نلدی دمی چیدلری اول
 مایعین او کنده سجدد ایدرلو ایدی و او امر و احکام الهیه
 قویوب اسماعیلان امرنید استمال ایدرلو ایدی و بلاد و عجم و
 اهل سندن چوق کسند بی قتل ایدرلو ایدی و کتف تقاسیدون
 5 چوقین اهراف ایدرلو ایدی و قیور مشایخ کوامردن چوقاقون
 چقادوب نیش ایدوب عظامین اهراف ایدرلو ایدی و امر
 برید عصب ابله با قتل ایدر دی و یا خور او کنده اهلین
 و مایلین بر غیره ایاخت ابلو ایدی و باطله کفوندن شبهه باله
 و عیادین و ملت ایاخت قتلده قوی و بر و کلوندن عیوی
 10 صادر اولان اوضاعی نه کفوریده و نه ملامتده و نه زنادتده
 انقالده او بر جهون و سفاهت و مستغرق لعدن مرتب بر منده
 هرکواستیلین دکادر جمله به مستغرق لعدن بوی بود که بر کلیه
 سبقات و بیروب امرایه لازم اولاجن آسبایدن مرتب ایدوب
 بو عازینه آلتون زخیر و او تور جن تکلف سدیر و ابروشم
 15 نالیار و عالی اوتاق و مخف بیکلر و کیلار و خد سکار و بیروب
 کوندر دی فحکم بو مقوله کفر و المادی سلطان سلیم خان
 حصارینک سمع های نولونه و اصل اولدی طبع نرینارندن مرکوز اولان
 عیون عظمی حرکت کلوب حدین ایدر دی نه کم محنتن بیان او
 ان نارا الله نمالی و سر ملکد مزبور اسماعیل
 20 فاشی دعوی ابله عجم انیلیمده عوغا بر اعجاب با یاسدن بی حد
 مرید و اجهابین جمع ایدوب بولدوخی اهل اسلامی قتل ایدی
 و سیمه ایمنی اشاعت ابله حجه علیایی اخلاعت اندی عیوی
 تاریخ فتنه بی قابض کله سی در و باطله استنباط چیدرله
 نیجه ملحد شریک و رافعی مذهب اولد سترک یا نه در یلوب
 25 طغوز یوزیش تاریخده سنیران حالکی شرح بسیاری قتل ایدی

از سنی پادشاه مسعود

تاریخ

K62

و طغوز بوزیدی نارنجده الوند میرزا ایله محاربه ایدوب مملکت منصرف
اولدی اجداری خلفاسی رومه منتسرا و لقله احبابی بحیات اولوب
اکثری محاربات متوالیه سنده قبولقله انصاری ارفالینق ارجحانه
کلدی اول انشاده پادشاه سعید سلطان بایزید اول ستم بینه
قدوسدن اندیشه ایدوب یحیی یاشایی اناطولی عسکری ایله اکثری
کوتوردیلر و قزاق عسکری اقترا ایدر روم عربی ایله سلطان احمد
باشن جمعیت اندیلر شاه ضلالت بنام اشقیاء روم دن یجه یات
کرام جمع ایدیلر کبود و نوب بایندر یاره چکه شروع ایلدی
دومه کلکن مرادی تجرد جمع سیار ایدوب کی معلوم اولیق آماده اولدی
عساکر منصوره بید دستور و برلدی جانب شرقه آنکله کیدن هار جیلو
اکثری کله و حمید و لایقندن اولغین اول مالکده اناره احباب
نامنه اولان قوددی سوروب متون و فنون طوفان ایدر کوردیلر
وامرا حد و ده احکام مطاعه ابلاغ سور دیاو که من بعد صوفی
نامنده بر فودی کچور میوب مسالکی ضبط ایدر اولو اول و حمله
مسدود اولوب اریل اوغلی کند و بید آسمان و انصار
ورودندن مایوس اولیق طغوز بوز مکر نارنجده درود
نامنه ایله عرض عبودیت و اجداری احبابنک عجم دیار بیه
توجره اوینه اجازت استدی اما کلامی مطبوع و بیای سماع
اولدی سلطان بایریدخان وفات اندکن اسماعیلک سلطنتدن اون
سند مور ایشیدی طایفه طایفه بر مبروردن بعض احوالی انشاء
حکایانده ذکر اولور ان شاء الله تعالی بر مقدار قومانیان احوالی

ایرین پادشاه سعید
از قروم ان صحت و عیبه
مطالع

5

10

15

20

ذکر احوال ملوک قومان

ذکر بنه شروع اولدی
سلطان بایریدخان تحت سعادتن بنجه جاس اندکلری هنگام ده
کوجان برادر لوی هم سلطان تحت نشین قومان ایدی بعض کوتد بیان
علی الخصوص بقیه قومانان العاسله سودای سلطنته دو تنوب

25

مطالع

۴۹۱

بعد فرمایان بر تفاق و توکلان و در اساق راه فرارده اولده و سخته
 اوکلی جاسارین تازده لیدروب خطه و صا قومان اوغلی قاسم بان سلفا زینت
 باندربی بامدن ابالت قرانی نهمه و خیالی ایله طاش ایلی حد و دینه کور
 میدانی خالی بود لعله قوبده حصار دن شهراده سلطان عبدالله ایله قران
 5 کلوکی خادم علی باشایی محاصر اندوکی خبر درگاه عالی به وارد و
 کور احمد باشایی بنین سور دیار باشایی شاره کور حصار صاحبه وارد
 قاسم بان کور و طاش ایله قاسم ایله باشا آردینه دوسد کور طروسه
 واروب اندن کله طوبی کنار ندن مملکت شکست معاودت ایله یی نین
 دخی ابر سخته اول چهاره توفیق اولدی سکر بورسلان ساکن سندی
 10 شورنده جم سلطان سمر جند عودت ایدوب سفر طردکن سلطان مشردن
 اجادت ایلوب مملکت قران حد و دینه داخل اولدقن قران اوغلی قاسم بان نامه
 کورندروب سپاه روم قدر مکره نظر کور بود بوز بوز ایگله حلیه کور کور
 مکر سلطان ایله مفارقت ایدوب قومان اوغلی ایله طاش ایله مخص
 ایله یی قاسم بان روم ایلی طرفنه عبور کور ناندرد بوسوق ایگله جم
 15 سلطان رروس جزیره سنه کوروب قاسم بان دخی اندوکی مسافله
 نادم اولوب در دولت اغدار ایله ایچ ایلور بکوشد نین
 رجا ایله یی ماد شاه دخی مرحت ایدوب ایچ ایلی عطا ایله بار
 و شهر شاه مجتهد خصال ک ایلی سال ایله بخجی و متون
 و ترون نظارینه استغمالدر اوغلی ایلی طور غود و وارساق کور
 20 فرقت جلوب قران اوغلی ابراهیم کور برادری ایدوره کور ایلی
 اولان حاجی حمزه بان مصطفی نام اوغلی که او ان صا و تده کور
 قاجوب کور و رومه رجوع ایخیری قران اوغلی نامنه کوروب
 ایچ ایله کور یار و نیجه فساد و مقارنه ایله یار سوج بادشاهی
 اولدقن طقوز بیدی غار بچند وزیر اعظم مسیح باشا نین
 25 طاش ایله کور و مخص اولدو دخی موصی اوج یوردن محاصر

مخاض ایلدیله سبب تحویل فساد ایدن بکلوکنن درکوردن پاشا خد منشه
یوز سور مکه اول قوما بی مغالوت ایز بوشکل ایله طر سوسه آندن حلیه کنده
حلب امیر الامری سلطان قوما بی ایله اول قوما بی بد بیما بی بر وجهه
و کم نام ایلدی که اصلا نشانی پیدا اولدی و کار اعدا بر طرف اولدند

5 سیح پاشا استاده ساداته عمود ایلدی | دکتر سلاطین مصر

بادشاه سعید سلطان با بوزید سر بر سلطنه جالس بود قانزده مصر
سلطان قایتبا بی بادشاه ایدی زمان با بوزید خاندان اول آتی بل
سلطنت سور و ب طقه زبور بر شهورنده وفات ایلدی برینه او علی اول

10 الملک الناصر ابو القادرات محمد جالس ایلدی اما امور سلطنه جو قان
منقول اولما یوب بر سفینه و دیوانه مشرب شخص ایدی و آندن
بعض قبایح ظاهر اولدی که نه شرعه موافقی وارونه عقله موافقی
وار ایدی آخر الامر سعادت و جنونی منتضا منجه بر کون شهردن
طنزه کنده اناسان قولدی بر بیبا باندن باره دلایل اولک برینه

د ابی اولان الملک الظاهر قانزده جالس ایلدی مذکور قانزده
15 ابی ایدی و سادده دل اولوب جرکس لساندن غیری دل ایلدی
ز بر امصر یا قنده عنین ایدی سلطان قایتبا بی خانونی خاطر چون
جرکس دن کتور دوپ رعایت اینمش ایدی خانونیک فرزندنی ایدی
او علی برینه جالس ایتمکه سبب دخی اول خانون ایدی خرابن
بی پایان خرج ایدوب تخنه کور مشایر ایدی اما امور دولته

20 اصلا لیا قتی بو غیری اول اجارن بریل ویدی ای هرورد
اعیان دولت اتفاق ایدوب طغور بور بر سنه سنه اولد
خلع ایلدیله برینه امیر کبیر جاسیو لاد جالس ایلدی بو دخی بجه
بولوب آتی ایدن صکره خلع اولوب برینه الملک الناصر
طومان با بی جالس ایلدی اولراخی بر کون احتشامد برین
ایتمدین اوزرینه عسکر مصر هم ایلوب قتل ایلدیله آندن صکره

25

سور

سرب مصر خانی قالوب سن بعد بکار نندن گسته جاوسه اقلام
 این مدی بر سینه تکلیف ایله بار اعد الامر تخاف ایدوب بنده مانی ایدوب
 قانده و غوری بی اختیار ایله بار زبوا مایم طبع کشیدد اسند و نرو قنده
 فنی مراد ایله بوردان ازاله اینان آساندر دید بار زبوا مذکور غوری
 5 بونلرک ارا لرنده ضعیف و مالی قلیل کسه ایدی قبول ایدرم اوت
 شول شرطله که بی خلع مراد ایله و کوز زمانده اول خیر و برک
 بن اختیارم ایله فراغت ایدرم بی قیل ایله سر دیدی نوسرطی قول
 ایله بار دمی طغور یوز التي سنده سنده ایله ایله ایله ایله ایله
 قانده و غوری و بر نلیب ایله بر مصر پادشاه ایله ایله سلطان سید
 10 وفات اندوکی سنده ده قانده و غوری سلطان اول اکی

دکور فصل جاوس سلطان	سندی ایدی
سلطان مجاهدان ابوالفتح محمد خان کلوزده متولدن این بستر ماتوبی به ناسن قویوب سلطنت قانندن آل جلد کن و بر اعظمی محمد باسای قورمانی بوسری مکوم اینان ایچون زعی او زره تدبیر اصابت رسوم ایدوب	
15	سلطان علیین مقام ایچون عادت قدیمه لوی اولان و جمع مفاصلک همکامی ایوشکله حکیم حادق ایله قایقه بیز صماندوده اولان خدایی حایمه کشدر اکی اوچ کوند تصدیه کلور د بونام ایدوب اول شاه سعادت فرجامن تا بونتی عوایه ایله استمان بوله ایصال ایله بار و اولیام دولت کلک مصطفی جاوش نام مرد روزگار دینک بی اولاقه 20 اناسیه ده تحت نین اولان شاهزاده و سعید سلطان ما برید خاند کوندر و ب سرب سلطنه جاوس بوردن لوبن رجا ایله بار جاوش خور مرجم منصورک وفات اندوکی کونده که سکو نور کلکان التي ربع الاولک اوجی کونی اولوب فصل ربع ایدی و شرطله نرندن حرکت ایدوب ماه فرورد کونجی کوندن اناسیه سرب داخل اولوب طبع رسالت ایله و زین کج قدیمه ایله بیاق 25

ایله ی که اسکلدار بیاسنده کی و بومنه بیاسنده و شهرده کی عجبی اولدی
 بیل جا برنده کی هورا و زرند و سینه کو بروسی نه پری نهانه سله
 جیفار دیار حسن ندیره مالک اولما مقله سترهانی لوی شهره
 جهان اولدی هر چند یساق ایله دیار که عسکری اولان
 5 مرخله دن کنه لور و استانبوله کدر اینجه لور مفید اولدی
 یکسریلور و اقف اولوب بندیان اوکندن بر و ساید کجوب روناج
 ات کنتی جیوا اسکلداره لور و سوار اولدیار و استانبوله
 قویلدیلور و قزاقی مجربانان اوبن با صوب قتلنه اقدام اولدیلور
 و اغنیایه تعرض ایدوب هود اولرینی نالان و تعذی کورمادی
 10 نالان اندیلور اسحاق باشا سقله دن کلوب استانبولجا
 ایدی قولد نصیحت اینکله فی الجمله سکون بولدی سلطان بایر
 اوغلی شهزاده سلطان قورنود جده اجد لری سوا ایند بر هود
 بولنقله اتفاق وزرا و ارکان دیوان ایله بدر عالی کهری
 کلنجه قایم مقام سلطنت ایلدیلور بو تدبیر دن مقصود لری
 15 جهانانی مخصوص بایرید خانی اولدی و عجبی معلوم اعالی و ادابی
 اولتی ایچون ایدی فی الحقیقه سلطان قورنود ک جلوب سی
 جم سلطان دن سلطان انصافنه دلالت ایلیوب تحت سعادت
 تحت سلطان بایرید خاند مستعین اولدی و عجبی قلوب ناسده خانی
 اولدی مکرکه باشای معقول جم سلطان نه نهانی آدم کوندر
 20 تحت محاوله سوعتله وصول لرومنی مکره بید درج اینتی
 کوندر دو کی بربدی قزاق ایله سرفراز اولان اناطولی
 مکره بکسی سنان باشا بولده آلد کتور و مکره بکسی
 اکتنت بقله هو اینتی سابق آلد کتور کلکد مصطفی دعوف نامه
 ارکانی تسلیم ایلدی و دردی کونده دار الحاقه بید عزم
 25 بوروب درت بین دلاور ایله شتاب ایدوب دریا بی

قائم مقامی سلطان قورنود

ساخت

ساحلنه طغوز کونده و طول بولوب ماه مزبورنه یاری برون که
 بوم احمد ایدي راکب سفینه اولوب استانبوله دخول بورد یار
 اول کون سلطان با بريد شمله عمامه ایله اولغله باشا لرو اغار
 دخی شمله صار بنوب ماتم کیر ککده باد شاهه سابع ایلر و ریر
 5 استی بانا حفیة بکچری یه دیشی که مصطفی بانا مستقم کنی در
 وزارت مستدینه کلوب بنم معرفتله زیاد د اولان وظایف کوی
 قضاة سی اتنه کر کدر فواع بال استوسکوا اولک استانبوله کچی
 منفه در مان آیلان بکچری دخی بوم عبورده قایقوله باد شاه
 قدرغه سند بنایوب مصطفی بانا رجو معنی مراد ایتمکده اتفاقلوب
 10 عرض اند یار باد شاه دخی مقتضای زمان اوزره مسؤلوبن مقبول
 طوبوب باشای مزبوری اسلداره دوندر دیار عزوانقال ایله
 ماساه کوریم الحضال استانبول اسکله سندن آسب باد زقارده
 سوار اولوب سر بر سلطنه متوجه اولدی یار اول نهرده اولان
 ارباب حروف و اصحاب شرف طرف طرف صف جاکوب و شاه راد
 15 یاد شاهجه یه سراسر نراشار و طلاله دوزی قمانار دوشوب اعزاز
 و توفیر لوار منی توفیر ایله یار نهرک در وازه سنه دخول وقتند
 سیاه بصره بناه نر قناری مقور بوردی باب همایونده و طول
 حکامندن کچی اتفاقله عرض حال مر وادرد و یو باد شاهجه یو
 اند یار محمد بانا تعلیمه اتفاقله ایان عفو بی و ایچار ندن بعض ناچار
 20 نعدی و منی دراز اند کارینان عذر منی قبول رجا ایله سیار
 جمله سنی عفو بورد یار اند بکچری صفه منی شوق اید و سب
 دار السعاده لرینه کیر دیار اول وقت سعادت ما نوسدن
 نخته هالوس و جمله خاق دامن بوس اند کد بکچره ایزنده سی
 والد ماجد لوی اولان سلطان بخت مکالم نماز بی قطب
 25 الطریقه شیخ ابوالوفاء قدس سره امامی ایله ادا بورد

ماتم بادشاه

کشتی بکچری

استغفای بکچری

وزرا و احرار با بخت بر سینه لرینی دوستانه اولوب جامع شرفلویینک
 بحرانی قدما سنک اولان حدیفه بر آینه دهه دقن ایدوب تفریبات
 موفوره و تصدقات غیر محصوره ایله روح بر تو حارین سناد
 و خفیات ماکوره و خیرات منوره ایله رعایت حق و لاد بود
 آید نسا که جمله اعیانه و علما و اشرف معانی نشانده اسباب مائی
 اخراج اندروب صوف و دیباچ کیدروب مظهر عطا یا فاعله انبیا
 و بازار اعتبار دده بود و اراج اندر دیار اول عصرده حرم کمال باشا لاده
 جلوس هایون ایچون یوناردی دیندر نظم کجدهی خلافت تختنه ساه
 شاه جراتخت تصیده هاتف ردی تاربخنی خان اولدی سلطان باو

5

تاریخ کمال پنازیم سراج طوس
 سلطان

د فاشنه بخت حم سلطان

10

چون سلطان عالیقدر مسند نهر یارین بر قرار اولدیار تدایر مملکیده به
 مشغول اولوب یوم جلوسلویینک او چینی کونک اسحق پاشایی و راند سید
 و بود و کی نریاری قولله فتنه آنتنی تکلیف بود دیار و مصطفی پاشایی
 اسلدار دن کتور دوب وزیر و مفسس اجدلی سی و زار تدن عول ایدوب
 کور و ثمانیه نل بونده مدرس الدیار رسکوره بخشش عام ایدوب امرای کورام
 اطرافه خلعتلور کوندر مکه اکرام اندیار بیجه ایام احوال جهان نظام
 و انتظام او زره ایکن بعض کونده میان لیام تنبیر خلافتی نیامند چقا
 سلطان عدالت کسولک برادر کهنوی اولان شهزاده حم سلطان فرمان
 تحفته فرمان روان ایکن خیر کوندر دوب سندی وارث سولت سن

15

20

مرزعه و قلعه حب حب جاه اکوب اطاعت شاهیدن رو کوردان اولدی
 بر بلوک اوجقاو خلافت مرتبه سن خلفانده قیاس ایدوب قایل انان
 صاندیار ظلمت حق یکبارقی و سلطنت بی همالی اقتضا اندوکن فهم
 اول شهزاده آزاد بی سوکتک سوداسنه دو سور دیار حم دخی
 جام غر و دیله عسکر موفور جمنه بدل مقدر ایدوب دار حکومتی
 فرمان مملکتدن دار السلطنه بروسه جانبنده روان اولدی

25

داور

داوردن و معروض اولیٰ حق بروسه مخفی محافظه ایچون ایاس
 ایکی ملک بکجه ایله سوداينه بولدن کوندردیار و عقبارجه عسکره
 بالذات اسکلاره کجوب نغیه عسکره اردوی هابونه ملحق اولجه آند
 آرام آندیار ایاس باشا بکجه ایله کیدوب بروسه قباوجه سندن
 5 قوندیار آشدیار که جم سلطان طرفندن کدک نضوح سردار سپاه
 اولوب بلدم خان عارقی صهراسند قونشار آلودی بیکانه عسکر
 کله و کندن جهودار اولیٰ حق بروسه یه کیرمکه جان آندیار ایاس
 باشا دخی الفاد ایدوب عظیم محاربه آندیار شهر خلی بکجه نیک
 استانبول اهلنه آندکاری تمیدن اورکوب شهر دجولوسنه
 10 رضا ویرمدیار سلطان جمدن دخی خوف آبلدیار که بلدم خان شهر آردی
 کی بروسه بی بیغا و تالان ایله لور بوسیب ایله جم عسکرینه مساوت
 آندیار ایاس باشا ایله بکجه بولک آلدوی گرفتار اولدیار و ادری
 جم سلطان شهر داخل اولدی اهل بلده سیزاده یه تنظیم و حساب
 تسلیم آندیار جم دخی سوایده کیروب خورانه دد بولدوی اسباب
 15 و نقودی ضبط ایدوب نامنه خطبه او قندی و اون سکر کوف
 بروسه ده آرام و اول طرف اهلنی کدوب یه دام ایله بی بو احوال
 شاه فرستنه حاصله معروض اولیٰ حق لالاسی آستین اوغلی یغنی بک
 آتالی اولان بعض امر فرمان شاه ایله نهای نامه لور کوندردیار
 جم سلطانی فرمانه قاچور دیوب بکجه او اسنه عسکر منظره قونش
 20 کوردوی تمذیرجه انا طوبی بکله بکلیکلی نوجه و بوز بیک آفجه محضوب
 قوبه لور عیلت اولیٰ حق قنوزنی نامه لورنده اعتماد و بره هان طور لور
 کدرج آندیار سلطان جم بادشاهک جم عقبر ایله اسکلاره عبورندن
 حیدر اولیٰ حق و الدما جلد لور بک سلجوق سلطان نام عهده سی که خطی
 کوریمه یصلنه لورندردر عثمانک سعیدی مولانا ایاس و شکوانته اولیٰ
 25 احمد خطی ایله رسالت ادا ایچون در سعادت نه روانه ایله لور بک
 سلطان

نت خیا جم یعقوب بک
 عدل

شرف دستبردار سو فوار اولیجی ایدی بادشاه اولمار سید جانه
بر ابرو ایدک فانی دو کوب روم ایلی مالکی اید اکتفا اید و اناطولی
ایالتی اکار زانی بود سان اطاعتکون چقر ایدی و هر کوز آه خلافته
کتوا ایدی ایکی شاه عالیجاه عزم رزمگاه ایدکان احوال رعایا مکتد

5 اولی مقرر در سموع سمع قبول اولوب نوارش و تیر نغله مر سالی
طرفنه کوندرد یار سلطان جم کند ولوبنی لا اوصام بین الملک جوی ایله
کوندرد کلونی کور بجان کدک نصوحی خلاصه بر عسکری ایله ازیق
طرفنه کوندردی و کندوسی نصیبه بر لشکری ایله آردنجه روان

اولوب اشین اوغلی صواب ایدی ایله بکیشره توجه ایدی بکیشره
10 توجهن بر باغی دخی کوزید بر مولی بر روم ناری زاده حسن علی
اولی روایتی تاریخ نثری ده مرقوم در حد و ندر کارک سوت اولی
اولوب صار و خان و البی اولان سلطان عبدالله علی سلطان علی

بروسه دن نا امید ایتکه صار و خان عسکری جمع ایدوب ایس
پاشایه امداد و بروسه بی محافظه مراد ایتدی حال طر امه ایس
75 پاشانک کوفنا روغوی بروسه حصاری بی الدوغن بلبل کلور لید

استانبوله چکیلوب والد سعید بی اناطولی بقاصه جنس بولجی
آردولوبنده روغوب ازیق ده معاکوهایونه ملخی و والدی دستبر
تجیل رونق ایلدی طلیعه بر عسکری اناطولی بکار کلبی
سنان پاشای دیکلو طاسده طلیعه بر عدویه کوندرد کدک
20 نضوحان پای اقامتی درت اولما مغله از وادی در بندینه چکلدی

سنان پاشا دخی نصیبه شتاب ایدوب در بندر بودده تلافی طلبماین
واقع اولدی بادشاه دخی عزم ازیق ایدوب سان پاشا کدک
نضوحه ظنن بولجی شاه عالیجاه دخی در بندره دخول ایلکن کوهده
طاعنیلوب بکیشره جاننده فوار اندیلر اول کجه مرکب همایون در بندره

25 قویوب ابرنده سی بکیشره اراسته توجهه بوددیلسان پاشا بکیشره

کندرد

گارنده خصمه ملاقی اولوب جہانی کوزینہ نیک ایلدی ارزور او
 مقدمه دشمن امدادینہ کلندی اعوانیلد کوفتار و روز و ریش خصمه
 نار اولدی کدک احمدیاس که پولیه ده ایدی هفت جلوس ایچون
 هدایا ایلدیکلر صحرا سنک کلوب تقیل رکاب ایدوب سوار اولاجا
 5 محلان پادشاه خاص بدکارندن برینی زین زرین ایله احسان و هفت
 شریفله نماز یوروب ترتیب صفوف ایکی ایلدی یار پادشاه دخی عزم
 رزمگاه و سوق سپاه یوردیلر سکوز سکان الی ریح الاخیل یگونی
 ایکی کونک بلیغره هوی کنارندک تلافی بچون و طرفین دن جوق مجاهده
 اولدی اناطولی امراسی کوره ناسپاسی حمله و واحده ایلد بر اکنک
 10 و یا جمال و بیجه سرکنی نند کوالد میمال ایلدی یار اسنن اوغلی و عدو
 سابقی انجازه نوصت بولوب جم سلیک ند دیزی کد عسکرموک
 برحانی بریشان و اناطولی عسکریدن روکودان اولدی اکرناه
 جم جاه سپاهدن برفاج ضعی بونک به هوا ائسه اول کوره
 کوزانی دو ندروب دشمنه طودن کچکله مجال و برض ایدم
 15 جم سلطان دخی کوزید سپاهندن برفاج ضعی اکا فوندی
 اول دخی صورت جنک ایلد کنار آبه آهنک ایدوب کوره طرفین
 تینارین بر بر لوبند حواله ایدم یجان یعقوب بک اطاعت رسومی اناعت
 ایدوب سنجاقاری سونگون و بیله اولان سپاهله عزم من
 هایون ایلدی معدود قلیل تخلف ایدوب جم عسکرینده ملی اولد
 20 اناس پاش ایلد بروسه ده کوفتار اولان یکجور یوخو انکار دخی
 طریقی زنجیرین قیوش سولورکی نندون خلاص اولوب حین قالدده
 مسکو هایونه ملحق اولدی یار برحانیک از دیار قوتی جانب مخالفه
 ضعیف قلب و بر سکن هر بری نخلصه مسارعت ایلدی یار خصوصاً
 فرمانیان بانقار ترکان و واریان ایلد نوارده مسابقت ایلدی یار
 25 سلطان جم عسکرینک کی کم اولدوغین کور بجان غلبه بردهت و عزم

حله یعقوب بک
 مصلحت

قاجوب عزم فرمان اندي و نصف يوم ده ارمني در بند بنه بندي که
 اکی کونک بولدر و اول کجه کیدوب حیف طلوع شمسه ده اسکی شهر
 وارد یار او غواش کونی جمله خزانده و اسبابی تلف اولغله انواب
 قلندن بوجی با سینی سنان کک بر کینکین او ز تکله کجه لوسوما
 المن دفع ایدردی بونلا کتله ماه خر بورت یارمی بدی کوسنده
 تختی اولان تو بره به واروب سهولت نوار ایجون سیکار اولدی

5

عزم جم با حلب و شام و مصر

بو طرفده شاه جهان کبر جم تو ایغندن جم غمیری طوبه بنمیر اندک
 نصیب جم ایجون وضع قدم اندکده سلطان جم ناچار نوز دیار
 ایدوب او حتی کون که سده جز بوز جمادی الآخر می غره سده

10

والدین و مستطقات حرمین آلوب خواص خدای ایلده دیار غوبه
 عربت آندن طرسوسه و آندن اطنه به وارد یار رمضان و حتی
 استقبال و ضیافت ایدوب ماه خر بورت یارمی اکی کوسند حلیه
 داخل اولدی یار حلب امیر الامراسی اکوام ده قصور ایغیوب

15

اوران صفیری بدرقه بطریق ایدوب شهر اددی شامه کوندرد
 شام امیر الامراسی قصر بلقده تو ندردی آندن قدس نوب دیار
 خلیل آندن غره به آندن مصره توجه آندی یار شام غره سده
 مصرک سلطان ایدن غیری بی استقباله جتوب دویدار به ده تولد
 اوتده سی مصری تو بی ایدوب میان شهر و سلطان سرایه ایلدی

20

سلطان قایقایی ایلده مصاحبه و معافقه ادانی رعایت اولوب
 صحبت خضیفه آندیار سلطان مقام ابوتدن دم اوروب تیلدی
 لیبالی بر مصاحبه اکثر بیلده افطار ایدر لوردی اما بو هاندک ماه
 توننه دن قلیات نام چایرنده توار ایدوب فرمان ضابطه مقول
 اولدی و کدن احمد یا شابی کونین بسپاه ایلده جم تعینده کوندردی

25

و فرمان ولایتی شهزاده سلطان عبدالعزیز ار زانی بیور و کلدور

المقرن

ایلمون بولندن استانبوله روانه اولدی یار کجی جم سلطان
 بروسه دن کوردو کی عزتباری قیومقله قناعت انبواب بروسه
 خلقدن انعام المغد رخصت استدیلا مساعده کوریمجان غولاله
 بروسه لوند سنبا غناری جمه اطاعتاریدر کجی یان دهولده معذور **لودر**
 5 دست نظام لاری اولمه مخالفت ظهور ایندوی دیوجو ایلر و بیلر
 عینین و احسانوله کوجمله قسطن اولدی یار بو حکایت ~~شولدر~~
 سلطان جمی ارمینی در بندده بعض اتراک اخدا اینل مراد ایدر
 جم نازکته کوند و خدا سنک کیمی دو توروب و کیمی بند ایدر
 کوان بها امتعه سن المثار ایدی سلطان با برید اول در بند
 10 کلدن اول اتراک بی ادراک آرزوی احسانله آستان شاه
 جهانده کلوب جمه اند کلوی بی ادیانده اوضای تقوی و الذکر
 اسباب و مال کیری خزانده بر عاخریه تسلیم ایلدی یار و بمقالبه
 تکالیف دیوانیه دن معاف اولوق رجا ایلدی شاه فورانه
 15 فلوت عاقلانده ایله اول معرکه ده بولنا نازک جمله بی دردد
 کلون دیو نران اندی یار اول کوره با جمهم کلچان بیوردی یار که
 رعایانک سلاطین امورینده تعرض نه وظیفه لریدر ایلر لاند
 اولان سلطنت کیمه میتر اولورسه اطاعت انگدر ایکی و ایش
 بو بویله منادعه ایدر سه اجنبی نازک مدخلی وار وار ازل
 20 و ادایی نازک اعالی یه سل سلیف انگه نه آبی وار و الجمله
 سوسنی جلی اسپر سلیمان قانلارینده اندو کی کبی خداوندکار
 دخی سلطان جمی مجروح ایلدی نازه معلوله بند ایدر بولور
 مطروح و نیجه سنی بی روح اندی کد من بعد هم احمد خندان
 تجاوز ائمه و رعیت و دینه یملک امورینه قارینوب راه ^{ضالانه}
 25 کتیه الفقه احمد پاشا جم سلطان آردیجه هر ویلده یه وادی

حکایت

مصر و کدی مقدر اولیعی باب سعادت ندن حکم هلمون ورود ایدیه
 مسکوره اجازت و بیروب سلطان عبدالعزیز محافظت دوت سجا فکی الیوم
 ورد دولت توجه ایدیه باشا و بی امتثال ورد دولت توجه استعمال
 اندی شرف یا بوسله مشرف اولیعی مصاح ملکیده نظمه مامور اولی
 5 مسند وزارت مستند اولدی لکن خدمت غروری و سرکنک
 او زور و غروری اولغله الفایحسار انصامیله بیوجبار اوده سند
 حبس نومان صددور اولدی اسحق بانا الله هرین او علی احمد بانا
 شفا عتاری ایله اطلاق و ننه مسند وزارتنده حکمین بیور لدی

فقیه انگلیزی بر این فرمان

10 فرمان او علی قاسم بان که سلطان جنت مکان زمانده او زور جنبه
 ایله ایجاز فیکوره او علی بقرب میرزا ملن مور و فی تحلیضه فرصت کور
 جسم فارسی فرصت یارب یقوب میرزا دن وطن اصلیمی شجره بنه
 استجازه ایله طاش ایلی حدود دینه طبعان و ارساق و طرغود
 امواسی و فرمان امر اسدن بقا یاسی قاسم بان باینده دریاوت عادت
 15 کنان لارنده به روان آندن توبه اوردینه الفاد ایدیلر
 اول ایام ده خادم علی باشا که صلوه وزیر اعظم اولمشد فرمانده
 بکلرکی ایدی قاسم کی دفع و سلطان عبدالعزیز محافظه ایچون
 کدک احمد بانا الیوم و بی درن سجا فکی ایله معا یله بخصه جنوب
 پروانده جابردن سنانله اندیلر سیاه دینن اصغافی اولغله
 20 التمام ده توفقه اندام هتکامی اولد و بی حیدر امر اتفاق ایدیه
 علی بانان عمان سندن توبه جانینه دوندردیلر قاسم بان
 بو حوزی فیکوره کلی قوت بولوب توبه حصارنده شهراده بی و بانا
 محاصر ایله مفاخره ایله بوضرور کاه عالیا هده وارد اولغاج
 کدک احمد بانا فرمانیلر ایله جنکه معناد اولغین فرمان صدور اولد
 25 سیاه انتخاب ایدوب اعدا دوندن اوردینه شتاب ایدیه احمد بانا

ایکبار

امکدار اولمین صورت ییاد ایله ناره آغاز ابدوب ایندی مصطفی
سوری ایله بیجه کول حسن حکیم شمدی اول پستواسنواخذن یاغنی
و سی دشمن آعربینه انق عدالت دکلدر اول دخی محبوس اولرند
بندک ارنک و جنک دمنده دلاورلن کلن یکجری دخی احمدباشا

5 منقن کلم اولمقن مصطفی باشا جینه فرمان مقارن اولدی احمدباشا
دخی ایکی یان یکجری و درت یان عرب و سلجوار و عربیا باوکارین
واناطولی عسکرین بالتمام احضار ایدوب فرمان دیارینه توجه ایدوب

لکن حسنه سبق ایدن اهانت مستع خروج و خیانت اولمقین
بواضانی سدا چون اوعلنی درد ولنده آلیقودیلر باشا فوره حصا
10 صاحده رفیع رایت اندکن قاسم حبیبی هردار اولوب طاش ایله

قاجدی احمدباشا خراوه خدمتینه ایدوب علی باشا بی و آنده اولان
امرای باشا اولوب طاش ایله متوجه اولدی قاسم یان طورسوسه
عدم ایندی احمدباشا آرد بیجه سلفکه ده واروی اول سازلدن

ذخیره قلت او زره اولمقله علی باشا بی موت قلعه سنن
15 تودی که جمع و خایر ایدن قاسم یان باشانک آزه سله سردار
دور دوشد و کئی خیر آلیق طاع بولندرن الفار ایدوب علی باشا

مقابل اولدی علی باشا خردار اولمقن احمدباشانک انق
ایندی اول دخی انقالبی سلفکه ده قویوب سکیار الفار
ایلدی و برکھسار ده قاسم کله مقابل اولوب مقابله ایندی

20 قاسم یان عدم سقا و منقن سلیمان لشکر کا هند آنتاوماقدون
کمد و طورسوسه متوجه اولوب باشا آرد بیجه الفار ایندی
وصول بیتر اولما یقنی نکه صوبیدن دو قویوب ایماس قلعه

او غرایوب ویران و دخایرین عسکره قسیم و آندن علی باشا
سلفکه ده ملاقی اولوب باقی دخایری سلفکه ده قویوب
25 آندن لارنده ییاد واروب نغزایه سپاهیه دستاور و پرو

اغیاسی باند آیتوب ایوایی باب سعادت یاروب قابلم
نقده سی وضع ایتمدین کتمکی مناسب کور میوب موسم بهاره ایط
لازم اید و کئی عرض و اعلام و تفصیل اوزره افهام ایلدی

خروج جم از مصر و احوال او

5 سلطان جم سا یوزسکان التي سوا ذلك یلوی سكونه

مصر اذنی ایله حج شریفه کیدوب مکه؛ مکه میده دهوی کوی
ایو حجاز استقبال ایلدی بعد ادا؛ الماسان مدینه؛ منوره
سالن اولوب دیده؛ آرزوسی توتیا؛ توبه؛ معطره بونه
علی سا کفا التجبه ایله بجمید اولوب سا یوزسکان بی

حج کردن چ سوره
مطل

10 محرمناک یلوی بونده بند مصر کلدی بو ائناده قرمان ایلم

قاسم یان نامدلو کوندروب سپاه روم قدومکوز نطق لورد
سلطان بایزید خان دن روکوردان اولتاوردی بانه توفیق
بو جانیه کله سز دیوب لارنده ده کدک احمدباشه ایله
قیبالیان احوالخی فیانی نامدلو کوندروب سلطان جمصال

15 خامد و ونوردیلرجم دخی سلطان مصر دن استداد ایله طلبه

کلدی انکوزیده کی طره بزونی محمدیان که سابقا کوی اعانی
اولشدر زعا و سوباشیلردن جم کثیر ایله احمدباشا باندن
قاچوب حلیده جم سلطانده ملاقی اولوب اطاعت ایلمدرد
شاه مظفره مفروض اولیخی احمدباشانان مواضعه سنه صل

20 اولنوب قومان اندیلر که باندن اولان سپاه ایله سفاک

ها بونه توجیده استعمال ایلمه و شهرده سلطان عبداللوی
قونیه دن قالدروب قره حصاره کتوره پادشاه دارالخلافه دن
قبو قوی ایله بروسه یه عبور ایدوب تلاحق عمرا بونج
کون آرام ایلدیلر سلطان جم اطنه به کلدک قرمان اوغلی

25 استقبال ایلدی و عهد لوی بونک اوزرینه مقور اولدی

دن

سلطان

سلطنت روم مینوا و لورسه قومان و لایتنی با تمام قاسم که از رومی
 نوره اهنه دن معینله فالقوب ارکلی به کلدیار رسع الاول
 سلطنت نومی مانیسی سنان کی معاصمه طلی ایچون لورک امدان
 کوندردی اما مقصودی باشانی اعمال ابدی ایچون سنان
 5 دن آردیجا طرر و ملی اویسینون حقور حقن ایلماندن آندیلر
 طهر نولایوب دوندی و کونیدی محاصره سورداسند دوندی
 احمد باشا سراده بی توره حضاره کوندردی موکب هارون سید عابدی بد
 کلیم سراده ایله ایلمی درگاهد کلدیار حرم سلطان قاسم
 سکا نومیه بی محاصره اندی طره بروملی قلعه بد طهر مینوا و نوره
 10 دیم اندوت عسکوناهی نوسدن دمی کار اوچون ایلموریدن
 عیالین آتی ایچون یاز سوار ایله ایلموریدن به العاد ایلمدی
 هل و عیالی استابولد نسل اولند و عن ایلمکان بی نوکلوت
 و الحاصل یوار دوججه تنال و حدال اولدی کی نصیبی برجت ال
 اوور حرم سلطان قومان اوعلیلده قاسم ایله شخص اندی کی
 15 اعانه اولینی حد و ندرکار قوجه سکیان باشی حرم سلطان
 کوندردی که بر معندی کوندرده دمی نومی مانیسی سنان
 کوندردی چون خالصه کلایمی بر مقدار تمدان طلی ایلمدی
 سنان که اجارت و بریایوب خورگنه استیلار بو کوره
 دیندراری محمد کی کوندردی ایلم دمی کلایمی مطاق بیچین
 20 محتاسن اوعلی امام علی بی رسالته کوندردی بار برار حرم
 سلطانه و آروپ حد و ندرکار عالیمقدار دن سنام ملاعت
 انجام نقلد نصاره ایتمار که کور روم بر عروسدر که کی
 داماده تاب آتورم و مسارکت مومین کونورم بر در کور
 نوبله الناس ایلمر که قدس نه رف نجا و رینی اجبار و
 25 اراضی بر مقدسه و دقوار ایلمه کوندردی دن خورده به عاصره

و اردانی ته ایله هر سال حضور شریف کوه ارسال بوردنه تهنه
 بوردن او در جم سلطان بوبندی قبولدن روکوردان اولوب
 سلطان بوردن حضرت طلبنده مصر اولجاق رسول شاهي هم
 ناکر و اهی سنی خیر و برجان انا طوبی عکری ایله هر سال اولی
 احمد باشای او زرینه کوندردیلر بوشنج نایج انوار مجده

5

باعت عزم جم بصوب ردوس

ستار الیه جم سلطان سعد فرمان او غلی قاسم الیه نه جا
 فواد اولی در بوشاوره اندکلونده قاسم روم ایلی طرفه
 عبوری سوق ایدر متس مرادی بو که خداوند کار دمی روم
 کچل اقضا ایدوب کندوسی فراع بال ایله فرمانده دست رس
 بو لاجم سلطان اول عذاری خیر اندیش صانوب اول طرفه
 کدار منفه ساتنه آغاز ایدوب خدامندن فرمان سلیمانی
 ردوس بکده هدایا ایله کوندروب بو بایده معاونت
 دجا اینتیدی هر سال او غلنگ عکری بنما ایله ایلفارین

10

اشید بچل قوار ایده بویب کندوس خیل سبیل رفتار او کدن
 بودی و ردوس کی عهد نامه سنده موکده ایمانله اعانت
 اینکه تعهدین و روح اینتیدی کین فرمان سلیمان وضعا
 بولک دکنی شاهن ائکلین آنلره اعتماری تجویز اعویب
 ایندی که آنلورک اطوارندن خیر آنارین فهم ایده مدد

15

عهد و کف دن مراد لری همان شهزاده حضرت بونی اله کور ملکر
 بو بایده بندن استناره بوردیلورسه بو توحوتی وجهه کوروم
 شهزاده نوزد کوسه بچل سایور فقاسی اول قلی قاسی
 کافوک بیماک و ایمانده الدانوب کافور عهدی اوزره مصر
 اولور لور دیوشهزاده ناک عزیمی دوشین ردوس جانینه

20

دوندردیلر لاجوم سنده مصر بوردیه جادی الاخر سنک یوم

25

ناانده

تالنده اول بارجه به سوار اولوب اول او صحنی کونده رود سه
کله بار رودس کی شمال ماسوری بکاري ایله اسکله به قوشون
شکل او ایله دی و شوره بی برنجالی سوا به فوندری و سراده راسی

5 علی کی بر بارجه ایله طاش ایلنده قاسم یان باند اولان خلقی کور
کوندروب سراده بی ایلیون ندرکنه دورندی و نقل و عشا ایله
صبح و ساجوروب علی بکه توقف طورینله امروز و غروا و عشا ایله
سلطان حنی او باند روری آخر کوردی که نسینه بحالی یوق لاجیم
ایندی بورادن تراخجه مکننه اندن انکروسه و اده سن مراد
وروله بوندن عبوی چاره یوق شوری سدی اول جانیه کوندری

10 دیوانسانه ایله سراده بی الدایب افار بندن بکاري کیسی یا نکه
تورت نام کاتوی هراه ایروب لواریتی کوردی و کبل خراج و کلاچی

کند اولون و طباح و ساو اهل جو فندن بر اکیتر آدم مسلمان
ایمیر بوندن و بروب او حور بونان صلی ایله بارجه بی طناوی
سلطان جمعی سقل کوردی او تون اده ایله و بکاري مند
صاقون آلدی مسلمان اسپر لوی ایله اول بارجه به قوشون

15 ماه رجان اولدی بی کوندر تراخجه مکننه کوندری برجا
قاسم یان اندو کی نظر اولدن نادم اولوب و دوله اعتدال

واج ایلدن بر کوندره تبیین اولموشن رجا ایله قهرمنه مرحت
ایروب ایچ ایلی و محمدی بللی عطا ایلدیلر مر اجملونون
دو القدر او بللی علاله اولدوله بان شرف دستبوس بادشاه

20 مستوف اولدوشکوره ایالکته هنه کنکه مجاز اولدی بادشاه
استانبوله اندن اودنه به واروی کدر اجناسانی خدمت

سداقت تهی ایله لباس جانتدن عاری ایلدیلر او ایلی
دهی عزل ایروب سلا بکه کوندر دیار آخر عمر به د کین
سلا بکده ده قالدی سولانا اده سن و بنشدر که کدر اهدا باش

25

مقصود بکاري که ایلی
سلطان

روایت مونا ادریس
سلطان

س

لادنده دن معکوها بونده ملخی ادمی نزل اولوب بادشاه و اهلان
برسا جانبه توجه ایدوب اندروس جمعی مولتی توفیق اندکارنده بعضی
مصاح دولت ایچون قاسم باشایی وزارندن عزل ایدوب بیج باشا

ط

وزیر ابدی و اسحق باشا که وزیر اعظم ابدی دامادی مشارا ایله
5 کله احمد باشا ایله اتفاق ایدوب احمد باشا حدود قوساندر حاصل
حضرت اوغلی مصطفی باشا خنده بد کو بیلغور ایدوب ترو و ایلله و زارندن
عزل رحیم اندروب برفاح کوند نصکوه قیل اندر تشار ابدی کئی ناهق
قیل اولوب حیلله و خدعه لوی معایوم بادشاهی اولغله ازاچی
نوصد نصکوه احمد باشا قیل ایلله و اسحق باشا عزل ایلله سعادت
10 اولدی بیت چوید کوردی منو این زافان که لازم شد طبیعت را

بوردایت دخی ادر بیکده

با لاده محمد اغا اهل و عیالین انکوز بده بولماغله موجب مالال اولور دبو
نتیجه بحال دکو اولما شیدی مولانا ادرین بو وجهه بیان ایشین که
مذکور محمد اغا اهل و عیالین بولماغله ایکی کون اول محله استراحت ایلدی

15 حسن اتفاقانندن ناکاه خبر لوی پو عیالین رومینه و صغری بکلو کیمی اولدی
سلیمان باشا اناسینه دن مرتب و مکمل حکم ایلله عتبه بوسی سلطانیه
کیدر کین انکوری به بقیه محله ابرشد کلوندر محمد اغا کمال عو و رندن
باشنده اولان دن کو مقهور ایلله سلیمان باشایی کوز بده ادر بوروب
اور رینه بود و دی سلیمان باشا دخی باشان اولان دلاور لولو ایلله

20 مرد اند چکن ابدیلو سندان جنگده اول کاه توفیقی سکو گوب باشایی
کوب خاکبای سلطانیه کومدر دبار چون بو حیوان کسار جم جلی ایلله
قاسم بل قوما بی بد ابرشدی قاسم بلنی الحال خلاصه ککوی ایلله
محمد اغاندن استغاثی ایچون انکوری جانجه الفار ایلدیلو کئی انکوری
داخل اولد قارندک جماعت مزبورده دن آنز بولما دیلر هکده کاروی منتظر بی

25 بهر ده اولدی بونا امید لک اتنا سندن دایان سلطانی نان قویب اولدی

حبر

۳۳۳

عبوری آنگاه آن باری که سکون و آرامه مجالبری اولیوب هر کس اضطرار
 و خوفله برینان اولوب آئین انیز ده محمد و ذقیل بوبره کله بلد بسیار
 سلطان سعید اسکندر ماناشی سوغتله او ز لرنه کوندروب عقیقه و با آ
 ظفر ابات دخی روانه اولدی اسکندر پاشا آفره او نندکن مخالفانی
 بولوب محقق اولدی که جم طلی سلطان سلطان خایف اولوب رو کرد
 و تا هر قلبه به دکن که سرحد شام در جمع بوبره و تونف اینامنی اسکندر
 هوقلبه به وارد فدر لشکرخان بلغار طاحند فوار ابله کلاری شخص
 اولوب پادشاه دخی محل مزبوره وارد فدر اسکندر پاشا احوال مخالفانی
 رکاب ها بونه عرض ابلدی جم طلی دخی قران ارضی تا سرین ابله طلی
 ایلمه فوار ایدوب جمع مخالفان برینان اولدی و جم طلی دخی جانب درباری
 نو که متوجه اولدی تغیبه جم سلطانان ردوس مزبوره
 کند و کی بالاده منتخب تاج التوار بجدون نقل اولتمله نتیجه با احوالی
 دخی منتخبدن یا زیلوب بعد هشت بختن حوالا تا ادرسی نلبی
 روایتی دخی نقل اولتمنی مناسب کورلنور تا که احوال تفصیل او زره

5

10

معلوم مستقیم اولو	دکوا انجام کار جم سلطان

15

سلطان جم بند و کی بارجه ایله طقه ز کورنده استا کلوی ادا سنه
 آدن جملیه به آندن مسینه او کنده بر کون آرام ابلدی آندن
 بیار اظه نابان اولدی بر کوه بلند که ضاحدن اختامه دکن
 گاه کبود و گاه سیاه دود لر پیدا و اختامدن ضاحده دن آتش
 زبانه لوی هویدا اولور قدرت حقی تا نا ایدوب نجهت کنان
 روان اولدی بار جزیره مزبوره ایله بولیه ادا سنه کی بوغاری
 کچد کلون کجه ایله شهر آده او کنده طعام کوندروب شمع باقزارد
 بولیه کنان با با ایله عداوتی اولتمنی بر کوه اول اطرافنی ط
 ایدرکن شمع شعله سن کوروب اول سنه متوجه اولتمنی صباح
 اولتمنی کور دیار که بر کوه مال اجوب کلور بونلور دخی سنه اما

20

25

احوال پیاراظر

اولدی

آنار صندل آتوب آدم کوندرد یار دوس کیسی اولدوق بلیمات
 حومتلو اند یار اما سلطان حیی کوزلد یار سوال اند کلونده
 دوسک فودق ددی یار آندن آنکینه دوسوب فودنه اولملا
 کتشیلوی دخنه دار اولدوق کونار منخلایوب قیو ایلد بند اند یار
 و آنکین ده کی قدر بالقاو کورد یار دم اور دقن دریا جوشان 5
 اولوب ایکی نیره قدرندن زیاده بلند اولور دی آندن تسمه کیم
 کلدی یار سلطان جم اورادق روم ایلینه کیم استدکن فو ایلدن
 استندان لادم و دیو آد ماری آد موزه فوشان واروب استخار اولد
 کسک نمرض ایتمکده حکیم کورسون اولدور عوق ایچون سفیدان سوق
 اند یار سلطان جم اون ایکی لون وعده ایلد خطیب زاده کونردی 10
 کن خطیب زاده یه توقف ایلد درت آی قوار ایلدی بو اراده
 فونک سلیمان فی زبان شناسرد و بو جهانه ایلد اولدرمان استدی یار
 شهراده بن حبس ایلده بم دیو آلوب صکوه کافر لبا سیله قاجور دی
 رومینه یه چقدری آخر نتمه شهر ندر طاعون اولملا یار کورلور
 سوار اولوب الشیو نام شهره فو قدر یار خطیب زاده آند کورلور 15
 آندن اون بش پاره شهر لون کچوب سفیو اند کلدی یار حیی محمد دیار
 طولاندروب سکنوز سکنان سکنو نمنک اون اوچنده دوسه
 متناق رخلیه حصار بند وارد یار و اناروسه مصطفی کیمله احمد کی
 کافر لباسته قویوب کوندرد یار نام و نمان یار مدی و ایلد
 بکون یارین دیو شهراده بی اکلدی یار بوراده مسموع اولدی که 20
 خداوند کار طرفندن حسین بک و سالنله دوسه کلوب سلطان حیی
 ملاقات مراد ایمن جلد کور کافر لوملاقات بابی سید ایلدی یار
 اما خزبور ایلی یه خداوند کار طرفندن شهراده یانندن حیی
 دور ایتمکله اشارت صدور ایتملین کیمیا ناری اولان لغینار
 دمنوله آبروشار سلطان حیی آدمارندن آبود قدر صکوه ایکی آی 25

اول

اول حصار ده او یا لوب اندن صاصور نام حصاره کور و بیلر
 اول حصار بگنک بر بدیع الجمال و ضوی و اراغین شهزاده به
 میل ابدوب میا نازنده مباحثه و مراسم و اقع اولدی اندن
 دوت حصار و لاسلوب یوقاق نام قلعه ده ایکی بل اقامت ابدوب
 شهابی غی ناهید او مقارنتی الی قامت سلطان عی غم ابدوب
 خلاصه چاره او بوب ردوس کی ایله جلب مال ملاحظه سنه
 دو شوب سلطان مصر و حیم و الله سنه خبر کوندر بوب جم سلطان
 کوندر بوب صورتی کوستر من آنار و غی بر منصفین اوسنی رهون
 طریقیله آلبو بوب یاری بیان فلوری کوندر منار مگوسن اول
 کبر جمله کور جم سلطان نشا نجیبینه رشون و بر سکه بر بجه بی
 کاغذ نشا نالوب مصلحتی اول کاغذ لودن بر بینه شهزاده جانبدن
 اخبار بازوب کوندر سکه اعتقاد و بوب الله یاری بیان فلوری
 رهون طریقیله کافر بکلوی شهزاده بی استند کجه شهزاده آغازندن
 بن اختیار سله طور دم دیوجو ایلر کوندر رشون عاقبت آناروس
 ندالی و پایا و پولیه کی و بعض حکام فرنگ انفاق ابدوس ردوس کجه
 موکد جولو کوندر بوب سلطان عی وصف دمنده حالک اسلامیه به
 تسلط ایچون استشار ردوس کی مضطرب اولوب بو وجهله عهد
 اینتشار که اول بیان فلوری و بوب لور شهزاده به متعلق ند بورد
 انک معرقتن عمل اینجه لور بوقول لوزره قواد نکلوه فر اینجه کجه
 نامه کوندر بوب اینتشار که شول شهزاده که حبس انشور عالی
 بادشاهک او غلی در کند و اختیار بله کلندر اتی حبس اینتک
 معقول دکلدر دینز غیری و ارد در ابدی بزم و بون بزا کا
 معاونت ابدوب مرادینه ابر کوره لم اولدی غی راضی اولوب
 مکتوب کوندر بوب بکلرک طلباریتی اعلام و کدینک رضا و بوب
 متعلق اولدی و غن افهام اینش ردوس کی اول ابر و غی اد

5

10

15

20

25

و قوی با شنبی سان کی و چاشنیکر با شنبی ایاس کی که در دوسه مجوس
ایدیار کا فولبا سبله کی به قویوب اعتذار ابله مکتوب یازوب شهزاده
خدمته کوندردیکه کوجوب رومده وادوب پولیه به جیفه لالو برباد
کلوب شهزاده به بولوشد یاز اتفاق بو انساد پولیه بکنک اوغلی که با بانک
باشنده محتملک ایمن جان نایاکن جهرتم زیانی سند تسلیم ایمن پولیه بکنه
5 پایا زهر و یروب هلاک اندی دیو خیر و برمنار بوجهندن آرا لوند
شفاق اولوب مزبور ندیبر حکم نقد بر ابله تعویب اولندی برفاج کوند
شهزاده بی یوقان حصار ندن جیفاروب ردوس بکنک شهزاده به نین
اولق ایچون اوج بیک نینوز فاروی خوج اندردو کی غروس طور نام
10 قلمه به کوردیلر که پیدی طبقه در طبقه بر نامنی که زبوزمین در کیلاد
اندیار اکی طبقه مطبخ اوجنی شهزاده خدمته مخصوص در دخی کندو
سوزلی شنبی به شهزاده خدمته شفاق ایدی ما عدا سی با سان مکی
بر فاج کون آنده آرام ایدرکن مرور حسین بان و انومنا حاوندان
ایدوب قلمه قوبنه کلدی اما بر آخده ملاقات ایدر مدی دفعه
15 تاشیه ده کلوب ایاس کی و جلال کی و شیر مرد اغا و شادی کی بولوب
کوردو کی متناهاروی قلمه قوسنی اجنی ایچون و یروب سوبله قول ایلمک
بر موعده سفین ده آلات کوردوب بر محل مساجده محضی اولامکر حسین بان
دکو اولان کافر بکنه و دستوب بو خصوصک تمشینه جاره جو اینس اول
کافر کی ببولده خرج ایچون بکوی بیک آلون قویوب امداده متعهد اینس
اینس و لهذا حسین بان اونوز بیلنجی کونی موعده ملاقات اولغه تعیین ایدوب
20 بولدا شاره و داع اندی بو جا بنده بو نالو شهزاده به کلوب مناسیحی
تسایم و حسین بیکل خیر لوین نمر بر ایلدیلو و بوبله اتفاق اندیار که
یوم موعده ده رسم معبود اوزره سپره جنجوب کربا بانق ایدن اول
ای زنبو کلی کا فولو ابله لطیفه ایدر کی اولوب لوندن زنبو کلوب
الالو و جمله سن هلاک ایدوب حسین بان لخال اولاجنی محله واره

ایله

ای

بوندی

بودند و او زده صفیر و کبیر اتفاق آید یار تدیجمله فرار اسبابارین
 احضار و کافر لباسارین جمع آید کن مکر ایچاردن بر نفاق پیشه نکیسانان
 آید نوله بری ایله همدح اینس اول دارضا فی اشمار آید جین نکیسان اول
 بک قصد آید که جمله خدای قلیچدن کوره بکارون بری مناسب کور
 بعد زمان تدیجمله آید سوزدی خدام و شزاده بو احوال دن غافل
 و بوم میساده انتظار آورده این و سنان بن شزاده ایله بجزیدن
 بنام لکن اول توکی شناس کافر سنان کی اشاغده چاغودی و تنها
 چکوب پنچون بویله ایله بکزدی سنان بن انکار آید بچن بنده آدمک
 دیدی ایما نوسن کل و رالم دینچک سنان بن شزاده بده عرض ایچله
 مفتاحاری نابیده اندردی کافر لوسیر فتنه سنان بکدردی اولدر
 استدیار شزاده هزار شفا غنله خلاص آندی آند نضکوره بر وجهله
 حراست آید یار که بو نفس تنها فرمز اولدیار با جملله ایکی سیل
 شزاده بی اول قلله ده آکلدیار دفتن شزاده جم باریم پایا
 بو اشناده پایا ایله بولیه کی مصالحه آیدوب شزاده بی طلبه
 فواجیه بکنه آدم کوندردیار اول دخی مساعد کوستردی
 شزاده بی سکو یوز طفقان اوج ذی الحمد بی خامسند اول
 کعبدن چیقاروب پایا بکننده روانده اولندی بو ما بیند پنجه
 بالاد آشوب مار سیله شهربینه کلدیار آندن بولوم نام شهزه کلن
 بر کوکه وردوسن ایکی بارچه سنی حاضر بولوب انلوه سوار
 اولوب کن آجد یار فورتند دن هر کتی بو طرفه کیدوب عاقبت
 پایانک جوی دوکه نام لیماننه کبوردیار که رومه یه سکن سیل
 بودر خیر اولیجی او غلنی و بر قاج مضیر بکنی ات و آلان ایله
 استقبال رومی ادا اندردی آندردی شزاده بی بر موزن آنه
 سوار آیدوب پایا او غلنک حصارینه ایرتیه سی رومه بیدر آید
 پایان غیری بی استقبال آیدوب پایانک سوانده فورتدر دیار

5

10

15

20

25

ابرته سي ديوان ايدوب جمع بکاري ني و کافرا پادشاه دن کلان الجبار
 احضار ايدوب شهر نلو کوسنودي و بومرضع تور و نرسن باشنه
 کيوب بومظاوبنه کوان لجا بوز کلاچکوروب تخنه کچوب او توردی
 اول مجلده افرنجه و اسپانیه و پورتقال و جتو بز و و تدیات
 و آلامان و انکروس و لید و چیه و زدوس الجباري جمله حاص
 5 اولشرا ایدی سلطان جم دمی کند و خانی ایله و فرانجه کوندردو
 بکله و زدوس بکایله کوروب باهانک منظوری اولی قیام و مصافحه
 و مصافحه ایلدی و شهزاده ناک بوینک ایکی طرفنی او بوب مجبار
 کوسنودی و اکرام ایله کپرو و منزلنه کوندردی اوج کون ضیا
 اندکد نظاره تنهاسنه دعوت ایدوب برکوسیده کندی برکوسیده
 10 شهزاده او توروب مصاحبه شروع ایلدیار و شهزاده ناک
 ملت اراسنه کلکدن مرادی نه ایدوکن استقام ایلدی
 شهزاده مقصودمز روم ایلیه کچن ایدی زدوس قومندن
 بول استدم عهد لوبنه وفا انیوب بجنابین بوز دیلوریدی
 15 بی حبس ایدوب مرادمدن دور و کشور امن دن بهیور اید
 دیوب رفت ایلدی و مقصوده فالان و آدو و آلک سننه
 اشتیاق عرض ایدوب او لوطونه ارسالنه مساعد و با
 20 پایادنی اغلوب رحم کوسنودی آخر بر مقدار تفکوردن صکوه مفر کتار
 سو دای سلطنتدن کچد کد نظاره اولور اما سیزک حنکوزده انکوسیده
 وارمن خیر لورد هم آنکوسیزه خانله راعیلورد رحم سلطان سلطنت
 جامدن بیدار ایدی پایب آنکوسه سوق اندکجه اول مصرا میل اید
 بعهه تکوار آنکوسدن ایچی کلوب شهزاده بی استدی پایب ابرام کند
 شهزاده ایتدی بن آنکوسه و ادوب انک عکوی ایله اهل اسلام
 او زربنه فلج چکم علماء اسلام کفر منه حکم ایدوب قتله فوی و
 25 بن دینی جهان سلطنته و بومزم پایب بو امر اردن بمحضور اولوب

ایلدی

۱۲۲

چو در سن دو ندر و ب لایق اولتر سوز لر سو بلدی شهرزاده نونک
 دلنی بکله فهم ایدوب سیزه کان زیاده اهاننه مستحق درودی
 باب اعتماد و تسلیم ایدوب نصیحت ایله منولنه کوندرودی دالکلفه ده
 احوال جم نامعلوم و مبهم ایدی ریم پایده اولدوغی سامع حلیله
 وصول بولمیش قیوچی باشی مصطفی انانی که صاوه وزیر اولند ریحین
 5 خبر ایچون ریم پایده کوندرودی بار دوس ایلمی بیله کلدی باب دخی
 شاد کوریم ایلمی نکریم ایدوب جم سلطانله بولوشدر دیار مصطفی اغا
 شاد عالی مقام دن نقل سلام ایدوب ارسال بورد قاری نامه
 عنبرین ختامه بی هدایای جزایله ایله ایصال اندی سابقار دوس
 10 بکنک مصر سلطانن حلیله ایله بکری بیان قاری آلدوغی جم سلطان
 صموچی اولغین اول کان ایلمی بکنک طلب اندی پایا ایله مصطفی اغا
 ارایه کیروب بنش بیان آلتونه مصاحبه اندی بار چون مصطفی اغا
 شهرزاده نونک حیاتی و سرگذشتک تفصیلاتی بلدی محافظه سنی پایده
 سعادش ایدوب خداوند کارک رضایی دیده رفتنه خضنه اولد
 15 شهرزاده نونک اعین ناسدن هفتنه اولماسنه متعلق ایدو کتی اعلم
 ایدوب باب دخی خدمته طور مشم و بوب مصطفی اغا دوکاه جهانبا
 رجوع اندی اوج سال دخی بو حال اوزرد کجدی عاقبت باب
 جان ناپاکتی مالک جمیه تسلیم ایدیچان باب جدید نصب اولمجه
 یازمی کون بر محل مضبوط ده حفظ اندی بار حال جم در مالک افروخ
 20 بو کون نونک بکنک بر قیودانی جم سلطانن مقارن اولوب نه عجب
 پادشاهزله ملاقات ائمه کورد کده سلطان انیدی پادشاهز
 ایچون بکا استوز بر لردی بن ایسه مرد عظیم عنان اختیارم
 المده دکلدرد که خبر صحیح آلام دد کده عهد ایتمن که ماجرای
 فواججه بکنه حکایت ایده پای سلطانن ایکی بورغده و برشی انی
 25 برینی سلطان اول قیودانه هیبه ایدر قیودان فواججه به واردند صاوه

ده

صاوه

بر کون بکاوله سکاره چیتوب اول بورعه به بنی فرایجه کی بوی قله
 بولدک ددکده سلطان باغتلادغی و لطف و سخاوتی نقل و اندوکی
 مصاحبوی حکایت ایلمن فرایجه کی غایبانه سلطانده محبت ایدوب
 کوندردو کتده ناسفرا ایتن وارتنش ایله افسانه سوبلین بکولوبی عول
 5 ایلمن و بومعقد علیه قیروانی پایا یه شهزاده بی طلب ایچون کوندروب
 اول دخی ملاقات ایدوب شهزاده نل جانله محبتی اولوب کپروکلده
 وصف جمیلنی ذکر ایتمکله فرایجه بیکیل سلسله محبتی تحریک ایلدی
 اول دخی سلطان محبتی ایچون جمع سیاه ایلدی پاپ خدیو وار
 اولیجی شهزاده بی رومه صوبیک کپروسی باشند اولان قله به
 10 قوی فرایجه کی رومه بی محاصر ایدوب ضرب دستله ایتنی پاپ
 اول قله به قاجدی فرایجه کی قله بی محاصر ایدوب هر کجه
 دایینی محاصره به کوندروب شهزاده بی طلب ایدردی پاپ
 رضا و پرمهوب محاربه ایلردی یادی کون بو حال اوزره مرور
 ایدیل و اولری صغلی ایچون اولان مازسار بقاوب اولری
 15 ایچون قالیجی پایا عاجز قلوب صلحه رضا اظهار ایلدی
 و عهد ایله قله دن ایوب سراینده کپردی بر کجه فرایجه کی
 آنده واروب پایا ایله ملاقات ایدی و شهزاده بی اظهار
 اندیار اوچی بر کرسید اوتوروب جن تکلمه ده باب سلطان
 جته خطاب ایدوب فرایجه کی سیری آلوب کتم استونه بود
 20 بکم دیدی شهزاده بکم خطابندن اظهار انکار ایدوب بی سار
 بکم دکلم بر استبر محبت کتم کون بونلو آتون کون سن حسن ایله
 ددی پاپ بوسوزدن شرمندک اولوب هاناکه آسیر اولان
 ایکی پادشاه زاده سز ارا ده بن برترجه نام ددی و استمالله
 کپرومکانه کوندردی اوچی کون ریفه نکراد پایا ایله ملاقات
 25 ایدوب سلطان محبتی طلب ایدی اولدخی بالضرره تسلیم ایدی

ریفده

رینه دینی هاندم شهزادوی ما ارشال نام قیود اندو قوتوب
 سراینه کوندردی ایرته رومه دن پیقوب بولیه اوسنه
 واروب بلف نام شهزه کوندردی اول کیمه با پانک اوغلی که
 شهزاده به هراه ایدی تبدیلی صورت ایرله حصار دن آشوب
 قاجدی بش کونده مونتو فرورون نام حصاره دوندی خلی 5
 اطاعت انجیک قهر الوب نسل عام اندی حاکمه قبی حصاره
 واردیه بیه جانله تسلیم اندی بوجون سلاطین قونل میانله
 یا پایه مخالفت امر مهوره کل اندی فرایند کیک اندو کی
 استخفاف و شقاق پایه به خابنده شاق کلوب باده مراده
 وصول ایچون آماده اندو کی جام چی شیده و ناموسی کی 10
 شکست انجان نداد کنده اولوب شهزادوی بی کناه اهالک
 ایچون برد لاله بی لایکی زهر ناک اسنوره ایرله فرایند به
 کوندردی اول د لاله ناپالک هزار مکر و نیرنگ ایرله شهزاده
 تراشته بول بولوب اول تیغ مسیله شویله تراش اندی که
 اول زخمله وجود نده سرمو اثر قالدی و باطلله سروروی 15
 شیب شدت و جمدن بقرار اولیچن تحت روانه قودیم
 فرایند کی حادق طیار کوردوب معالجه سنه کوشش اولوب
 و هر کون یاننه کلوب خاطرین بریشن ایدردی بولیه کی
 خشکاهی انا بولیه شهرینه کپیل صغی قوی اولوب عقلی
 گاه کلوب گاه کیدردی برانشاده والده سنک مکدری 20
 کلوب مهورنی فهمه اقتداری اولدی چون شهزاده ناک
 راهب الحاجات درکاهنه مناجاتی بولیه ایدی که الهی
 اکر بودشمن دین اولان بد این لو بنم جهانم ایرله اهل اسلام
 اورزینده خروج قصدین ایدر لولیه بی اول کونه اولوب
 عاقبت دعایی قونن اجابت اولوب طفقوز بوزجادی الاوی 25

شهادت شهزادیم
 مطلقه

یگویی طفوزی سبب شنبه کیمه سنده جام شهادت دن حیات ایدی
 شهید فی نوش ایلدی و دنیا عمارتی فراموش ایلدی الفصه
 کافور آگاه اولاشیکن جم سلطانی جلال بان صوفیوب فاجی
 بانی سنان بان عمل ایدوب کند و دستاری ایلد تکفین ایلدی
 و حاضر اولان خواصی نمازین قلدیلر فواجیه کی خبردار اولدی
 5
 خلیفایم و یاس اندکد نظاره جو فنی نافه مثال منک و غیر ایلد
 مالامال ایدوب مشغوره صاروب تابوت آهنینه وضع اندر
 سنان کی کیمیان ایلدی چون سلطان جم قامت عمری خم اولدی
 کورجان وصیت ایشیدی کد فتنی دار اسلامیه دن برپره دخی
 ایلد لرو هم سلطان با برید خانه وصیت نامه یازوب والده
 10
 و اولادینی مردن کوردوب رعایت و حق خدمتی سببی ایدن خدایی
 منظور نظر عنایت بیورمالرینی زها ایشیدی سنان بان مرحوم ایشیدی
 انفاذ ایچون جلال بکله الباسی کی آلبیوب تغییر صورت ایلد غم
 درگاه پادشاه ایدوب سلطان جم نبع زهر آلود ایلد نابود اولدی
 15
 خبروردی و فواجیه کی شهزاده بان بقیه و آسمانی حدائید تسلیم
 ایدوب خلیف زاده نضوح ایلد مغرب طرفنه روانه اندی کد آدن
 مصر واروب و رند سنه ایصال ایدن هوا اول طرفه و هکذا ایلدی
 کلبورین روم سمنه سوفی اتمکین بالقصور آسمان دیوان عالی بیه
 کورمک حضور صاحب شهزاده مرحوم الله ینصر السلطان جم دین طوطی سی
 20
 باب سعادت ابر کورمان انضا اندی شهزاده فتنی اسلامی شاهیدی
 حوارینه نقل ایچون فواجیه حد و دینه در و دندن آدم صالحیدی
 مکر فواجیه کی آداب رسم تعزیت ایچون بینکنلر احضار و شهرار
 فتنه همراه ایدوب آستانه برسلطانه روانه انتمی ایش درگاه
 عالیدن واران قاصد لریولده مالاتی اولوب کپورد و دردی
 25
 و فرمان سلطانی می صیحه کلبورینی معبودن کچوروب بر و سنده افخ

سلطان

سلطان مراد خان مرادي جوارنگ و فن ايلديبار رحمة الله عليه

دربار و ايت ادریس

چم سلطان مکت کتاره العجا اندکده نهاره سوا انجام کاري بو و جمله اوي
بو قاج بيل و دوس کي کدر و مکتدن حفظ ايدوب هيچ بر طرفه ضالور
دور اسلاطين آل عثمان دن ائرينه بويله بر نوزاد کورد و لني ملوک کفار

5

کدر و لوره فرز عظيم يلوب انوکله افتخار ايدر لور ايدوي و سلطان سعيد
نورم ايدوب هر سال جنت اخراجات ضرورته سي جم جلي بي درم
و ديار دن مبلغ کنيزه ارسال ايدر دي لکن ر دوس کي اکوزي
بمع و کتم ايدوب جم جلي بيه افضل قبيل اظهار ايدر دي و چونکه دوس

10

ما کمان مارک کدره و بخوره ميانلر ندره چندان دنده و ناني اولما يوب
بادشاهاق عداد دن معدود ايتور ايدوي اول اهل دن اکوز مارک
عظام فرنگ جم سلطاني با نرينه آلوب انوکله سي ايله کتور سلطاني

ايقاع فننه سود اسدن اولنور ايدوي و دوس کي دخي جم جلي ني
با نزره باب اعظم ياننده کوندر و بکه مختد اي بادشاهاق فرکتان
ايدوي باب دخي ريم ديمکله مشهور اولان شهر عظيم ده محافظه ايلدي

15

و شوبله حفظ ايلد بکه مسلمانان و کفار دن انوکله اختلاطه نوي
نومزوي و بو امري سلطان سعيد مصداقنه و سبله افتخار
ايلندي و چون شهر ريم ايله مالک سلطان مابيني مسافه بيهيد
اولوب بري و بحري ايکي ايلغه قريب بول ايدوي و جود و علم

20

و موت و حيات جم جلي منتفع الخيز اولدي و بوميني موجب
بري ناني خا طو سلطان اولغله قوجي با نني مصطفي باناي که صلاح
و زير اولندر تخمين خيرا چون جانب ريم پايد ارسال ايلدي
اولدي هزاران اقدام ايلد مکت ريم حد و دينه و اصل اولدي
و تبليغ رسالت ايجون جم سلطان و جود و عددي خيرا بن نخبی ايجون

پايدن اسند عا ايلدي اجازت تحصیل اندکده نهاره مجبوس اولد
دخي

25

محله دبلد و کبی اخلاط ایدوب جم جلی ناک عورت و کونار لعد
 اولان سکابا بر اشندی اولدی عرض اخلاص ایدوب سلطان
 سعیده اعنذار و عفرورجا اندون بلده چک اولدی و باب ایله
 بو و جله عهد و نوار ایله که ما دامک سلطان سعید سر بر سلطنته
 نابت و بایدار اوللا و هر مقدار که باب مقتدای سلاطین عیوبان
 اولاجم جلی بی محافظت ایدوب اول دیار دن طوره کتکه قومیه
 بشرط آنکه سلطان سعید دخی آنک ملان و مائنه قصد ایتایوب
 زوال جاه و جلالتی عریضه ایلیمه و باب عز و بوجله معا همدان
 معدود اولاصطی بیاشا عورت ایلدی و اندنکده باب دخی
 اول عهد ده نابت و بر توار اولدی تا اول زمانه دکن بادشاه
 افرنجه که اعظم و اقدم پادشاه نونک ایدی هر چند که تاج شاه
 دست پایدن باشنه قویوب متابعی مفا منده ایدی فاما سلطنت
 مالک نونکنان ده اولد کلوا استغلا بی و ارا ایدیکه نیجه ملوک کنار
 زیر حکومتی ایدی مالک اسلامیه به دخی مدخل خیالی ایله جم
 جلی بی پایدن طلب ایلدی باب کندونی کار دنیا ده خلیفه
 و جای تنین عیبی یاروری و سلطان سعید ایله اولان عهد
 و مینا بی بوزمنی استوری کتن پادشاه افرنجه خلاص عادت
 سلاطین نونک ویم شهر نونک اوزدینه که بلا تشبیه کعبه یونکیان
 منزله سفده ایدی لشکر جلدی و پاییه درشت کلمات ایدوب
 اکاملت سبحانک مقتدای اولد و بی کافیدر پادشاهزاده و
 اسلامی حایت اینک و سلطان روم ایله عهد و مینان آنون شان
 مرتبه سنه منافیدر ویدی لشکر پادشاه افرنج ایله پایدن معا
 استطاعتی اولما مین جویا و غیر اجم جلی بی پایدن اللول
 اتی سوما یه بضاعت افکار فاسد ایلدی و حکمت پایدن عود
 اندکد نضاکده و مار اسلامه فتنه و فساد تدار کند مسانرت ایلدی

5

10

15

20

25

بی

حرکه

۳۳۹

چونکه سلاطین فونک پایه مخالفت و عناد اینان هرگز مهور در کین
 و اول جانبان ماوکنند ناخوب و مفترسی این بوبله استخفاف و اغیار **بزرگ**
 بغایت شاق و مؤثر کوزندی بوخفارت که کذب و به اولدی ندیبر
 خود صدانده ایله انتقامه آغاز ایلدی و شویله مشهور دور که
 بر شخصی تعلم ایلدی که دلاکل و سردتراشان ایله جم سلطان حد
 داخل اولا و انان هالاکي قصدینه زهر قاتل ایله تراوستوه تبعید
 ایدوب مروره ووردی اولدایمی فوضت بولوب موکول جم جلیبی
 اول صمیم استوره ایله تواس ایلدی اول سوزاره بصحیح الخراج
 تو انان مریل مرضی بوغیاکن هالاک اولدی انهنی کلام حولا

5

ادرس دولتی | دقان سلطان بصوب روم ایلی

10

پادشاه سعید حضرت سلطان بایزید سگور و دسکان سگور تار بخنده
 ادرنه ده قیلابوب کدک احمد پاشانک سیاستی سبی مکلن بجه رخنه **برین**
 مسدود ایدوب اول بهارده اناطولی و روم ایلی عسکون جمع ایدوب
 و میان وزرادن داود پاشانی و اناطولی بکلی بکلی هر سال اوغلی
 احمد پاشانی عزول ایلدی و سبب ظاهر سبی بو ایدی که بکچری اعیان
 بوجع ادرنه سو با سبی ایله خدمت ایدوب ماخیاورنده جان و جلال او
 بعضی جمال بکچری سو پاشانی قتل ایلدی او قانون سلطنتون و در انان نقصان
 تدبیر لویننه عمل اولغندی موور لوک عولید نکور سعادت و اقباله
 صوفیه جانبند توجه بووردیلر شهر بوع الاولدر فلیبه ده فو بو عولید
 کوبدین موواوه صوبی او زرنده کافر یا بوب سلطان محمد خان بقدر
 قلمه لو با سنه کوندر دیار و بعضی امرای اولال استوار کما ر ایچون ایلی
 کند لوی شهر فلیبه دن صاری بار یا ملا فقه و کوه و بلیبه و صوفیه لوی
 مصالح دین و دولت ایچون عویت بووردیلر و اول او قانده کاهی نوره
 و عشرت خدوانه ایله تقید بووردیلر زبیر اول محلا هم حد و دکاره
 اقرب و هم مرغزار لطیف اولوب لشکر نشین اولغنه انب ایلی ایلی

15

20

25

تامل قاضی
 ص

خود کفار و اطاعت

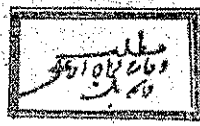
سلطانک بوسکت و لشکر آراسته ایله محل بزوره دهوی سابع بودند
ملوک انکروس و بغداد و افلاق و سایر دیار کفار خونریز و زل زل
ادسال ایدوب نهایت اظهار ایلدیو بادشاه ملاطفت شماردی حمایه
ملا بتمو ایگله دستور سابق اوزده جزیه لوبی و بر سکه منهد اولوب بر لوبه
کندیار و موسم زمستان ایر سگله و اول قلمه لوبک انامی خیری کلکله
اجازت و یروب دارالسلطنه یا درند طوفنه مساوت یوردیلو
نواهی و فلیبه به داخل بعده اوز و بجه اومه به نازل اولد قاننده اول
دشت و کوه سکارگاه عظیم اولمقله صید و سکار ایلوب سور کون اوی
اندیلار الحاصل الی بوز سکار و کوچی و بیان زاس کوسند کوچی و او جهور
قورد سکار اولوب خوکوش و رو باه و خوش و خوکه النعام اولما یوب
بی حد و حساب ایدی چون سلطان کاران استیضای خط ایدوب ادرنه
تشریف یورد قاننده داو دیاشاید کب و وزارت عیانت یوروب حمیران
او علی محمد یاشا که روم ایلده امیر الامر ایدی وزارت ادرانی بود
وروم ایلی بکار کیلیکی اسکندریا شایده امان ایدوب هوسان او علی
احمد یاشا منصب اوی اولان اناطولی بکار کیلیکی ایله منصوب اولد
و بو انشاده شاهزاده شهر شاهان فرزند ی وجوده کله و کی مرده بی کلک
نامی محمد قودیلو و او واسطه شوالده استابولی تشریف ایدوب
قومان او علی قاسم بل که فاسخ عقود ایدی منوفی اولوب قران او علی
قیزندن متولد اولان طور غود او علی محمد کی برینه کچور دیلور
وسنه بز بزوره دی القمن سده قومانده والی اولان شاهزاده
سلطان عبدالله دی با دگاه رحمت الهه توجه ایلدی و همچون صدق
عنه محوره تصدق اولوب سلطان سعید شوعدل و داد الهه منصف العباد

5

10

15

20

اولدی	فتح حصن کیلی و آق قومان
25	سلطان طغوزشان کیلی و آق قومان فتحه عربیت ایله عکون نرقه ایتوا جمع ایدوب سکو یوز سکان طغوز ربع الاخرین دود بی کونده

ادرنه

اورنده به توجه به بود دیار داعیه به تجدید خوا و جاد اول اولی
 ولایت قوه بعد از آن کبی و انکار مان حصار آورنده اولان کنار
 علی الاقمار کفه و قوم و دست تا ناردون کلان بخاره اضرای
 اصرار ایدوب و هند طونه دن مرور و عبور ایدوب مالک اسلامیه
 تعرض اتمکن خالی دکلاو ایدی اول اجلدن عواده لرا ایلد
 نقل اولنان طوب و تفک و سایر آلات جنگدن ماعن قدره اولد
 دخی بچاب قتال اسبابی و زخا بر قوه دکیزون طونه به
 نقل بوددی و اورنده ده جامع و مدرسه و دارالشفای اسلامی
 الاتی حاضر ایدی ماه مزبورک یاری التخی گوتمده کند
 دست کرم مقادیری ایلد بنیاد بهر روبر قربانار و مشایخ
 و علمایند ضیا فتاوا اولندی و سنه به مزبورده رسیدند آنندن
 خراب اولان بزازستان و تحت القاعده سغردن رجوع
 زمانه دک کار کبر بنا ایلد یا بلق امر اولندی آنند نصاب
 دو بهر وجودن طونه کنار بینه و اریلوب اسبابی انکله سینه
 عسکر منصوره ایلد عبور ایدیار افلاقی کی بدوقده بطریق اولی
 میان مقداری عسکر له نول و زواوه آماده ایدوب ماه مزبور
 اون برنده کبلی قلعه سن محاصر ایدیار درود بودی رخنه دک
 قلعه قد نصابه و زواری بی اختیار ماه مزبورک یاکونجی کوشنده
 تسلیم حصار ایدی جمعه نمازین کینه به حصار ده قلوب ضبطی
 لوازمندن فواعدن مگوه آنگومان فتحه توجه او زره کن
 اول اتاده نقاوه به دو دمان جهکیز خانی و اقدم ارومیه و ایچی
 قیوم خانی منگلی کواری خان که خلاصه به اولاد جوچی خان ایدی
 الکی بیان با آرزو فزاز ایلد کلوب پادشاه عالمهدارک سلطی
 قضیبی بالذات ادا ایلدی و سلطان عابینا تله همغان اولی
 شهر مزبورک یاکوبی بننده روان اولد یلور دخی کونده تله

اولد

وضع بنیاد جامع در اورنده شهر

آمین خان

5

10

15

20

25

انکار مانی محاصر اندیبار دیو لکه افکار مانک بجای الان و سب
 و او تو زبان ز خایری زار ایدی و خدی غور بند رسن ضیال
 ایرغروی سپاه ظفرینا به برهنه ده اول خدی عجمی طولد
 هوار اندیبار و جیل اون آلتی سنده اعلام بادشاهی برج
 و باروی حصار اوزره نصب اولوب حفظ اجناس و حفظ
 اموال بی قیاس ایچون کتاب و اسناد فیهین بیورلدی اختیار
 سکون ایدن کفر بی تکلیف و جلای وطن استیانتوی اریخاله
 تکلیف ایدوب نیجه سن انا طولیده اسکی بیغایه نقل اندیبار و هوار
 اولان اموال و نفوس آدرنه ده بنیاد اوریلان خیوان
 اخراجا سنده حفظ اولوب نفایس اسبابی غرانه توزیع اولوب
 و مستحکم کوی خانه عطا یایی شاهانه و بیولوب عرض ارباب
 اندیبار کون آق بورک و آلتوی اسکوت ایله سرفراز ایدوب
 حد دن آنزون مختیار له مالکته روانه ایله دیار و حاکم
 مالک قوه بندهان بچار و ناچار اول ایکی حصاری تو آب کامیابه
 نسیم ایدوب سایر مالکی ایچون سال ببال خراج و مال و بیکی
 نقل ایدی سلطان سمد دخی رهیل دیوی ایلکندن افکار مان
 دو نوب صاری صالتی بابا بولندن آدرنه ده توجه ایدی
 نصبان آخرنده اول تحکمی قند و ماری ایله رشاک خلد
 بوین اندیبار و اطراف و آکنافده ملوک و سلاطینه و تح نامه لو
 ارسال ایله دیار خراج حاکم بغداد و دفع فتنه بارو
 چون سلطان سعید سکون بوزسکان طغوز سه سده داراللطیفه
 آدرنه ده قنلابوب بچار ابایی ایزندکن بیلاق غوی ایله حرکت کب
 توجه بیوردیار و مناطم ملان و ملته متصدی اولوب مسیح پاشایی
 مسند و زارتدن دور و قلبه ده تقاعد ایله مامور ایله دیار و ایلکدر
 پاشایی دوم ایلی کجولیکلکندن عزل ایدوب سمد ره حاکمی اولان

5

10

15

20

25

مطلب

۱۵۰۰ او بورک و کفر زین پاشا

خادم

۲۱۹

خادم علی پاشا بنده عنایت اندیبار و اطرافده اولان مارک و اعظم
 حکامدن ایلیبار کلوب جمله دن کشمستان پاشا هندی سلطان محمد
 مکانله دوستی اولغله قسنت چاروس هابون بزم مقبر رسول ایله
 عوایب تبرکات هندی قیل و در آفده و نفاسی اقمده و اجناسدن
 بی حد و نفاس بیکنار کادی و سلطان مصر دن دینی و محترم رسول
 کلوب انکروس و اولدک دینی ایلیبار کادی قانون او زره هر برینه
 رعایت اولدی کن مصر لطیف قنایان رسولی ارکان چرکته
 بر مستقیم شخص ایکن حرطی بی حایت اندکادی سلطان سعید خاطر
 مانده اولغله جندان التفات اولدی و وزیر اعظم دن کلام
 درنت استماع ایشکله درگاه معالادن شکسته خاطر و محزون
 کدی بودی بعد خاطره باعث اولدی و پو انباده خبر کلام
 افکار مانده تا لان کافور بغداد او غلنه خبر کوندر و بی عقل
 کلام کی تمذیر جده حصاری او غور ملحق و عده سیله اول محزون بی
 مضور و ایدوب اول دینی بود یا نادر و زوب کی اولد قلعه
 قریبه کلام حمله به حصار آگاه اولوب کافور بعضی حصا
 کپوب بمضار اول سب تارده نرد یا نادر یا به لوندن ایکن
 غازیبار او غوردن تکبیر کتور و اول محاذیله رجیم
 شنبه ابله هم ایدوب درون و بیرون حصارده بولدق
 کناری اصحاب سعید ملحق و عدوی خاکسار ادباری شخص
 ایلدیلر و حصاره کونوردن اکثرین اسیر ایدوب سکه
 سعادته کوندر دیلر بو شهر مشورت دهیو سلطان کتوره
 معروض اولمق روم ایلی کلا کیمی علی پاشا بی سورا عاکو
 ایدوب روم ایلی دلاور لوی ایلد و قاپو خلقدن بوقاج
 بلو کلام بغداد و لابنده کوندر دیلر علی پاشا اولدی حاکمی
 سیله آلوب ساکوز طغقان شعبان کیمی بنده بغداد داخل
 دی

آنکون قیل و زراوا ازیند

یاغور ایستکون مصر بیناه

5

10

15

20

25

بندان کلوندن چوق که اطاعت ابدوب کن بندان اولونک نام
 و نشانی باورمدي هر چند جنت و جو اند باورکنند آنرا کورمدي
 عاقبت نيه و لايتنه قاچد و غنی تخمین ابد بجان بندانده این صالد
 و غنایم آلدیار علی پاشا ضبط عین آلد قد نصکوه هود و ننگه عازم اولدی
 بو او قائده سلطان سعید ایله سلطان مصر قایتمای مابینک اولان
 کدورت مشند اولوب طوفین ده اولان احوا و حکام مابینلرونک
 عداوت واقع اولمظه انا طوبی بکلر کسی هوسک اوغلی احمد پاشا
 سوفرمانی بکلر کسی قوه کوز پاشا برونخ مالک و شام اولان ادره
 و طوسوس سوحد لوبنه ارسال اولدی و همان اول او قائده مزاج
 هابون سلطان انجرا بی بی ایله حضرت اوغلی محمد پاشا و زارندن
 عزول اولوب منصب وزارت فاضلی همکوار ابراهیم پاشا به نموی بی

ظهور و حکایت در میان کهن مصر
 طبع

سلط

10

اولدی | دیکور عصیان حاکم بندان
 افکارمان و کلی طرفدن متواتر خبر لور ابرنده که حاکم بندان اولونک
 براق عام ایله افکارمان قلعه سی آلتد کلوب کاحصر داعیه سنه
 اولدی کن منخظان قلعه تمام مجادله و محاصره اولدی
 و کفارت قلبا بوبته زعب و هراس منوی اولوب قلعه کتا اولان
 آلات و اسبابی برونه قویوب نوار ایله دیار جو که حاکم بندان
 دیکور باره بو عصیان معوج سلطانی اولدوقنی فی الفور سهرال
 مبارزان ملقوج اوغلی بالی بکه سلمه ایالین غنایت ایدوب
 روم ایلمنک آتجه یوی ایله هو تونه دن گذر ایدوب مجدد
 بندان ملکن نیغا و تاراج ایدوب مجرم خر بور مقام مقابله
 اولور سه مردانه مقاتله ایلمه سن دیو فرمان ایله اولدی
 بو موجب فرمان عالی غازی یوی جمع ایدوب جراد داعیه سنه
 اولدی یار مکر که بندانک جاسوسی خبر دار اولوب حاکم لوبنه اعلام
 ایلمن اولدغنی انکوس و لیه قوال لوندون استمداد ایدوب بکون

15

20

25

بکا ایله باری سیزه دد دیو نو باد جبار ارسال ایدر ماوون کفار
 پیاده و سوار ایله امداد ایدر لر ملقوج اوغلی و غنی غازیار ایله
 بیدانه ایرند کارندد کفره و تجریدی منقذ اللفظ قتاله افراطه
 کوروب عنایت رحیم و دوده مستوفق اولوب خصایر دوده
 5 مقابله یغنی ایله درون بیدان ده بر قاج کون بو دیوب و لشا
 نام شهری تاراج و غارت ایله یار آند نسا کور برون صوبه کور
 بیلایوب ملقوج اوغلی آنده آرام ایدوب سیاهی ایله و بیه
 کوندردی دشمنک عدم ظاهرینه نفور و حزم و احتیاط دور
 اولدی مکر دشمن کوزجه بی ملقوج اوغلیک عسکرون جدا دوند
 10 کوروب کوره اعدای ملقوج اوغلی توتف اندوکی محله سوق
 ایله دی کوره کفار عسکر اسلام قلعه اغزار ایله العار ایدی
 جنگه آهنان اندی یار ملقوج اوغلی الحرب حد عدت سزیمجه عامل ایله
 بر مقدار یوار و نامدار غازیاری کندونک طبل و علم و نوبی ایله
 بر محله بنیان ایدوب و کندوسی معدود قیل ایله شهر محکوم
 15 اعدایه مقابل اولدی و مردانه جنگه مبارزت ایدوب حکام
 غروب قریب اولدقده کیکا هده اولان دلاور لوصدای
 طبل و نغمه و غنفل تهلیل و تکبیر ایله تختی اولدقاری محله طالع
 و حرب و قتاله شروع ایله یار غیمت ایچون متفرق اولان
 غازیار و غنی جمع اولوب عظیم کوششی ایله یار بنیانه الله تعالی
 20 دشمن دین نرسناک اولوب زهوه جاک اولدی ربی قدری
 بوند. قالمایوب ایوف بریسی قلیح صالیدی همان سمت کورزه
 رو کوردان و بیم هانله برینان اولدی یار سحرگاه مالقوج
 اوغلی کور و حرب و قتاله آماده اولدقده دشمنک نفوقندن
 آگاه اولدی آرد لو بنده دوشوب بنه بلد کابون قور دیار کفار
 25 سردار مردار لوی جمله دن مقدم فرار ایتمی اولمظه بجه شهر

5

10

15

20

25

بجاهدین دن خلاص اولدی اطرافنده اولان غوانان بقیده دی
جمع اولدیار و محل معرکه ده اولان کشتنه لوی عدا ایلدیار کفاردن
بلن بنوز نفرجه روان اولوب مجاهدان دن اون بن فرجسته
خرامان اولتی بولندی و ملقوج اوغلی تونه کفاونده سلطان حمید
ایچون عمن غنایی اخواج ادوب غار باره احازف و بولدی

5

سبب اختلاف روم و عرب

خانان آل عثمان ایله مصر سلطانی مابینده وقوع بولان کت
و قطع سر رشته به موافقته باعث اول اولشیدی که سلطان محمد
جنت مکان فتح قسطنطنیه ایله کامران اولدقن ازمنه به سابقه
تمام ملان مصر و شام محکوم قیام به عظام اولماید و مسالک حمده
اولان بر که تعمیر اراده اندکده سلطان مصر اولان قنای
کج رای بیوده خبر لور کوندر و ب ذوالقدر اوغلی شهوار حصار
دی مواعید عو توبیه ایله معامله اینکله خاطر خطای لری مکر
و بیارنده پیغام و رسل توارد اندکجه پیغام رسالوره رعایت
ایند کارندن دخی منکدر اولشار ایدی بود و ای اقتضای
مالک عدب نتخوینه ساق هیلور بن تخیر بورنشار ایدی لکن
دشمونی به آجل قطع رشته به اصل انکلی اول مهم خطای حصول
یدیر او لمانشیدی سر بر قیصری سلطان با یوزید خاند انتقال اید
اول چرکس ناگس دن بجد و بعض اطوار نا هو ارضادر اولدی که
موجب بعد خاطر اولدی جمله دن سلطان جرطوقته اعانتی
زیارت حرین شریفین دن صکره اضرار مسینه باعث اولدی بی ایلور
ظهور بولشیدی و هندستان بادشاهی محمد شاه همنی ایله وزیر اعظمی
خواجه و جهان خواجه محمد کوا و اتی سلطان سعیده هدایا به غریبه ایله
ایچی کوندر دکن مصر دن عبور لری زمانه اول هدایا بقیده ناز
اکثرین غضب اینکله ایکی پادشاه عالیجاهی استخفاف ایلدی اول چرکس

10

15

20

25

ناکه

تا که سلطت و شهباز لوق محمد امراغباری اولدونی معلوم عالمیان
اولندی | باعث دیار و اسباب خلاف
ملک محترم علامه الدوله بیل بن ذوالقدر خان ال عثمانی
و شرب خدمتکاری ایکن امیر الاحرار و عساکر شام و حلب کونده کونده
5 عدد اولو اینکله عادت مهورده سی اوزره سلطان سعید دن
استداده ایلدکن امر اولنکوردن جمع کینو ایله بقرب باشایی
دفع ضرر اهل شام ایچون ارسال بورد دیار شام ایله باشا
جماعت ذوالقدریه ایله اول روز مصاف ده لشکر شامیانی
بوزوب حلب تا سی ایله شام سردار لوردن بر فاجعی قتل ایله
10 و غلبه حرمی ایله سکسته اولان عساکر اردینه دوشدیلر
مکو که سلطان مصر خاص غلام لوردن درت بی بیان عالی
شام لشکرینه مسا و ننه کوندرض ایمن منزه اولان لشکر
ایرشد کلنده کورجینه اولان شامیلردی بریره کلوب غایب
اولان روم عسکرینه مالایی اولوب جنگ وجداله سبب ایله
15 لشکر غالب مغلوب و بریشان اولدیله ذوالقدر لور فرار ایله
و هر انان مجاهدان نجه سی مقبول اولدیله نونقدر حده
انتقام لازم اولدی و مصر علاوه و جنت انبار و بعد
خو اطردورت آمیزک بری دی بی اولدی که آدند و طریقی
قلعه لوی که اول او انده جیوا و فزون مصر لوردن انتواع اوچنیدی
20 فعیرو و احکامی ایچون قران عالی صادر اولندی سلطان مصر
بومصی دن هراسان اولوب سلطان سعید جم جایی به تقویت
اند و کچون انتقام قصدنده اولوق احمالی ایله اول قان علی اندی
ایچون عساکر کوندروی تفصیلی بودر که ابو القزاة و المجاهدین
سلطان عثمان غازییل خدمت کورای سلیمان شاه ماهان
شهرنده پادشاه ایکن جنگلردی نیز لرخ خرمی خراب ایله

ملاحظه فرماید

5

10

15

20

25

خوارزم شاهي ملكدان اخراج اندكن عجم بكارينه تصرفه دوستان
 كند و بيه تابع توپر كوچرا و غوز طابغه سندن ايلي بان امار
 اولوي ايله ديار رومه عزم ايلوب ارزخانه كلوب عزالو
 ايدوب ايلناندن حليه كلوب آندن كوچوب لهوراني بولون
 مريور سلجما شاه جهير قلعه يي او كنده صويه غرق اولوب
 او غلاري متفرق اوليخ كند و ايله بيله كلان طوايقدن بوسقداي
 بوز او قار و بولو بوسقداي بولون بائمه ديار روم ده قالد بيلو
 مريور ك پدي او غلاري واز ايدې نامايوي بوز كبر و قصون
 و وارسي و تور عيني و اوزار و كوئدز و قشور ايدې جهور او ده
 طرفنده تخان ايدوب بوز او قار فوت اولدنده بوز او غلي مريور
 بوز كبر جمله به سردار اولوب آدنه و طرسوس و سيب مريور
 اربيلدون امانله آلوب فتح ايلدي بده وفات ايلدنده
 اصار لني قنلاق و تاور كيني با بلاق ايدوب و قشور طرسوس
 و بيلغار طاعني با بلاق ايدوب و كوئدز سيني قنلاق و جالي
 با بلاق با قنلابنه دني بوز قنلاق و با بلاق قنلان ايلوب
 بوز كبر او غلي رمضان كندونه آدنه بي تحكاه ايلدند
 رمضان فوت اوليخ او غلي ابراهيم و الذي مسندن مقيم
 اولوب ساير برادر لوي اكانايغ و منقاد اولدبار بولوردي
 وفات ايدنجان هور بولان اخلاقي جانيشي اولور لور ايدې
 كيدر ك نغددورنه نواعه منفي اولوب هريري دعوي ايلدند
 ايلدي سنجي مصر سلطان اوليخ اوزار ك داود نام او غلي
 بوا در لوندن قاجوب حليه و اردي و سلطان مصر دن استداد
 ايدوب آرد و لايني سلطانده شخصيه اتمكده تعهد ايلدي سلطان
 مصر حلب ناييني عسكوله فوشوب آرد و لاينه كوندوردي شخصيه
 اندردې اگر چه ايا لني داوده توجه اولندي امانع اولدند

5

10

15

20

25

سلطان

ع ۴۴

اباس

سلطان مصر النده ابدی اول اطراف دن بعض مواضعی افراد ایدوب اردک
 اولاد بنه بخش بلد بار کوندز اولاد بنک دخی بر فاجنه ایل و پروب بر فاجی
 مصر فاجدی آندن قلمه سنی سلطان مصر و بردی لری ایچنه قول قوبوب
 ملک ابدندی و مضایک دخی ایل اولوب منازعه بده آغاز ایلدی لری ابراهیم
 مصر فاجوب سلطان مصر دخی انکار عسکر قوشوب آندیه ایزه سی الدن استخلاف
 ابدوب آنار دخی اخراج ایلدی سپس قلمه سن دخی سلطان مصر و بردی بار
 ما کانه تصرف ایلدی فتور ر او غلی و همدن طرسوی سلطانده و بردی
 سلاطین مصر بو وجهه اول و لاینه مستولی اولوب اول بکزاده لرت
 بعضی بیغی بریند رشوتله نصب ایلکله آناری قهار و محتاج و ولایتی
 ظلمه خراب ایلدی بار و آنده طور ان ظلمه به حجاج ایلین حجاج روم دن
 باج آلوب انواع تعدی بده تصدی ایدر اولدی بار لاجرم سکر بوز
 طشان بر سنه سنه فرمان بکار کیسی قوه کوز پاشا بر خان صدور آندیکه
 تحت حکومتند اولان امر ایله آندند و طرسوس سر حد بنده واروب اول
 تلای و جوادند اولان بقایغی فتح و فتحیو ایدیه اولدانی ولایت
 ضروره ناک فتحنه توجه ایدوب آندند دن که لک قلمه سنه کلنجده ایلین
 و ملان قلمه لوبنک خانی و طرسوس اعیانی و فتوری و قصبونی و قوه عیسائی
 قبله قبله کلوب پاشای استقبال ایلدی بار مصر لو اول و هله ده فاجوب
 آلدنده اولان قلاع ضیط اولندی عاسق پاشا زاده دیمتکد کولان و ملان
 و بتوص بلنکی مصاد لوی کافر تفرندن اولوب آینه و روتده دن باج آن
 اهل اسلام مسافرینده جفا ایدر لری ایدی قوه کوز پاشا بودرت حصاری
 کافر الدن آلوب ضابطین اخراج و رعایا سنه وضع خراج ایلدی
 و سنه فرمان بکار کیسی قوه کوز پاشا آندنه و طرسوسی
 و بیجه حصار محروسی فتح ایدیلان فرمان پادشاهی ایله اول حدودک
 امر سندن موسی بان و داماد فرهاد بن کونده عسکر ایله اول قلمه
 محافظته نأخر اولشار ایدی اعدا طبقه سن بکار کیسی جهمدن عیش و نوش

5

10

15

20

25

روایت علائق پاشا
مطلقات

و غدور ایله خورش او زره ایدیلر سلطان مصر اول قلعه کولمده مالک عرب
اولقله عثمانی نزل مصر و شاه منقادی اولاجا عتی نظراذ عانله شاهک اید
اول بابا سیدینه مجاهده ایدوب ایبرکیبومصر اولان اورکی و شام ایبرکیب
عورسی زیاده عسکرله آردند و طرسوس اوزرینه مسلط ایلدی کما نظمه به
5 مأمور اولان مقدور لرحوم عدویه مطلع و عسکری جمع اولما سیکان
سیاه دشمن نوارل یمن کی اوزر لوبنه دوکلدیلو حاضر بولنان سیاه
مدافعه بیدخواستیه کوجه مقدور لوبن ظهوره کوردیلر کن دشمن غدار
بیتخار اولقله موسی مان ایله توها دیان شهزادنی نوش ایدوب بانلو
منخور و مد هوش سلامت کوشه من خواهان و کیم کوزده همان اولدی

ذکوسوداری هر سال اوغلی

10 ساه عالیجه بوجالدن اکاه اولمچ جمع سیاه ایدوب اناطولی کیم کی اول
هر سال اوغلی احمد باشا بی سردار و خیرک اوغلی محمد باشا و نورمان بی
توره کوز باشا بی اکامایع و هراد اربوردیلر کوجه محمد باشا سن و سال صبی
سحق مقدم ایدی کن احمد باشا پادشاهل منقادی اولقله سردار لقی
15 فتحاد شاه کامکار اولدی بوجردن محمد باشا ده انکار خاطر اناری ظاهر
اولوب توره کوز باشا ایله سولمندیلر که اکو کشش دمنده کوشش اید
الطف و نوازش هر سال اوغله اولوب بزم جلد و کرامت طعام بی غل کی
ما مرغوب و جان سبار لهن نامحسوب اولور اجانب ایچون ارکاب نصیب
دانش اهلدن صدور اینک عجب درد و یوب بودای نامواب ایله
20 نلاقی و فریقین حکامنده احمد باشا بی اورتا پید آتوب نما شاهی اولدی
احمد باشا اناطولی عسکری ایله نرها قلوب جای هجاده اولد و حکما
حکامنده دلاور لک کوستروب بنقه محاربه به مسانوت ایله عدو
فاندن دزکاهی لاله زاره دو ندر و بی و نیمه هر کس سوکی کوند
نما صریحه کوندردی عاقبت مجروح و اعوانی افکنده و مطروح اولوب
25 دشمن غدار الله کوفتار و روز روشن چشمه ناز اولدی حضرتک اوغلی

هر سال

۳۴۵

بجز پاشا ایله فرقه کوز پاشا اول و هله ده فراد اینکله عرصه بیکار مصل
 و بیکار فالوب اونه و طروس حفظه سی بو احوال مشاهده سبله مایوس
 اولیجن حصار تسلیمی و سبله ؛ خلاص ایدند یار ایوکی بر مصر او زبان
 اول حصار لری ضبط ایدوب مصر توجیه اندی چو کس استنباسی هوراد
 5 او غلنه سنک ملائنه و نوروب ثنات کنان مصر ایلند یار برواقه
 شبعه معروض درگاه شاه اولیجن وزیر اعظم داود پاشای درت
 بکهری و بر فاج بلوک فابو قوی و اناطولی و روم ایلی عسکری ایله
 عرب سوخته کوندرد یار بونا مالک عرب حد و دین اوج قابول
 یا ایستان اونه یا من فرجه قلعه سی فرینک الاطاع دینک تبخام
 10 اندک اوند علاه اوله پاشا یه یلاقی اولدی پاشا مالک عرب
 دهوله اقدان کور حین مقبول کور یوب عثمان عزیمتی طور عود
 فند سنک اتنی اطفا سنه توجیه ایلی مانشا دخی توجیهه تا هنر
 انیوب و ارساق کوه ساری اوج طرفدن احاطه ایدوب روم ایلی
 عسکری بیکار بیکاری ایله اولامن یوردی نام محمدان کوندروب
 15 کندوسی قور قور لیله بلغارطا غندن یوردیوب طور عود و ارساق
 استیصالته تمسیر ساق ایلی طور عود اوغلی اطرافتی محصور
 و پاشا مالک هتی استیصالته مقصود ایدو کنی بلبلیل تبدیل صورت
 ایدوب اهل و عیالین مادر و برادری ایله سله اناطولی عسکری
 یوردی و کی بودن طلبه قاجق پاشا خبردار اولیجن کپورد و دند
 20 انفاری کوندردی حلبه و صولی سمر عاری اولیجن کپورد و دند
 و ارساق بکاری انقیاد انکدن غیری مخلص بولما یجن پاشا خدینیه
 کلوب استعفا ایدوب بوغا اوغلی آق یاش و عاوان اوغلی و
 اوغلی و اودن اوغلی و اولو اوغلی آرق شیطان و اغوزیان اوغلی کی سنجیه
 بوی ککاری درگاه شاه بند ؛ خلقه بکوش اولد یار پاشا بونامی
 25 خلقه ایوب یولو یولونیه کوندروب موسم سفر کوب مراجعتارینه فرمان

شاهی وارد اولدوغی جهنم دونوب آتیه یاننده اعطیل جابرد
 عسکره دستور و یوردی استانبول بواهندن و یوم بایلاقده سرت
 بابوس شاهله مستعد اولدی و اول او فائده ادرنده انسا
 یوریلان جامع کپرا انامده ابونوب عطا و صلحا صیافت اولوب فضل
 صدقات احسان اولندی و داوردیات کتدی و کی ایلده بغداد
 اکی یاقون خراج ایله ایلی کلوب قبول صلح جرایله کشیدی درون
 حرم اقباله جین مال اولدوغی آیام ده مرکب بادشاهی ادر
 توجه ایدیمان آنکوردن بخنی او علی نام ایلی کلوب مرخصه
 مازون اولوب سمندره اطرافنه کلده اول نوایحی عز امتک
 بوندن سابقا ادرین اقبالدن بونده طوتوب کباب اندکی
 جهنم سینه سنده اولان کینه دیوبنه سیمی یله آتیه سوار
 اولوب اول دورخی رهگذارینه انوب برتوزخم کاد ایله سوار
 سفرین ستر ایمن اطرافنه اولان جهنم دورخی اول مجاهد
 بیغ انتقامله مقاسن حنت ایلمشورد بوضو شایخ اولدی

5

10

تجاریات کنده میان روم و عرب

15

سلطان مصر اولان قیسیای کج رایان کوات و حوات ایله بحریک الله و سار
 اندوکی ظاهر و نمایان اولغین الهادی اظلم ملاحظه سیله بادشاه سید
 حضرت سلطان ما بید اول چرکس ناکل دست نظامین ملک شام و لیدن
 قطع اجمل مراد ایدوب سکو بود طفقان اوج سالک او ایلمده استانبوله
 کلوب در بر علی پاشای سردار ایدوب روم ایلی امر استن بعض نامده
 و اناطولی کلویکی سنان پاشای حکومتده اولان کلوله و اکی بک
 بکیری و قابو تولدن اوج بیلو کله نصین ایدوب سنده بر بورد و روح الام
 اوجی کومده استانبول معبودن اسکدار طرفنه عبود اند یار سلطان مصر
 شاه عالی قانله صلحی خواهان اولغین هوسلک او علی احمد پاشای
 حیدر اطلاق ایدوب اکوام ایله در دولتله ارسال انیمه

20

25

هدا در کجا